

Sven Winnell 7 mars 2020:

Samhällsplaneringens problem. Klimatpolitiken. Coronaviruset. Mänskliga verksamheter. Planeringar för Sverige och världen. Utrikes och inrikes artiklar 22 februari - 4 mars 2020

<http://winnell.com/omr36-39zzzzzzr.pdf>

Läkemedelstillverkning.

Det tycks vara så, att forskning och tillverkning av läkemedel som regel sker hos privata läkemedelstillverkare, som forskar och säljer läkemedel enligt marknadsprinciper, d v s tillverkar sådant som kan säljas med vinst. Vinsten styr, inte läkemedelsbehov. De demokratiska församlingarna bara hoppas på att tillverkarna i stort sett gör läkemedel efter sjukas behov. I socialistiska länder som Kina torde dock regeringarna styra läkemedelstillverkningen efter de kunskaper de kan ha om behoven som kan vara otillräckliga.

Är det så? Har FN, EU och länderna ingen läkemedelstillverkning?

Det finns offentlig forskning om läkemedel , t ex vid Karolinska institutet, hur är det med forskning i FN, EU, Sverige och andra länder?

Aktuellt nu är forskning och tillverkning av vaccin för de sjukdomar som nu sprids över världen. Det verkar vara så att forskarna om det inte varit beredda, och inte heller läkemedelstillverkarna. När finns det vaccin ?

Regeringen bör utreda dessa frågor och på sin hemsida på internet snarast redovisa hur det är i Sverige och världen.

Sven Winnell 7 mars 2020:
Samhällsplaneringens problem. Klimatpolitiken. Corona-
viruset. Mänskliga verksamheter. Planeringar för Sverige och
världen. Utrikes och inrikes artiklar 22 februari - 4 mars
2020
<http://winnell.com/omr36-39zzzzzr.pdf>

Innehåll

Sida

4	Klimatpolitiken
5	EU kraftsamlar för en digital tidsålder
6	Agenda 2030 och klimatet: Museer, myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om framtidsproblemen
9	Hav och marina resurser
10	Ekosystem och biologisk mångfald
11	Så påverkas forskarna av klimatkrisen
13	Hur mår ni egentligen? Åtta svenska forskare svarar
17	Här är Sveriges kanske största klimathyckleri
18	Bilbolagen har tjänat stora pengar på stora bränsleslukande suvar
19	EU:s nya klimatlag får redan kritik – ”kapitulation”, enligt Greta Thunberg
21	EU:s nya klimatlag ser ut att bli som kejsarens nya kläder
23	Segel i rymden kan bli plan B mot globala uppvärmningen
26	Om president Trump i USA kan röstas bort i höst borde man kunna räkna med att USA går med på FN:s förslag för klimatet.

26	Biden är bästa chansen mot vänsterpopulism och Trump
27	Partipatriarken Biden reste sig i elfte timmen
29	Bitterljuv seger för Sanders anhängare

31	Coronaviruset kan få globaliseringen att backa
33	Ledare: Världsekonomin måste få politisk hjälp
35	Så reagerar andra länder i Europa på coronautbrottet

38 Mänskliga verksamheter

38	Sven Winnells hemsida: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?
39	Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse
39	Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter
42	Utvecklingens krafter
44	Systemet för mänskliga verksamheter
47	Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.
49	Det är 129 verksamhetsområden som vardera innehåller hundratals eller tusentals mindre verksamhetsområden
50	Innehållet i Sven Winnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m. http://winnell.com/omr40zl.pdf
55	De svenska biblioteken enligt SAB
55	Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken.

75	Samhällsplaneringen och de politiska partierna.	113	DN-artiklar 22 februari - 4 mars 2020 om utrikes förhållanden
76	Civildförsvaret behöver mer än fyra miljarder		
79	Utrikesdeklarationen 12 februari 2020	628	DN-artiklar 22 februari - 4 mars 2020 om inrikes förhållanden.
84	Politikområden för politiken 1 oktober 2019	-1182	
87	Politiken i Sverige för Sverige och världen styrs av personerna på ovanstående lista		
88	Regeringen bör ha planeringar för Sverige och världen Planeringarna görs lämpligen med hjälp av systemet för mänskliga verksamheter		
89	Kort beskrivning av svensk planering av världen. Avkortat exempel		
91	Det mest angelägna för svenskarna att få veta		
92	Kommentarer. Här är världsplanering på 25 rader		
93	Kort beskrivning av svensk planering av Sverige. Avkortat exempel		
95	Kort beskrivning av systemet för mänskliga verksamheter		
96	Befolkningsstorlek per kommun, 2015		
98	Innehållet i : Sven Wimmell 1 maj 2019: Människornas verksamheter och grunderna för planering av framtiden för världen och Sverige. http://wimmell.com/omr40zp.pdf		

Klimatpolitiken

Mänskligheten befinner sig i en tidsålder som ibland kallas Antropocen.

Från NE. Nationalencyklopedin:

antropocen

antropocen, *människans tidsålder*, föreslagen geologisk epok vanligen avseende tidsperioden efter cirka 1800, under vilken människan har utgjort en betydande faktor i förändringen av jordens geologi, klimat och ekosystem.

Klimatpolitiken går mest ut på att minska utsläppen av koldioxid från fossila bränslen och hindra temperaturen i luften runt jorden att i mitten av tjugohundratalet bli mer 1.5 grader mer än under den förindustriella tiden enligt vissa definitioner.

Vid sidan av det finns många andra problem som ingår i klimatpolitiken. Det är problem som gäller också land och vatten och naturkatastrofer, jordbävningar och vulkanutbrott m m och mänskliga verksamheter. Klimatpolitiken omfattar att få levnadsförhållandena att bli så goda för hela mänskligheten och växt-och djurvärden som mänskligheten vill.

Förenta Nationerna har satt upp vad världens cirka 200 länder bör göra. Alla vill inte följa det, men man kan säga att det är det som gäller.

FNs grundläggande regler gäller Mänskliga Rättigheter, jämlikhet och demokrati. På senare tid har önskemålen om demokrati blivit sämre genom populistiska och nationalistiska tankegångar.

Men corona-virusets utbredning runt jorden visar att människorna i världen i hög grad är beroende av varandra och behöver en välfungerande global demokrati.

Viruset kommer från Kina som allmänt sett har dålig demokrati, men nu måste agera demokratiskt. USA fyller inte FN:s demokrati när det gäller klimatpolitik men man kan anta att de där är mer demokratiska när det gäller virus. Hur man i Turkiet och Syrien behandlar virusproblemen är oklart. Hur många virusdödsfall aka man där räkna med ? Och hur hanterar man klimatet?

Klimatpolitiken gäller bl a partiklar som kommer ut i luften vid utsläpp från bilar och industrier o d.

Utsläppen påverkar människors lungor som kan bli mer eller mindre förstörda. I storstäder i världen kan det bli mycket stora problem isynnerhet för barn som kan bli svårt skadade för hela livet.

Från bl a Indien har det kommit stora klagomål om detta, som kan ses som ett minst lika stort skäl till reduktion av utsläpp som temperaturhöjningarnas konsekvenser.

Andra globalt problem handlar om lögn i nyhetsflöden. Det gäller i hög grad avarter i digitaliseringar.

Regeringen har en digitaliseringsminister Ygeman som bör utreda digitaliseringsproblemen, både positiva och negativa förhållanden i Sverige och världen och ha hjälp av EUs utredningar.

EU kraftsamlar för en digital tidsålder

Publicerad 19 februari 2020

Europeiska kommissionen presenterade idag ett paket som ska sätta ramarna och staka ut riktningen för den digitala omställningen. Det innehåller en övergripande digital strategi för EU, en strategi för användning av data och en så kallad vitbok för kommande åtgärder för utveckling av artificiell intelligens (AI).

- Initiativet är ett viktigt steg för att EU bättre ska kunna ta tillvara på digitaliseringens möjligheter. Tillsammans med mina europeiska kollegor har vi en viktig uppgift i att utveckla ett digitalt Europa som genomsyras av öppenhet, konkurrens och globalt ledarskap, säger energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman.

Den digitala strategin innefattar bland annat planer på ny lagstiftning för digitala tjänster som ska ta ett samlat grepp kring regleringen av internetplattformar.

- EU:s nuvarande ansvarsregler räcker inte till för att få bort och hålla borta olagligt material på internetplattformarna. Ägarnas ansvar att hålla sina plattformar fria från hat, hot och annat brottsligt innehåll bör regleras i lag.
- Jag välkomnar därför EU-kommissionens planer att reglera plattformsföretagens ansvar för att motverka illegalt innehåll på sina plattformar, något som vi från svenskt håll är en stark förespråkare av, säger Anders Ygeman.

Datastrategin tar sikte på hur data kan användas i den digitala ekonomin. Strategin belyser bland annat frågan om att europeiska företag också bör få större tillgång till data från industrin och det allmänna för att skapa större värden för medborgarna. I ett sådant sammanhang kommer det vara viktigt att säkerställa ett perspektiv på hur även individen ska ges ökad kontroll över sin data. Det är en avgörande del för att öka förtroendet bland medborgare för digitaliseringen och hur data används. Vitboken om AI syftar till att se över kommande åtgärder för hur utvecklingen av AI kan förstärkas.

- AI kan vara ett viktigt verktyg för att stärka välfärden och möta klimatutmaningen. Det är bra att vi nu tar fram en gemensam europeisk hållning för säker och ansvarsfull utveckling av AI, säger Anders Ygeman.

Strategierna och de relaterade initiativen kommer framöver att diskuteras av EU:s digitaliseringsministrar i syfte att ge medlemsstaternas syn på prioriteringarna för den digitala omställningen i Europa.

Kontakt

Fredrik Persson Pressekreterare hos energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman Telefon (växel) [08-405 10 00](tel:08-4051000) Mobil 073-072 81 36 "

Det vore bra om digitaliseringsministern snart kunde bringa reda i digitaliseringsproblemen. Digitalisering kan användas för att lura av pengar från folk och för att sprida lögnar i nyhetsflödena, men kan användas också och främst för nyttiga syften. Digitaliseringen är ett jätteproblem för världens utveckling och behöver en grundlig skicklig genomgång. I artiklarna i slutet på det följande finns artiklar om missförhållanden.

Agenda 2030 och klimatet:

Museer, myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om framtidsproblemen

Det största problemen i världen nu är klimatkrisen och problemen bakom FNs 17 mål för framtiden, Därför bör museer, myndigheter, skolor m m ha tydlig information om de problemen.

I Museilagen står att "Ett museum ska utifrån sitt ämnesområde bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. "

Jag har den 16 augusti 2013 gjort ett förslag om hur det kan ske.

Jag har gjort en text med fyra rubriker:

Förenta nationernas mål i Agenda 2030

Klimatförändringen och miljöerna

Hav och marina resurser

Ekosystem och biologisk mångfald

Jag föreslår att det läggs på första sidan på hemsidan hos alla museer och myndigheter, högskolor, universitet och skolor o d enligt mitt förslag.

Texten är hämtad från Regeringens hemsida på Internet. Och slutar med:

För mer om detta se regeringens hemsida på internet

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/>

Det börjar med FNs alla 17 mål som innehåller alla problem i världen och Sverige och jag har ordnat så att man enkelt kan klicka fram delmål. Därefter kommer texter om klimatkrisen, hav och biologisk mångfald (mål 13,14 och 15). Det angår alla museer och myndigheter o d. Varje museum eller myndighet kan sedan anknyta till de FN-mål och delmål som de tycker passar dem.

Demokrati- och kulturministern bör se till att alla museer och myndigheter, skolor o d inför dessa texter i början på sina hemsidor

Förenta nationernas mål i Agenda 2030

Mars 2019

Mål 1 är att avskaffa all form av fattigdom överallt.

- **Ingen fattigdom**

Mål 2 är att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk.

- **Ingen hunger**

Mål 3 är att säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.

- **Hälsa och välbefinnande**

Mål 4 är att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

- **God utbildning för alla**

Mål 5 är att uppnå jämställdhet, och alla kvinnors och flickors egenmakt.

- **Jämställdhet**

Mål 6 är att säkerställa tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.

- **Rent vatten och sanitet**

Mål 7 är att säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad.

- **Hållbar energi för alla**

Mål 8 är att verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

- **Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt**

Mål 9 är att bygga upp en motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation.

- **Hållbar industri, innovationer och infrastruktur**

Mål 10 är att minska ojämlikheten inom och mellan länder.

- **Minskad ojämlikhet**

Mål 11 är att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

- **Hållbara städer och samhällen**

Mål 12 är att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

- **Hållbar konsumtion och produktion**

Mål 13 är att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

- **Bekämpa klimatförändringen**

Mål 14 är att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling.

- **Hav och marina resurser**

Mål 15 är att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

- **Ekosystem och biologisk mångfald**

Mål 16 är att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, se till att alla har tillgång till rättvisa samt bygga upp effektiva och ansvarsskyldiga och inkluderande institutioner på alla nivåer.

- **Fredliga och inkluderande samhällen**

Mål 17 är att stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

- **Genomförande och globalt partnerskap**

Klimatförändringen och miljöerna

Enligt den nya museilagen 2017 ska ett museum bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Förenta Nationens 17 mål gäller för hela världen och också för Sverige.

Som de viktigaste problemen nu kan ses FN:s mål om klimat, hav och marina resurser och ekosystem och biologisk mångfald.

Här från regeringens skrivelse till riksdagen: [Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030, skr. 2015/16:182 \(pdf 782 kB\)](#) :

Klimatavtalet från Paris från december 2015 är en milstolpe i klimatarbetet. För första gången har världen ett globalt klimatavtal där alla länder åtar sig att bidra med allt ambitiösare åtaganden. Avtalet skapar förutsättningar för ökat stöd till utvecklingsländer, både för att begränsa utsläppen och för att anpassa sig till klimatförändringarna.

Fattiga och sårbara länder som inte har resurser att anpassa sig samt kvinnor, män, flickor och pojkar som lever i fattigdom och utsatthet drabbas särskilt hårt av klimatförändringar. Åtnjutandet av de mänskliga rättigheterna kan påverkas av miljöförstöring och klimatförändringar, inklusive ursprungsbefolkningars rättigheter.

Fattigdomsbekämpningen riskerar att avstanna eller gå om intet om inte klimatförändringarna hejdas. Detta på grund av klimatförändringarnas effekter som t ex. extremare väder som torka, skyfall och

stormar, vilket i sin tur också påverkar bl.a. vattentillgång och livsmedelsproduktion, men också stabilitet och säkerhet samt migrationsflöden. Arbeten som syftar till att reducera riskerna för, och minska konsekvenserna av, olyckor och katastrofer är också viktiga för anpassningen till ett förändrat klimat.

Sverige ska gå före i klimatfrågan som är vår tids ödesfråga. Alla länder måste ställa om till ett hållbart samhälle med låga utsläpp och hög motståndskraft mot klimatförändringarnas effekter. Det kräver ett sammanhållet globalt och nationellt klimatarbete samt att klimatarbetet, såväl utsläppsminskningar som anpassning, integreras på ett samstämmigt sätt i alla politikområden.

Sverige ska fortsatt vara en pådrivande part för genomförandet av klimatavtalet från Paris, inte minst i förhållande till utvecklingsländer. OECD-länder som Sverige har ett särskilt ansvar för att gå före genom ambitiösa utsläppsmål. Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Sverige driver på inom EU för en ambitiös klimatpolitik samt arbetar aktivt med andra länder och aktörer för att stärka allianser och samarbeten.

Sverige bidrar substantiellt till ett flertal globala klimatfonder. Sverige bidrar även till att främja kapacitetssuppleering, teknikutveckling och innovativa lösningar för minskade utsläpp och klimatanpassning inte minst i utvecklingsländer. Sverige ska också bidra till att stödja utvecklingsländernas genomförande av de nationella klimatplanerna.

Kopplingarna mellan utvecklingsstrategier och klimatplanerna bör därmed också stärkas. Det är dock viktigt att även utvecklingsländerna har åtaganden under det nya avtalet och att fler länder uppmanas att bidra till klimatfinansiering.

Hav och marina resurser

Sammanfattat handlar det om att förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, inklusive marint skräp och tillförsel av näringsämnen, samt om att hållbart förvalta, skydda och återställa marina och kustnära ekosystem. Havsförsurningens konsekvenser ska minimeras och åtgärdas. Effektiv fångstreglering ska införas. Överfiske, olagligt, orapporterat och oreglerat fiske liksom destruktiva fiskemetoder ska stoppas.

Vetenskapligt baserade förvaltningsplaner ska genomföras i syfte att återställa fiskbestånden på kortast möjliga tid till minst de nivåer som kan ge maximal hållbar avkastning. Minst 10 procent av kust- och havsområdena ska skyddas. Fiskesubventioner som bidrar till överkapacitet, överfiske eller olagligt, orapporterat och oreglerat fiske bör avskaffas och nya sådana ska förhindras.

Utvecklingsländers och de minst utvecklade ländernas behov bör integreras i WTO-förhandlingarna om fiskesubventioner. Den ekonomiska nyttan av ett hållbart nyttjande av marina resurser bör öka för små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna, bl.a. genom en hållbar förvaltning av fiske, vattenbruk och turism.

Vetenskaplig kunskap, forskningskapacitet och havsteknik ska utvecklas, med hänsyn till Oceanografiska kommissionens kriterier och riktlinjer, med fokus på små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna. Tillträde för småskaliga icke-industriella fiskare till marina resurser och marknader ska säkerställas. Bevarandet

och hållbart nyttjande av haven och havsresurserna ska stärkas, bl.a. genom att genomföra FN:s havsrättskonvention.

Havens resurser bidrar till global livsmedelstrygghet och kan bidra till en hållbar tillväxt. Detta är viktigt för många fattiga länder och människor som är beroende av kustnära fiske. Det är också av betydelse för utveckling av hållbar turism där attraktiva miljöer med friska kustvatten och korallrev är viktiga.

Tillståndet för kustvatten och haven är mycket allvarligt. Ekosystemen och därmed havets ekosystemtjänster påverkas negativt av bl.a. klimatförändringar, havsförsurning, utvinning av mineral och bottenrålning, marin nedskräpning och miljögifter. Havens motståndskraft och förmågan att uppta och bryta ner näringsämnen och gifter, reglering av klimat m.m. försämras. Många fiskebestånd minskar kraftigt och arter dör ut.

Arbete mot ohållbara fiskesubventioner och överfiske är centralt. Att utveckla och genomföra vetenskapligt baserade förvaltningsplaner i syfte att återställa fiskbestånden till minst de nivåer som kan ge maximal hållbar avkastning är nödvändigt för att säkra livsmedelsresursen i utvecklingsländer och bidra till en hållbar ekonomisk utveckling.

För att bidra till arbetet med hållbara hav behövs samarbete över landgränser och samstämmiga åtgärder mellan flera politikområden som t.ex. miljö-, jordbruks-, fiske-, närings- utbildnings- och utrikespolitik.

Ekosystem och biologisk mångfald

Sammanfattat handlar det om att bevara, återställa och hållbart använda ekosystem på land och i vattendrag och deras ekosystem-tjänster, särskilt skogar, våtmarker, berg och torra områden, i enlighet med de skyldigheter som anges i internationella överenskommelser.

Hållbart brukande av alla typer av skogar ska främjas, avskogning stoppas, utarmade skogar återställas och ny- och återbeskogningen kraftigt ökas i hela världen. Ökenspridning ska bekämpas och förstörd mark och jord ska återställas. Bergsekosystemen ska bevaras.

Omedelbara åtgärder ska vidtas för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och skydda utrotningshotade arter. En rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser ska främjas samt lämpligt tillträde till sådana resurser, i enlighet med internationella avtal.

Omedelbara åtgärder ska vidtas för att stoppa tjuvjakt på och handel med skyddade djur- och växtarter. Åtgärder ska införas för att förhindra införseln av invasiva främmande arter samt kontrollera eller utrota prioriterade arter. Ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden ska integreras i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser, strategier för fattigdomsminskning samt räkenskaper.

Finansiella resurser för biologisk mångfald, ekosystem och hållbart brukande av skogar ska öka och utvecklingsländer ska ges lämpliga incitament att utveckla ett sådant bruk, inklusive bevarande och återbeskogning. Globalt stöd mot tjuvjakt och illegal handel med skyddade arter ska öka, bl.a. genom ökade möjligheterna till hållbar försörjning i lokalsamhällen.

Fungerande ekosystem och biologisk mångfald är grunden för de processer som förser oss med mat, vatten, energi, kläder etc. Skydd, bevarande av och hållbart nyttjande och restaurering av ekosystem och naturresurser samt bevarande av biologisk mångfald är därför nödvändigt.

De viktiga sambanden mellan ekonomisk utveckling och behovet av att skydda och bevara ekosystem, inklusive biologisk mångfald behöver tydliggöras.

Den pågående utarmningen av den biologiska mångfalden drabbar i särskilt hög grad människor som lever i fattigdom vilka ofta livnär sig på naturresurser. Många av dessa är kvinnor. Arbetet i konventionen om biologisk mångfald och de s.k. Aichimålen är väsentligt för att nå flera av de globala målen.

Hållbart brukande av skogsresurser, inklusive minskning av avskogning, är viktigt bl.a. vad gäller klimatpåverkan, hållbar energi, tryggad livsmedelsförsörjning, ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning.

Olagliga avverkningar och handel med associerade trävaror ger negativa effekter på skogar och på människorna som lever av och i dessa skogar. Utvecklingsländer har särskilda behov av tekniskt och vetenskapligt kunnande, liksom av resurser, för att utveckla, bevara och hållbart bruka skogsekosystem, inklusive återbeskogning.

Arbete med skog och hållbar utveckling kräver samstämmiga åtgärder mellan olika politikområden som närings-, jordbruks-, miljö-, klimat- och utrikespolitik.

För mer om detta se regeringens hemsida på internet
<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/>

" Så påverkas forskarna av klimatkrisen

DN TISDAG 3 MARS 2020

De jobbar året runt med hoten mot Arktis isar, korallreven, grundvattennivåerna, regnskogarna... Varje dag hanterar de oroväckande och nedslående fakta om planetens kritiska tillstånd. Hur orkar de ens? Kristofer Ahlström har intervjuat åtta svenska klimatforskare.

Det finns en klassisk anekdot om hur den Nobelprisade forskaren Sherwood Rowland kommer hem och frågas av sin fru hur arbetsdagen har varit. "Arbetet går bra, men det verkar som att världen kommer att gå under", svarar han.

Anekdoten förtäljer inte något om Rowlands känslor, även om de lyser ganska starkt mellan raderna, men det är en fråga jag ofta har ställt mig: Hur påverkas man av att ha ett yrke där en framgångsrik arbetsdag innebär att man hittar nya tecken på klimatkris, att samhället just tagit ytterligare några kliv mot kollapsen?

Klimatforskning verkar vara ett otacksamt yrke, där man inte bara möts av dessa nedslående besked på regelbunden basis, utan dessutom måste bli budbäraren som kommunicerar de senaste domedagsrönen till omvärlden. Samtidigt ska man som vetenskapsperson förhålla sig objektivt och pragmatiskt till sitt forskningsområde, man ska nogsamt beakta bevis utan att låta känslor färga forskningen eller analyserna av den. Biologiprofessorn Camille Parmesan, medlem i FN:s klimatpanel IPCC, har klätt den dubbelsidiga känslan i uttrycket "professionellt deprimerad".

Måste alltså forskarens psyke vara mer hårdhudat än andra människors? Det finns ju personer som inte behöver möta den dystra informationen varje dag, men som ändå blir utbrända av oro och klimatångest. I en DN-text (11/3 2019) beskrev frilansskribenten Filippa Werner Sellbjer hur "en förgörande oro över klimatet" blev "bränslet som fick min hjärna att brännas ut". "Eko-ångest" och "pre-traumatiskt stressyndrom" är begrepp som beskriver den psykologiska chockpåverkan som klimatkrisen medför.

I juli 2015 sändes klimatforskaren Johan Rockströms första "Sommar i P1"-program. Det beskrevs av många som en kалldusch och ett uppvaknande – Sommarpratet var det mest omtalade i sociala medier det året – men hade också ett positivt spinn och berättade hur vi med omställningar av teknik, politik och livsstil skulle kunna bromsa den globala uppvärmningen.

Men lägger man det avsnittet mot Rockströms "Vinter i P1" som sändes den 1 januari i år är han inte längre lika hoppingivande: "I mitt 'Sommar i P1' för fem år sedan var jag fortfarande optimistisk. Nu är det annorlunda. I dag är jag genuint orolig. Jag vet inte om vi kommer att klara det här", säger han.

Rockström är inte den enda klimatforskaren som offentligt börjat ventilera sin oro över framtiden. Den australiska biologiprofessorn Lesley Hughes skriver i en artikel i magasinet The Monthly om hur svårt det är att å ena sidan redovisa alla fakta om hur illa det är ställt, å andra sidan motta kritik för att hon inte talar tillräckligt klarspråk om krisens omfattning och vidden av de åtgärder som behövs.

"Ibland känns det som att det finns lika många människor som ger råd om hur vi ska kommunicera klimatförändringarna som det finns

människor som samlar in data om den. Omformulera problemet, får vi höra. Prata om barn och hälsa, inte isbjörnar och katastrof. Prata om möjligheter, om att bli smartare, hälsosammare, lyckligare”, skriver hon.

Samtidigt menar andra att klimatforskarna inte är oroande nog i sina slutsatser. Att man mjukvadderar paketeringen av budskapet för att folk ens ska orka ta till sig det. Författaren Jeanette Winterson har en rolig, absurdistisk dialog om det i sin nya roman ”Frankissstein”. En person klagar på att ordet ”utrotning” låter alldeles för alarmistiskt.

Huvudpersonen svarar lakoniskt: ”Det beror nog på att det är alarme-
rande att bli utplånad.” I stället föreslås en annan, mjukare term: ”Kan vi inte kalla det för accelererad evolution?”

Det låter onekligen mer hoppfullt. Men vissa menar att hopp kan vara lika lamsläende och förhindrande för handling som rädslan inför det alarmistiska. Nietzsches tankar i ”Mänskligt, alltförmänskligt” från 1878 – att hopp i själva verket är en ondska, eftersom det är en illusion som förlänger människans lidande – genljuder hos den nutida klimatfilosofen Roy Scranton. I sin bok ”Att lära sig dö i antropocen” skriver Scranton att civilisationen redan befinner sig på terminalvården, att förhoppningar om klimatpolitiska reformer är fåfänga och att vi inte bara är dömda till undergång, vi lever redan i den. Det skulle innebära att klimatforskning bara handlar om att dokumentera och distribuera vetenskapen om vår pågående död. Om man nu tar Scrantons ord för sanning.

Det har gjorts ett par försök att studera hur klimatforskarna mår av sitt yrke. I artikeln ”Mental health risk and resilience among climate scientists” i tidskriften Nature tittar den amerikanska psykologen Susan

Clayton närmare på deras mående. Det visar sig vara en blandad emotionell kompost: De fyra vanligaste omnämnda känslorna bland forskarna är, i fallande ordning: frustration, hoppfullhet, oro, optimism.

Att vara klimatforskare innebär att vada genom ett mestadels negativt informationsflöde. Men känslan av kollektivt handlande och att arbeta tillsammans med andra mot ett gemensamt mål kan också ge känslan av stöd och bekräftelse, skriver Clayton. Hon jämför det rent av med det bemyndigande och den meningsfullhet som kan upplevas av samhällsaktivister.

För att ta reda på tillståndet hos svenska klimatforskare ställde DN frågan till åtta svenska yrkespersoner inom klimatvetenskapen: Hur mår du egentligen? Här är deras svar.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se "

" Hur mår ni egentligen? Åtta svenska forskare svarar

DN TISDAG 3 MARS 2020

"Det är viktigare att alla gör något än att några gör allt"

Nina Wormbs Professor i teknikhistoria, Kungliga Tekniska högskolan

– Jag påverkas starkt av det som händer både i det naturliga systemet och i samhället. Men det är inte *en* dominerande känsla, utan flera, och de varierar i styrka. Ibland har jag stark klimatångest, som när jag beslöt mig för att avstå ett antal resor som jag för några år sedan hade sett som självklara. Ibland känner jag sorg över allt som vi förgör genom vårt sätt att utnyttja planeten bortom bristningsgränsen. Men också sorg över ett visst liv som jag själv måste avstå ifrån. Jag ser att jag måste leva annorlunda nu än när jag växte upp. Jag kan också känna frustration över egoismen och fegheten som ibland präglar vissa diskussioner.

Hur står man ut?

– Man står ut eftersom man anser att detta är en av mänsklighetens ödesfrågor och att det arbete man utför är viktigt. Kanske finns de som blir blasé, men jag tror att många i stället hittar vägar som fungerar för just dem.

Vågar man hoppas?

– Hopp är en väldigt bra känsla! För mig är hopp konstruktivt, jag tror att det kan ge energi till det samarbete som är helt nödvändigt. Jag tycker att en del av forskningen jag gör är väldigt hoppfull, till exempel av människor som ändrar vissa saker i sina liv för klimatets

skull. I kombination med forskning om fredliga sociala rörelser tycker jag det finns all anledning att hoppas. Det farliga är väl om man nöjer sig med det. Omställningen har knappt börjat.

Speglas dina egna känslor om klimatkrisen i medierna?

– Klimatfrågan framställs ibland som om det är ett antingen eller. Men det mycket viktigare att alla gör något än att några gör allt. Skippa var tredje flygresor, var fjärde biff, se över isoleringen på vinden. En rapportering som är lite mer lagom tror jag vore bra. Den kan vara tipsorienterad. Alla små steg räknas.

"Optimism utan grund är farlig"

Lennart Olsson Professor i geografi vid LUCSUS, Lunds universitet, deltar i IPCC

– Visst känner vi som forskare! Men för mig har det nog aldrig varit uppgivenhet. Jag kan bli arg, det händer ganska ofta, och ilska är väldigt effektivt för att hålla uppgivenheten borta. Politiker som Trump, Bolsonaro och Morrison i Australien kan göra en rasande. Men de aktiva klimatmotståndarna är ett utdöende släkte. Det som gör mig frustrerad är nyoptimisterna som medvetet eller omedvetet förminskar stora viktiga frågor genom att ensidigt framhäva hur världen ständigt blir bättre.

Är hopp en farlig känsla?

– Optimism utan grund är farlig, den förminskar vikten av snabba kraftfulla åtgärder. Ett exempel är teknikoptimisterna som menar att utsläpp av växthusgaser kommer att kunna lösas om några decennier genom att fånga in och lagra koldioxid. Problemet är att vi inte har tid att vänta på deras lösningar och att lösningarna kanske inte ens kommer att fungera.

– Det finns viss grund för hopp. Jag ser framför mig hur Greta Thunbergs generation, när de nu snart får rösträtt, kommer att svepa fram som en politisk tornado och vädra ut dagens många bakåtsträvare. Men då måste det också finnas politiska partier som de kan rösta på, annars kan det bli demokratins fall.

”En känsla av nära total uppgivenhet”

Lars-Anders Hansson Professor, klimateffekter i vattenekosystem, Lunds universitet

– Inför människan och infrastrukturen härskar en känsla av nära total uppgivenhet: städer vid havet kommer att få flyttas, Medelhavsländernas sommartemperaturer att bli olidliga, konflikter och migration att öka. Människans situation om 30–70 år kommer att vara ännu ett exempel på ”allmänningens tragedi”. Men på samma tidsperiod kan evolutionen göra sitt, många övriga organismer på jorden är tillräckligt plastiska för att hantera en ökning av medeltemperatur på 3–5 grader.

Hur står man ut?

– Personligen har jag aldrig känt mig blasé, däremot finns känslor som är lite cyniska: Vi har själva förorsakat detta och ledarna vi valt har hört varningssignaler i mer än 20 år och inte lyssnat. Å andra sidan finns glädjen i att de flesta övriga organismer på jorden fixar detta.

Speglas dina egna känslor om klimatkrisen i medierna?

– Ett problem är att medierna ofta framhåller ”det värsta klimat-scenariet”, en ökning i medeltemperatur på 5 grader, trots att forskningen kategoriserar det som väldigt osannolikt. Det ska även poängteras det fasansfulla i att en 17-åring pressas fram av mediebolag och oss andra som applåderar. Även om hon verkligen gör skillnad så är det inte hon som ska bära det korset; det borde forskare och politiker göra. Känner stor sorg och skam för det.

”Ett sätt att stå ut är att forska”

Susann Baez Ullberg Biträdande lektor, vattenpolitik, katastrofhantering, Uppsala universitet

– Det man forskar om blir man också mer medveten om, och det känns ibland som en tung last att bära. Personligen pendlar jag mellan frustration och förundran över att så många inte tycks se eller bry sig om tecknen.

Hur står man ut?

– Forskare är ju problemlösare, så ett sätt att stå ut är att – forska. Min erfarenhet är att forskare drivs av nyfikenhet, men också av starkt känslomässigt engagemang i att lösa olika problem. Som antropolog är man väl införstådd med att all forskning är både intellektuellt och emotionellt betingad – vi är ju trots allt människor, vi med. Kanske är det som särskiljer oss att vi är reflexiva och medvetna om detta, för på så vis kan vi förhålla oss mer rationellt till våra känslor och bibehålla den analytiska distansen.

Är hopp en farlig känsla?

– Finns det liv så finns det hopp, brukar det ju heta. Även om uttrycket är en kliché så är det något grundläggande mänskligt i att hoppas, ett sätt att bringa mening i vad som annars kan te sig som en meningslös värld.

”Jag har ändå en positiv känsla”

Robert Björk Docent, klimateffekter i Arktis, Göteborgs universitet

– Mitt yrke som forskare är det som ger mig energi att engagera mig. Jag är orolig, men har ändå en positiv känsla. Även om min forskning handlar om effekter av klimatförändringen på ekosystem så är det ett

väldigt spännande arbete där min förhoppning är att kunna erbjuda andra kunskap som gör att vi kan komma till rätta med klimatförändringsproblematiken.

Speglas dina egna känslor om klimatkrisen i medierna?

– I hög utsträckning, ja! Dock saknar jag det mänskliga och evolutionära perspektivet i debatten med ”klimatförnekare”. Ett av deras stora argument är att jorden har haft temperaturer som är högre än i dag och att jorden därför kommer att klara denna klimatförändring, vilket delvis är korrekt. Men *mänskligheten* har aldrig utsatts för denna höga temperatur eller en så snabb temperaturökning som de senaste 60 årens. Klimatförändringen kommer inte att leda till jordens undergång, men mänskligheten kommer att få det väldigt svårt om vi inte får bukt med den klimatutveckling vi har i dag.

”När folk bara tänker på nuet blir jag arg”

Hans Linderholm Professor, klimatförändringar, Göteborgs universitet

– Jag kan bli väldigt upprörd över att vissa människor inte ser att det vi gör i dag kommer att påverka framtida generationer, utan främst tänker på sig själva i nuet. Det är en mycket märklig inställning, och den kan nog bara försvinna med en välbalanserad diskussion om effekterna av ett förändrat klimat. Jag tycker det är okej att ha ”känslor” som forskare, men man måste vara tydlig med vad som är förhoppningsvis objektiv forskning och vad som är personliga åsikter.

Är hopp en farlig känsla? Eller vågar man hoppas?

– Det vore trist om vi skulle ge upp! Jag har en kurs som handlar om klimatförändringar och samhället, där i princip allt vi pratar om är nedslående; människans påverkan på klimatet nu och i framtiden och

effekterna av detta. Jag märkte att studenterna blev deprimerade av all denna tunga kunskap, så jag ändrade inriktningen på kursen till att fokusera på potentiella lösningar på klimatförändringen. Det har lett till en mer positiv känsla efter kursen hos studenterna.

”Det pratas lite för mycket om nödläge”

Gunilla Svensson Professor i meteorologi vid Stockholms universitet

– Som forskare förhåller jag mig så objektivt jag kan och jag tycker inte det är några problem med det. Som privatperson blir det mycket mer känslor, jag funderar och oroar mig en del för hur världen kommer att vara när dottern är lika gammal som jag.

Vågar man känna hopp?

– Det tycker jag absolut. Klimatförändringarna kommer att fortsätta men även om det finns tecken på att det går fortare än vi tidigare ansett så går det att göra mycket med anpassningar. Nödvändiga samhällsomställningar kan gå mycket fort, det visar historien. Men det är mycket som pekar åt fel håll just nu så det är inte alltid lätt att känna hopp.

Speglas dina egna känslor om klimatkrisen i medierna?

– Jag tycker att man pratar lite för mycket om kris och nödläge. Det som pågår är allvarligt och världens politiker måste ta ansvar, men det går varken lättare eller bättre om många blir förlamade av ångest-känslor. Medier drivs av att rapportera om extrema händelser så de dominerar klimatrapporeringen. Klimatförändringarna går mestadels långsamt och kommer mer smygande och blir inte nyheter men är det som vi måste förhålla oss till under mycket lång tid framöver.

”Jag känner frustration över samhällets respons”

Martin Hedberg Meteorolog på Polyfuture och författare till

”Extremt väder”

– De dominerande känslorna är fascination över komplexa samband i naturen, och frustration över att samhällets respons inte är i paritet med vad som står på spel. Paradigmet vi lever i, berättelsen, är att det mesta blir bättre – och det som inte blir det kommer vi att lösa med tekniska innovationer. Men teknologi förmår inte lösa megabränder, torka, extrem nederbörd, försurade hav, stigande havsnivåer eller att växt- och djurarter dör ut. Livsuppehållande ekosystem mår allt sämre och vi bygger risk för storskaliga irreversibla systemförändringar, *tipping elements*. Vi strävade efter valfrihet och kontroll, men får en natur som blir allt mindre robust och mindre förutsägbar.

”Får” man känna som forskare, eller måste man alltid förhålla sig objektiv?

– Vetenskapen är objektiv inom rådande paradigm. Känslor avgör om vi tar till oss informationen. Moral grundar våra handlingar. Som fristående naturvetare har jag lite större frihet än forskare vid institutioner eller företag att väva samman klimat med till exempel filosofi, känslor och moral.

Är hopp en farlig känsla?

– Hopp om vad? Att det ska gå över av sig själv? Att det var mätfel? Att en osynlig hand ska komma och ställa allt till rätta? Jag vill att mänskligheten på riktigt ska börja arbeta för att upphöra med många av de processer som är direkt destruktiva, samt inse vidden av det som håller på att gå förlorat. Men man måste arbeta för det, att ”hoppas” är som att ge upp, att lämna frågan till sitt öde.

Speglas dina egna känslor om klimatkrisen i medierna?

– Ibland rapporterar medierna om mina eller kollegors känslor. Men det blir lite distanserat, som om klimatproblemen var mitt/våra – men det är förändringar som drabbar allt liv, och därmed hela mänskligheten.

Kristofer Ahlström

kristofer.ahlstrom@dn.se "

"Jonas Fröberg: Här är Sveriges kanske största klimathyckleri

DN LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Låt oss prata om elefanten i rummet. Biltrafiken och antal bilar måste minska för att klara klimatmålen. I verkligheten ökar de. Det gör att vi bara når halvvägs till klimatmålen. Men våra folkvalda tycks inte bry sig.

Utsläppen från Sveriges inrikes transporter står för en tredjedel av Sveriges växthusgasutsläpp. Senast 2030 ska transportutsläppen ha minskat med 70 procent räknat från 2010 års nivå. Detta enligt ett riksdagsbeslut från 2017 som sju av åtta riksdagspartier står bakom.

Sedan 2012 har ett flertal statliga rapporter konstaterat att 2030-målet är omöjligt att uppnå. På tisdagen släppte Trafikverket en ny rapport som säger samma sak: vi kommer bara att nå ungefär halvvägs till målet. Det står nämligen ett grått snabeldjur med tjock, torrskrovlig hud i rummet. Den svenska bilparken har ökat med nära en miljon bilar de senaste 20 åren till nära 4,9 miljoner bilar 2019. De totala körsträckorna ökar också, enligt statliga Trafikanalys.

I sin purfäriska rapport siar Trafikverket att trafiken med lätta fordon fortsätter att öka med 13 procent mellan 2017 och 2030.

Men det finns insikter:

I december 2015, inför regeringens infrastrukturproposition, avslöjade Sveriges Radio att Trafikverkets ledning under ett par månader

stoppade en egen rapport som föreslog en kraftig minskning med 10 till 20 procent av biltrafiken för att nå målet.

Affärsidén för Sveriges största bolag mätt i anställda, Volvo Cars, är också att sälja fler fordon – inte färre.

Trafikverkets nya rapport säger nu att de statliga styrmedlen i princip är på plats för elbilar och biodrivmedel. Men att det ”saknas styrmedel” för elefanten i rummet: transporteffektivt samhälle med mindre biltrafik. Trafikverket nämner ödmjukt höjda drivmedelsskatter och kraftigt ändrade (minskade) reseavdrag. Men det tycks vara politiskt omöjligt.

Så: Hur ska vi nå klimatmålen?

Jonas Fröberg
jonas.froberg@dn.se "

" Jonas Fröberg: Bilbolagen har tjänat stora pengar på stora bränsleslukande suvar

DN MÅNDAG 2 MARS 2020

Teslas intåg i Tyskland är ett stenhårt slag i magen för den tyska självbilden och klär av den krisande tyska bilindustrin in på bara skinnet.

Tänk Teslas vd Elon Musk som den där – i dina ögon – sjukt enerverande nya unga killen på jobbet: Han som med pojkkattig charm gör allt rätt, är chefens favorit och får dig att känna dig som ett stenåldersfossil.

Gångra nu den känslan med tusen.

Bilen uppfanns av Carl Benz 1886 i ... ja du förstår, landet där var åttonde jobb i dag är relaterat direkt eller indirekt till bilindustrin med 820 000 anställda.

I landet som, om de ödmjukt får säga det själva, är världens främsta bilnation.

Tysklands ekonomiska ryggrad består bildligt sett av stål från Mercedes-Benz, BMW, Audi, Volkswagen och Porsche, bilmärken vars rottrådar är djupt förbundna med hela nationens själ. Men mitt i högkonjunktur och rekordvinster har de tyska bilmärkena sugits i en malström av jobbvarsel och fallande aktiekurser.

Daimler har just aviserat att 10 000 jobb ska väck, Volkswagen aviserade i mars att 7 000 jobb ska bort och Ford och Audi ska bli 15 000 medarbetare färre.

Detta brukar vara ett kassaskåpssäkert sätt att höja aktiekurser. Men Daimler och BMW har mer än halverat sina aktiekurser sedan mars 2015. Fallet fortsätter.

Förenklat har bilbolagen fram till nu tjänat stora pengar per bil på stora bränsleslukande fossila suvar – och förlorat pengar på elbilar. Kunnandet inom fossila förbränningsmotorer och växellådor har möjliggjort de kortsiktiga ekonomiska vinsterna.

Och skapat jobb.

Under ett decennium har därför den starka fossila billobbyn fått sätta den politiska dagordning som försenat omställningen mot elbilar och hämmat elbilsinnovation.

Men bilindustrin ändrar sig snabbt som himlaljuset.

De tyska bilbolagen hotas nu av miljardböter när de inte når EU:s hårdare koldioxidkrav 2021.

I det läget kickar den nya USA-killen på jobbet i gång en elbilfabrik för 12 000 anställda utanför Berlin.

Men det stora är att Musk där också ska tillverka batterier i Berlin. Batterierna står för elbilens halva värde. Experter och EU-politiker har gång på gång pekat på att batteritillverkning borde stå för

ersättningsjobben i Europa när de arbetsintensiva motor- och växellådsverksamheterna fasas ut.

Farhågor som kläddes i siffror i en tysk regeringsrapport i januari: elbilutvecklingen hotar 410 000 biljobb i Tyskland år 2030. Min egen slutsats efter att ha läst rapporten: Den tyska regeringen har subventionerat fossila verksamheter i tron att den skulle rädda jobb, men nu riskeras hela nationens bilindustri.

Daimler och de andra är, förenklat, utlämnade åt asiatiska batteritillverkare (och svenska Northvolt) i en stenhård global konkurrens. Vinterns bilnyheter har olycksbådande handlat om försenade elbilar från Audi och Daimler på grund av batteribrist.

Samtidigt har Elon Musk byggt upp sitt Tesla med egen batteritillverkning som en kärnverksamhet. Snart finnas Musks fabrik i Berlinområdet som sett 100 000 industrijobb försvinna sedan återföreningen.

Så vad tror du själv – kommer tyskarna snart mest att gilla den unga coola killen från Silicon Valley eller direktörerna från Mercedes eller BMW?

Jonas Fröberg
jonas.froberg@dn.se "

" EU:s nya klimatlag får redan kritik – "kapitulation", enligt Greta Thunberg

DN TORSDAG 5 MARS 2020

Bryssel. Ett av EU-kommissionens stolta flaggskepp – en ny skärpt klimatlag – kritiserar direkt av gröna politiker för att inte uppfylla kraven från FN:s klimatpanel. "Kapitulation", enligt Greta Thunberg och 33 andra unga klimataktivister.

EU:s medlemsstater, med undantag av Polen, har enats om att de ska vara klimatneutrala senast 2050. Detta politiska mål ska nu omvandlas till lagstiftning. På onsdagen lanserade EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen förslaget.

– Vårt förslag skriver in i sten att vi ska vara klimatneutrala 2050. Det är hög tid att agera och lagen blir vår kompass de närmaste 30 åren. Den ska guida oss i varje steg vi tar i framtida politiska beslut, säger hon.

Ursula von der Leyen framhåller EU som en förebild på klimatområdet. För att europeisk industri inte ska konkurreras ut av företag som verkar i länder med lägre ambitioner föreslår kommissionen en gränsavgift på koldioxid.

Tidigare på dagen hade EU-kommissionen bjudit in Greta Thunberg att tala inför de 27 kommissionärerna.

Hon påpekade att målen för klimatåtgärderna måste vara högre både för 2030 och 2050. Greta Thunberg anser att EU-topparna förlitar sig

för mycket på att olika nya tekniker ska lösa klimatkrisen. Politikerna måste ta med i beräkningarna att alla inte kommer att fungera, enligt henne.

Greta Thunberg är alltså inte imponerad över EU-kommissionens förslag. Tillsammans med 33 andra unga klimatstrejkare har hon skrivit ett öppet brev till EU:s ledare.

De kallar den nya klimatlagen för ”surrender”, att ge upp, att kapitulera.

”En klimatlag eller politik som inte grundas på den bästa nuvarande vetenskapen och som inte inkluderar den globala aspekten av rättvisa eller klimaträttvisa – principer i hjärtat av klimatavtalet – kommer att göra mer skada än nytta”, skriver de.

Miljöpartiets Pär Holmgren, som är ledamot i Europaparlamentets miljöutskott, ser klimatförslaget som ett litet steg i rätt riktning. – Men det är inte tillräckligt för att lyckas nå det som krävs utifrån Parisavtalet, säger han.

I EU-kommissionens förslag ska utsläppen av koldioxid minska med 50–55 procent till 2030 (från 1990 års nivå). I dag är målet 40 procents minskning. Den gröna gruppen, där MP ingår, vill i stället ha 65–70 procent, vilket är i linje med FN:s klimatpanel.

Socialdemokratiska EU-parlamentarikern Jytte Guteland får en nyckelroll att driva igenom klimatlagen. Hon blir så kallad rapportör för parlamentet. Det betyder att hon ska samordna 705 ledamöters åsikter och hitta en gemensam ståndpunkt med bred majoritet.

Den ståndpunkten ska parlamentet sedan förhandla med EU:s 27 medlemsstater för att klimatlagen ska kunna träda i kraft.

– Parlamentet har en pådrivande roll i klimatpolitiken. Vi kan samla en progressiv majoritet som vill framåt. Det är mer än vad kommissionen och i synnerhet rådet kan. Vi kan pusha de övriga EU-institutionerna att komma fortare fram, säger Jytte Guteland.

Hon vill ha den nya klimatlagen på plats före nästa FN-toppmöte om klimatet, vilket är i Glasgow i november i år.

Moderaten Jessica Polfjärd är också ledamot i miljöutskottet. Hon är positiv till att fler länder följer Sverige i spåren och blir klimatneutrala. Däremot är hon negativ till att målet klimatneutralt till 2050 är satt för EU som helhet, inte för varje enskild medlemsstat.

”Det öppnar för att vissa medlemsländer kommer förlita sig på att andra kommer göra grovjobbet. Den typen av snålskjuts får vi inte acceptera, eftersom det är bättre om alla länder sänker sina utsläpp”, skriver hon i ett mejl till DN.

Pia Gripenberg "

"Fakta. Lagförslaget

EU-kommissionens förslag är att EU totalt sett ska vara klimatneutralt år 2050. I övrigt består lagen främst av regler för hur utsläppsminskningarna ska granskas och uppdateras fram till dess.

För EU:s utsläppsmål till 2030 lovar kommissionen att uppdatera sin målsättning när man är klar med sin konsekvensanalys. Senast i juni 2021 väntar konkreta förslag om vilka åtgärder som måste till.

Från och med september 2023 ska kommissionen vart femte år utvärdera vilka åtgärder som är i linje med målet för år 2050. "

”EU:s nya klimatlag ser ut att bli som kejsarens nya kläder”

DN ONSDAG 4 MARS 2020

"DN. DEBATT 20200304

Den klimatlag som EU-kommissionen kommer att presentera i dag är mycket kortfattad och består endast av ett fåtal artiklar kring ett gemensamt EU-mål om koldioxidneutralitet till 2050. Det visar läckta utkast. Målet kan låta ambitiöst men är långt ifrån tillräckligt, skriver EU-parlamentarikerna Jakob Dalunde (MP), Pär Holmgren (MP) och Alice Bah Kuhnke (MP).

Runt om i världen demonstrerar våra barn på gator och torg och kräver att vi politiker gör något åt klimatkrisen. Som svar på det har EU-parlamentet utlyst klimatnödläge. EU-kommissionen ska i dag onsdag presentera sitt förslag om en klimatlag för hela EU som ska komplettera befintlig lagstiftning på energi- och klimatområdet.

Det är ett initiativ som vi gröna välkomnar och något vi kämpade för redan under förra mandatperioden. I Sverige har Miljöpartiet varit direkt avgörande för att få den svenska klimatlagen i hamn. Men, en klimatlag måste fyllas med konkret innehåll och stärkas upp av stödjande strategier för att få en verklig effekt.

Enligt läckta utkast från kommissionen kommer klimatlagen att vara mycket kortfattad och endast bestå av ett fåtal artiklar kring ett gemensamt EU-mål om koldioxidneutralitet till 2050. I praktiken betyder ett gemensamt mål till 2050 att klimatlagen inte kan tvinga varje medlemsland att minska sina utsläpp till netto-noll. Vidare

föreslås en linjär minskning fram till 2050 som i enlighet med Parisavtalet ska revideras vart femte år genom så kallade delegerade akter.

Denna typ av lagstiftning skulle låta kommissionen bestämma nya mål utan medbestämmande från medlemsstaterna och EU-parlamentet. Sannolikheten för att medlemsstaterna går med på att lämna över den makten till kommissionen är tyvärr liten.

Ett mål om att EU ska bli koldioxid neutralt till 2050 kan låta ambitiöst men det är långt ifrån tillräckligt. Det som behövs är ett tufft bindande mål för 2030, eftersom det är helt avgörande för Parisavtalet att utsläppen minskar rejält de närmaste tio åren. Att fokusera på ett mål så långt bort som 2050 stjälar uppmärksamheten från vad som måste göras *nu* – för att kommande generationer inte ska få betala priset för vår bristande handlingskraft. Därför kan EU:s klimatlag inte bara sikta på 2050. Lagen måste även ha ett bindande mål för 2030 om att minska växthusgaserna med 65 procent jämfört med 1990. Det är det minsta som vetenskapen kräver för att vi ska klara Parisavtalets mål.

Förutom ett mål till 2030 är det också viktigt att en så kallad koldioxidbudget ingår i klimatlagen. Det är ett centralt begrepp i rapporterna från FN:s klimatpanel. Precis som för statsfinanserna behövs en klimatbudget för att vi inte ska ”spendera” mer koldioxid än klimatet klarar av. Genom att arbeta med en koldioxidbudget blir det enklare att utvärdera politiken inom ramen för Parisavtalet.

Ett problem som dock kvarstår, även om vi får en lag med ett klimatmål till 2030 och en koldioxidbudget, är att ”en svala gör ingen sommar.” En klimatlag behöver, för att bli framgångsrik, omges av stödjande strukturer och strategier som skapar ekonomiska incitament

för en offensiv och rättvis klimatomställning. Den färdplan som kommissionen nyligen presenterade för att ställa om och göra EU:s ekonomi hållbar – den europeiska gröna given – håller tyvärr inte måttet som stödjande struktur i det perspektivet och måste förstärkas väsentligt.

I stället behöver vi en verklig grön ny giv med strategier, planer och finansiering som tar oss till klimatmålen. Det primära fokuset för en grön omställning måste vara att fasa ut det fossila till 100 procent förnybart i EU:s energisystem. Vi gröna uppmanar därför kommissionen att ta initiativ till följande punkter som är nödvändiga om vi ska klara klimatutmaningen och dessutom göra EU globalt konkurrenskraftigt:

1 En gemensam EU-strategi för hur medlemsstaterna senast 2025 fasar ut alla former av subventioner för fossil energi som kol, olja och gas. Varje år subventioneras fossil energi inom EU med 550 miljarder kronor. I ett så snedvridet ekonomiskt landskap konkurrerar inte förnybar energi på lika villkor med fossil energi, varken i EU eller globalt. Att fasa ut fossila subventioner både i EU:s budget och på nationell nivå är i linje med ett G20-beslut från 2009 och ett G7-beslut från 2016.

2 En utfasning av alla subventioner betyder att vi måste sätta ett rättvist pris på det fossila genom att höja priset för koldioxid ännu mer i handeln med utsläppsrätter. Om de största utsläpparna förutom transportsektorn – flyget, marina sektorn, energiproducenter och tung industri – även inkluderas i handeln och betalar ett rättvist pris för sina utsläpp skulle detta kunna generera 280 miljarder kronor i inkomster till EU, på årlig basis.

3 Vi måste också införa en koldioxidavgift på importerade varor från länder som inte följer Parisavtalet. Det betyder även att vår externa politik och alla handelsavtal måste klimatsäkras så att de främjar global klimaträttvisa.

4 Vi måste klimatsäkra hela EU:s budget, alla EU:s investeringar och se till att övrig EU-lagstiftning inte motverkar EU:s klimatmål, utan i stället främjar en rättvis klimatomställning där ingen lämnas efter. De 118 miljoner EU-medborgare som lever på eller under fattigdomsgränsen, som inte har några marginaler, ska inte drabbas mest, i stället ska förorenarna betala.

5 Jordbrukspolitiken måste ställas om så att EU:s jordbruk blir ett effektivt verktyg i kampen för klimatet och den biologiska mångfalden, för att EU på ett hållbart sätt även ska kunna säkra både mat- och energisäkerhet i ett förändrat geopolitiskt landskap.

Mål och medel hänger som sagt ihop. Just nu pågår intensiva förhandlingar om EU:s budget. Vi vet att kolberoende medlemsländer som exempelvis Polen kräver stöd och utökade resurser för att ens gå med på ett mål om koldioxidneutralitet till 2050. Hur budgetförhandlingarna går, kommer att påverka dessa medlemsstaters nationella klimatmål för 2030 och således även EU:s bidrag till FN:s årliga klimatommöte som ska hållas i Glasgow, Storbritannien, 9–19 november.

Detta toppmöte, som anses vara det viktigaste sedan Parisavtalet skapades 2015, kommer i sin tur med stor sannolikhet att avgöra avtalets framgång. I Glasgow måste de länder som antagit Parisavtalet avsevärt höja sina klimatåtaganden om vi ska kunna nå målet att hålla den globala uppvärmningen väl under 2 grader med siktet på 1,5 grader till 2100.

EU:s 2030-giv på mötet i Glasgow kommer att ha enorm betydelse för hur resten av världen spelar sina klimatkort. För att EU och dess medlemsländer ska hinna besluta om en ambitiös position till klimattoppmötet är det därför av största vikt att klimatlagen redan nu presenterar ett mål för 2030.

Vi hoppas att de uppgifter som läckt från kommissionen visar sig vara felaktiga och att kommissionens ordförande, Ursula von der Leyen, presenterar ett förslag med ett ambitiöst mål för 2030 och ett innehåll som kan leverera på Parisavtalet. Annars riskerar historieskrivningen om EU:s nya klimatlag att bli lika tragikomisk som berättelsen om kejsarens nya kläder.

Vi gröna i EU-parlamentet ska kämpa för att klimatlagen inte blir en kollektiv symbolisk illusion där ingen har modet att ifrågasätta innehållet, peka på verkligheten och säga vad som faktiskt krävs i form av politiska beslut och handling – för klimatet och våra barns framtid.

Alice Bah Kuhnke (MP), EU-parlamentariker, vice ordförande för den gröna partigruppen i EU-parlamentet och ordförande för EU-parlamentets tvärpolitiska grupp för den gröna given

Pär Holmgren (MP), EU-parlamentariker, ansvarig för samordningen av den gröna partigruppens klimatarbete

Jakop Dalunde (MP), EU-parlamentariker, huvudansvarig EU-parlamentariker för förordning om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder "

”Segel i rymden kan bli plan B mot globala uppvärmningen”

DN TORSDAG 5 MARS 2020

"DN. DEBATT 20200305

En plan B för att minska den globala uppvärmningen bör förberedas eftersom det inte är säkert att en tillräckligt bred internationell klimatpolitisk överenskommelse kommer till stånd. En tänkbar teknik för en sådan plan B är att skicka upp parasoller i rymden för att minska solinstrålningen, skriver forskarna Christer Fuglesang och John Hassler.

Utsläppen av växthusgaser leder till klimatförändringar som kan få mycket stora negativa sociala och ekonomiska konsekvenser. Grunden till de i längden ohållbara utsläppen är att det är gratis, eller till och med subventionerat, att släppa ut. Den mest direkta och effektiva lösningen på problemet är därför en internationell överenskommelse om ett minimipris på utsläpp. Med ett sådant pris på plats skulle merparten av jordens enorma fossila reserver inte bli kommersiellt lönsamma att utvinna och därför stanna i jorden.

Vi menar dock att också en plan B för att minska den globala uppvärmningen bör förberedas. Det är inte säkert att en tillräckligt bred internationell klimatpolitisk överenskommelse kommer till stånd. Utan en ambitiös klimatpolitik i Kina, Indien och Afrika kommer våra ansträngningar i Sverige och EU inte att räcka långt. Osäkerheten är också mycket stor om hur känsligt klimatet är för utsläpp av växthusgaser. Även om det är osannolikt går det på vetenskapliga

grunder inte att utesluta skenande klimatförändringar om kritiska tröskeleffekter passeras.

Att satsa allt på ett kort, nämligen internationella överenskommelser om klimatskatter och utsläppsminskningar, utan att fundera på en plan B är enligt vår mening alltför riskabelt. Sverige bör därför ta initiativ till ökad forskning kring åtgärder som utöver utsläppsminskningar kan bidra till att bromsa och eventuellt reversera klimatförändringarna. Sådan forskning kan genomföras utan globala överenskommelser. De globala förhandlingarna i FN:s regi bör inte belastas med denna fråga utan fokusera på plan A, dvs en global överenskommelse om effektiva åtgärder för utsläppsminskningar.

Man bör inte från politiskt håll peka ut exakt vilken teknik som ska användas för plan B. En bred forskning som kan leda till flera planer innebär mindre risktagande. Vi vill dock peka på att lovande tekniker finns. En av oss har forskat om möjligheten att hejda klimatförändringarna genom att minska värmeinflödet till jorden med hjälp av stora parasoller i rymden.

En bra placering för parasollerna är i en så kallad Lagrangepunkt, L1. Den ligger på en hundradel av avståndet till solen, ungefär fyra gånger avståndet från jorden till månen. I denna punkt balanserar gravitationskrafterna från solen, jorden och månen varandra. Om parasollerna placeras där kan de följa jordens bana runt solen med mycket små styrkrafter och hela tiden ge önskad skuggning av jorden.

Parasollerna skulle inte synas från jorden med blotta ögat och inte heller ge någon synlig skugga.

Bäst är sannolikt att använda miljontals små parasoller och manövrera dem så att kyleffekten styrs och blir större på de breddgrader av jorden där så behövs. Transporten från jorden till L1 och manövrerandet där kan ske genom att parasollerna seglar med hjälp av solljuset. När ljusets partiklar, fotonerna, reflekterar mot seglet skapas en mycket svag kraft som ändå är tillräcklig för att förflytta parasollerna. Därmed behövs inget extra bränsle utöver det som krävs för att lämna jordens gravitation. Sådan teknik har redan använts för andra satelliter.

Parasollerna behöver förstås vara stora. Om 1 procent av solljuset avskärmas skulle det ungefärligen neutralisera effekten av en fördubbling av koldioxidhalten (som hittills ökat med cirka 50 procent). Den sammanlagda storleken på parasollerna skulle då behöva motsvara tre gånger Sveriges yta.

Raketuppskjutning är dyrt. Parasollerna behöver därför göras lätta. Eftersom parasollerna skulle sväva (vara i fritt fall) i rymden kan de dock göras mycket tunna. Som jämförelse använder satelliten Lightsail-2 som skickades upp i somras ett tunt och lätt solsegel som väger 6,5 gram per kvadratmeter. En yta stor som tre gånger Sveriges byggd i samma material skulle väga nio miljoner ton. Därtill kommer struktur och bas för parasollen. En rimlig uppskattning är att ungefär 10 miljoner ton skulle behöva skickas upp i rymden.

Idén att skicka upp parasoll är inte ny men har tidigare ansetts orimligt dyr på grund av mycket höga kostnader för att med raketer frakta last ut i rymden. Men det sker nu en drastisk raketutveckling, inte minst driven av Elon Musk och hans företag SpaceX.

Kostnaden för uppsändning med raket har tidigare legat på 10 000 dollar per kilo, men redan i dag kan uppsändning göras för 2 700

dollar per kilo. SpaceX utvecklar nu en ny raket, Super Heavy, som ska kunna ta 100 ton till rymden och vara helt återanvändningsbar. En rimlig bedömning är att uppsändningskostnaden med sådan teknik inom 10 år kan bli runt 100 dollar per kilo, kanske lägre. Med detta pris blir kostnaden att frakta 10 miljoner ton upp i rymden en biljon dollar. Självklart är detta bara en kvalificerad gissning och bland annat utvecklingskostnader tillkommer.

Kan då parasollidén fortfarande avfärdas som ekonomiskt orimlig? En uppskattad kostnad på en eller ett par biljoner betyder att svaret blir ett definitivt *nej*.

Låt oss göra några jämförelser. Norges oljefond, som byggts upp med oljepengar, har ett värde på en biljon dollar. Natos årliga försvarsutgifter är en biljon dollar. Som andel av världens samlade bnp kostade USA:s månprogram på 60- och 70-talen ungefär lika mycket som solparasollprojektet men betalades av USA ensamt.

Världens bnp är cirka 85 biljoner dollar per år av vilka runt 20 procent används till investeringar. Om en summa motsvarande en hundradel av dessa investeringar avsattes under en tioårsperiod skulle det generera ett par biljoner dollar.

En mer direkt kalkyl kan göras genom en jämförelse med priset på utsläppsrätter inom EU:s utsläppshandelssystem. Tanken med detta pris är att det ska motsvara de skador utsläppen orsakar. I dag ligger priset på ungefär 30 dollar per ton koldioxid. Många anser att det priset är alldeles för lågt men låt oss ändå använda det för en överslagberäkning av de samlade skadorna som orsakas av utsläppen. För närvarande är de globala utsläppen cirka 40 miljarder ton koldioxid per år. Skadorna som orsakas per år är då 1,2 biljoner dollar.

Återbetalningstiden för en investering i solparasoller skulle därmed med denna mycket försiktiga kalkyl vara något eller några år. Eftersom de beräknas hålla i 50–100 år är det utan tvekan en mycket god affär.

Finns då några argument mot att utveckla alternativa planer B? För solparasoller gäller att de inte löser problemen som orsakas av att mer koldioxid gör haven surare. Mindre solinstrålning påverkar fotosyntesen negativt. Det skulle också kunna uppstå internationella konflikter om hur mycket skuggning som ska åstadkommas och var den ska koncentreras.

Enligt vår uppfattning är dock det starkaste motargumentet ett annat. Om man utvecklar en plan B så kan det leda till att mindre ansträngningar görs för plan A, det vill säga internationella överenskommelser som fasar ut användningen av fossila bränslen. Det går inte att komma ifrån att det finns en sådan risk. Att bränna alla broar och satsa allt på ett kort är dock enligt vår mening ännu mer riskabelt. Därför bör forskning om plan B redan nu påbörjas, för att kunna vara klar om den i värsta fall behövs om 10–20 år. Teknik för utveckling av rymdparasoll kan studeras här hemma och Sverige bör även ta initiativ till sådan forskning inom europeiska rymdstyrelsen ESA.

Christer Fuglesang, professor i rymdfart, KTH, föreståndare KTH rymdcenter, astronaut

John Hassler, professor i nationalekonomi, IIES, Stockholm universitet "

Om president Trump i USA kan röstas bort i höst borde man kunna räkna med att USA går med på FNs förslag för klimatet.

"Biden är bästa chansen mot vänsterpopulism och Trump

DN TORSDAG 5 MARS 2020

Något knockoutslag var det inte, för Bernie Sanders är fortfarande med i matchen. Men Joe Bidens övertygande segrar på supertisdagen ger honom plötsligt övertaget i kampen om att bli Demokraternas kandidat i höstens presidentval i USA.

Biden vann 10 av 14 delstater, inklusive det folkrika Texas. Sanders blir säkert etta i Kalifornien, som har flest delegater av alla på konventet i sommar, men det spelar mindre roll i november: detta är en delstat Demokraterna vinner alla dagar på året mot vilken republikan som helst.

Efter Iowa och New Hampshire såg Biden uträknad ut. Vändningen kom med jordskredssegern i South Carolina i lördags. Två saker blev uppenbara. Dels är Biden den politiska mittfårans bästa chans för att besegra vänsterpopulisten Sanders i primärvalen. Pete Buttigieg och Amy Klobuchar hoppade av tävlingen och ställde sig bakom vinnaren. Dels visade de svarta, en central väljargrupp för partiet, att Biden är deras man – dög han som vicepresident åt Barack Obama så är det bra nog.

Slutsatsen av supertisdagen är att Biden också är den kandidat som har störst möjlighet att slå Donald Trump. Även om Sanders är populär i

flera delstater i väst är det Biden som har det bredaste stödet, inte minst där Demokraterna hade bekymmer i förra valet.

En del av Sanders vänner säger att det föraktade partietablissemangen nu får som det vill. Den viktigare poängen är att de som faktiskt röstade i Demokraternas primärval visade sig luta kraftigt åt Biden. För dem har den egentliga frågan alltid varit vem som bäst kan ta sig an presidenten.

Sanders har hävdat att det inte spelar någon roll att de moderata mittenväljarna är skeptiska till honom, för han kommer att mobilisera helt nya massor särskilt bland de unga. Nu var det de yngre som svek honom genom att inte komma till vallokalerna, medan partiets kärntrupper strömmade till i hundratusental. Så var det också i mellanårsvalet till kongressen 2018, en stor framgång för Demokraterna.

Mångmiljardären Michael Bloomberg har sänkt 500 miljoner dollar i sin kampanj, misslyckades med att köpa valet och lämnade in. Elizabeth Warren hade det motigt, och borde också vara mogen för att ge upp racet.

Antalet delegater avgör på konventet, och där är Sanders långt ifrån ute. Han kommer säkert att fortsätta sin kampanj, eftersom hans egen rörelse är mycket viktigare för honom än det demokratiska partiet.

Till slut är motståndet mot presidentens maktmissbruk och lögner antagligen Demokraternas starkaste kort i höst. Men det gäller också att samla en bred koalition à la Obama. Det kan Biden nu börja jobba med.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se

" Partipatriarken Biden reste sig i elfte timmen

DN TORSDAG 5 MARS 2020

Richmond. Den tidigare vicepresidenten Joe Biden tog hem 10 av 14 delstater under supertisdagens primärval och har gått om Bernie Sanders tack vare stöd från Demokraternas etablissemang och afroamerikanska väljare i Söderns bibelbälte. Miljardären Michael Bloomberg hoppar av och ställer sig bakom Bidens kandidatur.

Ögonblicket i måndags kväll då den demokratiska partiapparaten ställde sig bakom Joe Biden som presidentkandidat hör till det mest märkvärdiga jag upplevt som korrespondent.

Det var som att se en maffiafilm av Francis Ford Coppola utspela sig i verkligheten. Amerikanska reportrar roade sig med att studera digitala kartor över privatjettrafiken från den amerikanska östkusten, där den ekonomiska och politiska makten finns, till Dallas i Texas, där Joe Biden befann sig inför tisdagens primärva

Kandidaterna Pete Buttigieg, Amy Klobuchar och Beto O'Rourke flög in och slöt upp bakom Biden i Dallas. Buttigieg och Biden genomgick en maktöverlämningsritual utanför en kycklingrestaurang som var ömsint patriarkalisk. Buttigieg förklarade för sina väljare att Biden är den ansvarsfulla kandidaten att rösta på. Biden tackade Buttigieg genom att förklara att han såg "Pete" som en inkarnation av sin avlidne favoritson Beau.

Nej, Coppola hade inte kunnat gestalta det bättre. Vito Corleone, förlåt Joe Biden, hade kommit hem. Partipatriarken, den vithåriga fadern, med alla sina fel och brister, hade rest sig i elfte timmen. Omgiven av sina barn, Pete, Amy och Beto, var han nu redo att utkämpa sitt livs viktigaste politiska strid: sätta kniven i Donald Trump. "Jilly", hans blonda vackra hustru, stod vid hans sida.

Det är lätt att förstå den besvikelse som alla anhängare av Bernie Sanders känner i dag, kandidaten som skulle kamma hem en jordskredsseger över hela landet men som nu halkat efter.

Eller för den delen anhängare av Pete Buttigieg eller Elizabeth Warren, som hoppat av valet eller som kanske måste hoppa av snart. Alla tre har genomfört kraftfulla kampanjer, outtröttligt har de flackat över nationen, utarbetat sakpolitiska förslag, knackat dörrar och debatterat.

Och så faller ändå väljarna i Joe Bidens famn, den kandidat som genomfört den sömnigaste av alla valrörelser, som haft svårast att formulera en sammanhängande politisk vision, som förlitat sig på forna meriter. I sina värsta stunder har Biden framstått som den åldrade medarbetaren på företaget som vägrar pensionera sig, som sitter i ett hörn och minns sina fornstora dagar. En kuriositet.

Joe Biden vann tio av supertisdagens 14 delstater. Sanders fyra. Biden kommer att ha med fler delegater än Sanders när rösterna är räknade. Sensationellt med tanke på att Biden i princip var uträknad förra veckan.

Det är lätt att bli cynisk. Börja se framför sig rökfyllda rum i partihögkvarter. Den oerhörda kraften i ett etablissemang som sluter sig kring status quo. På onsdagsmorgonen amerikansk tid avslutade

även mångmiljardären Michael Bloomberg sin kampanj och ställde sig bakom Biden. Det innebär i praktiken att Biden nu borde ha obegränsat med pengar, då Bloomberg har sagt att han tänker fortsätta spendera för Demokraternas räkning fram till presidentvalet i november.

En kupp från etablissemangen? Ja, kanske. Men den bilden blir också ensidig. Och ogiltigförklarar hundratusentals röster från den grupp i det amerikanska samhället som kanske haft det svårare än någon annan: äldre afroamerikaner i Södern, människor som föddes när segregationens Jim Crow-lagar fortfarande begränsade alla deras livsmöjligheter. Många av Bidens väljare är långt ifrån "etablissemang".

I bibelbältets Virginia, Oklahoma, Arkansas, Alabama, North Carolina och Tennessee röstade äldre afroamerikaner på Joe Biden under tisdagens val. I helgen i South Carolina röstade över 60 procent av svarta väljare på honom. I just den bemärkelsen är Biden minst lika mycket en utanförskapskandidat som Bernie Sanders.

Svarta kvinnor i dräkt och hatt som lever för söndagens gudstjänster. Svarta män vars kroppar är märkta av diabetes och fysiskt arbete. Detta är inte människor som nätverkar i Washingtons cigarrdimmor. Som kan köpa sig till en plats runt bordet när kandidaterna besöker delstatshuvudstäderna.

Men det är väljare som tycks ha utpräglat realistiska föreställningar om politikens möjligheter att förändra samhället. För att de är cyniker? Nej, för att de har blivit lovade guld och gröna skogar av en gårdfarihandlare för mycket under sina liv. Få har upplevt så många bakslag som afroamerikaner

i Södern, där rasismen alltid tycks återuppstå när man trodde den var borta, som en eld som aldrig riktigt brinner ut.

Dessa väljare är socialkonservativa. Deras världsbild är starkt präglad av religion. Deras familjestruktur är traditionell och hierarkisk. Grunden i Sanders folkrörelse är en radikal strävan efter jämställdhet och jämlikhet. Man kan förstå varför äldre afroamerikaner känner främlingskap inför delar av hans massrörelse.

Joe Biden tycks vara på väg att forma en koalition av dessa äldre svarta väljare och universitetsutbildade människor i villaförstäderna, den grupp som Trump skrämt iväg till Demokraterna men som inte är tillräckligt vänster för att sluta upp bakom Sanders revolution.

Bidens framgång i den här gruppen beror knappast på någon offensiv kampanjretorik. Tvärtom: Biden tog hem några delstater i norr som han knappt ens besökt som kandidat, Minnesota och Massachusetts.

Det säger kanske något om lockelsen med Biden. Han är en president som skulle sluta bete sig som en ståuppkomiker och återvända till ämbetets plikter. Det finns en känsla av utmattning i det amerikanska folket. De orkar inte en föreställning till. På tisdagskvällen, i Richmond, Virginia, frågade jag Bidenanhängare som firade på en bar vad de önskade sig mest av en framtida Bidenregering: lugn och ro, fred, att få läka.

Sanders väljare kräver förstås raka motsatsen. Bernie vann vilda västern: Utah, Colorado och Kalifornien. Sandersanhängarna i väst betraktar sig själva som nybyggare, de upplever att de står inför ett helt nytt Amerika. En ny sjukvårdspolitik, utbildningspolitik, drogpolitik. De ska ta makten över Wall Street och hacka upp Silicon Valley i bitar.

De nya rövarbaronerna, teknikmiljardärerna, ska beskattas till ödmjukhet. San Francisco befrias.

Hur ska Biden, om han vinner Demokraternas nominering, lyckas fånga in dessa Sandersväljare? Med lasso? Det är trots allt trettio procent av valkretsen. Bloombergs pengar gör inte Biden mer attraktiv i Sandersväljarnas ögon. Tvärtom.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se "

"Tisdag 10 mars är nästa primärval
(antal bundna delegatorsröster)

Michigan 125

Washington 89

Missouri 68

Mississippi 36

Idaho 20

North Dakota 14

"Bitterljuv seger för Sanders anhängare

DN TORSDAG 5 MARS 2020

Los Angeles. Bernie Sanders ser ut att gå mot seger i Kalifornien. Hans entusiastiska vänsteraktivister som kämpat i ett år för att han ska vinna här kan dra en lättnadens suck. Men många ser nu Joe Biden som primärvalets favorit.

På Bernie's Coffee Shop i centrala Los Angeles har Bernie Sanders trogna anhängare samlats för att ringa telefonsamtal till potentiella väljare. De gör ett sista försök att ge Sanders en skjuts i primärvalets största och viktigaste delstat på tisdagskvällen.

Det är en ombyggd gammal diner som de senaste åren fungerat som ett informellt kampanjkontor för Bernie Sanders och en rad andra vänsterorganisationer. I ett av de charmigt slitna, vinylklädda båsena, som sett likadana ut sedan 1950-talet, sitter John Kerin och ringer till demokrater i hopp om att de ska gå ut och rösta på Sanders. Kerin är även aktiv i den klimatpolitiska organisationen Sunrise och säger att han gillar Sanders just för att han har bäst klimatpolitik.

– Han förstår att det inte bara räcker med en ny energipolitik, utan att vi behöver en bred omställning av hela samhället, säger Kerin.

Bernie Sanders valkampanj beskrivs ofta som personfokuserad och hans anhängare har gjort sig kända för stark lojalitet och passionerad aktivism. Men när de blir tillfrågade om varför de gillar Sanders svarar de nästan alltid med att rabbla upp en lång och detaljerad lista på sakpolitik.

– Det är sjukvården som avgör för mig. Jag ser det som en osjälvisk röst, för alla andra som behöver sjukvård i dag men inte har råd, säger Raquel Pena, som kommer ut från en vallokal i den mestadels latin-amerikanska östra delen av Los Angeles, där Sanders har sitt högkvarter i Kalifornien.

Vänsterdemokraten Sanders har drivit en annorlunda kampanj i Kalifornien. Medan andra demokrater, som Joe Biden och Michael Bloomberg, förlitade sig på stöd från etablerade lokalpolitiker, eller miljontals dollar i reklamfilmer, har Sanders i stället satsat på en omfattande gräsrotskampanj och lokala aktivister, som under det senaste året ringt mer än en miljon telefonsamtal och knackat på hundratusentals dörrar för att hjälpa kampanjen.

Det visade sig vara en strategi med blandade framgångar på supertisdagen, där Joe Biden i stället vann flest delstater. Bidens segrar skedde ofta i delstater där han inte drivit någon aktiv kampanj över huvud taget, eller öppnat ett enda kontor för kampanjarbetare.

Men här i Kalifornien tycktes Sanders gräsrotsrörelse åstadkomma en ren arbetsseger som inte minst blev känslomässigt betydelsefull under supertisdagen, där valresultatet i övrigt var bitterljuvt för hans anhängare.

I takt med att valresultaten började trilla in från östkusten och den amerikanska södern, med seger efter seger för Joe Biden, tilltog oron bland Sanders volontärer. Sarah Jacobus, socialarbetare i Los Angeles, tillbringade också eftermiddagen på Bernie's Coffee Shop och erkände att hon känner sig bekymrad över Bidens framgångar.

– Jag är riktigt oroad över Bidens offensiv. Jag tror inte han är rätt kandidat för att besegra Trump, även om hela Demokraternas etablissemang verkar tro det. Bernie Sanders är den enda som har en seriös plan för att göra något åt den obscena ekonomiska ojämlikheten i USA, säger hon.

De senaste veckorna verkade många av Bernie Sanders anhängare känna att segrarnas sötma var inom räckhåll. Sakta men säkert klev han fram som favorit i Demokraternas primärval, medan mittendemokrater i valet mest verkade ta röster från varandra. Men så förändrades allt, bokstavligen över en natt, med Bidens jordskredsseger i South Carolina i lördags.

Den följdes av att hela partiets traditionella ledarskap enades bakom Biden. De avhoppade kandidaterna Pete Buttigieg, Amy Klobuchar och Beto O'Rourke gick alla ut med offentligt stöd för Biden på ett stort kampanjevenemang i Texas, vilket verkar ha bidragit till den förre vicepresidentens starka valresultat där. Att traditionella demokrater nu enas bakom Biden betyder inte nödvändigtvis att han löst problemet med låg entusiasm från väljarna.

Fem kvarter från Bernie's Coffee Shop ligger en vallokal där köerna ringlar sig runt kvarteret under tisdagen. Jag träffar Sam Gordon, en man i medelåldern som lite motvilligt erkänner att han röstat på Biden. Jag frågar vad han gillar med den förre vicepresidenten.

– Faktiskt inget särskilt. Men Bernie är för extrem för mig. Biden vill att USA ska bli normalt igen. Han vill tillbaka till status quo. Det räcker för mig.

Martin Gelin "

”Coronaviruset kan få globaliseringen att backa”

DN TISDAG 3 MARS 2020

"DN. DEBATT 20200303

En omfattande epidemi med karantäner och stoppade transporter kan i ett känsligt läge för världsekonomin ytterligare bromsa den. Företagen kortar produktionskedjorna och globaliseringen börjar backa. Efter ett antal år kan totalkostnaderna bli betydande: för världen som helhet blir inkomsterna blir lägre och fattigdomen biter sig fast längre, skriver Klas Eklund.

Det nya coronaviruset sprider sig. Det kan verka cyniskt att diskutera dess ekonomiska effekter medan människor dör. Icke desto mindre bör vi göra det. Viruset kan ge långtgående effekter på världsekonomin.

Epidemier är inget nytt. Bara under senare år har vi sett sars, ebola och svininfluensa. Den vanliga synen bland ekonomer är att epidemier slår mot produktion och handel under ett par kvartal, men att återhämtningen normalt går snabbt när spridningen stoppats och produktionen kommer i gång. Ibland blir återhämtningen till och med starkare än nedgången, när förlorad mark tas igen. Produktionskurvan kommer då att se ut som ett V, där den högra uppåtgående skänkeln når över den vänstra nedåtgående.

Till att börja med trodde många att vi även denna gång skulle få se ett V-format förlopp, som vid sarsepidemin för 17 år sedan. Vi kan emellertid nu konstatera att de ekonomiska effekterna blir allvarigare.

Det blir inget V, snarare ett U – och risken är att återhämtningen blir än svårare och mer långdragen än så.

Ett skäl är att Kinas ekonomi nu är mycket större och mer integrerad i världsekonomin. Det medför allvarliga ekonomiska avbräck, samtidigt som både sjukdom och ekonomiska problem snabbt kan sprida sig till andra länder. Ett annat skäl är att det nya coronaviruset slagit till vid en känslig tidpunkt, då globaliseringen redan befinner sig på reträtt och ekonomierna är sårbara.

Vad gäller de förstnämnda, direkta effekterna ser vi att smittspridningen nu bromsar in i Kina. Fabriker som varit stängda börjar öppnas, men det tar tid att få i gång produktionen eftersom miljontals arbetare på grund av karantän och stoppade transporter fortfarande befinner sig i hembyarna, långt från sina arbetsplatser.

Statistik över produktionsbortfallet har börjat trilla in. Den visar på en abrupt nedgång. Transportsektorn har den gångna månaden haft 80 procent lägre beläggning än normalt. 200 miljoner färre människor har kommit tillbaka till städerna efter det kinesiska nyåret. Biobesöken har fallit med över 99 procent. Elproduktionen minskar. Kolanvändningen har halverats. Många företag rapporterar att de går med förlust och att de kan hålla ut högst ett par månader innan de måste lägga ner. Investeringsplanerna har störttyckt.

Fastighetsmarknadens omsättning är bara en tredjedel av den normala. Så kallade sentimentsindikatorer – som visar framtidsstron – har rasat till den lägsta nivån någonsin. Och detta gäller för hela Kina, inte bara den hårdast drabbade Hubeiprovinsen.

Sammantaget medför detta att Kinas bnp-tillväxt under första kvartalet blir negativ. Kinas ekonomi krymper; kanske med ett par procent, kanske mer. Det ska jämföras med en tillväxt på 5–6 procent i normala fall.

Eftersom Kina utgör en femtedel av världsekonomin betyder bara detta att världens tillväxt under första kvartalet dämpas med cirka 1,5 procentenheter; en effekt långt större än vid sars.

Och då har vi ännu knappt ens börjat se effekterna i andra länder. Epidemin har hittills nått över 50 länder och fått rejält fäste i Sydkorea, Italien, Japan och Iran. Dessa fyra står för nästan 10 procent av den globala ekonomin. Tillsammans med Kina är med andra ord redan en tredjedel av världens bnp direkt påverkad.

Karantänsbestämmelser, produktionsnedskärningar och minskade transporter även i dessa länder kommer att ge direkta effekter på global bnp även under andra kvartalet.

Till detta kommer de indirekta effekterna i andra länder av att produktionsenheter hålls stängda och transporter ställs in. Världens företag är hopknutna i ett nät av underleverantörer och produktionsenheter i många länder. Kina är världens största exportör av industri-varor och halvfabrikat. Om detta system skadas, påverkas produktionen negativt även i länder dit det nya coronaviruset inte nått. Företag i Sverige kan få brist på insatsvaror, inte för att viruset sprids i Sverige utan för att det har spritts i länder där underleverantörerna finns och där produktionen stoppats av karantänsbestämmelser.

Psykologi är ännu en faktor som ger negativa effekter. Medierna rapporterar och vi blir rädda. Vi ställer in resor, konferenser, jobbar

hemifrån, shoppar mindre – vilket kan vara berömvärt, men sänker produktionen. Allt detta påverkar också finansmarknaderna. Börserna skräms av produktionsminskningar och framtida vinstfall – varvid placerare passar på att ta hem vinsterna efter en tidigare uppgång. Så faller börserna, och pessimismen tar ett varv till.

Sammantaget medför alla dessa direkta och indirekta konsekvenser att världsekonomin som helhet kommer att växa långsammare i år än vad prognosmakarna tidigare trott – med földeffekter på arbetslöshet och inkomster. Riktigt obehagligt kan det bli om smittan får fäste i USA och Tyskland – stora ekonomier med omfattande handel – och i Afrika, med dess stora och växande befolkning och sämre möjligheter att stoppa smittspridning.

Men viruset – och virusbekämpningen – kan ge ännu vidare effekter. Det senaste kvartssektlet har kännetecknats av globalisering. Världshandeln har ökat, liksom investeringar över gränserna. Många varor produceras i globala ”produktionskedjor” med komponenter från flera tillverkare i olika länder. Det har gett högre produktivitet och bidragit till att fattigdomen i världen fallit markant.

De senaste åren har den här processen hotats. Brexit skapar nya handelshinder. Handelskriget mellan Kina och USA har höjt tullar på många varor. Rivaliteten mellan stormakterna om vem som ska styra framtidens AI och 5G riskerar att driva fram en klyvning av världsekonomin, där inte minst europeiska företag kan komma i kläm.

Tullar och handelshinder fördyrar och försvårar internationell arbetsfördelning. Följden är att många företag ser över sina produktionskedjor för att göra dem mindre sårbara. Man omlokaliserar produktion till vad som uppfattas som säkrare områden. Världshandeln

växer numera bara hälften så snabbt som före finanskrisen. En omfattande epidemi med åtföljande karantäner och stoppade transporter kan i detta känsliga läge ytterligare bromsa handel och investeringar. Företagen kortar produktionskedjorna en vända till. Globaliseringen börjar backa.

Den utvecklingen lär ge långsammare produktivitetstillväxt. Efter ett antal år kan de ackumulerade kostnaderna bli betydande: för världen som helhet blir inkomsterna blir lägre, fattigdomen biter sig fast längre. De ekonomiska viruseffekterna kan alltså bli klart mer långsiktiga och obehagliga än vad de flesta räknar med.

Klas Eklund, senior economist, Mannheimer Swartling, bland annat författare till boken "Kina – den nygamla supermakten"

"Ledare: Världsekonomin måste få politisk hjälp

DN TORSDAG 5 MARS 2020

Virus är smittsamma. Det gäller även de ekonomiska följdverkingarna.

Sveriges tillväxt var på väg nedåt redan före det nya coronavirusets entré på scenen. Finansminister Magdalena Andersson sänkte på onsdagen förväntningarna för 2020 ytterligare, från 1,1 till 0,8 procent.

Enligt OECD minskar farten i hela världsekonomin. Vill det sig illa kan den globala tillväxten halveras i år.

Fast ingen vet egentligen. Hur länge covid-19 härjar och hur brett viruset slår går ännu bara att gissa.

När coronaviruset dök upp i Kina sölade regimen, för att därefter agera drastiskt. Miljoner har satts i karantän, vilket får delar av ekonomin att sluta fungera. Nyligen låg den årliga tillväxten stadigt runt 7 procent; första kvartalet 2020 blir det kanske bara 4.

Kinesisk import av både råvaror och bilar stannar av. Eftersom Kina är hela världens monteringsfabrik sprider sig effekterna snabbt, genom att företag i andra länder får problem med leverantörskedjorna. Japan och övriga Asien dras med, men också Europa och USA.

Samtidigt som efterfrågan får en smäll drabbas därför också tillgången på varor. Centralbanker och politiker jorden runt ställs inför en rad dilemman.

Federal Reserve slog på tisdagen till med en rejäl räntesänkning på 0,5 procentenheter. I USA finns manöverutrymmet, för där steg räntorna efter den internationella finanskrisen i alla fall till plusvärden. Chefen Jerome Powell medgav att beskedet varken botar coronasmittan eller ersätter inställda leveranser. Även när verktygen är trubbiga måste de som finns användas, lyder resonemanget.

Andra centralbanker står under press att följa efter Fed. Men eurozonens ECB har det svårare eftersom räntan redan ligger på minus. Riksbanken fattade före jul ett klen motiverat beslut att höja till noll, och lär inte vara sugen på att gå ned igen.

Det finns andra spakar att dra i, med oklart utfall. Men det har länge varit uppenbart att penningpolitiken befinner sig i okänt land sedan finanskrisen och alltså inte kan ta hand om all världens bekymmer. Dessvärre möter finanspolitiken i nuläget delvis samma frågor.

Traditionell konjunkturstimulans dödar heller inga virus. En fabrik utan arbetare och nödvändiga komponenter har ingen självklar nytta av investeringsstöd.

Likväl måste planer snabbt tas fram, för läget riskerar att förvärras. Finansdepartement överallt får stå redo att stötta såväl hushållens och kommunernas konsumtion som näringslivets tillverkning.

Sveriges statsfinanser ger spelrum. Regeringens nya förslag om korttidsarbete är också rätt tänkt, även om det kommer sent med tanke

på att utredningen var färdig för ett år sedan. Företag kan då låta anställda jobba mindre i stället för att säga upp dem.

Tillfälligt slopad karensdag är en annan möjlighet. Därtill kan både offentlig och privat sektor behöva underlätta för personal att jobba hemifrån.

Miljarder människor har lyfts ur fattigdom tack vare globaliseringen. Covid-19 visar samtidigt att ekonomin fått en ny sårbarhet, inte minst för ett litet exportberoende land som vårt.

Handelskrig har skakat förtroendet i världen. Den politiska polariseringen i USA främjar knappast stimulanspaket. Det var länge sedan Europa hittade någon gemensam ekonomisk vilja. Men precis som globalt samarbete behövs mot smittspridningen, är det av nöden på det ekonomiska området.

Enklast är förstås att stoppa det nya coronaviruset. Det har hittills varit lättare sagt än gjort.

DN 5/3 2020 "

"Så reagerar andra länder i Europa på coronautbrottet"

DN FREDAG 6 MARS 2020

Feberskannrar på flygplatser, tomma hyllor i livsmedelsbutiker, spärrzoner och medicinskt undantagstillstånd. Europa rustar för en epidemi, men vilka åtgärder som sätts in i kampen mot smittan skiljer sig åt mellan länderna.

Berlin.

I vanliga fall har tyska livsmedelsbutiker ett omfattande utbud av konserverat kött, korv i burk och mjölk och smör som kan förvaras i rumstemperatur i upp till ett halvår. Som vore kunderna ständigt förberedda på att överleva en krissituation.

Men i många mataffärer i Berlin gapar hyllorna nu tomma. Vid avdelningen för bakprodukter hos min lokala handlare informerar en skylt om att det endast är tillåtet att köpa två paket mjöl och socker per person och dag på grund av "den rådande situationen".

Fast mjölet är redan slutsålt och allt som återstår är tre paket socker som läcker från påsen. Även pasta, konserver och bröd med lång hållbarhet går åt i rask takt, förklarar en butiksanställd. Handsprit och munskydd är slutsålda sedan länge.

Det hjälper inte att stadens borgmästare vädjat till Berlinborna om att inte hamstra. Försäljningen av livsmedel har ökat med 40 procent den senaste veckan, rapporterar de lokala handlarna. Många kunder har hörsammat tipsen i tyska tidningar med rubriker som "detta behöver du ha hemma" och "experternas tips till hemmaförrådet". Detta trots att Berlin i skrivande stund bara har 13 bekräftade fall av coronasmitta, i en stad med närmare fyra miljoner invånare.

Medan spridningen av corona verkar avta i Kina har den tagit fart i Europa, som har flest rapporterade fall efter ursprungslandet Kina. Trots att det rika Europa har den mest välutbyggda och tillgängliga sjukvården i världen råder på många håll ett sorts undantagstillstånd.

I Italien, som är värst drabbat i Europa med 3 858 fall på torsdagen, håller skolor och universitet över hela landet stängt. Sedan snart två veckor är 50 000 personer instängda i de så kallade spärrzonerna, där risken för smittspridning anses vara så stor att ingen tillåts lämna området (som är avskuret från omvärlden). Infarterna bevakas av militär och polis, och den som ändå försöker ta sig ut riskerar fängelse.

Trots åtgärderna fortsätter smittspridningen i Italien och det snabba förloppet visar hur fort en epidemi kan få fäste. Utbrottet tros ha börjat i småstaden Codogno, sex mil sydost om Milano, som nu kallas för "Europas Wuhan".

Det första fallet, en 38-årig forskare från orten, kunde ovetandes om sin sjukdom smitta ett stort antal personer, däribland sin gravida fru. När han väl uppsökte sjukhus smittades flera ur vårdpersonalen och minst en annan patient innan läkarna kunde konstatera att det var just covid-19 som mannen drabbats av, rapporterar Reuters.

En vecka senare hade 900 personer insjuknat och 21 avlidit.

Mannens hemort är numera en spökstad där butikerna håller stängt, gatorna ligger öde och inga tåg stannar längre vid stationen. – Människorna har barrikaderat sig hemma, säger en kvinna till den tyska tidningen Focus.

Det är också från det hårt drabbade norra Italien som en stor del av alla coronafall som konstaterats ute i Europa härrör.

Nu bävar resten av kontinenten för en liknande situation där hela städer måste isoleras och där ett medicinskt nödläge råder. I Tyskland – med 444 fall – sade landets hälsominister på onsdagen att smittspridningen inte nått sin kulmen och att man räknar med att det ”kommer att bli värre”.

Samtidigt vädjar myndigheter och politiker till befolkningen om att inte drabbas av panik.

– Sverige har en god beredskap, förkunnade statsminister Stefan Löfven i en DN-intervju nyligen.

Men faktum är att länderna i Europa gör olika bedömningar av hur stor risken för smittspridning är och vilka åtgärder som bör sättas in. DN har tidigare uppmärksammat hur exempelvis Sverige, Norge och Danmarks bedömningar av hur stor andel av befolkningen som riskerar att insjukna skiljer sig åt. Medan grannländerna räknar med att mellan 10 och 25 procent av befolkningen kan insjukna i värsta fall, har svenska myndigheter inte velat ange någon siffra, men Folkhälsomyndigheten har hänvisat till en uppskattning på 1–2 promille.

Flera länder har tagit fram krisplaner som tydligt anger vilka åtgärder som ska sättas in vid vilken tidpunkt.

I Frankrike – med 377 fall – arbetar myndigheterna efter ett schema som delar in smittspridningen i tre faser (se faktaruta). Fas två, som gäller i skrivande stund, innebär bland annat att myndigheterna kan förbjuda stora folksamlingar, uppmana till minskat resande och att särskilt drabbade områden kan sättas i karantän.

I Storbritannien – med 90 fall – utgår man ifrån att antalet smittade kan eskalera de kommande veckorna och regeringen har därför presenterat en nödplan. Bland annat kan ”no go”-zoner införas, anställda kan tvingas jobba hemifrån i minst tre månader och polisen ska endast syssla med att bekämpa de grövsta brotten samt

upprätthålla den allmänna ordningen. Även militären kan komma att sättas in i kampen mot smittan.

Även i Sverige har ÖB flaggat för att försvarsmakten är redo att hjälpa till. Statsminister Stefan Löfven sade också i en DN-intervju nyligen att svenska myndigheter har getts möjlighet att vidta ”extraordinära åtgärder”, utan att vilja precisera vilka insatser det kan röra sig om. Senast Löfven öppnade för att sätta in militären i civilt syfte var för att stoppa gängbrottsligheten i förorterna 2018. Ett utspel han snabbt fick dra tillbaka.

I Tyskland har inrikesministern slutat att skaka hand med människor han möter – även med förbundskansler Angela Merkel. Men myndigheterna har varken infört nationella riktlinjer vad gäller att förbjuda större evenemang, stänga skolor eller att systematiskt testa befolkningen.

Den tyska regeringen betonar att befolkningens hälsa går före ekonomiska intressen, men samtidigt finns en växande oro för att landets exportberoende ekonomi ska drabbas hårt i spåren av coronautbrottet. Det är en förklaring till landets hårdnackade motstånd mot att stänga gränserna i Europa i syfte att stoppa smittspridningen. Samtidigt har man tvingats ställa in flera stora evenemang, däribland världens största turistmässa (ITB) i Berlin, industrimässan i Hannover och bokmässan i Leipzig.

Mönstret är detsamma i grannländerna. Bland annat har Schweiz förbjudit alla folksamlingar med fler än 1 000 deltagare och i Frankrike har nationalmuseet Louvren hållit stängt.

I det hårt drabbade Italien har fotbollsmatcher ställts in och det berömda operahuset La Scala i Milano bommat igen. Från Sverige kom beskedet att SVT nobbar ett möte om Eurovision.

Medan länderna i Europa tar höjd för vad som allt mer börjar påminna om ett slags undantagstillstånd, frågar sig många EU-medborgare hur det kommer sig att det dagligen landar flygplan med passagerare som vistats i högriskområdena på europeiska flygplatser.

Även på den punkten skiljer sig åtgärderna åt mellan länderna. Medan det på flygplatserna i Rom har installerats värmekänsliga skannrar som ger utslag om en passagerare har en förhöjd kroppstemperatur, sker i de flesta länder ingen allmän kontroll av passagerare från exempelvis Kina och Italien. Tyskland har nöjt sig med att införa ett inreseregister för passagerare från högriskområdena, samt test av nya asylsökande.

Italien var det första landet i EU som stoppade alla direktflyg till och från Kina, men exempelvis Tysklands regering värjer sig mot att införa ett liknande flygförbud med argumentet att tio tusentals tyska medborgare skulle riskera att bli strandade i Kina. Sverige har å sin sida dragit in flygtillståndet för Iran Airs flygningar mellan Iran och Sverige.

Samtidigt som Europa förbereder sig på en epidemi har vissa patienter som tidigare insjuknat i covid-19 fått lämna sjukhusen. I tisdags friskförklarades det första svenska fallet, en kvinna i 20-årsåldern från Jönköping.

Men att Tyskland de senaste dagarna har rapporterat fler tillfrisknade personer än nya sjukdomsfall tycks inte ha lugnat befolkningen. I Berlin, liksom på många andra håll i Europa, fortsätter invånarna att hamstra varor. I alla matbutiker som jag besöker gapar hyllorna för bland annat mjöl och socker tomma.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

"Fakta. Den franska trestegsplanen

I Frankrike delas arbetet mot smittspridningen i tre faser, och landet befinner sig just nu i fas 2.

Fas 1 Förhindra att viruset tar sig in i landet och börjar spridas mellan människor. Bland annat kan skolelever som varit utomlands i riskområden uppmanas att stanna hemma och det byggs upp lager av sjukvårdsprodukter.

Fas 2 Nu fokuserar man på att hejda en spridning som inletts mellan människor inom landet. Det innebär bland annat att skolor kan stängas i drabbade områden och att stora folksamlingar förbjuds där. Även utanför drabbade områden förbjuds folksamlingar på mer än 5 000 personer. Staten kan ingripa för att ransonera munskydd, handsprit och annat.

Fas 3 Nu bekämpas viruset genom bland annat personalförstärkningar i vården, mobilisering av frivilliga, polis och militär, generella inskränkningar av resande (som exempelvis stängda pendeltågslinjer), uppmaningar att stanna hemma med ersättning till dem som inte kan arbeta heltid och distansutbildning för elever. "

Mänskliga verksamheter

Sven Winnells hemsida:

Samhällsplaneringens problem.

Hur ska man kunna förbättra världen ?

På Sven Winnells hemsida på Internet, <http://winnell.com>, ges en redovisning av ett forskningsarbete med titeln: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen. Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som styr världen. Forskningen har med varierande intensitet pågått sedan mitten av 1960-talet.

Hemsidan lades in på Internet våren 1998. Redovisningen omfattar sju inledande dokument och 129 dokument med verksamhetsområden som i första hand ska belysa hur verksamheterna fördelas på de olika områdena. De första åren fylldes de 129 sidorna med sådant, men det visade sig att allt inte kunde läggas in, det skulle bli för mycket. Därför gjordes särskilda bilagor, vanligen i pdf-format, som fick länkar på de 129 sidorna.

De särskilda utredningarna/bilagorna finns förtecknade i följande pdf, som också innehåller innehållsförteckningar till de senaste årens utredningar.

[Sven Winnell 080203+++: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett forskningsarbete. Utredningar och deras innehåll. \(http://winnell.com/omr40zf.pdf\)](http://winnell.com/omr40zf.pdf)

De senaste bilagorna, som var för sig ofta redovisar aktuella saker i alla de 129 delområdena. förtecknas i kronologisk ordning på hemidan <http://winnell.com> med den senaste allra överst.

Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

Historisk tid med skriftspråk är cirka 5000 år. Religionerna är cirka 2000 år. Demokratins formella genombrott skedde för cirka hundra år sedan. Tekniken har utvecklats: transporttekniken, internet, TV och mobiltelefoner o d gör att världen nu är ett stort gemensamt samhälle för jordens alla folk.

Förbättringar både utomlands och i Sverige kräver i första hand förbättringar av människornas kunskaper och värderingar. Och de måste gälla alla kunskapsområden.

Som hjälp har forskats fram ett allomfattande system för mänskliga verksamheter som gäller både tänkande/kunskaper och handlingar.

Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer :

Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.

Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.

Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:

- * De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.

- * De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.

Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna.

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :

Individernas viljor.

Kollektiva viljor. (Politik).

Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar).

Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).

Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.

Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få utträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.

Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ?	Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.
Hur är det ?	Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.
Hur kan det bli ?	Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli ?	Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

**Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individer-
nas levnadsvillkor, som ges av
psykiska och
kroppsliga förhållanden och av deras
fysiska och sociala miljöer.**

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

**Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheter-
na inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.**

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt för att till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världs-
förbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskning, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden-verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Man bör noga skilja mellan planeringar och beslut. Planeringar är beslutsunderlag. När alla fått alla informationer i planeringsprocesserna ska allas åsikter slussas igenom i hierarkierna till dem som fått makt att besluta, och det är också informationsprocesser som ingår i samhällsplaneringens problem.

Till problemen hör också informationsprocesserna från beslut till det slutliga verkställandet. Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 7 miljarder personers, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Förändringsprocesserna hålls igång av informationsflöden i och mellan människorna, och därför övergår förändringsproblemen och samhällsplaneringens problem i ett stort problem om produktion och spridning av kunskaper och värderingar, som leder till handlingar som förändrar världen.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna. Det kan man göra genom åtgärder på planerings-, forsknings-, utrednings-, utbildnings- och informationsområdena.

Arbetet om samhällsplaneringens problem vänder sig till dem som har makten över förändrings- och fördelningsprocesserna på olika nivåer och i synnerhet på de politiska nivåerna. Eftersom Sverige är en demokrati har i princip folket makten. Arbetet vänder sig därför till folket, men då den s k representativa demokratin tillämpas har de förtroendevalda politikerna makten och arbetet vänder sig därför främst till dem.

Men det vänder sig också i hög grad till alla som på ledande sätt på opolitiska nivåer medverkar vid förändring av individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och deras fysiska och sociala miljöer, och de finns inom alla delar av systemet. Arbetet vänder sig i hög grad till alla som sysslar med utbildning och information.

I rollen A1 behöver man information så att man klarar det dagliga livet. I den rollen kan man ställas inför problem var man ska köpa varor bäst, hur man lagar bra mat, hur man kan resa bäst, hur man gör för att bota krämpor, vart man vänder sig när man blir sjuk, hur man knypplar, vad aktierna står i, vad de ger på bio och teater, vem som vann fotbollsmatcherna etc etc. I den rollen vet man vad man vill efterfråga och det kan då vara bra med en söktjänst där man bara skriver in t ex ”fotbollsmatcher” eller ”magont”. I ett väl utvecklat nät ska man då få ”träffar” som beskriver det man är ute efter.

I rollen B1 gäller det att hitta ett bra jobb man trivs med och man får betalt för så mycket man vill ha. I den rollen måste man välja utbildning om man inte har någon man tycker räcker och då får man söka på utbildningar och lediga jobb.

I rollen B2 gäller det att göra jobbet bra, dvs man måste göra det på bästa sätt och på rätt tid. Vill man använda Internet för den här rollen får man söka på det yrke man valt och se om man kan få några tips om hur man bör göra. Arbetsgivarna bör tala om hur arbetet ska skötas och anställda och specialister och forskare kan komma med förslag till förbättring av arbetsrutinerna.

Rollen A2 är den verkligt svåra rollen : Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer. Klassifikationssystemet som redovisas här är uppbyggt i första hand med hänsyn till rollen A2, men tillfredsställer automatiskt informationsbehoven i de andra rollerna eftersom man i rollen A2 behöver veta bland annat allt som man behöver veta i de andra rollerna. Det som man ytterligare behöver veta i rollen A2 är hur alla verksamheter påverkar varandra och behöver veta vad man ska sträva mot, dvs veta vilka verksamheter som behövs och hur de bör vara fördelade.

Information för rollen A2 kan man inte få genom att söka på ett enda ord utan man måste orientera sig i hela informationsutbudet. För att inte drunkna i all information måste man ha hjälp att få ordning på frågorna, och den hjälpen får man med det uppgjorda klassifikationssystemet för verksamheter.

Följande sidor från omr36-39zzzn

Utvecklingens krafter.

Utvecklingen i världen i framtiden beror av människornas verksamheter och av naturens verksamheter, dess krafter och resurser. Människornas verksamheter gäller tankeverksamheter och handlingar hos individer, grupper, organisationer och institutioner o d. Naturen och människorna påverkar och påverkas.

För att få grepp om utvecklingen måste man ha beskrivningar om människornas och naturens verksamheter. Människornas tankar och handlingar är för det mesta inte beskrivna utan bara utförda, Individer, grupper, organisationer etc är ofta dåliga på att beskriva sina tankar och handlingar, det behövs i stor utsträckning särskilda åtgärder för att få fram nödvändiga beskrivningar, det behövs bl a forskning inom en lång rad vetenskaper och utredningssystem.

Naturen har inga tankar och kan inte själv beskriva vad den gör, för att få fram beskrivningar om naturens krafter och resurser blir det bl a uppgifter för människor inom naturvetenskaperna att göra beskrivningar om naturen. På det hela taget är det då människornas verksamheter som avgör världens framtid.

För framtidsplaneringen har forskats fram en planeringsfilosofi och ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som ska ge bättre underlag för kunskaper om verksamheterna och deras samband - för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld.

De mänskliga verksamheterna har på översta nivån grupperats i nio huvudområden:

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter.	20 områden
2. Religiösa verksamheter o d.	5 områden
3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.	15 områden
4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.	3 områden
5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.	11 områden
6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.	30 områden
7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.	21 områden
8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.	12 områden
9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar.	
Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.	12 områden
Summa	129 områden

Huvudområdena har underindelats i delområden enligt en decimalprincip som framgår av de härafter följande sidorna.

Alla röstberättigade måste känna till vad demokratiska samhällen består av och hur de fungerar och behöver känna till systemet för de mänskliga verksamheterna.

Isynnerhet de som sysslar med information och utbildning och de som har makt och ledande ställning i verksamheterna behöver kunskaper om allt och har i sitt arbete nytta av att väl känna till alla verksamheter som formar framtiden.

Systemet för mänskliga verksamheter.

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter

20 områden:

Texten för områdena är länk till hemsidan.

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar

SW .101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.

SW .102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning

SW .103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.

SW .104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband

SW .105 Övergripande om forskning

SW .106 Övergripande om ekonomiska verksamheter

SW .107 Övergripande filosofier om utbildning o d.

SW .108 Samhällskunskap.

SW .109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.

SW 11/19 Individernas inre verkligheter.

SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.

SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.

SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.

SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.

SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.

SW 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.

SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.

SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2. Religiösa verksamheter o d.

5 områden:

SW 2 Religiösa verksamheter o d.

SW 20 Övergripande religiösa verksamheter o d.

SW 21 Allmän religionsvetenskap.

SW 22/28 Kristna religioner.

SW 29 Icke kristna religioner o d.

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

15 områden

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

SW 31 Statistik och demografi.

SW 32 Statsvetenskap.

SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.

SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.

SW .351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)

SW .352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)

SW .353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)

SW .354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:

SW 36 ...om individernas kroppsliga förhållanden.

SW 37 ...om utbildning o d.

SW 38 ...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.

SW 39 ...om sociala miljöer, nöjen, sport o d.

4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.

3 områden:

SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.

SW 40 Systemvetenskap.Infostruktur.

SW 41-49 Samband o samordning mellan olika verksamheter.

5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.

11 områden

SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.

SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.

SW 51 Matematik.

SW 52 Astronomi, rymdforskning.

SW 53 Fysik o d.

SW 54 Kemi o d.

SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.

SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.

SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet

SW 58 Botanik.

SW 59 Zoologi.

6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

30 områden:

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.

SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.

SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)

SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.

SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.

SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.

SW . 645 Användning av inventarier o d.

SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d)

SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.

SW . 648 Städning-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.

SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.

SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

SW . 6525-6529 Militära verksamheter.

SW . 653 Handelsverksamheter.

SW . 654 Telekommunikationsverksamheter.

SW . 655 Förlagsverksamheter o d.

SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.

SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

SW 66/68 Tillverkning av varor.

SW 66 Tillverkning av kemivaror od.

SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d

SW 68 Tillverkning av komplexvaror.

SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
21 områden:

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

SW 70 Allmänt om konst o kultur.

SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.

SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.

SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.

SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.

SW 78 Musik (konserter o d 792)

SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.

SW .7911-7913 Seder och bruk.

SW .7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.

SW .792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.

SW .793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.

SW .794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

SW .7951 Sociologi. Socialvård..

SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

SW .7957 Undervisning o d.

SW .7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.

SW .7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

SW 796/799 Sport, idrott o d.

8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
12 områden:

SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.

SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

SW 82 Engelsk skönlitteratur o d.

SW 83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.

SW 84 Fransk skönlitteratur o d.

SW 85 Italiensk skönlitteratur o d.

SW 86 Spansk och portugisisk skönlitteratur o d.

SW 87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d.

SW 88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d.

SW 89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d .

9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

12 områden:

SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.

SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.

SW 95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.

SW 96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.

SW 97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika.

SW 98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika.

SW 99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Poler. Rymden.

Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.

Kunskaps- och värderingsverksamheter:

Samlade kunskaper och övergripande värderingar

Samhällenas arkiv, bibliotek och gällande kunskaper och värderingar. Bl a Mänskliga Rättigheter. Kunskapsforskning. Överblickande samhällskunskap. Lärdomshistoria.

Individernas inre verkligheter.

Tankar om hur det var, är, kan bli och bör bli. Framtidsvisioner. Individens känslor, värderingar o d. Estetik. Ideologi, uppfattningar om samband o d. Psykiska mekanismer. Psykologi od. Individens logik. Vetenskapsteori od. Individens moral och tankar om moral.

Religiösa verksamheter od.

Politiska vetenskaper.

Statistik. Demografi. Statvetenskap. Nationalekonomi. Internationell ekonomi. Lagar och förordningar, traktat, juridik

De demokratiska församlingarnas verksamheter.

Riksdag. Kommun- och landstingsfullmäktige. Regering. Mellanfolkliga centrala organ, FN, EU od.

Politiska krav och politiska planeringar.

Politiska partier o d om individernas kroppsliga förhållanden, utbildning o d, fysiska miljöer och ekonomiska verksamheter, sociala miljöer o d.

Sambandsforskningsverksamheter.

Samband och samordning mellan olika verksamheter

Naturforsknings- och matematikverksamheter.

Naturkunskap. Matematik. Astronomi, rymdforskning. Fysik. Kemi. Geologi. meteorologi, hydrologi o d. Arkeologi o d. Biologi, ekologi, naturgeografi, utvecklingslära, ärftlighet. Botanik, Zoologi.

Teknologiska/ ekonomiska verksamheter:

Allmänt om Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

Hälso- och sjukvårdsverksamheter, räddning o d. Veterinär.

Ingenjörsverksamheter, konstruktion o d.

Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

Hushållsverksamheter.

Mat, boende. El-, gas- värme-, vatten-, avloppsförsörjning o d. Sophantering. Användning av inventarier od. Personlig hygien och verksamheter i hemmet. Hushållsekonomi, inkomster och utgifter o d. Städning od. Personvård: barnuppfostran, hjälp till gamla och sjuka i hemmet.

Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

Opolitisk offentlig civil förvaltning.

Militära verksamheter. Fredsarbete.

Handelsverksamheter.

Telekommunikationsverksamheter.

Förlagsverksamheter o d.

Transportverksamheter. Resebyrå. Lagringsverksamheter o d.

Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

Allmän företagsekonomi. Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.

Marknadsförings- och reklamverksamheter o d.

Tillverkning av varor.

Tillverkning / byggande av byggnader och anläggningar.

Kulturella verksamheter:

Allmänt om fysiska och sociala miljöer och konst och kultur

Övergripande formgivning av fysiska miljöer.

Klimatproblem. Jordens geologi. Växt- och djurvård. Världsplaner. Rikspaner. Länsplaner. Stadsplaner. Vägar, ledningar. Kvartersplaner. Kulturvård.

Formgivning av byggnader och anläggningar. Arkitektur.

Formgivning av föremål och ljud.

Skulptur. Museer. Konsutställningar. Konsthantverk. Bruksföremål. Konstmåleri. Grafisk konst. Teckenkonst. Fotografi. Musik

Sociologi. Seder och bruk.

Film, radio, TV, offentliga fester m m. Teater. Opera. Konserter. Revyer. konstdans, Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. lek. Spel. Lotteri. Tips etc.

Socialvård.

Äldre sociala miljöer.

Vissa sociala miljöer. Bl a brott och kriminalvård m m

Undervisning o d. Forskning.

Sociala verksamheter i boendet.

Verksamheter i allmänna grupper od.

Sport. Idrott od.

Språkvetenskap.

Litteraturvetenskap.

Skönlitteratur.

Tidningar o d.

Allmän geografi. Lokalhistoria. Reseskildringar.

Biografiska verksamheter.

Historiekrivande verksamheter, allmän historia.

Allmänt om allmän historia. Världs- och forntidshistoria. Medeltidens och nya tidens historia i allmänhet och i Europa. Medeltidens och nya tidens historia i Asien. Medeltidens och nya tidens historia i Afrika. Medeltidens och nya tidens historia i Nord- och Mellanamerika. Medeltidens och nya tidens historia i Sydamerika. Medeltidens och nya tidens historia i Oceanien. Poler. Rymden..

Det är 129 verksamhetsområden som vardera innehåller hundratals eller tusentals mindre verksamhetsområden.

Att få grepp om dem är inte lätt, professionella djuplodande forskare behöver flera års arbete för att beskriva vad som händer. Vill man få veta vad som händer nu måste man gå till journalister som är kunniga och följer utvecklingen.

Problemen är i grunden fyra: hur var det, hur är det, hur kan det bli och hur bör det bli. För att det inte ska bli för mycket får man inte lägga för mycket tid på de första momentet, hur det var och är, bara så mycket som behövs för de följande momenten.

Och i de följande momenten måste man se till att ägna sig åt väsentligheter, något som är svårt.

Vad som är väsentligt beror på individernas uppfattningar, av deras inre verkligheter. Alla har inre verkligheter, se avsnittet om de inre verkligheterna i kapitel tre i innehållsförteckningen till

Sven Wimmell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
<http://wimmell.com/omr40zl.pdf>.

Innehållet i

Sven Winnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
<http://winnell.com/omr40zl.pdf>. [del 2=40zm.pdf](#). [del 3=40zn.pdf](#)

Innehåll:

Sida 7 **Kapitel 1: Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter.**

7	Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.
8	Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter
11	Utvecklingens krafter.
12	Systemet för mänskliga verksamheter
15	Den fundamentala påverkanskedjan
17	Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken.
37	Sveriges regeringar under 100 år
39	Makthavare i världen efter andra världskriget.
41	Världskarta med världens befolkning
42	Sven Winnells hemsida på Internet: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?

52 **Kapitel 2: Något om världshistoria och Sveriges historia**

53	ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.
61	World Values Survey
62	Kulturkartan 2015
63	Världsarvslistan
63	Världsnaturfonden WWF
64	Utrikespolitiska institutet
65	Gapminder
65	Exempel på statistik: Choose a graph
66	MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I SVENSK UTRIKESPOLITIK
67	Afrika söder om Sahara
68	Asien och Oceanien
69	Europa och Centralasien
70	Mellanöstern och Nordafrika
71	Nordamerika Latinamerika och Karibien
72	Amnesty. Årsrapport - mänskliga rättigheter 2016/2017
74	Amnestys årsrapport 2016: En politik som demoniserar skapar rädsla och splittring
80	Sveriges historia
85	Vänstervåg. Högergång
89	Sveriges kungalängd
92	Regeringskansliet genom tiderna
106	Palm, August, "Mäster Palm"

107	<u>Kapitel 3: Något om områdena 1-5</u>	184	Forte
110	SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.	185	Riksbankens Jubileumsfond
111	101 Arkiv och 102 bibliotek. Om det vetande som finns.	186	VINNOVA
111	Kungliga biblioteket - Sveriges Nationalbibliotek.	186	KK-stiftelsen
117	Klassifikationssystemet för verksamheter och bibliotekssystemen.	187	106-107. Övergripande om ekonomiska och kulturella verksamheter
118	Om klassifikation	187	Yrkesverksamheter enligt SSYK 2012. Näringsliv enligt SNI 2007. Utbildning enligt SUN 2000, SCBs statistik om allt.
120	LIBRIS/SAB klassifikationssystem	189	Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 Reviderad 2016
121	Dewey decimalklassifikation	194	Gymnasiet
124	103. Encyklopedier och övergripande värderingar	208	108. Samhällskunskap
123	Encyklopedi	208	Klassifikationssystemet för verksamheter. Med några förtydligande kommentarer
125	FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter	214	Mer om verksamheter
126	Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna	216	Sociologi
127	Medborgerliga fri- och rättigheter	222	Framtidsplaneringar
129	104. Övergripande filosofiska verksamheter om samband	223	Schema över påverkans- och förändringsproblem
130	Systemet för mänskliga verksamheter	224	Förteckning över verksamheter
139	Kommentarer till Samhällsplaneringens problem.	225	109. Filosofins historia. Idé- och lärdoms historia
142	Kort om skillnader mellan klassifikationssystemet för mänskliga verksamheter och bibliotekssystemen DC, DK och SAB.	226	Filosofi
148	105. Övergripande om forskning. Om det mer vetande man vill ha	234	Filosofins historia. Bertrand Russell om västerlandets visdom.
148	Samhällsplaneringens problem.	235	De stora filosoferna
150	Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2016	236	Ludwig Wittgenstein
177	Vetenskapsrådet	238	Idé- och lärdoms historia
181	forskning.se	241	I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.
183	Formas		

262 **11-19. Individernas inre verkligheter**

262 **SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter**

263 Schema om inre och yttre verkligheter och verksamheter

264 Hjärnan

285 människosyn

287 tro och vetande

288 erfarenhet

289 minne

294 bildning

297 realism

300 idealism

302 förnuft

303 intuition

304 attityd

306 inläring

307 intellektualism

310 antiintellektualism

313 vanföreställning

314 dagdröm

315 hallucination

317 fördom

318 opinion

320 norm

321 institution

323 **SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.**

324 förändring.

354 framstegstanken

327 tradition

328 framtidsforskning

330 Framtidskonventet

332 växthuseffekten

338 **SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.**

339 värdering

340 emotion

341 empati

343 sympati

344 kärlek

352 erotik

353 estetik

358 stress

360 depression

362 **SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.**

363 nätverk

364 världsbild

366 världsåskådning

367 livsåskådning

368 ideologi

370 religion

372 buddhistisk filosofi

374 indisk filosofi

375 islam

382 konservatism

385 liberalism

389 socialism

392 kapitalism

395 globalisering

397 nationalism

399 populism

400 rasism

403 främlingsfientlighet

404 hedersvåld

406 islamisk kvinnosyn.

407 etnicitet

408 integration

409 levnadsnivå

410 livskvalitet

411 politik

413 **SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.**
 414 biologisk psykologi
 417 personlighetsutveckling
 418 personlighetspsykolog
 420 perceptionsstörning
 421 ADHD
 422 psykisk störning
 424 psykosjukdom
 425 psykiatri
 429 socialpsykologi

430 **SW 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.**
 431 logik

437 **SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.**
 438 etik
 443 moral
 444 kardinaldygder
 445 dödssynd
 446 rättvisa
 447 brottslighet
 448 polisen
 454 Tidningsutgivarna
 455 dagstidning

460 **SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.**
 461 Informationsstress vår nya folksjukdom.
 462 Opinionsundersökningar.SOM-institutet

464 **2. Religiösa verksamheter.**

465 **31-34. Politiska vetenskaper**

466 **35. De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter**
 467 SW . 351 Sveriges riksdag

468 SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige

469 Sven Winnell 9+16+26 maj 2016: Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp.
<http://winnell.com/omr36-39zzzq.pdf>

470 SW . 353 Sveriges regering
 471 Politikområden för politiken 28 juli 2017
 473 Politiska och opolitiska planeringar

474 SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

475 **36-39. Politiska partier och organisationer. Politiskt verksamma personer. SOU.**
 475 Politiska partier i Sverige
 475 Statens Offentliga Utredningar, SOU
 475 Sven Winnell 27 februari 2010 + 3 april 2014: Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida.
<http://winnell.com/omr658f.pdf>

476 **4. Sambandsforskningsverksamheter**

477 **5. Matematik och naturvetenskap.**

478 **Kapitel 4: Statliga myndigheter stiftelser och**
bolag. Professorer vid universitet och högskolor

479 Kompletteringar med yrken, näringsliv, utbildning m m

480 **SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.**

515 **SW 2 Religiösa verksamheter o d.**

521 **SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.**

535 **SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.**

536 **SW 5 Naturforsknings - och matematikverksamheter.**

549 **SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.**

550 SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.

551 SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.

570 SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)

586 SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske o

595 SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

605 SW 65 Administration, distribution

606 SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

607 SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

608 SW . 6525-6529 Militära verksamheter o d

614 SW . 653 Handelsverksamheter.

623 SW . 654 Telekommunikationsverksamheter

624 SW . 655 Förlagsverksamheter o d.

625 SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

628 SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

633 SW . 658 Företagsekonomi, Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.

642 SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od

643 SW 66/68 Tillverkning av varor.

646 SW 69 Tillverkning/ byggande avbyggnader o anläggningar

647 **SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.**

648 SW 70 Allmänt om konst o kultur

653 SW 71 Övergripande formgivning/ planering fysiska miljöer.

SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

664 SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning

667 SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål.

672 SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, tecken 77 Fotografi.

675 SW 78 Musik (konserter o d 792)

681 SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.

683 SW . 7911-7913 Seder och bruk.

686 SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.

688 SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.

691 SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.

692 SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips

693 SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

694 SW . 7951 Socialvård..

695 SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

701 SW . 7957 Undervisning o d.

724 SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet

725 SW . 7959 Sociala miljöer i allmänna grupper o d.

726 SW 796/799 Sport, idrott o d.

730 **SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur**

731 SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

735 SW 81 Litteraturvetenskap.Litteraturhistoria.

737 SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

738 **SW 9 Saklitterära verksamheter. Allmän geografi och historia. Biografi.**

739 SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

741 SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

743 SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

744 SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

De svenska biblioteken enligt SAB

Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken. Från zzzzl

Här har SABs ämnen lagts in. Individernas inre verkligheter behöver förbättras genom utbildningar i skolor på alla nivåer. Observera att SAB har dålig redovisning för område 3 om politik. Regeringen har dålig hand med området 64 om hushållsverksamheter. Regeringen har ansvariga statsråd för alla politikområden utom för hushållsverksamheterna som är grunden för välfärden. (SAB= system på biblioteken)

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

O SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar

SW . 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.

SW . 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning

SW . 103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.

SW . 104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband

SW . 105 Övergripande om forskning

SW . 106 Övergripande om ekonomiska verksamheter

SW . 107 Övergripande filosofier om utbildning o d.

SW . 108 Samhällskunskap.

SW . 109 Ide- filosofi- och lärdoms historia.

Ac Arkiv11152 träffar

Aa Bibliografi72330 träffar

Ab Bibliotek33294 träffar

Ba Allmänna encyklopedier3393 träffar

Be Allmän idé- och lärdoms historia10295 träffar

Bf Allmän vetenskaplig och kulturell verksamhet16245 träffar

Db Filosofins historia

O SW 11/19 Individernas inre verkligheter.

[SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.](#)
[SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.](#)
[SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.](#)
[SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.](#)
[SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.](#)
[SW 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.](#)
[SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.](#)
[SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.](#)

[D\(x\) Filosofiska lexikon334 träffar](#)

[D:d Filosofisk teori och metodlära75 träffar](#)

[Df Estetik3423 träffar](#)

[De Värdefilosofi: allmänt468 träffar](#)

[Dj Verklighetsuppfattningar \(metafysik, ontologi, kosmologi m m\)5262 tr](#)

[Dh Filosofisk antropologi4683 träffar](#)

[Do Psykologi69173 träffar](#)

[Dd Kunskapsteori och vetenskapsteori12632 träffar](#)

[Dc Logik och språkligt orienterad filosofi6341 träffar](#)

[Dg Etik18582 träffar](#)

[Da Äldre västerländsk samt icke-västerländsk filosofisk litteratur5654 träffar](#)

[Db Filosofins historia43514 träffar](#)

[Db a Antikens filosofi3099 träffar](#)

[Db b Medeltidens och renässansens filosofi1452 träffar](#)

[Db c Nya tidens filosofi \(fr o m Descartes\)12017 träffar](#)

[Db d Icke-västerländsk filosofi2611 träffar](#)

[Db z Särskilda filosofer24621 träffar](#)

O SW 2 Religiösa verksamheter o d.

C Religion

[C\(x\) Religionslexikon118 träffar](#)

[C:d Religionsfilosofi och -psykologi7141 träffar](#)

[C:oa Religionssociologi2246 träffar](#)

[Ca Kristendomen: allmänt6644 träffar](#)

[Cb Bibelutgåvor9294 träffar](#)

[Cc Exegetik och litteratur om Bibeln32998 träffar](#)

[Cd Äldre teologisk litteratur7302 träffar](#)

[Ce Dogmatik och symbolik20777 träffar](#)

[Cf Teologisk etik4851 träffar](#)

[Cg Praktisk teologi14366 träffar](#)

[Ch Gudstjänsten7219 träffar](#)

[Ci Uppbyggelselitteratur20632 träffar](#)

[Cj Kyrkohistoria45869 träffar](#)

[Ck Kristna samfund25627 träffar](#)

[Cl Kristen mission4441 träffar](#)

[Cm Religionshistoria57604 träffar](#)

[Cn Moderna religionsbildningar3399 träffar](#)

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

O

SW 31 Statistik och demografi.

SW 32 Statsvetenskap.

SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.

SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

Oi Statistik7682 träffar

Oi(x) Statistiklexikon50 träffar

Oi:d Statistisk teori och undersökningsmetodik1116 träffar

Oi:k Statistikens historia45 träffar

Oj Demografi (befolkningsvetenskap)10117 träffar

Oj:bf Demografiska institutioner19 träffar

Oj:d Demografisk teori, filosofi och metodlära289 träffar

Oj:k Demografisk forskningshistoria161 träffar

Oj:oi Statistiska demografiska tabeller62 träffar

Oj- Allmänt: särskilda länder och områden3887 träffar

Oja Nativitet och mortalitet737 träffar

Ojc Flyttningar och befolkningsändringar2181 träffar

Ojd Befolkningssammansättning och -fördelning491 träffar

Ojf Folkbokföring240 träffar

Ojp Befolkningspolitik520 träffar

Oc Statskunskap och politik136937 träffar

Oc(x) Allmänt: lexikon205 träffar

Oc:bf Organisationer och institutioner42 träffar

Oc:d Politisk teori, politisk psykologi och metodlära5128 träffar

Oc:k Statskunkapens vetenskapshistoria584 träffar

Oc:oa Politisk sociologi1672 träffar

Oc.0 Särskilda statsvetenskapliga och politiska delområden, politiska skrifter13592 träffar

Ocb Statsrätt7253 träffar

Occ Sveriges statskunskap och politik17489 träffar

Ocf Främmande länders statskunskap och politik44858 träffar

Ocg Politiska begrepp och politiska åskådningar39099 träffar

Ocl Utomparlamentariska metoder, konspirativ verksamhet, terrorism m m4690 träffar

Oa(x) Nationalekonomiska etc lexikon

Oa:k Nationalekonomins historia361 träffar

Oa:oe Lagstiftning8 träffar

Oe Rättsvetenskap114353 träffar

Oe(x) Juridiska lexikon459 träffar

Oe(u) Lagar och lagförslag: allmänt16 träffar

Oe:d Rättsfilosofi och rättsvetenskaplig metodlära3655 träffar

Oe:oa Rättssociologi889 träffar

Oe- Juridik: särskilda länder och områden8863 träffar

Oea Civilrätt46145 träffar

Oeb Straffrätt7950 träffar

Oek Processrätt10811 träffar

Oel Tryckfrihetsrätt1241 träffar

Oep Kriminologi och polisväsen15455 träffar till 7955

Oeq Kriminalvård3233 träffar till 7955

Oer Rättsfall4887 träffar

Oes Försvars- och krigslagstiftning1109 träffar

Oet Rättshistoria10036 träffar

Oeö Särskilda verksamheters juridik25 träffar

O(x) Samhälls- och rättsvetenskapliga lexikon169 träffar

[**O:bf** Samhälls- och rättsvetenskapliga institutioner29 träffar](#)
[**O:d** Samhälls- och rättsvetenskapens filosofi och metodlära11011 träffar](#)
[**O:k** Samhälls- och rättsvetenskapens historia175 träffar](#)

[**O-** Allmänt: särskilda länder och områden4022 träffar](#)
[**O-a** Europa: allmänt81 träffar](#)
[**O-b** Norden: allmänt52 träffar](#)
[**O-c** Sverige967 träffar](#)
[**O-d**Övriga Norden182 träffar](#)
[**O-e** Brittiska öarna \(Storbritannien\)122 träffar](#)
[**O-f**Mellaneuropa270 träffar](#)
[**O-g** Nederländerna, Belgien och Luxemburg20 träffar](#)
[**O-h**Schweiz16 träffar](#)
[**O-i** Italien \(inkl Vatikanstaten, San Marino och Malta\)59 träffar](#)
[**O-j**Frankrike och Monaco134 träffar](#)
[**O-k** Spanien \(inkl Andorra och Gibraltar\)22 träffar](#)
[**O-l** Portugal18 träffar](#)
[**O-m**Östeuropa296 träffar](#)
[**O-n** Balkanländerna95 träffar](#)
[**O-o** Asien758 träffar](#)
[**O-p** Afrika407 träffar](#)
[**O-q** Amerika550 träffar](#)
[**O-r** Oceanien \(Australien, Nya Zeeland, Melanesien, Polynesien, Mikronesien\)51 träffar](#)
[**O-s** Polarländerna7 träffar](#)

[**Ob** Internationella relationer51526 träffar](#)
[**Ob\(x\)** Allmänt: lexikon64 träffar](#)
[**Ob:bf** Allmänt: institutioner83 träffar](#)
[**Ob:k** Allmänt: historia90 träffar](#)

[**Ob.09** Allmänt: politiska skrifter286 träffar](#)
[**Oba** Folkrätt10884 träffar](#)
[**Obb** Freds- och nedrustningsfrågor8780 träffar](#)
[**Obd** Internationellt samarbete: allmänt1946 träffar](#)
[**Obe** Nationernas förbund \(NF\)440 träffar](#)
[**Obf** Förenta nationerna \(FN\)3985 träffar](#)
[**Obk** Regionalt mellanfolkligt samarbete6743 träffar](#)
[**Obl** Försvarspakter735 träffar](#)
[**Obn** Nordiskt samarbete953 träffar](#)
[**Obq** Utvecklingsbistånd och internationell hjälpverksamhet7528 träffar](#)
[**Obr** Röda korset \(och likvärdiga organisationer\)483 träffar](#)

O SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.

Här församlingarnas egna dokument. Oklart var SAB har dem.

O SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:

[**Oh** Sociala frågor och socialpolitik173566 träffar se7951](#)

Här politiska krav och politiska planeringar. Oklart var SAB har dem.

O SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.

Finns inte i SAB

O SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.

T Matematik

Ta Matematik: allmänt20686 träffar

Tb Aritmetik463 träffar

Tc Algebra7432 träffar

Td Analys11819 träffar

Te Geometri5824 träffar

Tf Mått, mål och vikt611 träffar

Th Sannolikhetskalkyl och matematisk statistik12869 träffar

U Naturvetenskap

U(x) Naturvetenskapliga lexikon407 träffar

U:b Naturvetenskaplig forskning och n naturvetenskapliga institutioner530 träffar

U:d Naturvetenskaplig teori, filosofi och metodlära1413 träffar

U:k Naturvetenskapens historia2319 träffar

U:oa Naturvetenskapens sociologi133 träffar

U.02 Allmän instrumentlära683 träffar

Ua **Astronomi**15199 träffar

Ua(y) Astronomiska kartor, stjärnkataloger och bilderböcker48 träffar

Ua:bf Astronomiska institutioner74 träffar

Ua:k Astronomins historia1307 träffar

Ua.02 Instrumentlära324 träffar

Uaa Universum2504 träffar

Uab Solsystemet2247 träffar

Uac Stjärnor1230 träffar

Uae Praktisk astronomi874 träffar

Uaf Tidmätning1484 träffar

Uag Celest mekanik227 träffar

Uah Sfärisk astronomi och positionsastronomi111 träffar

Uai Astrofysik1032 träffar

Ub **Geofysik**17337 träffar

Ub.02 Instrumentlära: allmänt8 träffar

Uba Meteorologi6524 träffar

Ubb Oceanografi och hydrologi6125 träffar

Ubc Geodesi1764 träffar

Ubd Jordmagnetism407 träffar

Ube Vulkaner och jordbävningar1012 träffar

Uc **Fysik och kemi**71241 träffar

Uc:bf Institutioner0 träffar

Uc:k Fysikens och kemins historia360 träffar

Ucb Mekanik5380 träffar

Ucc Fysik27528 träffar

Ucd Molekyl-, atom-, kärn- och partikelfysik7146 träffar

Uce Kemi27368 träffar

Ud **Geologi och paleontologi**26607 träffar

Ud:bf Geologiska och paleontologiska institutioner57 träffar

Ud:k Geologins och paleontologins historia199 träffar

Ud.02 Instrumentlära8 träffar

Ud- Särskilda länder och områden3186 träffar

Uda Allmän och historisk geologi7438 träffar

Udb Paleontologi4005 träffar

Udt Geokemi462 träffar

Udu Mineralogi2407 träffar

Udv Petrologi1358 träffar

Udx Ekonomisk geologi2978 träffar

J Arkeologi

[Ue **Biologi**37710 träffar](#)
[Ue:bf Biologisinstitutioner42 träffar](#)
[Ue:k Biologins historia661 träffar](#)
[Ue.0 Särskilda biologiska aspekter och delområden20173 träffar](#)
[Uea Utvecklingslära och genetik6109 träffar](#)
[Ueb Fysisk antropologi1735 träffar](#)
[Uec Mikrobiologi2095 träffar](#)
[Ued Bioteknik1481 träffar](#)

[Uf **Botanik**29412 träffar](#)
[Uf:bf Botanikinstitutioner251 träffar](#)
[Uf:k Botanikens historia559 träffar](#)
[Uf.0 Särskilda botaniska aspekter och delområden11570 träffar](#)
[Ufa Särskilda grupper av växter2464 träffar](#)
[Ufe Fröväxter \(Fanerogamer\): allmänt962 träffar](#)
[Uff Fanerogamer: gömfröiga \(Magnoliophytina\)2724 träffar](#)
[Ufg Fanerogamer: nakenfröiga \(Pinophytina\)287 träffar](#)
[Ufh Kryptogamer5684 träffar](#)

[Ug **Zoologi**36507 träffar](#)
[Ug:bf Zoologiinstitutioner115 träffar](#)
[Ug:k Zoologins historia233 träffar](#)
[Ug.0 Särskilda zoologiska aspekter och delområden7168 träffar](#)
[Uge Rygggradsdjur \(Vertebrata\)531 träffar](#)
[Ugf Däggdjur \(Mammalia\)5257 träffar](#)
[Ugg Fåglar \(Aves\)6556 träffar](#)
[Ugh Kräldjur \(Reptilia\) och groddjur \(Amphibia\)999 träffar](#)
[Ugi Fiskar \(Pisces\) och rundmunnar \(Cyclostomi\)2329 träffar](#)
[Ugj Rygggradslösa djur \(Evertebrata\)11027 träffar](#)

[Uh Miljöfrågor och naturskydd41368 träffar till 71](#)

[**SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.**](#)

[**O SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.**](#)

[Kv Allmän ekonomisk historia19921 träffar](#)

[**O SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.**](#)

[**V Medicin**](#)

[V\(x\) Medicinska lexikon666 träffar](#)
[V:b Medicinsk forskning och medicinska institutioner623 träffar](#)
[V:d Medicinens filosofi och metodlära1487 träffar](#)
[V:k Medicinhistoria6408 träffar](#)
[V:oa Allmänt: medicinsk sociologi741 träffar](#)
[V:oe Allmänt: medicinlagstiftning52 träffar](#)
[V:oi Allmänt: medicinstatistik62 träffar](#)
[Va Medicinsk genetik, mikrobiologi, immunologi m fl icke-kliniska discipliner6597 träffar](#)
[Vb Anatomi4013 träffar](#)
[Vc Medicinsk fysiologi, biofysik och kemi8182 träffar](#)
[Vd Farmakologi8243 träffar](#)
[Ve Allmän medicin51942 träffar](#)
[Vf Kirurgi och anestesi8641 träffar](#)
[Vg Gynekologi och andrologi6128 träffar](#)
[Vh Pediatrik4490 träffar](#)
[Vi Oftalmologi \(ögat\)2109 träffar](#)
[Vj Otorinolaryngologi2486 träffar](#)
[Vk Odontologi5159 träffar](#)
[VI Psykiatri24284 träffar](#)
[VmTerapimetoder8514 träffar](#)
[Vn Samhällsmedicin, hygien, sexologi25450 träffar](#)

[Vo Rättsmedicin459 träffar](#)

[Vp Hälso- och sjukvård29201 träffar](#)

[Vs Geriatrik1844 träffar](#)

[Vt Flyg- och navalmedicin, rymdmedicin181 träffar](#)

[Vu Idrottsmedicin773 träffar](#)

[Vx Militärmedicin1166 träffar](#)

[Qdfb Veterinärmedicin2005 träffar](#)

[Qdfb:bf Organisationer och institutioner14 träffar](#)

[Qdfb:k Historia101 träffar](#)

[Qdfb:oe Lagstiftning13 träffar](#)

[Ps Brandteknik och brandväsen2731 träffar](#). Delar om brandkår och räddningstjänst ingår i 61

O SW 62 Ingenjörssamhater (konstruktion o d)

P Teknik, kommunikationer ... Del om ingenjörssamhater , konstruktion o d. Tillverkning ingår i 66-69. Drift av kommunikationer ingår i 654+656. Drift av energi- och hygienproduktion o d ingår i 64. Allmänt om drift av datorer och datorbehandling Ingår i 651.

[P\(x\) Tekniklexikon693 träffar](#)

[P:d Teknisk teori och filosofi405 träffar](#)

[P:k Allmän teknikhistoria1548 träffar](#)

[P:oa Allmänt: sociologiska aspekter964 träffar](#)

[P.0 Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet31872 träffar](#)

[Pa Teknisk fysik9422 träffar](#)

[Pb Maskinteknik12532 träffar](#)

[Pc Elektroteknik och elektrisk industri32335 träffar](#)

[Pd Bergsbruk9320 träffar](#)

[Pe Metallbearbetning och metallindustri7705 träffar](#)

Industrier Pf o s v förtecknas på 66-69.

[Pp Byggnadsteknik, byggnadsproduktion, teknisk hygien40657 träffar](#)

[Pr Transportmedel och kommunikationer50745 träffar](#)

[Ps Brandteknik och brandväsen2731 träffar](#). Delar om brandkår och räddningstjänst ingår i 61

[Pt Patentbeskrivningar231 träffar](#)

[Pu Datorer och databehandling69084 träffar](#)

O SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

[Qd](#) Lantbruk46433 träffar
[Qd\(x\)](#) Lantbrukslexikon80 träffar
[Qd:bf](#) Lantbruksorganisationer och -institutioner61 träffar
[Qd:k](#) Lantbrukets och lantbruksforskningens historia846 träffar
[Qd:oe](#) Lantbrukslagstiftning32 träffar
[Qd-](#) Särskilda länder och områden12333 träffar
[Qda](#) Lantbruksekonomi2258 träffar
[Qdb](#) Lantbrukets byggnader, redskap och maskiner1263 träffar
[Qdc](#) Jordbrukslära3467 träffar
[Qdd](#) Växtodlingslära3142 träffar
[Qde](#) Växternas sjukdomar och skadedjur, växtskydd1608 träffar
[Qdf](#) Husdjurslära16986 träffar
[Qdg](#) Mjolkproduktion475 träffar
[Qdh](#) Äggproduktion31 träffar
[Qdi](#) Köttproduktion133 träffar
[Qdfb](#) Veterinärmedicin2005 träffar till 61

[Qe\(x\)](#) Trädgårdsexikon38 träffar
[Qe:k](#) Trädgårdsskötselns och trädgårdsforskningens historia128 träffar
[Qe](#) Trädgårdsskötsel7959 träffar
[Qe-](#) Särskilda länder och områden1686 träffar
[Qec](#) Trädgårdsarbete261 träffar
[Qed](#) Köksväxtodling526 träffar
[Qee](#) Frukt- och bärödling842 träffar
[Qef](#) Prydnadsväxtodling2164 träffar

[Qf](#) Skogsbruk9821 träffar
[Qf\(x\)](#) Skogsbrukslexikon32 träffar
[Qf:bf](#) Skogsbruksorganisationer och -institutioner20 träffar
[Qf:k](#) Skogsbrukets och skogsforskningens historia94 träffar
[Qf-](#) Särskilda länder och områden4329 träffar
[Qfb](#) Skogsekonomi296 träffar
[Qfd](#) Skogsbotanik727 träffar
[Qfe](#) Skogsvård813 träffar
[Qfh](#) Avverkning och transport454 träffar
[Qfj](#) Skogsuppskattning och virkesmätning259 träffar
[Qfk](#) Flottning och sortering264 träffar

[Qg](#) Jakt och fiske9402 träffar
[Qg-](#) Allmänt: särskilda länder och områden96 träffar
[Qga](#) Jakt3576 träffar
[Qgb](#) Fiske5560 träffar

O SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

Qc Hem och hushåll41918 träffar

Qc(x) Allmänt: lexikon29 träffar

Qc- Särskilda länder och områden1087 träffar

Qca Mat och dryck (inkl kulturhistoriska arbeten)27057 träffar

Qcb Hemmets vård2195 träffar

Qcc Kläder och sömnad5413 träffar

Qcd Personlig hygien1173 träffar

Qcg Umgängeskunst, etikettfrågor och andra personliga
förhållanden1233 träffar

Qci Privatekonomi1953 träffar

Qm Hotell, restauranger och turism7078 träffar

**P Teknik, kommunikationer ... Drift av energi- och hygienpro-
duktion o d ingår i 64.**

SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.

O SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

Qbg Kontorsteknik3071 träffar

Pu Datorer och databehandling69084 träffar delar om drift.

O SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

Od Förvaltning46142 träffar

Od(x) Allmänna förvaltningslexikon19 träffar

Od:d Allmän förvaltningsteori och metodlära225 träffar

Od:k Allmän förvaltningshistoria39 träffar

Od.0 Allmän central- och lokalförvaltning405 träffar

Odb Förvaltningsrätt3324 träffar

Odc Förvaltning: Sverige14084 träffar

Odf Främmande länders förvaltning5511 träffar

Odg Samhällsplanering20410 träffar till 71

O SW . 6525-6529 Militära verksamheter.

S Militärväsen

S(x) Militära lexikon128 träffar

S:bf Militära institutioner28 träffar

S:do Allmänt: militär psykologi179 träffar

S:k Allmän krigshistoria och krigskonstens historia2002 träffar

S:oa Allmänt: militär sociologi251 träffar

S.0 Allmänt: särskilda militära aspekter3617 träffar

S- Allmänt: särskilda länder och områden12851 träffar

Sa Lantkrigsväsen5784 träffar

Sb Sjökrigsväsen9059 träffar

Sc Luftkrigsväsen4066 träffar

Se Total krigföring1924 träffar

[Sf Kärnvapenkrigföring1325 träffar](#)
[Sg Kemisk och biologisk krigföring409 träffar](#)
[Sh Psykologiskt försvar227 träffar](#)
[Si Civilförsvar852 träffar](#)
[Sj Ekonomiskt försvar88 träffar](#)
[Sk Frivilligt försvarsarbete649 träffar](#)
[Sv Vapen5481 träffar](#)

O SW . 653 Handelsverksamheter.

[Qi Handel13303 träffar](#)
[Qi\(x\) Allmänt: lexikon och uppslagsverk139 träffar](#)
[Qi:k Handelns historia148 träffar](#)
[Qi:oe Handelslagstiftning64 träffar](#)
[Qi-Särskilda länder och områden4168 träffar](#)
[Qia Handelsteknik822 träffar](#)
[Qik Varukännedom118 träffar](#)
[Qil Handelskalendrar och -lexikon428 träffar](#)
[Qim Handel med speciella varor3616 träffar](#)
[Qis Marknader och varumässor394 träffar](#)
[Qiv Handelskammare, handelsrepresentation267 träffar](#)

O SW . 654 Telekommunikationsverksamheter.

P Teknik, kommunikationer ... Del om drift av televerksamheter

[Qjg Televäsen1485 träffar](#)
[Qjg:bf organisationer och institutioner17 träffar](#)
[Qjg:k Televäsendets historia33 träffar](#)
[Qjg:oe Telelagstiftning37 träffar](#)
[Qjg- Särskilda länder och områden931 träffar](#)

O SW . 655 Förlagsverksamheter o d.

[Ad Bokförlag och bokhandel6476 träffar](#)
[Ad:k Bokförlagens och bokhandelns historia68 träffar](#)
[Ad- Särskilda länder och områden4435 träffar](#)
[Ada Bokhandelsteknik och -organisation177 träffar](#)
[Ads Lagerkataloger273 träffar](#)
[Adt Bokauktionskataloger465 träffar](#)
[Ae Bokväsen14489 träffar](#)

O SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

P Teknik, kommunikationer ... Del om drift av transporter

[Pra Landsvägsfordon och landsvägstrafik15600 träffar](#)
[Prb Järnvägar och spårvägar4531 träffar](#)
[Prc Fartyg och sjöfart15778 träffar](#)
[Prd Luft- och rymdfarkostteknik8471 träffar](#)
[Prf Sväware, amfibiefarkoster m m44 träffar](#)
[PrtTransportväsen4375 träffar](#)
[Prt-Särskilda länder och områden870 träffar](#)
[Prtg Godstransporter \(inkl containertrafik\)827 träffar](#)
[Prtp Persontransporter \(inkl kollektivtrafik\)915 träffar](#)
[Qjf Postväsen2276 träffar](#)

O SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

[Ok Försäkring11994 träffar](#)
[Om Kooperation1711 träffar](#)
[Qaa Ekonomisk teori27779 träffar](#)
[Qab Ekonometri2459 träffar](#)
[Qac Konjunkturteori och konjunkturlära1891 träffar](#)
[Qad Ekonomiska förhållanden68420 träffar](#)
[Qae Penning- och bankväsen23674 träffar](#)
[Qaf Finansväsen med finansrätt20234 träffar](#)
[Qbc Redovisning13451 träffar](#)

**O SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o
-marknad.**

Qb Företagsekonomi97354 träffar

Qb(x) Företagsekonomska lexikon217 träffar

Qb:bf Allmänt: Organisationer och institutioner14 träffar

Qb:d Företagsteori, metodlära539 träffar

Qb:k Företagsekomomins historia148 träffar

Qb-Särskilda länder och områden1221 träffar

Qba Företagsorganisation, företagsformer, företagsledning36814 träffar

Qbb Standardisering707 träffar

Qbc Redovisning13451 träffar till 657

Qbd Anläggningar och inventarier821 träffar

Qbf Personaladministration9735 träffar

Qbg Kontorsteknik3071 träffar till 651

Qbi Driftorganisation11573 träffar

Qbk Materialadministration2864 träffar

Qbl Försäljningsorganisation. Marknadsföring12145 träffar till 659

Qbm Reklam och PR (public relations)4594 träffar till 659

Qz Särskilda företag19026 träffar

O SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

Qbl Försäljningsorganisation. Marknadsföring12145 träffar

Qbm Reklam och PR (public relations)4594 träffar

O SW 66/68 Tillverkning av varor.

**P Teknik, kommunikationer ... Del om tillverkning av varor.
Konstruktion se 62**

Pa Teknisk fysik9422 träffar

Paa Teknisk akustik1455 träffar

Pab Teknisk optik5481 träffar

Pac Teknisk värmelära1351 träffar

Pb Maskinteknik12532 träffar

Pb.0 Särskilda aspekter52 träffar

Pba Maskinelement6072 träffar

Pbb Värmemotorer1375 träffar

Pbc Vattenmotorer och pumpar671 träffar

Pbd Vindmotorer m m327 träffar

Pbe Transportanordningar522 träffar

Pbf Kylteknik, Tryckluftteknik, luftpumpar870 träffar

Pc Elektroteknik och elektrisk industri32335 träffar

Pc:bf Allmänt: institutioner5 träffar

Pc:oe Allmänt: lagstiftning8 träffar

Pc.0 Allmänt: särskilda aspekter342 träffar

Pca Elektrisk kraftproduktion523 träffar

Pcb Elektrisk kraftöverföring och distribution2091 träffar

Pcc Elektriska maskiner844 träffar

Pcf Elektrisk ljus-teknik531 träffar

Pcg Elektrisk värmeteknik63 träffar

Pch Teknisk elektrokemi455 träffar

Pci Elektronik10078 träffar

Pcj Radio- och teleteknik11381 träffar

[**Pd** Bergsbruk9320 träffar](#)

[**Pd:bf** Institutioner27 träffar](#)

[**Pd:oe** Lagstiftning35 träffar](#)

[**Pd.05** Industri134 träffar](#)

[**Pda** Prospektering och mineralutvinning3062 träffar](#)

[**Pdb** Metallurgi4079 träffar](#)

[**Pe** Metallbearbetning och metallindustri7705 träffar](#)

[**Pe.0** Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet541 träffar](#)

[**Pea** Gjutning406 träffar](#)

[**Pec** Bearbetning och formning930 träffar](#)

[**Ped** Värme- och köldbehandling152 träffar](#)

[**Pee** Svetsning, skärning, lödning, limning841 träffar](#)

[**Peg** Ytbehandling541 träffar](#)

[**Peh** Metallprodukter141 träffar](#)

[**Pej** Metallmanufaktur och smideshantverk1035 träffar](#)

[**Pel** Finmekanik1402 träffar](#)

[**Pf** Stenindustri974 träffar](#)

[**Pg** Glas, keramik, porslin2830 träffar](#)

[**Pg.0** Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet507 träffar](#)

[**Pga** Glas1296 träffar](#)

[**Pgb** Keramik och porslin560 träffar](#)

[**Ph** Träteknik och träindustri3955 träffar](#)

[**Ph.0** Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet623 träffar](#)

[**Pha** Virkesframställning513 träffar](#)

[**Phc** Lagring av virke34 träffar](#)

[**Phd** Träbearbetning401 träffar](#)

[**Phh** Träprodukter359 träffar](#)

[**Phi** Finsnickeri1338 träffar](#)

[**Phj** Kork och korkprodukter15 träffar](#)

[**Pi** Pappersindustri3451 träffar](#)

[**Pi.05** Industri208 träffar](#)

[**Pia** Cellulosa- och pappersmasseindustri608 träffar](#)

[**Pib** Papper och papp1109 träffar](#)

[**Pic** Pappersprodukter389 träffar](#)

[**Pj** Textil- och beklädnadsindustri3572 träffar](#)

[**Pj.0** Allmänt: särskilda aspekter192 träffar](#)

[**Pja** Textil- och konstfiberindustri1649 träffar](#)

[**Pjb** Textilkemi635 träffar](#)

[**Pjc** Beklädnadsvaror588 träffar](#)

[**Pjd** Övriga textilprodukter127 träffar](#)

[**Pk** Läder- och pälsvaruindustri781 träffar](#)

[**Pk.05** Allmänt: industri18 träffar](#)

[**Pk.09** Allmänt: amatör- och hobbyverksamhet9 träffar](#)

[**Pka** Läderbearbetning188 träffar](#)

[**Pkb** Pälsberedning48 träffar](#)

[**Pkc** Skor och andra lädervaror456 träffar](#)

[**Pl** Övriga produkter516 träffar](#)

[**Pl.09** Amatör- och hobbyverksamhet308 träffar](#)

[**Plb** Leksaker92 träffar](#)

[**Plc** Halm- och hårarbeten m m65 träffar](#)

[**Pm** Kemisk teknik och kemisk industri21529 träffar](#)

[**Pm:oe** Allmänt: lagstiftning8 träffar](#)

[**Pm.0** Allmänt: särskilda aspekter454 träffar](#)

[**Pma** Bränslen och sprängämnen3547 träffar](#)

Pmb Livsmedel och njutningsmedel7728 träffar

Pmc Läkemedel och kosmetika1178 träffar

Pmg Oljor, fetter och vaxer264 träffar

Pmh Färger och lacker1410 träffar

Pmi Gummi och plaster1617 träffar

Pmö Övrig kemisk-teknisk industri989 träffar

Pn Fotografi och filmteknik7261 träffar

Pna Fotografi4139 träffar

Pnb Filmteknik, TV- och videofotografering1030 träffar

Pnd Vetenskaplig och teknisk fotografi983 träffar

Pny Fotografi och filmteknik: restaurering och konservering131 träffar

Po Tryckeri och bokbinderi2487 träffar

Po.05 Allmänt: industri70 träffar

Poa Tryckeri1763 träffar

Pob Bokbinderi336 träffar

Pr Transportmedel och kommunikationer50745 träffar

Pra Landsvägsfordon och landsvägstrafik15600 träffar

Prb Järnvägar och spårvägar4531 träffar

Prc Fartyg och sjöfart15778 träffar

Prd Luft- och rymdfarkostteknik8471 träffar

Prf Svävare, amfibiefarkoster m m44 träffar

Prt Transportväsen4375 träffar

O SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

P Teknik, kommunikationer ... Del om tillverkning/byggande av byggnader och anläggningar. Konstruktion se 62

Pp Byggnadsteknik, byggnadsproduktion, teknisk hygien40657 träffar

Pp:bf Allmänt: organisationer och institutioner61 träffar

Pp:oe Byggnadslagstiftning365 träffar

Pp.0 Allmänt: särskilda aspekter422 träffar

Ppa Byggnadsteknik9156 träffar

Ppb Byggnadsproduktion: husbyggnad9363 träffar

Ppc Byggnadsproduktion: väg- och vattenbyggnad6287 träffar

Ppd Teknisk hygien, vatten och avlopp, värmeförsörjning m m9198 träffar

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

O SW 70 Allmänt om konst o kultur.

Ia Konst: allmänt10951 träffar

Ib Konsthistoria95037 träffar

O

SW 71 Övergripande planering av fysiska miljöer, samt

SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

Odg Samhällsplanering20410 träffar

Odg(x) Allmänt: lexikon19 träffar

Odg:bf Organisationer och institutioner11 träffar

Odg:d Samhällsplneringens teori, filosofi och metodlär181 träffar

Odg:k Samhällsplaneringens histori28 träffar

Odg:oe Lagstiftning33 träffar

Odg- Allmänt: särskilda länder och områden5957 träffar

Odgb Riksplanering74 träffar

Odgc Regionplanering2387 träffar

Odgd Kommunal planering5690 träffar

Odgl Planering för bostäder710 träffar

Odgm Planering för rekreation, lek, fritid och kultur583 träffar

Odgp Planering för handel, industri och arbetsplatser277 träffar

Odgg Planering för kommunikationer och transporter1534 träffar

Op Framtidsstudier1604 träffar

Uh Miljöfrågor och naturskydd41368 träffar

Ic Arkitektur64589 träffar

Ic:bf Arkitekturorganisationer och -institutioner41 träffar

Ic:d Arkitekturteori och -psykologi1713 träffar

Ic:do Arkitekturpsykologi174 träffar

Ic:k Vetenskapshistoria82 träffar

Ic. Särskilda perioder3428 träffar

Ic- Särskilda länder och områden35673 träffar

Icd Byggnader för särskilda ändamål10412 träffar

Ict Stadsplanekonst3929 träffar

Icu Landskapsarkitektur4153 träffar

Icv Byggnadsvård3914 träffar

O

SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning. Samt

SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.

SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.

Id Skulptur7222 träffar

Bg Allmänna museer14987 träffar

Bh Allmänna utställningar1538 träffar

Ie Målarkonst19432 träffar

If Grafisk konst7647 träffar

Ig Teckningskonst7391 träffar

Ih Konsthantverk39390 träffar

Ii Konstsamlingar och -utställningar18292 träffar

In Fotokonst12369 träffar

Af Skrift3418 träffar

Ky Historiska hjälpvetenskaper16163 träffar delar

O SW 78 Musik (konserter o d till 792)

Ij Musik89664 träffar (konserter, evenemang od till 792)

X Musikalier (noter)

Y Musikinspelningar

[SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.](#)
Allmänt om sociala miljöer

[O SW .7911-7913 Seder och bruk.](#)

[Oa Sociologi64809 träffar](#)
[Oa\(x\) Sociologiska lexikon116 träffar](#)
[Oa:bf Sociologiska institutioner8 träffar](#)
[Oa:d Sociologisk teori, filosofi och metodlära5133 träffar](#)
[Oa:k Sociologins historia715 träffar](#)
[Oaa Socialpsykologi11628 träffar](#) kan ingå i 15
[Oab Sociala strukturer31995 träffar](#)
[Oac Familjesociologi6571 träffar](#)

[M Etnografi, socialantropologi](#)

[M\(x\) Etnografiska etc. lexikon112 träffar](#)
[M:b Etnografisk etc. forskning. Institutioner337 träffar](#)
[M:d Etnografisk etc teori, filosofi och metodlära2649 träffar](#)
[M:k Etnografins etc historia507 träffar](#)
[Ma Europa: allmänt1767 träffar](#)
[Mb Norden: allmänt373 träffar](#)
[Mc Sverige9481 träffar](#)
[Md Övriga Norden1365 träffar](#)
[Me Brittiska öarna \(Storbritannien\)434 träffar](#)
[Mf Mellaneuropa1064 träffar](#)
[Mg Nederländerna, Belgien och Luxemburg89 träffar](#)
[Mh Schweiz113 träffar](#)
[Mi Italien \(inkl Vatikanstaten, San Marino och Malta\)192 träffar](#)
[Mj Frankrike338 träffar](#)
[Mk Spanien \(inkl Andorra och Gibraltar\)233 träffar](#)

[MI Portugal93 träffar](#)

[Mm Östeuropa1158 träffar](#)
[Mn Balkanländerna464 träffar](#)
[Mo Asien4523 träffar](#)
[Mp Afrika3277 träffar](#)
[Mq Amerika5608 träffar](#)
[Mr Oceanien1499 träffar](#)
[Ms Polarländerna549 träffar](#)
[Mu Bebyggelse och byggnader2315 träffar](#)
[Mv Föremål1351 träffar](#)
[Mx Näringsliv och arbetsliv3887 träffar](#)
[My Samhälls- och familjeliv3531 träffar](#)
[Mz Folketro och folkseder10687 träffar](#)
[BI Omstridda fenomen och företeelser2995 träffar](#)

[O](#)

[SW .7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm. Samt](#)
[SW .792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans. och](#)
[SW .793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.](#)
[SW .794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.](#)

[Im Film26097 träffar](#)
[Ik Teater30897 träffar](#)
[Rc Danslekar och dans1723 träffar](#)
[Rh Scoutrörelsen684 träffar](#)
[Rd Spel och tidsfördriv7462 träffar](#)
[Re Lotteri, vadhållning, tips499 träffar](#)

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

O SW .7951 Socialvård.

Oh Sociala frågor och socialpolitik173581 träffar
Oh:oe Allmänt: sociallagstiftning140 träffar
Oh- Allmänt: särskilda länder och områden7023 träffar
Oha Arbete och arbetsmarknad54266 träffar
Ohc Bostäder8400 träffar
Ohd Emigration och immigration12477 träffar även 7958
Ohe Minoriteter12938 träffar
Ohf Social omsorg29923 träffar
Ohg Frivillig hjälpverksamhet3148 träffar
Ohh Alkohol-, narkotika- och nikotinfrågor10907 träffar
Ohj Genusfrågor35587 träffar
Ohk Fritidsverksamhet2265 träffar
Ohm Allmänna samlingslokaler516 träffar

O SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

Planering av sociala miljöer för Odgm-Odgg se 71+72
Odgm Planering för rekreation, lek, fritid och kultur583 träffar
Odgp Planering för handel, industri och arbetsplatser277 träffar
Odgg Planering för kommunikationer och transporter1534 träffar
Oep Kriminologi och polisväsen15455 träffar
Oeq Kriminalvård3233 träffar

O SW .7957 Undervisning o d.

EUppfostran och undervisning

E:b Uppfostran och undervisning: forskning44 träffar
E:bf Organisationer och institutioner26 träffar
E:d Uppfostran och undervisning: teori och filosofi1395 träffar
E:k Uppfostran och undervisning: historia1888 träffar
E:oa Uppfostran och undervisning: sociologi293 träffar
Ea Pedagogik60803 träffar
Eh Uppfostran i hemmiljö1475 träffar
Em Undervisningsväsen (ej högskolor)47580 träffar
Ep Högskolor35133 träffar
Et Ungdomsvårdsskolor235 träffar
Eu Elever med särskilda behov8568 träffar
Ev Folkbildning5026 träffar
Ex Yrkesval1496 träffar

O SW .7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.

Odgl Planering för bostäder710 träffar se 71+72
Ohd Emigration och immigration12477 träffar

O SW .7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

Bi Förenings- och mötesteknik1107 träffar
Bk Allmänna sällskap och föreningar3306 träffar

O SW 796/799 Sport, idrott o d.

Ra Gymnastik3153 träffar

RagMotion1185 träffar

Rah Bodybuilding314 träffar

Rai Yoga277 träffar

Raj Akrobatik12 träffar

Rb Idrott och sport28365 träffar

Rb:bf Idrottsorganisationer och -institutioner160 träffar

Rb:do Idrottspsykologi731 träffar

Rb:k Idrottsforskningens historia367 träffar

Rb:oa Idrottssociologi917 träffar

Rb- Särskilda länder och områden4253 träffar

Rba Allmän idrott. Friidrott725 träffar

Rbb Boll- och kägelsport4213 träffar

Rbc Simning, simhopp, dykning m m622 träffar

Rbd Sjösport. Båtsport1366 träffar

Rbe Djursport1600 träffar

Rbf Cykel-, motor- och flygsport1137 träffar

Rbg Vintersport1710 träffar

Rbh Rullskridskor, rullbräda, rullskidor90 träffar

Rbi Budo (kampsporter)502 träffar

Rbj Brottning145 träffar

Rbk Boxning218 träffar

RblTyngdlyftning49 träffar

Rbm Orienteringssport (inkl skidororientering)1599 träffar

Rbn Alpinism368 träffar

Rbo Friluftsliv1471 träffar

Rbp Fäktning183 träffar

Rbq Skytte340 träffar

Rbr Handikappidrott163 träffar

Rbv Olympiska spelen691 träffar

Rbz Särskilda idrottsutövare2594 träffar

SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur

O SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

F Språkvetenskap

F(x) Flerspråkiga lexikon och språkvetenskapliga uppslagsverk1123 träffar

F:b Språkvetenskaplig forskning, organisationer och institutioner177 träffar

F:d Språkteori och -filosofi10397 träffar

F:k Språkvetenskapens historia1329 träffar

F:oaSpråksociologi6526 träffar

F:oiSpråkstatistik73 träffar

F:puDatalingvistik1334 träffar

F:t Matematisk lingvistik81 träffar

F.0 Allmänt: särskilda språkvetenskapliga aspekter20983 träffar

Fb Indoeuropeiska språk: allmänt5008 träffar

Fc Svenska24043 träffar

Fd Övriga nordiska språk5173 träffar

Fe Engelska24149 träffar

Ff Tyska16219 träffar

Fg Nederländska1637 träffar

Fh Romanska språk: allmänt2891 träffar

Fi Italienska3959 träffar

Fj Franska11394 träffar

Fk Spanska6634 träffar

Fl Portugisiska1048 träffar

FmSlaviska och baltiska språk18187 träffar

Fn Keltiska språk772 träffar

Fo Grekiska och latin15432 träffar

Fp Indo-ariska språk2495 träffar

Fq Iranska språk1553 träffar

Fr Övriga indoeuropeiska språk998 träffar

[**Fs** Semitiska språk11097 träffar](#)
[**Ft** Hamitiska språk och tchadspråk1909 träffar](#)
[**Fu** Finsk-ugriska och altaiska språk10458 träffar](#)
[**Fv** Sinotibetanska och austroasiatiska m.fl. språk3094 träffar](#)
[**Fx** Övriga språk7413 träffar](#)
[**Fy** Konstgjorda språk566 träffar](#)
[**Få** Teckenspråk550 träffar](#)

O SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.

G Litteraturvetenskap

[**G\(x\)** Litteraturvetenskapliga lexikon802 träffar](#)
[**G:b** Litteraturvetenskaplig forskning, organisationer och institutioner178 träffar](#)
[**G:dd** Litteraturvetenskaplig metodlära1357 träffar](#)
[**G:df** Litteraturestetik8370 träffar](#)
[**G:dg** Litteraturkritik3012 träffar](#)
[**G:do** Litteraturpsykologi1164 träffar](#)
[**G:k** Litteraturvetenskapens historia475 träffar](#)
[**G:oa** Litteratursociologi2804 träffar](#)
[**G.0** Särskilda litterära genrer och motiv27810 träffar](#)
[**G.** Allmänt: särskilda litterära perioder31799 träffar](#)
[**Gb** Germansk och nordisk litteraturhistoria: allmän1434 träffar](#)
[**Gc** Svensk litteraturhistoria28437 träffar](#)
[**Gd** Övrig nordisk litteraturhistoria7197 träffar](#)
[**Ge** Engelsk litteraturhistoria44252 träffar](#)
[**Gf** Tysk litteraturhistoria25513 träffar](#)
[**Gg** Nederländsk litteraturhistoria822 träffar](#)
[**Gh** Romansk litteraturhistoria: allmän1002 träffar](#)
[**Gi** Italiensk litteraturhistoria4836 träffar](#)

[**Gj** Fransk litteraturhistoria20285 träffar](#)
[**Gk** Spansk litteraturhistoria8600 träffar](#)
[**Gl** Portugisisk litteraturhistoria1668 träffar](#)
[**Gm** Slavisk och baltisk litteraturhistoria24365 träffar](#)
[**Gn** Keltisk litteraturhistoria366 träffar](#)
[**Go** Grekisk och latinsk litteraturhistoria12880 träffar](#)
[**Gp** Indo-arisk litteraturhistoria1190 träffar](#)
[**Gq** Iransk litteraturhistoria911 träffar](#)
[**Gr** Övrig indoeuropeisk litteraturhistoria160 träffar](#)
[**Gs** Semitisk litteraturhistoria3993 träffar](#)
[**Gt** hamitiska språk och tchadspråk129 träffar](#)
[**Gu** Finsk-ugrisk och altaisk litteraturhistoria4207 träffar](#)
[**Gv** Litteraturhistoria: sino-tibetanska och austroasiatiska språk1443 träffar](#)
[**Gx** Övrig litteraturhistoria2706 träffar](#)
[**Gz** Särskilda utländska författare6100 träffar](#)

O SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

H Skönlitteratur

H.07 Folkdiktning: allmänt1506 träffar

Hbn Nordisk skönlitteratur: samlingar510 träffar

Hc Svensk skönlitteratur264319 träffar

Hd Övrig nordisk skönlitteratur22540 träffar

He Engelsk skönlitteratur111581 träffar

Hf Tysk skönlitteratur29946 träffar

Hg Nederländsk skönlitteratur2645 träffar

Hh Romansk skönlitteratur1176 träffar

Hi Italiensk skönlitteratur8110 träffar

Hj Fransk skönlitteratur26798 träffar

Hk Spansk skönlitteratur18943 träffar

Hi Portugisisk skönlitteratur4602 träffar

Hm Slavisk och baltisk skönlitteratur47428 träffar

Hn Keltisk skönlitteratur323 träffar

Ho Grekisk och latinsk litteratur25654 träffar

Hp Indisk litteratur4321 träffar

Hq Iransk litteratur5971 träffar

Hr Övrig indoeuropeisk litteratur1395 träffar

Hs Semitisk litteratur12166 träffar

Ht Litteratur på hamitiska språk och tchadpråk620 träffar

Hu Finsk-ugrisk och altaisk skönlitteratur19683 träffar

Hv Skönlitteratur på sinotibetanska och austroasiatiska m.fl. språk6319 träffar

Hx Övrig skönlitteratur6009 träffar

Hy Skönlitteratur på konstgjorda språk139 träffar

Hå Skönlitteratur på teckenspråk229 träffar

SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

O SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

Ä Tidningar

Bd Allmänna tidskrifter och allmänna serier9483 träffar

Bb Allmänna samlingsverk9362 träffar

Br Kommunikation, cybernetik, informationsteori6897 träffar

Bs Masskommunikation: allmänt13047 träffar

Bt Publicistik (inkl tidningsväsen och -historia)13022 träffar

Bu Masskommunikation: radio och television7423 träffar

Bv Informationsteknik (IT)5082 träffar

O SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

N Geografi och lokalhistoria

N(x) Allmänt: geografiska lexikon453 träffar

N(y) Allmänt: kartor och bilder2829 träffar

N:d Geografisk teori, filosofi och metodlära680 träffar

N:k Geografiforskningens historia1898 träffar

N.0 Allmänt: reseskildringar och -handböcker, särskilda geografiska aspekter6401 träffar

Na Europa: allmänt2573 träffar

Nb Norden: allmänt2031 träffar

Nc Sverige79719 träffar

Nd Övriga Norden9805 träffar

Ne Brittiska öarna (Storbritannien)4697 träffar

Nf Mellaneuropa9987 träffar

Ng Nederländerna, Belgien och Luxemburg1154 träffar

Nh Schweiz1086 träffar

[Ni](#) Italien4287 träffar
[Nj](#) Frankrike4121 träffar
[Nk](#) Spanien1958 träffar
[Nl](#) Portugal482 träffar
[Nm](#) Östeuropa6915 träffar
[Nn](#) Balkanländerna2880 träffar
[No](#) Asien16466 träffar
[Np](#) Afrika7168 träffar
[Nq](#) Amerika10113 träffar
[Nr](#) Oceanien (Australien, Nya Zeeland, Melanesien, Polynesien, Mikronesien)2084 träffar
[Ns](#) Polarländerna2285 träffar
[Nt](#) Oceaner och hav831 träffar
[Ny](#) Kartografi3678 träffar

O SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

L Biografi med genealogi

[L:k](#) Vetenskapshistoria7 träffar
[Ld](#) Genealogi9789 träffar
[Lk](#) Biografisk vetenskap660 träffar
[Lm](#) Biografiska uppslagsverk15002 träffar
[Ls](#) Biografiska samlingar10970 träffar
[Lz](#) Biografi: särskilda personer130729 träffar

O SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

K Historia

[K\(x\)](#) Historiska lexikon252 träffar
[K:bf](#) Historiska organisationer och institutioner146 träffar
[K:d](#) Historisk teori, filosofi och metodlära4808 träffar
[K:k](#) Historieforskningens historia4174 träffar
[K.](#) Allmänt: särskilda historiska perioder45052 träffar
[Ka](#) Europa: allmänt6460 träffar
[Kb](#) Norden: allmänt4345 träffar
[Kc](#) Sverige28531 träffar
[Kd](#) Övriga Norden14266 träffar
[Ke](#) Brittiska öarna (Storbritannien)15845 träffar
[Kf](#) Mellaneuropa30066 träffar
[Kg](#) Nederländerna, Belgien och Luxemburg1854 träffar
[Kh](#) Schweiz815 träffar
[Ki](#) Italien5268 träffar
[Kj](#) Frankrike13523 träffar
[Kk](#) Spanien4401 träffar
[Kl](#) Portugal851 träffar
[Km](#) Östeuropa26727 träffar
[Kn](#) Balkanländerna6073 träffar
[Ko](#) Asien52814 träffar
[Kp](#) Afrika12429 träffar
[Kq](#) Amerika29025 träffar
[Kr](#) Oceanien1087 träffar
[Ks](#) Polarländerna243 träffar
[Kt](#) Allmän kulturhistoria21717 träffar
[Ku](#) Allmän socialhistoria22902 träffar
[Kv](#) Allmän ekonomisk historia19921 träffar till 60
[Ky](#) Historiska hjälpvetenskaper16163 träffar delar till 73

Samhällsplaneringen och de politiska partierna.

Av världens cirka 200 stater är de flesta med i FN, Förenta Nationerna och samarbetar för förbättring av världen. Men några stater har veto-rätt och kan hindra det FNs generalförsamling föreslår. Trots det har FN ställt upp 17 mål som staterna bör medverka till.

Grunderna för målen är Mänskliga Rättigheter, jämlikhet och demokrati. USA, Kina och Ryssland har olika sätt att se på sakerna och motarbetar varandra. Övriga stater håller med eller emot på olika sätt.

I Sverige är Sverigedemokraterna i praktiken emot demokrati och Kristdemokraterna nära nog emot. Det kan ses som ett av de största politiska problemen i Sverige.

Projektet om Samhällsplaneringens problem i wimnell.com på internet försöker visa på problemen med utgångspunkt från mänskliga rättigheter, jämlikhet och demokrati och ska ses som i första hand en samhällsbeskrivning och inte som något politiskt spel. Men politiken är ett stort problem.

Ser man historiskt på samhällsplanering kan man tycka att Socialdemokraterna ligger närmast den utveckling som borde väljas. Som motståndare står de borgerliga partierna och som stöd har de Vänsterpartiet som för hundra år sedan utsöndrades från socialdemokraterna till kommunism som de sedan avlägsnat sig från och nu inte vill kännas vid,

Regeringen består av Socialdemokraterna och Miljöpartiet som styr enligt januariöverenskommelsen med de borgerliga centern och liberalerna.

Sven Wimmells dokument den 6 februari 2020 [omr36-39zzzzzq](http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq) innehåller 15 kapitel enligt följande:

Kapitel 1: Klimat och något om världen och FNs 17 mål, och

Kapitel 2: Mänskliga verksamheter, ingår i

<http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq1+2.pdf>

Kapitel 3: Mänskliga rättigheter, rasism och demokrati, och

Kapitel 4: Skolor, forskning och kultur , ingår i

<http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq3+4.pdf>

Kapitel 5: Sjukvård od,

Kapitel 6: Försvar, och

Kapitel 7: Brott och polis. Ingår i

<http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq5-7.pdf>

Kapitel 8: Utrikes förhållanden. Ingår i

<http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq8.pdf>

Kapitel 9: Inrikes förhållanden och inrikespolitik,

Kapitel 10: Partiledardebatt i riksdagen,

Kapitel 11: Fysiska och sociala miljöer, bostäder. migration, relationer

Kapitel 12: Transporter, kommunikationer

Kapitel 13: Näringsliv, arbetsmarknad. lön. pengar. ingår i

<http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq9-13.pdf>

Kapitel 14: Aktörer i svenska politiken, och

Kapitel 15: Artiklar efter 16 januari 2020. ingår i

<http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq14-15.pdf>

Den 23 februari 2020 har publicerats tre ytterligare kapitel:

Kapitel 16: En kort inledning om skatter m m och utredningar om svenska kommuner

Kapitel 17: Artiklar 17 januari - 21 februari 2020 om inrikes förhållanden. Ingår i

<http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq16-17.pdf>

Kapitel 18: Artiklar 17 januari - 21 februari 2020 om utrikes förhållanden, ingår i

<http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq18.pdf>

I kapitlen 1-8 ingår de grundläggande problemen, i kapitel 9-13 ingår inrikes förhållanden med utgångspunkt från hushållsverksamheter och välfärd.

De borgerliga partiernas främsta politik gäller sänkning av skatter och höjning av bidrag för dem med höga inkomster och försämring för dem med låga inkomster.

Staten och kommunerna behöver mer inkomster för de problem de ser och har. Många pläderar för lägre skatter på arbete och mer på kapital, men skatter bör tas där det finns pengar och det är mest efter arbete. Skatt på kapital bör tas på kapitalinkomster och inte på förmögenheter, arv och gåvor och taxeringsvärden. Skatteverket bör arbeta mer för att få in skatter från kapitalinkomster.

Jobbskatteavdragen betalas av kommunerna och kommunerna behöver pengar. Jobbskatteavdragen bör minskas för lämpliga högre inkomster och åtminstone inte höjas. Borgerliga motsätter sig naturligtvis.

”Civilförsvaret behöver mer än fyra miljarder”

DN MÅNDAG 2 MARS 2020

"DN. DEBATT 20200302

Om satsningarna på Försvarsmakten ska ge den effekt vi vill behövs en ordentlig satsning på civilt försvar under nästa försvarsperiod 2021–2025. Kostnaden för ett modernt civilt försvar kommer att bli markant högre än vad försvarsberedningen har beräknat. Det skriver Dan Eliasson, MSB, som i dag överlämnar en skrivelse till regeringen om behoven.

I höst överlämnar regeringen en försvarspolitisk inriktningsproposition för 2021–2025 till riksdagen. Inför den behövs en genomgripande diskussion om inriktningen av hela totalförsvaret, det vill säga både det militära och civila försvaret.

Civilt försvar handlar om hela samhällets motståndskraft vid krigsfara och krig. Det är den verksamhet som måste fungera även när samhället är hårt ansatt. Människor måste ha tillgång till det mest basala – mat, vatten, el, transporter och barnomsorg. I det civila försvaret skyddas befolkningen genom skyddsrum, evakuering och varning. Det civila försvaret är också avgörande för att det militära försvaret ska kunna lösa sin uppgift.

Försvarsmakten är i dag med sin slimmade organisation beroende av stöd från övriga samhället när det gäller till exempel sjukvård, transporter och mat.

För att få avsedd kraft av satsningen på det militära försvaret behöver vi öka motståndskraften i samhället genom en tydlig satsning på och inriktning för civilt försvar. Åtgärder för att stärka totalförsvaret behöver vara i balans så att militärt och civilt försvar kan utvecklas parallellt, eftersom de är ömsesidigt förstärkande. Om kriget kommer, ska samhället kunna slå tillbaka med full kraft.

Som en reaktion på den ryska annekteringen av Krim och angreppen i östra Ukraina 2014 återupptogs planeringen av totalförsvaret i Sverige. Regeringen gav då Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Försvarsmakten i uppdrag att ta fram en gemensam grundsyn, en gemensam plan för hur totalförsvaret ska byggas upp. Arbetet har sedan dess gått från planering till att utveckla nya förmågor tillsammans med ett 50-tal myndigheter. Även kommuner och regioner har påbörjat sin planering för totalförsvaret. Under 2020 genomförs en totalförsvarsövning som kommer ge betydelsefulla erfarenheter inför den fortsatta uppbyggnaden av totalförsvaret.

Försvarsberedningens delrapport ”Motståndskraft” från december 2017 behandlar civilt försvar. Slutrapporten i maj 2019, ”Värnkraft”, om militärt försvar ska alltså läsas

tillsammans med den första delrapporten som en helhet, för att vi ska förstå vad totalförsvaret ska leverera.

Som en del i arbetet med den försvarspolitiska inriktningspropositionen gav regeringen förra året 20 myndigheter i uppdrag att ta fram underlag för den fortsatta inriktningen av civilt försvar. I uppdraget ingår att analysera behov och åtgärdsförslag som försvarsberedningen, MSB och Försvarsmakten har redovisat.

I samma syfte lämnar även MSB in ett underlag. I skrivelsen ”Så skapar vi motståndskraft” redogör vi dels för de delar av totalförsvaret som MSB har ansvar för, dels för områden som ingen annan myndighet har ett ansvar för. Skrivelsen omfattar en rad strategiskt viktiga åtgärder som behöver göras under perioden 2021–2025, och den uppskattade kostnaden. Åtgärderna inkluderar organisation och ledning i totalförsvaret, psykologiskt försvar, cybersäkerhet och säkra kommunikationer, personalförsörjning, befolkningsskydd, räddningstjänst, försörjningsberedskap, totalförsvar i samhällsplaneringen, forskning och utveckling, samt internationellt samarbete avseende civilt försvar.

Några exempel på konkreta åtgärder:

Bygga nya och modernisera äldre ledningsplatser.

Utveckla fler nationella förstärkningsresurser som till exempel hantering av farliga ämnen (kemiska, biologiska, radiologiska, explosiva och nukleära).

Förstärka kommunal räddningstjänst med personal och materiel, inrätta regionala räddnings- och undsättningsstyrkor.

Årliga ledningsövningar och två nationella samverkans- och totalförvarsövningar, samt utbildningar i totalförsvaret.

En bred satsning på cybersäkerhet, teknik för att detektera och hantera it-incidenter och ett kraftsamlande cybersäkerhetscentrum.

Ett nytt system för totalförsvarsviktiga företag, och nya samarbetsformer och nätverk för att utveckla försörjningsberedskapen tillsammans med näringslivet.'

Kostnaderna enkom för de utvecklingsbehov MSB redovisar i dag uppgår till cirka 900 miljoner kronor årligen i slutet av försvarsperioden 2021–2025. Till det kommer omfattande investeringsbehov som fortfarande utreds. Det gäller så centrala delar som försörjningsberedskap, aktivering av civilplikt, säkra kommunikationer och befolkningsskydd.

MSB:s skrivelse ska läsas tillsammans med länsstyrelsernas gemensamma redovisning av länsstyrelser och kommuners behov, och de underlag som 20 andra myndigheter lämnar till regeringen den här veckan. Sammantaget ger dessa dokument regering och riksdag ett brett underlag för den kommande försvarspolitiska inriktningen 2021–2025.

De sammantagna beräknade kostnaderna kommer då markant att överstiga den uppskattning på 4,2 miljarder kronor som försvarsberedningen gjorde i delbetänkandet ”Motståndskraft” i december 2017.

Att göra kostnadsberäkningar i ett uppbyggnadsskede är svårt, i synnerhet då stora delar av det civila försvaret är under utredning. Samtidigt bör inte pågående utredningar hindra regering och riksdag från att ange en inriktning, visa på prioriteringar och sätta en ambitionsnivå för civilt försvar för de kommande fem åren.

Den som vill påverka eller skada svenska intressen söker oavbrutet efter våra sårbarheter. Tydliga signaler i den försvarspolitiska inriktningen skulle även bidra till att bygga motståndskraft mot aktiviteter som skadar svenska intressen redan här och nu, exempelvis cyberattacker,

informationspåverkan och desinformation. Det vi satsar på civilt försvar bidrar till att göra det svårare och därmed avskräckande för en potentiell angripare, precis som avsikten är med det militära försvaret.

Det finns alltså goda skäl att stärka arbetet med civilt försvar under kommande inriktningsperiod. Att satsningar på området samtidigt stärker beredskapen för fredstida kriser, till exempel skogsbränder, översvämningar och pandemier, blir ytterligare ett

argument för att öka tempot i arbetet, givet de sårbarheter som finns.

Det finns ett brett folkligt stöd för satsningar som ökar vår försvarsförmåga. Jag tror att många människor ser det kloka i att göra en kraftsamling som både ökar samhällets motståndskraft i vardagen och som leder till att Försvarsmakten kommer att få stöd av samhället när och om det behövs.

Många är dessutom beredda att hjälpa till, till exempel genom att delta i frivilligorganisationer eller genom att höja den egna hemberedskapen. Den viljan speglar att alla har en uppgift, att alla behövs och vi alla har ansvar för att stärka samhällets motståndskraft.

Dan Eliasson, generaldirektör, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) "

Utrikesdeklarationen 12 februari 2020

Anf. 2 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman, ärade ledamöter, representanter för den diplomatiska kåren, kära åhörare!

Sveriges utrikespolitik förs med syftet att skapa trygghet i vårt land och i vår omvärld.

De senaste årens konflikter, klimatkris och flyktingströmmar visar att det som händer långt från våra landsgränser också påverkar oss i Sverige.

Världen blir mer oförutsägbar – och den kommer närmare. Det pågående coronavirusutbrottet visar hur sammanlänkad världen är. Det finns de som tycker att vi borde stänga dörren för samarbete, som om problemen skulle försvinna om man bara blundade. Min övertygelse är att vi behöver möta en orolig omvärld med mer samarbete och solidaritet. Internationella problem kräver internationella svar.

Det demonstreras för frihet och rättvisa runt om i världen.

Klimatrörelsen samlar miljontals människor på gator och torg. Vi har ett ansvar att lyssna på deras starka uppmaningar.

Ett väl fungerande internationellt samarbete och folkrätten är grunden för en världsordning där regler och avtal går före den starkes rätt. Det är en förutsättning för ett tryggt och säkert Sverige.

Vi står upp för demokrati, diplomati, dialog och samarbete. Så försvarar vi våra intressen, värderingar och trygghet. Så gör vi världen säkrare.

Herr talman! EU är vår viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena. Ingen annan aktör är i så stor utsträckning en garant för svensk ekonomi, säkerhet och fred. Sverige ska fullt ut delta i EU-samarbetet och i dess utformning på ett sätt som värnar svenska intressen.

Storbritannien har nu lämnat EU, och det är dags att blicka framåt. Sverige ska även framöver ha en så nära och omfattande relation som möjligt till Storbritannien.

Vi stärker också relationen till tongivande medlemsstater som Tyskland och Frankrike liksom det nordiska samarbetet. Det gör vår region tryggare och mer hållbar. I Nordiska ministerrådet driver regeringen genomförandet av den gemensamma visionen att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region 2030.

En förnyad svensk Arktisstrategi ska presenteras under året.

Under flera år har rättsstatligheten och respekten för EU:s grundläggande värderingar undergrävt i vissa medlemsstater. Tillsammans med EU-kommissionen och andra medlemsstater reagerar Sverige tydligt mot denna utveckling.

Det finns i dag en oro hos många för att EU-utvidgningen går för fort fram. Det tar vi på allvar. Samtidigt är en nära relation med länderna på västra Balkan viktig för vår gemensamma säkerhet och ekonomi. Vi vill hitta en väg framåt som enar EU och som tydligt bidrar till

reformarbetet på västra Balkan. Här är möjligheten att på sikt bli medlem viktig.

Kommissionen har tidigare föreslagit förhandlingsstart för Albanien och Nordmakedonien. Det har Sverige varit berett att ställa sig bakom. Sverige stöder förslaget om en översyn av utvidgningsprocessen, och det är viktigt att alla nödvändiga krav är uppfyllda innan ett land blir medlem.

Herr talman! Diplomatin är vår främsta försvarslinje.

Försvarsberedningen understryker vikten av att värna vår suveränitet och svenska intressen. Det innebär att kunna använda alla säkerhetspolitiska instrument som står till förfogande – politiska, diplomatiska, ekonomiska och militära – på ett samlat sätt. Så bygger vi gemensam säkerhet.

Jag vill rikta ett särskilt tack till de svenskar som deltar i våra civila och militära insatser i exempelvis Afghanistan, Irak, Mali och Ukraina. Ni gör en ovärderlig insats för freden och säkerheten internationellt och i Sverige.

Europa måste ta ett större ansvar för sin egen säkerhet.

EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik måste stärkas i syfte att försvara EU:s intressen och värden globalt.

Vår säkerhet stärks av stabilitet och ekonomisk utveckling i EU:s närområde. Vi står fast vid våra åtaganden att stödja reformprocesser i Ukraina och i andra länder i EU:s östra grannskap.

Det östliga partnerskapet har nyligen fyllt tio år. Sverige kommer att fortsätta vara drivande inom EU för partnerskapet.

Vi vill även visa att ett sydligt partnerskap är möjligt. Redan i dag finns det ett nära samarbete med de nordafrikanska länderna. Men detta måste stärkas, och EU ska ge stöd till dessa staters stabilitet och utveckling.

Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Vår militära alliansfrihet tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa. Den förutsätter en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik i kombination med fördjupade försvarssamarbeten, särskilt med Finland, och en trovärdig nationell försvarsförmåga. Vi ska bidra till långsiktig stabilitet och säkerhet i vår del av Europa.

Den snabba teknikutvecklingen, inte minst inom cybersäkerhet och AI, skapar nya utmaningar i gränslandet mellan konkurrenskraft, handel och säkerhetspolitik.

Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik bygger på sammanhållningen i EU och ökat samarbete på bred front: i Norden och i Östersjöområdet, inom FN och OSSE och genom partnerskapet med Nato. En stark transatlantisk länk är viktig för Europas och Amerikas säkerhet.

FN spelar en viktig roll för fred och säkerhet, för utveckling och mänskliga rättigheter. Det är en central arena för Sveriges arbete med de globala utmaningarna. FN förblir en hörnsten i vår utrikes- och säkerhetspolitik. Vi stöder Norge i deras kandidatur till FN:s säkerhetsråd.

Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-land eller ett nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Vi ska därför kunna ge och ta emot stöd, såväl civilt som militärt.

Sveriges ordförandeskap i OSSE år 2021 grundar sig i vårt starka engagemang för den europeiska säkerhetsordningen. Det är ett viktigt säkerhetsintresse för Sverige att upprätthålla dessa gemensamt överenskomna principer och åtaganden.

Herr talman! Alla människor har rätt att leva i trygghet oavsett var de bor. Det gäller både här hemma och i andra länder. Ingen ska behöva se sig oroligt om över axeln på väg hem från skolan eller arbetet.

Regeringen har sedan hösten 2014 genomfört en rad åtgärder i kampen mot den organiserade brottsligheten, bland annat genom straffskärpningar och fler poliser, men också med viktiga brottsförebyggande insatser. Men vi vet att denna brottslighet också har förgreningar utomlands. Därför tar vi nya initiativ för att förstärka brottsbekämpningen via våra ambassader och internationella samarbeten.

Vi tillsätter i Utrikesdepartementet en ambassadör som ges uppdraget att samordna UD:s arbete mot organiserad brottslighet och stötta svenska brottsbekämpande myndigheter. Våra ambassader får i uppdrag att bevaka frågan om brottslighet med koppling till Sverige. Vissa ambassader, till exempel i västra Balkan, i Sydkaukasien och i Latinamerika, får ett särskilt uppdrag att prioritera frågan.

Regeringen kommer att fortsätta det framgångsrika arbetet mot organiserad brottslighet i Östersjöstaternas råd och inom ramen för

Barentsrådet, EU:s östliga partnerskap och Nordiska ministerrådet. Sverige kommer att stärka arbetet för att stoppa flödet av vapen och droger och ta nya steg mot gränsöverskridande brottslighet och terrorism. Europol och Eurojust är centrala i detta arbete.

Herr talman! Den globala uppvärmningen drabbar oss här och nu. Det handlar inte bara om direkta konsekvenser av mer extremt väder – ett instabilt klimat rubbar också ekonomin, livsmedelsförsörjningen och vår välfärd och trygghet. Klimatförändringarna spär på motsättningar och konflikter.

Sverige kommer att fortsätta att visa ledarskap genom en klimat-diplomati som uppmanar andra länder till höjda ambitioner. EU är en nödvändig kraft i det globala klimatarbetet. Sverige ska inom och utanför EU fortsätta att visa ledarskap och bli världens första fossilfria välfärdsland. Vårt klimatarbete är rankat högst i världen. Vi har fördubblat vårt bidrag till den gröna klimatfonden, och vi arbetar både hemma och internationellt för en rättvis omställning.

Fungerande ekosystem är en förutsättning för allt liv. Skogar, våtmarker och hav är hem för en rik biologisk mångfald. Havsmiljön är under starkt tryck från klimatförändringar, överutnyttjande, föroreningar och övergödning. Regeringen vill se ett globalt mål om att 30 procent av havet ska omfattas av marint områdesskydd.

Herr talman! Demokratien i världen fortsätter att utmanas och ifrågasättas. Denna utveckling hotar grunden för vår säkerhet och trygghet. Därför intensifierar Sverige arbetet för att försvara och främja demokratien i världen genom demokratiseringsprojektet Drive for Democracy.

Vi bygger allianser med likasinnade länder och organisationer som vill arbeta för att stärka demokratin. Anslagen till demokratibiståndet har höjts. Vi ökar stödet för det öppna samhället, särskilt för fria och oberoende medier och pressfrihet. Vi försvarar och främjar hbtq-personers rättigheter. Vi stärker våra insatser för att bekämpa korruptionen, som är ett av de värsta utvecklingshindren. Alla korruptionsmisstankar inom biståndet följs upp och åtgärdas.

Vi utvecklar handelns betydelse som plattform för dialog om - rättigheter och demokrati. Senast 2022 ska svenska exportkrediter till investeringar för prospektering och utvinning av fossila bränslen upphöra.

Tilltagande antisemitism är ett växande orosmoln i hela världen och ett demokratihot. Statsministern har därför tagit initiativ till ett internationellt forum i Malmö i oktober 2020 för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism.

Herr talman! Kvinnors och flickors rättigheter är under attack. Konservativa krafter försöker begränsa rätten för kvinnor och flickor att bestämma över sina kroppar och liv. Frågor om kvinnor, fred och säkerhet samt kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter är särskilt viktiga att stå upp för.

För att vända utvecklingen krävs modiga insatser på alla nivåer. Därför driver vi en feministisk utrikespolitik. Det är glädjande att vi fått sällskap av länder som Frankrike, Kanada, Luxemburg och Mexiko. Inom EU har Sverige och Frankrike tagit initiativ för att effektivisera EU:s jämställdhetsarbete, och vi etablerar en feministisk handelspolitik.

Herr talman! Runt om i världen behöver 165 miljoner människor humanitär hjälp. I Agenda 2030 finns en färdplan för hållbar utveckling som genomsyrar Sveriges arbete. Sverige har ett effektivt bistånd i världsklass. Regeringen står fast vid enprocentsmålet.

Krig är en katastrof för människor och samhällen. Ofta drabbas barnen värst. Både här hemma, inom FN och inom EU arbetar Sverige för att ta till vara rättigheter och öka skyddet för barn. Det är viktigt att EU får ett gemensamt asylsystem som är rättssäkert, humant och långsiktigt hållbart, där alla länder tar sitt ansvar. Asylrätten ska värnas.

Den extrema fattigdomen har minskat sedan 1990, men ojämlikheten ökar. Ojämlikhet är inte bara orättvist och ett hinder för ekonomisk utveckling – det skapar också en grogrund för spänningar och konflikt. Detta har vi sett exempel på vid flera stora demonstrationer världen över, inte minst i Chile. Ökad jämlikhet är en del av Sveriges utrikespolitik.

Initiativet Global Deal främjar social dialog och hållbar tillväxt globalt. I vissa länder är det förenat med livsfara att stå upp för fackligt engagemang och drägliga arbetsvillkor. Fackliga rättigheter är en del av vår demokratisatsning och kommer att tas upp i alla UD:s landrapporter om mänskliga rättigheter.

Herr talman! Världshandeln bidrar till att lyfta hela länder ur fattigdom och till genomförandet av Agenda 2030. Sverige driver som EU-medlem en politik för fri och rättvis handel som bidrar till hållbar utveckling och skapar jobb i hela landet. Vart tredje jobb i Sverige är beroende av vår handel med omvärlden.

Vi kraftsamlar genom en uppdaterad export- och investeringsstrategi för hela Sverige. Världsutställningen Expo 2020 i Dubai visar upp svenska företags konkurrenskraft inom hållbarhet och innovation. Herr talman! Vi kan inte stå passiva inför kärnvapenhotet.

Utvecklingen är oroväckande: Avtal om rustningskontroll överges. Kärnvapenarsenaler byggs ut och moderniseras. Nedrustning och icke-spridning är en central utrikes- och säkerhetspolitisk prioritering för regeringen.

Regeringen bidrar genom Stockholmsinitiativet för kärnvapennedrustning till en kommande översynskonferens om icke-spridningsfördraget NPT. Arbetet tas nu vidare vid ett nytt ministermöte i Tyskland. Som ordförande i IAEA tar Sverige ansvar för icke-spridning. Efterlevnaden av kärnenergiavtalet JCPOA är central.

Sverige driver på inom ramen för konventionen om vissa konventionella vapen för ett effektivt internationellt förbud mot dödliga autonoma vapensystem som är oförenliga med folkrättens krav.

Herr talman! Vår relation till USA är central för Sveriges säkerhet och välstånd. Ett fungerande internationellt samfund förutsätter ett engagerat USA. Det är oroande att USA lämnar multilaterala samarbeten. Regeringen arbetar för att handelsrelationen med USA ska fungera väl och för att hot om nya handelshinder inte ska verkställas.

Regeringens Rysslandspolitik ligger fast. Där vi har gemensamma intressen kan och bör vi, liksom EU, samarbeta med Ryssland. Det gynnar vår säkerhet och stabiliteten i närområdet.

Vi fördömer den ryska aggressionen mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim. Dessa brott mot folkrätten utmanar den europeiska säkerhetsordningen. Regeringen står upp för Ukrainas suveränitet och territoriella integritet och för varje lands rätt att välja sin egen säkerhetspolitiska väg. Vi verkar för att EU:s sanktioner mot Ryssland ska bibehållas så länge skälen till att de infördes kvarstår.

Sverige är redo att bidra till regional avspänning och dialog i Mellan-östern. Vi fortsätter vårt engagemang i den globala koalitionen mot Daish. Kurder, kristna och andra minoriteter i regionen måste skyddas.

Regeringen är mån om en god relation med både Israel och Palestina. Sverige verkar liksom övriga EU för en lösning baserad på folkrätten där två stater kan leva tillsammans i fred och säkerhet.

Regeringen har fördömt Iran för nedskjutningen av ett civilt flygplan där 17 personer hemmahörande i Sverige omkom. Vi kräver en oberoende och transparent utredning.

Vi har både samarbete och en kritisk dialog med Turkiet. EU har fördömt Turkiets offensiv i nordöstra Syrien. Samtidigt har den syriska regimen under snart nio år hänsynslöst bombat sitt eget land till ruiner. Samtliga tillstånd för svensk export av krigsmateriel till Turkiet har återkallats.

Den humanitära, politiska och ekonomiska krisen i Venezuela förvärras dag för dag. Tillsammans med det internationella samfundet verkar vi för en fredlig lösning. Den ökande polariseringen i Bolivia är allvarlig och har lett till eskalerande våld och skadegörelse.

Kinas alltmer aktiva roll på den globala arenan innebär möjligheter och utmaningar. Vi välkomnar riksdagens enighet kring skrivelsen om vår Kinapolitik. Vi för en rak och öppen dialog med Kina som utgår från våra och EU:s intressen. Mänskliga rättigheter och yttrandefrihet är viktiga delar.

Indien är en viktig global aktör och partner för Sverige. Det är en betydelsefull marknad som kommer att spela en allt större roll för tillväxt och sysselsättning i vårt land. På FN:s klimattoppmöte i New York lanserade Sverige och Indien en global ledarskapsgrupp för att driva på klimatomställningen inom den tunga industrin, för en fossilfri framtid.

Den afrikanska kontinenten har en ung befolkning, men utmaningarna är också stora. Mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet är prioriterade frågor i Sveriges Afrikapolitik, men det är också migration och handel.

Säkerhetsläget i Sahel är även fortsättningsvis mycket oroande, inte minst i Mali. Regionen präglas av svaga stater. Situationen är en grogrund för radikalisering.

Herr talman! UD hanterar många konsulära ärenden. Det kan gälla kriser, katastrofer eller frihetsberövanden. De flesta får stöd utan offentlighet, men vissa får stor uppmärksamhet. Arbetet med att hjälpa svenskar i nöd utomlands bedrivs alltid med de drabbades bästa för ögonen.

I oroliga tider med skärpt tonläge från världsledare och aggressivt stormaktsbeteende visar Sverige att en annan väg är möjlig. I ett öppet och demokratiskt klimat med tuffa debatter men också strävan efter samförstånd visar vi att frihet, jämlikhet och öppenhet inte är gårdagens lösningar.

Sverige är och förblir ett av världens bästa länder att leva i, och vi gör skillnad i vår omvärld. Det ska vi svenskar vara stolta över. (Applåder)

Politikområden för politiken 1 oktober 2019

Regeringens ministerområden. <http://www.regeringen.se>

*** Partiledaren/statsministern Stefan Löfven.**

*** Allmänt om regeringens politik.**

Statsminister [Stefan Löfven](#)

statsradsberedningen.registrator@regeringskansliet.se

*** Europapolitik.**

Politik för EU

EU-minister Statsrådsberedningen [Hans Dahlgren](#)

sb.registrator@regeringskansliet.se

*** Utrikespolitik.**

Politik för en utrikesminister.

Utrikesminister [Ann Linde](#)

utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Politik för juridik och migration.**

Politik för en justitie-och migrationsminister.

Justitie- och migrationsminister [Morgan Johansson](#)

justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Försvar.**

Politik för en försvarsminister.

Försvarsminister [Peter Hultqvist](#)

forsvarsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Miljö och klimat.**

Politik för fysiska och sociala miljöer i regioner och kommuner. Politik för klimat.

Miljö- och klimatminister samt vice statsminister [Isabella Lövin](#)

m.registrator@regeringskansliet.se [Miljödepartementet](#)

*** Transporter och infrastruktur.**

Politik för en infrastrukturminister.

Infrastrukturminister [Tomas Eneroth](#)

n.registrator@regeringskansliet.se (Infrastrukturdepartement ?)

*** Energi- och digitalisering.**

Politik för energi och digitalisering

Energi- och digitaliseringsminister [Anders Ygeman](#)

n.registrator@regeringskansliet.se (Infrastrukturdepartement ?)

*** Landsbygdspolitik.**

Politik för en landsbygdsminister.

Landsbygdsminister [Jennie Nilsson](#)

naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Internationellt utvecklingssamarbete. Bistånd.**

Minister för internationellt utvecklingssamarbete. [Peter Eriksson](#)

utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Sjuk- och hälsovård o d.**

Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.

Socialminister [Lena Hallengren](#)

socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Hushållet. Mat, boende, konsumtion, hushållsekonomi o d**

Politik för en socialförsäkringsminister. som borde ha ansvar för hushållsverksamheter.

Socialförsäkringsminister [Ardalan Shekarabi](#)

socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Jämställdhet. Diskriminering. Segregation**

Politik för jämställdhet och mot diskriminering och segregation

Jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation [Åsa Lindhagen](#)

arbetsmarknadsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Utbildning.**

Politik för utbildning i skolor. Ungdomspolitik

Utbildningsminister Anna Ekström

utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Högre utbildning och forskning.**

Minister för högre utbildning och forskning Matilda Ernkrans

utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Information, konst, kultur o d. Demokrati. Idrott.**

Politik för en kultursminister. Med demokrati och idrott

Kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna Amanda Lind

kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Jobb.**

Politik för en arbetsmarknadsminister.

Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark

arbetsmarknadsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Näringar.**

Politik för en näringsminister.

Näringsminister Ibrahim Baylan

naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Handel.**

Politik för en handelsminister.

Utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor Anna Hallberg

utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Polisen. Brott. Kriminalvård.**

Politik för en inrikesminister för brott och polis o d

Inrikesminister Mikael Damberg

justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Politik för statens finanser och statens stöd till regioner och kommuner o d.**

Politik för finans- finansmarknads- och civilministrar.

Finansminister Magdalena Andersson

finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Finansmarknads- och bostadsminister, biträdande finansminister

Per Bolund

finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Civilminister Lena Micko

finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Andra aktörer**

Partisekreterare (S) Lena Rådström Baastad

Socialdemokraterna Partiet info@socialdemokraterna.se

Gruppledare för S i riksdagen. annelie.karlsson@riksdagen.se

Karl-Petter Thorwaldsson. Ordförande i LO

karl-petter.thorwaldsson@lo.se

Vänsterpartiledare Jonas Söstedt

Sjöstedt Jonas <jonas.sjostedt@riksdagen.se>

Ulla Andersson, vänsterpartiet. <ulla.andersson@riksdagen.se>

Ordf. Annie Lööf. Centerpartiet.se, info@centerpartiet.se

Ordf. Nyamko Sabuni. Liberalerna.se, info@Liberalerna.se

Med på listan finns inte moderater, krisdemokrater och Sverigedemokrater som inte hyllar demokratin, motarbetar regeringen och vill störta den

Politiken i Sverige för Sverige och världen styrs av personerna på ovanstående lista.

Det viktigaste problemet i världen är nu klimatet: hur man ska rädda jordklotet så att det går att leva här för människor.

En del tror inte på prognoserna som säger att klotet kan bli obeboeligt, men de flesta tycks tro på dem. Men det är inte bara temperaturökningen 1.5 grader som är viktig. Man kan säga att det är ännu viktigare att jordens människor kan komma överens om att klimatet och temperaturerna är viktiga. Då blir det stora problemet hur man kan komma överens. Och vad beror det på?

Det beror på hur mänsklighetens kunskaper och åsikter har utvecklats. Hur traditionerna är och hur makten över saker och ting är fördelade.

I Sverige har vi haft en utveckling som under de senaste hundratåren gått från en hednisk vikingatid till katolicism, till protestantisk religion till religionsfrihet och från furstedom till kungadömet till demokrati, från bytesshandel till moderna finanskort i ett komplicerat märingsliv kombinerat med gemensamma system för välfärd.

I Sverige är vi mycket beroende av världen utanför landet, och utanför landet är de lite beroende av Sverige.

Sett på hela världen är alla länder mycket beroende av varandra, men alla vill inte inse det. Om man inte vill tro på att klimatet kan göra det svårt att bo på jordklotet och svårt att andas med livet i behåll blir utvecklingen besvärlig.

Människorna är styrande krafterna i utvecklingen och har inordnats i ett system för mänskliga verksamheter som har beskrivits i det förgående.

Vi i Sverige har ett statsskick som tillhör de bättre i världen, men som har brister som bör rätas till. De utanför Sverige har i de flesta fallen statsskick som är sämre.

Många i Sverige beklagar dåliga utländska statsskick, men kan inte enkelt övertyga dem om förändringar vi tror på. Vi ogillar diktaturer och ogillar demokratier som är sämre än Sverige. Om vi klagat på dem kan de sluta köpa produkter vi vill sälja.

Vi kan hjälpa andra folk med pengar och råd som förbättrar deras levnadsförhållanden men vi kan inte försörja dem helt, vi måste ha till egna levnadsvillor. De svenska fördelningen av de inrikes förhållandena är problematisk. Det finns olika åsikter om dem. Somliga tycker inte om hjälp till utlandet och hjälp till invandrande flyktingar.

I Syrien har de haft krig i tio år och har nu en miljon personer som vill lämna landet.

Migrationen i Sverige är ett pågående kapitel. Den bör ses i sammanhang med hur svenskarnas levnadsförhållanden varierar och varierar med hänsyn till befolkningens fördelning på kommunerna och de varierande levnadsförhållandena för kommunerna.

Det är klart att det är svårt för kommuner med få invånare att få ekonomin att gå ihop. Men kommunernas ekonomi är inte det stora problemet. Problemet är att i små kommuner blir de fysiska och

sociala miljöerna sämre. Och avstånden mellan människor och organisationer ger problem, servicen blir sämre.

Man måste minska avstånden genom kollektivtrafik, digitaliseringar eller något annat. Man behöver nära till arbetsplatser som ger inkomster, nära till grundskolor, gymnasieskolor och högre skolor, nära till sjuk-och hälsovård, socialtjänst och andra privata tjänster, butiker för vardagsvaror och sällanköpsvaror, nära till kollektivtrafik och bra bilvägar och järnvägar, flygplatser m m.

Det betyder att det ska vara nära till arbetsplatser med yrken man vill ha, ha möjlighet att pendla bekvämt. Det är alltså en stor anknytning till utbredningen för Sveriges näringsliv.

Det ska vara tryggt med poliser o d. Det ska finnas tillgång till kulturella verksamheter och bra fritidsliv.

Problemet med kommunerna är i första hand problem med all den service som nämnts och inte problem om kommunens pengar. Regeringen bör se till att man har en politik för fysiska miljöer och vad de ska innehålla ifråga om sociala miljöer. Det är kommunernas sak att ha sådan politik, men behöver hjälp från staten.

Och det är lättare att planera för miljöerna om kommunerna har mer pengar att röra sig med. Så man bör försöka lägga ihop kommunerna så att man kan hålla kompetent personal för planering.

Regeringen bör göra förslag till sammanläggningar eftersom det är svårt för små kommuner att kunna planera. Det gör att regeringen måste ha planeringar för kommunsammanslagningar, och behöver tillsammans med det också planeringar för olika slags samarbeten mellan kommuner som kan hjälpa till förbättringar av miljöerna.

Näringslivets lokaler och anläggningar och bostäder och kollektivtrafik och hushållsverksamheterna är viktiga saker i sammanhanget.

Man kan kort framhålla fysiska miljöer med bostäder och hushållsverksamheter som viktiga.

Regeringen bör ha planeringar för svenskarnas bostäder och hushållsverksamheter med utgångspunkt från näringslivet eller hellre ha planering för näringslivet med utgångspunkt från bostäder och hushållsverksamheter. Och dessa planeringar bör passa till Sveriges planeringar för världen.

Planeringarna för världen bör utgå från Mänskliga Rättigheter, jämlikhet och demokrati. FNs 17 mål, de gäller också för Sverige, men svenskarna har naturligtvis rätt att ha det bättre än världens befolkning.

**Regeringen bör ha planeringar för Sverige och världen.
Planeringarna görs lämpligen med hjälp av systemet för
mänskliga verksamheter**

Kort beskrivning av svensk planering av världen.

Man beskriver de mänskliga verksamheterna i varje land, delstater, grupp av länder eller världsdelar för momenten hur det var, är, kan bli och bör bli, för de 129 verksamhetsområdena eller underområden.

Här avkortat exempel:

Systemet för mänskliga verksamheter.

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter

[SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar](#)

[SW .101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.](#)

[SW .102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning](#)

[SW .105 Övergripande om forskning](#)

[SW 11/19 Individernas inre verkligheter.](#)

[SW 2 Religiösa verksamheter o d.](#)

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

[SW 31 Statistik och demografi.](#)

[SW 32 Statsvetenskap.](#)

[SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.](#)

[SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.](#)

[SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.](#)

[SW .351 Sveriges riksdag \(och motsvarande utomlands\)](#)

[SW .352 Kommun- och landstingsfullmäktige \(och mots.\)](#)

[SW .353 Sveriges regering \(och motsvarande utomlands\)](#)

[SW .354 Mellanfolkliga centrala organ \(FN, EU o d\).](#)

[SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:](#)

[SW 36 ...om individernas kroppsliga förhållanden.](#)

[SW 37 ...om utbildning o d.](#)

[SW 38 ...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.](#)

[SW 39 ...om sociala miljöer, nöjen, sport o d.](#)

[SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.](#)

5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.

[SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.](#)

[SW 51 Matematik.](#)

[SW 52 Astronomi, rymdforskning.](#)

[SW 53 Fysik o d.](#)

[SW 54 Kemi o d.](#)

[SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.](#)

[SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.](#)

[SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet](#)

[SW 58 Botanik.](#)

[SW 59 Zoologi.](#)

6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

[SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.](#)

[SW 62 Ingenjörsverksamheter \(konstruktion o d\)](#)

[SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.](#)

[SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.](#)

[SW .641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.](#)

[SW .643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.](#)

[SW .644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.](#)

[SW .645 Användning av inventarier o d.](#)

SW .646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d).

Sociala förhållanden med anknytning till hemmen..

SW .647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.

SW .648 Städning-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

SW .649 Personvård: barn, hemsjukvård.

SW .651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

SW .6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

SW .6525-6529 Militära verksamheter.

SW .653 Handelsverksamheter.

SW .654 Telekommunikationsverksamheter.

SW .655 Förlagsverksamheter o d.

SW .656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

SW .657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

SW .658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.

SW .659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

SW 66/68 Tillverkning av varor.

SW 66 Tillverkning av kemivaror od.

SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d

SW 68 Tillverkning av komplexvaror.

SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

SW 70 Allmänt om konst o kultur.

SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.

Klimat

SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

SW 73-78 Forgivning av föremål

SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.

SW .7911-7913 Seder och bruk.

SW .7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.

SW .792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.

SW .793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.

SW .794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

SW .7951 Sociologi. Socialvård..

SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

SW .7957 Undervisning o d.

SW .7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.

SW .7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

SW 796/799 Sport, idrott o d.

8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.

SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

För världens cirka 200 länder blir det mycket. Den som gör planeringen får välja ut länder, välja verksamheter och välja moment hur det var. är, kan bli (flera alternativ) och hur det bör bli. När det gäller kan bli och bör bli får skrivas så mycket man vågar.

Momentet hur det var (historia) får inte bli för mycket, momentet hur det är kan vara lärorikt. Verksamheterna 11-19 om inre verkligheter är svåra att få tag på, men får göras med förståndiga gissningar för folket och för ledarna, eftersom det är de inre verkligheterna som styr världen.

Det mest angelägna för svenskarna att få veta är kanske

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter

SW . 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning

SW . 105 Övergripande om forskning

SW 11/19 Individernas inre verkligheter.

SW 2 Religiösa verksamheter o d.

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

SW 31 Statistik och demografi.

SW 32 Statsvetenskap.

SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.

SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.

SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:

SW 36 ...om individernas kroppsliga förhållanden.

SW 37 ...om utbildning o d.

SW 38 ...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.

SW 39 ...om sociala miljöer, nöjen, sport o d.

4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.

5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.

SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.

SW 51 Matematik.

SW 52 Astronomi, rymdforskning.

SW 53 Fysik o d.

SW 54 Kemi o d. SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.

SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.

SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet

SW 58 Botanik.

SW 59 Zoologi.

6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.

SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)

SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.

SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.

SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.

SW . 645 Användning av inventarier o d.

SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d).

Sociala förhållanden med anknytning till hemmen..

SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.

SW . 648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.

SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

SW . 6525-6529 Militära verksamheter.

SW . 653 Handelsverksamheter.

SW . 654 Telekommunikationsverksamheter.

[SW . 655 Förlagsverksamheter o d.](#)
[SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.](#)
[SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.](#)
[SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.](#)

[SW 66/68 Tillverkning av varor.](#)
[SW 66 Tillverkning av kemivaror od.](#)
[SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d](#)
[SW 68 Tillverkning av komplexvaror.](#)
[SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.](#)

[SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.](#)
[Klimat](#)
[SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.](#)

[SW . 7911-7913 Seder och bruk.](#)
[SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.](#)
[SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.](#)
[SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.](#)
[SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.](#)

[SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.](#)
[SW . 7951 Sociologi. Socialvård..](#)
[SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.](#)
[SW . 7957 Undervisning o d.](#)
[SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.](#)
[SW . 7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.](#)
[SW 796/799 Sport, idrott o d.](#)

[SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.](#)
[SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.](#)
[SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.](#)
[SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.](#)

Kommentarer. Här är världsplanering på 25 rader

10 med 101-105 landets ledande skikts övergripande kunskaper
11-19 individernas kunskaper och åsikter
2 religiösa verksamheter

31-34 demografi, statskick och lagar o d
35 regering och kommunledningar, delstadsledningar o d
36 - 39 befolkningens och partiers politiska åsikter

4 samband mellan olika verksamheter
50-59 landets geologiska tillgångar, land, vatten, luften, klimatet
energin och växt-och djurliv o d, rymd- och atomforskning

61- 63 landets sjukvård, hälsa,
ingenjörsverksamheter och biologisk produktion
64 hushållsverksamheterna
651- 669 de verksamheter som anges

71-72 de fysiska miljöerna: klimatpåverkan, stadsplaner och
byggda miljöer o d.
791-794 kulturella sociala miljöer och verksamheter

7951 socialvård o d
7952-7956 sociala miljöer bl a brott. polis och kriminalvård o d
7957 undervisning och forskning
7958-7959 sociala verksamheter i boende och grupper
796-799 sport, idrott o d

80 språk
90 tidningar o d Digitalisering
91 allmän geografi och lokalhistoria
93-99 historia.

Kort beskrivning av svensk planering av Sverige.

Man beskriver de mänskliga verksamheterna i varje kommun, län eller region för momenten hur det var, är, kan bli och bör bli, för de 129 verksamhetsområdena eller underområden.

Här avkortat exempel:

Systemet för mänskliga verksamheter.

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter

[SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar](#)

[SW .101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.](#)

[SW .102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning](#)

[SW .105 Övergripande om forskning](#)

[SW 11/19 Individernas inre verkligheter.](#)

[SW 2 Religiösa verksamheter o d.](#)

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

[SW 31 Statistik och demografi.](#)

[SW 32 Statsvetenskap.](#)

[SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.](#)

[SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.](#)

[SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.](#)

[SW .351 Sveriges riksdag \(och motsvarande utomlands\)](#)

[SW .352 Kommun- och landstingsfullmäktige \(och mots.\)](#)

[SW .353 Sveriges regering \(och motsvarande utomlands\)](#)

[SW .354 Mellanfolkliga centrala organ \(FN, EU o d\).](#)

[SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:](#)

[SW 36 ...om individernas kroppsliga förhållanden.](#)

[SW 37 ...om utbildning o d.](#)

[SW 38 ...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.](#)

[SW 39 ...om sociala miljöer, nöjen, sport o d.](#)

4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.

5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.

[SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.](#)

[SW 51 Matematik.](#)

[SW 52 Astronomi, rymdforskning.](#)

[SW 53 Fysik o d.](#)

[SW 54 Kemi o d.](#)

[SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.](#)

[SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.](#)

[SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet](#)

[SW 58 Botanik.](#)

[SW 59 Zoologi.](#)

6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

[SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.](#)

[SW 62 Ingenjörsverksamheter \(konstruktion o d\)](#)

[SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.](#)

[SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.](#)

[SW .641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.](#)

[SW .643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.](#)

[SW .644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.](#)

[SW .645 Användning av inventarier o d.](#)

SW .646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d)
Sociala förhållanden med anknytning till hemmen.

SW .647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.

SW .648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

SW .649 Personvård: barn, hemsjukvård.

SW .65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.

SW .651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

SW .6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

SW .6525-6529 Militära verksamheter.

SW .653 Handelsverksamheter.

SW .654 Telekommunikationsverksamheter.

SW .655 Förlagsverksamheter o d.

SW .656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

SW .657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

SW .658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.

SW .659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

SW .66/68 Tillverkning av varor.

SW .66 Tillverkning av kemivaror od.

SW .67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d

SW .68 Tillverkning av komplexvaror.

SW .69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

SW .7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

SW .70 Allmänt om konst o kultur.

SW .71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.

Klimat

SW .72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

SW .73-78 Forgivning av föremål

SW .79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.

SW .7911-7913 Seder och bruk.

SW .7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.

SW .792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.

SW .793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.

SW .794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

SW .795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

SW .7951 Sociologi. Socialvård..

SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

SW .7957 Undervisning o d.

SW .7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.

SW .7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

SW .796/799 Sport, idrott o d.

8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

SW .80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

SW .81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.

SW .82/89 Skönlitteratur på olika språk.

9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

SW .90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

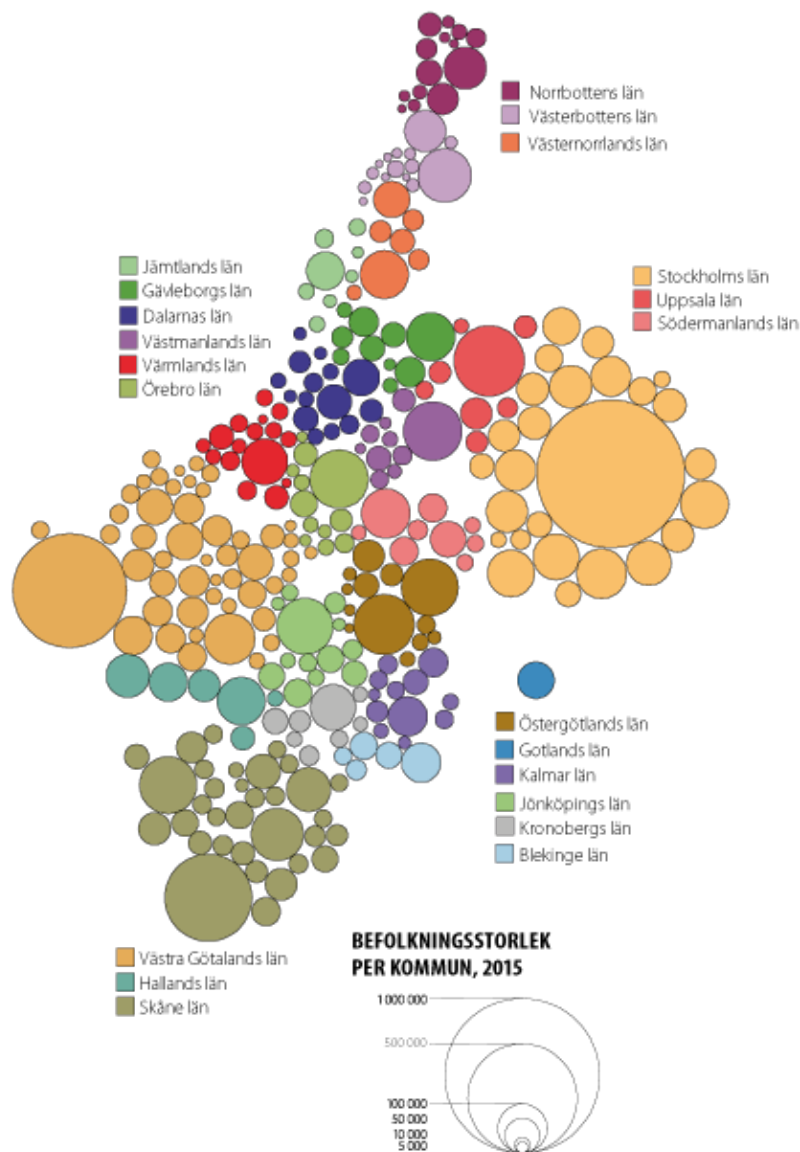
SW .91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

SW .92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

SW .93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

Kort beskrivning av systemet för mänskliga verksamheter.

- 10 De ledande skiktens kunskaper, åsikter och samhällskunskap.
- 11-19 Folkets inre verkligheter. Kunskaper och åsikter.
- 2 Religiösa verksamheter.
- 3 Politiska verksamheter. Statistik och demografi som förutsättningar. Statsskick, lagar, mänskliga rättigheter, jämlikhetskrav. Politiska krav.
- 4 Samband mellan olika verksamheter
- 5 Natur och naturforskning. Klimat, energi, geologiska tillgångar, land, vatten, växt- och djurliv.
- 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
- 61 Hälso-och sjukvård. Smittspridning.
- 62 Ingenjörsverksamheter.
- 63 Biologisk produktion.
- 64 Hushållsverksamheter, mat och boende m m.
- 651 Kontorsarbete, Datoranvändning. Digitalisering.
- 652 Civil opolitisk förvaltning och militära verksamheter.
- 653 Handel.
- 654 Televerksamheter, digitalisering
- 655 Förlagsverksamheter.
- 656 Transporter och lagring.
- 657 Penningverksamheter.
- 658 Företagsekonomi, arbetsmarknad.
- 659 Reklam, marknadsföring.
- 66-68 Tillverkning av varor.
- 69 Tillverkning av byggnader och anläggningar.
- 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
- 70 Allmänt om kultur.
- 71-72 Påverkan på klimat. Formgivning av bebyggelse.
- 73-78 Formgivning av föremål o d.
- 791-794 Sociala miljöer. Seder och bruk. Film. Radio, TV o d, Teater. Konserter, sällskapsnöjen, spel och lek.
- 7951 Socialvård
- 7952 Sociala miljöer och verksamheter.
- 7956 Brott och polis m m.
- 7957 Utbildning och forskning.
- 7958 Sociala verksamheter i boendet.
- 7959 Sociala verksamheter i grupper o d.
- 796-799 Sport och idrott o d.
- 8 Språk, litteraturhistoria och skönlitteratur.
- 90. Tidningar o d.
- 91 Allmän geografi och lokalhistoria.
- 92 Biografiska verksamheter.
- 93-99 Verksamheter om allmän historia.
- 93 Allmänt om historia. Världs- och forntidshistoria.
- 94 Medeltiden och nya tiden allmänt och i Europa.
- 95 Medeltiden och nya tiden i Asien
- 96 Medeltiden och nya tiden i Afrika
- 97 Medeltiden och nya tiden i Nord- och Mellanamerika
- 98 Medeltiden och nya tiden i Sydamerika
- 99 Medeltiden och nya tiden i Australien, Oceanien, Poler, Världshav och Rymden.

Befolkningsstorlek per kommun, 2015

Från SCB Publicerad: 2017-03-06 (<http://www.scb.se/hitta-statistik/>)

I kartan ser vi hur många kommuner som finns i varje län, det varierar från 1 i Gotlands län till 49 i Västra Götalands län. Men också att de flesta län har en befolkningsmässigt dominerande kommun, som Östersund i Jämtlands län eller Växjö i Kronobergs län. Det finns dock undantag där det är två kommuner som dominerar befolkningsmässigt, exempelvis Linköping och Norrköping i Östergötlands län samt Falun och Borlänge i Dalarnas län.

I norra Sverige finns flera av de större kommunerna vid kusten och mindre kommuner i länens inland. Men det finns också befolkningsmässigt mindre kommuner i de södra delarna av landet, exempelvis i gränstrakterna mellan Värmlands och Västra Götalands län och diagonalt ned mot gränsen mellan Östergötlands och Kalmar län.

Sida i <http://wimnell.com/omr36-39zzzzze.pdf>

- 197 Var finns rum för våra barn? – om trångboddheten i Sverige
- 197 Antal hushåll efter hushållstyp
- 202 De föreslagna nya lägenhetstyperna
- 204 Bostad 2 rum och kök och 3 rum och kök i mindre skala
- 205 Bostad 2 rum och kök i större skala
- 206 Bostad 3 rum och kök i större skala
- 207 Fyra rum och kök.
- 208 Två studentbostäder med gemensamma utrymmen
- 209 Bostad 2 rum och kök med större sovrum
- 210 Bostad 2,3 och 4 r o k, beskrivning
- 211 Två studentbostäder med gemensamma utrymmen
- 212 Bostad 2 r o k med större sovrum, beskrivning
- 212 Det är viktigt med rejäla balkonger
- 213 Antal lägenheter i flerbostadshus efter storlek. Riket
- 214 Trångboddhet

Bilden över befolkningen är från
<http://wimnell.com/omr36-39zzzzzp.pdf> sidan 218.

När man ska planera Sverige bör man utgå från befolkningens fördelning och hushållsverksamheterna. Bilden visar att de flesta bor i Götaland och Svealand. En liten del, kanske 10% , bor i Norrbotten, Västerbotten. Västernorrland och Jämtland som upptar kanske halva Sverige. De flesta bor i Gävleborg och söder därom.

I Norrland är det större avstånd mellan människorna och det är kallare. För hushållen där kan det vara längre till service av olika slag, och en del service finns inte alls. Skolor stängs på grund av elevbrist, butiker postverk och sjukhus läggs ned. Kollektivtrafiken räcker inte till behoven. Det privata näringslivet tycker ibland att de har sämre förutsättningar i Norrland. Det här är vad man läser i tidningarna och vad man kan förstå av de stora avstånden.

Somliga ogillar kosekvenserna av de stora avstånden och försöker flytta till de södra delarna av Sverige, där det kan bli större konkurrens om tillgångar så att även där blir problem med kollektivtrafiken och sjukvården och bostäderna blir otillräckliga och dyrare. Tillgången till arbetsplatser och service av olika slag kan bli bättre.

Hyrorna och taxeringsvärden på bostäder är lägre i små kommuner än i större. Men hushållskostnaderna för övrigt torde knappast vara avsevärt lägre i små kommuner. Kontakten mellan släktingar, vuxna barn och föräldrar, och vänner och bekanta kan bli sämre i Norrland med stora avstånd inom Norrland och till södra Sverige.

Fritidstillgången till naturen och lekplatser behöver inte bli sämre i Norrland. Att hitta ett lämpligt arbete kan vara svårare i Norrland. Detta torde vara det man kan gissa sig till utan mer statistik.

Små kommuner i södra Sverige kan ha samma problem som nu har nämnts för Norrland.

De offentliga verksamheterna i Sverige har nu ofta problem med personalbrist och pengar. Kommunerna vill inte höja kommunal-skatterna och de borgerliga partierna i riksdagen vill inte höja de statliga skatterna.

Ledarna i de politiska partierna har inte de kunskaper och åsikter som behövs och folkets inre verkligheter stämmer inte heller väl med det som behövs för att rösta fram lämpliga personer till demokratiska församlingarna.

För att de ska bli bättre måste utbildningarna och forskningarna och tidningarna och nöjeslivet och Radio, TV och internet bli bättre.

Och digitaliseringen ordnas så att det inte kommer så mycket lögner. Utbildningarna bör passas till de uppgifter folk har: A1, A2, B1 och B2.

Förvaltningarna i offentliga verksamheter får inte göra så många misstag som nu.

Det privata näringslivet bör utvecklas så att det blir fler arbetstillfällen för arbetslösa och arbetsförmedlarna bör bli skickligare, och passar till de krav som klimatet ställer.

Sjukvården måste bli bättre och virusmittan komma i kontroll.

Trafiken måste bli bättre och fördelningarna av pengarna i samhället i skatte- och bidragssystem fördelas mer efter behov.

Bostäder bör byggas med hänsyn till överenskommen bostadsstandard och med gällande hyresreglering.

Klickar man på de blå länkarna kommer man till texter år 2014. En senare version finns i

Sven Winnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.

<http://winnell.com/omr40zl.pdf>. del 2=40zm.pdf. del 3=40zn.pdf

En annan:

Sven Winnell 1 maj 2019:

Människornas verksamheter och grunderna för planering av framtiden för världen och Sverige.

<http://winnell.com/omr40zp.pdf>

Innehållet i : Sven Winnell 1 maj 2019:

Människornas verksamheter och grunderna för planering av framtiden för världen och Sverige. <http://winnell.com/omr40zp.pdf>

Sida

17 Kapitel 1: Universum och Jordklotet. **Människornas verksamheter och vår världs historia.**

22 **Sven Winnells hemsida: Samhällsplaneringens problem.**
Hur ska man kunna förbättra världen ?

28 **Förhistorisk tid. Naturforskning. Universums och jordklotets historia**

29 **Världskarta med världens befolkning i början av 1990-talet**

30 **Sven Winnell 1995 Världshistorien på nio sidor.**

30 Forntiden. Till omkring 400.

31 Medeltiden. 400-1500.

31 Nya tiden . Från 1500.

31 Religionsstridernas tid 1500-1648 och tiden 1648-1815 med bl a oinskränkt furstemakt.

32 Genombrottstid för demokrati och industri, 1815-1914.

32 Första världskriget 1914-1918 och mellankrigstiden 1918-1939

33 Andra världskriget 1939-1945.

33 Efterkrigstiden. Från 1945.

34 Nutid och framtid.

34 Afrikas och Asiens äldsta historia.

35 Europeernas kolonier och utomeuropeisk historia.

36 Världsbefolkningen.

37 Läget i världen. April 2005

37 Befolkningen i miljoner i Världen och i Sverige inom parentes.

38 Sveriges historia.

38 Källor till de historiska avsnitten.

39 **Systemet för mänskliga verksamheter.**

39 Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

40 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

43 Utvecklingens krafter.

44 Systemet för mänskliga verksamheter.

47 Den fundamentala påverkanskedjan

49 Schema över påverkans och förändringsproblem

50 Politiska och opolitiska planeringar

51 Samband mellan huvudområdena

52 Samhällsplaneringens problem. Kunskaper och värderingar.

53 Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.

53 Kunskaps- och värderingsverksamheter

53 Teknologiska/ ekonomiska verksamheter

54 Kulturella verksamheter

55 **Historien om människan.**

- 57 En resa genom tid och rum
60 Våra förfäder aporna
63 Apor på två ben
65 De första människorna
68 Vår tids människor
75 Dagens värld
77 Framtidsperspektiv

79 **Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom.**

Klicka på Sven Winnell 17 sept 1997 + 1 februari 2015:

Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom. <http://winnell.com/omr109b.pdf> och läs

utdrag ur Russels bok. Sidor i omr109b:

Prolog	2
Före Sokrates	3
Aten	13
Hellenismen	22
Den äldsta kristendomen	30
Skolastiken	37
Den moderna filosofins uppkomst	51
Den brittiska empirismen	74
Upplysningen och romantiken	80
Utilismen och efteråt	92
Samtiden	108
Epilog	123-126
I utredningen nu finns kopior av:	

80 **Prolog**

81 **Epilog**

85 **Idéhistoria. I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria**

Sven Winnell 000524: Ett referat av Sven-Eric Liedmans bok
I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.

85 **Innehåll**

Inledning 15

FÖRSTA DELEN: I VAR MANS HUVUD

Första kapitlet: Klockan 59

Andra kapitlet: Rummet 73

Tredje kapitlet: Tiden 91

Fjärde kapitlet: Människan 131

ANDRA DELEN: INSTITUTIONERNA

Femte kapitlet: Lära för livet 199

Sjätte kapitlet: Det sanna och det goda 263

Sjunde kapitlet: Artefakterna 345

Åttonde kapitlet: Den gudomliga politiken 403

TREDJE DELEN: I SKUGGAN AV FRAMTIDEN

Nionde kapitlet: Modernitetens trolldomsglans 453

Tionde kapitlet: Europeerna och de andra 477

Elfte kapitlet: I skuggan av framtiden 5 17

Anmärkningar till texten 542

Register 580-598.

86	<u>Utdrag ur boken:</u> Från förordet.
88	Inledningen
89	Kapitel 5. Lära för livet. Här behandlas skolans och utbildningens institutioner.
96	Kapitel 7. Artefakterna. I detta kapitel behandlas teknologins och estetikens institutioner. Summering
102	Författarens avslutning
106	<u>Kunskapens makt (och maktens kunskap)</u> <u>AV SVEN-ERIC LIEDMAN</u> En mångfald relationer Olika intressen styr Många sanningar om människan Motsättningarna är störst nu

111	<u>ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.</u>
111	INLEDNINGEN Därefter innehållsförteckningen som ger en bild av världens urveckling:
112	MÄNNISKAN OCH MILJÖERNA. <i>Erövringen av jorden</i> <i>De första hundratusen generationerna</i> <i>Stads- och statsbyggandet.</i> <i>Högekulturer</i>
113	MÄNNISKAN OCH VÄRLDSRELIGIONERNA. <i>Samfund och samhälle under två tusen år</i> <i>Ca 500 f Kr — ca 1500 e Kr</i> <i>Buddhismen i Asien</i> <i>Kristenheten</i> <i>Islam .</i>
116	MÄNNISKAN OCH HAVET <i>Kolonialismens värld 1500—1800</i>
117	<i>Spindeln i nätet</i> <i>Den atlantiska världen 1500—1800</i>
118	<i>Västerlandet och världen</i> <i>1815—1914</i>
119	KONFRONTATIONERNAS SEKEL <i>Världskrig och världsrevolution</i> <i>1914—1945</i>
119	<i>Förenade och oförenade nationer</i> <i>Tiden efter 1945</i>

- 120 **Utråg ur ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.**
- 120 **Exempel på inre verkligheter och sociala miljöer.**
- 121 **Högkulturernas uppkomst. Från sid 44 och 47.**
Handlar om samspel= sociala miljöer.
- 122 **Mesopotamisk ekonomi och babyloniskt samhälle. Sid 54-55.**
Handlar om samspel= sociala miljöer och religioner=inre verkligheter.
- 123 **Grekernas konst och vetenskap. Sid 95.**
Handlar om skönhet, religioner, kunskaper= inre verkligheter, och möten mellan kulturer= sociala miljöer.
- 124 **Folkreligioner. Sid 116.**
Handlar om religioner= inre verkligheter, och samspel mellan religiösa= sociala miljöer.
- 125 **Den siste romerske kejsaren. Sid 174-175.**
Handlar om kulturspridning o d= inre verkligheter och sociala miljöer.
- 126 **Bysans undergång. Sid 181.**
Handlar om vackra saker och religion= inre verkligheter, och spridning av religion= sociala miljöer.
- 127 **Korstågen. Sid 209.**
Handlar om religioner= inre verkligheter, och kunskaps- och kulturspridning= sociala miljöer.
- 128 **Universiteten. Sid 212.**
Handlar om religioner och kunskaper= inre verkligheter, och kunskapsspridning= sociala miljöer.
- 129 **Gotiken. Sid 213-214.**
Handlar om konst, estetik och religioner= inre verkligheter, och kulturspridning= sociala miljöer.
- 130 **Den senmedeltida krisen. Sid 218-219**
Handlar om spridning av kriser och kunskaper om kriser= inre verkligheter och sociala miljöer.
- 131 **Kyrkans kris. Sid 222.**
Handlar om religioner= inre verkligheter, och samspel mellan religiösa= sociala miljöer.
- 132 **Islam. Sid 230-231.**
Handlar om religioner= inre verkligheter, och religionsspridning= sociala miljöer.
- 133 **Indianfolken och kyrkan. Slaveriet. Sid 310-311.**
Handlar om religioner= inre verkligheter, och samspel= sociala miljöer.
- 134 **Det brittiska härskarsystemet. sid 343-344.**
Handlar om samspel= sociala miljöer, och religion= inre verkligheter.
- 135 **Den ryska samhällsutvecklingen. Sid 362-363.**
Handlar om samspel/maktspel= sociala miljöer.

- 136 **Reformationerna. Sid 368-369**
Handlar om religioner= inre verkligheter, och
religionsspridning= sociala miljöer. —
- 137 **Den naturvetenskapliga revolutionen. Sid 376-377.**
Handlar om kunskaper och religioner= inre verkligheter, och
kunskapsspridning= sociala miljöer.
- 138 **Samhällstänkandet. Sid 377-378.**
Handlar om tänkande= inre verkligheter. och maktspel= sociala
miljöer.
- 139 **Det franska enväldets framväxt. Sid 382-383.**
Handlar om maktspel= sociala miljöer, och konst och religion=
nre verkligheter.
- 140 **Ludvig XIV och Versailles. Sid 383-385**
Handlar om maktspel och kulturspridning= sociala miljöer, och
förlustelser= inre verkligheter.
- 141 Religioner, världsliga makthavare, klasser och slavar.
En sammanfattning av exemplen i det föregående.

150 **Kapitel 2: Komplement till
världshistorien fram till början av
20-hundratalet.**

152 **Tiden efter mitten av 1700-talet.**

154 **Områdena kring östra Medelhavet.
Från äldsta tid till 1930-talet.**

157 **Konsthistoria.**

159 Byggnadskonsten

160 **Industrin och utvecklingsprocesserna.**

162 Uppfinningar och upptäckter

164 **Teknikhistoria.**

166 **Medicinhistoria.**

167 **Det periodiska systemet för grundämnen.**

170 **1900-talet.**

175 **En lista med några författare och titlar**

185 **Världen byggdes om på 1900-talet.**

185 Makt och sociala relationer i världen 1914.

186 Tänkesätten och de sociala relationerna.

187 Utdrag ur "Det svenska folklynnet" (1911).

189 Första världskriget.

189 Slutet på första världskriget.

190 Mellankrigstiden.

192 Andra världskriget.

193 Atombomberna 1945.

194 Världen under efterkrigstiden efter andra världskriget.

198 Asien.

198 Främre Orienten/mellanöstern.

198 Israel och Palestina.

198 Syrien och Libanon.

199 Jordan, Saudiarabien och småstaterna.

199 Irak och Iran. Kurder.

199 Främre Orienten/mellanöstern 1991.

200 Asien bortom Iran.

200 De engelska kolonierna.

200 De holländska kolonierna.

200 De franska kolonierna.

201 Kina.

201 Japan.

201 Korea, Filippinerna, Afghanistan mm.

202 Afrika.

203 Amerika.

204 Amerikas förenta stater/USA.

205 Oceanien, polarområdena och rymden.

205 Europa 1991.

205 Världens djur-och växtvärld.

205 Källor till historien på 1900-talet.

206 **Makthavare i världen efter andra världskriget.**

208 **Världen efter 1990-1991.**

209 Jugoslavien.

224 Irak.

- 231 **Det finns fysiska och sociala miljöer.**
Många myndigheter har inflytande över de fysiska och sociala miljöerna. Här några:
Boverket. <http://www.boverket.se>
Naturvårdsverket: <http://www.naturvardsverket.se>
Socialstyrelsen: <http://socialstyrelsen.se>
Folkhälsomyndigheten: <http://www.folkhalsomyndigheten.se>
Sveriges kommuner och Landsting: <http://skl.se>
- 232 **Exempel: Miljöpartiets partiprogram 2016**
Staden
Förorter och miljonprogram
- 238 **Något om sociala miljöer**
- 239 **Våldet i världen och mänskliga rättigheter.**
- 240 **Något om mobbning, diskriminering o d.**
- 241 **Myndigheter och organisationer om mobbning och diskriminering**
- 242 **Kort om Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen?**
- 243 **Världen. Klimat och sociala relationer. Koldioxidutsläpp.**
Fysiska och sociala miljöer
Mänsklighetens utveckling
Sociala relationer
- 245 **Sveriges elva folkhälsomål**
Delaktighet och inflytande i samhället
Ekonomisk och social trygghet
Trygga och goda uppväxtvillkor
Ökad hälsa i arbetslivet
Sunda och säkra miljöer och produkter.
En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård.
Gott skydd mot smittspridning.
Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa.
Ökad fysisk aktivitet
Goda matvanor och säkra livsmedel.
Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande
- 248 **Inre verkligheter och sociala miljöer**
- 252 **De inre verkligheterna och de sociala miljöerna under tidernas lopp**
- 253 **Något om värdsbilder, livsåskådningar, ideologier, människosyn, värderingar, attityder, fördomar, moral, jämställdhet och diskriminering.**
- 261 **Något om läget inför 2012**
- 263 **Läs på! Världen har förändrats**
- 265 **Världen utanför Sverige**
- 266 **Mot en fredligare värld**

268 **Kapitel 3: FN, Förenta nationerna**

271 **50 år med FN.**

276 **Förenta Nationernas Millenniedeklaration.**

276 FÖRORD

277 VÄRDERINGAR OCH PRINCIPER

278 II. FRED, SÄKERHET OCH NEDRUSTNING

279 III. UTVECKLING OCH FATTIGDOMSBEKÄMPNING

281 IV. SKYDD AV VÅR GEMENSAMMA MILJÖ

281 V. MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER, DEMOKRATI
OCH GOD SAMHÄLLSSTYRNING

282 VI. SKYDD AV DE SÅRBARA.

282 VII. ÅTGÄRDER FÖR ATT MÖTA AFRIKAS
SÄRSKILDA BEHOV.

282 VIII. ETT STARKARE FÖRENTA NATIONERNA.

284 **Läget i världen 2002.**

286 **Läget i början av 2008**

287 **FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.**

291 **Från regeringen.se 28 april 2019- Demokrati och mänskliga
rättigheter.**

292 **Från Utrikesdepartementets hemsida på Internet. 2011**

292 De mänskliga rättigheterna

294 Konventioner om mänskliga rättigheter som Sverige har
undertecknat

296 Vilka rättigheter finns det?

297 Rätten att inte bli diskriminerad

298 Rätten till liv - dödsstraffet

299 Förbud mot tortyr

301 Förbud mot slaveri och slavhandel

302 Regler om rättssäkerheten

303 Privat- och familjelivet

303 Tanke- och religionsfrihet

304 Yttrandefrihet

306 Förenings- och församlingsfrihet

307 Rätten till arbete

307 Rätten till tillfredsställande levnadsstandard

308 Rätten till hälsa

308 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

309 Rätten till utbildning

311 Kvinnors rättigheter

313 Allt du behöver veta om FN:s kvinnokommission

314 Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck i
samkönade relationer

317 Barnets rättigheter

319 Barns deltagande fick konkret innebörd på evenemang som
hölls parallellt med FN debatten om barnets rättigheter

320 Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

322 Urfolkens rättigheter

323 Rättigheter för HBT-personer

326 Flyktingars rättigheter

327 Migranternas rättigheter

328 Folkmord

330 Väpnade konflikter

332 Våld och förtryck i hederns namn

333 **Från UD 29 april 2019 Viktiga regler. Barnkonventionen**

337 **Mänskliga rättigheter. Innehållet har flyttat. Finns nu på
regeringen.se**

338	<u>Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling</u>	357	Mål 7. Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla
338	Ingress	358	Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla
	Människorna	359	Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation
	Planeten	360	Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder
	Välståndet	361	Mål 11. Göra städer och bosättning-ar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara
	Freden	362	Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktions-mönster
	Partnerskapet	363	Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser*
339	Deklaration	363	Mål 14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling
	Inledning	364	Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa öken-spridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald
	Vår vision	365	Mål 16. Främja fredliga och inklude-rande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.
	Våra gemensamma principer och åtaganden	366	Mål 17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling
	Vår värld i dag	368	<u>Medel för genomförande och det globala partnerskapet</u>
	Den nya agendan	372	<u>Uppföljning och översyn</u>
	Medel för genomförande		
	Uppföljning och översyn		
	Ett upprop för handling för att förändra vår värld		
350	<u>Mål och delmål för hållbar utveckling</u>		
351	<u>Mål för hållbar utveckling</u>		
352	Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt		
352	Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk		
353	Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar		
354	Mål 4. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla		
355	Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egen-makt		
356	Mål 6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla		

377 **Förenta Nationerna, FN 12 februari 2018. Engelsk text**

379 **Svenska FN-förbundet 17 februari 2018. Svensk text.**

381 **INFO OM FN**

386 17 GLOBALA MÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

399 Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna

404 FN SOM ORGANISATION

405 GENERALFÖRSAMLINGEN

405 SÄKERHETSRÅDET

405 EKONOMISKA OCH SOCIALA RÅDET

405 FÖRVALTARSKAPSRÅDET

405 INTERNATIONELLA DOMSTOLEN

405 SEKRETARIATET

406 FN:S UNDERORGAN

409 FN:S FACKORGAN

414 **Kapitel 4: Europeiska unionen, EU**

415 **EU Europeiska unionen. 17 februari 2018**

415 **Basfakta om EU**

416 **EU-institutionerna**

[Europeiska centralbanken](#)

[Europeiska revisionsrätten](#)

[Europeiska utrikestjänsten](#)

[Europeiska ekonomiska och sociala kommittén](#)

[Europeiska regionkommittén](#)

[Europeiska investeringsbanken](#)

[Europeiska datatillsynsmannen](#)

[Europaparlamentet](#)

[Europeiska rådet](#)

[Europeiska unionens råd](#)

[EU:s ordförandeskap](#)

[Europeiska kommissionen](#)

[EU-domstolen](#)

417 **EU-institutionernas ledare**

418 **Europeiska kommissionen**

427 **Europaparlamentet**

432 **Kapitel 5: Andra aktörer i världspoli-**
tiken

433 **World Values Survey**

434 **Kulturkartan 2015**

435 **Världsarvslistan**

435 **Världsnaturfonden WWF**

436 **Utrikespolitiska institutet**

437 **Gapminder**

437 Exempel på statistik: Choose a graph

438 **MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I SVENSK**
UTRIKESPOLITIK

439 **Folkmängd 2017**

439 Afrika söder om Sahara

440 Asien och Oceanien

441 Europa och Centralasien

442 Mellanöstern och Nordafrika

443 Nordamerika Latinamerika och Karibien

444 **Regeringens utredningar om mänskliga rättigheter.2019**

444 Afrika

444 Amerika

445 Asien och Oceanien

445 Europa och Centralasien

446 Mellanöstern och Nordadrika

447 **Amnesty. Årsrapport - mänskliga rättigheter**
2016/2017

449 **Amnestys årsrapport 2016: En politik som**
demoniserar skapar rädsla och splittring

455 **MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I VÄRLDEN - LÄGET**
2018

456 **Rights Today ger en ögonblicksbild av hur det såg ut när**
det gäller mänskliga rättigheter runt om i världen under
2018.

458 **Amnesty: FN:S DEKLARATION OM DE MÄNSKLIGA**
RÄTTIGHETERNA

459 **sida.se 23 februari 2019**

464 **Kapitel 6: Sveriges historia och svensk politik**

466 **Sveriges historia i 8 delar från Norstedts förlag.**

466 Sveriges historia: 13000 f.Kr- 600 e.Kr.

466 Sveriges historia: 600 -1350.

467 Sveriges historia: 1350-1600.

467 Sveriges historia: 1600-1721.

468 Sveriges historia: 1721-1830.

468 Sveriges historia: 1830-1920.

469 Sveriges historia: 1920-1965.

469 Sveriges historia: 1965-2012.

470 **Sveriges kungalängd**

473 **Regeringskansliet genom tiderna**

473 Tiden fram till Gustav Vasa

474 Den äldre Vasatiden 1521–1611

475 Stormaktstiden 1611–1718

477 Frihetstiden 1718–1772

479 Gustavianska tiden 1772–1809

479 Karl Johanstiden och den tidiga liberalismen 1809–1840

481 Tiden efter 1840

485 Sverige och EU

485 Regeringskansliets lokaler

487 **Sveriges regeringar under 100 år**

489 **Sverige under 1900-talet**

492 **Inkomstskatterna**

500 **Sveriges Riksdag www.riksdagen.se Februari 2019**

500 **Partierna i riksdagen och antalet ledamöter**

501 **Riksdagens utskott 14 feb 2019**

510 **Så styrs Sverige. Från regeringen.se 28 januari 2019**

511 **Regeringens politik**

512 **Politikområden för politiken**

514 **Myndigheter**

533 **Länsstyrelserna**

539 **Sven Winnell 9+16+26 maj 2016:**

Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp.

<http://winnell.com/omr36-39zzzq.pdf>

540 **Sveriges kommuner och landsting, SKLskl.se januari 2019**

546 **Sven Winnell 27 februari 2010 + 3 april 2014:**

Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida.

<http://winnell.com/omr658f.pdf>

- 546 **Företagarna**
- 547 **LO, Landsorganisationen i Sverige**
- 548 **SN, Svenskt näringsliv**
- 552 **Kommunallag (2017:725)**
- 586 **Systemet med mänskliga verksamheter,
nedbantat till 44 områden.**
- 606 **Område 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer,
yrken och utbildningar m m.**
- 613 **Innehållet i Sven Winnell 20 mars 2018 del 2 av 3:
FN, EU, artiklar om utrikes förhållanden samt Sveriges
riksdag och Sveriges kommuner, landsting och
länsstyrelser.
<http://winnell.com/omr40zm.pdf>**
- 614 **Innehållet i Sven Winnell 20 mars 2018 de 3 av 3:
Samhällsplaneringens problem. Sveriges regering och
artiklar om de politiska partierna och deras problem.
<http://winnell.com/omr40zn.pdf>**
- 615 **Innehållet i Sven Winnell. 16 maj 2018:
Boende och bostadsbygge. Levnadsförhållanden, skatter.
SCB-statistik. Boverket. SOM-institutet. Vårbudgeten.
Första maj och veckor därefter. Löner. TVdebatt.
Regeringens verksamheter.
<http://winnell.com/omr40zo.pdf>**
- 622 **Innehållsförteckningar till utredningar från och med 21
december 2018 till 22 april 2019.**
- 642 **Särskilda utredningar på Sven Winnells hemsida från och
30 januari 2010**
- 653 **Förstamajtal 2019**
- 667

DN-artiklar 22 februari - 4 mars 2020 om utrikes förhållanden.

Ej artiklar som visats i det föregående

Sanders favorit i Nevada

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Bernie Sanders leder i opinionsmätningarna inför lördagens val i Nevada. Det är den första delstaten där latinamerikanska väljare utgör en stor del av väljarkåren, vilket förväntas gynna Sanders.

I en sammanvägning av mätningarna inför valet i Nevada har Bernie Sanders stöd av 27 procent av väljarna. Joe Biden har stöd av 15 procent, Pete Buttigieg 14 procent och Elizabeth Warren 12 procent.

Valprocessen i Nevada är även ett så kallat nomineringsmöte, där anhängare till kandidaterna samlas i varje distrikt för att visa stöd för sin kandidat. Traditionellt har detta system, som även används i Iowa, gynnat kandidater med hängivna

anhängare. Mycket tyder med andra ord på en till seger för Sanders.

Efter två mycket jämna val i Iowa och New Hampshire kan en seger i Nevada befästa Sanders status som favorit i primärvalet.

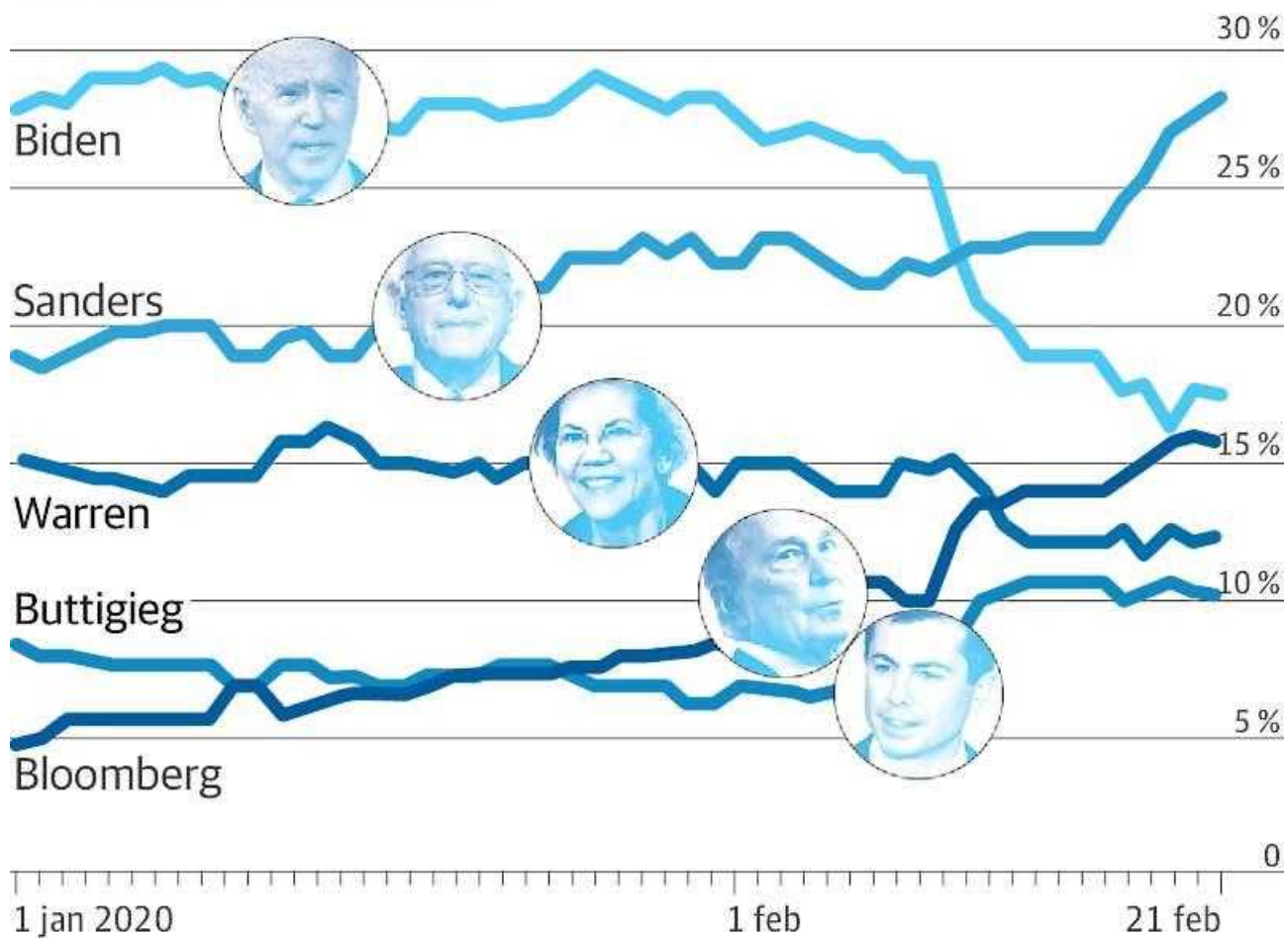
Han har under de senaste veckorna även stärkt sin ställning i de nationella opinionsmätningarna, där den tidigare vicepresidenten Joe Biden har förlorat stöd, medan miljardären Michael Bloomberg fått ökat stöd. Bloomberg har dock fått kritik för ett svagt framträdande i TV-debatten i Nevada inför valet.

Bloomberg har inte drivit aktiv kampanj i Nevada, men ligger på 8 procent i opinionsmätningarna. En annan miljardär, Tom Steyer, som driver kampanj med fokus på radikala klimatreformer, hoppas göra sitt första starka valresultat här. Han har 10 procent stöd i opinionsmätningar.

Martin Gelin

Så klarar sig demokraternas kandidater

Källa: Real Clear Politics. Grafik: DN.

Fattiga latinamerikaner kan ge Bernie Sanders ett lyft

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Panorama City. Bernie Sanders gör nu en historisk satsning på att mobilisera väljare i fattiga, latinamerikanska områden som Demokraterna länge ignorerat.

DN har följt med Sanders gräsrotskampanj i San Fernando-dalen,

**i skuggan av det glamorösa Hollywood.
Valet i Kalifornien nästa vecka kan bli
avgörande, men först väntar Nevada.**

Severiana Pablo bara skrattar när jag citerar Donald Trumps senaste tal om USA:s starka ekonomi.

– Jo, det är säkert en stark ekonomi för de rika. Men här i San Fernando blir de fattiga bara fattigare. Våra arbetare blir utnyttjade och behandlas diskriminerande, men de vågar inte säga ifrån för att de är rädda att bli utvisade, säger hon.

Vi sitter på en snabbmatsrestaurang i Panorama City, bokstavligen i skuggan av bergen som skiljer San Fernando Valley från de lummiga kullarna ovanför. Det är en halvtimmes bilfärd till Beverly Hills, Bel-Air och USA:s dyraste bostadsadresser. Men här i Panorama City är snittinkomsten hälften av delstatens

genomsnitt och fattigdomen är lika utbedd som den politiska uppgivenheten.

Just det hoppas Bernie Sanders ändra på. Han har öppnat fyra valkontor här i området, en del av en satsning på att vinna latinamerikanska väljare i arbetarområden som andra demokrater brukar ignorera.

På Bernie Sanders storskaliga kampanjevenemang bjuds på tacos och han får draghjälp av spansktalande lokalpolitiker. Unga latinamerikanska anhängare har börjat kalla honom tío Bernie, spanska för farbror.

En måndagsmorgon ett par veckor före Kaliforniens primärval följer jag med Severiana Pablo och Laura Acosta, gamla kompisar i Panorama City, när de åker runt och knackar dörr för Bernie Sanders valkampanj. På mobiltelefonerna har de Sanders kampanjapp som visar namnen på de potentiella väljare de ska prata med i

varje kvarter. I appen finns också information om de sociala förhållandena i området. En lägenhet vi besöker ser inte ut att vara större än 70 kvadratmeter, men där bor fem vuxna personer, mellan 30 och 60 år. Alla fem säger sig vara Bernie Sanders-anhängare. En medelålders man i keps och träningsoverall öppnar dörren och Severiana Pablo introducerar sig med sin inövade kampanjfras:

– Bernie tycker att systemet är korrupt och vill förändra det så att det funkar för alla, inte bara för några få. Kan vi räkna med din röst?

Hon ger mannen en Bernieskylt med texten "*Unidos con Bernie*", (Tillsammans med Bernie).

De senaste veckorna har Sanders stigit i demokraternas opinionsmätningar. Han är favorit inför lördagens nomineringsmöte i Nevada, just på grund

av det starka stödet från latinamerikanska väljare. Nationellt har han dragit ifrån de andra kandidaterna. På den så kallade supertisdagen den 3 mars röstar 14 delstater. Där är Kalifornien den allra största, med 415 delegater som ska fördelas. Tio gånger fler än i till exempel New Hampshire och Iowa.

Traditionellt brukar Kaliforniens primärval äga rum betydligt senare under våren, men efter påtryckningar från vänsterdemokrater och Sandersanhängare flyttade demokraternas partiledning valdagen till supertisdagen. Det betyder att Kalifornien nu framstår som primärvalets viktigaste delstat.

Latinamerikanska väljare är "hörnpelaren" bakom strategin för att vinna här i Kalifornien, säger Bernie Sanders kampanjstrateger till DN. Längs hela dalremsan som löper från norr till söder

genom delstaten – sedan länge hemvist för fabriksstäder, industriområden och blåsiga ökenslätter – försöker Sanders mobilisera miljontals latinamerikaner som inte känner av den goda konjunkturen.

Regionen kallas ofta Kaliforniens Appalacherna, en referens till bergskedjan i östra USA som länge varit landets fattigaste område. Många här arbetar i serviceyrken i Los Angeles och de upplever själva de ekonomiska klyftorna i 2000-talets Kalifornien. De städar villorna uppe i bergen, levererar maten till Hollywoods filmproducenter och diskar tallrikarna efteråt.

En av de spansktalande männen vi besöker i Panorama City säger att han har ett unikt förtroende för Bernie Sanders just för att han ”bryr sig om arbetare”. Om Sanders lyckas med sin storsatsning på latinamerikanska arbetarområden här i

Kalifornien stärker det inte bara hans ställning i primärvalet, utan det skulle även bekräfta hans generella teori om hur USA kan förändras: genom att mobilisera en ny väljarkår av arbetare.

– Barack Obama skapade en historisk, multietnisk koalition av medelklassväljare. Bernie Sanders kan skapa en historisk, multietnisk koalition av arbetarväljare, säger Saul Sarabia, en erfaren vänsteraktivist här i San Fernando.

Medan andra kandidater försöker vinna i Kalifornien genom att skicka hit luttrade strateger från Washington och New York så jobbar Sanders främst med lokalt förankrade aktivister, som redan har ett förtroende i närområdet och vet vilka frågor som är viktiga i grannskapet. Severiana Pablo är ett exempel. Hon har varit politiskt aktiv här i två decennier och alla i kvarteren verkar veta vem hon är.

Byggarbetarna på hörnet vinkar och ropar ”Heja Bernie!” när hon kör förbi i sin rostiga Subaru med Bernieklistermärke på bakluckan.

När vi åker genom Panorama City pekar Saul Sarabia på en fin, ny lekplats, som Severiana Pablo lyckades övertala lokala myndigheter att finansiera.

– Efter ett tag började gängmedlemmarna i området ha det som mötesplats. Det riskerade att skrämma bort barnfamiljerna. Så Severiana gick dit och snackade med dem och sade att de sabbar för sina egna barn och småsyskon om de gör det till ett gängområde. De respekterade henne just eftersom de visste vem hon var, så alla gängen stack därifrån och nu är det den finaste lekplatsen i området, berättar Saul Sarabia.

Enligt honom är det just eldsjälar som Severiana Pablo som kommer att göra Sanders oövervinnelig här i Kalifornien. Trots det starka stödet från latin-amerikaner och etniska minoriteter lider Sanders kampanj fortfarande av bilden av att det främst är unga, högljudda män och vänsterradikala akademiker som gillar honom. I de tidiga opinionsmätningarna mot Donald Trump har Sanders väljarstöd runt 50 procent. Så vore det val i dag skulle, med normalt valdeltagande, kunde 65–70 miljoner amerikaner rösta på Sanders. Betydligt fler än bara vänsterradikala unga män, alltså. Men i takt med att Sanders börjar framstå som en mer sannolik presidentkandidat har det riktats befogad kritik mot den högljudda svans av anhängare som ofta tar till grova attacker och personangrepp när

de försvarar Bernie Sanders i sociala medier.

Förra veckan spred en mängd inflytelserika Sandersanhängare och vänsterjournalister påhittade konspirationsteorier om att Pete Buttigieg:s kampanj skulle ha fejkat en anhängare från Nigeria. När deras lögn avslöjades var det få som bad om ursäkt. De trollarméer från vänster som sprider lögner på sociala medier utgör en bjärt kontrast mot de hundratusentals volontärer, ofta medelålderskvinnor som Severiana Pablo och Laura Acosta, som driver kampanjen i praktiken. Bernie Sanders är förstås inte den enda demokrat som försöker vinna Kaliforniens 415 delegater. Men få andra kan mäta sig med honom när det gäller entusiasm och organisatorisk infrastruktur. Michael Bloombergs kampanj har gjort en enorm

offensiv med motsvarande 330 miljoner kronor i tv-reklam och digitala kampanjer, som verkar nå amerikanerna varje gång vi sneglar på våra mobiltelefoner. Han har även 220 heltidsanställda kampanjarbetare här, medan Sanders har 90 anställda. Sanders har däremot avsevärt fler som jobbar frivilligt för kampanjen.

En av dem är Logan Smith, en ung vänsteraktivist som började engagera sig politiskt för Sanders under presidentkampanjen för fyra år sedan. – Årets kampanj är som natt och dag jämfört med 2016. Nu har vi verkligt stöd från institutioner, lokalpolitiker och nätverk. Det är en helt annan professionalism, säger Smith. Om opinionsmätningarna stämmer har Sanders gräsrotskampanj än så länge varit mer effektiv än Bloombergs bombmatta av

annonser. I ett snitt av de senaste mätningarna för Kalifornien har Sanders nästan dubbelt så starkt stöd som Bloomberg, med runt 30 procent mot 15 för Bloomberg. Joe Biden och Elizabeth Warren ligger hack i häl.

– Att etablissemangen attackerar Bernie stärker honom bara. Det befäster bilden av att han är en outsider som står för verklig förändring, säger Smith.

Martin Gelin

Djupt missnöje sänkte budget- förhandlingen

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Det blir inget beslut om EU:s långtidsbudget denna gång. Ett extra EU-toppmöte slutade i djup oenighet. Det nya budgetförslag som presenterades på fredagskvällen var långt från den minskning som Sverige och tre andra EU-länder kräver.

– Inte acceptabelt, säger statsminister Stefan Löfven.

Förhandlingarna om en budget för EU:s 27 medlemsstater åren 2021–2027 brakade samman på fredagskvällen.

– Vi behöver mer tid, säger Europeiska rådets ordförande Charles Michel på en presskonferens.

Han kan inte svara på när ett nytt toppmöte om långtidsbudgeten kan hållas.

– Arbetet går oavbrutet vidare. Vi vet att vi har en ganska lång sträcka framför oss för att nå enighet, säger EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen.

Sverige tillsammans med Danmark, Nederländerna och Österrike har varit en av de stora bromsklossarna i förhandlingarna. Gruppen kallar sig de sparsamma fyra och är tillsammans med Tyskland stora nettobetalare i EU-systemet.

– Vi vill vara nettogivare, men den ökning som skulle bli av vår avgift med förslaget som låg är inte acceptabel, säger statsminister Stefan Löfven.

Exakt hur mycket pengar det handlar om har varit svårt att beräkna för regeringskansliet. Charles Michels budgetförslag var otydligt när det gäller de rabatter som Sverige och andra stora nettobetalare har.

En prognos, utan rabatterna, var att Sveriges avgift kunde öka med över 30 procent till runt 52 miljarder kronor för 2021.

De har gnisslat rejält mellan länderna. Flera regeringsföreträdare har varit missnöjda med de fyra sparsammas halsstarrighet. Stefan Löfven tonar dock ned konflikterna. Han vill inte kalla det extra toppmötet för ett fiasko.

– Det är vanligt att man inte kommer i mål vid första skarpa tillfället.

Förhandlingarna är oerhört komplexa. Det är många siffror som ska gås igenom. Det

här förslaget var inte tillräckligt bra, konstaterar Löfven.

Tyskland har stöttat de fyra under detta toppmöte.

– Skillnaderna var helt enkelt för stora, säger förbundskansler Angela Merkel om utfallet.

Hon och Frankrikes Emmanuel Macron hade under fredagen ett särskilt möte med de fyras gäng samt Charles Michel och Ursula von der Leyen. Mötet slutade i att de sex medlemsstaterna pekade ut budgetposter som de ansåg gick att pruta på. Men bantningen av budgetförslaget blev marginell och de sparsamma sade nej. Lika missnöjda är de länder som tar emot mycket pengar av EU.

Bland dem Spaniens premiärminister Pedro Sánchez.

– Vi måste göra saker bättre och det kan vi inte göra med väsentligt mindre resurser, säger han.

Portugals premiärminister António Costa resonerar i liknande banor.

– Läxan vi lärt oss är att det inte går att försöka nå en samsyn som baseras på en minoritets ståndpunkt i stället för att baseras på en majoritets, säger han.

Allvaret i förhandlingarna underströks av att Ungerns Viktor Orbán, som i flera år undvikit internationella medier vid toppmötena, på fredagen oväntat dök upp i pressrummet i Bryssel. Han pläderade då för ett motförslag som lagts av 17 medlemsstater, alla nettomottagare av EU-stöd, och som var betydligt mer generöst än Charles Michels.

– Mirakel händer alltid, särskilt i Bryssel, men vi är långt från en realistisk möjlighet att nå en uppgörelse, sade Orbán då.

Mindre än två timmar senare avslutade Charles Michel mötet.

Förhandlingarna om EU:s långtidsbudget är alltid komplicerade. Denna gång är de värre än vanligt. Eftersom Storbritannien lämnat EU och saknas det helt enkelt många miljarder euro. Frågan är i vilken utsträckning de miljarderna ska täckas med besparingar eller om de rika länderna ska betala mer.

Pia Gripenberg

Fakta. EU:s budget för 2021–2027

Förslaget som Charles Michel ursprungligen lade fram innebär att EU:s långtidsbudget uppgår till 1 095 miljarder euro, cirka 11 600 miljarder kronor för de sju åren. Det motsvarar 1,074 procent av medlemsstaternas bruttonationalinkomst, bni. På fredagskvällen presenterades ett nytt förslag som innebär en blygsam bantning till 1,07 procent av bni.

Sverige, Danmark, Nederländerna och Österrike vill att nivån ska vara 1,0 procent. Dessutom vill de ha kvar de rabatter som länderna, liksom Tyskland, har på EU-avgiften.

”Tiden på väg att rinna ut för att stoppa spridningen”

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

WHO-chefen Tedros Adhanom

Ghebreyesus säger sig vara bekymrad över att flera av de som har insjuknat av det nya coronaviruset i länder utanför Kina har fått smittan på ett sätt som forskarna ännu inte förstår.

– Vi har fortfarande en möjlighet att stoppa spridningen men fönstret är på

väg att stängas, sa WHO-chefen vid en presskonferens på fredagen.

Antalet nya fall av det nya coronaviruset ser nu ut att minska i det värst utsatta området i Kina, kring staden Wuhan. Samtidigt ökar antalet fall i mångmiljonstaden Chengdu.

På fredagsmorgonen rapporterade de kinesiska myndigheterna 75 567 smittade och totalt 2 239 dödsfall vilket innebär 892 nya upptäckta fall under de senaste 24 timmarna i Kina. 118 personer har avlidit till följd av smittan under samma tidsperiod.

Utanför Kina är antalet smittade relativt lågt med sammanlagt 1 152 smittade i 26 olika länder. Iran har drabbats särskilt hårt med 18 fall på bara två dagar och fyra dödsfall vilket betyder att hälften av alla som avlidit utanför Kina har gjort det i Iran.

– De fall vi ser i andra delar av världen och som inte direkt går att koppla till Wuhan eller Kina är mycket oroande. De fyra döda i Iran oroar oss och vi har ett fall i Libanon som kan kopplas till Iran, sa WHO-chefen. Det främsta bekymret är att smittan nu kan spridas vidare från Iran.

– Vi har fortfarande en möjlighet att stoppa spridningen men fönstret är på väg att stängas. Vi måste agera snabbt, tiden är på väg att rinna ut, sa WHO-chefen som var besviken på det internationella samfundet som inte har satsat de pengar som behövs nu.

– Övriga länder måste ta detta seriöst eftersom det här utbrottet kan gå vilken väg som helst, det kan gå riktigt illa. På frågan om världen står inför en pandemi svarade WHO-chefen att ”om vi kommer till en annan nivå då kommer vi att berätta det”. WHO-chefen bemötte

också påståendet att viruset skulle vara skapat i ett laboratorium. Ett påstående som sprids via visa aktörer på sociala medier.

– Det finns inget som tyder på att det är så.

På fredagen fick chefen för Wuhans kvinnofängelse sparken efter att ha misslyckats med att förhindra spridningen av viruset. Detta sedan 230 fall av smittan konstaterats i fängelset.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se

Turkiet vill ha hjälp från USA och Nato i Idlib

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Den väpnade konflikten i Idlib är nära att trappas upp ytterligare. Turkiet vill placera ut amerikanska Patriotmissiler vid sin gräns för att avskräcka den syriska krigsmakten att anfalla.

Samtidigt uppvaktar den turkiske presidenten Erdogan sin ryske kollega Vladimir Putin.

Spänningen stiger i och kring provinsen Idlib, den enda region i Syrien som står utanför regimens kontroll. Turkiet, som backar upp regimens motståndare, har de

senaste veckorna stadigt förstärkt sin närvaro inne i den syrisk provinsen. Enligt nyhetssajten al-Monitor har den turkiska armén transporterat 6 500 soldater och 2 000 militära fordon in i Idlib under de senaste veckorna. Turkiets armé har flera gånger hamnat i strid med syrisk förband. Hittills har minst femton turkiska soldater dödats under februari. Turkiets president Erdogan säger att arméns uppgift är att upprätta en cirka 30 kilometer bred ”säkerhetszon” vid gränsen. Zonen ska vara en fristad de civila som nu flyr undan den syrisk militäroffensiven. Samtidigt hotar den turkiske presidenten med vedergällning för de soldater som dödats. Men president Erdogan inser också att Turkiet inte kan agera ensamt utan behöver stöd. Därför har han varit i

ständig och intensiv kontakt med världens ledare de senaste dagarna. På torsdagen talade Erdogan med både Frankrikes president Emmanuel Macron och den tyske förbundskanslern Angela Merkel. Samtalen handlar om vad Europa kan göra för att lindra den humanitära krisen inne i Idlib, där över 900 000 människor är på flykt. Turkiet har också uppvaktat USA för att få tillgång till Patriotmissiler. Missilerna ska placeras ut längs den turkiska gränsen och stödja försvaret av luftrummet mot flyg- och missilattacker från Syrien. Försvarsalliansen Nato där Turkiet är medlem har tidigare under Syrienkriget hjälpt Turkiet med sitt missilförsvar. Men den här gången har Turkiets förfrågan blivit omtvistad. Den turkiska krigsmakten har nämligen beslutat att köpa in det avancerade luftvärnssystemet

S-400 från Ryssland. Trots vilda protester från Nato i allmänhet och USA i synnerhet.

President Erdogan är samtidigt mån om att inte rubba den bräckliga överenskommelse om icke-aggression som existerar mellan Ryssland och Turkiet i Syrien. Under fredagen väntades presidenterna Erdogan och Putin ha telefonkontakt och försöka komma fram till en gemensam hållning om läget i Idlib. Hittills har Ryssland visat ljumt intresse för Turkiets dilemma. Turkarna försöker bevaka sina intressen i Idlib och försvara sig mot den anstormande syriska regeringsarmén utan att för den skull stöta sig med Ryssland.

Det ryska försvarsministeriet sade på fredagen att rapporterna om massflykt mot den turkiska gränsen från Idlib är "falska". Försvarsministeriet uppmanade

också Turkiet att se till att internflyktingarna i Idlib tar sig till regeringskontrollerade områden i Syrien via särskilt inrättade "korridorer".

Det är inte första gången under Syrienkriget som regimen föreslagit flyktingar att de ska evakueras via humanitära korridorer. Men upplägget har i allmänhet fallit på att flyktingarna varit ovilliga att röra sig i riktning mot angriparna.

Erik Ohlsson

Fakta. Krisen i Idlib

I den syriska provinsen Idlib står två militära stormakter mot varandra:

Ryssland som backar president Bashar al-Assads regim.

Turkiet som stödjer grupper som vill stöta al-Assad.

Både Turkiet och Ryssland hänvisar till ett avtal om vapenvila och samarbete i områdena i norra

och nordvästra Syrien som slöts den 22 oktober förra året i ryska Sotji.

Turkiet hävdar att Syrien och Ryssland brutit mot avtalet. Turkiet har satt upp tolv observatörsposter i regionen, några av dem har både attackerats och belägrats av syriska regeringsstyrkor.

Ryssland anser att Turkiet brutit mot överenskommelsen genom att inte avväpna de extrema jihadisterna Hayat Tahrir al-Sham (HTS), med kopplingar till al-Qaida, som är starka i Idlib. DN-TT

Val präglat av virus och apati

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Fredagens parlamentsval i Iran hölls i en anda av osäkerhet. Apati bland medborgarna och utbrottet av det nya coronaviruset i miljonstaden Qom tros ha begränsat valdeltagandet.

Ali Khamenei, Irans högste religiöse ledare, avgav tidigt på fredagsmorgonen sin röst i det stora komplex i huvudstaden Teheran där hans företrädare ayatollah Khomeini vilar. Mausoleet fick denna dag tjänstgöra som vallokal.

– Detta är en högtidsdag, sade Khamenei till de församlade journalisterna.

Men Khameneis högstämda uttalande kunde inte dölja den anda av glämighet

och osäkerhet som svävar över valet. Parlamentets legitimitet ifrågasätts både av omvärlden och av många iranier, eftersom de exekutiva besluten fattas av de högsta religiösa ledarna.

En av de stora debattfrågorna inför valet har varit den formliga slakt av oberoende kandidater som det så kallade väktarrådet genomfört. Väktarrådet, vars tolv ledamöter till hälften utses direkt av ayatolla Ali Khamenei och till hälften av parlamentet, har makt att utesluta kandidater från att ställa upp. Iran har inte partier i gängse mening, utan kandidaterna representerar listor vars sammansättning ändras mellan valen. Denna gång har över 7 000 kandidater diskvalificeras av väktarrådet. De flesta av de utestängda betecknas som så kallat reformorienterade.

I de uteslutnas skara finns 90 nuvarande parlamentariker. Det snäva urvalet medför att många bedömare anser att väktarrådet redan stöpt det kommande parlamentet i en form som passar de konservativa och hårdföra kandidaterna.

Men det är inte bara blockerandet av kandidater som kan påverka valdeltagandet i negativ riktning. De omfattande regimkritiska protesterna i Iran under den gångna vintern är en signal att förtroendet för politikerna sviktar, liksom myndigheternas och politikernas handfallenhet i samband med nedskjutningen av det ukrainska passagerarplanet utanför Teheran den 8 januari.

De senaste dagarna har Irans nyhetsmedier rapporterat om att det nya coronaviruset fått fäste i landet.

I miljonstaden Qom har två människor dött och ytterligare tre fall av smittan har konstaterats. Den statliga nyhetsbyrån Irna tillkännagav på fredagen att alla skolor i Qom kommer att hållas stängda i minst en vecka.

Resultatet väntas bli klart inom några dagar, då alla röster räknas manuellt.

Erik Ohlsson

Avtal om nedtrappning av våldshandlingar klart

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Afghanistan. Under en vecka ska våldet i Afghanistan trappas ned.

Avtalet gäller från midnatt på lördagen, afghansk tid, vilket motsvarar klockan 20.30 på fredagskvällen i Sverige.

Förhandlingar mellan talibanrörelsen och USA om nedtrappningen har pågått sedan 2018. Överenskommelsen ses som ett historiskt steg efter mer än 18 års konflikt i landet och kan vara starten för utformningen av ett avtal som kan leda till krigets slut.

TT-AFP

Premiärminister misstänkt för mord undvek domstol

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Lesotho. Thomas Thabane, Lesothos premiärminister, dök inte upp vid ett domstolssammanträde på fredagen där han skulle delges misstanke om inblandning i mordet på sin exhustru Lipolelo Thabane. Premiärministern befinner sig i stället i Sydafrika, säger hans assistent Thabo Thakalekoala.

–Han har åkt iväg för att genomgå en läkarundersökning i Sydafrika, säger Thakalekoala, som beskriver undersökningen som ”rutinmässig”.

TT-AFP

Domstol sätter stopp för Evo Morales

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Bolivia. Bolivias högsta valdomstol har diskvalificerat den avsatte presidenten Evo Morales från att kandidera till senaten i valet i maj.

Morales befinner sig i exil i Argentina efter att ha flytt hemlandet i december efter våldsamma protester.

Enligt domstolen saknar Morales nödvändig dokumentation för att kandidera. Däremot uppfyller både hans parti MAS och partiets presidentkandidat, Luis Arce, kraven. TT-AFP

Insekt hotar kinesiska majsodlingar

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Hotet från en nattfjäril som angriper kinesiska odlingar av majs och sockerrör har ökat, varnar landets jordbruksdepartement. Nu laddar kinesiska myndigheter upp med skärpta kontrollinsatser och stärkt beredskap för bekämpning av insekten.

Angriparen beskrivs som en invasiv skadeinsekt med det latinska namnet *Spodoptera frugiperda*, som på engelska brukar kallas "fall armyworm". Insekten är avlägsen släkting till så kallade

bomullsflyn, som ibland påträffas i Sverige.

TT-Reuters

USA bjuder in till 5G-konferens i Washington

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Trumpregeringen planerar att arrangera en 5G-konferens om någon månad, där USA:s president Donald Trump kommer närvara. På gästlistan står företag som Samsung Electronics, uppger Larry Kudlow, Trumps ekonomiska rådgivare. Mötet är en del av Vita husets försök att motarbeta den kinesiska telekomtillverkaren Huaweis dominans när det gäller nästa generations mobilteknik.

Tidigare i februari överraskade USA:s justitieminister William Barr världspressen med att lansera idén om att USA skulle köpa en kontrollpost i Ericsson och/eller Nokia, antingen direkt eller via ett konsortium av privata investerare. Syftet skulle vara att stärka samarbetet mot den kinesiska 5G-dominansen.

Såväl Larry Kudlow som USA:s vice president Mike Pence har dock efter Barrs uttalande tonat ned sannolikheten för att USA skulle gå in med offentliga medel i Ericsson.

– Amerikanska staten köper inte företag, oavsett om de är inhemska eller utländska, sade Kudlow.

TT-Reuters

Från Stockholm raka spåret till Alperna – utan att ta färja

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

När DN:s sportlovståg avgick på fredagen var det första gången som ett persontåg går hela vägen från Sverige till Alperna över Öresundsbron och broarna i Danmark – utan transport med färja.

Det var en livfull syn när 330 resenärer kånkade på skidfodral, pjäxbagar och annat bagage över perrongen på Stockholms Central vid 13-tiden på fredagen.

Destination: Kufstein, Wörgl, Kitzbühel, Saalfelden, Zell am See, Bischofshofen, St Johann im Pongau, Bad Hofgastein, Bad Gastein och Villach i de österrikiska Alperna. Hela vägen utan byte, endast stopp för att hämta upp passagerare i Linköping och Malmö på vägen.

Tåget går över Öresundsbron samt Stora och Lilla Bält samt i de långa tunnlarna, vilket gör att det är första gången som ett persontåg från Stockholm ner till södra Europa inte behöver transporteras med färja.

– Hela idén med att vi på DN ska arrangera internationella tågresor började med att en rad läsare ställde frågan varför

det är så krångligt att ta tåget ner till Europa. Vi ville visa att det inte behöver vara så krångligt. Förhoppningsvis kommer fler följa efter, säger DN:s chefredaktör Peter Wolodarski.

DN arrangerade två tågresor ned till Sydeuropa redan i höstas och fler resor väntar under våren och sommaren, bland annat ett kulturtåg till Central- och Östeuropa och en midsommarresa upp till Riksgränsen.

– Det här är en sidoverksamhet för Dagens Nyheter som har rönt ett stort intresse även utanför Sverige. Vi hoppas kunna fortsätta arrangera fler läsar- och konferensresor på detta vis där vi kombinerar den unika tågupplevelsen med intressanta möten och föredrag ombord. Vi kallar det för journalistik på räls, säger Peter Wolodarski.

Sportlovsresan tar ungefär ett dygn.

Passagerarna vaknar upp i Tyskland – vid klockan 7 passeras Hannover – och når de första österrikiska alporterna vid 14-tiden på lördagen.

Ombord finns restaurang- och sällskapsvagn samt möjlighet att lyssna på föredrag av DN:s kulturchef Björn Wiman och Felix och Clara Herngren.

Några av vagnarna fortsätter sedan vidare till Italien och en specialarrangerad resa till karnevalen i Venedig.

Varför har ni valt att åka med DN:s sportlovståg?

Susanna Sjödin:

– Vi ville åka tåg, främst för att undvika flyget och då var det svårt att få tag på andra flygbiljetter. Då kom det här erbjudandet om att få åka med DN-tåget ganska lägligt. Det ska bli spännande att se

hur det känns att åka tåg i kupé och att åka så länge.

Liam Kennedy med sonen Alex Kennedy:

– Det är för klimatets skull vi väljer att åka med DN-tåget. Sen är det väldigt smidigt, för senast fick vi pussla ihop det ordentligt när vi skulle till Alperna med tåg i våras.

Så när vi såg det här som var

färdigplanerat så hoppade vi på direkt.

Måna Diedrichs med barnbarnen Isa och

Ronja:

– Det var mina barnbarn här som sa att de skulle åka tåg till Österrike. Då sa jag ”åh jag vill också följa med”. Isa sa att ”jag ska fråga mamma och pappa om du får det”.

Som tur var så fick jag det. Vi tycker att tåg är mycket trevligare än att flyga.

Sven-Inge Neij:

– Jag fick blodad tand när jag åkte med DN-tåget i somras till Venedig. Det var en mycket trevlig händelse och ett underbart

sätt att resa på. Smidigt, lätt och avslappnande, ingen stress eller dumheter vid Arlanda.

Caspar Opitz

caspar.opitz@dn.se

I Bryssel kan alla höra vad du säger

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

**Bryssel är tillsammans med
Washington världens spioncentrum.
Natos högkvarter
och EU:s institutioner, som blivit allt
mäktigare,
gör Belgiens huvudstad till en magnet
för
världens underrättelsetjänster.
Få avslöjas. I alla fall offentligt. Därför
blev det stor uppståndelse när belgisk
och tysk polis**

**i januari slog till mot EU:s tidigare
ambassadör till Sydkorea.**

Nattens mörker hängde fortfarande tungt
över Berlins hustak när den tyska polisen
förra månaden diskret närmade sig dörren
till tidigare EU-diplomaten Gerhard
Sabathils hem. I över 30 år hade han
tjänstgjort för EU:s räkning i Bryssel och
på andra håll i världen. Senast som högsta
chef i Sydkorea. Tjänsten där lämnade han
väl hastigt för att i stället bli lobbyist.

Sabathil slog sig ner i Berlin med sin
kinesiska sambo och deras barn.

Polisen hade med sig ett beslut om att göra
husrannsakan.

Samtidigt gjorde deras kolleger samma sak
på åtta andra adresser i Bryssel och i
Tyskland. Poliserna sökte igenom kontor
och hem hos tre tyska medborgare för att
samla bevismaterial.

De tre, som nekar till anklagelserna, är misstänkta för att ha spionerat för Kinas räkning.

○ ○ ○

Det finns ett årtal när Bryssel anslöt sig till raden av klassiska spionstäder: Istanbul, Wien, Genève, New York, Washington. 1967 flyttade militäralliansen Nato sitt högkvarter från Paris till den belgiska huvudstaden. Spionerna följde efter. Bryssel blev en magnet för världens underrättelsetjänster. I takt med EU-institutionernas ökade makt har staden växt i betydelse. Numera finns över 200 ambassader och konsulat i Bryssel.
– Här finns 5 400 diplomater, vilket betyder att Bryssel är en av världens diplomatiska huvudstäder. Och ambassader har alltid varit en klassisk täckmantel för spioneri, säger Kristof Clerix.

Han är författare och journalist för magasinet Knack, bosatt i Bryssel, och har sedan 2000-talets början följt belgiska underrättelsetjänstens arbete.

– Andra täckmantlar är lobbyister, det finns runt 25 000 sådana i Bryssel, samt journalister och i vissa fall praktikanter, säger Kristof Clerix.

En anställd vid en ambassad, vars land är medlem i Nato, berättar för DN att hen fick veta av sin säkerhetstjänst att ”Vi kommer att ha koll på vilka du träffar – lobbyister, journalister, tankesmedjor”.
– Säkerhetstjänsten var noga med att påpeka att jag måste vara medveten om att de som jag träffar inte alltid är enbart vad de utger sig för att vara, säger personen. En som själv varit spion är amerikanen John Sipher. Han var tidigare chef för CIA:s kontor i Moskva och har tjänstgjort bland annat på Balkan och i Asien. Sipher

pensionerade sig 2014 efter nästan 30 år i CIA:s tjänst.

– Bryssel är ett ställe dit folk vill komma. Jag tror att vi har en massa CIA-folk här för att de vill veta vad ryssarna håller på med, vad kineserna gör, kanske vad iranierna gör, säger han.

För dessa länder är framför allt Nato av intresse, resonerar Sipher.

– Ryssarna är här för att stjäla från Nato. Vi vill veta vad ryssarna planerar att stjäla. Sedan är alla andra här: briter, fransmän och så vidare, säger han.

Spioner drar alltså till sig spioner.

– Bryssel är ett ganska bekvämt ställe att operera från. Det finns många intressanta mål och du behöver inte alltid titta dig över axeln för att ta reda på om du är övervakad. En amerikan i Moskva eller en kines i Washington måste arbeta på ett annat sätt.

○ ○ ○

Några veckor efter att jag flyttat till Bryssel hösten 2018 sökte jag upp en anställd på EU-kommissionen som jag tänkte vore bra att ha kontakt med. Jag föreslog ett ställe vi skulle träffas på. ”Jaha, menar du spionfiket?” blev svaret.

I bottenvåningen i huset som inhyser EU:s utrikestjänst EEAS ligger ett kafé och lunchställe som heter Exki. Allmänt känt som spionfiket, lärde jag mig då.

– Ingen går väl dit och pratar hemligheter. Men man ska nog vara försiktig med att koppla upp sin dator där, säger en annan anställd i en EU-institution.

Förra året återgav tyska tidningen Welt am Sonntag uppmaningar som kom från EEAS:s interna säkerhetstjänst riktade till europeiska diplomater att de skulle undvika vissa ställen. EEAS hänvisade till ”hundratal ryska och kinesiska spioner”.

En av restaurangerna som nämndes finns på Rue Stevin, nära flera EU-institutioner.

– Jag fattar inte att någon skulle kunna höra något där. Det är ju ett så skramligt ställe, konstaterar min kontakt på EU-kommissionen.

Kristof Clerix tror att restaurangerna vid Place Luxembourg är ett självklart mål för att rekrytera spioner. Torget ligger nära EU-parlamentet, byggnader som hyser anställda vid EU-kommissionen och Sveriges representation till EU.

– På ett sådant ställe skulle jag inte bli förvånad om det finns en tredje part som kollar vem som möter vem eller vem som är den EU-anställda som alltid äter lunch ensam i ett hörn och som kan vara en potentiell rekryt, exemplifierar han. Flera anställda på EU-institutionerna tvivlar på att det finns så mycket hemligt att hämta där.

– Jag får papper framför mig som är hemligstämplade. De är inte speciellt spännande. Och det vi skickar till medlemsländerna läcker ju snabbt till er journalister, säger en person.

En annan, med insyn i de möten där diplomater på högsta nivå diskuterar, tror att de mycket väl kan vara avlyssnade men påstår att samtalen är tämligen tråkiga.

– Det kan inte vara särskilt spännande att höra på dem. När diplomaterna ska diskutera känsliga frågor har de förstås tillgång till rum som stör ut mobiler och annan kommunikationsutrustning, säger källan.

En tredje person, anställd inom EU-maskineriet, vänder dock på resonemanget och säger att det länge funnits en naivitet i säkerhetstänkandet.

– Jag menar, man köper inte kommunikationsutrustning av israelerna

även om den är billig. Då kan man ju lika gärna koppla upp sig direkt mot amerikanerna, säger personen. Hen syftar på en händelse 2003. Då upptäcktes fem avlyssningsboxar i betongväggarna i Justus Lipsus. Den byggnaden används av delegationer från EU:s medlemsstater som besöker Bryssel. Via boxarna kunde en utomstående koppla in sig och lyssna till konversationer som pågick i rum som tillhörde sex olika EU-länder, bland annat Frankrike, Storbritannien och Tyskland.

- Utrustningen hade funnits sedan byggnaden var ny, åtta år tidigare, säger Kristof Clerix.

Vem som placerat utrustningen där blev aldrig klarlagt. Inte officiellt i alla fall. Kristof Clerix är för sin del övertygad om att många fall görs upp i det fördolda.

- Skulle Belgien åtala en Nato-allierad? frågar han retoriskt och fortsätter:
- Diplomatiska relationer är känsliga. Belgien vill inte förarga Kina och Ryssland för mycket.

○ ○ ○

Digitalisering och cyberspionage har underlättat för underrättelsetjänsterna att hitta information. Före detta CIA-chefen John Sipher lyfter ändå fram att det mänskliga arbetet på fältet behövs.

- Det är människan som sätter dessa data i sitt sammanhang: vad betyder det, vad är intentionen, vilken av personerna är den viktiga?

Han konstaterar också att fortfarande finns de gamla metoderna kvar med hemliga brevlådor där materialet överlämnas rent fysiskt, inte digitalt.

- När jag sluter en uppgörelse med någon att spionera för mig lovar jag att detta

alltid ska vara hemligt. Även om vi nu skulle kommunicera krypterat och dolt kan det i framtiden bli okrypterat och synligt.

John Sipher anser att det kan vara bättre att be en person lägga ett minneskort i en rockficka, i en påse med falskt hundbajs, i en soppåse.

– Jag kan sedan hämta upp det utan att vi syns tillsammans. Men det får ligga högst någon timme och det får inte vara i något som ett nyfiket barn plockar upp.

Metoden att locka människor att spionera brukar stavas Mice: Money, Ideology, Compromise, Ego. På svenska: pengar, ideologi, kompromettering/utpressning och ego. Numera anses Mice vara en alltför onyanserad beskrivning av vad som gör att en viss person börjar lämna till exempel hemlig information till ett annat land.

John Sipher säger att det är svårt att hitta en person som har tillgång till det du vill veta. Ännu svårare är att få den personen att arbeta för dig. Sociala medier har gjort arbetet lättare.

– I stället för att som förr hänga på en viss bar dit folk gick efter jobbet kan vi med dagens stora informationsmängder ta reda på vilken person som gör vilket jobb.

Sedan kan jag gå in på Facebook och titta hur han ser ut, hans familj. Jag kan hitta om han har pengaproblem, om han vill ha in sina barn på en viss skola, om hans fru är otrogen, säger Sipher.

Utifrån den informationen kan i det här fallet en CIA-agent styra diskussionen.

– Du kanske fortfarande inte vill spionera för mig, men jag är bättre rustad att erbjuda dig saker, som pengar.

Kristof Clerix har grävt i arkiven hos Warszawapakten och vet hur

underrättelsetjänsterna arbetade på 1970- och 80-talen.

– När jag gick igenom Stasis arkiv snubblade jag på ett fall där Stasi tog två, tre år på sig att hitta, kartlägga och följa en belgisk student som möjligen en gång i framtiden skulle kunna arbeta för en EU-institution, berättar han.

– Nu skulle de veta lika mycket med några klick.

○ ○ ○

Nato och EU-institutionerna har koll på säkerheten i sina respektive lokaler. När de anställda är utanför institutionerna är det i stället den belgiska underrättelsetjänsten. Den är uppdelad på två enheter. Civila underrättelsetjänsten har runt 650 anställda. Militära underrättelsetjänsten har ungefär lika många.

– Fokus de senaste åren har av goda anledningar självfallet varit att bekämpa terrorism, radikalisering och extremism, säger Kristof Clerix.

I mars 2016 exploderade flera bomber i Bryssel som dödade 35 och skadade 300. Och precis som i Sverige har folk åkt från Belgien till IS-områden i Syrien.

– Terror, cyberbrottslighet och utländska underrättelsetjänsters aktiviteter är de tre prioriteringarna för den belgiska underrättelsetjänsten. Men de är inte de enda uppdragen och organisationen har bara 1 300 anställda, säger Clerix.

Amerikanen John Sipher jämför med hur det var i Wien förr i världen.

– Under kalla krigets dagar opererade alla underrättelsetjänster i Wien. Den nationella underrättelsetjänsten brydde sig inte särskilt mycket. För det var ju ingen som stal från Österrike, säger han.

Kristof Clerix påpekar att utöver spionage riktat mot Nato och EU-institutioner finns även länder som spionerar på sin exilbefolkning i Belgien. Han nämner Kongo, Marocko, Rwanda och Turkiet.

○ ○ ○

Gerhard Sabathil, tysken som misstänks för att ha spionerat för Kina, har arbetat på EU-kommissionen och inom EU:s utrikestjänst. Han var bland annat stationerad i Norge och Island, på Balkan och slutligen 2015 i Sydkorea. Hemmaplan för en av Huaweis stora konkurrenter Samsung.

I Sydkorea var han bara i ett drygt år.

Tyskland tog bort hans sekretessklassning. Därmed var det bara att åka hem.

– På sina håll i EU-institutionerna fanns det misstankar långt tidigare om att allt inte stod rätt till med Sabathil, säger en

EU-anställd, som genom åren stött på honom.

Sabathil har varit en flitig besökare på olika sociala tillställningar i diplomatkretsar. Med sitt lite yviga hår och sina färggranna flugor stack han ut i den mörka kostymmassan.

– Sabathil var en enmansprocession.

Pompös med stort ego som antog att han hade starkare ställning i sitt hemland än vad han hade, säger DN:s källa.

Financial Times skriver att Gerhard Sabathil och hans kinesiska partner, som är forskare, delvis umgåtts i samma cirklar som konstnären Liu Xia. Hon är änka till dissidenten Liu Xiaobo, som 2010 fick Nobels fredspris, vilket fick Kina att straffa Norge genom att frysa diplomatiska relationer och kraftigt dra ned på affärsförbindelser.

I april förra året skulle Liu Xia framträda vid en tillställning i Prag som uppmärksammade Liu Xiaobo.

Enligt en av arrangörerna av tillställningen försökte Sabathil stoppa den genom att hänvisa till att den skulle störa de tjeckisk-kinesiska relationerna.

– Jag påminde honom om att jag inte arbetar för tjeckiska regeringen, eller för staten, säger Bill Shipsey, en av initiativtagarna till eventet, till Financial Times.

DN har sökt Gerhard Sabathils, men han har inte återkommit.

Pia Gripenberg

Pyrenéerna, Frankrike, den 15 februari

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Liftstationen i Superbagnères i sydvästra Frankrike ligger 2 256 meter över havet. Men det är barmark – förutom en plätt med snö på toppen och några smala vita nedfarter mot dalen. Det är tio grader varmt, så snökanonerna går inte att använda. För att kunna hålla skidorten öppen fattades ett radikalt beslut: Att flytta dit 60 ton snö med helikopter.

Februari och mars är viktiga månader för skidorten. Det är skollov och många nybörjare kommer för att åka skidor.

DN

dn@dn.se

Ledare: Freden kan aldrig bygga på ett talibanskt kalifat

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

”Alla är trötta på kriget. Jag är övertygad om att dödandet och lemlästandet måste få ett slut.” Nog låter det som en saga, för raderna i debattartikeln i New York Times (21/2) är skrivna av de afghanska talibanernas andreman Sirajuddin Haqqani. De brutala, islamistiska extremisterna skulle alltså ha kommit till insikt?

Bakgrunden är det fredsavtal i flera steg som USA och talibanerna enligt planen ska underteckna kommande vecka. En veckas testperiod, där båda parter visar att de klarar att trappa ned våldet, inleddes i helgen. Därefter ska den bredare överenskommelsen börja implementeras. De 13 000 amerikanska soldaterna ska dras tillbaka i etapper, talibanerna lovar att inte upplåta lägerplatser för al-Qaida och andra terrorister. Och politiska förhandlingar mellan Kabulregeringen och gerillan ska inledas inom kort.

På papperet ser det enkelt ut. Haqqani utfäster sig att uppfylla varje bokstav i avtalet. USA:s president Donald Trump är angelägen om att kunna redovisa en internationell framgång inför valet i höst.

Verkligheten är dessvärre alltid komplicerad i Afghanistan. Det finns skäl till att det har gått 18 år sedan den amerikanska invasionen, ett svar på al-Qaidas terrorattentat i New York och Washington den 11 september 2001. Under tiden har 3 500 soldater från USA och Nato dödats, och tiotusentals afghaner. Förra året var det blodigaste på länge.

Talibanerna har alltid sett våldet som sitt bästa kapital och vapenvilor som dåraktiga eftergifter. Rörelsen är inte monolitisk, utan rymmer såväl lokala pampar med egen agenda som falanger med mer eller mindre radikala tolkningar av sin religion. Ingen kan glömma det bestialiska styre som USA störtade 2001. När Haqqani säger sig vilja bygga ett islamiskt system där alla, inklusive kvinnorna, har lika rättigheter finns anledning att känna tvivel.

Det ska också konstateras att regeringssidan i kriget knappast är ett under av demokrati och kompetens. Korruptionen har inga ledare kommit till rätta med, och viljan har milt uttryckt varit bristfällig. Den afghanska armén har aldrig kunnat stå på egna ben, utan varit helt beroende av USA.

I veckan utropades till slut den sittande presidenten Ashraf Ghani till segrare i valet för fem månader sedan, vilket ackompanjerades av motståndarens högljudda protester. Båda är notoriska fuskare, och på var sitt håll ljerade med diverse krigsherrar med spretande intressen. Hur Kabuls rivaler ska hålla sams, och därtill samsas med talibanerna om den politiska framtiden, går inte att veta.

Ett tidigare försök att nå en fredsuppgörelse kollapsade i höstas. Trump hade redan bjudit

in till ceremoni för undertecknande i USA, när en amerikansk soldat dödades i en självmordsattack och allt blåstes av.

Likväl finns en del faktorer som föranleder viss optimism. Krigströttheten är genuin i Afghanistan efter fyra decennier av strider, och de amerikanska väljarna tycker att 18 år är mer än nog. Pakistan, som alltid backat upp talibanerna och smitt eviga ränker för att hålla arvfienden Indien borta, tycks nu ha utövat påtryckningar för att få kombattanterna att sluta skjuta.

Fredsprocessen kan fortfarande spåra ur. En annan obehaglig risk är att en amerikansk reträtt följs av regeringssidans sönderfall och det talibanska kalifatets återkomst. Då finns ingen kvar som kan rädda kvinnorna från burkan och yttrandefriheten från döden.

Afghanistans folk har lidit tillräckligt och
förtjänar fred. Dit är vägen sannolikt
fortfarande lång.

DN 22/2 2020

Peter Wolodarski: Sluta skyll på teknik. Det går att köra tåg till Europa.

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

**När broarna över Öresund och Stora
Bält byggdes upphörde tågtrafiken från
Sverige till Tyskland över Danmark.
Det borde ha blivit tvärtom.**

När jag reste till kontinenten som barn på 1980-talet var det tåg och färja som gällde. Flyg var ett alldeles för dyrt alternativ.

På 1990-talet byggdes två broar över Öresund respektive Stora Bält som gjorde det möjligt för svenskar att resa landvägen till Tyskland, utan byte.

Men mitt i denna historiska förändring inträffade ett annat skifte, som i dag framstår som obegripligt.

Ty samtidigt som avståndet till - Centraleuropa krympte, tack vare broar och tunnlar, så upphörde all persontågstrafik direkt mellan Sverige och Tyskland.

De nya förbindelserna borde så klart ha underlättat för järnvägstransporter mot kontinenten. Men i stället blev det tvärtom. Inte ett enda persontåg har de senaste decennierna kört denna väg.

Vi byggde modern infrastruktur. Men svenska tågresenärer som ville ta sig längre än till Danmark fick det sämre. Det finns två huvudsakliga förklaringar till att det blev så här.

För det första sammanföll bygget av de nya broarna med att flygtrafiken i Europa avreglerades. Det blev i ett slag mycket billigare att flyga, och därmed fick järnvägen det rejält svårt att konkurrera. Tåget, som tidigare var ”billigt”, upplevdes nu som dyrt i förhållande till flyget, vars bränsle inte ens är beskattat vid internationella resor.

För det andra ledde avregleringar och framväxten av en inre marknad i Europa till att de tidigare statliga monopolbolagen inom järnvägen förlorade intresse för internationell trafik. Tvärtemot vad många förväntade sig blev tågtrafiken mer nationell. Varför? Jo, en paradoxal effekt

av avregleringen blev att aktörer som SJ, danska DSB, och tyska DB mer fokuserade på sin "hemmamarknad" – som ingen utomstående skulle komma och störa. Det var som om det fanns en outtalad överenskommelse om att alla skulle hålla sig på sin kant, för att minska konkurrensen.

Bolagsintresset gick före samhällsintresset.

I takt med att klimatkrisen tilltagit har en stor grupp svenskar undrat varför det inte går att åka till kontinenten utan att behöva genomföra tre till fyra tågbyten. Det är en bisarr tillbakagång i utvecklingen.

Vi har ofta fått höra att förklaringen till detta är teknisk. I Danmark använder järnvägen en annan spänning än i Sverige och Tyskland, och därför är det komplicerat för svenska tåg att ta sig hela vägen från Sverige till Tyskland. SJ:s

vagnar är också något bredare än vagnar i resten av Europa.

Så brukar det heta.

Vad de som skyller på teknik sällan nämner är att det körs godståg flera gånger varje dag mellan Sverige och kontinenten. Så har det varit ända sedan broarna byggdes. Några problem med strömförsörjningen existerar inte.

Dessa tåg åker ofta hela vägen från norra Sverige långt ned i Tyskland. Godståg passerar ständigt broarna och tunnlarna i Danmark, utan svårigheter. Skillnader i spänning hindrar inte dessa transporter. Så varför kan inte människor färdas på samma sätt?

Förklaringen stavas byråkrati, politik och ekonomi.

Inget av de före detta statliga monopolbolagen har varit intresserade av att driva denna internationella trafik, som kräver

moderna lok som klarar spänningsbytet mellan Danmark och övriga länder.

Det hade varit möjligt att ordna. Om man velat och varit beredd att göra vissa mindre investeringar.

När vi på DN för något år sedan drog i gång vår egen satsning på läsar- och konferensresor med tåg till kontinenten – vi kallar projektet för ”journalistik på räls” – visade det sig snabbt att tekniken för att genomföra dessa turer existerar.

Det som behövs, förutom lok och vagnar, är en licens för att köra genom de långa tunnlarna under Öresund och Stora Bält. Brandsäkerheten där är strikt. Det tog sex månader av pappersarbete att få tillstånd, men i onsdags gav danska myndigheter DN:s järnvägspartner Hector Rail grönt ljus. Och i helgen har vårt tåg tagit 350 prenumeranter från Stockholm hela vägen över broarna till Alperna. Alternativet

hade varit att transporteras med färjan - mellan Trelleborg och Sassnitz.

DN-tåget är det första passagerartåg som kört hela vägen från Sverige till Tyskland över Danmark.

Varför har vi som tidning engagerat oss i detta?

Först och främst har många läsare frågat om vi inte kan ordna resor med tåg och föredrag ombord, precis som vi länge arrangerat författarkryssningar.

Men den viktigaste drivkraften har varit att visa att det ”omöjliga” inte alls är omöjligt. Att det med ganska enkla medel och begränsade investeringar går att få bort existerande hinder. Det är fullt möjligt att köra persontåg från Sverige hela vägen till Medelhavet. Det som krävs är inte ny teknologi utan vilja.

Det är alltid enkelt att hitta problem och säga att saker och ting inte går att lösa.

Felfinnare finns i överflöd. Vad vi behöver inom politik och näringsliv är ledare som pekar på möjligheter och tar sig förbi de hinder som i dag står i vägen för utvecklingen. Politiken i många länder är just nu paralyserad av bristande framtidsstro. Ledarskapet famlar. Det saknas en riktning framåt.

Om tågtrafiken ska ta fart nationellt och internationellt behöver vi tänka lite större, och agera – precis som i samhället i stort. På 1990-talet fick vi broarna över Öresund och Stora Bält. Om tio år har Danmark och Tyskland kopplats ihop med en 18 kilometer lång tunnel under Fehmarn Bält. Då kortas avståndet till kontinenten ytterligare.

Sverige skulle kunna komma mycket närmare Tyskland via höghastighetsbanor för tåg, som radikalt får ned restiderna. Men om detta ska ske behöver initiativ tas

nu. Investeringskapital är rekordbilligt, det som saknas är politisk vilja.

Väntar vi upprepas de gamla misstagen. I ett kvartssekel har vi stått utan attraktiv internationell tågtrafik. Görs inget riskerar vi att få vänta i ett kvartssekel till.

Peter Wolodarski

peter.wolodarski@dn.se

chefredaktör

Ericssons vd varnar för att Sverige halkar efter: ” Riktigt allvarligt”

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Världen står inför en teknikrevolution – de ultrasnabba 5G-näten ska bli verklighet. Svenska Ericsson står i centrum och kan stärka sin position på grund av det politiska kriget mot kinesiska Huawei. DN:s Hans Strandberg träffar Ericssons vd Börje

Ekholm som är kritisk till Sveriges långsamma 5G-utrullning.

Börje Ekholm ska flera gånger under intervjun hylla Ericssons lojala anställda. Utan dem skulle den ekonomiska vändningen inte ha varit möjlig, säger han. 20 000 har fått lämna bolaget de tre senaste åren, men 5 000 nya ingenjörer har kommit ombord. Nu kan den nya tiden börja.

4G satte full fart på innovationen för konsumenter, med den nya mobila bredbandstekniken 5G kommer samma sak att hända överallt i samhället. Det kan vara sensorer som talar om när en väg måste sandas, tänkande insulinsprutor, smarta fabriker. Ericsson spår att 5 miljarder saker och maskiner är uppkopplade direkt mot nätet år 2025, mot drygt 1 miljard i dag.

Här slåss Ericsson med sina mobilsystem
– mot främst kinesiska Huawei och finska Nokia.

– Fram till 5G var telekommunikation inte något medialt storummer, men de senaste 12 månaderna har det knappt gått en dag utan att någon i ledande politisk ställning uttalat sig om 5G. Det är nytt – och vi finns mitt i detta, säger Börje Ekholm.

Sverige var i täten med både 3G och 4G, men nu kan vi faktiskt bli bland de allra sista med 5G i Västeuropa. De viktiga licenserna auktioneras ut först i höst.

– Det här är riktigt allvarligt för Sverige, det är inte bra att vi halkar efter. Vi vill ju att våra starka svenska företag ska utveckla applikationer som bygger på senaste tekniken. Då krävs det en bra digital infrastruktur.

Om Scania vill testa självkörande bussar, får de göra det i Finland eller i Schweiz, där det finns 5G-nät?

– Ja det är alternativet just nu. Detsamma gäller om någon vill planera en automatiserad fabrik full av sensorer – det kräver ett bra uppkopplingsnät.

Dessutom går det snabbt. Det tog 10 år för 3G att nå 500 miljoner användare, det tog fem år med 4G, prognosen är mindre än tre år med 5G.

– Vi kan väl bara hoppas att Sverige kan komma i kapp. Men jag tror att vi underskattar hur snabbt exempelvis Kina utvecklas med AI och maskinlärning, som bygger på att det finns 5G. Där har man investerat under lång tid och det slår mot Sveriges konkurrenskraft.

Men rent krasst, ni kan klara er utan den svenska 5G-marknaden?

– Ja, så är det, det är ju en liten del av vår omsättning.

Om andra länder är tidigare med att bygga ut, var går gränsen för att ni flyttar ut er forskning och utveckling?

– Vi är oerhört starka ingenjörsmässigt i Sverige, det är en överlevnadsfråga. Vi har bra produktivitet, vi löser problem snabbt. Att förstöra den förmågan för en liten besparing – det finns bara inte.

5G är inte bara teknik, det har blivit världspolitik. USA har svartlistat kinesiska Huawei, och vill att andra länder följer efter. Bolaget anklagas för att använda 5G för att spionera på andra, bland annat genom att installera ”bakdörrar” i mobilsystemen.

Börje Ekholm vill inte kommentera det uppskruvade tonläget, han försöker att ”tänka bort det” och i stället ”se till att vi

kan leverera en kvalitetsprodukt till våra kunder”.

Men det borde ju göra det svårare att göra affärer?

– Jo, och vi märker det nu i Europa, osäkerheten gör att operatörerna drar ned på investeringarna.

Varför är det dåligt om Huawei blir svartlistat på viktiga marknader?

– Vi tror i grund och botten på att konkurrens gör oss på Ericsson bättre.

Huawei är ju inte direkt dåliga?

– Nä, men däremot kan man säga att när vi konkurrerar på lika villkor så vinner vi. Var någonstans konkurrerar ni inte på lika villkor?

– Konkurrenssituationen är olika på olika marknader, det kan vi inte göra något åt, det är inget att tala om. Vi måste serva våra kunder med de bästa lösningarna, vinna konkurrensen på egna meriter.

Ni är inte ensamma om att hävda att ni leder 5G-racet?

– Vi har mer än 80 kontrakt, vi är live i 25 länder, på fyra kontinenter har vi varit först med 5G. Vi har åstadkommit mycket i standardiseringen. Vi vinner i de oberoende utvärderingarna av 5G-patent, de flesta 5G-prylar är kvalificerade för våra nät. Vi är bättre än alla andra. Vi leder utvecklingen och det är väldigt svårt att se någon framför oss.

Om nu Huawei svartlistas i bland annat USA och Australien, borde inte det rimligen gynna er och Nokia?

– Man kan väl säga att när det gäller Australien så har det ändrat marknadsläget lite, men inte på det stora hela. I USA är vi två redan dominerande. Vi påverkas mer av osäkerheten i Europa än så länge.

Tror du att Huawei planerar för bakdörrar i de nya mobilnäten?

– Jag är bra på att prata Ericsson, jag ger mig inte in på att prata om konkurrenterna.

Du ligger lågt för att inte stöta dig med USA och Kina?

– Nä, det måste alltid vara rätt att fokusera på kunden.

Före jul fick Ericsson 10 miljarder i böter av amerikanska myndigheter. Orsaken är mutor och överträdelser av bokförings- och redovisningsregler i sex länder – bland annat Kina och Saudiarabien – under tiden 2000–2016. En del av överenskommelsen är att företagets regelefterlevnad nu ska hårdgranskas i tre år av en oberoende övervakare.

När DN ber Ekholm att med lite distans kommentera detta använder han ett uttryck från sin barndom på landet söder

om Valdemarsvik: ”Koskit åldras inte så bra.”

– Det luktar fortfarande illa, jag kan bli arg varje dag, jag blir ledsen. Sällan har så få förstört för så många, för att travestera Churchill. Men jag tror också att den här processen kan göra oss till ett starkare företag.

Du har kallat dem rötägg, men du satt i Ericssons styrelse i 10 av de 16 år myndigheterna har granskat. Hur kunde ni inte ha koll?

– Det är klart man har ett ansvar som styrelseledamot, det råder det ingen tvekan om. Samtidigt kan man krasst konstatera att de inblandade hade ansträngt sig för att dölja vad man gjort – att det fanns höga chefer bland dem gjorde det lättare.

– Nej, det var ingen enskild händelse som satte i gång detta, det var mer att vi

började förstå att någonting inte stämde och tog extern hjälp. När vi väl satte till alla resurser kunde vi hitta bedrägerierna, men det tog lång tid då också.

Men då har väl styrelsen ställt för få frågor om affärerna, eller fel frågor?

– Det är lätt efteråt att se att det fanns stora brister, men det är inte lika lätt att veta vilka frågor man skulle ha ställt eller när. Vi kanske inte hade upptäckt dem ändå, uppläggen var väldigt avancerade. 49 personer har blivit av med jobbet på grund av detta. Ska ni stämma dem?

– Vi har inte bestämt oss där än. Vore det bara ett personligt känslomässigt beslut så vore det enkelt, men som ett företag måste vi komma vidare. En rättsprocess kan vara mycket resurskrävande och stjäla tid och fokus.

I Ericssons uppförandekod står det bland annat att bolaget i alla sammanhang ska

sträva efter att följa principerna om mänskliga rättigheter – ”även när vi står inför motstridiga krav”.

Vad betyder det?

– Vi säljer ju utrustning som kan vara känslig i många länder, och då prövar vi om vi kan sälja den utifrån vår egen kod. Ge exempel på när ni sagt nej.
– Jag vill inte nämna någon enskild affär, men det kan handla om exempelvis positioneringssystem. Sådana kan missbrukas i länder med auktoritära regimer och handlar det om massövervakning så är vi inte med. Men Kina och Saudiarabien är helt okej enligt er uppförandekod?
– Ja, när det gäller mobilsystem, men det kan finnas andra delar av vår produktportfölj som vi säger nej till i vissa länder.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Fakta. 5G – så går det till

1 Snabbt: 5G använder delvis högre radiofrekvenser än 4G, vilket ger större bandbredd och snabbare nät. I teorin kan 5G bli 100 gånger så snabbt som 4G-nät, upp mot 10Gbit/s.

2 Svarstid: Minst lika viktigt är att 5G-näten väntas få lägre svarstider, tiden det tar för en signal att nå sitt mål. Tänk på det ungefär som reaktionstid. Ett 5G-nät kan, när det fungerar perfekt, få svarstider på ner mot en millisekund. 4G-näten har omkring 50 millisekunder.

3 Tätare: 5G-näten har plats för betydligt fler uppkopplade prylar på en viss yta. Fler mobiler – visst. Men framför allt uppkopplade prylar av alla tänkbara slag, i hemmet, i industrin, i trafiken och i sensorer av alla slag.

Så kan den nya tekniken användas

1 Självkörande bilar kan få information om trafik, väglag och hinder från sensorer och andra bilar. Det kräver snabba svarstider och stabila nät.

2 Sensorer i hemmen, på arbetsplatser, i trafiken – ja, överallt där man kan hämta in viktiga data om vår omvärld.

3 Fjärrstyrda maskiner. I gruvor, fabriker – eller till och med medicinrobotar som låter en kirurg i Sydney operera en patient i Stockholm.

Fakta. Börje Ekholm

Titel: Vd och styrelseledamot Ericsson

Ålder: 57 år.

Familj: Fru och fyra barn.

Bor: Colorado, USA (dubbelt medborgarskap).

Fast lön: 15 miljoner kronor (2018).

Utbildning: Civilingenjör i elektroteknik, KTH, affärsadministration Insead, Frankrike.

Övriga uppdrag: I styrelsen för kinesiska e-handelsjätten Alibaba.

Karriär: Vd Investor 2005–2015.

Vd Patricia Industries 2015–15 januari 2017. Vd Ericsson 16 januari 2017–.

Fakta. Detta är Ericsson

Ericsson säljer infrastruktur, tjänster och mjukvara till framför allt operatörer. Den del som handlar om mobilsystem stod i fjol för nästan 70 procent av

försäljningen på 227 miljarder. Största konkurrenter här är kinesiska Huawei, finska Nokia och sydkoreanska Samsung. Bolaget är en viktig motor för svensk teknikutveckling. Bolaget har affärer i 180 länder och har nästan 100 000 anställda. 13 000, med 120 olika nationaliteter, finns i Sverige.

8 frågor till Börje Ekholm.

Hur förvånad blev du att få frågan om att bli vd?

– Väldigt överraskad, det låg ju över huvud taget inte i min egen tankebana, hade bestämt mig för att göra något annat, jobba mindre.

Du kom från ju från Investor – var du lojal mot familjen Wallenberg?

– Man kan inte ta jobb för att vara lojal, man måste göra det för att det är roligt och stimulerande. Och vi hade familjeråd i ärendet först.

Hur ofta träffar du din fru?

– Det blir inte riktigt varje helg, men nästan. Det vi försöker vi göra är att hon åker och hälsar på mig där jag är eller så åker jag hem till Colorado, men i ärlighetens namn hänger arbetet med.

Utspelet om att USA borde köpa in sig i Ericsson?

– Ingen kommentar, en ägarfråga.

Du har dubbelt medborgarskap och får rösta:
Trump eller Sanders?

– Valhemligheten gäller väl även i USA, va?
Demokrater eller republikaner?

– Jag är väldigt i mitten, vilket gör att jag tillhör en allt mindre minoritet i takt med polariseringen, jag kan gå åt båda håll. Jag har svårt för Sanders politik, men jag följer flera av kandidaterna och får se vem det blir till slut.

Du har själv skänkt 5 000 dollar till Ericssons egen lobbyverksamhet, Ericsson PAC (politisk aktionskommitté). Vart går pengarna?

– Du är den förste som har upptäckt det. Vi är verksamma inom en sektor som har politisk koppling, så pengar från vårt PAC fördelas till både organisationer och politiker. Jag tror det är fifty fifty mellan republikaner och demokrater.

Hur ser du på kriminaliteten i Sverige?

– Det känns som om rättigheten att vara säker har fördunklats. Om våra anställda upplever osäkerhet och inte vågar gå hem på kvällen, påverkar det dem som individer men också deras arbete. Men det har ännu inte påverkat vår rekrytering.

Detta har hänt. 20 år med Ericsson

2000: Ericsson är i slutet av en glansperiod, då bolaget under en tid var världens största mobiltillverkare. Bolaget värderas till 1 800 miljarder, kursen når över 800 kronor, rekordvinsten blir 21 miljarder och nu börjar en ny epok – 3G. Nya vd:n Kurt Hellström kommer att säga upp tiotusentals efter att it-bubblan spruckit.
2001: Ericsson vinstvarnar, aktien störtar men man bildar också bolaget Sony Ericsson med japanska elektronikjätten Sony. Företagets mobiler blir nu återigen hipa.

2002: Ericssons aktie får "frimärksvärde", bolaget är några veckor från konkurs. Räddningen kommer genom en nyemission på 30 miljarder, som garanteras av bland annat familjen Wallenbergs Investor och Industrivärden.

2003: Saneringen har börjat ge resultat, Carl-Henric Svanberg tar över som vd, fortsätter att säga upp folk men kommer också att göra några stora förvärv.

2007: Ericsson vinstvarnar i oktober, på en dag försvinner 100 miljarder i aktievärde och Svanbergs gloria hamnar lite på sned.

2009: Fabriken i Gävle levererar den första basstationen till Telia, som blir först i världen med

4G. Samma år meddelas att fabriken i Gävle läggs ned.

2010: Nye vd:n Hans Vestberg börjar tala om 5G och "sakernas Internet". Han ska också komma att lägga ner fabriken i hemstaden Hudiksvall.

2015: Ericsson varslar flera tusen anställda i Sverige – värst drabbas tillverkningen i Kumla, Borås och Katrineholm.

2016: På sommaren får Hans Vestberg gå på dagen, han landar med en rejäl fallskärm och är i dag vd och ordförande för den amerikanska telekomjätten Verizon. Efterträdare blir Börje Ekholm.

2018: Ericsson och Telia upprättar det första svenska 5G-nätet, i pilotskala på KTH.

2019: Ericsson har storstädat i flera år, men också anställt tusental 5G-ingenjörer och gör återigen en helårsvinst. Men man straffas också med 10 miljarder kronor i amerikanska böter för gamla korruptionsaffärer. Bolaget har drygt 99 000 anställda, bara några tusen färre än år 2000. Men i Sverige har det gått från 42 000 till cirka 13 000.

Linus Larsson: 5G-kriget om Huawei är inte bara en vinst för Ericsson

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Det råder ingen tvekan om att Ericsson kan vinna på att kinesiska Huawei stängs ute från viktiga marknader när 5G-näten ska byggas. Men det är begripligt att vd Börje Ekholm inte offentligt eldar på debatten.

Under 2010-talets första år hände något dramatiskt i telekomvärlden. En ny aktör kom i rasande tempo och skakade om marknaden för mobilnät. Rubrikerna började dyka upp: Huawei kör om Ericsson. Plötsligt gick det inte att prata om det gamla, svenska teknikföretaget utan att nämna det inte alls lika gamla kinesiska. Ett prispressande, extremt snabbspringande Huawei förändrade spelplanen fullständigt med avancerad teknik och billig arbetskraft.

Mot den bakgrunden kan man tänka att Ericsson har korkat upp champagne varje dag sedan vissa länder, med USA i spetsen, har helt eller delvis förbjudit Huawei att bygga de nya, viktiga 5G-näten.

Det borde väl vara en dröm – värsta konkurrenten utsparkad från viktiga marknader? Visst. Men frågan är inte helt okomplicerad.

För det första är det inte förvånande att vd Börje Ekholm uttrycker sig försiktigt om frågan i Hans Strandbergs stora intervju. ”Konkurrens gör oss på Ericsson bättre”, se där ett klockrent exempel på näringslivets version av ett undvikande politikersvar.

Anklagelserna mot Huawei bygger i korthet på att företaget närmast är att se som en förlängning av den kinesiska - staten, med allt vad det betyder för spionagerisk och kontroll över känslig västerländsk infrastruktur, anklagelser som Huawei förnekar. Egentligen är frågan äldre än 5G, men eftersom de nya mobilnäten väntas koppla upp alla tänkbara maskiner så sätts det på sin spets.

Att gasta för högt om så känsliga frågor skulle ses som billig opportunistik från Ericssons sida. Hela frågan skulle framstå

mer som kommersiellt spel än som storpolitik. Det är mer klädsamt att hålla sig utanför. Det är värt att påminna om ett par saker när det gäller Huaweis ställning i USA: Dels att det inte började med Trumps handelskrig, redan under Obamas styre pekades den kinesiska jätten ut som en säkerhetsrisk. Varningarna kan inte heller avfärdas som ett sätt att gynna amerikanska företag framför kinesiska – det finns i princip inget USA-bolag som slåss om 5G-marknaden. Så varför ge sig in i pajkastningen?

För det andra är det hela ett tveeggat svärd för Ericsson. För ja, USA är en viktig marknad. Men Kina då? Där har vi en marknad som är viktig och kommer fortsätta att vara viktig för Ericsson. Målet är att dubbla marknadsandelen i och med övergången från 4G till 5G. Vad skulle hända om Kina sätter hårt mot hårt och

förbjuder Ericsson och Nokia som vedergällning?

Och för det tredje så riskerar, som Börje Ekholm också säger, hela turbulensen kring 5G-säkerhet få många länder att tveka. Se bara på Sverige. En ny lag klubbades för att skapa bättre koll på säkerhetsläget. Konsekvensen blev att auktionen av de viktiga 5G-frekvenserna försenades flera månader.

Rimligtvis är Ericssons ledning ganska nöjd över att slippa konkurrens på vissa håll i världen. Men kanske lika rädd att allt ska slå tillbaka på dem själva.

Linus Larsson

linus.larsson@dn.se

Karin Bojs: Norm om trohet hänger ihop med egendom

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Ju mer materiell rikedom och ju högre upp på samhällsstegen, desto viktigare anses det vara med monogama parförhållanden. Men den mänskliga naturen rymmer mer variation.

Bara någon procent av alla barn registreras med ”fel pappa”, eller vad som

på vetenskapligt språk kallas EPP, extraparital paternity. I dessa fall är alltså den biologiske fadern en helt annan man än den mamman levde med när barnet blev till. Det har ny dna-forskning tydligt visat – tvärtemot många rykten och vandringsägner som sprider mycket högre siffror.

Men siffran runt någon procent är ett genomsnitt.

Förra året kom till exempel en banbrytande studie i tidskriften Current Biology med den belgiske genetikern Maarten Larmuseau som huvudförfattare. Han samarbetade med medborgarforskare – privatpersoner som hjälpte till med att dna-testa ett stort antal män. Dna-resultaten jämfördes med historiska källor som visade de testade männens fädernelinjer upp till 500 år tillbaka i tiden.

Det visade sig vara stor skillnad på stad och land, och stor skillnad på socialgrupp. Bland självägande bönder, välbärgade hantverkare och handelsmän var det mycket sällsynt att den biologiske pappan var en annan än den registrerade. I de lägre klasserna i städerna däremot var siffran betydligt högre. Särskilt på 1800-talet, när mängder av fattiga människor flyttade in från landsbygden till städerna, och ofta levde i armod. Hos grovarbetare och arbetare inom textilindustrin hade omkring 6 procent av barnen en annan pappa än den man som var gift med modern när de blev till. Att jämföra med omkring 0,4 procent på landsbygden och bland mer välsituerade människor i städerna.

Forskarna i studien är tydliga med att de inte kan säga något om hur barnen blev till – om mödrarna frivilligt var otrogna mot

sina makar, eller om de blev utsatta för våldtäkter och sexuellt tvång i den hårda stadsmiljön.

Att använda dna-test för att undersöka om uppgivna faderskap stämmer har bara varit tekniskt möjligt de allra senaste åren. Och nästan alla mer omfattande studier har utförts i västvärlden, i samhällen där monogam livsföring brukar betraktas som norm. Maarten Larmuseaus studie omfattade till exempel Nederländerna och Belgien.

Men i veckan publicerade tidskriften Science Advances en studie på herdefolket himba i Namibia och Angola, med Brooke Scelza på UCLA som huvudförfattare. Hos himba är normerna annorlunda. Där är det vanligt och socialt accepterat att samtidigt vara formellt gift och ha relationer med andra partner. Omkring 80 procent av alla tillfrågade gifta himba

uppger sig ha haft minst en partner utanför äktenskapet. Kvinnorna svarade oftast att de har haft en sådan extra partner, medan två partner var ett vanligare svar hos männen. De mer informella relationerna kan pågå i decennier och vara känslomässigt viktigare än den äktenskapliga relationen.

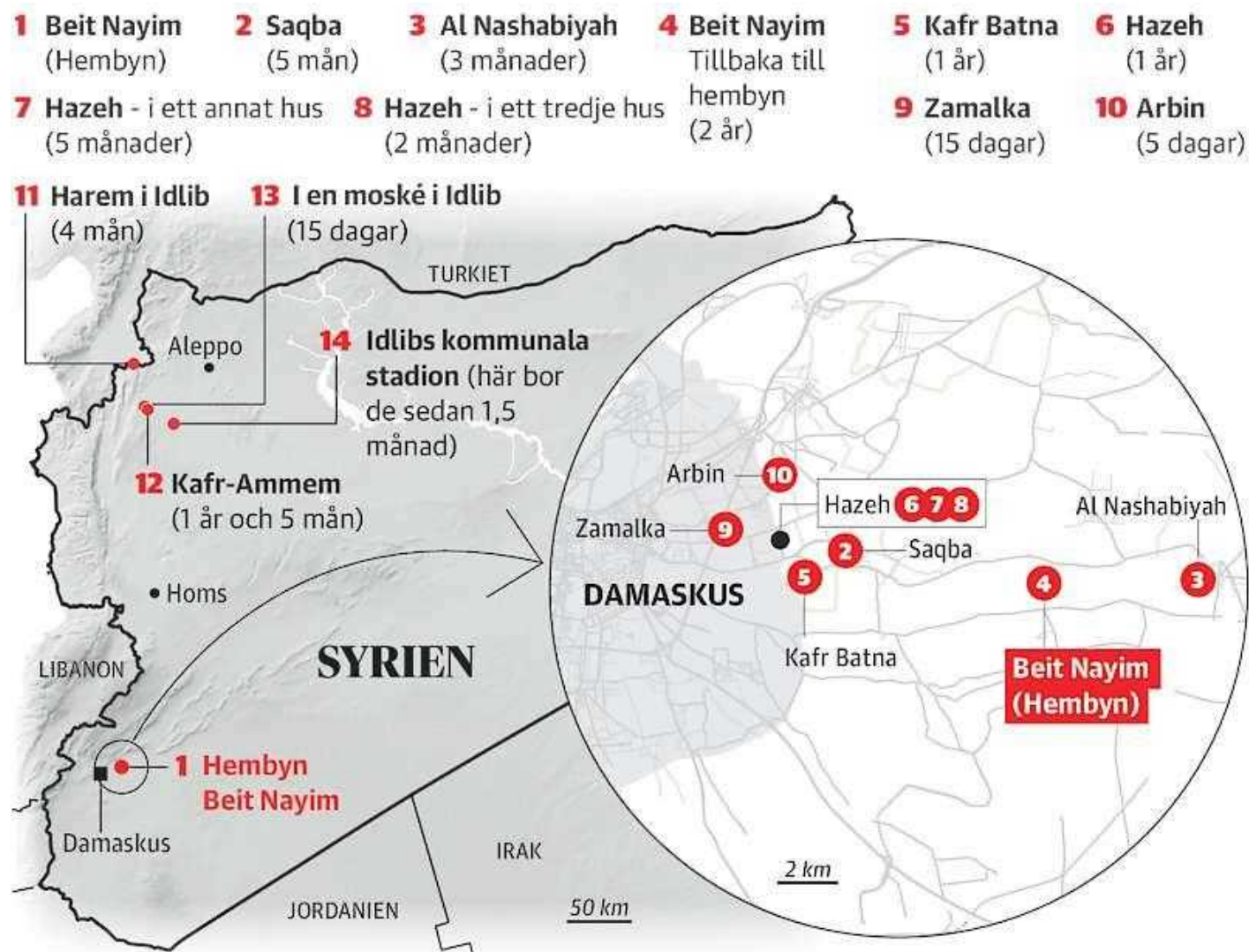
Trots den sociala acceptansen för otrohet hos himba är det inte självklart att de parallella relationerna är fria från friktioner och konflikter. Svartsjuka förekommer, inte sällan med våld inblandat.

Undersökningen i Science Advances omfattar drygt 250 barn. För bara ungefär hälften av dessa var moderns legale make biologisk far. Över 70 procent av alla gifta par hade minst ett barn med annan far i sitt hushåll.

Därmed inte sagt att den legale maken var lurad. I de flesta fall – över 70 procent – kunde både män och kvinnor korrekt peka ut vem som var biologisk far till ett visst barn.

Himbas attityd till trohet och monogama förhållanden må ligga långt ute på kanten bland mänskliga samhällen. Men precis som Maarten Larmuseaus studie förra året, visar Brooke Scelzas nya studie att människor kan leva på olika sätt. Sociala normer, till exempel dem som kristendomen har dikterat i vår del av världen, är inte av naturen givna.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se

Syskonen har flytt 14 gånger på 7 år

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Jana, 10 år, och Mohammed, 13, har tvingats fly 14 gånger med sin familj under de senaste sju åren. Nu bor de i ett utkyllt tält på idrottsarenan i Idlib i nordvästra Syrien. Kriget i Syrien har snart pågått i ett decennium. En generation barn är uppväxta som flyktingar i sitt eget land med ständiga attacker från stridsflyg.

Mamma mamma, det kommer, det kommer, stridsflygplanet kommer”, säger Jana. Mamman försöker lugna henne:

”Jana, bli inte rädd. Din bror kommer att ta med dig ner till källaren under stadion.” Uppkopplingen försvinner.

Det är slutet på ett samtal jag har med Jana, 10 år, Mohammed, 13 år, och deras mamma Eman Darkazalli från Idlib i nordvästra Syrien. De bor i ett tält inne på Idlibs kommunala idrottsarena tillsammans med pappa Ahmad. Den har blivit ett tillfälligt boende för internflyktingar.

Bomblarmet är en vanlig händelse i familjens vardagsliv. Larmet följs av rädslan och flykten till källaren.

– När ett flygplan attackerar lyfter nästan tälten på grund av tryckvågen från bomberna, säger Mohammed.

DN når familjen via meddelandeappen Whatsapp. Fasta och mobila telefonförbindelser saknas i Idlib sedan flera år. Barnljud hörs i bakgrunden under

samtalet. För att förbättra anslutningen rör sig Jana, Mohammed och mamman Eman fram och tillbaka utanför tältet på idrottsarenan.

Tältet är nu familjens nya hem. De har tvingats att fly 14 gånger på sju år.

Ursprungligen kommer familjen från Beit Nayim, en by i östra Ghoutaregionen utanför Damaskus. Pappan Ahmad Darkazalli ägde en lastbil och körde transporter åt ett läkemedelsföretag.

Mamman Eman skötte hemmet och tog hand om sex döttrar och två söner.

– Det var kul när alla syskon fanns omkring oss. Vi gick i skolan, lekte ofta på gården utanför huset och sov över hos mormor och morfar, berättar Mohammed.

Familjen hade aldrig tänkt sig att bo någon annanstans än i byn i östra Ghouta, ett ungefär 100 kvadratkilometer stort

område som sträcker sig från Damaskus östra förorter och ut på landsbygden.

– Vi gjorde utflykter varje helg och umgicks alltid med släktingar och grannar, säger mamman Eman Darkazalli.

I mars 2011 inleddes gatuprotester mot Syriens envåldshärskare Bashar al-Assad, inspirerade av arabiska våren. De fredliga demonstrationerna möttes av väpnat våld från de syriska säkerhetsstyrkorna.

Situationen trappades snabbt upp.

Familjen välkomnade de regimkritiska protesterna. Men våldet fick fruktansvärda konsekvenser. I början av konflikten anföll syriskt stridsflyg familjens by och skolgården bombades. Tre av Janas vänner dog, liksom Mohammeds lärare.

– Min fröken hette Halma, säger Mohammed.

Östra Ghouta, med närmare 400 000 invånare, kontrollerades av oppositionen.

Regimen inledde en belägring av regionen vilket innebar att mat, mediciner och bränsle måste smugglas in.

Familjen hade just avslutat bygget av sin 200 kvadratmeter stora villa. Det var deras drömhus. Eman hade sålt guld hon ärvt för att kunna möblera huset. Men efter bara sex månader tvingades familjen till en smärtsam byteshandel.

– Vi sålde allt vi hade för att kunna köpa mat. Ett exempel: ett kilo socker kostade 20 000 syriska lira, nästan lika mycket som en månadslön för en statsanställd, berättar Eman Darkazalli.

De syriska regeringstrupperna och deras ryska och iranska allierade tog över by efter by i området.

När den äldsta sonen Ziad, 17 år, var ute för att skaffa bröd till familjen blev han dödad av en prickskytt från den syriska armén.

– Vi har blivit offer för ett folkmord, säger mamman. Hennes röst bryts av gråt.

Familjen lämnade huset och allt de ägde bakom sig. De skulle komma att fly ytterligare 13 gånger.

Först flydde de sju kilometer västerut, till staden Saqba.

Fem månader senare var de tvungna att fly till samhället Al Nashabiyah, elva kilometer söderut. Där bodde de tre månader tills de fick åka tillbaka till hembyn.

Under två år var de tillbaka i hembyn Beit Nayim.

Men regimen närmade sig och de var tvungna att fly igen. Nu sju kilometer västerut till staden Kafr Batna. Där bodde de ett år.

Nästa tillflyktsort blev samhället Haze, mindre än två kilometer nordväst. De flyttade mellan tre olika hus. Den sista

tiden, under tre månader, bodde de i en källare. Under den här perioden var striderna som mest intensiva i regionen Ghouta. Regeringsarmén tog över området.

Familjen deporterades till staden Zamalka och bodde där i 15 dagar.

Efter det deporterades de igen till staden Arbin, några kilometer nordöst om Zamalka.

Till slut splittrades familjen. Två av de vuxna döttrarna ville återvända till Damaskus med sina män. Resten av familjen flydde drygt 30 mil norrut till den oppositionskontrollerade provinsen Idlib. Ytterligare tre döttrar valde att fly till andra städer.

Nu var det bara mamma Eman, pappa Ahmad, Mohammed och Jana kvar, tillsammans i en främmande provins.

– Vi ville hellre dö än att lämna Ghouta, säger Mohammed.

Men Eman tycker fortfarande att familjen gjorde rätt.

– Trots vårt lidande, trots att vi inte kan sova på grund av kylan i tältet – det är lättare att bo här än hos regimen, konstaterar hon.

Hon säger att de som stannade kvar alltid är rädda för regimen. Flera har gripits.

– Mina döttrar (som lämnade familjen i Ghouta) vågar inte prata med mig. De riskerar att hamna i fängelse, säger hon.

Familjen placerades först i en skola i staden Harem, precis vid den turkiska gränsen. Efter fyra månader skaffade några bekanta en lägenhet till dem i byn Kafr-Ammem, öster om Saraqib.

– Folket i Idlib gillar oss Ghoutabor. Ändå är vi fortfarande främlingar här. Mycket är annorlunda, säger Eman Darkazalli.

– Jag saknar att tvätta kläder i en tvättmaskin, att sova varmt och att barnen kan leka utomhus.

Familjen tvingades till en sista – eller senaste – flykt när en stor militär operation inleddes för att ta kontroll över Idlib förra året. Området där de bodde bombades hårt. Alla måste fly.

– Lägenhetens dörrar och fönster blåstes ut av bombens tryck, berättar Mohammed. Familjen sprang ut på huvudgatan utan att få med sig några ytterkläder.

Efter ett par timmar fick de lift till staden Idlib där de tillfälligt kunde flytta in i en moské under 15 dagar. Nu bor de sedan en och en halv månad på Idlibs kommunala stadion.

Barnen är utan skola – igen. De har gått miste om flera årskurser. Kriget har präglat hela deras uppväxt.

Den dag när DN intervjuar familjen besöker en turkisk tv-kanal i lägret. De pratar med Jana. Hon ser sig som talesperson för lägret och menar att andra barn inte vågar prata med medierna på samma sätt som hon.

– Jag passar alltid på att be om saker för barnen och lägret: skola, diesel för att klara uppvärmningen och så önskar jag att bombningarna ska stoppas. Jag vill också att Turkiet tillåter min mosters man som är delvis förklarad att få passera gränsen och få behandling, berättar Jana.

Samtidigt drar hon en djup suck: ingen lyssnar.

Jana hör oss ännu sämre än de andra i familjen. Hennes trumhinna är skadad på grund av bomberna. Hon hostar skrällande. Hon ber mamman att ge henne yoghurt, som hon tycker fungerar som

medicin. Det går inte att få tag i läkemedel där de bor just nu.

– Jag har ont i halsen och magen. Jag vill inte sitta hemma, jag gillar skolan, säger Jana.

Nästan alla skolor i provinsen är stängda. De är antingen förstörda eller ombyggda till flyktingboenden. Fler skolor stängdes när de ryska och syriska stridsflygen nyligen intensifierade bombräderna kring provinshuvudstaden Idlib.

Hjälporganisationerna försöker så långt som möjligt få barnen att känna att de har ett normalt liv. De erbjuder psykologiskt stöd, leker och ritar med barnen och försöker hålla någon form av undervisning.

Tre volontärer från den syriska organisationen Violet Syria kommer förbi för att hälsa på Jana när vi pratar med

henne. De har saknat henne under de senaste aktiviteterna för barnen i lägret. Jana får en målarbok och färger.

I staden Idlib, som kontrolleras av motståndare till Assadregimen, befinner sig just nu minst en miljon människor. Assadregimen har med hjälp av Ryssland tagit oppositionens områden och driver människor mot den turkiska gränsen. Men den är stängd.

Familjen vet inte vad nästa flyktnål kan vara eller vart de ska ta vägen om regimens styrkor tar kontroll över hela provinsen. De lever sitt liv en dag i taget. Vi ringer tillbaka för att höra vad som har hänt med familjen efter att stridsplanet skrämt Jana.

– Mitt hjärta var nära att stanna av rädsla, säger Jana.

Hon sätter isär fötterna och hoppar för att mäta tältet för oss: Det är tre gånger fyra meter.

Du gillar att mäta, va?

– Javisst. Jag vill bli arkitekt. Jag vill bygga upp Syrien.

Saeed Alnahhal

saeed.alnahhal@dn.se

Halva Syriens befolkning är på flykt efter 10 års barbari

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Hur gick det till när Idlib, ett stycke jordbruksbygd i Syriens utkant, inte mycket större än Stockholms län, blev platsen för en massflykt av historisk omfattning? DN:s korrespondent Erik Ohlsson förklarar varför civilbefolkningens lidande bara fortsätter. Och fortsätter.

Om mindre än en månad går Syrienkriget in på sitt tionde år. Fortsätter kriget i ett och ett halvt år till – och det finns i nuläget få saker som talar emot det – har det pågått lika länge som första och andra världskriget tillsammans.

Under dessa år har det syriska territoriet blivit skådeplats för ett barbari som kunde höra medeltiden till.

Regimen har belägrat samhällen i årtal. Vatten, mat och mediciner har inte släppts in till invånarna, som tynat bort i hunger och sjukdomar. Kemiska stridsmedel som sarin och senapsgas har använts mot civila. Helikoptrar har släppt ned oljefat fyllda med trotyl på måfå över bostadsområden. Människor har kidnappats och ritualmördats av jihadistgrupper.

Halva Syriens befolkning – tio, elva miljoner människor – har flytt, inom eller

utom Syriens gränser. Syrien håller på att få en ny generation som inte vet om något annat än krig.

Flyktingsituationen i Syrien har också påverkat Europas inrikes- och utrikespolitik in i märgen.

Högerpopulistiska och främlingsfientliga partier har etablerat sig och utmanat regeringsmakten i flera europeiska länder. Flyktingfrågan har splittrat EU och förvandlat den passfria Schengenunionen till en papperstiger.

Kriget har dessutom ritat om den säkerhetspolitiska kartan, inte bara i Mellanöstern utan i hela världen. USA har tagit ett kliv tillbaka i Syrien, och nu slåss länder som Ryssland, Turkiet och Iran om det tomrum som amerikanerna lämnat efter sig.

Internationella organisationer som FN och Nato har inte kunnat hantera situationen utan framstått som veka och söndrade. Just nu är världens ögon riktade mot Idlib, där stad efter stad, samhälle efter samhälle töms på skräckslagna kvinnor och barn som flyr undan bomber från ryska stridsplan och artilleribeskjutning från den syriska regeringsarmén. Sedan drygt två månader genomför armén en storskalig militär operation för att återta Idlib, den enda av Syriens 14 provinser som kontrolleras av motståndare till regimen. Det som pågår är den enskilt största flyktingvågen sedan Syrienkriget började. FN beräknar att över 900 000 människor har flytt i Idlib under de senaste tio veckorna. Människomassorna rör sig mot gränsen till Turkiet, men där är gränsen obevekligt stängd.

För den som försökt följa utvecklingen under det långa kriget är det på ett förvridet sätt logiskt att Idlib just nu hemsöks av en flyktingkatastrof. Ryssland gick in i Syrienkriget på Bashar al-Assads sida i september 2015. Syftet var, enligt Moskva, att ”bekämpa terrorismen”. Det vill säga terrorsekten IS, som vid den tiden behärskade ungefär en tredjedel av Syriens yta. Men de ryska bombplanen kom att rikta in sig främst på de delar av Syrien som kontrollerades av regimmotståndare som även de motsatte sig IS. Denna väpnade opposition behärskade områden och regioner som låg fläckvis utkastade över det syriska territoriet: delar av Homs, Madaya, östra Ghouta, östra Aleppo. Det ryska stridsflyget och de syriska marktrupperna fick understöd av libanesiska Hizbollah och miliser som

utrustas och tränas av Iran, bemannade med frivilliga (eller tvångsrekryterade) soldater från Irak, Iran, Afghanistan och Pakistan.

Iran har varit ivrigt att stödja al-Assads regim av strategiska skäl. Om Iran har en fot i Syrien kan de öka trycket mot arvfienden Israel, som gränsar mot Syrien i söder. Det finns också en religiös-etnisk koppling mellan det shiamuslimska prästerskapet i Iran och Bashar al-Assad: presidenten tillhör befolkningsgruppen alawiter, en förgrening av shiaislam. Vändpunkten i Syrienkriget inträffade kring jultid år 2016, då regimmotståndarna blev av med sitt dittills starkaste fäste, östra Aleppo. Förlusten av området påverkade motståndsrörelsen mot al-Assad i grunden.

Efter östra Aleppos fall kom regimmotståndet att domineras av jihadisterna med en allt annat än demokratisk agenda. Samtidigt tappade USA intresset för Syrien.

När Barack Obama lämnade presidentposten i början av 2017 försvann det amerikanska stödet. Den nye presidenten Donald Trump har inte haft någon plan för hur Syrien ska hanteras. I stället har han reagerat på enskilda händelser.

Nu blev Turkiet fram som den främste uppbackaren av det väpnade motståndet mot Bashar al-Assad. Turkiet ville inte öppet stödja jihadistiska grupperingar. Men på marken i Syrien var lojaliteterna mellan motståndsgrupperna flytande. En av de fyrtioåriga väpnade grupperna kunde strida sida vid sida med al-Qaidaaknutna miliser, för att nästa dag bekämpa dem.

När den syriska regeringsarmén erövrat östra Aleppo i december 2016 gav de invånarna där ett ultimatum: stanna där ni är eller bli transporterade till Idlib. Samma villkor gällde andra oppositionskontrollerade städer och områden i Syrien som al-Assads armé tagit kontrollen över.

Många av invånarna i de tidigare oppositionskontrollerade områdena var osäkra över hur regimen skulle behandla dem. Kunde de lita på att de skulle slippa efterräkningar? Tvivlet gjorde att flera hellre flyttade till Idlib än stannade kvar. Idlib fick också ta emot regimmotståndare, ”rebeller”, som tvingats ge upp striden på andra ställen.

Idlib har sedan upprorets början år 2011 varit ett starkt fäste för regimens motståndare. I den folkliga revoltens inledning tog den demokratisinnade

oppositionen över det civila styret och kastade ut de korrupta partigångarna från al-Assadlägret. Jihadisterna höll sig i huvudsak borta. Det startades kvinnocenter och kulturföreningar, en oberoende radiostation etablerades. Men snart skulle regimmotståndet ändra karaktär. De västtillvända, sekulära revoltörerna manövrerades ut. Och efterträddes av jihadister av olika schatteringar och skepnader. Regimmotståndarna började strida inbördes. Terrorsekten IS försökte göra intrång i Idlib men slogs tillbaka – av jihadisterna. Ändå var det i Idlib, i det lilla samhället Barisha nära den turkiska gränsen, som IS allerhögste ledare Abu Bakr al-Bagdadi spårades upp av amerikanska specialstyrkor och likviderades i slutet av oktober förra året.

Året innan, i november 2018, mördades Raed Fares, en av de mest profilerade demokratiaktivisterna i Idlib. Han sköts i ett bakhåll av män som lokala medier identifierat som al-Qaida-sympatisörer. I dag styrs Idlib av en "räddningsregering" som i huvudsak är lojal med al-Qaidaanknutna jihadisterna inom Hayat Tahrir al-Sham. Befolkningen i Idlib har genomfört protester mot införandet av religiösa skatter och striktare klädkoder. Så förvandlades Idlibprovinsen, ett dittills ganska anonymt jordbruksdistrikt på gränsen mot Turkiet, i storlek jämförbart med Stockholms län, till ett slags avstjälpningsplats för regimmotståndare och för internflyktingar. Jan Egeland, tidigare chef för FN:s humanitära insatser i Syrien, kallar Idlib för "ett jättelikt flyktingläger".

Men detta system var inte tänkt att vara för evigt. President Bashar al-Assad har ju i åtskilliga tal genom åren understrukt att han tänker "ta tillbaka varje tum" av syriskt territorium. Det kan ju tyckas vällovligt och principfast. Problemet är att al-Assad i sin iver att återerövra territorium visat sig totalt okänslig för civilbefolkningens lidanden. President al-Assad och maktapparaten kring honom förknippas numera med omfattande krigsbrott. Sjukhus har setts som legitima mål enligt resonemanget "min fiendes läkare är min fiende". I Idlib har ett femtiotal sjukvårdsanläggningar förstörts i bombattacker. Och det finns en rad andra besvärande övergrepp. Människorättsorganisationen Amnesty har rapporter om utomrättsliga avrättningar av politiska motståndare. Högt uppsatta personer inom den syriska

säkerhetstjänsten utreds för tortyr och övergrepp på fångar. Minst 66 000 människor har bara "försvunnit" efter att ha gripits av Syriens säkerhetstjänst. Det har höjts röster för att inrätta en FN-styrd internationell Syrientribunal där misstänkta krigsbrott utreds. Stjärnåklagaren Carla del Ponte är en av dem som driver på detta. Kriget har skadat Bashar al-Assads legitimitet till den grad att han sannolikt alltid kommer att vara varg i veum i västvärldens ögon. Så länge al-Assad inte vill dela med sig av makten eller ta itu med de misstänkta krigsbrotten inom hans egna led, kommer de ledande länderna inom EU samt USA vara ovilliga att satsa pengar på att återuppbygga Syrien. Att få Syrien att resa sig ur ruinerna kommer att kosta ofattbart stora summor. Enligt tankesmedjan Carnegie Middle East

Center handlar det om minst tvåtusen miljarder kronor. Diskussionerna om återuppbyggnad har försatt Ryssland i ett besvärligt läge. Å ena sidan är det nödvändigt för Moskva att backa upp Bashar al-Assads regim. President al-Assad är ju garanten för att Ryssland kan behålla sin marinbas i Tartus vid Medelhavet liksom flygbasen i Hmeimim. Å andra sidan vill ryssarna för allt i världen inte hamna i ett läge där de får ansvar för den astronomiskt dyra rekonstruktionen av Syrien. Dessutom har utvecklingen i Idlib nu gjort att den ryska krigsmakten kan komma att konfronteras med turkisk militär. Turkiet är angeläget om att hålla syriska flyktingar och även Syriens kurder borta från den turkiska gränsen. Till detta kommer president Recep Tayyip Erdogans

ambition att göra Turkiet till en regional stormakt, en maktspelare som grannländerna måste respektera och förhålla sig till.

Det är därför Turkiet har militär på syriskt territorium, med både Rysslands och USA:s goda minne. President Bashar al-Assad protesterar, men han får finna sig i att Syriens öde inte bestäms av honom själv, utan av utomstående aktörer som bevakar sina egna intressen.

Varken Turkiet eller Ryssland vill egentligen ha öppet krig, men de vill inte heller ge upp sina intressen. Det är mycket möjligt att regeringarna i Ankara och i Moskva lyckas förhandla fram en tillfällig vapenvila i Idlib. Men vapenvilor i Syrien har en tendens att vara opålitliga och bli kortvariga.

Tidigare i veckan rapporterade den statliga nyhetsbyrån Sana om glädjescener från

Saadallah Al Jaberi-torget i den västra delen av storstaden Aleppo.

Bilderna visar medborgare som viftar med syriska flaggor och hötter med porträtt av president Bashar al-Assad. Bildtexterna beskrev händelsen som spontana hyllningar till den syriska republikens president, sedan Syriens regeringsarmé tagit kontrollen över ”rebellkontrollerade” områden på landsbygden väster om Aleppo.

Det finns ingen anledning att betvivla äktheten i nyhetsinslagen från Sana. Och den offensiv som Syriens regeringsarmé inledde för snart två månader sedan har varit militärt framgångsrik.

Understödda av ryskt stridsflyg och miliser som stöds av Iran har den syriska krigsmakten intagit städer och byar i Idlib- och Aleppoprovinserna som tidigare

kontrollerades av jihadistiska grupperingar.

Men Sana förmedlar inte hela bilden av det som händer i Syrien just nu. Om den statliga nyhetsbyråns journalister förflyttat sig fem mil västerut från Aleppo, in i Idlibprovinsen, hade de hamnat i en verklighet långt från jubel och hyllningar till president Bashar al-Assad.

Regimens motståndare är främst hårdföra jihadister från den al-Qaida-anknutna grupperingen Hayat Tahrir al-Sham. Men också mer moderata men likafullt islamistiska miliser som får stöd av Turkiet. Bägge dessa grupperingar brukar i medierna klumpas ihop till ”rebeller”.

Mitt i korselden, mellan syriska regeringsarmén och rebellerna, befinner sig de flyende civila. Och på gränsen till Turkiet tar det stopp:

– Vi har tagit emot mellan 3,5 miljoner och 4 miljoner syriska flyktingar... vi har tyvärr inte plats för fler, sade Turkiets president Recep Tayyip Erdogan härom dagen.

Jubel och glädjerop i den ena staden – Aleppo. Blind flykt och dödsångest i den andra – Idlib. Bilder som illustrerar splittringen och polariseringen av Syrien och som också ger en förklaring till varför Syriens framtid ser mycket dyster ut. Visst finns det ett folkligt stöd för Bashar al-Assad. Men även om al-Assadregimen skulle fullfölja den storskaliga militära attacken mot Idlib och återta provinsen kan han knappast kalla sig för krigets segerherre.

Som FN:s förra Syriensändebud Staffan de Mistura sade strax innan han lämnade sitt uppdrag: ”Att vinna ett krig genom att återta allt territorium är inte samma sak som att vinna freden. Att vinna freden

innebär ett land som är beständigt och stabilt. Där alla befolkningsgrupper inkluderas och där det inte finns risk för att extremistgrupper ska växa sig starka.” Idlib, ja, hela Syrien, riskerar att bli Mellanösterns variga sår, en region där det varken råder krig eller fred. I själva verket finns det inga vinnare i Syrien, bara förlorare.

Erik Ohlsson

WHO varnar för snabb smittspridning i Afrika

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Världshälsoorganisationen WHO samlar sig nu för att hindra det nya coronaviruset från att sprida sig till Afrika. Ett utbrott där skulle kunna få en mycket omfattande spridning.

Samtidigt som smittan sprider sig över världen har såväl Afrika som Sydamerika hittills klarat sig utan några bekräftade fall. WHO-chefen Tedros Adhanom

Ghebreyesus har vid flera tillfällen varnat för hur en spridning till Afrika kan få en allvarlig effekt när det gäller den globala spridningen. Detta eftersom sjukvården är dåligt utbyggd i en rad afrikanska länder. Risker är överhängande att det nya coronaviruset ska nå också dit, sa Anthony Fauci, chef för det nationella institutet för allergi och infektionssjukdomar i en intervju med CNN på lördagen. Fauci varnade för att världen står på randen till en pandemi, alltså en snabb spridning i ett stort antal länder.

– Risker för att det ska bli en pandemi finns och då kan inget land undvika det. WHO arbetar för att förbereda de afrikanska länderna för ett eventuellt utbrott och bland annat börjat identifierat de länder som har mest handel och transporter till Kina. I utvalda länder har man börjat använda samma system som

används för att testa för ebola för att testa om någon smittats av det nya coronaviruset.

Världshälsoorganisationen, WHO, har också skickat skyddsutrustning för sjukvårdspersonal och förbereder utskick av mer testutrustning.

Nya siffror från WHO visar att dödligheten till följd av viruset fortsätter att ligga på 2 procent och att antalet dödsfall per dag ligger kring 100.

I helgen publicerade kinesisk forskare en studie som visar att smittan inte har sitt ursprung i Wuhan utan fördes till fiskmarknaden i Wuhan från annat håll och sedan snabbt spreds från marknad till marknad, skriver statskontrollerade Global Times.

”Vi drar slutsatsen att viruset kan ha funnits i omlopp bland människor i Wuhan före december 2019 och troligen

uppstod i slutet av november”, skriver forskarna som också noterar att det inte har gått att bekräfta var smittan egentligen uppstod. ”Men det är ingen tvekan om att Huananmarknaden gav en kraftig vidarespridning åt viruset.”

Forskarna, vars rapport har finansierats av bland andra Kinas vetenskapsakademi, drar slutsatsen efter att ha studerat genetiskt material, infektionskällor och vilken väg 93 smittade i tolv olika länder har fått smittan.

I går, lördag, svarade också Kinas president Xi Jinping den amerikanske miljardären och filantropen Bill Gates som tidigare den här månaden erbjöd Kina motsvarande en miljard kronor i nödhjälp för att bekämpa viruset. Xi tackade Bill Gates och Bill & Melinda Gates Foundation för stödet.

På lördagen avled ytterligare en person i Italien till följd av viruset. Därmed har en 78-årig man och en 75-årig kvinna dött. Trots att Italien var det första landet i Europa att stoppa all flygtrafik till och från Kina har viruset under de senaste dagarna drabbat tio städer i norra Italien.

Myndigheterna har beordrat stängning av butiker, skolor och allmänna byggnader, och bilder från de drabbade städerna visar tomma gator och igenbommade butiker.

I Iran har 28 personer smittats och fem av dem har avlidit. Enligt en talesperson för Irans hälsodepartement, som citeras av den halvstatliga nyhetsbyrån ISNA, har flera av de smittade besökt staden Qom eller haft kontakt med någon där. I några av de övriga fallen är det oklart vad smittkällan kan vara.

I Sydkorea fortsatte antalet smittade att fördubblas för tredje dagen i rad, och

antalet sjuka är nu uppe i 433 och två personer har avlidit, skriver Joongang Daily. De sydkoreanska myndigheterna tvingar nu samtliga resenärer som flyger in i landet att installera en app i sina telefoner som gör att besökaren måste gå till dagliga hälsokontroller. Om de inte gör det riskerar de att gripas och sättas i karantän, rapporterar CNN.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se

Fakta.

Det nya coronaviruset, covid-19, upptäcktes bland en grupp patienter med lunginflammation i Wuhan strax före nyår.

På lördagen hade 77 923 bekräftade fall upptäckts runt om i världen. Av dessa var 76 291 fall i Fastlandskina.

21 259 personer som smittats hade då tillfrisknat.

2 366 personer har avlidit.

Delstatsval i skuggan av terrorn

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Söndagens delstatsval i Hamburg överskuggas av den högerextrema terror som drabbat Tyskland. Även kaoset i Thüringen väntas påverka valutgången.

Berlin.

Klimatet, skolan och bostadsfrågor har dominerat valrörelsen i Hamburg, som traditionellt sett styrts av

Socialdemokraterna SPD och räknas som ett av de allra sista röda fästena i Tyskland. Men valspurten har överskuggats dels av

massakern i Hanau tidigare i veckan, och dels av det politiska kaoset i Thüringen som kastat in de borgerliga partierna i en förtroendekris.

SPD ser ut att ha gynnats av det oroliga läget och enligt de senaste opinionsmätningarna kan nå omkring 40 procent, vilket är fenomenala siffror jämfört med på riksplanet där partiet legat stabilt kring 14 procent. Att SPD i Hamburg har vind i seglen är mycket borgmästaren Peter Tschentscher förtjänst. 54-åringen anses vara en pragmatiker och beskriver sig som ”koncentrerad och ospektakulär”.

SPD får också draghjälp av de borgerliga partiernas kräftgång. Kristdemokraterna CDU är sedan partiledaren Annegret Kramp-Karrenbauers plötsliga avhopp fullt upptagna med att hitta en ny ledare, samt utkämpa ett mindre inbördeskrig om

hur man ska ta sig ur dödläget i Thüringen. CDU ser nu ut att göra ett mycket dåligt val, precis som marknadsliberala FDP, vars kandidat valdes till regeringschef i Thüringen med hjälp av röster från det högernationalistiska partiet Alternativ för Tyskland (AFD) – ett tabubrott i tysk inrikespolitik.

Valets stora vinnare väntas bli Miljöpartiet De gröna som ser ut att kunna få stöd av en fjärdedel av väljarna, dubbelt så många som i valet för fem år sedan.

Lina Lund

lina.lund@dn.se

Pia Gripenberg: Sverige hade nyckelroll i EU:s budgetfiasko

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Bryssel. Det extra EU-toppmötet om budgeten brakade som befarat samman. De 27 medlemsstaterna kom bara myrsteg närmare varandra i synen

på hur mycket pengar som behövs närmaste sju åren. Som motpol till de tongivande i de snålas gäng, där Sverige ingår, har tre länder tagit på sig att leda arbetet för en mer generös budget. Nästa toppmöte lär bli rejält tuffare.

Fråga vilken koalitionsregering i Europa som helst – det är alltid besvärligt att bli överens om en statsbudget. Lägg till att i EU är det 27 parter som ska vara eniga. För att ytterligare komplicera förutsättningar går det inte att låna pengar till utgifterna.

Absolut största delen av verksamheten ska finansieras med skattemedel. För 2019 kom 72 procent in som avgifter från medlemsstaterna, alltså skatt. Den andelen har genom åren ökat allteftersom EU:s olika handelsavtal med omvärlden slagit igenom. Med nya handelsavtal

försvinner nämligen tullavgifter, som går till EU-kommissionen.

Och en grej till. Brexit.

Storbritanniens premiärminister Margaret Thatcher förhandlade till sig en rabatt för att landet skulle slippa betala så mycket till EU. Men britterna har ändå genom åren varit en betydande nettobetalare. Det budgethållet måste fyllas.

Danmark, Nederländerna, Sverige och Österrike är i förhållande till sina ekonomier stora nettobetalare in till EU. I tidigare budgetförhandlingarna har de varit vagnarna som hakat på det brittiska loket. När brittiska premiärministrar slagits för att hålla nere EU:s budget har det gynnat dessa fyra. Tyskland, EU:s överlägset största nettobetalare, har också gynnats. Men Angela Merkel har i förhållande till sin brittiska kollega varit lågmäld.

Sverige och de tre övriga som nämns ovan har för att hävda sig bildat ”frugal four”.

De fyra sparsamma. Eller fyra supersnåla, om man lyssnar till vad andra regeringschefer kallar dem. Det var dessa fyra som satte tonen under de nästan 30 timmar som EU-toppmötet pågick i veckan. Länderna spelade en nyckelroll i budgetfiaskot. De var betydligt mer samkörda än vad andra medlemsstater var. 15 länder från södra och östra Europa, som tidigare pratat ihop sig under ledning av Portugals premiärminister António Costa, hade svårare att uppbåda en enad front.

Ett talande exempel. Natten mellan torsdag och fredag höll Europeiska rådets ordförande Charles Michel, som leder toppmötena, enskilda samtal med varje medlemsstat. Mötena avslöste varandra enligt en särskild turordning.

Statsminister Stefan Löfven, med könummer sju, var först ut av de fyra sparsamma. I stället för att gå in själv tog han med sig de tre andra. Michels möjlighet att splittra gruppen minskade därmed drastiskt. Han försökte ändå. I ett förslag som lades fram på fredagskvällen stuvade Michel om i budgeten för att ge lite ”godis” till Österrike och Nederländerna. De nappade inte. Charles Michel presenterade då ett utkast till budgetförslag som var marginellt lägre än hans första. Det var för mycket pengar för de fyra. För lite för Costas gäng. De sistnämnda har nu vuxit till 17 medlemsstater som kallar sig ”vänner för ett mer ambitiöst Europa”. Det är en slogan i linje med EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyens tal om ett ”Europa som strävar efter mer”.

Just Costa tillsammans med Italien och Rumänien har fått i uppdrag av de 17 att ta fram ett motförslag till de fyra sparsamma. Frågan är hur lång tid de behöver på sig för att enas. De fyra sparsamma har redan en strategi för vilka delar av budgeten de vill skära ner på. De 17 vännerna måste framför allt hitta en strategi för hur de ska få in mer pengar till EU. En given väg att gå är att hitta andra intäktskällor än medlemsstaternas EU-avgifter. Det är då gamla idéer om en gemensam EU-skatt för digitala jätteföretag som Google och Facebook kan dyka upp igen. Liksom Sverige med flera kan peka på hur mycket de betalar in netto till EU kan dessa länder peka på hur mycket mer de betalar in brutto till EU. Läsare av tidningar i södra och östra Europa får veta att per capita betalar de in betydligt mer än de rika invånarna i norr. Förståelsen för

Sveriges position är med andra ord liten i dessa länder.

Någon gång framöver, kanske först i höst när Tyskland tagit över ordförandeklubban i EU, måste ledarna bli överens. Hur det ska gå till är i dagsläget omöjligt att förstå.

I vilket fall kommer det att krävas fler besvärliga nattmanglingar.

Pia Gripenberg

Vi är blinda för riskerna på den toppstyrda kinesiska marknaden

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Den svenska affärsstrategin i Kina är naiv. Riskerna är många och landets problem omfattande. Att coronaviruset har växt explosionsartat är en konsekvens av bristen på demokrati och öppenhet. Lars Ellström efterlyser en realistisk politik.

”Kina är i dag världens största ekonomi och en av de viktigaste konsumentmarknaderna i världen. Det innebär enorm potential för svenska företag, både inom detaljhandeln och i tillverkningsindustrin.”

Den deklarationen görs högst upp på Business Swedens hemsida om deras verksamhet i Kina. Business Sweden ägs gemensamt av svenska staten och det svenska näringslivet och hjälper både svenska företag på internationella marknader och utländska företag att etablera sig i Sverige. Det är en av de viktigaste dörröppnarna för svenskt internationellt ekonomiskt utbyte. Dessutom finns många andra som på olika sätt vill bistå svenska företag på den kinesiska marknaden som Svenska handelskammaren i Kina, Sweden-China Trade Council, banker, enskilda konsulter

och affärsstrateger. Att döma av deras hemsidor och andra uttalanden är de på det stora hela överens med Business Sweden i bedömningen av den kinesiska marknadens betydelse. Den som vill vara framgångsrik måste finna sin nisch där. Till det kommer en respekt, nästan bävan, inför den kinesiska stormakten som, mer eller mindre uttalat, väntas dominera världen inom en nära framtid. I bakgrunden skymtar ofta också en fascination för det exotiskt främmande Kina som tycks fungera enligt andra principer och normer än vår västerländska värld – besvärligt men lockande. Det här sättet att se på den kinesiska marknaden präglar också det som kallas regeringens Kinastrategi (egentligen ”Regeringens skrivelse 2019/20:18 – Arbetet i frågor som rör Kina”). Utgångspunkten är att Kina är ”en

stormakt /.../ vars intressen och påverkan sträcker sig till världens alla hörn och rör fler och fler frågor i det internationella samarbetet”.

Men samtidigt målas en mycket dystert bild upp: en enpartistat utan demokrati och oberoende rättsväsende, inskränkta mänskliga och medborgerliga rättigheter, nyhetsmedier under det styrande kommunistpartiets kontroll, förtryck av etniska och religiösa minoriteter, utomrättsliga fängslanden av både kinesiska och utländska medborgare och en statligt styrd ekonomi utan transparens och med dåligt skydd för immateriella rättigheter. Därtill kommer allvarliga miljöproblem, vidlyftiga och diskutabla investeringsprojekt utomlands (Belt & Road Initiative), ett politiskt system utan mekanismer för att lösa inre konflikter, industriell överkapacitet, hög

skuldsättning, omfattande korruption och en åldrande befolkning.

Mot den här bakgrunden skulle man vänta sig en analys av riskerna i den kinesiska marknaden och konsekvenserna därav för både mellanstatligt utbyte och affärsverksamhet, men någon sådan görs inte. I stället levereras en lista med olika initiativ för ”en bred dialog med Kina” med syftet att bland annat ”utveckla de ekonomiska banden /.../ inklusive genom ökad export och investeringar”.

Det är märkligt men UD och regeringen är ingalunda ensamma om denna blindhet för riskerna i den kinesiska marknaden.

Den är snarare legio bland de som erbjuder sig att lotsa svenska företag rätt i denna främmande miljö. När Joakim Abeleen, Business Swedens marknadschef för Större Kina och chef för kontoret i Peking, på deras hemsida besvarar frågan

om vilka risker man kan möta i Kina inskränker han sig till att framhålla att man måste vara flexibel, noga med att hitta rätt affärspartner och hänga med i affärsklimatets och affärsjuridikens snabba förändringar, vilket bäst hanteras med lokal närvaro.

Men de kinesiska marknadsriskerna är alltså betydligt allvarligare och mera omfattande än så. Listan över besvärande förhållanden i regeringens Kinastrategi är ett första steg för att identifiera och analysera de risker som både myndigheter och företag borde beakta i kontakter och utbyten med kinesiska motparter. Var och en av dessa risker kan blomma ut i förödande kriser.

Det är speciellt viktigt att inse att det kinesiska rättsväsendet saknar självständighet, att det, liksom allt annat i dagens Kina, kontrolleras och styrs av

kommunistpartiet. Det innebär att det är partiet som tolkar lagarna och deras tillämpning och dessutom använder rättsliga och polisiära myndigheter för sina egna syften, ofta i strid med såväl kinesisk som internationell lagstiftning. Många har fått erfara det, alltifrån kinesiska människorättsadvokater till uigurer och andra muslimer i Xinjiang.

Det gäller också den svenske bokförläggaren Gui Minhai som bortfördes illegalt från Thailand och som sedan mer än fyra år hålls fängslad i Kina utan rättegång och specificerade anklagelser. Tre andra exempel är de kanadensiska medborgarna Michael Kovrig, Michael Spavor och Robert Lloyd Schellenberg. Kovrig och Spavor fängslades i Kina i december 2018 som en uttrycklig vedergällning för att kinesiska Huaweis finanschef Meng Wanzhou hade

arresterats i Kanada för anklagelser om bedrägeri. Uppenbarligen av samma skäl dömdes Schellenberg ungefär samtidigt till döden för knarksmuggling efter en summarisk rättegång i Dalian.

Konsekvensen av detta är inte bara att det i sista hand är omöjligt att göra tillförlitliga tolkningar av det kinesiska juridiska regelverket. Det betyder också att varje representant för svenska företag eller myndigheter som är verksam i Kina löper risk att när som helst gripas och fängslas, eller till och med dömas till fasansfulla straff, om kinesiska makthavare av en eller annan anledning vill utöva utpressning mot Sverige. Det kan räcka med att en prominent kinesisk representant arresteras av Säpo för illegal underrättelseverksamhet.

Listan över risker i den kinesiska marknaden kan göras betydligt längre.

Exempelvis bör den också omfatta Pekings alltmera aggressiva agerande i landets närområde, i Sydkinesiska och Östkinesiska havet, gentemot Indien och Taiwan samt i sättet att bemöta berättigade krav på demokratiskt inflytande i Hongkong. Krig och interventioner med vapenmakt kan inte uteslutas – med oöverblickbara konsekvenser.

Men avsaknaden av demokrati är nog den allvarligaste riskfaktorn, inte minst därför att den är själva fundamentet på vilket kommunistpartiets makt vilar. De ekonomiska reformer som inleddes i slutet av 70-talet har aldrig haft som mål att demokratisera Kina utan att göra landet rikt och inflytelserikt och därmed stärka partiets makt.

Resultatet är en haltande, statligt kontrollerad, marknadsekonomi som går

på ett ben. Mellan marknadsekonomi och demokrati finns ett nära förhållande. För att förstå det räcker det med att tänka på hur Sverige har utvecklats från ett hierarkiskt agrarsamhälle till en marknadsekonomisk välfärdsstat. Utan demokratisering hade det inte varit möjligt.

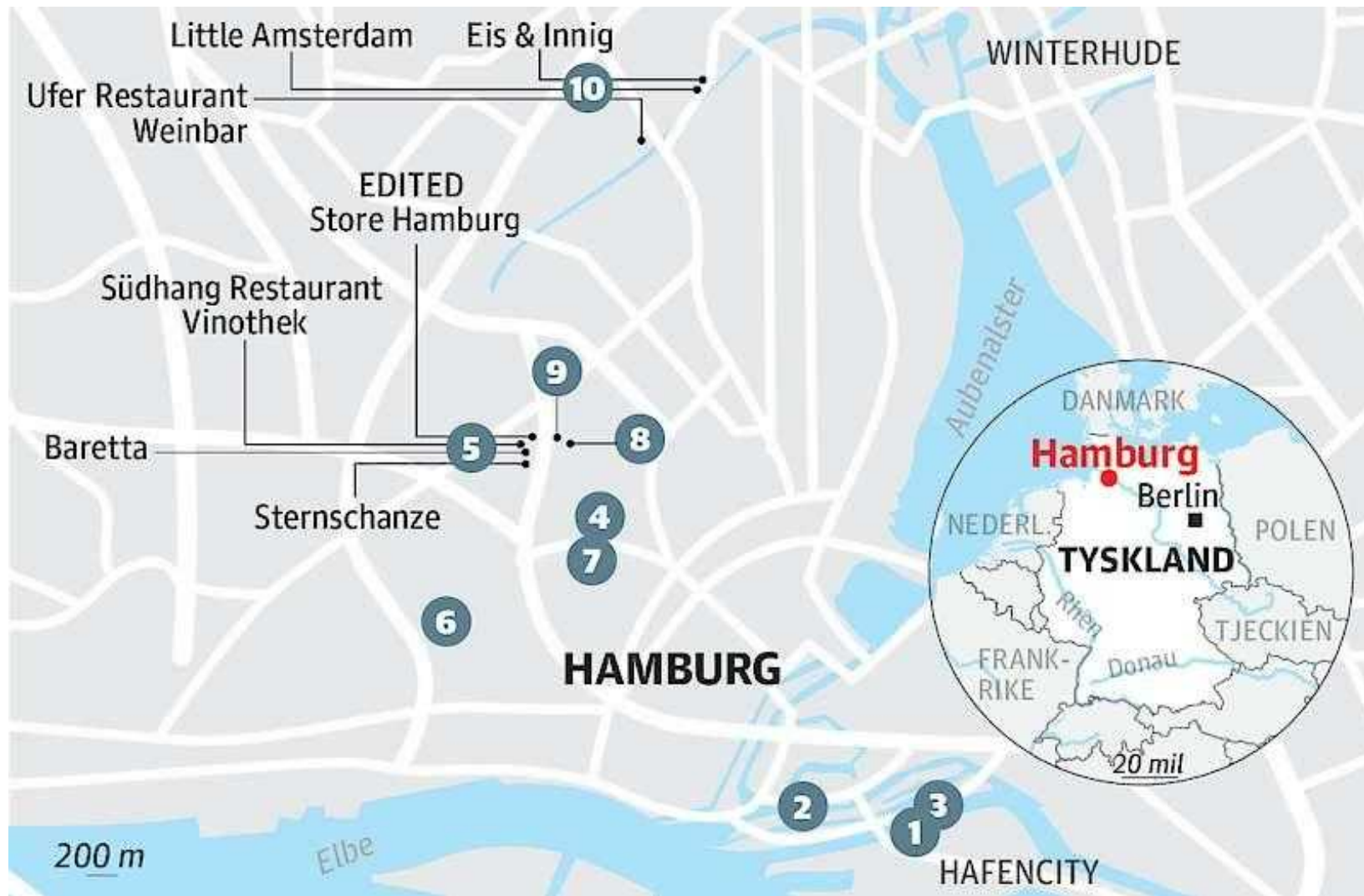
Om sambandet mellan marknadsekonomi och demokrati finns en omfattande forskning. I "Vägar till välstånd – Sambandet mellan demokrati och marknadsekonomi" ger Johannes Lindvall och Bo Rothstein en pedagogisk översikt och utvärdering av denna forskning. De pekar på att demokratiska, opartiska och icke korrupta, institutioner som har medborgarnas förtroende är av avgörande betydelse för en gynnsam marknadsekonomisk utveckling.

Att Kina saknar sådana institutioner är därför skäl att ifrågasätta den långsiktiga hållbarheten i landets ekonomiska utveckling. Hanteringen av den nu pågående coronavirusepidemin exemplifierar detta. I enlighet med partiets etablerade policy av kontroll och censur hemlighöll myndigheterna i Wuhan information om viruset under december–januari, samtidigt som samma myndigheter genomförde en bankett med 40 000 gäster den 18 januari för att fira det kinesiska nyåret. De som ändå försökte varna för coronaviruset har förföljts och, i vissa fall, av allt att döma fängslats. När situationen trots det blev ohållbar har stora områden med hundratals miljoner människor satts i karantän eller isolerats. En konsekvens är att epidemin har växt explosionsartat. En annan är att det låga förtroendet för myndigheter och partiet

har blivit ännu lägre. En tredje är att ekonomin nu börjar ta skada: företag kan inte återuppta sin produktion efter nyåret som planerat, utländska företag som är beroende av leveranser från Kina blir lidande och många börjar se sig om efter andra leverantörer och marknader. Ingen har naturligtvis kunnat förutse att ett nytt coronavirus skulle dyka upp mitt inne i Kina. Ändå behöver man inte vara expert för att inse att något sådant kan inträffa, eller någon annan svårbemästrad katastrof. Det man ändå kan förutse är att den kinesiska regimen skulle hantera detta på just det sätt den nu gör – och att den sannolikt kommer att hantera andra framtida kriser på ett likartat sätt. De som hittills enbart har fokuserat på den kinesiska marknadens stora potential bör ta lärdom. Framför allt är det nödvändigt att göra seriösa riskanalyser av den.

Enskilda företag har anledning att se över sina engagemang i Kina. En tumregel bör vara att inte vara helt beroende av denna riskabla marknad. UD och regeringen måste ompröva sitt förhållningssätt till Kina: det är hög tid för en mera realistisk Kinastrategi.

Lars Ellström

Ta tåget till Hamburg

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Kul uteliv, intressanta sevärdheter och spännande gastronomi – allt i en gammal sjöfartsstad så nära att man kan ta tåget dit för en weekend. Häng med författarna bakom boken "Med tåg genom Europa" till intressanta Hamburg!

Det känns pampigt att rulla in i den enorma tåghallen på Hamburg Hauptbahnhof, med 37 meters takhöjd finns det rum för massor av reslust. Stationen öppnades 1906, i en tid då tiderna var goda och tyska rallare drog järnväg kors och tvärs över hela landet. Fortfarande är det norra Europas främsta

knutpunkt för oss som reser på räls. När vi är här stannar vi alltid en stund på balkongen ovanför perrongerna för att se tågen komma och gå, ibland bara med några minuters mellanrum. Det doftar äventyr, storstad och resa. Och det myllrar! Svindlande 550 000 personer passerar perrongerna varje dag.

Det är en varm eftermiddag så vi börjar med en båttur på floden Elbe. Många båtar avgår från Landungsbrücken, oavsett om det är guidade specialturer eller om de är en del av lokaltrafiken. Just i dag går vår resa till Övelgönne, en halvtimmes båtfärd västerut nedåt floden. På vägen dyker det upp pampiga villor, frodig grönska, strandbarer och sandiga stränder. En varm helgdag kan det bli mycket folk, men vi hittar en behaglig plats på strandrestaurangen Ahoi. Barnen leker i sanden, pizzorna är goda och ölen kalla.

Lägg till en spännande urban utsikt över hamnkranar och förbipasserande fraktfartyg och du får en perfekt fredagseftermiddag. Det är också fint att ta en sväng till fots i området. Vill du sträcka mer på benen är promenaden tillbaka till Landungsbrücken inte dum, du går längs floden genom flera parker. Det är dock en hel del trappsteg som måste avverkas för att ta sig upp från stranden, så se till att ha bra skor på fötterna.

För natten inkvarterar vi oss i Hafenstadt där designhotellet 25Hours har flyttat in i gamla hamnkontoret. Rummen och loungen är snygga med fin känsla för originaldetaljerna. Baren Boilerman Bar lockar både lokala och turister och är till skillnad från många andra hotellbarer kul och livlig.

Morgonen efter besöker vi en av Hamburgs mest populära sevärdheter,

Miniatur Wunderland. Det gäller att vara här tidigt och helst köpa biljett i förväg, kön växer fort. Väl inne är rum efter rum fyllda av miniatyrstäder och landskap med tåg, båtar, bilar, slott, flygplan och bergstunnlar. Allt är välgjort in i minsta detalj och självklart elektrifierat. En sevärdhet för ung som gammal, även om det mellan varven känns lite trångt.

Betydligt luftigare är det på närliggande enorma Maritimes Museum som ställer ut massor av båda nya och gamla föremål, allt från uniformer och barometrar till ubåtar och fartygsmodeller. Deras restaurang är också värd ett besök, här sitter man fint vid vattnet på uteserveringens balkong. Gott är det också, på våren äter vi gärna vit sparris med färskpotatis.

Ett favoritområde i Hamburg är Sternschanze. Här samsas sekelskifteshus

med grönskande träd, utelivet är ungt och restaurangerna många. På Susannenstrasse, en av huvudgatorna i området, finns också kul småbutiker med kläder och prylar. När det gäller shopping är också kvarteren i Karolinenviertel (blott en kort promenad bort) värda ett besök. Här ligger bland annat butiken Herr von Eden som är helt inriktad på välskräddade herrplagg. Får du med dig något härifrån kan du vara säker på att du både är unikt elegant och att du har ett plagg du kan bära länge.

Många förknippar Hamburg med Reeperbahns blinkande lampor och bedagade nattliv. Turistkommersen är i full gång med rockbarer, sexbutiker och en och annan drogförsäljare, därför går vi hellre upp ett par kvarter i St Pauli som området heter (ja, det är deras fotbollslag som blivit så kult). På gatan med det

skönklingande namnet Paul-Roosen-Strasse göms ett litet kluster bra barer och restauranger. Mysiga haket Krug serverar enligt sig själva "kvarterskrogs-gastronomi" och maten är också lagad med både hjärta och finesse. Det är ett ganska litet ställe, boka bord i förväg.

Som i så många tyska städer har andra världskriget lämnat sina spår. En av de största lämningarna i Hamburg är den gigantiska luftvärnsbunkern vid Heiligengeistfeld. Stor som ett kvarter var den omöjlig att förstöra utan att halva staden följde med i smällen och under många år ruvade bunkern mörk och tyst i sin ensamhet. Nu är betongkolossen mest känd för klubben Uebel und Gefährlich (dåligt och farligt) som huserar allra högst upp. Här kan man dansa sig svettig nätterna igenom och behöver du svalka är det bara att kliva ut på takterrassen. Det

som en gång var plattformen för luftvärnskanoner uppe på taket är numera uteterrass med palmer och parasoller. Om nattpassen blir väldigt sena kan det behövas en vällagad kopp starkt kaffe för att vakna till. Elbgold har flera kaféer i Hamburg där man serverar sitt egenrostade svarta guld tillsammans med hembakat. Bönorna är specialimporterade och mjölken kommer från en gård utanför Hamburg. Vi går gärna till Elbgold Schanze där man också har sitt rosteri, allt inrymt i ett vackert gammalt ölbryggeri. Apropos öl, strax intill ligger mikrobryggeriet Altes Mädchen för den som hellre vill smaka lokalt hantverksöl tillsammans med en chark- och ostplanka. Rör man sig bara en liten bit bort från Hamburgs centrala delar uppenbarar sig lugna och grönskande bostadskvarter kantade av kanaler och äldre hus. Ett

område dit inte många turister kommer och som är fint att promenera runt i ligger nära Hoheluftbrücke. Vid Isebekkanal lockar flera uteserveringar som till exempel Little Amsterdam och Ufer Weinbar. I det här området gömmer sig också en av stans bästa glasskiosker, Eis und Innig. Det är inte dumt att sitta vid kanalen med sin glass och se kajaker och stå upp-paddlare glida förbi. När det efter en solig söndag är dags för hemfärd tar vi bara tunnelbanan ett par stationer till Hauptbahnhof, tio minuter innan tåget avgår. Smidigt!

Anna W Thorbjörnsson

Marko T Wramén

1 Sov gott i gamla hamnkontoret

25hours Hotel Altes Hafenamt

Designhotellet 25hours i gamla hamnkontoret är både snyggt och mysigt. Extra plus för hotellbaren Boilerman Bar.

Osakaallee 12

www.25hours-hotels.com/hotels/hamburg/altes-hafenamt

2 Modelljärnväg galore!

Miniatur Wunderland

Alpjärnvägar, broar, tåg, städer, hamnar och hav – allt i miniatyr. Kul för både stor och liten.

Kehrwieder 2-4/Block D

www.miniatur-wunderland.de

3 Maritima mästerverk

Internationales Maritimes Museum

Ströva runt bland gamla vackra maritima föremål och fartygsmodeller. Avsluta med god lunch.

Koreastrasse 1

www.imm-hamburg.de

4 Gourmetmat på kvarterskrog

Krug

Vällagat och familjärt med finesse gör Krug till en favorit. Boka bord!

Paul-Roosen-Strasse 35

www.krughamburg.de

5 Prova lokalt hantverksöl

Altes Mädchen

Provsmaka olika ölsorter tillsammans med en chark- och ostbricka. Supergott!

Lagerstrasse 28B

www.altes-maedchen.com

6 En glass eller ett glas i solen

Det är skönt att hänga vid Isebekkanal med en glass eller ett glas av något svalt. Perfekt för söndagspromenaden.

Eis und Innig

Klosterallee 102

www.facebook.com/Eisundinnig

Little Amsterdam

Klosterallee 69

[www.facebook.com/ LittleAmsterdamHH/](https://www.facebook.com/LittleAmsterdamHH/)

Ufer Restaurant Weinbar

Bismarckstrasse 151

www.ufer-hamburg.de

7 Finfika av bästa klass

Elbgold

Här är kaffet noga utvalt, mjölken och bakverken likaså. Elbgold finns på flera ställen i Hamburg, vi går ofta till den i Sternschanze.

Lagerstrasse 34c

www.elbgold.com

8 Shoppa eleganta herrkläder

Herr von Eden

Kolla in eller shoppa skräddarsydda och eleganta kläder i helt unik stil!

Marktstrasse 33

www.herrvoneden.com

9 Häng i området Sternschanze

Sternschanze

I det här området finns både ett livligt och ungt nattliv, bra restauranger och kul butiker.

Südhang Restaurant Vinotek

Susannenstrasse 29

www.suedhang-hamburg.de

Boutique Baretta

Susannenstrasse 19

www.baretta.de

Edited Store Hamburg

Schanzenstraße 97

www.edited.de

10 Dansa hela natten i en gammal bunker

Uebel und Gefährlich

Den enorma bunkern från andra världskriget är i dag en av Hamburgs coolaste klubbar.

Feldstrasse 66

www.uebelundgefaehrlich.com

Resfakta.

Res hit med tåg: Tåget går direkt från Köpenhamn till Hamburg eller med ett byte på Jylland. Från Stockholm och Göteborg går tåg direkt till Köpenhamn.

Bästa tiden: Vår, höst och tidig sommar.

Tidsskillnad: Ingen.

Språk: Tyska.

Valuta: Euro.

Prisnivå: Billigare än Sverige, framför allt på dryck.

Ta dig runt: Tunnelbana, buss och båt.

Hamburgkortet är fördelaktigt för transporter och museer. Det går också att promenera till mycket.

Bra att veta: Mellan 1640 och 1864 gick gränsen mellan Danmark och Tyskland genom St Pauli, eftersom stadsdelen Altona med hamn tillhörde Danmark.

Läs mer: www.hamburg-tourism.de.

Böcker: "En eftersökt man" av John le Carré, boken är också filmatiserad med samma namn.

Berättelsen om de fyra jättarna kan vara den äldsta vi har

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

Vi har bara börjat förstå hur djupa avtryck naturens våldsamma nycker gjort i vår kultur.

En gång för länge sedan kom fyra jättar från havet. Tre av dem vandrade vidare inåt världen medan den fjärde hukade sig. Hans kropp blev ett berg, tänderna blev till

lava och de som såg det hända skulle ge honom namnet Budj Bim.

Det var kanske inte exakt så det gick till men ungefär så går berättelsen. Den som i tusentals år berättats av gunditjmara – en stam tillhörande den australienska ursprungsbefolkning vi brukar bunta samman under etiketten aboriginer. Ingen vet med säkerhet hur många tusen år berättelsen färdats från mun till mun.

Knappast mer än 13000 år, brukade man säga med hänvisning till de äldsta vedertagna bevisen för mänsklig närvaro i trakterna kring Australiens sydöstra hörn. Men en ny och lite omtumlande geologisk studie av lavastenarna slår fast att den där vulkanen föddes för 37000 år sedan. Och geologerna bakom studien hittar inget annat utbrott som kunnat antända berättelsen. Vilket tyder på att berättelsen

om de fyra jättarna är den äldsta berättelse vi har.

Jag vet inte om det kittlar dig men jag blir som berusad av tanken på att en berättelse kan ha färdats så långt. Och denna berusning har ingen som helst avkylande effekt på mitt stadigt tilltagande intresse för vulkaner och deras funktion som fyrstorn i tiden. De är ju lite som cepheiderna, de särskilt ljusstarka stjärnorna vi använder för att beräkna avstånden i vårt universum. Fast de lyser här nere hos oss, ibland så starkt att de lämnar brännmärken i våra kulturer – vilket ger oss möjligheten att datera sådant som varit nästan omöjligt att datera. Man kan ju inte mäta det radioaktiva sönderfallet i en berättelse. Den fossileras inte. Inga myter ligger gömda i bärnstenar. Vi är tvungna att leta efter det mätbaras avtryck i det tyngdlösa.

Bo Gräslund, professor i arkeologi vid Uppsala universitet, har ju på ett övertygande sätt drivit tesen om att den fornnordiska mytologins fimbulvinter – den som skulle komma som ett förebud om ragnarök – är baserad på muntligt nedärvda berättelser om en vinter som faktiskt ägt rum. Eller snarare två somrar som aldrig ägde rum eftersom någonting slukade både solen och månen. Vi vet att ett vulkanutbrott förmörkade och kylde ner Europa år 537, hundratals år innan de nordiska kvädena nedtecknades. Flera senantika källor från Medelhavsregionen beskriver dessa två somrar som aldrig riktigt kom, frostbitna skördar och skymda himlakroppar, och vi kan rimligen anta att denna prövning var ännu strängare på våra breddgrader. Här skrevs ingenting (då) men det finns spår i övergivna bosättningar som viskar om en

katastrof i mitten av 500-talet; en massiv avfolkning av det som en dag skulle kallas Sverige. Bo Gräslund gissar att så många som hälften av människorna här dog, utan att begripa varför detta mörker sänkt sig över världen.

Om det stämmer att vikingarna timrade hela sin undergångsmyt kring klimatförändringar finns det onekligen något ironiskt i att de som i dag bär Torshammaren som ett politiskt smycke också brukar vara de som har närmast till att tvivla på klimathotets allvar. Eller låter det otroligt att berättelsen om ragnarök skulle börjat så? Varför? Det vore varken första eller sista gången en vulkan lämnade avtryck i vår kultur.

1893 målade konstnären Edvard Munch ”Skriet” i ett första försök att lösgöra sig från den ängslan som övermannat honom under en besynnerligt blodröd skymning i

Kristiania tio år tidigare. Han förstod inte heller vad som hände med världen.

Eftersom ingen kunde berätta för honom om vulkanen Krakataus våldsamma utbrott nästan 1 100 mil därifrån.

En annan missfärgad sommar var den 1816. Sommaren som aldrig kom. Den var på väg men sedan var det som att världen gick sönder. Bönder i Massachusetts kunde bara se på när deras skördar frös. Liksom bönder i Pyrenéerna och bönder i Yangtzedalen. Och de som vände blicken uppåt kunde titta rakt in i solen utan att blinka. Som om den var döende.

Någonting var i alla fall fel.

I ”No summer”, det 127:e avsnittet av podcasten ”The Memory Palace”, berättar Nate DiMeo om denna sommar som aldrig kom och jag har lyssnat på det åtminstone tio gånger. Det är nog det bästa podcastavsnitt som spelats in och jag

tänker fortsätta lyssna tills jag slutar rysa i höjd med historierna som föddes när vulkanen Tambora lade en slöja runt en förbryllad värld. När han berättar om familjen Smith som lämnar Vermont – där vetet och majsens står under en meter snö i juni – och bosätter sig i byn Palmyra, alldeles nära en kulle där deras undergångsstämda son Joseph ska ”hitta” guldplattorna som låter honom skriva ”Mormons bok”.

Eller när han berättar om huset vid Genève sjön där ett sällskap sitter och kurar medan ett kallt regn öser ner. Där Lord Byron, 28, skriver en dikt och kallar den ”Darkness” medan Mary Wollstonecraft Godwin, 18, kanaliserar sin olust inför världens plötsliga kuslighet i ett första utkast till en bok om ett monster och hans skapare Frankenstein.

Om undergången föder stryktåliga berättelser har vi väl åtminstone några sådana att se fram emot.

Andrev Walden är journalist och fristående kolumnist på Dagens Nyheters ledarsida.

Andrev Walden

Björn af Kleen: Sanders ser ut som en vinnare efter knocken i Nevada

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

Reno, Nevada. När solen steg över Nevadas röda öken på söndagsmorgonen såg den 78-årige socialisten Bernie Sanders ut som Demokraternas presidentkandidat i höstens val mot Donald Trump.

Ett femtiotal primärval återstår fortfarande. Men Bernie Sanders vinstmarginal i Nevada kan inte skojas bort. 78-åringen är för tillfället partiets ledargestalt.

När en majoritet av rösterna i Nevada var räknade ledde Sanders med 46 procent. Tvåan, Joe Biden, hade knappt 20 procent. Därefter kom Pete Buttigieg med drygt 15 procent av rösterna.

Marginalerna kan skifta något under dagen. Men tillräckligt många distrikt hade räknats för att man ska kunna konstatera det uppenbara: Sanders vann en jordskredsseger i Nevada, den första delstat att gå till val där befolkningen faktiskt speglar den brokiga amerikanska demografin i stort.

Detta är viktigt, då Sanders tidigare uppfattats som något av kandidat för världsfrånvända vita väljare med

universitetsexamen, sådana som kan unna sig lyxen att teoretisera om allmän sjukvård, avskrivna studieskulder och en radikal ny miljöpolitik.

Resultatet i Nevada ställer föreställningen om den typiske Sandersväljaren på ända. Över 50 procent av delstatens latinamerikaner röstade på Sanders liksom 27 procent av afroamerikanerna, enligt preliminära vallokalsundersökningar. Det skulle kunna innebära att Sanders segertåg fortsätter genom South Carolina, som går till val på lördag. Där utgör svarta nästan 30 procent av befolkningen. Det kan innebära att Sanders kammar hem hundratals delegater i multietniska delstater som Texas och Kalifornien, som tillsammans med tolv andra delstater röstar den 3 mars under den så kallade Supertisdagen. Då omkring 40 procent av den amerikanska befolkningen kan rösta.

Den tidigare vicepresidenten Joe Biden räknar kallt med att söderns afroamerikaner ska väcka liv i hans kampanj, efter katastrofala siffror i Iowa och New Hampshire, tidiga delstater som domineras av vita majoritetsbefolkningar. Resultatet i Nevada håller Bidens svarta dröm vid liv. Han fick 39 procent av den afroamerikanska rösten här. En anhängare i publiken på Bidens valvaka i Las Vegas på lördagskvällen vrålade "Comeback Kid" när kandidaten intog talarstolen. Det var smeknamnet som Bill Clinton gav sig själv efter en oväntad seger i New Hampshire 1992.

– Vi kommer att vinna i South Carolina och så är vi tillbaka! ropade Biden från scenen och fyrade av ett av sina breda vita tandkrämsleenden.

Buttigieg, den 38-årige uppstickaren från mitten, hamnar alltså på en tredje plats,

före Elizabeth Warren och Amy Klobuchar. Det är inte dåligt. Men Buttigieg fick ynka 2 procent av den afroamerikanska rösten i Nevada, enligt vallokalsprognoserna.

Buttigieg, som slåss om Bidens väljare, kan aldrig bli Demokraternas slutgiltiga kandidat om han inte förmår bygga en koalition som inkluderar svarta och latinamerikaner. Ett tronskifte skulle kunna vara på väg där Biden återtar ledarpositionen över mittenblocket från Buttigieg.

Men samtidigt fick Bernie Sanders överraskande många röster från demokrater i Nevada som identifierar sig som "moderata eller konservativa", lika många som Joe Biden, vars politiska agenda borde passa dem bättre.

Det säger något om avgörande om den här valrörelsen: väljarna röstar inte enbart

utifrån sin ideologiska kompass. De söker en visionär, någon som siktar mot stjärnorna för att kunna nå trädtopparna. Det påminner litet om det folkliga sentiment som bar fram Trump under valet 2016 – alla som röstade på den sittande presidenten trodde inte att han skulle kunna återupprätta 1950-talets blomstrande industrisamhälle i den amerikanska mellanvästern men man uppskattade ambitionen.

Det är möjligt att Michael Bloomberg stärkt Sanders position ytterligare. Den tidigare borgmästaren av New York, som investerat mellan tre och fyra miljarder kronor i framför allt annonser, står för första gången på valsedlarna den 3 mars. I jämförelse med Bloomberg, en stenrik teknokrat som tidigare var republikan, framstår den 78-årige socialisten Sanders som ett under av idealism och autenticitet.

Anhängare som knackade dörr för Bernie Sanders i veckan bar runt på karikatyrteckningar av Bloomberg omgiven av dollartecken.

Latinamerikanska Sandersanhängare sade till DN att de hade nog av ekonomisk korruption av politiken i sina ursprungsländer.

– Jag känner mig personligt förolämpad av Bloomberg, sade Sandersanhängaren Gia Montalto. Han har fått massa stöd från politiker med minoritetsbakgrund – sådana man kan köpa. Men det betyder inte att min röst är till salu. Och så känner många minoritetsväljare. Man kan inte köpa ett val. Det skulle vara en travesti och slutet för USA som demokrati.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se

Därför går de ryska tågen alltid i tid

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

Det spelar ingen roll om det är kallt eller varmt. Snöstorm eller hagel. Löv eller is på rälsarna. De ryska tågen går – som tåget.

Det beror på att tågtrafiken betraktas som en strategisk prioritet. Utan järnvägar, inget Ryssland.

DN reste med nattåg från Moskva till Kazan för att ta reda på varför ryska tåg alltid går i tid.

Respekterade passagerare! Jag heter Natalja och är er tågvärdinna. Är

temperaturen i kupén okej, inte för varm eller för kall? Jag kommer snart med varm mat. Vill ni ha kyckling med ris eller korv med ris? Och så får ni tala om ifall ni vill ha kaffe eller te till frukosten?

Natalja Poskrebysjeva pekar på en knapp på väggen. Vi har precis stigit på nattåget Moskva–Kazan och installerat oss i vår kupé, som är utrustad med fyra britsar, rena lakan och handdukar, wifi och eluttag.

– Är det något ni behöver – tryck på den här knappen så kommer jag.

Vår tågvärdinna lämnar oss. På ryska kallas hennes yrke *provodnitsa*.

Benämningen kommer från det ryska verbet *provodit*, som betyder att följa på vägen, eskortera, visa tillrätta. Det är tågvärdarnas uppgift, och de tar sitt yrke på största allvar.

Liksom de ryska järnvägarna tar sin uppgift på allvar. I Ryssland är tåget inte bara ett transportmedel. Järnvägarna är ett strategiskt objekt, till hundra procent statligt ägt, som förenar världens till ytan största land från Sankt Petersburg i väst till Vladivostok i öst. RZD (Rossijskie Zjeleznje dorogi) har 737 000 anställda och järnvägsrälsar på totalt 85 200 kilometer. Det är en av Rysslands största enskilda arbetsgivare och bland de tre största transportbolagen i världen.

RZD är ett aktiebolag vars aktier till hundra procent tillhör staten. Staten äger inte bara rälsarna, utan också lokomotiven, vagnarna och linjerna. Det enda som är utlagt på entreprenad är restaurangerna.

I Ryssland pågår inga försök att släppa in privata aktörer.

– Det finns en stark förståelse i Ryssland för att järnvägarna måste vara statliga. Det var det som räddade dem på 1990-talet, när allt annat kördes ned. Titta på vår flygindustri, den existerar inte längre. Men järnvägarna upprätthölls också när landet var fullkomligt barskrapat. Därför har kunskapen om järnvägar och tågtransporter bibehållits, säger Aleksej Vulfov. Han leder Allryska järnvägssällskapet, en organisation för ryska järnvägsälskare. Antalet tågpassagerare ökar ständigt i Ryssland. I fjol låg ökningen på 3,9 procent. Att allt fler reser med tåg är inte ett resultat av miljömedvetenhet – i Ryssland är det fortfarande vanligt att man inte tror på klimatförändringen. Det är i stället ett resultat av att tågen fungerar så bra, framför allt nattågen.

– Att resa med nattåg är mycket bekvämare än att flyga. Man får sova en hel natt bekvämt på tåget och nästa morgon stiger man ut och är direkt i stan, säger Grigorij Gunin. Han delar kupé med tre andra passagerare på nattåget Moskva–Kazan. Alla är på arbetsresa och har valt tåget eftersom det är det pålitligaste sättet att resa. – Tåg är väldigt förmånligt. Men i det här fallet var priset inte huvudsaken eftersom det är arbetsgivaren som betalar. Vi valde tåget för då vet vi med säkerhet att vi är framme i tid, säger Roman Slavinskij. Enligt honom är tåg mycket bekvämare än flyg. – Vi kommer från Rjazan och hade ett tågbyte i Moskva, vi hade en timme på oss och visste att allt kommer att gå smidigt. Det vet man aldrig med flyg.

Sällskapet reser i andraklasskupé, precis som DN:s utsända. Det betyder att fyra personer delar på en kupé och ett varmt mål mat, rena lakan och te på morgonen ingår i priset. Att resa i andra klass en natt mellan Moskva och Kazan, en sträcka på drygt 800 kilometer, kostar motsvarande 460 kronor.

Det är fortfarande inte ett pris som ryska låg- och medelinkomsttagare nödvändigtvis betraktar som förmånligt. Men är man beredd att resa tredje klass, så kallad platskart, sjunker priset dramatiskt till motsvarande 180 kronor. Över 60 procent av alla biljetter som säljs av ryska järnvägarna tillhör klassen platskart, vars prisnivå regleras av staten.

Platskartvagnarna består inte av kupéer utan av öppna vagnar med britsarna placerade på ett sätt som effektivt utnyttjar varje centimeter av utrymmet.

Längs ena långsidan är britsarna indelade i grupper på fyra: två under- och två överslafar vända mot varandra, med gaveln mot gången. Mitt emot dem en underslaf och en överslaf placerade längs långsidan av väggen. Det innebär 54 britsar ryms i en enda vagn. Mat ingår inte, däremot rena lakan och tevatten.

Att gå igenom en platskartvagn är som att passera ett gigantiskt vardagsrum. Folk läser, tittar på film, umgås och dricker te. Det är så trångt i gången att man får gå sidlänges – överallt sticker ben och fötter ut. En doft av nudlar och stekt kyckling impregnerar hela vagnen. En familj sitter vid det lilla bordet mellan britsarna och äter sin middag. I ändan av vagnen köar folk för tevatten.

– Ibland tar jag platskartbiljett, ibland andra klass. Att resa platskart är otroligt förmånligt, konstaterar Pjotr Kravtjuk.

Han sitter vid ett av de små borden och äter nudlar ur en engångsförpackning. Att det är trångt om saligheten i platskartvagnarna stör inte Pjotr det minsta.

– Jag gillar atmosfären. Dessutom har platskartvagnarna under senare år blivit mycket bättre, RZD satsar på att rusta upp dem. Och nästa morgon kliver man av tåget mitt i stan, det är väldigt bekvämt. Man slipper resa två timmar i förväg till flygplatsen.

Alla passagerare jag träffar på tåget säger samma sak: Vi väljer tåget av två orsaker: Det är bekvämt och alltid framme i tid. Skillnaden mot Sverige, där förseningar har varit vanligt och olika former av nederbörd kan ställa till med långa kedjereaktioner, är stor. I Ryssland spelar det ingen roll hur kallt eller varmt det är, om det snöar, regnar eller haglar. Tågen

går i tid. Det gäller även sträckor som är så långa att temperatur och nederbörd kan göra stora kast på en och samma sträcka. Den stora skillnaden mellan hur tågtransporterna organiseras i Ryssland respektive Sverige är enkel: I Sverige äger staten rälsarna, medan statliga och privata bolag ansvarar för flera linjer och även spårunderhållet är utlagt på entreprenad. I Ryssland ansvarar staten för allt, från rälsar, vagnar och lok till underhåll. Och järnvägarna i Ryssland får kosta. De är en strategisk prioritet, dels ur samhällelig men – vilket är avgörande – också ur militär synvinkel.

– Vi hade aldrig klarat kriget utan våra järnvägar. När tyskarna anföll 1941 lyckades Stalin få in flera divisioner från Fjärran östern på några veckor. Redan bolsjevikerna gjorde storsatsningar på järnvägarna, de förstod att det enda som

kan hålla ihop ett så stort rike är fungerande tåglinjer, säger Aleksej Vulfov. Alla vagnar och lok tillverkas fortfarande i Ryssland av ett tiotal inhemska företag. Undantaget är snabbtåget Sapsan, som produceras av tyska Siemens. Sapsan trafikerar mellan Moskva och Sankt Petersburg respektive Nizjnij Novgorod.

– Över 90 procent av våra vagnar och lokomotiv tillverkas i Ryssland. Vi kontrollerar helt och hållet livscykeln för tågen och ser hur bra de håller. Om det uppstår konstruktionsfel kan vi åtgärda dem på en gång. På så sätt slipper vi hela tiden brottas med samma problem, säger Dmitrij Pegov som är vice vd för RZD. Han tar emot DN på sitt kontor i Moskva. Enligt Pegov är ändamålsenlig teknik a och o för att järnvägarna ska fungera. Ett fungerande underhåll är också viktigt, det gäller både vagnarna och rälsarna.

– Vi har stor erfarenhet av hur man tillverkar tåg som ska klara det hårda ryska klimatet. Förenklat sagt ska våra tåg gå i temperaturer från -50°C till + 50°C. De ska klara vilka förhållanden som helst: regn, snöfall, sandstormar. Ryssland är ett så stort land att ett lokomotiv som tillverkas här ska kunna användas överallt i landet, från norr till söder, säger Pegov. Han exemplifierar med tåget från Sankt Petersburg till Adler, en sträcka på drygt 2 000 kilometer från norr till söder. Petersburg har samma klimat som Sverige, Adler har tropiskt klimat. Ett och samma tåg ska klara temperaturväxlingarna. RZD har med sina över en halv miljon anställda en enorm reserv arbetare att tillgå. Vid häftiga snöfall eller underkylt regn som lägger is på rälsarna skickar RZD snabbt ut en hel armé servicearbetare som

åtgärdar problemet. Det är en orsak till att tidtabellerna nästan alltid håller.

Den andra orsaken är att bolaget har en uttalad policy att köra ikapp förseningar.

– Expresstågen mellan våra stora städer har högsta prioritet. Om det uppstår en försening någonstans får alla andra tåg vänta så att expresstågen hinner fram i tid. De får inte bli försenade. Jag vet inte exakt hur det fungerar i Sverige, men jag vet att en enda myndighet måste bestämma tågordningen och man måste ha klart för sig vilka tåg som är viktigast. Om alla drar åt olika håll går det inte, säger Dmitrij Pegov.

I Sverige kan Trafikverket be tågoperatörerna att själva komma överens om vem som ska få köra var och när. Vid konflikter använder Trafikverket en modell som räknar ut var den så kallade samhällsekonomiska nyttan är störst.

De totala koldioxidutsläppen från ryska tåg är betydligt lägre än flygets. De är dock långt ifrån noll eftersom bara drygt över hälften av de ryska tåglinjerna är elektrifierade. Resten går på diesel.

Järnvägarna är kopplade till det allmänna elnätet och 49,9 procent av den ryska elproduktionen är baserad på naturgas.

Den släpper visserligen ut betydligt mindre koldioxid än kol och olja, men bidrar trots detta till den globala uppvärmningen. Fossilfria energikällor som kärnkraft (18,1 procent) och vattenkraftverk (17,1 procent) står tillsammans för 35 procent av den ryska energiproduktionen. Kol, den största klimatboven, ligger på fjärde plats med 15,7 procent.

Klimatfrågan har fortfarande en marginell status i den ryska debatten. Dmitrij Pegov

betraktar ändå miljöaspekten som en konkurrensfördel.

– Nästa år ska vi börja med en app som visar hur mycket mer miljövänligt tåget är än flyg. Eftersom det finns ett visst segment passagerare som verkligen uppfattar frågan som viktig ska vi absolut jobba på den.

På tåget mellan Moskva och Kazan blir vi bjudna på te av tågchefen Sergej Berdnikov. Han håller som bäst på att förbereda tågen för vintersäsongen.

– Vi går igenom vagnarna och gör nödvändiga reparationer. Vi får inte bli försenade fast temperaturerna sjunker och det börjar snöa, säger Berdnikov.

Vagnen vi åker i är fem år gammal och tillverkad i Tver på en av Rysslands äldsta tågagnsfabriker, *Tverskoj vagonostroitelnyj zavod*. Den grundades år 1898 av franska och belgiska aktieägare

och fungerar fortfarande. Det är stor omsättning på vagnarna – i expresstågen mellan de stora städerna är vagnarna i bruk höst tolv år, sedan flyttas de till mindre prioriterade sträckor.

– Ryska staten satsar på järnvägarna därför att det har betydelse för vår militära säkerhet. Vi har en annan spårvidd än ni har i Europa, och det är ingen slump. Inga fiender kan transportera trupper i Ryssland med sina egna tåg, säger Sergej Berdnikov.

RZD satsar också på servicen. Natalja Poskrebysjeva, tågvärdinna i vår vagn, säger att hennes viktigaste uppgift är att se till att passagerarna har det bekvämt.

– Jag hjälper passagerarna av och på tåget, serverar dem mat och ser till att alla trivs. Jag tycker om mitt jobb – jag är utbildad barnpsykolog och det har jag stor nytta av i det här yrket, säger Poskrebysjeva.

Berusade eller våldsamma passagerare hanterar hon inte ensam.

– Vi har alltid poliser med oss ombord på tåget. Om en passagerare är berusad får han inte gå ombord på tåget.

På natten sover tågvärdarna och -värdinnorna bara några timmar i taget, eftersom någon alltid måste vara vaken. I princip ska varje vagn ha en egen värd, men ofta delar två värdar på tre vagnar. De jobbar fyra dygn i sträck och har sedan ledigt i fyra dygn. Arbetet är tungt och medellönen, enligt officiell statistik, kring 30 000 rubel (cirka 4 200 kronor). Men Natalja Poskrebysjeva uppskattar att RZD är en pålitlig arbetsgivare.

– Vi får alltid lönen i tid, den blir aldrig uppskjuten. I fjol fick vi löneförhöjning. Som anställd på RZD vet man en sak med säkerhet: Det här bolaget kommer aldrig

att läggas ned och aldrig gå i konkurs. Det finns helt enkelt inte på kartan.

Både Natalja Poskrebysjeva och tågchefen Sergej Berdnikov konstaterar att tågen hela tiden är fulla. Det gäller både de billigaste tredje klass-vagnarna där passagerarna ligger skavfötters och lyxkupéerna där man reser i egen kupé med egen dusch och toalett.

– Att åka till Kazan i lyxkupé kostar 20 000 rubel (cirka 2 800 kronor) och de är hela tiden fulla. Många förmögna – inte minst popstjärnor – som har råd att flyga åker ändå hellre tåg, konstaterar Sergej Berdnikov.

Enligt vice vd Dmitrij Pegov är det en medveten policy hos RZD att kunna erbjuda biljetter i alla prisklasser.

– Vi har så enormt många passagerare att det är viktigt för oss att kunna erbjuda något som passar alla. Flyg ser vi inte som

en konkurrent över huvud taget. Folk som flyger vill bara komma fram snabbt, de gillar inte att resa. Vi har testat med att införa expresståg som kör raka vägen till semesterorten Adler utan att stanna på vägen, men det föll inte väl ut.

Passagerarna klagade på att vi hade förstört hela poängen med att resa. De vill kunna gå ut på mellanstationerna, känna hur temperaturerna ändras, hur det sakta blir varmare, säger Pegov.

RZD:s viktigaste kunder är låg- och medelinkomsttagare. Därför har man på senare år satsat på att höja standarden i tredje klass-vagnarna med trådlöst nät, eluttag och gardiner som man kan skärma av sin bädd med.

Enligt Dmitrij Pegov har man inom en överskådlig framtid inga planer på att avskaffa de öppna sovvagnarna.

– För några år sedan gjorde vi ett experiment och införde fler kupévagnar. Det slutade vi med illa kvickt eftersom det var ytterst impopulärt. Folk vill mycket hellre resa som de är vana vid, i en enda stor vagn där alla kan umgås med varandra. Vad ska man göra? Vi kan inte gå emot våra passagerare. Den ryska kulturen är social.

Anna-Lena Laurén

Fakta. Skillnaderna mellan svenska och ryska järnvägar

Ägande

- I Sverige ägs järnvägarna av staten. Linjerna opereras av flera olika företag, som använder sina egna lok och tåg.
- I Ryssland äger staten rälsarna och statliga RZD opererar samtliga rutter med sina egna tåg. Staten planerar inte att avreglera trafiken. Bara restaurangerna har lagts ut på entreprenad.

Operatörer

- I Sverige är det Trafikverket som bestämmer vilka operatörer som får köra på spåren. I första hand är det operatörerna själva som ska komma överens om prioriteringarna, i andra hand Trafikverket.
- I Ryssland opereras samtliga linjer av RZD, som själv bestämmer vilka tåg som prioriteras när det blir förseningar. Expresståg prioriteras alltid.

Anställda

- Svenska SJ har 4 600 anställda.
- Ryska RZD har 737 000 anställda.

Spårkilometer

- SJ har ca 15 600 spårkilometer (av vilka 80 procent är elektrifierade).
- RZD har 85 200 spårkilometer (av vilka drygt hälften är elektrifierade).

Resenärer

- SJ har 51 miljoner resenärer per år.
- RZD har 1,1 miljarder resenärer per år.

Ledare: Censuren sprider både smitta och osäkerhet

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

På måndagen sjönk börserna kraftigt i först Asien, sedan Europa. I Stockholm registrerades på förmiddagen det värsta fallet sedan brexitomröstningen 2016. Den här gången handlar det om en coronasmitta. Under helgen har en rad nya

sjukdomsfall identifierats i bland annat Sydkorea, Iran och Italien.

Utbrottet i Italien – där i skrivande stund fem personer avlidit, ett hundratal insjuknat och tiotusentals är satta i karantän – skapar naturligtvis särskild oro här i Sverige. Det geografiska avståndet till sjukdomen har krympt. Samtidigt är Världshälsoorganisationen WHO och andra expertmyndigheter fortsatt tydliga med att länder med välfungerande sjukvårds- och folkhälsosystem, som de i Europa, står väl rustade att hantera det nya coronaviruset.

Den främsta källan till oro är fortfarande Kina. Det gäller både epidemin och dess effekter på ekonomin.

När mångmiljonstaden Wuhan sattes i karantän i mitten av januari gav WHO snabbt de kinesiska myndigheterna en eloge för deras resoluta agerande. Det har

sedan dess visat sig handla om förhastat beröm.

Redan i slutet på december varnade läkaren Li Wenliang för viruset, men tystades ner – och dog sedan själv i sjukdomen. När Wuhans borgmästare i början av året gav grönt ljus för en stor gatufest var han väl medveten om att smittan spred sig i staden. Enligt Financial Times var också president Xi Jinping då införstådd med situationen.

Det framstår allt tydligare att Kommunistpartiet på lokal och central nivå försökt hantera det nya coronaviruset i tysthet. Sannolikt har det fördröjt responsen och förvärrat utbrottet. Det är dessutom förtvivlat svårt att bedöma exakt hur situationen ser ut i Kina nu.

Myndigheterna har vid ett flertal tillfällen ändrat hur de räknar smittade, vilket gör

det svårt att avgöra om spridningen accelererar eller stannar av. Regimen gör dessutom sitt bästa för att kontrollera rapporteringen. Inlägg på sociala medier om viruset censureras och medborgarjournalister tystas. I förra veckan skickades tre reportrar från Wall Street Journal ut ur landet.

Bara en röst ska höras – och den går inte att lita på.

Av samma anledning är det svårt att bedöma hälsan i den kinesiska ekonomin, som tillsammans med den amerikanska är världens största.

En månad av stängda fabriker, liksom tomma restauranger och varuhus, lämnar naturligtvis spår. Efterfrågan undergrävs, företag i den hårt skuldsatta privata sektorn drabbas av likviditetsproblem, exporten stannar av.

I en globaliserad värld riskerar det att ge spridningseffekter långt bortom Kinas gränser.

På måndagen meddelade myndigheterna att smittan är under tillräckligt god kontroll i bland annat den ekonomiskt viktiga Guangdongprovinsen för att folk ska kunna återvända till arbetet. Huruvida det beror på att spridningen verkligen stoppats, eller att oron över snabbt fallande tillväxt helt enkelt är större, är däremot svårt att avgöra.

Att ekonomisk statistik från Kina redan till att börja med är känd för sin otillförlitlighet gör saken än värre.

För länder som Sverige, med fungerande sjukvårdssystem, ska det nya coronaviruset alltså gå att hantera även om enskilda personer som smittats kommer hit. Starka statsfinanser gör att vi

bör klara även ekonomiska
spridningseffekter.

Men situationen kräver ett mått av
vaksamhet, att endast lyssna på Peking
duger inte.

DN 25/2 2020

Muslimerna är villebråd i hindunational- listernas rike

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Intensiva drabbningar mellan polis och demonstranter utbröt på måndagen återigen i den indiska huvudstaden New Delhi. Protesterna mot en ny medborgarlag, djupt diskriminerande mot landets nästan 200 miljoner muslimer, har pågått i flera månader.

Samtidigt anlände USA:s president Donald Trump på statsbesök, men han slapp se. Premiärminister Narendra Modi hade valt att först välkomna honom till Ahmedabad i stället. Några tio miljoner kom väl inte för att betyga sin vördnad, som Trump spått inför resan, men väl över 100 000 bussades till ceremonin på cricketstadion. Även Ahmedabad har dock en del att berätta om Modis Indien. Staden ligger i Gujarat, där posten som delstatsregeringens chef blev hans språngbräda till den nationella makten. I början av hans styre rasade antimuslimska kravaller där ett par tusen människor dödades. Flera av Modis medarbetare dömdes till fängelse för sin roll i dramat. Själv lyfte han inte ett finger för att stoppa blodbadet. USA vägrade att ge honom inresevisum ända tills han blev

premiärminister 2014, i spetsen för det hindunationalistiska partiet BJP. Modi har sina rötter i den paramilitära kamporganisationen RSS. De gamla vännerna hålls på distans, men deras agenda plockas fram när det passar. För hindunationalisterna är medborgarskapslagen ett perfekt verktyg för att underblåsa stämningar mot motståndare och minoriteter. Lagen ska ge illegala invandrare från vissa länder en möjlighet till medborgarskap. Men bara personer med så kallad indisk religion får chansen, som hinduer, buddister och kristna. Muslimer kommer inte på fråga. Samtidigt har ett register testats i delstaten Assam i nordöst. Alla måste visa dokument på att de har rätt att bo där, som äganderättshandlingar eller födelsecertifikat. Muslimer även i andra

delar av Indien jagar nu febrilt pappersbevis, utan att veta vilka som räknas eller om de ens går att hitta i landets ihåliga arkiv.

Frågan kommer att kunna användas länge, för att skrämma muslimer och mobilisera rabiata hinduer. Lagen är en skam för den sekulära demokrati Indien ska vara enligt författningen.

Denna typ av detaljer bekymrar nog inte Donald Trump. Han är mest intresserad av att bli bejublad och att få med sig ett par vapenaffärer hem. Självklart ger han Modi beröm för ekonomiskt handlag och utlovar inom kort ett handelsavtal, ”mycket, mycket viktigt, bland de största någonsin”. Det är nu inte så säkert. Hindu-nationalister är också protektionister, och Modi inte alls den effektive manager han påstår. Indiens tillväxt är den lägsta på över ett decennium.

Dessvärre är Modis populistiska ådra desto starkare. Indiens muslimer riskerar att bli syndabockar för lite av varje.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se

”Fel slutsatser dras av Portugals narkotikapolitik”

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

DN. DEBATT 20200225

Riksdagen har nyligen beslutat att narkotikapolitiken ska utvärderas. I debatten hörs röster för att Sverige ska göra som Portugal och avkriminalisera narkotikabruk. Där minskade dödligheten kraftigt efter förändringen, men nu ökar den igen och man är nu uppe på liknande nivåer som före

avkriminaliseringen, skriver Peter Moilanen och Pierre Andersson.

På Twitter sprids just nu ett diagram som visar fantastiska resultat av den avkriminalisering som Portugal genomförde 2001. Dödligheten ska ha minskat från 369 döda 1999 till 30 döda under 2016. En minskning med över 90 procent!

Problemet är att siffrorna är felaktiga. Under perioden har Portugal bytt sätt att räkna och tillämpar nu en snävare definition än tidigare. Siffrorna är helt enkelt inte jämförbara.

Om man i stället jämför enligt det nya sättet att räkna hade Portugal 60 narkotikarelaterade dödsfall under 1999 och 51 under 2017 (det senaste året som landets narkotikamyndighet publicerat statistik för). Efter en kraftig nedgång de första åren har dödligheten ökat igen och

man är nu uppe på liknande nivåer som före avkriminaliseringen.

Narkotikapolitiskt center publicerar i dag en rapport om avkriminaliseringen av narkotika i Portugal. Vi är övertygade om att Sverige kan lära av deras exempel, men lärandet måste bygga på fakta snarare än missuppfattningar eller rent önsketänkande.

Enligt statistik från Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (EMCDDA) ligger Sverige bland de länder som har högst narkotikarelaterad dödlighet och Portugal lägst. Rapporten visar dock att det finns så stora skillnader i sättet att mäta att alla jämförelser blir meningslösa. De år vi kunnat jämföra så gjorde Sverige dubbelt så många obduktioner och tre gånger så många rättskemiska analyser som Portugal. I Sverige hamnar över 75 procent

av de som dör med narkotika i kroppen i EMCDDA:s statistik över narkotikarelaterad dödlighet, medan motsvarigheten i Portugal är under 5 procent.

Den snäva definition som används för narkotikarelaterad dödlighet gör också att statistiken blir snedvriden: Portugal har under många år haft hög dödlighet i hiv/aids bland injektionsmissbrukare (Sverige ligger här nära noll), men dessa dödsfall räknas inte med i EMCDDA:s statistik.

Dessutom har Portugal mer än dubbelt så många dödsfall varje år som av läkare klassificeras som ”okänd orsak” – här finns sannolikt ytterligare mörkertal.

Det finns många missförstånd kring vad Portugal faktiskt har gjort. Bruk av narkotika och allt innehav är fortfarande förbjudet. Påföljden har flyttats från det juridiska systemet till en ny myndighet

under hälsodepartementet, men människor döms fortfarande till böter, samhällstjänst eller andra tvångsåtgärder. Polisen gör samma jobb som tidigare: De rapporterar dem som använder eller innehar narkotika, även när det handlar om små mängder.

Den stora skillnaden är att den som åker dit inte ställs inför en åklagare utan en så kallad avrådningskommission. En snabb utredning visar om personen är beroende eller inte och de som anses vara beroende hänvisas till vård. Vården är obligatorisk, om den inte fullföljs har kommissionerna möjlighet att ta till sanktioner av olika slag.

Personer som inte är beroende och som ställs inför kommissionen för första gången får oftast en varning – men kommer de tillbaka inom fem år blir det böter eller andra sanktioner.

Kommissionerna har en lång lista av sanktioner att ta till, allt från indraget körkort till förbud att vistas på vissa platser, samhällstjänst eller tvångsförvaltning av offentliga bidrag. Ännu viktigare är kanske det Portugal genomförde utöver avkriminaliseringen, som bara var en del av ett mycket större reformpaket. Totalt handlade det om över 30 åtgärds punkter, där dubblade resurser till främst vård och förebyggande arbete var en bärande del. Antalet behandlingsplatser ökades snabbt, samtidigt som vården organiserades på ett sätt som möjliggjorde mycket korta väntetider och god kommunikation mellan olika vårdinstanser.

Bruket av cannabis har ökat i Portugal efter avkriminaliseringen. Bland 15–16-åringar har andelen som någon gång använt cannabis ökat från 9 procent 1999

till 15 procent 2015. (Sverige ligger på 7 procent.) Andelen unga som använt cannabis de senaste 30 dagarna har gått upp från 5 till 8 procent under samma tidsperiod. Här ligger Sverige på 2 procent.

Tittar man på de länder i Europa som har avkriminaliserat narkotika så varierar resultaten när det gäller narkotikarelaterad dödlighet väldigt mycket. Portugal ligger som redan nämnts lågt på listan. Att Estland – som toppar listan – också har avkriminaliserat nämns inte lika ofta. I övriga länder syns både ökningar och minskningar. Det är helt enkelt svårt att se något tydligt samband mellan avkriminalisering och minskad dödlighet.

I fallet Portugal har sannolikt andra insatser – bättre vård och behandling exempelvis – spelat en avgörande roll.

Detta är också något som chefen för Portugals narkotikamyndighet Sicad, João Goulão, trycker på när han talar om de förändringar de genomfört:

”Avkriminalisering är ingen mirakelmedicin. Gör man enbart det så kommer saker att bli värre.” Vårdens avgörande betydelse skulle också kunna förklara att dödligheten i Portugal har ökat igen de senaste tio åren: Efter den ekonomiska krisen 2008 blev vård- och behandlingssektorn utsatt för omfattande besparingar.

Sammantaget står det klart att Sverige har mycket att lära av Portugal – men lärdomarna är troligen andra än de som många förespråkare för avkriminalisering vill se. Under arbetet med den här rapporten har vi läst det mesta som publicerats i vetenskapliga tidskrifter om reformerna i Portugal, vi har besökt

behandlingsorganisationer och intervjuat såväl ledande tjänstemän som företrädare för avrådningskommissionerna. Våra slutsatser är de här:

Avkriminalisering i sig verkar inte sänka den narkotikarelaterade dödligheten. Det finns en risk att en avkriminalisering får normerande effekter vilket kan öka bruket av narkotika.

En mycket ambitiös satsning på vård och behandling spelade sannolikt en avgörande roll för de positiva resultat Portugal har sett.

Oavsett hur skillnaderna när det gäller narkotikarelaterad dödlighet ser ut i verkligheten så ligger Sverige oacceptabelt högt. Snabba och väl samordnade vårdinsatser är en viktig nyckel för att få ner dödstalen – här har Sverige mycket att lära av Portugal.

Bakgrund. Narkotikapolitiskt center

Narkotikapolitiskt center är ett nätverk som 13 civilsamhällesorganisationer står bakom. Verksamheten finansieras av organisationernas finansiella eller personella bidrag samt andra sökta bidrag hos ideella och offentliga organisationer. Centret arbetar för en djupare analys av aktuella narkotikafrågor, en väl underbyggd narkotikapolitisk debatt och en bred folkbildning för en human, restriktiv narkotikapolitik.

Organisationerna bakom: Studieförbundet NBV; Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor, SLAN; Blå Bandet; Sveriges Blåbandsungdom, SBU; LP-verksamheten, IOGT-NTO, Ungdomens Nykterhetsförbund, UNF; Föräldraföreningen mot Narkotika, FMN; Kriminellas Revansch i Samhället, KRIS; Svenska Frisksportförbundet; Frisksportens Ungdomsförbund; Svenska Sällskapet för Nykterhet och Folkuppfostran och Nordiska Godtemplarrådet, NGR.

Peter Moilanen, chef för Narkotikapolitiskt center
Pierre Andersson, rapportförfattare

Skadan kan begränsas trots att en pandemi verkar vara nära

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Analys

De senaste dagarna har det nya coronaviruset börjat sprida sig på nya ställen i världen. Allt mer pekar på att

världen behöver förbereda sig på en pandemi. Men god beredskap kan begränsa skadan.

Utbrottet av det nya coronaviruset, som orsakar sjukdomen covid-19, ser onekligen ut att ha gått in i en ny fas under de senaste dagarna.

Medan antalet fall i Kina verkar minska har det plötsligt dykt upp kluster av smittade i Iran, Italien och Sydkorea. Flera hundra fall har bekräftats på bara ett par - dagar. Många av fallen saknar ännu klar koppling till Kina eller andra smittade.

Världshälsoorganisationens generaldirektör Tedros Adhanom Ghebreyesus har varnat för att fönstret för möjligheten att begränsa utbrottet håller på att stängas. Men han vill ännu inte använda ordet pandemi. Det är ett laddat ord, inte minst politiskt.

Att utbrottet kommer att utvecklas till en pandemi känns dock allt mer troligt, men inte oundvikligt. Ordet pandemi är skrämmande, men det innebär inte att sjukdomen blivit farligare. Det betyder att smittspridning sker okontrollerat på flera ställen i världen. Den så kallade svininfluensapandemin 2009 blev till exempel mindre dödlig än en vanlig influensasäsong i världen, delvis på grund av de åtgärder som vidtogs.

I nuläget uppskattas dödligheten i covid-19 till omkring 2 procent, med lägre dödlighet hos unga och högre dödlighet hos äldre och personer med andra sjukdomar.

Det är lägre dödlighet än till exempel i sars, men högre än säsongsinfluensan. Eftersom inte alla som är infekterade med det nya coronaviruset blir så sjuka att de behöver söka vård – och därför inte

kommer att få en diagnos – är dödligheten sannolikt lägre. Enligt olika modeller som WHO utgår ifrån är den troligen någonstans mellan 0,5 och 1,0 procent. Men det handlar också om hur många som blir svårt sjuka. Data från Kina på fler än 44 000 smittade visar att över 80 procent bara blir milt sjuka med förkylningssymtom, och sannolikt inte kommer att behöva sjukhusvård. Men nästan 14 procent får komplikationer som lunginflammation och får svårt att andas. Nästan 5 procent blir allvarligt sjuka och kan behöva intensivvård, ofta i flera veckor. Om covid-19 skulle börja sprida sig över världen i större skala kommer sjukvården i många länder att utsättas för hård press.

Pandemi eller inte – beredskap är det viktigaste verktyg vi har i nuläget. Att tidigt upptäcka, testa och isolera fall kan

minska och kontrollera smittspridningen. Ju tidigare människor får vård, desto mindre allvarligt sjuka blir de, visar också erfarenhet från Kina.

Svenska myndigheter bedömer att beredskapen är god, men när en vanlig säsongsinfluensa kan leda till stabsläge på sjukhus i vissa regioner är det ju rimligt att fundera över hur många smittade som vården klarar. I nuläget bedöms risken för ett större utbrott som låg, men situationen i Italien visar att läget kan ändra sig snabbt.

Det finns inget facit så här tidigt i ett utbrott med ett helt nytt virus. Det gör att expertmyndigheter som Folkhälsomyndigheten och ECDC hela tiden behöver revidera sina riskbedömningar i takt med att utbrottet utvecklas. Det finns också många okända

faktorer att försöka ta hänsyn till, som kan påverka utbrottet.

Vi vet till exempel inte exakt hur sjukdomen sprids, när människor är som mest smittsamma eller hur vanligt det är att människor som helt saknar symtom kan smitta andra. Det påverkar möjligheterna att begränsa utbrottet. Samtidigt som detta sker behöver vi påminna oss om att det nya coronaviruset var helt okänt för två månader sedan. Kunskapen om det nya viruset har vuxit rekordsnabbt. Trots att det var mitt under influensasäsongen upptäcktes det nya viruset relativt snabbt. Virusets arvsmassa kartlades kort därefter.

Hundratals studier har publicerats. Vi mer om dödlighet, riskgrupper och hur sjukdomens allvarlighetsgrad varierar. Mer kunskap tillkommer varje dag.

Men trots detta är det fortfarande mycket svårt att uttala sig om vilket scenario världen behöver förbereda sig på. Tidiga analyser har ofta fel. Men alla länder behöver förbereda sig på att kunna hantera fler fall om utbrotten inte går att få under kontroll snart. Miljoner människor reser och rör sig mellan länder varje dag, det går inte att stänga ner världen.

Vi kanske inte längre kan hindra att covid-19 sprids över världen, men vi kan begränsa skadan från sjukdomen.

Amina Manzoor

amina.manzoor@dn.se

DN-tåget i Venedig vänder om i förtid

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

De som åkt till Venedig med DN:s specialchartrade sportlovståg reser tillbaka tidigare än planerat, eftersom karnevalen i staden ställts in på grund av coronasmittan.

DN:s sportlovståg med 330 passagerare avgick i fredags från Stockholm och har färdats via broar över Danmark och genom

Tyskland ner till Alperna, där de flesta klivit av på olika skidorter.

Ett 60-tal av passagerarna fortsatte till Venedig och karnevalsfirandet där.

De italienska myndigheterna har nu bestämt att karnevalens två sista dagar ställs in på grund av smittan med det nya coronaviruset i landet. Därför åkte DN-tågets Venedigresenärer tillbaka till Alperna under måndagen, en dag tidigare än planerat.

– Vi är fullt engagerade i detta och informerade alla våra deltagare i söndags kväll, och de var tacksamma för transparensen, säger DN:s chefredaktör Peter Wolodarski.

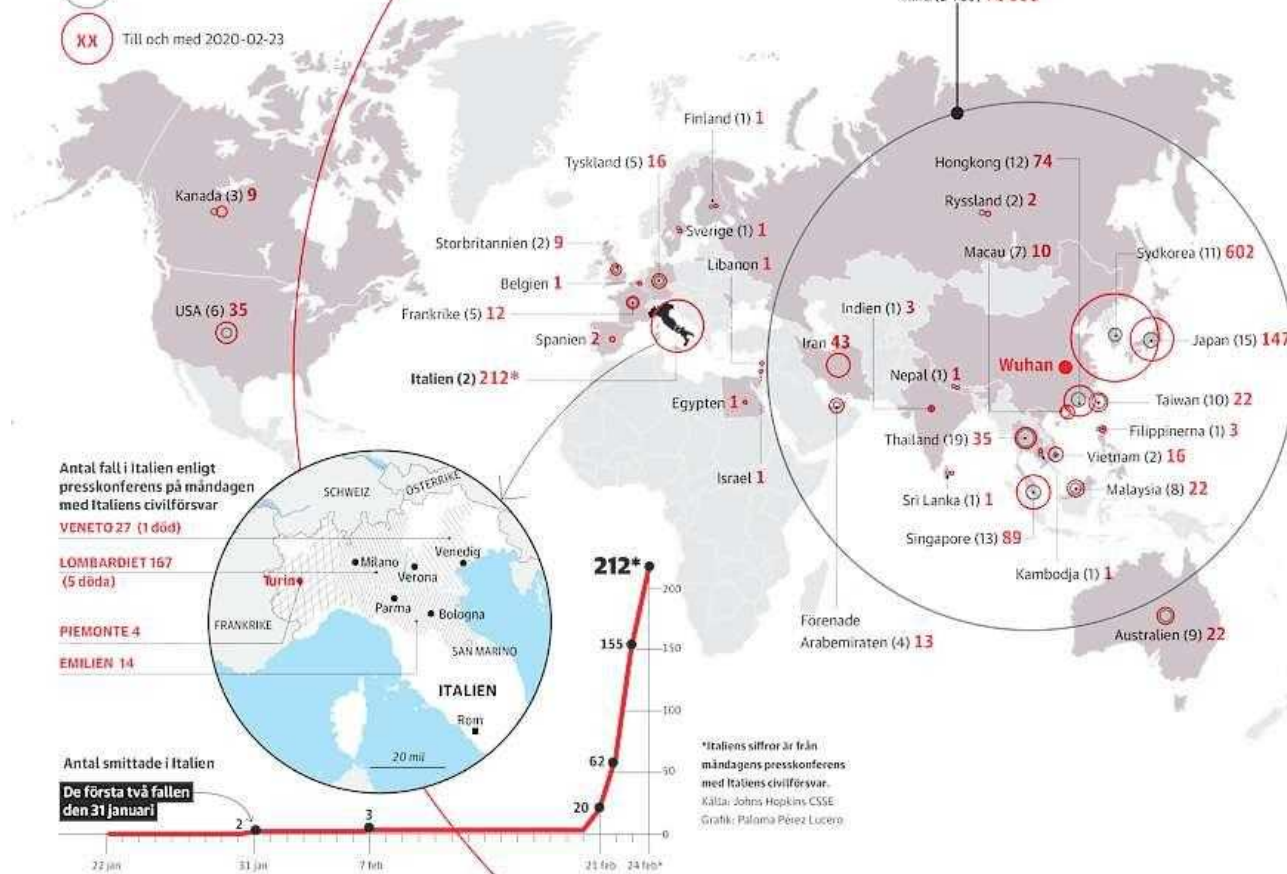
Anders Bolling

anders.bolling@dn.se

Antalet smittade av covid-19

(XX) Till och med 2020-01-31

(XX) Till och med 2020-02-23

Norra Italien hårdast drabbat i Europa

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Italien är det land som drabbats mest i hela Europa av det nya coronaviruset. Det har spridits framför allt i de norditalienska regionerna Lombardiet, Veneto, Emilien och Piemonte. På måndagen hade drygt 200 personer bekräftats smittade och sex personer har dött.

Utbrottet av coronaviruset spred sig mycket snabbt i de norditalienska regionerna under den senaste helgen. Milanoregionen Lombardiet hade på måndagen 167 fall, och fem patienter hade avlidit.

I Veneto med staden Venedig har finalen på den berömda karnevalen ställts in, den skulle ha avslutats på tisdagen. Den berömda Markusbasilikan är stängd, liksom operahuset La Fenice. Regionen hade på måndagen 27 fall, inklusive ett dödsfall. I Emilien fanns 14 smittade personer, medan den nordliga staden Turin i Piemonte hade fyra fall.

I orter som småstaden Codogno i Lombardiet har 16 000 personer satts i karantän. På måndagen lämnade tre lärare sin skola och begav sig till hemorten i Avellino i Syditalien. De har blivit

utskällda i sociala medier och kan även få böter och andra straff för sitt tilltag.

I Codogno finns även en 17-åring som studerar till agronom. Han kommer från en nordlig region som ligger mycket nära Schweiz. I fredags fick han feber och senare konstaterades att han fått viruset. Hans fall är ovanligt, eftersom unga människor inte tenderar att bli sjuka av viruset.

I storstäder som Milano och Turin ser man allt fler personer som bär munskydd – det vill säga de som lyckats få tag sådana, de är slut i princip överallt, även i Rom som bara haft några enstaka fall.

Ett kinesiskt par ligger fortfarande kvar på huvudstadens specialistsjukhus Spallanzani. Här finns ett av många internationella forskarteam som studerar viruset och arbetar med att få fram ett vaccin, vilket kommer att ta tid.

I en del av de tidiga fallen har man lyckats väl med att spåra smittan. Mörkertalet kan dock vara större än man tror. I Italien lever 300 000 kineser. Åtskilliga av dessa åkte till sitt hemland för att fira det kinesiska nyåret. Sedan kom de tillbaka till Italien. Hur många som hann åka tillbaka innan Italien stoppade flyg från Kina den 31 januari är oklart.

Civilförsvarets chef Angelo Borrelli sade på en presskonferens under måndagen att smitthärdarna var två.

– En som berör provinsen Lodi med Codogno samt en som finns i Padua i Veneto. Det förefaller finnas en koppling mellan dessa två utbrott av coronaviruset, men hur den ser ut vet vi inte ännu.

Myndigheterna i detta område har i flera dagar lagt ner mycket jobb på att hitta ”patient nummer noll” utan att lyckas.

Men på måndagen verkade det som att man hade hittat den röda tråden i detta jättelika mänskliga pussel. Platsen som kopplar samman regionerna Lombardiet och Veneto heter kort och gott Vò. En ort med 3 000 invånare.

Enligt den italienska nyhetsbyrån Ansa skulle kopplingen vara en bonde i 60-årsåldern från en närliggande by. Mannen sågs ofta på en av Vòs barer. Det visar sig också att han tidigare varit flera gånger i Codogno och andra byar där smittan har hittats.

På presskonferensen fick civilförsvarets chef frågan om man bör undvika att åka till Italien nu.

– Min uppfattning är att Italien har försökt begränsa smittan. Vi har nu med stor sannolikhet hittat dessa två smittkällor. Det finns en koppling mellan dem. En enorm mängd människor har passerat

framför våra värmekameror på flygplatserna. Vi har reagerat. Jag menar att besökare lugnt kan åka till Italien, svarade Angelo Borrelli som står i ständig kontakt med Italiens premiärminister Giuseppe Conte.

Såväl Irland som Ungern avråder dock från att besöka drabbade områden i Italien. I Kroatien har alla skolresor till Italien ställts in i åtminstone en månad, rapporterar nyhetsbyrån AFP. I Frankrike stoppades i sin tur passagerarna på en buss från Milano från att stiga av i Lyon på måndagsmorgonen, under tiden som chauffören och en passagerare togs till sjukhus för att kontrolleras. Först vid 13-tiden fick alla lämna bussen, rapporterar TT.

Från svensk sida finns ännu ingen avrådan.

– Nej, i nuläget gör vi inte det, men det där avvägs löpande, och det finns hela tiden uppdaterad reseinformation på respektive lands ambassad. Det är bara Kina som vi avråder från att genomföra icke nödvändiga resor till, säger Linn Duvhammar på UD:s presstjänst till TT. En gemensam delegation från EU:s smittskyddsenhet ECDC och Världshälsoorganisationen WHO anländer till Italien på tisdagsmorgonen. I Bryssel försöker EU-kommissionen balansera mellan allvarsord och vikten av att behålla lugnet.

– Vi måste göra vårt yttersta för att hantera situationen. Vi måste ta den på allvar, men inte ge efter för panik. Alla åtgärder måste bygga på riskbedömning och vetenskapliga råd och måste vara proportionerliga, säger

hälsokommissionären Stella Kyriakides till TT.

Peter Loewe

loewepeter@gmail.com

Oro i Gulfstaterna efter galopperande spridning i Iran

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

För en vecka sedan fanns inga officiellt rapporterade fall av det nya coronaviruset i Iran. I dag anger Iran den högsta dödligheten i den fruktade smittan utanför Kina. En rad olika siffror är i omlopp och befolkningen blir alltmer oroad. Även i länderna runt

Persiska viken kommer alarmerande uppgifter om nya fall av coronaviruset.

Det var i onsdags i förra veckan som Iran fick sitt första officiellt bekräftade fall av coronaviruset. Det var en person boende i Qom som ligger i öknen cirka 15 mil söder om huvudstaden Teheran som visade sig bära på smittan.

Miljonstaden Qom brukar kallas shiaislams motsvarighet till Vatikanen. Här finns ett halvdussin religiöst präglade universitet och ett femtiotal högre religiösa skolor, liksom vallfartsplatser som brunnen vid Jamkaranmoskén. Hit kommer varje år miljontals shiitiska pilgrimer inte bara från Iran utan också från Irak, Pakistan, Afghanistan och andra länder. Men det är oklart om det var pilgrimer som kom med viruset till Qom. Enligt en tjänsteman på hälsoministeriet

som uttalat sig anonymt ska smittkällan vara en kinesisk arbetare.

Nu har Qom blivit det dödliga navet i den iranska coronasmittan. Förbryllande och också oroande är att den officiella statistiken skiljer sig markant från den halvofficiella. På måndagen angav det iranska hälsoministeriet att antalet smittade ökat från 43 personer på söndagen till 66 personer, och att tolv har dött. Vilket är det högsta dödstalet utanför Kina.

Men myndigheternas bild ifrågasätts. Den halvofficiella nyhetsbyrån ILNA, som drivs av fackföreningsrörelsen, meddelade på måndagen att antalet smittade och döda är betydligt högre.

ILNA citerar parlamentarikern Ahmad Amiriabadi Farahani som hävdar att 50 iranier har dött, att 61 är smittade och att över 900 misstänkta fall håller på att

testas. Farahani säger också att det första fallet av coronasmitta drabbade Iran redan den 13 februari.

Uppgifterna tillbakavisades dock på måndagen av hälsoministeriet. Vid en tv-sänd presskonferens på måndagen stod den biträdande hälsoministern Iraj Harirchi fast vid de ursprungliga siffrorna. Han antydde att de upptrissade dödstalen redovisade av ILNA skulle vara politiskt motiverade.

Det plötsliga larmet från Iran har fått omedelbara återverkningar i grannländerna. Turkiet, Pakistan, Afghanistan och Armenien har stängt sina gränser mot Iran.

De iranska myndigheterna har stängt landets skolor och avlyst publika evenemang, som filmföreställningar och utställningar. 230 sjukhus har ställs i

ordning för att sätta särskilt fokus på fall av coronaviruset.

Iran är föremål för sanktioner från särskilt USA, vilket påverkat tillgången på bland annat sjukvårdsmaterial. Tv-kanalen al-Jazira citerade på måndagen en rad iranska sjukhusanställda som – anonymt – slog fast att landet inte har tillräckliga resurser för att möta en virusepidemi.

Deras farhågor delas delvis av världshälsoorganisationen WHO, vars regionansvarige, Abdinasir Abubakar, säger att Iran kan ha problem att köpa in passande utrustning. Men han tillägger att ”Iran har ett av de bästa systemen för hälsovård i regionen”.

Även från andra håll i regionen larmades det om coronavirus på måndagen. Kuwait i Persiska viken rapporterade tre fall av smittade och närliggande Bahrain ett. Samtliga insjuknade hade rest in från Iran.

Även Irak, Afghanistan och Oman noterar fall av coronaviruset.

Sedan tidigare har Förenade Arabemiraten 13 smittade, det första fallet rapporterades redan för en månad sedan.

I Kina, där smittan har sitt ursprung, har antalet döda stabiliserats, samtidigt som något färre smittas, enligt den senaste statistiken. I Kinas grannland Sydkorea har nu coronaviruset fått rejält fäste.

Totalt hade på måndagen över 800 personer bekräftats vara smittade, vilket är det största antalet utanför Kina. Minst sju personer har avlidit. De insjuknade är koncentrerade till Daeguregionen i den sydöstra delen av landet.

Erik Ohlsson

USA: Julian Assange utsatte källor för fara

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Personer som har samarbetat med USA "har försvunnit" efter att deras identiteter offentliggjorts av Julian Assange och Wikileaks.

Det hävdade den amerikanska sidan på måndagen, då domstolsförhandlingarna som ska avgöra om Assange lämnas ut till USA inleddes. London.

– USA har kännedom om källor, vars namn och annan id-information fanns med i de dokument som Wikileaks publicerade, och som sedermera försvunnit, även om vi i nuläget inte kan bevisa att dessa försvinnanden är en följd av att deras identitet röjts av Wikileaks, sa USA:s ombud James Lewis i en domstol i sydöstra London.

Julian Assange var på plats, nyrakad och iklädd blågrå kostym. Men han sa inte mycket under första dagens förhandlingar.

Det amerikanska åtalet mot Wikileaksgrundaren består av 18 punkter, varav 17 rör spioneri och ett dataintrång. Assange riskerar 175 års fängelse om han lämnas ut och döms.

Det rör sig om de läckor av hemliga dokument och bildmaterial som publicerades 2010–2011 och som visselblåsaren Chelsea Manning – vid

tiden underrättelseanalytiker i den amerikanska armén i Iraks huvudstad Bagdad – tros ha försett Assange med. Hit hör bland annat den film som kallats ”Collateral Murder”, och som visar hur en amerikansk Apachehelikopter i juli 2007 skjuter 18 civila till döds i Bagdad, varav två journalister från nyhetsbyrån Reuters.

– Assange står inte åtalad i USA för att ha avslöjat pinsam eller besvärande information. Det Assange försvarar genom att hänvisa till yttrandefrihet, är i själva verket publiceringen av namn på källor, namn på människor som utsatt sig för fara genom att hjälpa USA och dess allierade, insisterade James Lewis.

Men en rad organisationer, som Amnesty International, Human Rights Watch och Reportrar utan gränser, har uttryckt oro över att åtalet kan få allvarliga följder för pressfriheten i världen.

– Om Assange lämnas ut och ställs inför rätta i USA för spioneri, kommer varenda utländsk journalist som inte är amerikansk medborgare att vara i farozonen om de publicerar försvarshemligheter, sa den 35-åriga amerikanskan Rachel Kooy, som var en av det dryga hundratal demonstranter som stod utanför domstolsbyggnaden. Slagordet ”Frige Assange” skallade i vinterregnet.

– Det enda han gjort är att ge oss sanningen om krigsförbrytelser. Men det är Assange som sitter i fängelse – inte de som begått krigsförbrytelse. Det är inte rätt, sa den tyske studenten Sebastian Fiedler.

På tisdagen ska Assanges advokater lägga fram sina argument. De tros då hävda att det amerikanska åtalet utgör politiska förföljelser mot en journalist, och lyfta fram 48-åringens svaga hälsa.

Dom väntas tidigast i sommar.

Erik de la Reguera

erik@delareguera.se

Fakta.

Åtalet mot Julian Assange i USA rör läckor av hundratusentals dokument från amerikanska UD, försvaret och underrättelsetjänsten som lades ut på nätet av Wikileaks åren 2010–2011.

Åtalet består av 18 punkter, varav 17 handlar om spioneri och en om dataintrång. Assange anklagas för att ha uppviglat och hjälpt Chelsea Manning, erbjudit sig att hacka lösenord (något som ska ha misslyckats) och ha offentliggjort material som försatt personer i fara.

Innan han ställs inför rätta måste brittiska myndigheter ge grönt ljus för en utlämning. Det är det rättsprocessen i London handlar om.

Domen väntas tidigast i sommar – och kan överklagas. Processen väntas därför dra ut på tiden.

Lina Lund: Jakten på Merkels efterträdare trappas nu upp

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Medan miljöpartiet De gröna firar triumfer efter valet i Hamburg, gjorde Angela Merkels kristdemokrater ett av sina sämsta val i modern tid. Inom CDU växer frustrationen och jakten på Merkels arvtagare trappas upp. Berlin.

”Ut med nazisterna!”,_dånade det på valvakor runt om i Hamburg under söndagskvällen när en första prognos av hur väljarna i Hamburg röstat lästes upp. Det högernationalistiska partiet Alternativ för Tyskland (AFD) såg för första gången ut att förlora sina platser i delstatsparlamentet i landets näst största stad. Men jublet skedde för tidigt och när samtliga distrikt hade räknats stod det klart att AFD med liten marginal klarade sig över femprocentsspärren. Valet hölls fyra dagar efter massakern i Hanau som krävde elva människors liv och som utreds som ett högerextremt terrorbrott. Attacken har skakat om Tyskland och på nytt lyft frågan om hur den växande främlingsfientligheten ska tacklas. Enligt en färsk opinionsundersökning håller sex av tio tyskar AFD medansvarigt för

dödsskjutningarna av människor med invandrarbakgrund, vilket är en förklaring till att partiet för första gången backar i ett tyskt val. Även Socialdemokraterna SPD backade och tappade 7 procentenheter jämfört med valet för fem år sedan. Ändå tyckte sig partiet ha anledning att fira resultatet, som var bättre än vad många anhängare befarat. Med 39 procent av rösterna blev SPD med stort försprång största parti och kunde glädja sig åt siffror som jämfört med riksplanet, där de ligger kring 14 procent, är fenomenala. Förmodligen väntar nu ett fortsatt röd-grönt styre under ledning av socialdemokraten Peter Tschentscher, som därmed kan fortsätta i rollen som Hamburgs borgmästare. Enligt en vallokalsundersökning uppgav 67 procent

av de tillfrågade väljarna att de är nöjda med hans arbete hittills.

Valets stora vinnare blev miljöpartiet De gröna som fördubblade sitt stöd jämfört med förra valet och fick 24 procent. Under ledning av Katharina Fegebank gjorde partiet ett av sina bästa resultat någonsin, vilket lär öka självförtroendet inför nästa års förbundsdagsval.

På riksplanet ligger De gröna hack i häl på förbundskansler Angela Merkels Kristdemokraterna, CDU, och framgångarna i Hamburg lär ge nytt bränsle åt diskussionerna om att nästa tyska kansler ska vara grön.

För CDU, som befinner sig mitt uppe i jakten på en ny partiledare, blev Hamburg synonymt med ytterligare ett bakslag. Med bara drygt 11 procent av rösterna gjorde partiet sitt sämsta val i en tysk delstat sedan 1951. Partisekreteraren Paul

Ziemiak kallade resultatet ”bittert” och konstaterade att ”turerna i Thüringen inte har varit till någon hjälp”.

CDU:s tafatta försök att lösa dödläget i Thüringen har kastat in partiet i en allt djupare kris och skapat en bild av ett parti som varken vet vem som bestämmer eller vilken politik man står för. Misstaget att med hjälp av AFD:s röster välja en liberal kandidat från parlamentets allra minsta parti till ny regeringschef väckte ett ramaskri.

Debaclet i Thüringen har, tillsammans med valnederlaget i Hamburg, partiledarstriden och det faktum att Angela Merkel är på väg bort från politiken, bidragit till vikande opinionssiffror.

Under måndagen möttes CDU:s partiledning för att diskutera vägen framåt och kom fram till att en ny partiledare och

antagligen även kanslerkandidat ska väljas under en extrainsatt partikongress i Berlin den 25 april. Det kommer att beskrivas som ett ödesval med långtgående konsekvenser inte bara för tysk utan även europeisk politik.

Lina Lund

lina.lund@dn.se

Fakta. Valet i Hamburg

Socialdemokraterna SPD 39,1 procent (45,6)

Miljöpartiet De gröna 24,2 procent (12,3)

Kristdemokraterna CDU 11,2 procent (15,9)

Marknadsliberala FDP 4,9* procent (7,4)

Vänsterpartiet Die Linke 9,1 procent (8,5)

Högernationalistiska Alternativ för Tyskland 5,3 procent (6,1)

Övriga: 6,2 procent (2,6)

Valresultatet 2015 inom parentes. *FDP klarade inte femprocentsspärren och åkte därmed ur parlamentet.

Dela

30-tal skadade när bil körde in i folkmassa

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Ett trettiotal personer skadades när en bil körde rakt in i en folkmassa under en pågående karneval i den tyska orten Volkmarsen på måndagen. Den 29-årige föraren greps efter händelsen, misstänkt för att medvetet ha kört in publikhavet.

Det var under tidig eftermiddag som en silverfärgad Mercedeskombi körde rakt in i en folksamling i samhället Volkmarsen, med cirka 7 000 invånare, i västra Tyskland. Ett trettiotal personer skadades,

varav sju svårt, meddelade polisen senare. Bland de skadade finns flera barn. Föraren, en 29-årig man från regionen, greps kort efter händelsen och fördes till sjukhus för vård. Vittnen berättade om hur fordonet tagit sig förbi avspärrningar, gasat mot folkmassan och att bilen stannat först efter ett trettiotal meter. Polisens talesperson Henning Hinn sade senare under kvällen att 29-åringen medvetet styrt bilen in i folksamlingen, men tillade att man utgår ifrån att det inte rör sig om ett politiskt motiverat attentat. Sent på måndagskvällen hade föraren ännu inte kunnat förhöras, och motivet till det misstänkta dådet var ännu okänt. Händelsen inträffade i samband med den pågående karnevalen och ett stort antal människor hade samlats i ortens centrum för att delta i festligheterna.

En talesperson för inrikesministeriet i delstaten Hessen, där Volkmarsen ligger, ville därför inte utesluta att det ”kan ha rört sig om ett attentat”. Fler poliser kommer att synas på gator och torg i delstaten, där även samtliga karnevalståg ställdes in av säkerhetsskäl.

Lina Lund

lina.lund@dn.se

Hemlig plan om mer bistånd till Gaza avslöjad

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

I hemlighet har den israeliska presidenten Benjamin Netanyahu skickat höga militärer till Qatar för att vädja om mer pengar till Hamas i Gaza – i hopp om att garantera lugn på den israeliska valdagen den 2 mars. Men den för Netanyahu pinsamma planen avslöjades.

I början av månaden besökte under-
rättelsetjänsten Mossads chef och chefen
för Israels södra militärområde i
hemlighet gulfstaten Qatar. De var
utsända av premiärminister Benjamin
Netanyahu för att vädja till Qatar att öka
sitt bistånd till Hamas-regimen i Gaza, i
hopp om att Hamas skall ingripa mot dem
som skjuter raketer mot Israel och därmed
skapa lugn inför den israeliska valdagen
den 2 mars.

Men under den hetsiga valkampanjen, där
Netanyahu brännmärker sina
konkurrenter som eftergivna och blödiga
visavi araber, var det olustigt för honom
att framstå som den avskydda
islamiströrelsens gynnare.

I strid med alla regler fick militärcensuren
order att lägga lock på den ömtåliga
nyheten. Så skedde, men den förra
försvarsministern Avigdor Lieberman,

Netanyahus fiende, fick reda på detaljerna, struntade i censuren och berättade:

– Det är lätt att prata om hårda tag mot terrorismen, men i själva verket betalar Netanyahu skyddspengar till terroristerna och skickar runt folk för att tigga ihop pengar till dem, allt för att de skall sluta skjuta mot oss!

Uppgifterna är pinsamma för Netanyahu, som i snart ett år har förhandlat med Hamas via Qatar och Egypten om ett inofficiellt vapenstillestånd – utan att redovisa detaljerna för den israeliska allmänheten. Ännu pinsammare blev det på lördagen, då den qatariske diplomaten Muhammad al-Imadi dök upp med 40 miljoner dollar i bagaget – de pengar Netanyahu efterlyst.

Men Gaza är inte bara Hamas. Under veckoslutet har den mindre, Iranrogna islamiströrelsen Islamiska jihad skickat

raketer mot israeliska städer, för att understryka att ingen uppgörelse mellan Israel och Gaza är möjlig utan dem.

Militärt är Hamas mycket överlägset Islamiska jihad, men Hamas vill undvika konfrontation med den radikalare rörelsen.

Hamas förhandlingar med Israel och modellen ”Lugn för dollar” är impopulär i vissa kretsar i Gaza, där barnen lär sig i småskolan om den villkorslösa kampen mot Israel.

Netanyahu väntar sig nu att Hamas, kosta vad det vill, skall se till att skjutandet upphör till valet på måndag. Invånarna utmed gränsen röstar traditionellt på hans Likud, men de är rejält trötta på att tillbringa hundratal timmar varje år i skyddsrum.

Till höger om Netanyahu står försvarsminister Neftali Bennett från

extremnationalistiska Yamina, som frestar Likuds väljare med hejdundrande löften om att krossa Hamas och skapa lugn en gång för alla.

Både Hamas och Israel har levererat en hel del till motståndaren under förhandlingarna. Hamas har upphört med sina attacker mot gränsstängslet varje fredag, och radikalt minskat sina övriga luftburna – ballonger och drakar – bomb-attacker mot Israel.

I gengäld har Gaza nu elektricitet större delen av dygnet, vissa grönsaker får exporteras till Jordanien och 7 000 Gazabor har fått tillstånd att arbeta i Israel – fortfarande en bråkdel jämfört med antalet före millennieskiftet.

Netanyahu och hans krets har många skäl att värna om islamistregimen i Gaza. Splittringen i det palestinska lägret, mellan Fatah-partiets regim på

Västbanken och Hamas i Gaza, är sedan drygt tio år israeliska nationalistregeringars tyngsta argument mot fredsförhandlingar: ”Hur skall vi kunna förhandla med ett folk som har två olika ledningar, där den ena, Hamas, inte erkänner vår rätt att existera?”

Hamas ledare i Gaza, Yihya Sinwar, har under sina tre år vid makten givit Hamas en ny profil, mer pragmatisk och noga med att undvika de antijudiska paroller som tidigare präglat Hamas propaganda.

Sinwar, som var med och grundade Hamas i december 1987, har suttit 22 år i israeliska fängelser. Han släpptes 2011 då drygt tusen Hamas-fångar utväxlades mot den israeliske soldaten Gilad Shalit.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com

Fakta. Tredje valet på mindre än ett år

Israel går till val på måndag, för tredje gången på mindre än ett år.

Två veckor efter valet inleds en stor korruptionsrättegång vid Jerusalems tingsrätt mot tillförordnade premiärministern Benjamin Netanyahu, som står åtalad för bland annat mutbrott och bedrägeri. Efter valen i april och september förra året misslyckades han med att bilda regering.

Hans förhoppning denna gång är att vinna absolut majoritet i knesset och därefter stifta en lag som förbjuder åtal mot sittande regeringschef.

Sex döda i israeliskt anfall

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Syrien. Sex medlemmar ur milisgrupper som strider på den syriska regimen sida dödades på söndagskvällen när Israel genomförde flygangrepp mot mål i närheten av den syriska huvudstaden Damaskus.

Enligt oppositionella Syriska människorättsobservatoriet (SOHR) tillhörde två av dem Islamiska jihad medan de övriga fyra uppges tillhöra en iranskstödd grupp.

Flygangreppet följde på en orolig söndag längs gränsen till Gazaremsan. Israeliska soldater sköt ihjäl en man som enligt militären var medlem i Islamiska jihad.

Islamiska jihad svarade med raketbeskjutning mot israeliska mål, vilket Israel i sin tur besvarade med flyganfall.

TT-AFP

Mörk börsmandag i spåren av virusoron

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Måndagen blev en mörk börsdag med kraftiga minus på börserna runt om i världen. De många oklarheterna kring det nya coronaviruset späder på osäkerheten hos investerarna.

Osäkerheten kring viruset skapade oro på finansmarknaderna när rapporter om nya dödsfall i Iran och Sydkorea och om att flera städer i Italien var satta i karantän

kom ut. När börserna öppnade på måndagen visade pilarna rött.

– Det är en ren coroneffekt, säger Johanna Kull, sparekonom på Avanza.
– Men man får komma ihåg att börserna stigit kraftigt det senaste året och varit i princip immuna mot oroshärdar. Därmed är fallhöjden också högre, fortsätter hon. Börserna fortsatte visa minussiffror under måndagen och vid stängning visade Stockholms breda OMXSPI minus 4,2 procent. I London och Frankfurt var kurserna minus 3,3 respektive 3,9 procent. I Seoul i Sydkorea slutade minuset på 3,9 procent.

Även de amerikanska börserna drogs med ned. På eftermiddagen visade det breda Dow Jones-indexet minus 2,6 procent. Den mer tekniktunga Nasdaq-börsen hade backat 3,2 procent.

Robert Bergqvist, chefsekonom på SEB, tycker inte det är överraskande att börserna faller även i regioner som hittills klarat sig väl undan viruset.

– Det som hänt i helgen i till exempel Italien, Iran och Sydkorea har ökat osäkerheten kring viruset även i Europa. Vi ser visserligen tecken på stabilisering i Kina, men vi kan vara på väg in i en ny fas där viruset får spridning utanför Kina, säger Robert Bergqvist.

– Börserna hade fallit runt om i Europa oavsett, på grund av den allmänna osäkerheten, men det är klart att virusfallen i Italien adderar kraft.

På börsen i Milano hade kurserna fallit med hela 5,6 procent.

På Stockholmsbörsen var det minus för många av storbolagen.

Frida Bratt, sparekonom på Nordnet, spår att viruset kommer att slå extra hårt mot

vissa stora svenska exportbolag. Hon lyfter fram verkstadsbolag som Alfa Laval, SSAB, SKF och Autoliv som särskilt utsatta eftersom de har både produktion och försäljning i Kina.

– Eftersom verkstadsbolagen utgör en väldigt stor del av Stockholmsbörsen dras index med långt ned. Jag tror att vi kommer att få se ett bakslag under en tid nu, och exportbolagens rapporter för det första kvartalet bör påverkas. Det nya coronaviruset kom ju mitt i - rapportperioden och därför hann det bara nämnas i bolagens prognoser framåt. Nu vet vi mer om produktionsstörningarna och därför kan vinstvarningar komma, säger hon.

Även världsmarknadspriset på råolja faller brant när oron ökar för att spridningen av coronaviruset ska påverka efterfrågan på energitillgångar. Oljepriset har tagit rejält

med stryk av virusoron sedan i januari. I början av året låg oljepriset på över 70 dollar per fat. Den 10 februari var priset 53 dollar per fat, den hittills lägsta noteringen i år.

Niklas Weimer

niklas.weimer@dn.se

Hans Strandberg: - Tydligaste nedgången sedan brexit men långt från en krasch

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

**Världens börser rasar, förmiddagens -
nedgång i Stockholm är den tydligaste
sedan den brittiska brexitomröstningen
2016. Men än är vi långt från
börskrasch, skriver DN:s Hans
Strandberg.**

Varför sjunker världens börser?

Svaret är för en gångs skull enkelt:

Aktiehandel handlar om att försöka
förutspå framtiden och nu tror

investerarna att coronaviruset på allvar
ska skada företagens affärer framöver.

Nedgången i Asien spred sig sedan över
världen i takt med att börserna öppnade.

Oljepriset fick sig också en knuff nedåt,
medan guldet blev mera värt – ett typiskt
tecken i orostider.

Var startade oron?

I Sydkorea, där man nu höjt
beredskapsnivån till den högsta för att
försöka få bukt med spridningen.

Sydkorea är det land som drabbats mest utanför Kina.

Börsen i Seoul, åtta timmar före Stockholm, stängde ner närmare 4 procent. En likadan minskning märktes strax efter öppning i Milano. Italien har drabbats hårdast av viruset i Europa. I helgen fick man sitt andra dödsfall, flera kommuner i industriregionen Lombardiet har stängt allmänna platser och karnevalen i Venedig har ställts in.

Även i New York märktes oron direkt när börserna öppnade. Vid 17.30 svensk tid hade USA-börsen gått ner 2,6 procent.

Hur slog nedgången på Stockholmsbörsen?

Utvecklingen följer trenden i världen. Samtliga bolag i indexet OMX30, som samlar de 30 mest handlade aktierna, visade nedgång. Indexet var vid börsens stängning på måndagen ned 4,3 procent.

För OMXSPI, som väger samman alla aktier, var nedgången 4,2 procent.

Det innebär, enligt nyhetsbyrån Direkt, det största fallet sedan brittena röstade för att lämna EU. Den 27 juni 2016 föll OMX30 med drygt 8 procent.

Ser vi en börskrasch?

Nej. Vid en krasch handlar det om en betydligt mer desperat handel: många vill sälja, få vill köpa och aktievärdena sjunker. Under den så kallade svarta måndagen i oktober 1987 föll New-York-börsen med nästan 23 procent på en dag. Man kan också notera att OMX30 i Stockholm, trots måndagens fall, stigit med 13 procent på ett år.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Ericsson bygger utrustning för 5G i en smart fabrik

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Ericsson startar inom kort en smart fabrik i USA. Produktionen av 5G-utrustning kommer att ske med AI och 5G-uppkoppling, och kräva mindre arbetskraft.

– Detta är en ny trend, vi kan ligga närmare slutkunden och spara

transportkostnader och miljö, säger Ericssons vd Börje Ekholm.

Fabriken utanför Dallas i delstaten Texas är en investering på närmare 1 miljard och ska öppna under första kvartalet i år. Här ska Ericsson tillverka radioutrustning och antenner för det mobila bredbandssystemet 5G, för främst den nordamerikanska marknaden.

Fabriken kommer att ha cirka 100 anställda, men vara sprängfylld med ny teknik för att kunna bli så flexibel som möjligt.

Grunden är att tillverkningen är uppkopplad till ett driftssäkert 5G-nät, men den bygger också på artificiell intelligens (AI), maskininlärning och ”sakernas internet” i form av sensorer. Sammansättningen och lagret är automatiserade, logistiken sköts bland annat av självkörande transportvagnar.

Etableringen i Texas är en del av en större trend, där masstillverkning kan flyttas tillbaka från låglöneländer, med hjälp av hög automatisering. I småländska Åseda finns till exempel en fabrik som fylld av robotar gör aluminiumskenor till möbelindustrin. Den tillverkningen skedde tidigare i Kina.

– I de här fabrikerorna blir arbetet en mindre del av kostnaderna, vilket gör att vi kan lägga produktionen närmare slutkonsumenten. Jag tror att vi inom tio år kommer att få se mer sådan tillverkning i Europa. Då minskas både transportkostnaderna och utsläppen, säger Ericssons vd Börje Ekholm.

Den svenska telekomjätten har numera väldigt lite industriell tillverkning på hemmaplan. Det har inneburit att antalet anställda i Sverige har minskat från 42 000 till 13 000 på 20 år. Nu sker

produktionen framför allt i Brasilien, Mexiko, Indien, Kina och Estland.

Så när vi får vi en smart 5G-fabrik i Sverige?

– Att det blir så är nog relativt osannolikt. Vi kommer att bygga ut och uppgradera vår fabrik i Tallinn, som producerar mestadels för den europeiska marknaden.

Men vore det inte bra med en fabrik nära er forskning och utveckling här i Sverige?

– Absolut, men för att motivera det krävs det nog att vi säljer betydligt mer i Sverige, säger Börje Ekholm.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Bättre än väntat för tyskt näringsliv

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

IFO-index över klimatet inom näringslivet i Tyskland steg till 96,1 i februari, jämfört med reviderade 96,0 föregående månad (95,9).

Det rapporterar IFO. IFO-index baseras på en enkät bland cirka 7 000 företag.

Analytiker hade räknat med att indexet skulle ha uppgått till 95,3 enligt Bloomberg News prognosenkät.

Index över det aktuella läget sjönk till 98,9 från reviderade 99,2 föregående månad (99,1), väntat var 98,6.

Index över förväntningarna om framtiden steg till 93,4 jämfört med oreviderade 92,9 föregående månad. Väntat var 92,1.

Direkt

Ledare: Rättegången mot Gui Minhai är en tragisk fars

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Ord är ibland bedrägliga. Tisdagens besked att den svenske förläggaren Gui Minhai ”dömts” till 10 års fängelse i en ”domstol” ger intryck av att någon form av rättvis process har genomförts, där anklagelser har lagts fram, bevis har utvärderats.

I själva verket har allt skett i hemlighet. Några svenska ambassadrepresentanter

fanns inte på plats. Ursprungligen påstods att Gui Minhai var skyldig till att ha orsakat en bilolycka i Ningbo. Han döms för att ha lämnat ut statshemligheter. Det är naturligtvis en tragisk fars – från början till slut.

Sverige kan inte ge domen någon form av erkännande. Inte heller går det att acceptera Pekings påstående att Gui Minhai har fransagt sig sitt svenska medborgarskap.

Det hela började med en kidnappning hösten 2015. Gui Minhai, som sedan drygt ett decennium driver ett förlag i Hongkong, befann sig på semester i Thailand. Plötsligt slutade hans familj och vänner att höra från honom. På övervakningskamerorna i fastigheten där han bott syntes mystiska män röra sig under dagen för hans försvinnande.

Nästa gång Gui Minhai hördes av var han fängslad i Kina. Det råder inga tvivel om att det var kinesiska agenter som fört honom över gränsen.

Sedan dess har anklagelserna mot den svenske förläggaren skiftat. Vårdslöshet i trafiken förvandlades till spioneri. Det hela har parats med framtvingade ”erkännanden” i kinesisk tv.

I samband med att Gui Minhai fördes bort fängslades också Peter Dahlin, även han svensk medborgare, för sitt arbete med en organisation som utbildade undersökande journalister. Efter att Dahlin släpptes i januari 2016 berättade han om hur myndigheterna dikterade ”erkännanden” om brott, och pressade honom att läsa upp dem framför kamerorna.

Lee Bo, Lui Bo, Cheung Jiping och Lam Wing-kee, alla liksom Gui Minhai förläggare i Hongkong, försvann också

plötsligt hösten 2015. Efter att de återfått friheten berättade Lam Wing-kee om den ”mentala tortyr” som använts mot honom för att tvinga fram tv-erkännanden.

Det råder knappast några tvivel om att samma metoder ligger bakom Gui Minhais ”erkännanden”.

Kina är numera tillsammans med USA världens största ekonomi. Peking hymlar inte med att man vill ha sin plats på världsscenen.

Den senaste tidens utveckling har varit en ögonöppnare för Sverige och andra demokratiska länder – som under en längre period haft en naiv inställning till den kinesiska diktaturen, låtit sig bländas av den snabba ekonomiska utvecklingen. Fina tillväxtsiffror till trots, i Kina finns ingen rättsstat. Och världen blir farligare med en supermakt som saknar en sådan och som agerar efter regimens nycker.

I Sverige möttes Gui Minhais försvinnande först med tystnad. Om den spektakulära kidnappningen rapporterades nästan inte alls.

Från utrikesminister Margot Wallström (S) – upptagen av sin kampanj för en plats i FN:s säkerhetsråd – hördes knappt ett knyst.

Men Gui Minhais dotter Angela Gui arbetade hårt för att uppmärksamma sin fars öde. Till slut började såväl svenska medier som politiker att engagera sig. Det engagemanget får inte ta slut nu. En dom i en skenprocess ändrar inte på någonting. Gui Minhais är fortfarande svensk medborgare.

Han måste frigges.

DN 26/2 2020

Domen mot Harvey Weinstein är en stor seger för metoo-rörelsen

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Jag minns en särskild typ av män från de år då jag sprang runt på fester och klubbar. De var ofta skådisar eller

journalister. Gärna lite äldre än andra på festen, och lite mer ansiktsmärkta av livet. Nästan alltid, av någon anledning, svartklädda. Och så förenades de av sitt rykte: Kvinnor fick rådet att akta sig, han är kladdig, jobbig, efterhängsen, kanske till och med våldsam.

Det märkliga och sorgliga var att vi tog dem för givna. De anmälades inte, ingen försökte ens tala dem tillrätta. De fortsatte att bjudas på festerna, släppas in på klubbarna. De var en sorts man, en sorts hot som ... bara ingick.

I New York Times artikel om domen mot filmmogulen Harvey Weinstein, fälld för våldtäkt och sexuellt övergrepp, beskrivs han med dessa ord: "ett förslaget rovdjur som höll sina offer nära för att kontrollera dem och som använde sin makt".

En av de besynnerliga sakerna med metoo är insikten att det funnits så många som

han, och som de där männen på festerna, förslagna rovdjur – och att vi accepterade dem. Nu är det som att mitt tjugoåriga jag kan höra nutiden anklaga mig: Varför sa du inte ifrån, varför markerade du inte, hur kunde ni stå ut med att de där uppenbara förövarna satt kvar i samma soffor, hängde mot samma bardiskar helg efter helg?

Kanske, kanske har detta börjat förändras nu, med domar som mot Weinstein och kulturprofilen Jean-Claude Arnault. Om alfahannar tidigare kunnat trona mitt i rummet borde de nu ha blivit rädda, samtidigt som deras offer har blivit modiga.

Kanske går det inte längre att vara en "made guy" som i Weinsteins gangsterfilmer, någon så högt uppsatt att ingenting kommer åt honom. För när han efter domen frågade "Hur kan detta hända

i Amerika?” menade han förmodligen:
”Hur kunde detta hända mig? Jag var ju oberörbar!”

I så fall är det som åklagaren sa efter domen, en ny dag för överlevare av sexbrott. En triumf. Och en förlust för den uråldriga, patetiska hedersmentalitet som uttrycktes av Weinsteins försvarsadvokat Donna Rotunno när hon skuldbelade kvinnorna: ”Om du inte vill bli ett offer, gå inte till hotellrummet.”

Svårare blir att juridiskt komma åt andra, mer diffusa situationer som uppmärksammas av metoo. Gråzonerna kommer att vara lika gråa trots strålkastarljuset och lär inte kunna lagstiftas bort. Situationer kommer att tolkas olika, ord kommer att stå mot ord. Ingen lag kan täcka hela det oändligt komplicerade spelet mellan människor. Kan inte, och ska inte. Men domen mot

Weinstein är en civilisationens seger över grottmannen.

Erik Helmerson

erik.helmerson@dn.se

”Det här fallet är inte längre Sveriges sak”

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Fallet med den i Kina fängslade svenske bokförläggaren Gui Minhai har inte längre med Sverige att göra. Kina anser att Gui Minhai är kinesisk medborgare, inte svensk. Det hävdar Kinas ambassad i Sverige.

Kinas ambassad i Stockholm skriver på tisdagseftermiddagen att Gui Minhai-fallet har avslutats för ambassadens del.

”Fallet har tagits bort från arkivet som rör konsulära fall mellan Kina och Sverige”, skriver man.

Detta innebär, enligt ambassadören, att ”ämnet inte längre är en sak mellan Kina och Sverige”. Ambassaden hänvisar till att

Gui Minhai skulle ha ansökt om och fått sitt kinesiska medborgarskap godkänt 2018. Något som man påstår ska ha skett av egen vilja. Utrikesdepartementet säger i en kommentar till DN att Sverige är tydligt med att Gui Minhai ska släppas fri och att svenska representanter ska få träffa honom för konsulär hjälp.

– Han är svensk medborgare, säger Buster Mirow Emitslöf på UD:s pressjour.

– Ett svenskt medborgarskap kan endast avsägas efter prövning och beslut av Migrationsverket.

Enligt ambassaden erkänner Kina inte dubbelt medborgarskap för någon kinesisk medborgare. Ambassaden påstår också att ”man följer Gui Minhais vilja”.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se

Hur många jobb vill Sverige riskera för Gui Minhai?

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Analys.

Den svensk-kinesiske bokförläggaren Gui Minhai har dömts till tio år i fängelse i Kina.

Sverige visste inte ens att det hölls en rättegång. Utrikesminister Ann Linde (S) pressas att sätta en gräns för den allt mer provocativa stormakten.

Sveriges förhållande till Kina är på väg från dur till ödesmättad moll. Den goda relationen, som grundlades när Sverige som första västland erkände folkrepubliken, närmar sig ett diplomatiskt kallt krig.

Kinakännaren Jerker Hellström, tidigare på Totalförsvarets forskningsinstitut, har dragit slutsatsen att Kina testat hur hårt det går att pressa Sverige för att få sin vilja genom. Pekingregeringen försöker begränsa yttrandefrihet, tryckfrihet och de medborgerliga rättigheterna så att de inte längre ska omfatta kinesiska förhållanden och intressen. Det drabbar flera länder. Men Sverige är bland dem som märkt mest av offensiven.

Det främsta svenska offret är den Kina-födde svenske bokförläggaren Gui Minhai. Han kidnappades från sin semesterbostad i Thailand 2015. Sedan blev han en av

huvudpersonerna när regeringen i Peking demonstrativt stängde en regimkritisk bokhandel i Hongkong och grep personerna bakom den.

Och nu har alltså Gui Minhai dömts för att ha försett utländsk makt med underrättelser i en sluten rättegång – utan att svenska diplomater fått närvara och utan att han kunnat få något konsulärt stöd eller fått träffa sina anhöriga.

Domstolen skriver i ett kort meddelande att Gui Minhai inte längre är svensk medborgare.

Vad kan Sverige göra när ett annat land kidnappat en svensk medborgare, dömt honom till fängelse i en dom som inte uppfyller kraven på rättssäkerhet och dessutom hävdar att han inte längre är svensk medborgare?

Möjligen kan UD hoppas att det inte är riktigt så illa. De kinesiska beskeden är

motsägelsefulla. Det kinesiska utrikesdepartementet säger att man på grund av coronavirusutbrottet inte kan låta svenska diplomater besöka Gui Minhai. Men när epidemin är under kontroll ska det gå bra. Det tyder ju på att kinesiska UD inte har strukit streck över det svenska medborgarskapet. Domskälen är inte heller kända, eller var och när straffet ska avtjänas.

Trycket ökar på att utrikesminister Ann Linde ska göra en hård markering mot Kina när regeringen har skapat sig en bild av det som hänt.

Den svenska strategin har hittills varit att så långt det går agera genom EU.

Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Frankrikes president Macron har tagit upp Gui Minhai med Kina. På tisdagen uttalade Tysklands utrikesminister sitt

stöd för de svenska kraven. EU är så stort att Kina inte vill bråka mer, är tanken. Men Kristdemokraterna, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna vill gå längre och utvisa Kinas ambassadör i Sverige, Gui Congyou. Lyssnar Ann Linde på de kraven eskaleras konflikten.

Sverige kan då visa Kina att det finns gränser för hur mycket det går att sätta sig över medborgerliga rättigheter och yttrandefrihet för svenska medborgare. Men samtidigt leder en utvisning sannolikt till motåtgärder från Kina. Landet är världens näst största handelsnation och Sveriges största handelspartner i Asien. Kina har blivit allt viktigare för tillväxt och arbetstillfällen. Volvo Cars, Spotify, SF Bio och Arlanda Express är några bolag i Sverige som helt eller delvis ägs av kinesiska företag.

Under 2018, då Geely köpte in sig i AB Volvo, var de kinesiska direktinvesteringarna här på över 38 miljarder kronor.

2019 föll de till cirka 12 miljarder kronor, men Sverige ligger ändå trea på topplistan för kinesiska direktinvesteringar i Europa. Vill Kina använda investeringarna som påtryckningsmedel finns det möjligheter som kan kosta svenska jobb.

Kina kan också välja att utvisa svensk diplomatisk personal från Peking. Det minskar svenska myndigheters kunskap om Kina och försvårar stöd till svenska medborgare och företag. Det finns också en risk för att Gui Minhai får en ännu sämre behandling.

”Vi vill behålla kanalerna öppna för dialog. Att utvisa ambassadören är ett verktyg som vi in i det längsta vill försöka undvika”, sade Ann Linde när riksdagen

debatterade Kina den 13 december förra året.

Moderaternas utrikespolitiska talesperson Hans Wallmark har samma inställning som Ann Linde på denna punkt. Men Kristdemokraternas Lars Adaktusson varnade i Kinadebatten: ”Vi ser en risk att regeringens försiktighet i Peking kan uppfattas som ett uttryck för svaghet och rädsla, och det tror jag vore mycket olyckligt.”

Dessa sista februaridagar är inte sista gången Sveriges förhållningssätt till Peking kommer att debatteras. En kommunistisk enpartistat håller på att utvecklas till en global stormakt och det är svårt att tro att Gui Minhai är det sista svenska offret i den processen.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se

Bakgrund

Den svenske förläggaren Gui Minhai drev bokförlaget Mighty Current och bokhandeln Causeway Bay i Hongkong. Förlaget gav ut känsliga böcker med satir om det kinesiska ledarskiktet fram till dess att fem medarbetare försvann 2015.

Gui Minhai försvann den 17 oktober 2015, då han lämnade sin semesterbostad i Pattaya i Thailand. I oktober uppgavs han ha släppts fri.

I januari 2016 sände den statskontrollerade kinesiska tv-kanalen CCTV en ”bekännelsevideo” med Gui Minhai i vilken han säger att han återvänt till Kina för att ta ansvar för en påstådd trafikolycka. I och med detta medgav kinesiska myndigheter också att Gui Minhai frihetsberövats. Han släpptes i oktober samma år efter att ha avtjänat straffet, enligt kinesiska myndigheter. Enligt dottern befann han sig efter det i en mildare form av husarrest i staden Ningbo, där poliser följt honom så fort han gått ut.

Den 20 januari 2018 färdades Gui Minhai på ett tåg i sällskap av två svenska diplomater för att besöka läkare på svenska ambassaden sedan han uppvisat symptom på ALS. Under ett stopp klev tio civilklädda poliser ombord och förde bort honom, enligt dottern.

Sverige och EU har kritiserat Kinas agerande mot
Gui Minhai.
TT

Tyskland ställer sig bakom regeringens krav

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Sveriges utrikesminister Ann Linde besökte under tisdagen Berlin för att delta i ett ministermöte om kärnvapennedrustning. Mötet skedde i skuggan av beskedet om att Kina dömt den svenska medborgaren Gui Minhai till tio års fängelse.

Under tisdagen kallades Kinas ambassadör Gui Congyou upp till UD i Stockholm för att motta Sveriges klagomål.

Berlin.

– Det vi gör just nu är att söka information om vad som faktiskt har hänt. I dag kallade vi upp Kinas ambassadör i Stockholm till UD och vi upprepade de krav jag har framfört sedan länge: att Gui Minhai ska frigges, att vi ges konsulär tillgång och att svenska läkare får möjlighet att besöka honom, säger Ann Linde till DN:s korrespondent i Berlin. Men inget mer konkret?

– Det är konkreta åtgärder. Både vad gäller ambassaden i Peking och i Stockholm.

Tysklands utrikesminister Heiko Maas stod värd för mötet som ägde rum i en villa i utkanten av Berlin.

Vad gör Tyskland för att hjälpa Sverige i den här situationen?

– Vad gäller Gui Minhai har Europeiska unionen och Tysklands regering alltid visat sig solidariska med Sverige, det gör vi också i dag. Vi stöttar alla aktiviteter som har inletts, och i full utsträckning de krav som Sveriges regering framfört, sade Heiko Maas till DN.

– Vi ser med stor oro på hur yttrande- och pressfriheten i Kina inskränks, och vi appellerar till Kina att gå Sveriges krav till mötes. Särskilt vad gäller konsulär tillgång och ett rättssäkert förfarande, fortsatte han.

Medan Tysklands utrikesminister, som tillhör Ann Lindes systerparti Socialdemokraterna SPD, stöttade sin

svenska kollega har kritiken från oppositionen på hemmaplan varit högljudd. Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet kräver bland annat att Kinas ambassadör i Sverige ska utvisas.

– Vänsterpartiet vill att regeringen förklarar Kinas ambassadör i Sverige som icke önskvärd i vårt land, det är ett rimligt svar på Kinas agerande, skrev V-ledaren Jonas Sjöstedt på Twitter.

Men Ann Linde upprepade på nytt att det inte är aktuellt att utvisa den kinesiska ambassadören från Sverige.

– Regeringen tycker generellt sett att det är bättre att ha ambassadörer på plats. Särskilt när man har kritik att rikta och krav att ställa, vilket vi har gjort i dag, säger hon.

Även Moderatledaren Ulf Kristersson har riktat hård kritik mot hur regeringen har hanterat fallet Gui Minhai.

– Det här är ett justitiemord. Jag är inte förvånad, men jag är mycket bekymrad. Det bekräftar att Kina agerar precis som vi alltmer befarat, mot internationell rätt och mot alla rimliga rättsstatliga principer. Det är förfärligt, framför allt för Gui Minhai och hans dotter men det är också en väldigt dålig signal till världen, sade han.

”Det här är en skandal som kommer få långtgående konsekvenser för Sveriges relationer med Kina”, skriver

Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson i en kommentar till TT.

SD kräver sedan tidigare att den kinesiske ambassadören ska förklaras icke önskvärd i Sverige och skickas hem.

Ann Linde tycker i nuläget inte att det finns anledning att vara självkritisk.

Finns det något du hade kunnat göra annorlunda?

– Det är naturligtvis andra som avgör om man har gjort tillräckligt. Jag kan bara konstatera att vi har varit otroligt aktiva när det gäller att få tillträde till Gui Minhai och få honom frigiven. Att det sen inte gett det resultat som vi hade velat ha beklagar jag naturligtvis, säger hon.

Hur ser kontakten mellan Sverige, EU, USA och Kanada ut i det här läget?

– Vi har full support internationellt och som dagens presskonferens i Berlin visade så ställer Tyskland upp hundra procentigt bakom oss. Det gör även den franska presidenten och EU:s ledare som har stöttat oss i detta arbete. Jag känner att vi har bett om och fått stort internationellt stöd.

Vad konkret har ni bett om?

– Att vi ska få stöd att föra fram Gui Minhais fall direkt till kinesiska ledare. Vilket de också har gjort.

Lina Lund

lina.lund@dn.se

”Kina vill förolämpa Sverige som land”

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Den svenske bokförläggaren och författaren Gui Minhai har dömts till 10 år i fängelse i Kina för att ha fört statshemligheter till utlandet.

Domen möter hård kritik från bland andra Amnesty International och Reportrar utan gränser.

”En skamlig lögn” i en ”låtsasdomstol”, säger Kinaforskaren och vännen Magnus Fiskesjö.

Peking–Stockholm.

Domen mot Gui Minhai ska ha fallit i Ningbo, utanför Shanghai, på måndagen. I den uppges att förläggaren självmant har gett upp sitt svenska medborgarskap för att åter bli kinesisk medborgare.

– Jag tror det här är riggat på förhand och jag tror inte en enda sekund på att Gui Minhai frivilligt har gett upp sitt medborgarskap. Om man tittar på erfarenheter från tidigare liknande fall har han förmodligen hotats med tortyr om han inte går med på att ge upp sitt svenska medborgarskap, säger Kinaforskaren och vännen Magnus Fiskesjö till DN.

Magnus Fiskesjö tror att Kina avsiktligt vill förolämpa Sverige som land.

– De tror att de metoder som fungerar i Kina, där de säger åt befolkningen vad den ska tycka, också fungerar i Sverige. Men det gör de inte. Det slår bakut.

Han insisterar på att Sverige inte ska ge upp kampen för att få Gui Minhai fri och för att förläggaren fortsatt ska behandlas som en svensk medborgare.

– Att påstå att han återgått till kinesiskt medborgarskap är ett sätt att försöka få tyst på oss och få Sverige att rätta in sig i ledet.

Vid kinesiska UD:s dagliga presskonferens uppgav en talesperson att Kina bara erkänner Gui Minhais kinesiska medborgarskap. Konsulära besök ska ha skjutits upp med anledning av utbrottet av det nya coronaviruset.

Enligt talespersonen ska Gui Minhai ha haft en advokat närvarande som han valt själv. De svensk-kinesiska relationerna

uppges ha ”påverkats i någon mån” av fallet.

Gui Minhais drev tillsammans med fyra andra förläggare en bokhandel i Hongkong som gav ut kontroversiella böcker om den kinesiska partieliten. 2015 kidnappades han under en semester i Thailand av kinesiska agenter. Även de andra förläggarna frihetsberövades, men har sedan dess släppts fria. Till att börja med anklagades Gui Minhai bland annat för att ha varit ansvarig för en trafikolycka och tvingades till ett offentligt erkännande i statstelevisionen. 2017 släpptes Gui Minhai tillfälligt och sattes i husarrest i Ningbo. Men året därpå, när han satt på ett tåg med svenska diplomater på väg till en läkarundersökning i Peking, greps han på nytt.

En av de andra förläggarna som greps tillsammans med Gui Minhais, men som

senare släpptes, är Lam Wing-kee som numera bor i Taiwan. Han kommenterar domen så här för DN:

– Jag blev ledsn när en vän delgav mig nyheten om Gui i morse. Domen är självklart inte rättvis. Han har suttit fängslad i två år. Vilken typ av hemlighet kan han sitta på eller förmedla då?

Lam Wing-kee konstaterar att Gui Minhui tidigare tvingats erkänna inför kameror och nu ge upp sitt medborgarskap.

– Det är en otillbörlig smädelse.

Enligt Lam Wing-kee visar domen att kommunistpartiet i tider av kaos, som nu med viruset, ofta vidtar hårda åtgärder för att bibehålla stabilitet.

Domen har mött hård kritik från flera håll. Svenska Pens ordförande Jesper

Bengtsson är en av dem som är kritiska.

– Det är ju väldigt mycket oklarheter kring bevisföring och kring hur rättsprocessen

har gått till, den har ju varit helt sluten och har pågått i hemlighet. Vad vi vet är att han inte har fått den konsulära hjälp han som utländsk medborgare har rätt till och att han flera gånger tidigare har fått framträda med fabricerade erkännanden, säger han till TT.

Pen-klubben i Hongkong anser att anklagelserna är ”tunna”.

– Guis mänskliga rättigheter som publicist och som svensk medborgare har upprepade gånger kränkts av den kinesiska staten sedan han frihetsberövades i Hongkong 2015 och han har tvingats delta i en charad av erkännanden, säger Tammy Ho Lai-Ming, ordförande för Pen i Hongkong, enligt Hongkong Free Press.

Även den svenska delen av Reportrar utan gränser fördömer Kinas agerande i fallet, som man kallar en ”parodi på rättvisa”.

Organisationen manar nu demokratier i världen att pressa Kina till att släppa Gui Minhai och alla andra fängslade journalister, bloggare och författare i Kina fria.

– Fallet med Gui Minhai öppnar för en farlig utveckling där den kinesiska regimen kan ta sig rätten att kidnappa en europeisk medborgare i ett tredje land och hålla honom frihetsberövad i mer än fyra år för att sedan utfärda ett fängelsestraff som kan jämföras med en dödsdom med tanke på hans hälsa, säger Erik Halkjaer, ordförande för Reportrar utan gränser Sverige, till DN.

Marianne Björklund

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

Advokater: ”USA övervägde att giftmörda Assange”

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

London. USA:s regering ska ha övervägt att giftmörda Julian Assange inne på Ecuadors ambassad i London. Tanken var att få dödsfallet att se ut som en olycka.

Det uppger ett vittne som kallats av Assanges advokater i de pågående utlämningsförhandlingarna.

Det är en person med koppling till det spanska säkerhetsbolaget UC Global – som mellan 2016 och 2019 anlätades av Ecuadors ambassad – som hävdar att det förts samtal med företrädare för amerikanska underrättelsetjänster om att mörda eller möjligen kidnappa Assange inne på ambassaden. Tanken var att mordet skulle ske med gift och att dödsfallet skulle se ut som en ”olyckshändelse”.

Personen är inte namngiven, men kommer enligt Assange advokater att kallas senare i vår som vittne i de domstolsförhandlingar som inleddes i måndags och som ska avgöra om Wikileaksgrundaren utlämnas till USA eller inte.

För Julian Assange och hans anhängare är det amerikanska åtalet ett angrepp mot pressfriheten och en del av en politisk vendetta mot Wikileaks som pågått i tio år. De menar också att den behandling han utsätts för i högsäkerhetsfängelset Belmarsh, där många av Storbritanniens farligaste brottslingar och terrorister sitter, är ett bevis för att han utsätts för politiska förföljelser.

– Julian Assange tvingades klä av sig naken två gånger, ha handbojor på vid elva tillfällen, byta cell fem gånger och lämna ifrån sig alla de dokument som han fått under rättegångens första dag, sa hans advokat Edward Fitzgerald på tisdagen. Fitzgerald betonar att Assanges hälsa påverkats negativt av den behandling han fått, något som i sin tur väntas användas som ett argument mot utlämning till USA.

Domaren Vanessa Baraitser sa att hon inte har makt över Belmarshfängelsets bestämmelser, men uppmanade advokaterna att ta upp saken med fängelseledningen.

Det utlämningsavtal som finns mellan USA och Storbritannien tillåter inte att utlämningar görs för ”politiska brott”. Sedan domstolsförhandlingarna inleddes har mycket tid därför ägnats åt att diskutera om det amerikanska åtalet är politiskt motiverat eller ej.

Av de 18 åtalpunkterna i det amerikanska åtalet är 17 baserade på ”Espionage Act” – en lag från 1917 som ursprungligen var tänkt att skydda USA:s intressen i krigstid. Den sista åtalpunkten är försök till dataintrång.

USA:s ombud hävdar att Assange genom att ha avslöjat amerikanska försvarshemligheter i de massiva läckorna

om Irak, Afghanistan och Guantánamofängelset åren 2010–2011 i praktiken försatt amerikanska liv i fara. I måndags sade det amerikanska ombudet att utländska uppgiftslämnare ”försvunnit” sedan deras namn eller andra id-uppgifter offentliggjorts i läckorna.

Några bevis för att dessa försvinnanden berott på att något hänt personerna gavs dock inte. Det är alltså möjligt att de distanserat sig för att de insett att USA inte kan garantera deras anonymitet.

Totalt riskerar Assange 175 års fängelse om han befinns skyldig på samtliga åtalpunkter. Den brittiska domstolen ska dock enbart ta ställning till om Assange ska lämnas ut – och i så fall för vilka åtalpunkter. Ett beslut väntas tidigast i juni, och domen kan överklagas.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se

Fakta. Assange en av grundarna till Wikileaks

Julian Assange var 2006 med och grundade Wikileaks, en webbplats som skulle kunna ta emot och publicera stora läckor.

2010 publicerade Wikileaks en video från en amerikansk helikopterattack i Irak där ett dussintal civila dödades, bland dem två journalister från nyhetsbyrån Reuters, vilket fick enormt stor uppmärksamhet.

2010 släpptes också cirka 75 000 dokument om USA:s krigsinsats i Afghanistan och på hösten dokument om kriget i Irak som bland annat visade hur barn dödats.

2016 släppte Wikileaks läckt e-post från Demokraternas presidentkandidat Hillary Clintons kampanj. Intrånget uppges ha genomförts av hackare med band till Rysslands underrättelsetjänst. TT

Man misstänks ha mördat familjen på semesteren

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

En man misstänks ha dödat sin fru och son i staden Kobane i norra Syrien genom att slå ihjäl dem med stenar. Familjen var bosatt i Danmark men på semester i sin hemstad.

Morden ska ha begåtts bara några dagar efter att familjen åkt på semester från Danmark till Kobane i Syrien, enligt

Dokumentationscentrum för överträdelser i norra Syrien.

Staden Kobane ligger nära den turkiska gränsen. Den kontrolleras av den kurdiska gruppen Folkets försvarsenheter, den största inom de Syriska demokratiska styrkorna.

Mannen, 51 år, gick själv till polisen efter dådet och sade att han dödat sin 27-åriga fru och 10-åriga son.

Dokumentationscentrum för överträdelser i norra Syrien var först med att rapportera om fallet. De säger att offren dödades på ett brutalt sätt genom slag mot huvudet med stenar. En medarbetare på Dokumentationscentrum säger till DN att de träffade den misstänkte mannen på polisstationen.

– Vi kunde bara prata med mannen i knappt två minuter. Han var väldigt

chockad och ofokuserad, säger medarbetaren.

Motivet är fortfarande okänt.

– Han sade inte varför han dödade dem. Han kunde knappt säga något. Men han uttryckte sin ånger, säger

Dokumentationscentrum till DN.

Kvinnan och sonen begravdes på måndagen.

Saeed Alnahhal

saeed.alnahhal@dn.se

Fortsatt snabb spridning i Iran, hälsoministern smittad

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Coronaviruset fortsätter sin snabba spridning i Iran. På tisdagen meddelade landets biträdande hälsovårdsminister Iraj Harirchi att han själv bär på smittan.

Ministern framträdde i ett videoklipp på den halvofficiella nyhetsbyrån Fars Twitterkonto.

ANNONS:

– Jag kommer att besegra coronan, sade Harirchi trosvisst.

Men signalerna inifrån Iran är allt annat än positiva. Enligt landets hälsovårdsmyndigheter har nu 95 personer insjuknat, vilket är en drygt 30-procentig ökning på ett dygn. 15 personer har dött i sviterna av virussjukdomen.

Myndigheterna har stängt skolorna och uppmanar medborgarna att hålla sig inomhus.

Den officiella statistiken omges dessutom av ett tjockt lager av misstro, orsakat av en publicering från en annan halvofficiell källa, nyhetsbyrån ILNA. Nyhetsbyrån angav på måndagen att minst 50 iranier

dött i smittan och att 250 personer hålls isolerade i staden Qom, där spridningen av coronaviruset har sitt centrum i Iran.

Myndigheterna har tillbakavisat den högre siffran flera gånger, men dementierna har haft svårt att få fäste bland befolkningen.

Och även om den lägre siffran skulle vara den korrekta, är Iran det land utanför Kina där coronaviruset hittills varit dödligast.

Alla 140 hittills bekräftade fall av coronaviruset i Mellanöstern är förknippade med Iran, rapporterar nyhetsbyrån Bloomberg. Det rör sig om smittobärande iranier som rest till andra länder i regionen och på så sätt fört viruset vidare.

Som en konsekvens har många länder i Irans närhet stoppat resor dit eller infört restriktioner.

Förenade Arabemiraten, Irak, och Kuwait tillhör de länder som stoppat allt flyg,

medan Turkiet och Libanon kraftigt begränsat flygningarna till och från Iran. I Italien rapporterades under tisdagen 64 nya fall av coronaviruset. Totalt var 283 människor smittade, och sju personer har avlidit.

Erik Ohlsson

Sjukhus pekas ut som orsak till smittan i Italien

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Det nya coronavirusets spridning i Italien beror med stor säkerhet på att smittan snabbt etablerades på sjukhuset i staden Codogno i Lombardiet.

I patienthanteringen har sjukhuset inte följt rutiner och säkerhetsprotokoll på bästa sätt, enligt italienska medier.

Smittans förlopp har rekonstruerats noga av Italiens största morgontidning Corriere della Sera. I centrum står en 38-årig man som troligen är den första smittade. Den 1 februari äter mannen middag med en rad kollegor och en företagare som vistas mer i Kina än i hemorten Codogno. På så vis kommer det nya coronaviruset till Italien. 38-åringen utövar mycket sport. Utöver fotboll även löpning. Den andra februari deltar han i en tävling i Portofino som ligger i regionen Ligurien. Veckan därpå är han på ytterligare en tävling i Lombardiet nära orten Lodi. Smittskyddsläkare försöker nu noga gå igenom alla de ställen där han har varit. Listan är lång. Han har smittat en idrottskamrat och har sökt vård på sjukhuset i Codogno, där han smittat flera läkare.

Han har också besökt en populär bar, där tre kunder har blivit smittade. De tre ingår enligt uppgift inte i hans umgängeskrets. Nu är mannen svårt sjuk och kämpar för sitt liv. Han har även smittat sin hustru som är gravid i åttonde månaden. Hon har dock inte svåra symtom.

Massimo Galli är infektionsläkare på sjukhuset Luigo Sacco i Milano. Han säger i en intervju i Corriere della Sera att epidemin startade utanför sjukhuset, men att den växte och fick fart inne på sjukhuset.

– Det är synd att vi inte förstod vilken sjukdom den förste patienten hade. Nu måste vi leva normalt och följa myndigheternas instruktioner. Den globala spridningen av coronaviruset kommer hjälpa oss att få fram ett vaccin, säger Galli.

Han tillägger att situationen inte kunde vara olyckligare.

– Vi har fått en epidemi på ett sjukhus precis som skedde när det gällde mers i Seoul 2015. I dessa fall kan ett sjukhus bidra till att smittan sprids vidare med en enorm kraft, säger Massimo Galli.

Så fort det stod klart att Italien har flest fall av coronaviruset i hela Europa så startade striden om vem som gjort misstag och vilka riktlinjer som bör följas.

Premiärminister Giuseppe Conte vill ha en samordnad kontroll och överblick av hur epidemin utvecklas.

Normalt sköts sjukvården av Italiens 21 regioner. Men i avsaknad av koordinering vill premiärminister Giuseppe Conte leda detta arbete. Flera guvernörer har tagit illa upp och ser Contes initiativ som maktmissbruk. Det är framför allt

högerpartiet Lega som reagerat häftigt på detta förslag.

– Conte använder ord som liknar fascismen. Han vill ha en total makt och borde avgå, menade parlamentsledamoten Riccardo Molinari tillhörande Matteo Salvinis parti Lega.

Även guvernören i Ligurien Giovanni Toti är förolämpad. Han står för en mer moderat höger och har länge arbetat med Silvio Berlusconi men har nu bildat ett eget småparti.

– Om det är någon som inte gjort sitt jobb så är det inte vi guvernörer. Och särskilt inte i Ligurien som har skött situationen perfekt och inte haft ett enda fall av coronaviruset, säger Giovanni Toti till Corriere della Sera.

Trots polemiken kommer krisinsatsen att ledas och koordineras av Italiens

civilförsvar och premiärminister Giuseppe Conte.

Peter Loewe

loewepeter@gmail.com

EU-länderna ger klartecken för tuffa förhandlingar

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Bryssel

Förhandlingarna mellan EU och Storbritannien om parternas framtida relation ser ut att bli hårda. EU-länderna har enats om vad de vill uppnå. Nu väntar de på britternas ståndpunkter. Signalerna från London tyder på att en hel del skiljer sig åt.

Skilsmässan är avklarad. Storbritannien har formellt lämnat EU, även om man i praktiken är en del av EU:s lagstiftning fram till årsskiftet. Då tar övergångsperioden slut och en ny relation ska börja gälla.

På måndag startar förhandlingarna om detta nya förhållande. EU:s chefsförhandlare Michel Barnier ska möta sin brittiska kollega David Frost i Bryssel och bli överens om formerna för samtalen. EU-länderna enades på tisdagen om vilka områden som ska omfattas av förhandlingarna och vad länderna vill uppnå. Områdena spänner över många politiska frågor – från fiske via dataöverföringar till säkerhetspolitik. Vad Storbritannien vill uppnå blir känt senare i veckan när regeringen i London presenterar sin plan.

Vid sidan om fisket, alltid en tvistefråga, är det mycket diskussioner kring ämnet rättvisa villkor. De handlar om att Storbritannien inte ska kunna avvika för mycket från EU:s regler om statsstöd, klimat, arbetsmarknad och så vidare om landet vill ha ett omfattande handelsavtal, utan kvoter och tullar.

– Vi har hört olika uttalanden om att de är ovilliga att binda sig vid att inte kunna ta tillbaka kontrollen, som det hette i brexitvalrörelsen, säger EU-minister Hans Dahlgren.

Han påpekar att brittisk industri dock är mer lyhörd för att ligga så nära EU:s regler som möjligt.

Frankrike och dess EU-minister Amélie de Montchalin har hittills varit tuffast på EU-sidan när det gäller just frågan om rättvisa villkor.

– Storbritannien har full frihet att självt bestämma sina regler inom landet. Men när varorna passerar gränsen berör de oss. Om vi vet att briter inte ägnar sig åt dumpning är det inga problem. Men skiljer sig reglerna åt kommer det att återspeglas i kvoter och tullar, säger hon. Från svensk sida finns en oro över säkerhetsområdet. Sverige befarar att Storbritannien inte vill sluta ett generellt avtal om samarbete i yttre säkerhetsfrågor. Britterna har signalerat att man kan bli överens från fall till fall om att till exempel utbyta militär information. Men det skulle kunna innebära att briter delar information med Frankrike och Tyskland, inte med alla medlemsstater. I Storbritannien blev det upprörda känslor nyligen när det läckte ut att Grekland inför förhandlingarna fått inskrivet att landet ska få tillbaka marmorskulpturer från

antiken som finns på British Museum. I mandatet till Barnier är det inte så direkt uttryckt. I stället handlar det om att Storbritannien fortsatt ska ingå i EU-samarbetet för att stoppa illegal handel med konstföremål.

EU-länderna har ett sådant avtal mellan sig i dag. Grekland vill att Storbritannien förbinder sig att följa det även i framtiden.

Pia Gripenberg

Fakta. Brexit

Storbritannien lämnade formellt EU den 31 januari. Landet deltar inte längre i EU:s beslutsfattande. Under en övergångsperiod fram till den 31 december 2020 omfattas dock Storbritannien fortsatt av EU:s regelverk.

Ex-president Mubarak död – kallades ”den siste faraon”

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Egyptens tidigare president Hosni Mubarak har avlidit på ett sjukhus i Kairo, rapporterar landets statstelevision. Mubarak, som blev 91 år, genomförde en operation, oklart för vad, för tre veckor sedan och återhämtade sig aldrig.

Hosni Mubarak var ledaren som knappast skulle ha blivit vald av folket. Trots detta

satt han i nära trettio år på presidentposten i arabvärldens största land. Mubaraks långa regeringstid gav honom tillnamnet "Egyptens siste farao". Det var inte menat som beröm.

Han föddes 1928 i en by i Nilens delta och växte upp under enkla förhållanden. Unge Mubarak var duktig i skolan och antogs till pilotutbildning i flygvapnet. Mubarak tjänstgjorde som stridspilot innan han inledde sin karriär i försvarsledningen. President Anwar Sadat fick ögonen på Mubarak och utnämnde honom år 1975 till vicepresident.

År 1978 slöt Sadat en omdiskuterad fred med Israel som väckte ont blod hos Egyptens islamister. I oktober 1981 mördades Anwar Sadat av sina egna livvakter. På podiet bredvid Sadat stod Hosni Mubarak. Han undkom mördarnas kulor och fick nu axla presidentskapet.

Utåt var den nye presidenten nästan okänd och hans naturliga förutsättningar att spela landsfader var inte särskilt goda: Mubarak framstod som formell och fyrkantig.

Dock innebar början på Mubaraks presidentskap ett visst töväder för egyptierna. Den nye presidenten deklarerade att han tänkte satsa på "stabilitet". Men i stället för stabilitet och stadga blev det stagnation. Ekonomin försämrades och Mubarak kunde inte möta de svårigheter som uppstod. Mubarak förde ett lågintensivt krig mot Egyptens islamistiska terrorister. Majoriteten av egyptierna har inget till övers för jihadister som mördar turister och kristna. Ändå lyckades inte Mubarak få med sig det egyptiska folket i sin kamp mot terrorismen.

Den återhållsamma stil som Mubarak hållit ändrades. Han höll maktpartiet NDP i ett järngrepp och ändrade författningen så att han i princip skulle kunna sitta som president på livstid.

Den 25 januari 2011 inleddes regimkritiska demonstrationer i Kairo. Folket ville ha bort Mubarak från presidenttronen, och militärledningen – Egyptens verkliga makthavare – gav sitt tysta medgivande. Den 11 februari 2011 lämnade Mubarak presidentposten. Strax efteråt inleddes en brottsutredning om korruption och övervåld mot demonstranter. Utredningen visade att familjen Mubarak bland annat tvångsförvärvat stora landområden som sedan sålts vidare.

I början av juni 2012 dömdes Mubarak till livstids fängelse. Fängelsetiden tillbringade ex-presidenten på sjukavdelningen på Torafängelset söder

om Kairo. Hosni Mubarak slapp dock sluta sina dagar i fängelse.

Den folkvalde islamisten Muhammad Mursi som efterträdde Mubarak störtades i en blodig militärkupp 2013. Mursi efterträddes av den före detta fältmarskalken Abdelfattah al-Sisi, en man som beskrivits som ”Mubarak 2.0”.

Tillsättningen gynnade Mubarak som frikändes från sina brott. I mars 2017 kunde den sjukdomsmärkte Mubarak lämna fängelset och flytta tillbaka till sitt lyxresidens.

Trots den dokumenterade grymheten och fåfängan fanns det något tragiskt hos Hosni Mubarak som inte undgick ens hans värsta fiender. Mubarak föreföll vara ohjälpligt i händerna på den militärjunta som styrde och ställde i kulisserna. Och han såg aldrig någonsin glad ut.

Erik Ohlsson

Flera döda i protesterna mot ny lag

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Indien. Minst nio personer har dött och över hundra personer har skadats i fortsatta våldsamma protester i Indiens huvudstad New Delhi. Protesterna i landet har pågått i två månader, efter det att parlamentet i slutet av 2019 antog en ny kontroversiell medborgarskapslag. Lagen har väckt oro för att landets muslimer ska marginaliseras.

Sammandrabbningar mellan tusentals personer bröt ut i den nordöstra delen av staden på måndagen. Stenkastning och

bilar i brand fick polis att gå till motattack med tårgas och rökgranater.

Totalt har över 25 personer mist livet i anslutning till protester mot medborgarskapslagen sedan den antogs i december.

TT-AFP

al-Assadregimen attackerade åtta skolor

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

**"Jag är ledsen att min lärare dödades.
Han var jättesnäll."**

**Det säger Mohammed Alhussen, 15 år,
till DN en timme efter att syriska
stridsflygplan attackerade hans skola.**

Sex skolor och två förskolor i staden Idlib i nordvästra Syrien attackerades av syriska stridsflygplan på tisdagen. Tre lärare och en elev dödades och tiotals andra skadades.

– Det är första gången som skolorna i staden Idlib attackeras så intensivt, säger Hassan Alhussen till DN.

Han är lärare och chef för utbildningsförvaltningen i provinsen Idlib, som kontrolleras av den syriska oppositionen. En av Hassan Alhussens söner, Mohammed, 15 år, var på väg hem när hans skola bombades.

– Lärarna bad oss att gå hem när det kom ett bomblarm. Några minuter efter att vi lämnat skolan, innan lärarna hann ut, attackerade ett stridflygplan, säger Mohammed.

Det är första gången som al-Assadregimen attackerar skolor i staden Idlib så intensivt. Men det är inte första gången som skolor attackeras i provinsen. 52 lärare, elever och föräldrar dog i byn Has i Idlib-provinsen i oktober 2016.

Saeed Alnahhal

Världens äldste man död – blev 112 år

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Japan. Så sent som den 12 februari erkändes japanske Chitetsu Watanabe som världens äldste man av Guinness rekordbok. Knappt två veckor senare har han nu gått ur tiden vid den aktningsvärda åldern av 112 år.

Watanabe somnade in på ett ålderdomshem i Joetsu, samma stad som han föddes i en vårdag 1907. Däremellan hann han bland annat utbilda sig på lantbruksskola, strida i andra världskriget och arbeta som statlig tjänsteman.

För tidningen Japan Times har han tidigare avslöjat hemligheten bakom sitt långa liv: "Skratt."

TT-NTB

Sveriges anseende högt men rasar i Polen

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Bilden av Sverige i omvärlden är mestadels ljus, visar en ny rapport från Svenska institutet. Sverige klättrade förra året ett snäpp på ett internationellt index. Men i ett land sjunker anseendet kraftigt: Polen.

– Jag hoppas det är tillfälligt. Vi behöver goda relationer med Polen,

säger Svenska institutets chef Madeleine Sjöstedt.

Svenska institutet, SI, granskar varje år omvärldens bild av Sverige. I sin nya rapport har SI dels analyserat två egna undersökningar i fjol, dels hur Sverige stått sig under tio år i ett internationellt index över länders ”varumärken”. Det ser allmänt bra ut. Men inte i alla kategorier, och några förändringar sticker ut.

– Det är glädjande att Sverige är ett så känt land. Vi har 0,13 procent av världens befolkning men ett rykte som vida överstiger det. Det är positivt för handel, turism och säkerhet, säger Svenska institutets generaldirektör Madeleine Sjöstedt.

SI:s egna mätningar genomfördes dels i sju länder i Nord- och Sydamerika, dels i två arabisktalande länder, Saudiarabien och Förenade arabemiraten.

I den amerikanska mätningen ställdes Sverige mot USA, Kina, Danmark, Tyskland och Spanien.

Ungefär 80 procent av de tillfrågade hade en positiv bild. Sverige rankades högst överallt utom i Bolivia, där Tyskland hamnade lite högre. I de båda arab-länderna sade drygt 70 procent att de bara visste lite grann om Sverige. Men bland dem som hade större kunskaper var bilden positiv. Sverige rankades högst av sex europeiska länder som ställts mot varandra.

Den internationella undersökningen Nation Brands Index, NBI, testar styrkan i länders "varumärken". 20 000 respondenter i 20 länder får svara på frågor om 50 länder i sex kategorier. Längre låg Sverige på plats tio, men förra året åkte vi upp ett snäpp, till nionde plats.

Varumärket" Sverige är alltså hyggligt starkt.

Hur viktigt är det för svensk handel, exempelvis?

– Det är extremt viktigt. Vår bnp är exportberoende till 46 procent. Om ett land anses ha en fungerande rättsstat och vara säkert att det är bra grogrund för handel, säger Madeleine Sjöstedt. Sedan 2010 har Sveriges position stärkts bland de svarande i alla länder utom fyra. Det land där bilden av Sverige försämrats mest märkbart är Polen: från en sjundeplacering 2010 till en fjortondeplats 2019.

Framför allt syns ett ras i kategorierna samhällsstyre och befolkning.

SI tror att den främsta orsaken är mer negativ medierapportering. "Det förekommer att Sverige beskrivs som ett land som förfaller och inte kan hantera de

senaste årens invandring”, heter det i rapporten.

– Vi som följt polsk inrikespolitik vet att Sverige använts i debatten, framför allt i valrörelsen 2015, som sammanföll med flyktingkrisen. Sverige blev ett slagträ, säger Madeleine Sjöstedt.

– Jag hoppas det är tillfälligt. Polen är ett land vi behöver och vill ha goda relationer till.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se

Jan Eklund: Den här mannen ska möblera om i det nya nationalistiska England

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Nya tider, okonventionella metoder. Regeringen i London är onekligen nationalistisk, men knappast konservativ. Den offensive strategien och rådgivaren Dominic Cummings sätter den hårda tonen.

Den nya konservatismens spinnschamaner som Steve Bannon och Dominic Cummings brinner av iver att effektuera ordförande Maos uppmaning:

Bombardera högkvarteret”, skrev Per Svensson på gårdagens kultursidor (25/2). Och han ställde den rimliga frågan varför högerradikala idéer plötsligt kläs i konservativa kläder.

Steve Bannon är alltså Donald Trumps tidigare chefsstrateg, som överlevde ett halvår i Vita huset innan han växte sig för stor och fick sparken. Dominic Cummings har en liknande position under den brittiske premiärministern Boris Johnson.

En kontroversiell figur som medierna älskar att framställa som den man som styr och ställer i kulisserna på 10 Downing Street. I det nya lilla England som inte längre vill vara med i EU och hämtar sina idéer från de stora kusinerna i USA.

Cummings anses ligga bakom den nya tuffa linjen internt i partiet. Ministrar sparkas på löpande band och makten centraliseras. Alla läckor ska täppas till, kritiska journalister frysas ut och angreppen mot BBC blir allt hätskare. Det oberoende public service-bolaget som har en gammal tradition, högt i tak, professionella medarbetare och därför tydligen väckt mister Johnsons vrede. Men även – det måste man medge – fått hans humor att flöda. BBC påstås numera gå under benämningen ”the Brexit Bashing Corporation” i regeringskretsar.

Sky News ställde nyligen frågan om Cummings är dagens Thomas Cromwell, och syftade då på Henrik VIII:s mäktige rådgivare som bistod kungen under hans krig mot katolska kyrkan i Rom, men senare föll i onåd och avrättades i Towern 1540.

Britterna räds verkligen inte de spektakulära historiska analogierna. Jonathan Powell, som var stabschef under Tony Blairs regeringstid, sade till Financial Times (16/1) att det krävs en låg profil för att överleva som rådgivare på 10 Downing Street. Han förutspådde att den offensive Cummings klarar högst ett år på sin post. Det skulle inte heller förvåna honom om Cummings likt Rasputin i Ryssland då skulle kedjas fast och kastas i floden Neva, förlåt Themsen.

Tiderna är paradoxala. Den nya högerregeringen i London är onekligen

nationalistisk, men knappast konservativ. Tvärtom har de gjort allt som stått till buds för att kasta ut varenda gammal ledamot med civiliserade ideal som vågat säga att den politiska kulturen i Europa kanske inte är så dum ändå. I det nya stränga riket får man inte vara konservativ och EU-sympatisör, då röks man ut.

Partiet ska enas från toppen. Allt tycks handla om att leverera så goda villkor som möjligt under de stundande förhandlingarna med Bryssel post brexit. Då anses ingen ha råd med puffande gentlemän som uppskattar Le Monde eller unga professionella kvinnor som gillar affärskulturen i Tyskland.

Skuggfigurer och dramatiska maktintriger är förstås särskilt frekventa i orostider. I vår tid får politiska strateger stor offentlig betydelse därför att regeringarna försöker staka ut en helt ny kurs, men utan att ha

någon genomtänkt politik. Populister som Trump och Johnson är inte direkt några ledfyrrar, de kan ljuga och ändra åsikt när det passar den politiska agendan för dagen. Vilket skapar osäkerhet i alla led. Att Dominic Cummings är en genial och brutal politisk kampanjmakare råder det inget tvivel om. Han porträtterades av Benedict Cumberbatch i Toby Haynes sevärda film ”Brexit: The uncivil war” (2019). Då gällde det att skapa enkla och smarta slogans för att få britterna att rösta nej till EU – och med tvivelaktiga digitala metoder hitta alla medborgare som tidigare inte brytt sig om att rösta och bomba dem med simpel politisk propaganda.

Nu ska den gamla staten möbleras om i nationalistisk anda av en udda typ som säger sig avsky de politiska korridorerna i

Whitehall. Räkna med fortsatta rubriker och saftiga skandaler.

Jan Eklund

jan.eklund@dn.se

Utredning: Plácido - Domingo sextrakasserade i decennier

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Den fallna operastjärnan Plácido Domingo utnyttjade sin makt och trakasserade mer än två dussin anställda sexuellt under tiden då han hade chefspositioner på Washington national opera och Los Angeles opera. Det visar en undersökning som

operafacket American guild of musical artists har genomfört, rapporterar AP.

Undersökningen visar ett mönster av olämpligt sexuellt beteende och maktmissbruk, som spänner över två decennier.

När AP sökte Domingo för en kommentar bad han om ursäkt i en skriftligt uttalande:

”Jag har under de senaste månaderna reflekterat över de anklagelser som olika kollegor har riktat mot mig. Jag respekterar att dessa kvinnor till slut har känt sig tillräckligt säkra för att tala ut och jag vill att de ska veta att jag är uppriktigt ledsen över den smärta jag har orsakat dem. Jag tar på mig ansvaret för mina handlingar och jag har utvecklats av den här erfarenheten.”

Fackförbundets utredning är den första av två som sattes i gång när över 20 kvinnor anklagade Domingo för sexuella traka-

sserier och maktmissbruk förra året. Den andra utredningen pågår fortfarande, den utförs av Los Angeles opera där Domingo hade en chefsposition sedan 2003, innan han avgick i oktober 2019.

TT

Hillary Clinton. ”Mina värsta - motståndare har alltid förstått mig”

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

**Hillary Clinton är stenhård mot sin forna konkurrent Bernie Sanders i nya dokumentären ”Hillary”. Men hon lovar ändå att stödja honom – om han blir Demokraternas kandidat.
Berlin.**

– Självklart har jag åsikter om vilka som kandiderar i valet och vem som skulle bli den starkaste personen. Men det enda jag egentligen bryr mig om är att vi ska besegra och pensionera Donald Trump. Jag kommer att stödja vilken demokratisk kandidat det än blir, sade en leende, avslappnad och högenergisk Hillary Clinton som landade i ett soligt Berlin, klädd i svartvit dräktjacka och ett stort, pärlemorskimrande, tajt halsband. Hon kom tillsammans med regissören Nanette Burstein ("The kid stays in the picture") som gjort den första långa dokumentären, "Hillary", en film som porträtterar världens mest kända kvinnliga politiker och hennes långa karriär. Filmen premiärvisades för en månad sedan på Sundancefestivalen och har nu blivit högaktuell i samband med de laddade primärvalen i USA där Clintons forna

demokratiska konkurrent Bernie Sanders seglat upp som det hetaste namnet. Hillary Clintons aggressiva uttalanden om Sanders har redan väckt uppmärksamhet. Bland annat säger hon i den fyra timmar långa filmen att "ingen tycker om" Sanders och att "ingen vill jobba med honom", "han har inte uppnått något" och att han "bara är en karriärpolitiker". Under en gruppintervju på anrika hotell Adlon i Berlin tycktes dock Hillary Clinton mena, på DN:s direkta fråga, att hennes hårda ord kanske inte var vad hon skulle säga i dag. Däremot duckade hon för frågan om hon ångrade sig.

– Jag sade det där om Bernie Sanders för ett och ett halvt år sedan och syftade på presidentvalskampanjen 2016. Blir han presidentkandidat så kommer han att få mitt stöd, så är det bara.

På följdfrågan om hur hon ser på det splittrade demokratiska partiets framtid svarade hon:

- Vi får vänta och se hur nomineringsprocessen går och vem som segrar till slut och hur den personen gör det. Det är helt nödvändigt att vi vinner den här gången, inget är lika viktigt som det. Jag kommer att göra allt som står i min makt för att det ska bli så.
- Jag har sagt till alla kandidater, många gånger, att vi måste slå Donald Trump men att vi också måste bekämpa påverkansoperationer från främmande makter, propaganda på sociala medier, informationsstölder som används som politiska vapen och inte minst motarbeta ”voters suppression” (hinder för folk att rösta), som är republikanernas metod att eliminera väljare som de inte tror ska rösta på dem, menade Hillary Clinton,

Hillary Clinton, som kom till festivalen i Berlin dagen efter domen mot filmmogulen Harvey Weinstein – en stor donator till hennes presidentvalskampanj – kommenterade utfallet i rättsprocessen så här:

- Domen talar för sig själv. Det är uppenbart något som många har tittat på och följt, eftersom det är tid för räkenskap och juryn tyckte tydligen det också. Harvey Weinstein stödde många demokratiska kampanjer. Det var inte bara min, han gick in med pengar även till Barack Obamas och John Kerrys kampanjer. Jag tror inte att det här fallet påverkar hur kampanjer finansieras i fortsättningen, men domen kommer definitivt att sätta stopp för den typ av beteende som han har ägnat sig åt. Dokumentären ”Hillary”, uppdelad i fyra entimmesavsnitt, var från början tänkt som en film om presidentvalskampanjen

2016 men har utvecklats till ett närgånget porträtt av ett politikerliv som spänner över Clintons liv från barndomen fram till det fatala valet 2016 då hon fick se sig slagen av Donald Trump. Många vänner och kollegor medverkar, men också Barack Obama som hyllar sin före detta utrikesminister.

På frågan om vad som fick Hillary Clinton att ställa upp på totalt sju dagar intervjuer för filmen svarar hon:

– Jag har varit en offentlig person så otroligt länge nu. Det finns så många missuppfattningar om mig, så många galna historier. Till slut vill man bara säga, ”ni får gilla mig eller inte men ni måste i alla utgå ifrån något slags sanning och autenticitet”. Jag har varit samma person hela tiden, ända sedan jag gick på college, med samma politiska drivkraft och

engagemang för social rättvisa, säger Hillary Clinton

Hon lämnar koppen med silverte som står framför henne orörd.

– En intressant sak är att mina värsta motståndare alltid har förstått mig väldigt väl. När jag jobbade med sjukvårdsreformen som ”first lady” var det ingen som missade vad jag ville göra. De ville bara inte att jag skulle lyckas. Samma sak med president Putin.

Man kommer kanske aldrig riktigt nära privatpersonen Hillary Clinton, hon är för mycket av ett rutinerat politiskt djur för det, men filmen innehåller tillräckligt många glimtar av hennes privata persona för att man sitta som klistrad. Här finns också några smärtsamma stunder när både hon och maken Bill Clinton kommenterar hur deras äktenskap påverkades av Monica Lewinsky-affären.

Här finns också färgstarka ögonblick som när Obama säger ”Gå ut och vinn över fascisten” under Clintons

presidentvalskampanj 2016. Eller när Hillary Clinton öppet säger att Donald Trump går någon annans ärenden.

– Jag skulle inte gå så långt som att säga att Trump är en ”manchurian candidate”, en marionettdocka, men han är och har varit märkvärdigt villig att gå Putins ärenden. Han är en man som är besatt av ett auktoritärt ledarskap och fungerar som en inspirationskälla världen runt, som till exempel i Brasilien. Titta på vad han har uppnått! Han har försvagat Nato, FN, EU, miljöavtalet och hela vår roll i världen. Det passar Putin perfekt.

– Demokratin befinner sig över lag i kris. Nationalism, extremism och populism, både till höger och vänster, ökar och frodas på sociala medier. Jag vet inte hur

genomtänkta och sansade ledare som hanterar verkliga frågor på ett görbart sätt, som miljökrisen till exempel, ska få någon vettig uppmärksamhet i dag? Unga människor, som Greta Thunberg, anklagar med rätta vuxenvärlden för att förstöra deras framtid. Det är helt oacceptabelt, menar Clinton och låter som hon trots allt kampanjar för fullt.

Även om Hillary Clinton har lämnat den politiska hetluften fortsätter hennes engagemang för kvinnors rättigheter, en fråga hon engagerat sig i under fyrtio års tid.

– Feminism för mig handlar om jämlikhet. Jag säger inte att kvinnor är bättre eller sämre än män, men att vi ska ha samma rättigheter och att de ska regleras i lagstiftningen.

Hon säger också att hon som privatperson är lyckligare nu än någonsin.

– Folk frågar mig hela tiden hur jag har det, ha ha. Jag kan lugnt säga att den här tiden i mitt liv är helt underbar. Vi promenerar, går mycket på bio, umgås i familjen. Att ha den här tiden med min man och min dotter, och framför allt med mina tre barnbarn, är ren glädje, säger Clinton och skiner i kapp med sitt tjocka guldiga berlockarmband.

– Men som amerikan och världsmedborgare är jag fortfarande väldigt upprörd. Jag vaknar upp varje morgon i den här världen och ser vad som händer. Vi begår förfärliga misstag som kommer ha stora konsekvenser för mina barnbarn. Det är en schizofren tillvaro.

Helena Lindblad

helena.lindblad@dn.se

Hillary Clinton.

Född 1947 och uppvuxen utanför Chicago. Utbildad jurist vid Wellesly College och Yale University.

Gift med Amerikas 42:a president Bill Clinton sedan 1975.

USA:s ”första dam” 1993–2001, senator 2001–2009, utrikesminister 2009–2013 i Barack Obamas administration.

Utsågs till Demokraternas presidentkandidat 2016 men förlorade mot Donald Trump.

Har spelat sig själv i tv-serien ”Madam Secretary” och skrivit flera böcker, bland annat ”What happened” om förlusten mot Trump.

Dokumentären ”Hillary”, signerad Nanette Burstein, premiärvisas på Berlins filmfestival och visas senare i år på SVT.

Dela

Därför måste fallet Gui Minhai upp på EU-nivå

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Natten till tisdagen dömdes den fängslade svensken Gui Minhui till tio års fängelse av kinesisk domstol. Ola Larsson uppmanar EU att vidta åtgärder mot Kinas angrepp på mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och demokrati.

I november förra året exploderade debatten här i Sverige: Kinas ambassadör

attackerade Svenska Pen och senare Sveriges kulturminister Amanda Lind för att den fängslade förläggaren Gui Minhui tilldelats årets Tucholskypris. Nu fick en svensk minister en varning av främmande makt för att dela ut ett pris för yttrandefriheten.

Samtidigt pågick en liknande debatt långt borta i Australien. De två liberala parlamentarikerna Andrew Hastie och James Paterson, vilka båda kritiserat Kinas försök att lägga sig i yttrandefriheten utomlands, fick sina visa indragna. De båda har ständigt pekat på Kinas brott mot mänskliga rättigheter, lite för högljutt enligt somliga företrädare för australiskt näringsliv.

Det finns många liknande exempel på Kinas nygamla policy att försöka få stora delar av världen att anpassa sig till det kinesiska kommunistpartiets syn på

yttrandefrihet och demokrati, med viktiga handelsförbindelser som verktyg. Den nuvarande kinesiske ambassadörens, Gui Congyous, försök att skrämma svenska journalister att skriva som Kina vill är ur den synvinkeln inga olycksfall i arbetet utan ett konsekvent uttryck för landets utrikespolitiska linje.

När Kina började bli en viktig aktör på världsmarknaden var det inte ovanligt att man hörde argument om att dess integration med internationell ekonomi skulle bli en enkel biljett till en demokratisk utveckling: demokratin framställdes då som en biverkning av kapitalism, *never mind* 1989 och Himmelska fridens torg. Som allt fler Kinakännare varnar har Kommunistpartiet helt motsatt syn på saken: Kinas ekonomiska under är ett uttryck för att deras enpartistat är ett

framgångsrecept resten av världen bör ta till sig.

Johan Lagerkvist, professor i kinesiska vid Stockholms universitet, gör i sin viktiga bok "Tiananmen Redux" (2016) en analys av själva massakern 1989 och pekar på hur partiets krossande av demokrati rörelsen internt sågs som avgörande för den följande ekonomiska framgångssagan. Ekonomiska framsteg ses som något som står i motsatsställning till demokrati. Och, som Lagerkvist skriver, är det inte Kina som skulle bli "som väst" utan "väst" som nu ska bli mer som Kina. Det kinesiska inflytandet över kreditgivning och internationella infrastrukturbyggen är som bekant redan enormt. Att det sedan sitter upp till en miljon människor i "omskolningsläger" i provinsen Xinjiang är en faktabit ingen tycks veta hur de ska foga in i det ekonomiskt lukrativa pusslet.

Gui Minhais öde är en tydlig del av detta större mönster. För varje försök att med reguljära, diplomatiska metoder och humanitära vädjanden få honom fri eller att ge honom vanlig konsulär assistans har Kinas kommunistparti höjt garden ytterligare. Hans svenska medborgarskap är något Kina högakttningsfullt ignorerar. Inga representanter för svenska ambassaden fick närvara vid rättegången, och att domen mot honom nu uppges bygga på att han ska ha "lämnat ut statshemligheter" är i sig en signal. Tjatar ni om mänskliga rättigheter slår vi tillbaka ännu hårdare, också mot era egna medborgare. Vilket är något att reflektera över för storföretag och universitet som i dag bygger fast sig i stora samarbeten med kinesiska motparter. Magnus Fiskesjö, tidigare kulturattaché i Peking, sade i tisdagens morgoneko i

Sveriges Radio något som borde vara självklart: Kinas attityd mot Sveriges regering är nu något som måste upp på EU-nivå och få ekonomiska konsekvenser – om vi nu värdesätter demokratiska och diplomatiska principer mer än 5G-kontrakt.

Som Angela Gui brukar återkomma till ser sig Gui Minhais som svensk. Han har lyriskt talat om den yttrandefrihet och större andning som blev möjlig för honom som student i Göteborg, och som också fick honom att vilja verka som förläggare och skribent. Sverige kan med rätta hävda att yttrande- och tryckfriheten har särskilt djupa rötter här, och peka på världens första tryckfrihetsförordning från 1766. Och nej: det är ingenting att bagatellisera. På den punkten har också svenska politiker på sistone åtminstone fläckvis kunnat markera enighet. Det är denna

öppenhet Gui Minhái återkommer till i den utgåva av hans fängelsedikter, först publicerade i Expressen, som nu utges lagom till hans födelsedag den 5 maj. Han ska naturligtvis få sista ordet här, ur dikten "Lucia":

**Mina glasögon har tagits ifrån mig, jag
har varken penna eller papper
Länge står jag där uttråkad, vänd mot
väggen**

**Ritar en dörr på väggen med mitt finger
På tröskeln ritar jag en vacker flicka
Klädd i vit klädnad och med ljus i hår
Jag tänker på varm glögg och
pepparkakor**

**På hur min dotter sjöng för mig tidigt på
morgonen**

**Övertygad om att mörkret så småningom
ska skinngas över jorden och i dalarna
Och att en rund sol ska stiga på den
rosenfärgade himlen**

**Luciasångens melodi skär som en kniv
Upp oräkneliga minnessår i min kropp**

Ola Larsmo
kultur@dn.se

Diktutdraget publiceras med tillstånd av förlaget Kaunitz-Olsson. Läs mer om Gui Minhái på *dn.se/kultur* och *dn.se*. Ola Larsmo är sedan 2018 - styrelseledamot i Internationella Pen.

Ledare: EU måste sluta mumla om Kinas övergrepp

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Sent omsider kom det, ett kortfattat uttalande från EU:s utrikestjänst om Kinas fängelsedom mot den svenske medborgaren Gui Minhai. ”Allvarliga frågor” måste besvaras, hette det,

samtidigt som regeringen i Stockholm försäkrades ”fullt stöd”.

Tysklands utrikesminister Heiko Maas var lika svävande. Han höll presskonferens i Berlin eftersom kollegan Ann Linde råkade vara på besök, och kunde knappast undvika att uttala sig.

Men det är något som skorrar här.

”Allvarliga frågor”? Varför hade inte EU:s utrikeschef Josep Borrell tid att själv offentligt och hårt fördöma Kinas skandalösa kidnappning och fängslande av en medborgare i unionen?

Sverige är en liten spelare i världen, på egen hand. Det är bland annat därför vi är med i EU, för att få tyngd – och hjälp när det behövs. Gui Minhai kan inte hoppas på att släppas fri om inte unionen anstränger sig.

Självklart har Sverige ett dilemma. Att ensidigt sluta handla med den kinesiska

jätten är inget alternativ, att utvisa ambassadören i Stockholm skulle vara meningslöst och bara inbjuda till ekonomiska repressalier.

EU och dess större medlemsländer har samma problem, men också betydande kraft att sätta bakom orden. Saknas gör viljan att använda den.

Tyskland och Frankrike har ingen lust att ta en konfrontation med Kina om mänskliga rättigheter. Stora värden i form av export och leverantörskedjor står på spel. Italien blev första G7-land att hoppa ombord på det kinesiska megaprojektet "Ett bälte, en väg", i hopp om friska infrastrukturinvesteringar. Gruppen 17+1 innehåller förutom Kina ett dussintal EU-länder i öst och syd som också vill vara med.

För tre år sedan vägrade Grekland att delta i EU:s markering mot Kina i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Kritiken ställdes in. Den färska ordföranden Ursula von der Leyen har lovat att hennes EU-kommission ska bli "geopolitisk", det vill säga att EU ska använda sin styrka på världsarenan. Fast när, om inte nu?

Unionen har lika svårt att komma överens om hur den kinesiska telekomjätten Huawei ska hanteras, som om inbördeskriget i Libyen eller Donald Trumps så kallade fredsplan för israeler och palestinier.

I fjol utnämnde förvisso kommissionen Kina till en "systemrival". Fast det handlade inte om bristen på rättssamhälle eller inspärrandet av en miljon muslimer i Xinjiang, utan framför allt om prisdumpning och statliga exportsubventioner.

Kommunistdiktaturens ekonomiska falskspel i gigantisk skala är utan tvekan en viktig fråga. Men det gäller faktiskt för EU att inte sänka garden när det gäller försvaret av demokratiska värden.

Inom FN arbetar Kina oförtrutet för att ändra definitionen av mänskliga rättigheter och stoppa allt som andas kritik mot regimen. Hot och löften används om vartannat. Ambitionen är att vrida världsorganisationen bort från demokratiskt trams.

EU har inget att vinna på ekonomiska bojkotter, men måste byta ut plattityderna mot tydliga ord. Kina är ett politiskt fängelse, inte bara för Gui Minhai utan för landets egna medborgare. Europeiska affärsmän och forskare går inte heller säkra. Två oskyldiga kanadensare har tagits som gisslan i en dispyt med Kanada.

USA:s utrikesminister Michael Pompeo har kallat det kinesiska Kommunistpartiet för ”vår tids centrala hot”. Sådant klarspråk måste också EU kunna använda. Kina kommer att domdera om ”provokationer”, men det verkligt provocerande är regimen auktoritära väsen.

DN 27/2 2020

Martin Liby

Troein: Vi måste uthärda den demokratiska recessionen

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Starka män, aggressiva diktaturer och stormaktskamp gör att demokratin lever farligare än på länge.

Vårvintern 1990 publicerades det första numret av Journal of Democracy. Syftet var att analysera den våg av demokratiseringar som sköljde över världen. Den hade tagit fart ett tiotal år tidigare, i och med att Sydeuropas diktaturer föll, och sedan svept med sig Latinamerika. Under 90-talet sköljde vågen vidare över det sönderfallande Sovjetimperiet och delar av Afrika. I tidskriften diskuterade forskare hur och varför den uppstått.

Nuförtiden är det andra frågeställningar som står på agendan, noterar Francis Fukuyama i en av essäerna i det januarinummet som markerar tidskriftens 30-årsjubileum. Den amerikanske statsvetaren – mest känd för tesen om ”historiens slut”, som han lanserade i samband med just kommunismens sammanbrott i slutet av 80-talet –

konstaterar att fokus nu i stället ligger på hur och varför demokratin försvagas jorden runt.

Redan för fem år sedan drog Stanfordprofessorn Larry Diamond slutsatsen att vi befinner oss i en ”demokratisk recession”, med hänvisning till forskningsinstitutet Freedom House ofta citerade frihetsindex. Demokratin hade försvagats varje år sedan 2006. De senaste åren har lågkonjunkturen bitit sig fast och fördjupats, slår Diamond fast i en ny essä i januarinumret.

Det började med att ett antal relativt nya demokratier under 00-talets första halva förvandlades till vad statsvetarna Steven Levitsky och Lucan Way kallar ”competitive authoritarian regimes”.

”Starka män” – en Putin, Erdogan eller Chávez – vann makten via valurnorna, för att därefter ge sig på mediernas frihet,

domstolarna oberoende och parlamentets möjlighet att agera motvikt. Medborgarna fick fortfarande rösta med jämna mellanrum, men någon rättvis spelplan handlade det inte längre om.

Det fortsatte med att valen på en del platser – som i Venezuela – helt förlorade sin betydelse. Och att regimer som till att börja med var auktoritära gick i en mer totalitär riktning, som den kinesiska efter att Xi Jinping tog över.

Särskilt iögonfallande är utvecklingen i Ungern – argumenterar såväl Yasha Mounk som Levitsky och Way i sina bidrag till jubileumsnumret. Inte för att den auktoritära utvecklingen där har gått längst, utan för att det ungerska folkstyret borde ha levt säkert.

Aldrig tidigare har ett så rikt land upphört att vara en fullvärdig demokrati, slår Mounk fast. Ett EU-medlemskap

betraktades tidigare som en garanti för en livskraftig demokrati, understryker Levitsky och Way.

Till och med i västs äldsta och mest stabila folkstyren tar sig ”starka män” fram mot – och i Donald Trumps fall hela vägen till – makten. De går inte fram lika snabbt som Erdogan eller Chávez, men de använder samma strategier och retorik: makten ska samlas hos ledaren, för att försvara folket mot den korrupta eliten.

Vi befinner oss i en demokratisk lågkonjunktur, men än så länge når det i alla fall inte nivån fullskalig depression. De två första vågorna av demokratiseringar tog slut på 1920- respektive 1950-talet. De följdes av ordentliga motgångar: Under mellankrigstiden tog fascismen och kommunismen död på folkstyret i flera länder, på 1960- och 70-talet gjorde en rad militärkupper det.

Huruvida det stannar vid en recession den här gången, svarar inte essäerna i Journal of Democracy på. Men forskarnas diagnos av dagens tillstånd möjliggör en förutsägelse.

Det finns framför allt två skäl till att det skulle bli värre. För det första understryker i princip alla skribenter hur farligt det är att aktörer som föraktar den maktdelning som präglar moderna demokratier lyckas mobilisera betydande stöd även i Europa och Nordamerika. De kullkastar kanske inte den liberala demokratin. Men de underminerar den, underblåser polarisering, och kan därmed bereda marken för någon som kommer senare.

För det andra är det internationella klimatet mindre gynnsamt för demokratier än på länge. Såväl Diamond som Levitsky och Way pekar på Moskvas och Pekings

agerande. Det handlar både om att sprida fejkheter i amerikanska och europeiska valkampanjer och att hålla despoter som Nicolás Maduro och Bashar al-Assad under armarna.

Till det kan läggas den begynnande geopolitiska kampen mellan USA och Kina. Ett viktigt skäl till militärkupperna på 1960- och 70-talet var att USA tittade bort, eller till och med gav dem grönt ljus, av rädsla för att länderna annars skulle få Sovjetvänliga regeringar. Det är inte svårt att föreställa sig att Washington kommer att blunda för Rodrigo Dutertes auktoritära metoder på Filippinerna, eller Narendra Modis i Indien, så länge länderna väljer Washington framför Peking.

Samtidigt har liberala demokratier en inneboende motståndskraft. Det är rätt talande att de numera sällan ersätts av

enpartidiktatur eller militärjuntor, utan av ”starka män” som söker sin legitimitet hos ”folket” mot löften om att göra slut på ”korrruptionen”. Och som även när de ser till att valen inte längre är helt rättvisa och undergräver rättsstatens oberoende, ändå har svårt att avskaffa dem helt.

Idén att det är medborgarnas rätt att välja och välja bort sina ledare – och att vi alla ska vara lika inför lagen – sitter djupt i breda folklager. Det gäller i synnerhet i de äldsta och mest väletablerade demokratierna.

Geopolitiken och demokratins inneboende kraft är två tunga faktorer som drar i olika riktning. När det är dags för Journal of Democracy att fira 40 år misstänker jag därför att forskarna kommer att konstatera att någon ny våg av demokratiseringar inte kan skönjas, lågkonjunkturen fortsätter. Men också att

en demokratisk depression inte har blivit
av. I Västeuropa och Nordamerika står
demokratin rätt stadigt. I
stormaktskampens gränsland lever
däremot friheten farligt.

Martin Liby Troein

martin.liby-troein@dn.se

Dödstalen stiger samtidigt som smittan sprids i Europa

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

**Det nya coronaviruset fortsätter att
sprida sig över världen. Antalet
bekräftat smittade var på onsdagen 81
005 personer och smittspridningen i
Europa och främst norra Italien ökar.**

I Kina måste polis ta sig med häst till avlägsna byar för att informera invånarna.

Samtidigt som såväl antalet nya smittade som antalet nya dödsfall av smittade minskar i Kina rapporterar allt fler andra länder om nya insjuknade i covid-19.

Senast i raden är Brasilien som på onsdagen meddelade att landet fått sitt första bekräftade fall, det första i Sydamerika, skriver Reuters.

Allt mer tyder på att utbrottet är en potentiell pandemi och

Världshälsoorganisationen WHO har uppmanat länder att förbereda sig. Vid händelse av ett globalt utbrott är fattiga länder särskilt utsatta, uppgav WHO:s hälsoexpert Bruce Aylward på en pressträff i Geneve.

– Vi måste vara redo att hantera detta i en större skala och det måste göras snabbt, sade Aylward enligt AFP.

Närmare 50 personer har hittills dött av viruset utanför Kina, varav 16 i Iran och elva i Italien.

Sammantaget har över 2760 personer avlidit sedan utbrottet i början av året, enligt data från Johns Hopkins.

I virusets epicentrum, Hubei-provinsen i Kina, avled på tisdagen 52 insjuknade personer, den lägsta siffran på tre veckor. Det inrapporterades 401 nya smittade, men i övriga Kina har endast fem nya fall bekräftats.

Trots det något förbättrade läget råder fortsatta restriktioner i landet, bland annat meddelade regimen på onsdagen att kineser som besökt länder med större spridning av covid-19 kommer hållas isolerade i 14 dagar när det återvänder,

enligt Reuters. Andra åtgärder som vidtas för att hejda smittan är att skicka ut ridande poliser för att informera om smittan i avlägsna byar i Xinjiang-regionen i västra Kina.

På tisdagen sattes även 94 passagerare i karantän på ett plan till Peking från Seoul efter att tre personer ombord hade feber. Sydkorea är det land i Asien som har den snabbaste spridningen av viruset med 169 nya fall bara det senaste dygnet och fler än 1100 bekräftat smittade, skriver AFP.

Cirka 90 procent finns i staden Daego. Bland de insjuknade finns en amerikansk soldat. USA som har omkring 28500 soldater stationerade i Sydkorea varnar liksom WHO för att vi står inför en pandemi.

I Europa har covid-19 nått 13 länder där de senaste i raden är Kroatien, Österrike, Schweiz och Grekland. Även Spaniens

huvudstad Madrid rapporterar om ett första fall.

En 60-årig man blev Frankrikes första medborgare att avlida i det nya coronaviruset. Mannen dog under onsdagsnatten på ett sjukhus i Paris.

Tidigare har en 80-årig kinesisk turist dött i covid-19 i Frankrike.

I Italien, som är värst drabbat av de europeiska länderna, fortsätter antalet smittade att stiga och är nu uppe i 322 personer.

På karantänhotellet på spanska Teneriffa har fyra personer bekräftats med nya coronaviruset, enligt El Pais. Samtliga är italienare. Hotellet H10 Costa Adeje Palace sattes i karantän på tisdagen då en italiensk läkare insjuknade som var från den coronadrabbade regionen Lombardiet i norra Italien.

Minst två svenskar bor på hotellet, enligt resebolaget TUI.

Coronautbrottet i Iran fortsätter också att skörda liv. Tre nya avlidna rapporterades bland insjuknade på onsdagen. I ett försök att hejda viruset från att nå fler länder i området har Gulfstaterna beslutat att stoppa alla förbindelser med Iran, uppger AFP.

Turkiet, Pakistan, Afghanistan och Armenien har redan stängt sina gränser mot Iran.

Katarina Lagerwall

katarina.lagerwall@dn.se

Så blev det mystiska urgamla språket en cool storstadstrend

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Dublin. Ett obegripligt språk fullt av konsonanter, talat av några få gamlingar i vindpinade byar på atlantkusten. I årtionden var iriskan på väg att dö ut.

Men i dag används det av poddare och gangstarappare. Samtidigt sätter

Dublins medelklass sina barn i helt iriskspråkiga skolor.

Så gick det till när Irlands urgamla språk blev coolt.

Fördomen säger att iriska är ett språk man använder för att tala om fiske och jordbruk, om utdöende sedvänjor och kanske möjligen en unikt irländsk sport som hurling.

Inte om hur afrikanska kvinnor sköter sitt hår.

Men det är just vad Ola Majekodunmi gör, i direktsänd radio. Hon är en del i en renässans för Irlands gamla språk som har sitt centrum här i Dublin.

Vi träffar henne på Radió na Life, en station som sänder helt på iriska.

– Jag kom hit med min familj från Nigeria när jag var några månader gammal.

Hemma pratade vi yoruba, ett nigerianskt

språk, men också engelska, berättar Ola Majekodunmi som i dag är 23 år.

På den tiden, kring år 2000, var det väldigt ovanligt för ett invandrarbarn att gå i en gaelscoil, en skola där all undervisning sker på iriska. Men en dag damp ett reklamblad ner i familjens brevlåda.

– Det var en irisk skola i närheten som sökte elever. Min pappa hade inte ens hört talas om att Irland hade ett eget språk, men han sa ”nu när vi är här kan hon ju lika gärna lära sig språket”.

På den vägen är det. Ola Majekodunmi fullgjorde hela sin utbildning på iriska. Därefter har hon utbildat sig till journalist och är nu värd för ”Afra-Éire”, ett pratprogram om hur det är att vara afrikan i Dublin.

– Själv identifierar jag mig både som afrikan och som irländska. Kanske gör

iriskan att jag är lite mer accepterad, säger hon.

Iriskan brukar dödförklaras med jämna mellanrum. Men ur Ola Majekodunmis perspektiv är den i högsta grad levande. – Och nu gör vi språket coolt igen. Jag tror att vi håller på att lyckas.

På andra sidan Irland, längst i väster, skulle inte många uttrycka sig så.

Här, längs kusten utanför staden Galway, går en tvåfilig asfalterad väg som har döpts till ”Wild Atlantic way”. Den slingrar sig genom ett kargt landskap fullt av sten. Då och då löper en grusväg ner till kusten.

Här ligger ett pärlband av byar i det som kallas *Gaeltacht*, det område där majoriteten talar iriska.

Det är ett område som har krympt i århundraden och som nu är utträngt längst ut i väster. Ungefär som inledningen av serieböckerna om Asterix:

”Hela Gallien är ockuperat. Hela? Nej! Det finns ett litet område som framgångsrikt trotsar inkräktarna, ett litet område omgivet av befästa romerska läger ...”

Så förhåller det sig med Spiddal, en by med 237 invånare varav drygt 80 procent talar iriska till vardags. Omgiven av engelska, men trotsigt framhårdande i sitt bruk av iriska.

Språket anses ändå så hotat här att man för några år sedan beslutade att 18 av 29 nybyggda lägenheter bara fick säljas till irisktalande – köparna var tvungna att dokumentera att de talade språket flytande.

Här träffar vi slaktaren Seán Feeney, som äger en liten butik längs huvudgatan.

– Inte tror jag språket kommer att dö ut, åtminstone inte i min familj. Jag har fyra barn mellan 11 och 20 år och alla har de gått i iriska skolor, säger han.

– Hemma talar vi väl både engelska och iriska, det blir en konstig blandning. I Seán Feeneys butik finns skinka, kalkon och stora stycken nötkött, allt prydligt skyltat på två språk. De kunder som kommer in under vårt besök talar alla iriska.

Samtidigt flyttar unga som vill studera från Spiddal till Galway eller andra städer. Där övergår de ofta till en tillvaro helt på engelska.

Medan ungdomarna flyttar ut kommer välbeställda familjer från storstäderna och köper fritidshus i de pittoreska omgivningarna. Vissa lockas hit som anställda vid TG4, den statliga iriskspråkiga tv-kanalen vars huvudkontor ligger i närheten.

– En del av de där tv-människorna talar inte ett ord iriska, säger Seán Feeney.

– Och vissa av dem som gör det pratar väldigt konstigt. Vi brukar kalla det bok-iriska.

När man har landat i Dublin möts man av en skylt där det står Fáilte go hAerfort Bhaile Átha Cliath i grön text. Under, i vitt, står samma sak på engelska: Welcome to Dublin Airport.

Det är ungefär som att man skulle välkomnas till Arlanda på samiska. Iriskan är republiken Irlands första officiella språk. Ändå är det bara 1,7 procent av befolkningen som använder det dagligen.

Många irländare har ett kluvet förhållande till iriskan. De minns det som ett urtrist ämne de var tvungna att läsa i högstadiet. De flesta man talar med säger att de inte förstår iriska.

Å andra sidan följer de ofta upp med en upprörd kommentar:

– Engelsmännen har stulit vårt språk!
Det ligger en hel del sanning i det påståendet.

Iriskan tillhör den keltiska språkgruppen, ett antal språk vilkas föregångare en gång talades i stora delar av Europa. Även Asterix och hans tappra galler – om de nu hade funnits – talade ett sådant språk. Men de keltisktalande trängdes ut och assimilerades av folk som talade tidiga varianter av dagens tyska, franska – och engelska. I dag talas keltiska språk av folkspillror i Europas västligaste utkanter, som Bretagne, Wales, Skottland och Irland.

Det finns inskriptioner från 400-talet på en form av iriska, skrivna med latinskt alfabet. Så sent som på 1600-talet dominerade iriskan totalt på den gröna ön. Men engelska erövrare förbjöd språket i skolor och i förvaltning. Att tala engelska

var enda sättet att ta sig uppåt och framåt. På några hundra år försvann iriskan från städerna och från östra Irland.

Hundratusentals irisktalande dukade sedan under eller emigrerade under den stora svälten på 1840-talet.

När Irland blev självständigt 1921 sågs den utdöende iriskan som en viktig del av den nya nationens identitet.

– I hundra år har staten försökt stoppa tillbakagången för språket. Men den har inte lyckats. Det är ett mirakel att iriskan över huvud taget har överlevt i en miljö där engelskan dominerar så totalt, säger John Walsh, doktor i iriska vid National university of Ireland i Galway.

Han är bekymrad över utvecklingen i de krympande irisktalande områdena i väster. Han tycker att regeringen borde se på exempel från Baskien, Wales eller

Katalonien, där de lokala språken är på uppgång.

– Men jag är samtidigt optimistisk när jag ser vad som händer i storstäderna. Det finns iriska fotbollslag i Dublin, det finns yoga, jazz, tv, radio, sociala medier, podcaster – allt helt på iriska.

På ett trendigt kafé i Dublin träffar vi Darach Ó Séaghdha, en tjänsteman på irländska UD som har tagit upp en sidokarriär som språkaktivist.

Han gör en populär podd och driver flera Twitterkonton med sammanlagt över 70 000 följare – allt på engelska, men om iriska. Han har också skrivit flera bästsäljande böcker där han diskuterar sådant som vad uttrycket ”for fuck’s sake” egentligen heter på iriska.

– Mina föräldrar talade iriska sinsemellan när jag växte upp och de gav mig och min bror konstiga iriska namn som vi blev

retade för. Som tonåring ville jag inte ha något med språket att göra, men jag kom tillbaka till det i 30-årsåldern, berättar Darach Ó Séaghdha.

– Det kanske låter konstigt att ha en podd på engelska om iriska. Men jag ville bara hitta en vinkel som intresserar vanliga människor, säger han.

Darach Ó Séaghdha har blivit en sorts inofficiell ambassadör för iriskan. När Donald Trump en gång twittrade vad han påstod var ett iriskt ordspråk svarade Darach och visade att det inte alls var iriskt utan härrörde från en nigeriansk amatörpoet.

På 80-talet förknippade många irländare det gamla språket med bakåtsträvande konservatism. Eller så kopplade man ihop det med militant nationalism och IRA:s terror i Nordirland.

Nu har mer än 20 år gått sedan Långfredagsavtalet som markerade slutet på våldet i Nordirland. Iriskan är inte längre nödvändigtvis en symbol för motstånd mot det brittiska.

Ändå flörtar vissa med kopplingen till våld och IRA:s terror. Som gangstarapparna Kneecap från Belfast, vars texter är i stort sett helt på iriska – och handlar om droger, våld och sex. Namnet Kneecap i sig syftar på att IRA brukade skjuta förrädare i knäskålen.

Forskaren John Walsh ser provokatörer som Kneecap som ett tecken på att iriskan lever.

– Det visar att iriskan är ett modernt och livfullt språk, att det används brett.

Men den viktigaste utvecklingen sker i skolorna.

Faktum är att *gaelscoil* – skolor där all undervisning sker på iriska – ökar

explosionsartat. 1972 fanns bara 16 sådana skolor i hela landet. I dag är de 247, med sammanlagt över 45 000 elever. Bara i Dublin kommer fem nya iriska skolor att öppna de närmaste två åren.

De flesta *gaelscoil* visar bättre resultat än de vanliga engelskspråkiga, och de kritiseras ibland för att vara reservat för de välbeställda. Exempelvis är förhållandevis få elever invandrare.

Brid Ni Neachtain är rektor vid Scoil Fhursa, en av de äldsta iriskspråkiga skolorna i Galway på västkusten. Hon berättar att det är flera års kö till platserna i skolan, men vänder sig mot anklagelserna att den bara tar emot medelklassens barn.

– Så kanske det är i Dublin. Invandrare och resandefolket sätter oftast sina barn i engelska skolor. Men vi har barn från alla bakgrunder, säger hon.

Vi går runt med rektorn i den prydliga skolan, där eleverna i sina uniformer lydigt hälsar på besökarna från Sverige.

I en klass med sjuåringar frågar jag hur många som talar iriska hemma med sin familj. En liten flicka räcker upp handen.

Ingmar Nevéus

Fakta. Iriska

Iriska är ett keltiskt språk som har talats på Irland åtminstone sedan 300- eller 400-talen efter Kristus. Språket är relativt nära släkt med gäliska, som talas i Skottland, och manx som talas på Isle of Man. På längre håll är det släkt med kymrisk (walesiska), bretonska och korniska.

Bara 1,7 procent av Irlands befolkning talar iriska dagligen, de flesta av dem i Gaeltacht, ett område längs landets västkust där språket har bevarats. Samtidigt måste alla irländare fullgöra kurser i iriska som en del av sin skolgång. Över en miljon (av en befolkning på knappt 5 miljoner) säger att de behärskar iriska i någon mån. I den irländska engelskan förekommer också relativt många iriska ord.

Några fraser på iriska

Dia duit

Hej

Cad is ainm duit?

Vad heter du?

Lisa is ainm dom

Jag heter Lisa

Conas atá tú?

Hur mår du?

Is as an tSualainn mé

Jag kommer från Sverige

Ní thuigim

Jag förstår inte

Go raibh maith agat

Tack

Slán go fóill

Vi ses!

FN: Antalet flyktingar närmar sig en miljon

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Flyktingsituationen i Idlib har förvärrats och nu är 948000 civila på flykt inne i den krigshärjade syriska provinsen, visar siffror från FN. Samtidigt hotar Turkiet, en av de krigförande parterna, att trappa upp sin militära offensiv.

Den pågående flyktingkatastrofen utlöstes i början av december, då den syriska regimens krigsmakt understödd av ryskt

stridsflyg, inledde en offensiv för att återta provinsen Idlib söderifrån.

Detta utlöste en flyktingvåg av civila som flydde norrut, mot Turkiets gräns som dock är stängd. På tisdagen presenterade FN:s samordningsorgan OCHA ny, dyster statistik över flyktingsituationen i Idlib. OCHA beräknar att minst 948000 civila nu är på flykt inne i Idlib, ett område på drygt 6 000 kvadratkilometer. Nära 80 procent av de flyende är kvinnor och barn. Redan tidigare är biståndet till flyktingarna underdimensionerat och hundratusentals människor har bokstavligen tagit inte tak över huvudet. Nyheterna om det förvärrade flyktingläget kommer samtidigt som den militära offensiven gått in i ett mer intensivt – och brutalt – skede. På tisdagen rapporterade civilbefolkningen i Idlib att flera skolor

flygbombats. Bombningarna bekräftas av den franska hjälporganisationen UOSSM. Och flygattackerna fortsätter. ”Minst tio plan i luften just nu, de bombar samhällen i Idlib”, rapporterade en syrisk journalist till DN via en krypterad meddelandeapp. Samtidigt som civilbefolkningen pressas alltmer görs fåfänga försök att nå en vapenvila i Idlib. Men hittills har trevarna mellan två av krigets huvudaktörer, Ryssland och Turkiet, inte lett till något konkret.

Turkiets president Recep Tayyip Erdogan sade på onsdagen att den turkiska armén kommer att ”befria” områdena kring de turkiska militära observationsposter som finns inne i Idlib. Posterna etablerades som en del av ett avtal om Idlib mellan Ryssland och Turkiet som slöts i Sotji i oktober 2019.

Erdogan försöker också få till stånd ett toppmöte den 5 mars om Idlibkonflikten mellan Turkiet, Ryssland, Tyskland och Frankrike. Än så länge har dock ingen överenskommelse nåtts.

Erik Ohlsson

Fakta. Civila utsatta

Idlib är en av Syriens fjorton provinser. Den har drygt tre miljoner invånare (varav hälften är internflyktingar).

Provinsen omfattar cirka 6 000 kvadratkilometer, en yta jämförbar med Stockholms län.

Idlib är den sista icke regimkontrollerade provinsen i Syrien.

Dela

Högernationalist väntas bli ny premiärminister

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Högernationalisten Janez Jansa väntas bli premiärminister i Slovenien efter att president Borut Pahor på onsdagen nominerat honom till posten. Likt Viktor Orbán i grannlandet Ungern är Jansa emot invandring.

Fyra partier har blivit överens om att bilda ny regering tillsammans. Det är Slovenska demokratiska partiet, SDS, som leds av

Janez Jansa, ett liberalt parti, ett konservativt parti och lilla pensionärspartiet Desus.

Sloveniens president har föreslagit Jansa till premiärminister. Nästa vecka ska parlamentet rösta. De fyra partierna har tillsammans 48 av 90 ledamöter. Valet av Janez Jansa lär gå igenom trots att en ledamot av det liberala partiet sagt att han inte kan stödja en regering som leds av Jansa.

SDS vann valet 2018 med 25 procent av rösterna. Men eftersom oppositionspartierna vägrade att samarbeta med Jansa bildades efter utdragna regeringsförhandlingar en minoritetsregering. Den sprack i januari i år på grund av att den hade svårt att få igenom sina lagförslag i parlamentet. En av de stora uppgifterna för nya regeringen blir att förbättra Sloveniens

hälso- och sjukvårdssystem liksom att förbereda arbetet för att vara ordförandeland för EU andra halvåret 2021, rapporterar Reuters.

Inför valet 2018 besökte Viktor Orbán landet och framträdde på ett kampanjmöte med Jansa. Då ville Jansa gå i Ungerns fotspår och stänga landet för migration.

Liksom Orbán var Jansa en av de politiska krafterna bakom att kommunistregimerna föll samman i skiftet mellan 1980- och 90-talen. 1988 greps han och tre andra personer, anklagade för att sprida militära hemligheter. Rättegången, där Jansa dömdes till fängelse, ledde till omfattande protester som senare utmynnade i att Slovenien blev självständigt 1991.

2013 dömdes han till fängelse för mutbrott, men överklagade. En domstol beordrade senare att rättegången skulle tas om, vilket den inte gjordes eftersom

brottet var preskriberat. Janez Jansa, 61, har varit premiärminister vid två tidigare tillfällen: 2004–2008 samt 2012–2013. Nästa ordinarie val är 2022.

Pia Gripenberg

Minst 27 döda i New Delhi

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Indien.

De våldsamma protesterna i Indiens huvudstad New Delhi fortsätter att skörda liv. Minst 27 människor har dödats i sammandrabbningar mellan grupper med olika syn på den kontroversiella medborgarskapslag som införts av landets hindunationalistiska regering.

Lagen gör det lättare för icke-muslimer som invandrat från grannländer att få indiskt medborgarskap.

TT-DN

Asylsökandet ökar i EU

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

EU.

Efter flera års nedgång ökade antalet asylsökande i EU återigen under 2019, visar ny samlad statistisk från EU:s asylbyrå, Easo.

Drygt 714000 asylansökningar gjordes totalt, 13 procent fler än året innan.

Annars har siffrorna stadigt pekat nedåt efter flyktingkrisens mest akuta år, 2015.

Flest asylsökande kom från Syrien (72 000), Afghanistan (60 000) och Venezuela (45 000).

TT

Nytt SAS-bolag – en känslig fråga för pilotfacket och vd:n

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Ett nytt bolag växer fram i SAS-koncernen. Vd Rickard Gustafson berättar nu om planerna men dementerar spekulationer om ett nytt låglönebolag. Samtidigt skärper pilotfacket tonen mot företagsledningen.

– Man kan säga att det här är sista chansen som de får från vår sida, säger **Wilhelm Tersmeden, SAS-ordförande i Svensk Pilotförening.**

SAS planer på att lägga en del av sin trafik i ett nytt dotterbolag har skapat intern uppståndelse. Anställda har tidigare talat om ”inbördeskrig” i ett anonymt brev till ledningen, och facken har varit oroliga för att ett nytt lågkostnadsbolag likt det irländska dotterbolaget är på väg att skapas.

Flygbolaget har länge pressats av höga bränslekostnader, en svag krona och nu även det nya coronaviruset.

När man då i onsdagens kvartalsrapport visade upp en miljardförlust fick vd Rickard Gustafson se SAS-aktien rasa med cirka 10 procent. Totalt har aktien fallit 43 procent de senaste tre månaderna.

En del av räddningen ska bli det nya dotterbolaget, som nu bekräftats av vd:n själv. Tanken är att SAS-koncernen ska kunna köpa in plan av mindre modell och lägga i det nya bolaget, som får stå för de korta sträckorna där de nya Airbusplanen är för stora.

Det nya bolaget har i hemlighet ingått ett kollektivavtal med den danska fackföreningen FPU. Nyheten har återigen fått de redan befintliga facken i SAS att reagera. Men Rickard Gustafson menar att det inte finns någonting att oroa sig för.

– Det är väl inte konstigare än att ett bolag har olika verksamheter som har olika syften, men är en del av samma koncern. Vi har fyra pilotföreningar och fyra kabinföreningar i dag, vi tycker de är SAS allihopa, och varför skulle det här vara annorlunda, säger han.

Anledningen till att det nya bolaget behövs för att köpa in små flygplan har sin grund i SAS mångmiljardinvestering i en så kallad enhetsflotta.

Bolaget vill framöver bara använda sig av Airbus flygplan, men den franska leverantören har inga plan som är tillräckligt små för de korta regionala rutterna som SAS flyger.

Samtidigt vill bolaget inte heller överge de korta resorna, för de är viktiga bland annat eftersom de matar långdistanslinjerna med resenärer. Då blir alternativet att leta efter små plan från andra tillverkare, som måste läggas i ett separat bolag för att inte störa bygget av enhetsflottan i det stora SAS.

En del av fackens oro har varit att ett dotterbolag för de mindre planen skulle kunna hamna i ett låglöneland utanför Skandinavien, och att den skandinaviska

personalen då skulle konkurreras ut av ny personal från till exempel Baltikum.

Det lovar Rickard Gustafson nu att det inte kommer ske.

– Nej, det blir en skandinavisk verksamhet där flyget kommer ha sina baser i Skandinavien, de kommer bemannas av skandinavisk personal och på skandinaviska villkor.

Varför blir det så upprört bland facken då?

– Förändring är väl jobbigt. Förändring skapar osäkerhet, innan någonting är på plats så finns alltid frågetecken man vill rätta ut. Då blir det lätt ett sådant tonläge, vilket jag beklagar, säger Rickard Gustafson.

Enligt honom var det FPU, det nya fackförbundet, som kontaktade SAS när planerna på en ny plattform för de mindre regionala flygen började bli kända. Det är

ett danskt LO-förbund som redan i dag har både piloter och kabinpersonal bland sina medlemmar, men än så länge inga från SAS.

– I och med att våra existerande föreningar inte var intresserade av att prata, framför allt inte våra pilotföreningar, så sa vi ”fint, då gör vi detta”, säger Gustafson.

Fackförbundet Svensk Pilotförening, SPF, är kritiska till det nya avtalet och menar att SAS gått bakom ryggen på dem.

– Vi fick veta det här på ett möte i måndags. Då säger de (SAS-ledningen, red anm) först att de vill samarbeta med oss kring den här frågan, och i samma möte berättar de att de ingått ett avtal med en fackförening som vi inte ens känner till, säger Wilhelm Tersmeden, ordförande i SAS-sektionen på Svensk Pilotförening.

Föreningen informerade under onsdagen sina medlemmar om att relationen till företagsledningen nu är nära ”ett ohållbart konfliktläge”.

Samtidigt så sträcker de ändå ut en hand till ledningen.

– Man kan säga att det här är sista chansen som de får från vår sida, säger Wilhelm Tersmeden och förklarar vidare:

– Vi har kommunicerat till SAS ledning att vi nått en punkt där vi har gett upp möjligheten att samarbeta med ledningen, men med hänsyn tagen till företaget, aktieägarna och kunderna så sträcker vi ut en hand och vill att vi tillsammans löser de här frågorna så att bägge parter kan leva med lösningarna.

Även kabinfacket fick informationen först i måndags, och menar att företagsledningen gått bakom ryggen på dem.

– Vi är oroliga för att en annan avtalspart ska komma att hota våra arbetstillfällen och utmana våra befintliga avtal, säger Viktoria Svensson, ordförande i det svenska kabinfacket SCCA.

När Rickard Gustafson pratar om den nya enheten är det i termer av ”om” och ”när”. Han är tydlig med att det är i ett tidigt skede och att ingenting är klart bara för att man tecknat ett kollektivavtal i Danmark. Man har till exempel inte hittat rätt flygplansmodell för ändamålet än.

Vad gäller fackens synpunkter tycker han att de fått som de vill så här långt.

– I grund och botten är den signalen som de har sänt i den här processen att det viktiga för dem är att säkerställa skandinaviska arbetsplatser, och det vill vi tillhandahålla. Det är precis det vi försöker göra här.

Andreas Lindberg

andreas.lindberg@dn.se

... coronaviruset

– Vi följer det här noga, är i ständig kontakt med berörda myndigheter och vi har även egen medicinsk expertis. Jag ser fortfarande att det är väldigt liten risk att drabbas av det här så jag flyger på som vanligt, men jag har stor empati och förståelse för att människor kan ha en annan uppfattning.

... den kritiserade reklamfilmen

I mitten av februari släppte SAS en ny reklamfilm. Budskapet handlade om att många skandinaviska traditioner har rötter i andra delar av världen. Högerextrema attackerade bolaget. SAS vacklade, och drog tillbaka filmen först för att sedan återpublicera den i en omklippt version.

–I efterhand beklagar jag att budskapet inte blev solklart för alla, och det berodde nog på att vi la ut en lång film på sociala medier där det tog lite lång tid att komma till huvudbudskapet. Så många tappade nog bort det och undrade vad är det här? Det får vi ta lärdom av, men budskapet i sig tycker jag är jättefint.

... framtiden som vd i SAS

– Jag har ett fantastiskt spännande jobb och trivs med det.

... sandstormen på Gran Canaria

– Sandstormen som lamslog flygtrafiken på Las Palmas drabbade tyvärr många passagerare. Vi har arbetat intensivt med att informera, hjälpa och få hem våra passagerare med bland annat extrainsatta flyg. Det har helt klart varit en mycket krävande situation, där också informationsläget förändrats timme för timme. Jag har full förståelse för att många kunder känt en frustration. Vi arbetar ständigt med att förbättra vår kommunikation till våra kunder och jag beklagar ärligt att alla inte nåtts av informationen.

Fakta. SAS första kvartal

SAS gjorde en förlust före skatt på över en miljard kronor under det första kvartalet i bolagets brutna räkenskapsår. Det kan jämföras med förlusten på 576 miljoner kronor motsvarande period i fjol, och är något sämre än de 943 miljoner analytikerna hade räknat med enligt analysföretaget Infront. Flygbolaget räknar med ett intäktsbortfall på 200 miljoner kronor kopplat till det nya coronaviruset. Aktien föll med nära 10 procent efter rapporten.

Nagelbitare i coronatider. Annika Luther skildrar tillvaron i skuggan av en pandemi

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Annika Luther

”De sista entusiasterna”

Schildts & Söderströms, 281 sidor

Det var då den mest aktuella roman jag har läst på länge: Annika Luther låter ett nytt virus dyka upp i Finland. Den nya sjukdomen sprider sig hastigt, en forskare faller ihop på toaletten på universitetet och många studenter insjuknar. Barn och ungdomar blir sjukare än andra – precis som under spanska sjukan. Dödligheten visar sig vara betydligt större än för vanlig influensa.

Katastrofen knackar på dörren, men Annika Luther stannar inte där.

Influensan är en sak, men sen då? Vad blir de ekonomiska konsekvenserna? Vad händer i ett samhälle där många människor plötsligt dör? Skälen till att vi är så rädda för pandemier är inte bara

själva dödsfallen, utan också hur mycket de ödelägger i många år efteråt.

I centrum för "De sista entusiasterna" står forskaren Marius, en vresig småbarnspappa som har dålig kontakt med tonårssonen och mest ägnar sig åt mikrobiologisk forskning tillsammans med några kollegor. Den sortens forskning har inte fått så mycket uppmärksamhet hittills, men när epidemin plötsligt gör den väsentlig vaknar ett stort läkemedelsbolag och erbjuder Marius guld och gröna skogar.

Och möten. Glöm inte möten. Livet på ett stort företag är något helt annat än universitetslivet, och Annika Luther beskriver Marius förändrade liv in i minsta detalj. Han får ju alla forskningsresurser han har längtat efter, men när ska han hinna forska mellan alla möten?

Virus är en svårslagen spänningsskapare, för den som vet att hantera det rätt.

Annika Luther låter sin influensaepidemi medföra de vanliga farliga följsjukdomarna, där den som är försvagad av viruset lättare faller offer för exempelvis lunginflammation.

Och vad händer när allt fler bakterier är resistenta mot penicillin? Givetvis: ännu fler dödsfall. Annika Luther rullar i väg en hel lavin av konsekvenser, för om patienterna får allt större doser antibiotika som slår ut alla normala tarmbakterier, då uppkommer kanske ytterligare sjukdomar?

Det ska vara en så entusiastisk författare som Annika Luther för att våga ösa in så mycket idéinnehåll i en roman, och hon är roligt slarvig med själva romankonstruktionen. Resonemangen kring Marius arbetsförhållanden,

forskningens roll och samhällsfunktioner blir viktigare än att bygga upp en skicklig intrig.

Kanske inte så lyckat för den som är ute efter en bra roman (då bör man hellre läsa Hanne-Vibeke Holsts tegelsten "Som pesten", 2017), men för oss som är intresserade av epidemiologi (och vi har blivit betydligt fler de senaste veckorna) är det oavslutligt spännande läsning.

Dessutom är det något med själva berättartonen som är besynnerligt hoppingivande. Den var markant även i Annika Luthers klimatdystopi "De hemlösas stad" (2011) för ungdomar, där Helsingfors till stora delar låg under vatten och beboddes av klimatflyktingar söderifrån. Det låter ju måttligt optimistiskt, men Annika Luther har en säregen matter-of-fact-ton. Hon berättar som om det alltid finns en fortsättning,

efter alla katastrofer. Om det allra värsta händer, vad gör vi då? Hittar på något nytt, förstås. Det är sådant som människor gör.

Lotta Olsson

lotta.olsson@dn.se

Svenska medier missar rörelsen bakom Bernie Sanders

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Det har varit svårt att förstå vilken avgörande kraft den amerikanska vänstern utgör i årets primärvalrörelse genom att följa svensk rapportering.

Uppslutningen bakom primärvalskandidater är vanligtvis ett flyktigt

fenomen som uppstår och försvinner inom ett valår. Men rörelsen som slöt upp bakom Bernie Sanders 2016 har inte bara överlevt, utan frodats, och saknar nu motstycke. Genom Sanders innötande av samma enkla budskap (fri sjukvård, tillgänglig utbildning, ekonomisk rättvisa) har en gräsrotsvänster formats i ett land där politik ofta är något som förs uppifrån.

Ändå har rubrikerna i de flesta svenska medier fokuserat på helt andra kandidater. I Expressen: "Så ska motståndarna stoppa Amy Klobuchar" och "Buttigieg om framgångssagan". I Aftonbladet: "Demokraterna [är] på väg att begå politisk harakiri" och "Trumps taktik för att krossa motståndaren" (i det här fallet Michael Bloomberg). I bästa fall heter det om Sanders att han "har blivit rumsren". Det här är bara ett axplock.

Förstår man som läsare att Sanders faktiskt leder de nationella opinionsundersökningarna? Att han i Monmouths senaste mätning har ett tvåsiffrigt övertag över närmsta kandidaten Joe Biden?

Klobuchar som beskrivits som en raket ligger på endast 5 procent i de flesta mätningar. Det är visserligen en siffra som kan förändras i takt med att andra kandidater faller bort. Men att hon tillmåtts sådan betydelse förstärker bara känslan av att svenska medier just nu tycker att det är roligare att skriva om alla andra kampanjer än den som faktiskt utgör en folkrörelse här i landet där jag bor. En folkrörelse som mer än någon annan har chansen att skriva om den amerikanska politiska sagan och redan nu har förändrat hur primärvalskampanjande ser ut.

Det har varit tunnsått med svenska analyser om exakt vad som står på spel i USA, utöver att besegra Trump. Men en av de avgörande konflikterna äger just nu rum inom Demokraterna och handlar om makten över partiet. Med Trump som president befinner partiet sig i opposition, vilket gör att mittendemokrater kan fortsätta att framstå som sluggers och motståndspersoner. Med Sanders som president är chansen stor att konflikten i partiet skulle stiga och att samma mittdemokrater snart skulle blottas som köpta och principiösa.

Bernie Sanders utgör därmed ett hot mot Demokraternas partietablissemang. Samtidigt är det svårt att se hur Trump någonsin ska besegras om Demokraternas nationalkommitté fortsätter att ta till alla medel för att sänka den mest populära kandidaten.

I ett ännu längre perspektiv är frågan varför den amerikanska partivänstern ens skulle underkasta sig ännu en primärvalsprocess efter en sådan förlust. Snarare skulle en helt splittrad opposition mot Republikanerna utgöra perfekt jordmån för ett tredjeparti, något som kan omöjliggöra Demokraterna som regeringsparti långt in i framtiden. Schismen mellan mitten och vänstern har dessutom fördjupats under Trumpåren. Även om man inte vinner den här gången finns det få skäl för vänstern att fortsättningsvis agera röstboskap för mittdemokrater. Trump skrämmer, men för vänstern skrämmer idén om att politiken förblir en tennismatch mellan två högerpartier, att ett bättre land inte är möjligt, minst lika mycket. Det är möjligt att Sanders, om han vinner primärvalet, kommer att förlora mot

Trump. Man får gå tillbaka till Bush den äldre för att finna en president som inte valts om för en andra mandatperiod. Men – och detta tycks drunkna i rapporteringen från kommentatorer som understryker vikten av ”valbarhet” – det är *ännu* troligare att samtliga övriga kandidater skulle förlora ett presidentval. Hillary sågs också som valbar, Trump som motsatsen. Ändå är det återigen alla andra kandidater än den nu mest populära som står i fokus.

Tomas Hemstad

Unga gillar socialism – de minns inte hur det gick förra gången

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Det var intressant att lyssna på hur Ekots korrespondent Daniel Alling förklarade Sinn Feins framgångar i det irländska valet häromveckan. Det handlade om de unga. ”De tänker inte på dess ... vad ska man

säga ... kontroversiella förflutna”, noterade han, närmast klenetroget.

Det var nog en riktig analys. Sinn Fein vann drygt 20 procent av rösterna. Bland väljare 18–24 år gamla var stödet 10 procentenheter högre. Till skillnad från äldre irländare kopplade de inte ihop Mary Lou McDonalds parti med IRA:s terrorism. För dem stod Sinn Fein för det mer obestämda ”förändring”.

Dynamiken var snarlik när brittena röstade i december. För äldre väljare, inte minst i Labours traditionella fästen i norra England, var Jeremy Corbys oförblommerade socialism ett rött skynke. Tankarna gick till såväl diktaturerna i öst som 1970-talets kvävande stat och ekonomiska nedgång på hemmaplan. För en yngre generation betydde Corbys socialism ”förändring”, en förhoppning om något nytt. Partiet åkte på storstryk i valet.

Men i åldersgruppen 18–24 vann Labour 56 procent, mot 21 för de konservativa. Samma typ av generationsgap skymtar också på andra sidan Atlanten. Där bär unga väljare fram Bernie Sanders mot rollen som Demokraternas officiella kandidat. För dem verkar senatorns socialism mest utgöra ett löfte om, just det, ”förändring”. Många äldre tänker i stället på Sovjetunionen – och på politiker som vill lägga vantarna på både deras surt intjänade slantar och deras privata sjukförsäkring.

Kommer Sanders socialism att resultera i irländsk succé eller brittiskt fiasko? Irlands mer proportionella system ger större avtryck för en entusiastisk minoritet än den vinnaren-tar-allt-konstruktion som Storbritannien och USA använder sig av. Uppemot 70 procent av de amerikanska väljarna säger att de inte kan tänka sig att

rösta på en socialist. Det är rätt sannolikt att en Sandersnominering innebär att Donald Trump får fyra år till i Vita huset. Men det är uppenbart att för en yngre generation till vänster betyder socialism någonting nytt.

Något liknande sker för övrigt till höger i politiken, även om generationsklyftan kanske inte är lika tydlig. Tankefigurer och begrepp som historien förkastat plockas upp, borstas av och återanvänds – ofta just med löftet om ett vagt formulerat ”förändring”.

Exakt vilket nytt innehåll de ideologiska kärlen till slut fylls med är inte självklart. Men risken är att det till slut blir snarlikt det gamla, och att det endast är minnet av hur det gick förra gången som går förlorat.

Martin Liby Troein

martin.liby-troein@dn.se

Sydkoreaner- nas ilska växer – kristen sekt spred viruset

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Sydkorea. I inget annat land utanför Kina har så många smittats av covid-19 som i Sydkorea. Nu kokar ilskan mot den kristna sekten Shincheonji som står för över hälften av fallen. Över en halv miljon sydkoreaner har skrivit under ett upprop där de kräver att församlingen upplöses.

Sydkorea är den nya stora oroshärden för covid-19. På torsdagen ökade antalet smittade med 505 till totalt 1 766, 13 människor har dött. Det är en snabbare ökningstakt än i Kina, där virusutbrottet uppstod.

I centrum för smittan står 2,5-miljonerstaden Daegu i sydöstra Sydkorea och den kristna sekten Shincheonji dit över hälften av alla fall kan kopplas.

Nu växer ilskan mot Shincheonji där sjukdom ses som en svaghet. Uppgifter har kommit fram om församlingsmedlemmar som trots symtom fortsatt gå på timslånga gudstjänster där de sitter tätt intill varandra.

Myndigheter har också haft svårt att spåra medlemmar för att testa dem eftersom många håller hemligt för släkt och vänner att de är en del av Shincheonji.

Ansvarslöst tycker alltför sydkoreaner. Över en halv miljon människor har skrivit under ett upprop som skickats till presidenten och kräver att församlingen upplöses.

– Jag vill också skriva under uppropet. Enligt min åsikt är kulten Shincheonji orsaken till att Sydkorea har flest covid-19 fall efter Kina, säger 20-åriga Kim Na Yeon som instämmer i kravet på att församlingen förbjuds.

Hon bor i Daegu och berättar om hur livet ändrats radikalt sedan smittan tog sitt grepp om staden.

– Daegu påminner numera om en zombiestad.

Förutom kilometerlånga köer för att handla ansiktsmask är gatorna folktomma, berättar hon.

– Folk är deprimerade och tycker hela situationen är pressande. Särskilt de som

har småföretag eller jobbar i servicesektorn drabbas. Många av mina vänner har tvingats sluta på sina jobb på grund av att arbetsgivaren inte längre har råd att betala deras löner, säger Kim Ya Yeon som arbetar på ett hotell. Hon har egentligen inget emot att människor väljer att ansluta sig till en ”konstig sekt”.

– Men jag tycker inte att de ska skada andra när de utför sin religion. Och det anser många i Sydkorea att Shincheonji har gjort. En anledning är svårigheterna att få information från kyrkan. Det tog flera dagar innan myndigheterna fick tillgång till ett register över dess 210 000 medlemmar. I uppropet anklagas sekten för att ha beordrat medlemmar att inte samarbeta med myndigheterna. Ett exempel är att flera adresser på den lista över lokaler som

kyrkan gav myndigheterna visade sig vara felaktiga.

I Shincheonji finns en så kallad superspridare. En 61-årig kvinna som deltog i kyrkans gudstjänster förra veckan och kan knytas till 455 fall. Kvinnan har i efterhand anklagats för att länge ha vägrat testa sig för viruset trots att hon hade hög feber.

Shincheonji, som på koreanska betyder ”ny himmel och ny jord” bildades 1984 av Lee Man-hee som beskriver sig som en ny Jesus. Utomstående betraktar kyrkan som en domedagssekt. Medlemmarna kallas för ”guds utvalda favoriter” och Lee Man-hee har predikat att han ska ta med sig 144 000 människor till himlen när jorden går under. Viruset har Lee Man-hee beskrivit som djävulens verk; det har brutit ut för att testa deras tro.

Kim Na Yeon ser inget ljus i tunneln än så länge. Ökningstakten av antalet smittade i Sydkorea stiger dag för dag. Hon jobbar på en av Daegus vanligtvis mest livliga gator, Dongsungro.

– Men i helgen var allt nedsläckt. Ibland känner jag mig vilsen, jag kan inte förstå att det här verkligen händer. Jag är skräckslagen inför hur snabbt viruset sprider sig och oroar mig framför allt för mina föräldrar som är gamla och mina far- och morföräldrar som är väldigt gamla.

Marianne Björklund

334

nya fall av covid-19 rapporterades i Sydkorea på torsdagen. Totalt har landet 1595 smittade och 13 döda.

Flera personer inom Sydkoreas militär har smittats, liksom en 23-åring vid en av USA:s militärbaser.

På grund av virusutbrottet ställer USA och Sydkorea in en planerad gemensam militärövning på torsdag.

Macron: Vi står inför en epidemi

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Paris. Frankrikes president Emmanuel Macron varnar för ett kommande utbrott av det nya coronaviruset i landet.

– Vi står inför en kris, en epidemi, som är på väg, säger han vid ett besök på ett sjukhus i Paris.

Samtidigt kom rapporter om nya dödsfall i Italien.

Det första stora larmet i Europa kom från Italien. Nu riktas blickarna mot norra Frankrike, där myndigheterna kämpar för

att förstå bakgrunden till en rad nya fall av luftvägssjukdomen covid-19.

Minst 38 personer har hittills insjuknat i Frankrike – en siffra som fördubblats på bara ett dygn. Fram tills helt nyligen var samtliga fall kopplade till resor i Kina, Italien eller andra länder med större utbrott.

Det ändrades när en 60-årig lärare, hemmahörande i departement Oise, avled i onsdags. Oise ligger en dryg timmes resa med tåg norr om Paris, och läraren tros inte ha smittats på resa.

En annan man i samma region – en 55-åring anställd på en flygbas – har också insjuknat, och han vårdas nu på sjukhus. Inte heller denna man tros ha smittats utomlands.

Samtidigt kom rapporter från Italien om två nya dödsfall. Totalt har nu 17 avlidit i Italien, och cirka 650 fall konstaterats.

I södra Frankrike har flera borgmästare krävt att gränskontroller ska införas mot Italien, för att minska risken för smittspridning. Även den högerextrema politikern Marine Le Pen ställer sig bakom kravet. President Macron avstår från gränskontroller, men manar sjukvården att förbereda sig för ett utbrott.

– Vi måste organisera oss, så att vi kan bemöta detta på bästa sätt, säger Macron vid besöket på det Paris-sjukhus där 60-åringen avled.

Han möttes dock av kritik från läkare som krävde mer resurser.

Japans premiärminister Shinzo Abe har beordrat att landet skolor ska stängas från och med nästa vecka.

– Barnens hälsa och säkerhet kommer i första hand, säger Abe vid en presskonferens.

Över 190 fall har rapporterats i Japan – borträknat de över 700 personer som smittades på fartyget Diamond Princess, som hölls i karantän i hamnen i Yokohama i februari.

Liknande åtgärder vidtas i Pakistan, vars grannland Iran är hårt ansatt. Dödssiffran i Iran ökade till 26 på torsdagen. Minst 100 nya smittade rapporterades under 24 timmar.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se

Hård kritik mot besök i Saudiarabien

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Utrikesminister Ann Linde (S) är i Saudiarabien i ett försök att förhandla fram fred i Jemen. Samtidigt säljer Sverige vapen till den ena sidan i konflikten.

Ann Linde har fört samtal med saudiska ministrar om kriget i Jemen. Saudiarabien strider i Jemen på regeringens sida, tillsammans med bland andra Förenade arabemiraten. Sverige exporterar vapen till båda länderna.

Rädda Barnen kritiserar att Sverige förhandlar om en fred när man samtidigt säljer vapen som används i kriget.

– Det är en målkonflikt. Man är inte en trovärdig fredsförhandlare om man samtidigt exporterar vapen till krigförande parter, säger Lena Ingelstam, chef på Rädda Barnen.

Ann Lindes pressekreterare Klara Linder säger att frågan bör ställas till justitieminister Morgan Johansson (S).

På tidigare frågor i ämnet till ministern har han svarat: "... export av krigsmateriel från Sverige prövas utifrån ett mycket strikt policyregelverk som regeringen har lagt fast."

TT

Nazisten som kan bli maktfaktor i Slovakien

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Högerextrema LSNS i Slovakien talar om "zigenarparasiter" och vill upprätta beväpnade medborgargarden. I lördagens val kan nynazisten Marian Kotlebas parti bli näst störst och få makt över landets nästa regering.

Högerpopulistiska partier har satt sin prägel på politiken i Centraleuropa under 2000-talet. Ungerns Viktor Orbán och

Polens Jaroslaw Kaczynski är ledare som har fört sina länder i en ny auktoritär riktning, där staten flyttar fram sina positioner och tar över domstolar och medier.

Men Slovakiens Marian Kotleba står i en klass för sig. Det finns starka argument att kalla hans parti LSNS för nynazistiskt även om han inte gör det själv.

Den 42-årige Kotleba är en före detta gymnasielärare och öppen beundrare av Jozef Tiso, ledare för 1940-talets slovakiska stat som var nära allierad med Adolf Hitler. Tiso avrättades 1947 för att ha sänt 70 000 judar i döden.

I början av 2000-talet drev Kotleba en butik med högerextrema kläder och prylar kallad "KKK – English fashion". På fritiden klädde han och hans anhängare på sig uniformer till förväxling lika den slovakiska nazistregimens.

Som politiker skiftade han så småningom sitt fokus från judar och mot romerna, en minoritet på cirka 400 000 människor i landet. Han lyckades 2013 bli vald till guvernör i Banská Bystrica, landets sjätte stad, med 55 procent av rösterna.

Den mustaschprydda Kotleba lanserade därefter sin rörelse på det nationella planet, bytte uniformerna mot gröna t-shirts och tonade ner den öppet nazistiska retoriken.

LSNS plattform, kallad ”de tio budorden” innehåller ändå förslag och retorik som är ganska långt från etablerade partiers. Här finns förslag om hur man ska behandla ”zigenarparasiter”, om att sänka åldern för straffmyndighet till 12 år, och om att man bör skapa en ”milis av hederliga människor” som får rätt att bära skjutvapen. Partiet är starkt EU-kritiskt och vill lämna ”terroristpakten” Nato.

I dag är LSNS en etablerad kraft i slovakisk politik, och stöder ofta informellt Smer–SD, det populistiska regeringspartiet som kallar sig socialdemokratiskt. Så sent som i tisdags röstade de högerextrema med regeringen för att införa en 13:e pensionsmånad och andra frikostiga bidragsökningar.

Oppositionen kallar sådant ett försök att köpa röster i valrörelsens elfte timma.

Men Smer–SD har sjunkit kraftigt i opinionen ända sedan mordet på journalisten Ján Kuciak och hans fästmö Martina Kúšnírová 2018, som ledde till att partiledaren Robert Fico tvingades bort från posten som premiärminister. I de sista opinionsmätningarna hade partiet stöd av endast 17 procent.

Nu behöver Smer–SD öka kraftigt för att kunna stanna kvar vid makten, särskilt som två mindre koalitionspartier ser ut att

ramla ur parlamentet. Många bedömare i Bratislava tror att maktpartiet kommer att söka stöd hos Marian Kotlebas nynazister efter valet – trots att Smer–SD precis som alla andra partier utesluter detta i dag.

Året efter mordet på Kuciak blev omvälvande för Slovakien. Det utlöste ett enormt folkligt missnöje med korruption och maktfullkomlighet, särskilt inom Smer–SD. Bland annat som en följd av det valdes den liberala advokaten Zuzana Caputová till president 2019.

Nu ser hennes och andra liberala partier ut att öka sin andel i valet, men det räcker sannolikt inte till regeringsskifte. Och det folkliga missnöjet verkar sugas upp också av krafter till höger – som Kotleba. Parallellt med valrörelsen pågår två uppmärksammade rättegångar i Slovakien.

Den ena är mot dem som misstänks ha beordrat mordet på Kuciak, med förgreningar högt upp i den politiska maktsfären.

I den andra rättegången står Marian Kotleba åtalad för att sprida etniskt hat. Där har man bland annat uppmärksammat bidrag han har delat ut till fattiga familjer – på exakt 1488 euro, ett tal använt av högerextrema för att symbolisera vit makt och Adolf Hitler.

Ingmar Nevéus

Fakta. Svårt för regeringen sitta kvar efter valet

Lördagen den 29 februari hålls val till parlamentet i Slovakien, ett centraleuropeiskt land stort som Jämtlands län med en befolkning på 5,5 miljoner. Regeringen leds i dag av Smer–SD ett populistiskt vänsternationalistiskt parti. Premiärminister är Peter Pellegrini, men partiet leds fortfarande av förre premiärministern Robert Fico.

I de sista opinionsmätningarna innan valet ledde Smer–Sd, dock med bara 17 procent av sympatierna. Strax efter kom Olano–Nova, ett konservativt populistparti, nynazistiska LSNS och liberala PS, president Zuzana Caputovas parti.

Parisavtalet stoppar en utbyggnad av Heathrow

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Storbritanniens regering får bakläxa på planerna att bygga ut Heathrow-flygplatsen. Bygget strider mot Parisavtalet om klimatet, slår en brittisk domstol fast. Det är första gången som en domstol stoppar ett stort infrastrukturprojekt med grund i avtalet.

– Den här domen har global betydelse. För första gången har en domstol bekräftat att Parisavtalets mål är bindande. De baserades på omfattande bevis för de katastrofala risker som är förknippade med mer än 1,5 graders uppvärmning. Ändå finns det de som tidigare har hävdat att detta mål bara är en ambition, att regeringar i praktiken står fria att ignorera det, säger Margaretha Wewerinke-Singh, biträdande professor i internationell rätt vid universitetet i Leiden i Nederländerna till The Guardian.

Planer på att bygga ut Heathrow har funnits ända sedan 2003. Men den plan som ligger på bordet nu lades fram av den konservativa regeringen 2017 – två år efter att Parisavtalet skrevs på.

Målet med utbyggnaden är att Heathrow ska befästa sin position som Europas största flygplats, och ha en tredje start-

och landningsbana klar 2029.

Utbyggnaden skulle kosta 14 miljarder pund och göra det möjligt för omkring 700 fler plan att starta och landa varje dag.

Inom 18 månader kan Paris flygplats Charles de Gaulle vara större än Heathrow, hävdar tidningen The Independent, vilket Boris Johnsons regering velat bemöta med utbyggnaden. Förslaget har mötts av protester från miljöorganisationer och Londons borgmästare Sadiq Khan, som varnat för mer luftföroreningar och buller. I första instans fick regeringen rätt, men på torsdagen vann en organisation kallad Plan B en historisk seger i andra instans. "Parisavtalet borde ha tagits med i beräkningarna av regeringen.

Utbyggnadsplanerna gjordes inte på det vis som lagen föreskriver", konstaterar appellationsdomstolen.

Regeringen väntas inte överklaga domen till Högsta domstolen. Boris Johnson motsatte sig projektet när han var borgmästare i London, och så sent som 2015 sa han att han var beredd att lägga sig framför en bulldozer för att stoppa utbyggnaden. En del politiska bedömare tror därför att han bara motvilligt accepterade att driva projektet när han blev premiärminister i somras.

Ledningen för Heathrow-flygplatsen har aviserat att den tänker överklaga till HD.

Erik de la Reguera

erik@delareguera.se

Dela

Storbritannien vägrar EU- anpassa sina lagar

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Några EU-regler stiftade i Bryssel blir det inte tal om. Inte heller något inflytande för EU-domstolen. Och brittena kommer att lämna samarbetet om arresteringsordrar.

De beskeden gav Boris Johnsons regering på torsdagen, då Storbritanniens nya

förhandlingsstrategi gentemot unionen presenterades.

Bästa vänner – eller en vänskap med mer distans?

Hur relationen ska se ut efter skilsmässan mellan Storbritannien och EU är den stora frågan när förhandlingarna återupptas på måndag. För brexit må vara avklarat. Men inte hur verkligheten efter brexit ska se ut. Det tillstånd som råder nu är inte mer än en övergångsfas – ett slags limbo som mycket väl kan sluta i tragedi efter den 31 december, om inte något handelsavtal finns på plats.

I onsdags fick EU:s chefsförhandlare Michel Barnier sina ingångsvärden av medlemsstaterna. Det kanske viktigaste kravet blir att britterna respekterar de regleringar som unionen har om bland annat miljö och arbetsrätt. Särskilt som

Storbritannien rent geografiskt ligger så nära EU.

Britternas svar kom i skriftlig form på torsdagen: ”Vi kommer inte att gå med på några som helst åtaganden om att våra lagar måste överensstämma med EU:s eller att unionens institutioner, inklusive dess domstolar, ska få möjlighet att utöva rättskipning i Storbritannien.”

I stället vill britterna ha ett handelsavtal byggt efter samma modell som det som EU har med Kanada – plus en del sidoavtal om fiske, finansmarknader och annat. Och om inte förhandlingarna går i den riktningen, hotar britterna med att ensidigt lämna bordet redan i juni. Michael Gove, den brittiska minister som har ansvar för förberedelserna inför ett avtalslöst utträde, sa i parlamentet att han ändå hyser gott hopp om ett avtal.

– Jag är övertygad om att vi kan nå ett avtal som fungerar både för Storbritannien och EU. Men vi kommer inte att förhandla bort vår nationella suveränitet, sa Gove. Den konservativa regeringen vill också dra sig ur EU:s samarbete om arresteringsordrar, trots att EU-kommissionen hävdar att det har minskat den genomsnittliga väntetiden vid utlämningsärenden från ett år till mindre än två månader. I stället vill den brittiska regeringen upprätta utlämningsavtal med alla EU-länder.

Det väcker debatt i Storbritannien, där bland annat förra premiärministern Theresa May länge var orolig för att mista tillgången till just EU:s arresteringsorder. – Det är häpnadsväckande att regeringen hävdar att detta kommer att göra Storbritannien säkrare, när höga polischefer och säkerhetsexperter gång på

gång sagt det motsatta, säger Yvette Cooper, parlamentsledamot för oppositionspartiet Labour.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se

”Regimen vill sätta skräck i fria människor”

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

På lördag tågar tusentals människor genom den ryska huvudstaden för att hedra Boris Nemtsov, den ledande liberale politikern som mördades i februari 2015. Men det är inte främst en minnesmanifestation, utan en protest mot det ökade våldet mot all oppositionell verksamhet.

Vid Bolsjoj Moskvoretskij-bron står Galina Kondruch på vakt. Platsen är smyckad med färska röda rosor och bilder på Boris Nemtsov.

Det var på denna plats, inom synhåll från maktborgen Kreml och Röda torget, som den 55-årige Boris Nemtsov mördades på öppen gata. Den tidigare förste vice premiärministern i Ryssland sköts i ryggen med fyra skott och avled omedelbart.

Denna vecka har det gått fem år sedan mordet.

– Det är fortfarande svårt att förstå att han är borta. Nemtsov som gjorde så mycket för vanliga ryssar, han vågade stå emot korruptionen och de av våra ledare som startade krig, både i Tjetjenien och i Ukraina, säger Galina Kondruch.

Hon är en av många frivilliga som har jouren vid mordplatsen några timmar varje vecka. Det är ett måste, säger hon,

för okända män vandaliserar med jämna mellanrum minnesplatsen och förstör bilderna av Nemtsov. Det har hänt minst 90 gånger sedan mordet, och flera gånger har de som haft jouren blivit misshandlade.

Mordet har egentligen inte klarats upp. Visserligen dömdes den man som ska ha hållit i vapnet, tjetjenen Zaur Dadajev, till 20 års fängelse. Några av hans kumpaner sitter också i fängelse.

Men fem år senare har de som beställde mordet på en av Rysslands främsta oppositionspolitiker ännu inte ställts till svars.

– Nej, jag tror helt enkelt att makthavarna inte vill att mordet utreds ordentligt, det skulle kunna avslöja otrevliga saker, säger Galina Kondruch.

Med det uttrycker hon en ganska utbredd uppfattning bland ryssar; att någon eller

några i statsledningen var involverade i mordkomplotten.

Men hon är ännu mer bekymrad för den ryska ledningens behandling av oliktankande. För några veckor sedan dömdes i en skådeprocess sju unga vänsteraktivister i staden Penza till mellan 6 och 18 års fängelse för ”terrorism”.

– Det var straff i nivå med vad Nemtsovs mördare dömdes till. Men de här ungdomarna hade inte dödat någon, och åklagarna hade pressat fram erkännanden genom eltortyr i källaren på häktet.

Dmitrij Psjelintsev, utpekad ledare för Set (”terrornätverket”), torterades så svårt att han inte uthärdade och försökte ta sitt liv. Men de här killarna hade inte gjort något ont, de ägnade sig åt rollspel i skogarna och hjälpte hemlösa med mat, säger Galina Kondruch.

När jag träffar en av organisatörerna av lördagens marsch i Moskva, Michail Schneider, en nära medarbetare till Nemtsov i det liberala partiet Parnas, har han svårt att hålla känslorna borta. Minnena av mordet på demokrati- och fredskämpen är oförändrat starka.

– Jag blev uppringd sent på kvällen, bara en halvtimme efter att Nemtsov skjutits, och begav mig genast till platsen. Där såg jag honom ligga på marken, omgiven av poliser och läkare. Det var tungt, mycket tungt, säger Michail Schneider.

– Fem år har gått och jag kan ännu inte tro att han borta. Det kan bero på att vi har folk som vakar över hans minnesplats dygnet om, och jag står där själv på helgerna.

Inte heller han tror att mordet verkligen blir uppklarat, även om brottsutredningen fortfarande pågår.

Den obesvarade frågan är därmed fortfarande: varför mördades Nemtsov? – Det råder inget tvivel om att det var ett politiskt mord. Några verkar ha räknat med att presidenten skulle uppskatta en sådan gåva. De tänkte väl att de på så vis befriade Putin från en konkurrent. Men inga av dem har ännu gripits.

Under lördagens marsch kommer parollerna till stor del att handla om det som Nemtsovs slogs för: frihet åt de politiska fångarna, som det enligt människorättsorganisationen Memorial i dag finns 300 av i Ryssland, mot de kommande förändringarna av landets författning, mot den utbredda tortyren i ryska häkten.

– Det är hans principer vi kommer att uttrycka. Och nu har det ännu värre hänt, att unga människor i Penza har torterats till att erkänna sig som terrorister.

Handlar det om en ökad offensiv mot demokratin från Kremls sida?

– Fan vet, varje år känns det som om det inte kan bli värre. Folk har sedan länge dömts till mångåriga fängelsestraff för att de deltagit i demonstrationer. Men visst är den brutala tortyren i Penza en ny taktik från maktens sida. Jag tror inte att Putin har gett order om att tortera misstänkta med elchocker eller att det är samordnat från Moskva. Snarare är det systemet som är ordnat så, att det välkomnas i åklagarnas och FSB:s kretsar att man får fram erkännanden.

Men protesterna har inte varit särskilt starka?

– Nej, men alla inser ändå att de dömda är oskyldiga, säger Michail Schneider. Hittills har ingen större protestvåg mot domarna i Penza rullat i gång, som i fallet Ivan Golunov, en undersökande journalist

som greps förra sommaren efter att han avslöjat korruption bland höga befattningshavare. Men det avslöjades snart att polisen hade planterat narkotika hos Golunov, och han släpptes efter en kraftfull kampanj från ledande intellektuella. Samtidigt arresterades flera av de polischefer som fabricerat åtalet. Ilja Jasjin, en annan nära politisk vän till Nemtsov, drabbades själv av polisvåldet och myndigheternas repression i somras. Tiotusentals Moskvabor protesterade mot att Putinregimen inte tillät oppositionens kandidater att registrera sig i Moskvas kommunalval i september. Demonstranter klubbades ned av polisen, flera tusen greps. En av dem var Ilja Jasjin, som nekades att kandidera och sedan satt i arresten i en och en halv månad. Han tar emot på sitt kontor i stadsdelsnämnden Krasnoselskij i Moskva,

ett slags lokalt självstyre, där han valdes till ordförande för tre år sedan. När jag frågar honom hur det kommer sig att marschen för Nemtsov tillåts av myndigheterna svarar Ilja Jasjin:

– Ja, på senare tid blir folk förvånade över att någonting sker i enlighet med lagen. Men den årliga marschen för Nemtsov är ett undantag, det är den enda gatumanifestationen som myndigheterna ger tillstånd till. I Kreml och hos borgmästaren inser de att i denna fråga är det inte lönt att provocera, att folk hur som helst kommer att gå ut och att det skulle se illa ut om människor som vill hedra en mördad politiker slås ned med batonger. Men han anser att läget för de mänskliga rättigheterna i Ryssland i stort är dystert.

– Döm själv, de stoppade mängder av kandidater i valet, och flertalet av dem hamnade bakom lås och bom. Och

demonstrationerna inte bara slogs ned, utan det var extremt brutalt – de slog folk sönder och samman. Några sitter fortfarande inne, en av dem fick sex års fängelse för en Facebook-post där han manat till protester.

Det som skett i Penza är ändå värre, menar han.

– Hur kan man döma personer som inte har dödat någon, som har ägnat sig åt att spela paintball i en skog till 6–18 års fängelse? Det går ut på att skrämma folk, när man ger den påstådda ledaren för den antifascistiska gruppen i Penza så hårt straff, trots att han inte utfört något terrordåd.

Varför gör då de ryska ledarna detta nu?

– Därför att de vill sätta skräck i folk. De ser att det har dykt upp en ung generation som inte fruktar något, inte är rädda för polisen, som deltar i icke-godkända

aktioner, som öppet kritiserar makthavarna och som betraktar sig själva som fria människor. Det går ut på att bryta ryggraden av den yngsta generationen.

Ilja Jasjin menar att det finns stort hopp om denna generation, som i dag är kring 20-årsåldern och som var skolelever när Nemtsov mördades.

– För dem är Nemtsov en historisk och symbolisk figur. Och generationsväxlingen är oundviklig, hur mycket Putin och hans män än klamrar sig fast vid sina stolar. Det är tidens och naturens gång, hur mycket Putin än försöker förlänga sitt politiska liv och stoppa utvecklingen.

Fakta. Betraktades som Jeltsins kronprins

Mordet på Boris Nemtsov den 27 februari 2015 var ett dråpslag mot oppositionen i Ryssland. Med Nemtsov förlorade den demokratiska oppositionen

sin mest kände och profilerade ledare. Nemtsov hade i slutet av 1990-talet – då han var förste vice premiärminister – betraktats som något av en kronprins till president Boris Jeltsin, som starkt övervägde att utse Nemtsov till sin efterträdare. I stället valde han Vladimir Putin.

Efter mordet gjordes jämförelser med de många andra mördade personer som betraktades som Putins fiender; journalisten Anna Politkovskaja och avhoppade FSB-agenten Alexander Litvinenko. Men inte sedan Stalintidens terror på 1930- och 1940-talet hade en så högprofilerad fiende till Kreml mördats i Ryssland.

Colorado på väg avskaffa dödsstraff

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

**Delstaten Colorado blir den 22:a
delstaten i USA att avskaffa
dödsstraffet.**

**Demokraterna i delstatskongressen
drev igenom beslutet efter en elva
timmar lång debatt trots republikanska
krav på en folkomröstning, och en
uppläsning av Bibeln som pågick i 45
minuter.**

Klockan 04 på tisdagsmorgonen, lokal tid, kunde beslutet fattas och klubbades formellt i representanthuset dagen därpå med röstsiffrorna 38–27. Nu måste förslaget undertecknas inom tio dagar av den demokratiska guvernören Jared Polis,

något hans kansli säger att han kommer att göra.

Senaste person att avrättas i Colorado var Gary Lee Davis 1997, dömd för att ha mördat och våldtagit sin granne 1986.

Enligt ABC-an slutna The Denver Channel gäller lagen personer som åtalas efter juli i år. För närvarande väntar tre personer i delstaten på att dödsstraffet ska verkställas.

TT-AFP

Putin tackade nej till dubbelgångare

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Ryssland.

Vladimir Putin, Rysslands president, medger att han av säkerhetsskäl erbjudits en dubbelgångare, men att han avfärdat förslaget, rapporterar BBC.

I en intervju med den ryska nyhetsbyrån Tass säger han att idén fördes på tal under andra Tjetjenienkriget (1999–2009). Putin ska ha ”avböjt dessa dubbelgångare” varje gång han erbjudits dem.

DN

Nokia i pressat läge – kan leda till affär med Ericsson

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Den finska telekomjätten Nokia sliter med dålig lönsamhet och vikande börskurser. Nu går ryktet om att företaget ska sanera sig genom att sälja av delar av sin verksamhet. Ericsson pekas ut som en möjlig köpare:

– Vore jag Ericsson skulle jag vara mycket intresserad, säger telekomanalytikern Anders Elgemyr.

Säg Nokia och de flesta svenskar över 30 tänker på mobiltelefoner. Det finska företaget, som en gång gjorde alltifrån stövlar till teknik för papperstillverkning, var under 2000-talets första del ohotad mobiletta i världen. Vissa år kom mer än 40 procent av alla mobiler från det finska bolaget. På hemmaplan var man en nationell klenod, som ensamt kunde stå för 4 procent av BNP.

Men det kom att vända, företaget klarade inte övergången till smarta mobiler, och trodde länge att Iphone inte var något riktigt hot. Ohämmad framgång byttes till nedgång, uppsägningar och vd-skiften. Hösten 2013 kom beskedet att Microsoft skulle köpa Nokias mobildivision. Det finska bolaget har därefter framför allt sålt

mobilsystem i konkurrens med bland annat ärkerivalen Ericsson och kinesiska Huawei.

De senaste åren har varit tuffa, inte minst på grund av tunga investeringar i den nya mobila bredbandstekniken 5G. I höstas vinstvarnade koncernen och drog in den kvartalsvisa aktieutdelningen, vilket följdes av ett börsfall.

Men på torsdagen var det tvärtom. När Helsingforsbörsen i övrigt lyste corona-rött steg Nokias aktie. Orsaken var uppgifterna om stora förändringar som avslöjades av den initierade nyhetsbyrån Bloomberg på onsdagskvällen.

Bloomberg uppgav att Nokia har tagit in rådgivare för att undersöka hur man skulle kunna renovera lönsamheten genom att sälja delar av verksamheten eller rent av gå i fusion med andra bolag. En möjlighet skulle vara ett samarbete med Ericsson.

Men Bloomberg påpekar att samtalen är i ett tidigt stadium. Inget av företagen vill kommentera uppgifterna.

– Om jag vore Ericsson skulle jag vara mycket sugen att köpa delar av Nokia på grund av deras spetsteknik inom så kallad optisk transmission, säger en av landets mest erfarna telekomanalytiker, Anders Elgemyr, vd för svenska Carlsquare.

Ericsson är starkast på radiodelen av våra mobilsystem, alltså basstationer med antenner, men all trafik mellan dessa går via fiber i ett så kallat kärnnät. Nokia blev världsledande här genom sitt köp av det fransk-amerikanska företaget Alcatel-Lucent för några år sedan.

– Huawei och Nokia är jämbördiga här, Ericsson är en bra bit efter och skulle kunna bredda sitt erbjudande, särskilt om Huawei blir utestängda från flera affärer. Men ett förvärv av den delen kan innebära

problem, främst politiskt och kopplat till 5G. USA och Storbritannien tycker nog inte att Ericsson inte ska bli starkare än vad de är, säger Anders Elgemyr.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Ericsson stänger tre kontor efter coronalarm

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Telekomkoncernen Ericsson stänger tre kontor i tre länder efter att en anställd i Kroatien smittats av corona-viruset. Det bekräftas av Ericssons kommunikationsavdelning.

– Vi har ett nära samarbete med de kroatiska myndigheterna och har genomfört en mängd åtgärder för att säkerställa hälsa och säkerhet för våra anställda och kunder, säger Johannes Persson till affärsnyhetsbrevet Telekomnyheterna.

En grupp anställda från Kroatien är för tillfället på tjänsteresa i Danmark, och även om ingen av dessa visar symtom har de isolerat sig på sina hotellrum tills vidare.

– Som en ytterligare säkerhetsåtgärd gör vi en extra rengöring av

Köpenhamnskontoret, varvid de anställda har rekommenderats att arbeta på distans i går och i dag, säger Johannes Persson.

Man resonerar på samma sätt med kontoret i spanska Malaga, dit en anställd i Kroatien-fabriken är på tjänsteresa. Denne har inte heller några symtom men har jobbat på samma kontor som den smittade kollegan.

Hans Strandberg

Klockringning för död diktator

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

På onsdagen ringde klockorna i Riddarholmskyrkan för den avlidne diktatorn Hosni Mubarak. Enligt tradition ska klockorna ringa för de som tilldelats Serafimerorden.

– Det har man gjort sedan 1700-talet, säger Per Sandin, vice ordenskansler vid Kungl. Maj:ts orden.

Hosni Mubarak var Egyptens president mellan 1981 och 2011, då han avsattes i samband med den arabiska våren. 1986 erhöll han Serafimerorden av Carl XVI Gustaf vid ett statsbesök i Sverige i november.

På måndagen avled Mubarak vid 91 års ålder. Enligt ordens tradition ska klockorna i Riddarholmskyrkan ringa på

begravningsdagen av serafimerriddare.

Hosni Mubarak begravdes på tisdagen och mellan 12 och 13 på onsdagen ljud klockorna i Riddarholmsklockorna för den avlidne diktatorn. Det bekräftar Kungl. Maj:ts orden för DN.

– Det är vad som förr i tiden, och kanske än i dag, skulle kallas en själaringning. Det är ett sätt som markerar att den här människans liv är slut helt enkelt, säger Per Sandin, vice ordenskansler vid Kungliga majestätsorden.

Ringningen är inskriven i paragraf 15 i ordensstadgarna och det enda undantaget är om orden är återkallad. Kungliga majestätsorden får eller kan inte vägra ringa i klockorna, säger Per Sandin.

– Jag förstår att man kan tänka att den här personen har gjort andra saker och om allt har varit bra eller dåligt. Men det är inte

vår sak att ta ställning till. Vi måste följa den stadga som står.

Har du fått några reaktioner efter ringningen?

– Nej, jag har precis kollat mejlen och jag har inte fått några reaktioner.

Serafimerorden är Sveriges förnämsta orden och delas ut på regeringens förslag, av hans majestät konungen vid inkommande och utgående statsbesök.

Under sin tid som president anklagades Mubarak för bland annat korruption och brott mot mänskliga rättigheter. Han dömdes 2012 till livstids fängelse för mord på demonstranter, en dom som senare återkallades.

Jonas Desai

jonas.desai@dn.se

Ledare: Krishantering kräver att alla drar sitt strå till stacken

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

En pandemi kallar
Världshälsoorganisationen WHO
fortfarande inte spridningen av
coronaviruset. Men efter den senaste
veckan står det klart att förhoppningarna

om att begränsa utbrottet till Kina har grusats.

Tidigare handlade det om relativt få fall i andra länder, med tydlig koppling till personer som besökt det kinesiska fastlandet. Nu sprids viruset mer eller mindre okontrollerat på flera platser. Med störst omfattning sker det i Sydkorea – under slutet av veckan var antalet nya smittade där fler än i Kina. Också Iran är hårt drabbat.

I Europa har smittan fått fäste i Norditalien, där åtminstone 650 personer har smittats och 17 avlidit. I Frankrike stiger oron efter att en rad nya fall identifierats på kort tid.

Här i Sverige har hittills sju insjuknat. I samtliga fall har personen smittats utomlands eller genom direktkontakt med någon som tagit med sig sjukdomen hit. Folkhälsomyndigheten bedömer att det är

sannolikt att antalet personer som för med sig sjukdomen till Sverige kommer att stiga, men att risken för okontrollerad spridning här är fortsatt liten.

Den globala spridningen av coronaviruset – med ett stigande antal fall i Sverige och vårt närområde – skapar oro och rädsla. Det är viktigt att växla in den i allvar och fokus, för att minska riskerna för ett utbrott här. Och begränsa skadeverkningarna om sjukdomen skulle få fäste.

Det gäller så klart i första hand myndigheterna. Det räcker inte, som tidskriften Economist påpekar i en artikel i sitt senaste nummer, med tvärsäkra utfästelser om att ”viruset ska besegras”. I stället krävs transparens – såväl kring vad vi vet om viruset och dess spridning, som om vår egen beredskap.

Det är naturligtvis viktigt att sjukvård och specialistmyndigheter har de resurser och rutiner som krävs.

Men det är också nödvändigt med en tydlig ansvarskedja – hela vägen upp på politisk nivå. Stefan Löfvens besked på fredagen att regeringen kallar in sitt krishanteringsråd till på måndag kommer inte en dag för tidigt.

Men allvar och fokus gäller också vanliga medborgare. Det handlar till stor del om att ta till sig informationen från experter och myndigheter, och agera därefter.

Det är värt att understryka att det är långt ifrån en dödsdom att smittas av coronaviruset. Omkring 80 procent får endast milda symtom. WHO uppskattar dödligheten till 1–2 procent. Tillhör man inte en riskgrupp är prognosen betydligt bättre.

Genom att agera på rätt sätt går det att minska riskerna för att smittas själv – och att smitta andra. Precis som när det gäller en vanlig influensa kommer man långt med att tvätta händerna ofta. Och den som visar symtom, och har utsatts för smittorisk, ska i första hand kontakta 1177, inte åka in till akuten. Sjukhusen får inte förvandlas till en smittozon.

Hittills verkar de svenskar som drabbats av viruset också ha handlat exemplariskt. Den första kvinnan som blev sjuk satte sig i självkarantän i väntan på hjälp. De som insjuknat i Göteborg, Uppsala och Stockholm de senaste dagarna har samarbetat med vården för att identifiera dem de varit i kontakt med, för att hindra fortsatt spridning.

Och på apoteken slår handspritens försäljningsrekord. Just det individuella ansvaret för att möta coronaviruset är värt

att betona. Inte för att det inte går att lita på myndigheterna, utan för att det är nödvändigt för den typ av samverkan som är nödvändig för att hantera en kris. God samhällsberedskap – för en epidemi, ett krig, en naturkatastrof – kräver att alla drar sitt strå till stacken.

DN 29/2 2020

Sanktionerna från USA kan förvärra utbrottet i Iran

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Analys

I Iran har det nya coronaviruset drabbat landets innersta maktcirkel. Just nu sker en snabb ökning av nya influensafall och sjukvården belastas hårt.

Det finns farhågor om att USA:s sanktioner som orsakat brist på mediciner kan förvärra läget.

I hela sitt vuxna liv har Masoumeh Ebtekar varit något av en förgrundsgestalt. Hon var den islamiska republiken Irans första kvinnliga minister och är sedan många år en av sju vicepresidenter, den enda kvinnan på denna post. Hon var också en av de militanta studenter som år 1979 tog personalen på den amerikanska ambassaden i Teheran som gisslan. Eftersom hon är delvis uppväxt i USA blev Ebtekar gisslantagarnas talesperson, under täcknamnet "Mary". Men sin senaste huvudroll hade nog den 59-åriga vicepresidenten helst velat slippa. Sedan i torsdags ingår Masoumeh Ebtekar i skaran av iranier som smittats med det fruktade coronaviruset. Hon är numera isolerad i sitt hem i Teheran, uppger officiella källor. Det är måhända en ödets ironi att Ebtekar också är professor i immunologi (läran om immunförsvaret)

vid ett av de mest ansedda universiteten i Iran.

Hittills har hälsoministeriet bekräftat 388 fall av coronainfluensa i Iran. 34 personer har hittills dött. Så sent som för två veckor sedan fanns inte ett enda fall rapporterat. Farsotens framfart i den iranska regeringens översta skikt är en brutal och drastisk illustration av hur utbredd smittan är i Iran. Tidigare har biträdande hälsoministern Iraj Harichi meddelat att han drabbats av det nya coronaviruset. Men det finns andra oroande nyheter från Iran som rör virusets utbredning. Den rapporterade dödligheten i influensan – nära 9 procent av de smittade uppges ha avlidit – är betydligt större i Iran än i något annat land i världen.

Kina, som har överlägset flest fall än så länge, har för närvarande en dödlighet på 3,5 procent. I Sydkorea, ett annat av de

hårdast drabbade länderna, ligger dödligheten på under 1 procent.

Varför just Iran drabbats av denna stora dödlighet har experterna inget entydigt svar på.

– Min bedömning är att de iranska myndigheterna underrapporterar antalet smittade. Jag skulle tro att betydligt fler har insjuknat än vad den officiella statistiken anger.

Det säger till DN en person med god insyn i den iranska sjukvården.

Uppgiftslämnaren vill dock vara anonym med hänsyn till släktingar i Iran.

DN:s källa menar att avvikelsen i statistiken inte nödvändigtvis beror på en vilja att mörklägga antalet smittade.

Orsaken kan också vara att testerna släpar efter, på grund av brist på resurser eller trassel med information och kommunikation.

DN:s uppgiftslämnare tillägger att den iranska sjukvården håller relativt god kvalitet, särskilt i jämförelse med andra länder i Mellanöstern.

– Vårdpersonalen är välutbildad och det är ingen brist på folk.

Men det finns ett stort orosmoln som kan påverka den iranska kampen mot det nya coronaviruset: den brist på vissa läkemedel och medicinsk utrustning som uppstått i spåren av de amerikanska handelssanktionerna.

USA:s president Donald Trump har haft som uttalat mål att sätta ”maximal press” på Iran. Syftet med detta är att öka medborgarnas missnöje med den sittande USA-fientliga regimen och därmed få till stånd ett regimskifte.

Det var skälet till att Trump i maj 2018 ensidigt drog USA ur det avtal om kärnbegränsning som Iran och sex

stormakter undertecknade sommaren 2015.

Därefter har USA skärpt sina ekonomiska sanktioner mot Iran, vilket lett till kraftig inbromsning av den iranska ekonomin samt knapphet på vissa varor, bland annat inom sjukvården.

För några månader sedan skrev den iranske farmakologiprofessorn Abbas Kebriaeezadeh en debattartikel i den amerikanska tidskriften Foreign Policy med rubriken "USA:s sanktioner dödar cancerpatienter i Iran".

Kebriaeezadeh presenterar statistik som visar att den amerikanska läkemedelsexporten till Iran krympt med över 70 procent sedan Donald Trump kom till presidentmakten år 2017. Även andra västländer, som Schweiz och Frankrike har drastiskt minskat läkemedelsexporten till Iran, främst för att de själva riskerar

sanktioner från USA om de handlar med Iran.

Delvis har Iran kunnat öka bortfallet av läkemedel med ökad inhemsk produktion. Inte desto mindre har det uppstått brist, bland annat på vitala cancermediciner, men också på de vanligaste febernedsättande och smärtstillande preparaten.

Utbrottet av det nya coronaviruset har försatt det officiella Iran i ett dilemma. Om myndigheterna framhåller att sanktionerna försvagar sjukvården erkänner de ju indirekt att de inte har situationen under kontroll. Något som riskerar att underblåsa den sociala oro som bubblar under ytan i Iran, med hamstring av livsmedel och brist på munskydd.

Myndigheterna försöker möta den akuta ökningen av antalet smittade genom att

begränsa folksamlingar. På fredagen avlystes fredagsbönen i den stora moskén i Teheran för första gången sedan den islamska revolutionen 1979. Även i 21 andra större städer i Iran ställdes bönen in. Samtliga skolor i landet kommer att hålla stängt i tre dagar i ett försök att stävja virusets utbredning.

Erik Ohlsson

Joe Biden hoppas rädda sin kampanj med seger på lördag

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

New York. Den tidigare vicepresidenten Joe Biden hoppas rädda sin krisartade valkampanj genom en klar seger i primärvalet i South Carolina.

Opinionsmätningarna ser lovande ut för Biden, men det är tveksamt om stödet i den amerikanska södern räcker

för att konkurrera med Vermontsenatorn Bernie Sanders framöver.

Joe Biden har lagt stora resurser på att vinna lördagens primärval i South Carolina. Det är i den amerikanska Södern han har sitt starkaste stöd, till stor del tack vare äldre svarta väljare, som klart föredrar Biden framför någon annan demokrat. Opinionsmätningarna ser lovande ut för Biden. I ett genomsnitt av de senaste mätningarna leder han med drygt 12 procentenheter mot Bernie Sanders.

Så behöver han också en rungande seger i delstaten för att rädda sin kampanj. Bidens svaga resultat i de första tre delstaterna, Iowa, New Hampshire och Nevada, punkterade hans starkaste argument för att nomineras som presidentkandidat: att han kan vinna val.

Det fick många traditionella demokrater att överge Biden för att ställa sig bakom andra mittendemokrater, som Pete Buttigieg och miljardären Michael Bloomberg.

I primärval är det ofta svårt för kandidater att återhämta sig efter en rad svaga resultat. I tv-debatterna på sistone har Biden verkat frånvarande. De andra kandidaterna, som under fjolåret bombarderade honom med hårda attacker då de betraktade honom som den klara favoriten de måste besegra, har i stället börjat bemöta honom med något ännu värre: axelryckningar. Han anses inte längre vara favorit och därmed inte heller värd att ödsla energi på.

Men i South Carolina pekar allt åt en seger för Biden. Inför valet fick han offentligt stöd från James Clyburn, en 79-årig politisk veteran och kongressledamot, som

länge varit delstatens mest inflytelserika demokrat. Att få Clyburns stöd brukar vara synonymt med seger i delstaten. Biden har nu ett stöd av 16 ledamöter i Congressional Black Caucus, kongressens samlingsgrupp för svarta demokrater.

– Biden vann presidentvalet med Obama två gånger, han var en bra vicepresident i åtta år. Det skapar ett djupt förtroende här. Det finns ett kvardröjande stöd för honom baserat på det, sade James Clark, vd för universitet i Orangeburg i South Carolina, till DN under ett besök tidigare i år.

Något som gynnar Biden just nu är att Michael Bloombergs stöd inte längre växer. Bloomberg, som redan lagt omkring 400 miljoner dollar av privat förmögenhet på kampanjen, har dalat i opinionsstöd efter ett debattframträdande som fick hård kritik, samt en rad retoriska snedsteg och

hårda attacker från progressiva demokrater.

Biden tycks däremot ha stärkt sitt väljarstöd i stora delar av den amerikanska södern, inte minst i Texas, North Carolina och Alabama, som röstar på den så kallade supertisdagen den 3 mars. Han ser även ut att ha starkt stöd i Florida, där många traditionella demokrater har kubanskt ursprung och är skeptiska till Bernie Sanders.

Men risken är fortfarande att de fyra mittendemokraterna, Biden, Bloomberg, Buttigieg och senatören Amy Klobuchar, fortsätter att slåss om ungefär samma väljare, medan Sanders springer ifrån, ohotad på vänsterflanken.

Det är den stora ironin med - Demokraternas primärval hittills. Partiets traditionella etablissemang och välbärgade demokrater var så måna om att stoppa

Bernie Sanders att de investerade i alla kandidater som de trodde kunde ha en chans att vinna mot honom. I stället tar nu dessa kandidater röster från varandra medan Sanders börjar framstå som svårbesegrad.

Under ett tal i South Carolina i veckan sade Biden:

– Jag lovar er detta. Om ni skickar iväg mig från South Carolina med en seger i ryggen, då kan inget stoppa mig.

Det kan bli svårt för Biden att hålla det löftet. Bernie Sanders leder i opinionsmätningarna i 11 av de 14 delstater som röstar på supertisdagen.

Men om Biden, eller någon annan av mittendemokraterna, gör tillräckligt starkt ifrån sig kan han tillsammans med andra demokrater försöka stoppa Sanders från att bli partiets presidentkandidat, med hjälp av att samla sina delegater i en enad

opposition mot honom på partiets konvent i juli. Det riskerar att leda till högljudda protester från Sanders väljare, men det kan bli den enda chansen för de demokrater som fortfarande hoppas förhindra att Sanders blir presidentkandidat.

Martin Gelin

Från socialistisk utopi till högerpopulis- tisk dominans

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Jerusalem. Hur blev "vänster" ett skällsord i det som var västvärldens mest socialistiska stat?

Socialistpartierna, som skapade den judiska staten och vann alla val fram till 1977, har beslutat att ställa upp på gemensam lista i måndagens israeliska

val – av rädsla för att inte klara sig över 3,25-procentströskeln.

är Shula var 16 år, 1960, bröt hon och hennes bröder upp från sina föräldrar och livet i ett villaområde utanför en latinamerikansk huvudstad. Hon, som vuxit upp i ett stort hus omgiven av tjänare, korsade nu havet för att leva precis tvärtom – i slit och knapphet på en kibbutz i Israel, utan några ägodelar. Hon var mentalt redo för denna omvända klassresa, för hon hade varit "pionjär" i en vänstersocialistisk sioniströrelse. Där hade hon nyligen avlagt trohetseden, som bland annat innehöll budorden: Aldrig svika Rörelsen och Saken, aldrig sminka sig och undvika intim beröring med pojkar tills hon gift sig.

Strax efter ankomsten till Israel gjorde hennes bror Rafael skandal. Han hade hamnat på ett jordbrukskollektiv där

medlemmarna kunde välja mellan den socialistiska morgontidningen "Davar" – organ för det stora socialistpartiet Mapai – och den mer radikala "Al HaMishmar" – organ för det mindre vänsterpartiet Mapam. Rafael påpekade att tidningarna var tråkiga och bad att få prenumerera på Haaretz eller något av de liberala storstadsbladen. Tråkiga?! Vem hade hört på maken! Ett stormöte sammankallades och tillrättavisningarna visade om öronen på avfällingen.

Kyskhet, rättrogenhet och kollektiv disciplin – det låter misstänkt likt en sekt. Och det var det på sätt och vis. Den israeliska arbetarrörelsen, som kontrollerat och byggt upp samhället sedan 1920-talet, nöjde sig inte med att producera livsmedel, försvara gränserna och proklamera självständighet. Den hade ett högre mål: att skapa en ny människa.

Författaren Arthur Koestler, som levde i ett sådant kommunistiskt kollektiv på 1920-talet, tyckte sig se en rent biologisk förvandling hos de unga infödda. De var högresta och blonda där deras föräldrar varit mörkhyllta och kortvuxna.

Men det var den inre människan som skulle omskapas till varje pris. Barnen på kibbutzerna uppfostrades kollektivt, i olika "barnhus", och bodde inte med sina föräldrar. De sattes tidigt i arbete och gavs vuxenansvar. Men som alltid när "en ny människa" lanseras, måste den mänskliga naturen förnekas, och visionärerna spolierade själva sitt projekt: De som vuxit upp utan egna ägodelar drömde om dem, och de som vuxit upp i barnhus svor oftast att inte upprepa experimentet med sina egna barn. (I dag uppfostras inga barn kollektivt.)

Ett ärende jag bevittnade under ett stormöte så sent som 1971 handlade om en grammofon, som en kibbutzmedlem fått i present av sin moster i Paris. Efter en lång palaver fick han ha apparaten i sitt hem, men det underströks att den strängt taget var allmän egendom. Aversionen mot privategendom gick djupt: för de socialistiska vägröjarna räckte det ej med politisk kontroll och ideologisk dominans. Utan kollektivt ägande skulle kapitalismens ogräs strax finna sprickor att gro i. Det judiska Palestina hade löntagarfonder innan de var påtänkta någon annanstans. Så blev den socialistiska landsorganisationen Histadrut inte bara en mäktig union av fackförbund, utan också samhällets i särklass största arbetsgivare och kapitalist. Allt det som Ernst Wigforss och Rudolf Meidner drömde – men aldrig mäktade –

att göra med Sverige var redan en väloljad maskin då Israel staten utropades i maj 1948.

Vid det laget var förhållandet till Sovjetunionen och till Josef Stalin som mest idylliskt. Under det första arabisk–israeliska kriget gav Stalin sin nya marionettstat Tjeckoslovakien order att exportera vapen till israelerna, en uppskattad favör. Redan långt tidigare hade kibbutzernas barn och städernas arbetare sjungit ”Den uppåtgående solens” – Stalins – lov under första maj-parader och märkesdagar. Lojaliteten till Sovjetunionen – oftare kallad ”det andra fosterlandet” – var grundmurad. Men strax efteråt, i samma Tjeckoslovakien, fick den israeliska vänstern sin första stora kalldusch. En av ledarna för det vänstersocialistiska Mapam, Mordechai Oren, hörde till

partiets pro-sovjetiska falang. 1952. På resa i Prag greps han och anklagades för allt upptänkligt, bland annat för att ha varit brittisk spion. Det var början på den antisemitiska Slánskýprocessen, framkommenderad av Stalin själv. Slánskýrättegången var en antisemitisk skådeprocess, där kommunistpartiets generalsekreterare Rudolf Slánský och tretton andra anklagades för högförräderi och samarbete med nazister och med Israel. Elva arkebuserades, inklusive Slánský.

Orens öde vållade konvulsioner och akut grubbel i partiet, som dittills lyckats bortse från Stalins illdåd. En falang stödde Stalin – man visste ju att han alltid hade rätt. Två andra bröt sig ut och splittrade partiet. När Stalin avled i mars 1953 utspelades nordkoreanska scener av äkta och spelad jämmer på många håll i landet.

En dag sommaren 1973, bara några veckor innan Kuba bröt med Israel, kom en kubansk vänskapsdelegation till Haifa, arbetarstaden framför andra och den enda där kollektivtrafiken än i dag struntar i sabbatens trafikförbud. Mötet blev en fascinerande folkpsykologisk lektion. Kubanerna var lyckliga över att få resa och se andra länder. De var med i kommunistpartiet för att de nått en punkt i karriären då detta blivit obligatoriskt. Det var med stigande förvåning det gick upp för dem att deras israeliska värdar trodde på de mekaniskt idisslade parollerna; att de inte låtsades vara marxister – utan var det.

Israel, till skillnad mot Kuba, hade demokratiska val, men arbetarpartiernas maktmonopol i Israel var nästan lika självklart som i Östblocket. Liksom i Sverige var valen i Israel länge tomma

ritualer inför det givna resultatet – socialdemokratiska segrar. I Sverige bröts mönstret första gången 1976, i Israel året därpå.

Vänsterns chockförlust 1977 var i mycket självförvållad. Under 1950-talets massinvandring av judar från muslimska länder hade nykomlingarna i sina flyktingläger upplevt nöd och brist. Det var oundvikligt under de kaotiska åren.

Svårare än den materiella misären var orientalernas känsla av att behandlas som barn eller mindre vetande av socialistiska myndigheter. Särskilt smärtsamt för de traditionellt sinnade var att staten var så fientlig till deras tro och deras kultur – ofta betecknad som ”folklore” och inte ”riktig” kultur. Landsfadern David Ben Gurion och hans krets talade ideligen om invandrarna som ”material”; ett material som skulle förvandlas till något nytt i

socialismens smältdegel. Gammalt bråte de haft med sig – språk, vanor, tro, musik – allt måste offras, utan sentimentalitet, för visionen om den nya människan.

De som byggde Israel hade kommit av fri vilja. Hundratusentals av dem som anlände efter andra världskriget kom för att de inte hade någon annanstans att ta vägen. De hade varit handlare, butiksägare och hantverkare, och deras drömmar var allt annat än socialistiska. Men systemet, med statskontrollerade, tullskyddade industrier och en segerrik koalition av vänsterpartier, tycktes orubbligt. Många svalde förtreten och anslöt sig till någon av arbetarrörelserna för att lättare få jobb. En hel del jobb, på universiteten, i försvaret och näringslivet, var vikta för lojalister. ”Han blir aldrig överbefälhavare”, hörde man sägas om vissa officerare, ”för han hör till högern”.

Men så i maj 1977 skedde det otänkbara: Den högnationalistiske, antisocialistiske oppositionsledaren Menachem Begin, förlorare i åtta raka val, segrade. Det var det tvära slutet på den långa hegemonin. Sedan dess har vänstern regerat under tre perioder: 1984–86; 1992–96 och 1999–2001 – 7 av 43 år. Det som var västerlandets mest socialistiska samhälle är i dag dess minst socialistiska och mest ojämlika. Den osunda socialistiska maktkoncentrationen är i dag avlöst av en annan, lika dyr och ineffektiv: en kartell av finansfamiljer som med statens goda minne administrerar israelernas spar- och pensionspengar. Nyligen bet de två sista vänsterpartierna i det sura äpplet och beslöt att ställa upp på gemensam lista i valet på måndag. Både socialdemokraterna och vänsterpartiet Meretz fruktade att hamna under 3,25-

procentsspärren. Vad finns då kvar av den allsmäktiga gamla vänstern? Först och främst den höga, progressiva inkomstskatten och socialförsäkringssystemet, som gör Israel till en välfärdsstat också under högerextrema regimer. De stats- och fackföreningsägda monopolen är avvecklade, men vissa fackförbund, särskilt hamnarbetarna, förblir mäktiga. Det exportfientliga Israel är i dag ett exportland. Kibbutzerna är helt eller delvis privatiserade och många av dem driver blomstrande företag. Av landets 120 folkvalda pläderar högst fem för ekonomisk socialism, och termen ”vänster” refererar i dag mindre till socialistiska åsikter än till fredsvänliga ståndpunkter i Israel–Palestina-konflikten.

Det var under sina försök att lösa den konflikten som vänstern förlorade sitt väljarstöd. Först under Yitzhak Rabins "Osloprocess" på 1990-talet, och sedan under Ehud Baraks febrila men lika misslyckade försök 2000–2001. Bägge fredsprojekten möttes av islamiströrelsen Hamas självmordsterror, som effektivt och slutgiltigt drev opinionen åt nationalisthållet. I dag är "vänster" ett skällsord i nationalistpolitikens mun, nära nog liktydigt med "förrädare". När premiärminister Benjamin Netanyahu vill attackera sin (långt mer extreme) rival Avigdor Lieberman kallar han honom "vänsterman" – det mest kränkande han kan komma på.

En annan av många paradoxer i detta ämne är att de israeler som i dag röstar på vänsterpartierna är välmående medelklassare, medan de bidragsberoende

och sämst ställda överlag röstar på nationalistpartier. Israelerna, som allt fler västerlänningar, röstar med känslan, inte med plånboken. Socialismen, en gång tillvarons självklara fundament, stöter de unga på först under historielektionerna.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com

Dela

Tredje valet till Knesset på under ett år

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Jerusalem. Israel går på måndag till val, för tredje gången på mindre än ett år. Redan i sommar kan det bli ett fjärde val.

Den rekordlånga regeringskrisen bröt ut i december 2018, då premiärminister Benjamin Netanyahu plötsligt utlyste nyval, i förhoppningen att detta skulle hjälpa honom att undgå åtal i tre korruptionsmål.

Vann han absolut majoritet för sitt nationalistblock skulle han kunna lagstifta

sig ur knipan eller låta Knesset ge sig parlamentarisk immunitet.

Men hans planer korsades av den mångåriga kumpanen och rivalen Avigdor Lieberman, ledare för partiet Israel vårt hem, vars väljare främst kommer från det forna Sovjetunionen. Efter valet i april i fjol vägrade Lieberman att ansluta sig till den koalition Netanyahu trodde sig ha säkrat. Samma sak utspelades i september. Under tiden som gått har Netanyahu hunnit både åtalas och ställas inför rätta. Enligt statliga TV1:s senaste opinionsmätning leder Netanyahus Likud hårfint över oppositionsfronten Blåvitt, men det fattas tre mandat för att Netanyahu ska kunna bilda regering efter valet.

Ett fjärde val, i sommar, ter sig mycket troligt.

Israelerna förbannar den permanenta valkampanjen, men för Netanyahu är det rådande läget bättre än alternativen. Han föredrar att försvara sig inför rätta medan han fortfarande är tillförordnad regeringschef, med inflytande över justitieministern och andra myndigheter.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com

Genève- salongen borde ha ställts in långt tidigare

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Det blev en kamp mot klockan.

Stora delar av Genève-salongen var redan uppbyggd när mässarrangörerna på fredagen tvingades dra i nödbromsen.

Coronaviruset kan nu vara slutet för bilsalongen som vi känner den.

In i sista stund kämpade mässarrangörerna för att få genomföra en av världens största bilsalonger, -

Genèvesalongen som skulle inledas för medierna den 2 mars.

Först sedan Schweiz hälsominister Alain Berset på fredagen helt sonika förbjöd arrangemang med mer än 1 000 människor på grund av coronaviruset tvingades mässarrangörerna ställa in. Det kan tyckas obegripligt att mässan inte ställde in långt tidigare.

Genèvesalongen skulle ha gått för 90:e gången sedan 1905. Den är normalt bilvärldens stora vårhändelse i Europa. Här visar biltillverkarna upp de senaste modellerna på neutral mark medan vårsolen lyser ute.

Den brukar locka 600 000 besökare och runt 10 000 journalister. Något som med coronavirusets utveckling den senaste veckan kändes minst sagt äventyrligt. Mobilmässan MWC i Barcelona hade redan ställts in i efter strömhopp bland

utställarna. Även karnevalen i Venedig stoppades. Bilsalongen i Peking i april är uppskjuten på obestämd tid.

Faktum var att Genèvesalongens arrangörer snabbt blev ensamma om att försöka genomdriva ett arrangemang i den här storleken.

Jag var en av de journalister som skulle ha åkt till Genèvesalongen där man som journalist får ställa alla jobbiga frågor direkt till vd:arna. Men jag bestämde mig för att inte åka redan tidigare i veckan – av hälsoskäl.

Enligt flera källor finns det nu en stor kritik från utställarna mot arrangörerna att de inte ställde in tidigare. Genom att bilar redan skeppats dit och mässan byggts upp går enorma värden till spillo. Räkna med jobbiga rättsliga efterspel.

Bilbolagen famlar efter hur de ska lansera sina vårnyheter – flera aviserar att det ska

ske genom webbsändningar. Bilbolagens aktier har den senaste veckan gått ner starkt på grund av risken för att coronaviruset stoppar produktion. Genèvealongen hade också varit ett sätt att visa upp en fasad av att allt fortgår som vanligt. Men bilvärlden förändras. Coronaviruset kan nu ta död på Genèvealongen för evigt. Tittar man mer än en sekund på arrangörernas närmast desperata jobb att genomdriva salongen lyser en rädsla igenom: tänk om bilbolagen upptäcker att de inte behöver Genèvealongen? Redan innan viruset hade stora tillverkare beslutat sig för att inte ställa ut i år: Cadillac, Ford, Jaguar, Lamborghini, Land Rover, Mitsubishi, Nissan, Peugeot, Citroën, Opel, Subaru, Tesla och Volvo.

De håller hellre egna lanseringar där de får tala ostört och få större genomslag – till en bråkdel av monterpriset i Genève.

De stora bilsalongerna är nämligen på väg bort som företeelse. På höstarna hålls bilsalongerna vartannat år i Paris och Frankfurt. I höstas blev Frankfurtsalongen med 560 000 besökare ett publikfiasko som tappade en tredjedel sedan senaste gången.

Nu experimenterar de tyska arrangörerna med att förlägga nästa tyska höstsalong i en annan stad, antagligen Berlin. Temat kan också breddas till mobilitet i vidare bemärkelse.

Här måste man resa frågan: håller bilen som samtidsfenomen på att tappa sin status som drömobjekt?

Jonas Fröberg

jonas.froberg@dn.se

15 procent av kaféerna är stängda

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Amerikanska kafékedjan Starbucks har under den pågående coronavirusepidemin i Kina stängt ett antal kaféer. Bolagets vd Kevin Johnson uppger att man nu håller 85 procent av sina kaféer i Kina öppna.

Direkt

Laddbara, prisvärda och bra för miljön

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Försäljningen av laddhybrider har ökat kraftigt de senaste åren. Bilen har blivit ett alternativ för den som inte behöver köra långa sträckor, och tycker att elbilarna är för dyra. Här är tre köpvärda laddhybrider på marknaden.

Audi A3 e-tron

Tredje generationen Audi A3 kom 2013 och säljer ganska bra i Sverige.

Utseendemässigt skiljer inte mycket mellan en vanlig A3 och laddbara e-tron.

Laddluckan döljer sig bakom de fyra ringarna i fronten.

Bilen har en 150-hästkrafters bensinmotor och en elmotor på 102 hästar. Den senare sitter inne i växellådan. Batteripaketet är placerat under golvet i bagageutrymmet och därför ryms här 85 liter mindre än i en konventionell A3. Sammanlagd motoreffekt är 204 hästkrafter om batteriet är laddat. Med tomt batteri mäter vi en snittförbrukning på 0,93 l/mil, något att ha i åtanke vid längre turer.

Audi lovar att A3 e-tron ska ta sig 50 kilometer med eldrift – enligt den föråldrade NEDC-körcykeln. I verkligheten handlar det om cirka 35 kilometer. Det kan vara i minsta laget men har du möjlighet att ladda bilen på jobbet kanske det räcker till. I minusgrader påverkas räckvidden, och i vårt test tog sig bilen då knappt 25 kilometer på el.

Priset för A3 e-tron är högre än för Volkswagen Golf GTE, som är i princip samma bil. Något som även återspeglas av utbudet. Vi hittar 36 stycken A3 e-tron till salu, antalet Golf GTE är mer än det dubbla.

A3 e-tron har klarat sig bra från problem specifika för laddhybriden, men är ändå drabbad av samma saker som ”vanliga” A3. Bland annat felaktigt konstruerade krockkuddar och glastakluckor som exploderat. Det saknas dock varningssignal för öppen laddlucka på bilar tillverkare före 2017, något som resulterat i att många fått in smuts och vatten.

Fakta. Audi A3 e-tron 2015–2020
Teknik

Motor: Bensin-el. 4 cylindrar. 1 395 cm³.
150 hk, 250 Nm. Elmotor 102 hk, total
effekt 204 hk. Batterikapacitet 8,8 kWh.
Kraftöverföring: Motorer fram,
framhjulsdraft. 6-växlad automatlåda.
Fartresurser: Toppfart 222 km/tim, -
acceleration 0–100 km/tim 7,6 s.
Bränsleförbrukning (EU-norm): 0,15 l/mil
vid blandad körning.
Ekonomi/tillgång
Årlig skatt: 360 kr.
Helförsäkring (man 45 år, landsbygd): 8
374 kr.
Helförsäkring (man 45 år, Stockholm): 9
228 kr.
På annons just nu: 36 stycken.
Riktpriser (1 500 mil/år)
2018: 280 000 kr.
2017: 250 000 kr.
2016: 220 000 kr.
Plus

Smart hybridteknik.
Välutrustad.
Minus
Kort räckvidd.
Högt pris.
Ett bra köp för
Den stilmedvetna storstadsbon.

Kia Optima Sportswagon Plug-in Hybrid
Fjärde generationen Kia Optima kom
2014, mer civiliserad än tidigare och med
bra åkkomfort även på dåliga vägar. Den
kan kännas lite vinglig, något som beror på
en överkänslig filhållningsassistent.
Försäljningen av Optima gick trögt men
2016 lanserades laddhybridversionen. Det
verkliga lyftet kom 2017 med
kombiversionen. Modellen seglade upp
och blev den tredje mest sålda
laddhybriden i Sverige efter Mitsubishi

Outlander PHEV och Volkswagen Passat GTE.

Kia utlovar en elräckvidd på 62 kilometer. Det visar sig nästan stämma då vi klarar 59,2 kilometer, tacka det 11,26 kilowatt-timmar stora batteriet för det. En förhöjning i lastgolvet och baksätesryggarna som inte går att fälla hos sedanen hör till kompromisserna.

Mäter du över 190 centimeter är det trångt i Optima, särskilt med panoramaglastak. Elmotorn är hopbyggd med växellådan och ger 68 hästkrafter som assisterar bensinmotorn, total effekt är 205 hästkrafter. När kraften i batteriet har sinat är snittförbrukningen med bensin 0,88 l/mil.

Ägare har haft problem med laddluckan som signalerar att den är öppen trots att den är stängd, samt problem med att få ut laddkabeln och behövt använda

nödöppnaren. Bilar har på egen hand låst upp sig och hissat ner rutor. Bilen har bromskraftåtervinning vilket gör att bromsskivorna inte används så ofta varpå ett gnisslande ljud kan uppstå. En mindre återkallelse rör bilar tillverkade 2016–2018 då hybridsystemet kan inaktiveras. En stor fördel är att Kias bilar omfattas av sju års garanti.

Fakta. Kia Optima Sportswagon 2,0 GDi PHEV 2017–2020

Teknik

Motor: Bensin-el. 4 cylindrar. 1 999 cm³. 156 hk, 189 Nm. Elmotor 68 hk, total effekt 205 hk. Batterikapacitet: 11,26 kWh. Kraftöverföring: Motorer fram, framhjulsdraft. 6-växlad automatlåda. Fartresurser: Toppfart 192 km/tim, acceleration 0–100 km/tim 9,4 s.

Bränsleförbrukning (EU-norm): 0,16 l/mil
vid blandad körning.

Ekonomi/tillgång

Årlig skatt: 360 kr.

Helförsäkring (man 45 år, landsbygd): 7
739 kr.

Helförsäkring (man 45 år, Stockholm): 8
544 kr.

På annons just nu: 204 stycken.

Riktpriser (1 500 mil/år)

2019: 330 000 kr.

2018: 300 000 kr.

2017: 250 000 kr.

Plus

Hög komfort.

Välutrustad.

Minus

Låg takhöjd.

Reducerat bagageutrymme.

Ett bra köp för

Barnfamiljen.

Volkswagen Golf GTE

Den konventionella versionen av

Volkswagen Golf är med drygt 73 000
exemplar Sveriges mest sålda bil under de
senaste tre åren. Laddhybriden Golf GTE
tillskrivs dock endast 1,8 procent av dessa,
och den hamnar på plats tretton över de
mest sålda laddhybriderna. Kanske för att
steget upp till Passat GTE inte varit så
stort, cirka 10 000 kronor. Då får man ett
större batteripaket och en kombikaross.
Ett val som på begagnatmarknaden
fortfarande är aktuellt.

Liksom Audi A3 e-tron ska Golf GTE ta sig
fem mil på el, men vi tog oss inte mer än
drygt 34 kilometer. Med tomt batteri
landade snittförbrukningen för Golf GTE
på 0,86 l/mil med bensin. Bilen kan bjuda
på körglada stunder men inte med tomt

batteri då hög vikt och 150 hästkrafter inte är en optimal kombination.

I övrigt känns Golf GTE i princip som en vanlig Golf vilket är ett gott betyg, men priset är ganska mycket högre än den konventionella motsvarigheten även som - begagnad.

Hos tidiga bilar från 2015 finns rapporter om startsvårigheter där bilen hakar upp sig men det har inte omfattats av någon återkallelse. Annars är det svårt att hitta några problem specifika för GTE.

Däremot finns några rapporter gällande Golf som modell. Veka hjullager som havererar fram som bak, tillverkade augusti till september 2017, det tidigare gällande mars till april 2015.

Bilar tillverkade januari till februari 2018 har haft problem med veka bromsskivor som kan spricka. Utöver det verkar Golf

GTE inte dras med några uppseendeväckande problem.

Fakta. Volkswagen Golf GTE 2015–2020
Teknik

Motor: Bensin-el. 4 cylindrar. 1 395 cm³.
150 hk, 250 Nm. Elmotor 102 hk, total
effekt 204 hk. Batterikapacitet: 8,7 kWh.

Kraftöverföring: Motorer fram,
framhjulsdraft. 6-växlad automatlåda.

Fartresurser: Toppfart 222 km/tim, acc 0–
100 km/tim 7,6 s.

Bränsleförbrukning (EU-norm): 0,17 l/mil
vid blandad körning.

Ekonomi/tillgång

Årlig skatt: 360 kr.

Helförsäkring (man 45 år, landsbygd): 8
174 kr.

Helförsäkring (man 45 år, Stockholm): 8
931 kr.

På annons just nu: 72 stycken.

Riktpriser (1 500 mil/år)

2018: 270 000 kr.

2017: 230 000 kr.

2016: 210 000 kr.

Plus

Bra baksäte.

Smart hybridteknik.

Minus

Kan ej snabbbladdas.

Högt pris.

Ett bra köp för

Den som vill ha en vanlig körupplevelse.

Robin Törnros

Bakgrund.

Enligt statistik från Trafikanalys kör svensken i snitt tre till fyra mil per dag. Under de senaste fem åren har dock körsträckan ökat, men om du tillhör nämnda kategori av användare kan det vara aktuellt att köpa en laddhybrid för att spara några kronor och lätta ditt miljösamvete.

Under 2014 registrerades 41 135 laddhybrider i Sverige, under 2019 hade den siffran växt till 237 054 bilar. Biltypen har starkare tillväxt än elbilar vilket kan förklaras av nypris och räckviddsångest. Då marknaden fortfarande är ung sker förbättringar av batterierna vid varje uppdatering av modellerna. Men priserna på äldre laddhybrider dyker inte. En laddhybrid är fortfarande en kostsam investering men trots dyrt inköp går det att räkna hem affären om du använder den på rätt sätt. Medan storsäljarna heter Volkswagen Passat GTE och Mitsubishi Outlander PHEV tittar vi här på tre andra köpvärda laddhybrider.

Fossil vittnar om fiske i mitten av Sahara

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Forntida människor bosatta i de centrala delarna av det som i dag är Saharaöknen åt stora mängder fisk. Det framgår av en studie av fossiler som italienska forskare hittat i grottan Takarkorki i det som nu är sydvästra Libyen. För mellan åtta och tio tusen år sedan försörjde sig människorna som då levde där till stor del på fisk från

de sjöar som bredde ut sig i området. Med tiden, i takt med att Sahara började torka ut, minskade andelen fisk som människorna i grottan åt, och ersattes av andra djur som får, getter och nötboskap. För cirka 4 650 år sedan övergavs grottan helt av människor.

Ny digerdöds- massgrav hittad i England

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Engelska arkeologer har undersökt en massgrav från mitten av 1300-talet, hittad nära Thornton Abbey i Lincolnshire. Det visar sig att kvarlevorna efter 48 personer, varav hälften barn, begravts på platsen vid samma tidpunkt, som offer för den pestepidemi som då drog fram över Europa och dödade så många som hälften

av kontinentens invånare. Studien bekräftar mönster man sett på andra håll – trots att de döda begravts i stor hast hade de lagts till vila med varsamhet. Detta speglar i sin tur vad andra forskare redan konstaterat: trots de oerhörda dödstalen bröt inte ordningen i de drabbade samhällena samman.

Bengt Ohlsson: Den självbelåtna 1800- talssnubben Thoreau känns

ruggigt samtida

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Jag försöker läsa min bok av författaren som skrev om flykten från samtiden, men jag saknar min hund. När det dyker upp en hund mitt framför näsan på mig är det svårt att inte bli engagerad.

Om du lär dig att tala alla världens språk och känna alla länders sedvänjor, om du reser längre än vad någon upptäcktsresande gjort och känner dig hemma i alla klimat och får sfinxen att krossa sitt huvud mot ett stenblock – så lyd ändå den gamla filosofens råd: Känn dig själv! För detta krävs öga och mod.”

Jag sitter på ett fik vid en park i centrala São Paulo och läser Henry David Thoreaus "Walden" från 1854.

Under två år bor han i skogen utanför Concord, Massachusetts, bygger sitt eget hus, lever på bönor och murmeldjur och ondgör sig över alla som tränger ihop sig i städerna och dyvlar på varandra onyttigheter.

Den är med andra ord nästan löjligt aktuell.

Det är tjugofem grader och mulet.

Sugröret i apelsin- och ananasjuicen är av papp. Med jämna mellanrum stiger det upp ett vrål från ivriga motorcyklar som just fått grönt ljus upp mot Avenida Paulista.

Jag lyfter blicken från boken och ser en man som rör sig mellan tre små tält under några palmer i en snutt av parken. Han sopar metodiskt marken med en kvast och

samlar skräpet i en liten hög vid avsatsen ner mot den myllrande trottoaren på Alameda Casa Branca.

Han är klädd i shorts och linne och ser ut som en något yngre Tom Waits. Snart inser jag att det är hans morgonritual jag följer. En hund följer mannen i hasorna. Den är av obestämd ras och ganska stor, kanske trettio kilo, smidig och stark. Tom Waits hoppar ner på trottoaren och hunden gör ett glädjeskutt och följer honom över övergångsstället.

Jag sörplar lite juice och dyker ner i boken.

"I de stora städerna, där civilisationen är särskilt förhärskande, är det bara en bråkdel som äger sin egen bostad. Resten betalar hyra för detta yttersta ytterplagg som blivit outhärligt sommar som vinter, som skulle ha räckt för att köpa en hel by

med indiantält men som nu i stället bidrar till att de förblir fattiga så länge de lever.” Tom Waits och hans hund kommer tillbaka. Tom bär på en vit plastpåse. Han öppnar tältet och rotar fram några bestick från en ficka innanför tältduken. Han sätter sig på en fällstol, tar fram en frigolitburk ur påsen och börjar skeda ner lite av innehållet i hundens gula matskål. Medan hunden börjar äta lutar Tom benen mot palmen och äter upp resten av innehållet i frigolitburken.

Jag får allt svårare att koncentrera mig på Thoreaus nöjda redogörelser för sitt brödbakande över öppen eld. Blicken söker sig oavbrutet till tälten på andra sidan gatan. Hur Tom stökar fram grejer ur sitt tält, håller upp vatten till hunden, sätter sig och skriver en snutt i en anteckningsbok medan människor strömmar förbi på trottoaren nedanför.

Ibland stannar en polare till vid tältet, slår sig ner på en fällstol, puffar på något hemrullat, kliar hunden bakom öronen och går vidare.

Kanske är det saknaden efter min egen hund hemma i Sverige som får mig att följa samspelet mellan Tom och hans hund; hur hunden passar på att sträcka ut sig och vila när Tom gör sina anteckningar eller pratar med sina polare, men så fort han reser sig höjer hunden på huvudet och följer honom med blicken, och om han försvinner utom synhåll skuttar hunden efter.

Det påminner mig om när vi lodar omkring i skogarna på Värmdö och min hund hittar ett någorlunda färskt ben från ett rådjur som jägarna lämnar efter sig, och han sjunker ner i blåbärsriset och börjar gnaga det rent, och jag sjunker ner mitt emot och följer hans arbete och

tänker att det här är vad han är skapt för;
nu är han precis där han ska vara.
Tom Waits hund bor i ett tält i Brasiliens
största stad. Han är intensivt behövd,
dygnet runt, som väktare och beskydd och
sällskap. Att se honom utanför det lilla
tältet är som att bevittna hur det började
en gång, när vargarna sökte sig till
människorna och båda insåg att de kunde
ha nytta av varandra, på ett sätt som ingen
av dem kanske fullt ut förstod vidden av.
Och jag tänker på min hund i blåbärsriset
och undrar när han ser på mig och tänker
samma sak: att jag är precis där jag ska
vara, och gör det som jag är skapt för.
Jag försöker hitta tillbaka till Thoreau.
Men det vill sig inte riktigt.

Bengt Ohlsson

benke@swipnet.se

Bengt Ohlsson bor i Stockholm. Han är född i Östersund och har medverkat i DN sedan 1984. Samma år debuterade han som författare med "Dö som en man, sa jag" och har sedan dess gett ut ett dussin böcker samt skrivit flera pjäser. 2004 tilldelades han Augustpriset för sin bok "Gregorius". Hans senaste roman, "De dubbelt så bra", utkom 2018.

Ledare: Dags för väljarna att ge Netanyahu sparken

SÖNDAG 1 MARS 2020

Allt är som vanligt inför det israeliska nyvalet på måndagen, det tredje på mindre än ett år. Palestinska terrorister i Gaza skjuter missiler mot Israel som svarar med flygbombningar. Premiärminister Benjamin Netanyahu står anklagad för allvarliga brott. Och ingen verkar kunna

vinna, utan det mesta pekar på fortsatt politiskt dödläge.

Konflikten mellan israeler och palestinier har i och för sig fått ett nytt element med Donald Trumps så kallade fredsplan. Den är kalkerad på Netanyahus önskelista och ger Israel rätt till en tredjedel av den ockuperade Västbanken liksom till Jerusalem som odelad huvudstad.

Palestinierna ombeds lägga sig platt i utbyte mot pengar som USA:s president lovar att olika arabländer ska betala, sedan, kanske.

Rätt genant för Netanyahu var förstås däremot avslöjandet att han skickat sin spionchef och en hög militär till Qatar för att vädja om mer bistånd till Hamas enpartistat i Gaza. Tanken var att den palestinska terrororganisationen före valet skulle tysta ned kusinerna i Islamiska

Jihad, som är de som oftast skjuter mot judiska städer på andra sidan gränsen. Sådana exempel på den israeliska regeringens spel under täcket med Hamas är inte ovanliga, men tidpunkten var så olycklig att nyhetscensur beordrades. Netanyahu driver samtidigt sin valkampanj på temat "Bibi eller Tibi", där det första är hans eget smeknamn och det andra den arabisk-israeliske parlamentsledamoten Ahmad Tibi. Poängen är att inpränta att huvudmotståndaren Benny Gantz inte kommer att kunna bilda regering utan arabiskt stöd i knesset. Det är nog lika sant som att Netanyahu inte klarar sig utan sina ultraortodoxa och högernationalistiska vänner. Ett tredje block leds av Avigdor Liberman, som helst vill slippa ha att göra med både araber och ultraortodoxa.

Både valet i april och det i september slutade i princip med remi mellan Netanyahus Likud och Gantz Blåvitt. Och ingen av dem lyckades samla ihop en majoritet i knesset för någon regering. Opinionsmätningarna tyder på att det blir samma visa igen. Nytt är att Netanyahu denna gång faktiskt har åtalats, även om processen har pågått under lång tid. Rättegången ska enligt planen starta den 17 mars och gäller korruption, bedrägeri och trolöshet mot huvudman. Hur mycket premiärministern än skräms med Ahmad Tibi har hans genomgående tema i alla tre valkampanjerna varit att rädda sig själv från domstolarna. Det är ett bedrägligt skådespel. Netanyahu har både försökt inskränka högsta domstolens makt och få knesset att ge honom åtalsimmunitet. Regeringen fick

också den nyligen utsedde, tillförordnade riksåklagaren att starta en förundersökning mot Gantz för hans roll i en konkurs – trots att det inte finns misstankar om brott. Likud har ängsligt tassat efter sin ledare, väl medvetet om att han fortfarande är en idol i vissa väljarskikt.

Premiärministern har inte fått med sig USA på att annektera delar av Västbanken före valet, men i alla fall slängt ett köttben åt nationalistfanatikerna genom att lova tusentals nya bosättningar i östra Jerusalem.

Rimligt vore i stället att Netanyahu lämnade sin post. Han borde själv inse att åtalet diskvalificerar honom som premiärminister. Dessutom paralyserar hans närvaro både inrikespolitiken i Israel och diskussionen om hur relationen till palestinierna ska se ut på lång sikt. Om

han inte frivilligt hoppar av scenen har dock väljarna chansen att skapa rättvisa genom att lyfta bort honom.

DN 1/3 2020

Dela

Flyktingar blir slagträ för Erdogan

SÖNDAG 1 MARS 2020

Sedan den syriska diktaturens offensiv mot rebellerna i Idlibprovinsen återupptogs i början av december har en ny fas i inbördeskriget blivit synlig. En konsekvens är Turkiets besked i helgen om att inte längre stoppa flyktingar som vill ta sig vidare till Europa land- eller sjövägen. Tusentals migranter har rört sig mot gränslandet. Grekland försöker hålla tätt, bland annat med tårgas och chockgranater, och Bulgarien har satt in

trupper. Turkiet härbärgerar redan 3,6 miljoner syriska flyktingar, och ytterligare 1 miljon har skrämts i väg av al-Assads bomber i Idlib.

Regimen i Syrien har med understöd av Ryssland och Iran gjort framsteg i Idlib. Turkiet har skickat in arméförband för att hålla emot, och för att stoppa en ny flyktingvåg. al-Assads stridsflyg angrep en turkisk bas i torsdags och dödade över 30 soldater. President Erdogan har svarat med vedergällningsattacker.

Turkiet har ett tröstlöst läge i Idlib. Det går inte att retirera utan att tappa ansiktet. Men Erdogan törs knappast utmana Ryssland direkt. Putin har för sin del investerat rubel och prestige i al-Assad och tänker inte överge slaktarregimen.

Erdogans alternativ är att pressa EU. Turkiet har hittills fått 6 miljarder euro för att sörja för de syriska flyktingarna, men

vill ha mer. Ankara kräver också politiskt stöd för att göra det kurddominerade nordöstra Syrien, som invaderades i höstas, till en "säker zon" dit flyktingar kan deporteras. Samma typ av buffert önskas i Idlib.

EU:s avtal med Erdogan öppnade för mer utpressning. Flyktingkrisen från 2015 fick på inga villkor upprepas. Nu spelar den turkiske despoten ett otäckt och riskabelt spel. Putin ler i mjugg åt kommande, förnyade asylgräl i unionen.

Det innebär inte att EU kan rycka på axlarna. De syriska flyktingarna förblir ett europeiskt problem vare sig vi vill eller inte.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se

"Internet är större klimathot än flyget – så blir det grönare"

SÖNDAG 1 MARS 2020

DN. DEBATT 20200301

Vilken slags energikälla som används för att lagra data är avgörande i omställningen till ett fossilfritt samhälle. Därför är det bråttom att säkerställa att nya datacenter använder fossilfri energi och att vi skapar

förutsättningar för fler datacenter i Sverige. Annars kommer de globala koldioxidutsläppen att öka, skriver Fredrick Federley (C) och Patrik Öhlund.

Det finns i dag omkring nio miljoner datacenter världen över och många drivs av fossila bränslen, framför allt kolkraft. Klimathotet gör att allt fler vill göra hållbara val – men i dag är det svårt att veta om de digitala tjänster man använder kommer från gröna datacenter eller smutsiga moln. På samma sätt som klimatmärkningar och transparens är självklart i dagens matvarubutiker, så måste detsamma etableras för digitala val. Om inte industrin själv agerar, så bör Sverige vara drivande för att EU ska formulera skarp lagstiftning på området. Digitaliseringen har sköljt in som en våg över världen och det digitala molnet växer

i snabb takt. Den ökade digitaliseringen är både bra och nödvändig för vår fortsatta samhällsutveckling. Det är svårt att föreställa sig hur vårt samhälle skulle se ut utan internet och att ta tillvara på den digitala utvecklingen är ett av de viktigaste sätten att ge förutsättningar för jobb, tillväxt och tillgång till välfärdstjänster i hela landet. Men ju mer användningsområden som det digitala får och ju fler som kopplar upp sig, desto mer kapacitet behövs. Den digitala infrastrukturen kräver enorma mängder elektrisk energi för att fungera. Redan i dag står datalagring för drygt 2 procent av de globala koldioxidutsläppen och 3 procent av världens energiförbrukning. Detta gör att datalagringens koldioxidutsläpp är större än hela flygindustrins, enligt vetenskapstidskriften Nature. Många tänker säkert att allt som

är digitalt är klimatsmart, men så enkelt är det inte. Det finns omkring nio miljoner datacenter i världen och många av dessa drivs av elektricitet från fossila bränslen, framför allt kolkraft. Redan år 2030 beräknas en tiondel av den globala elproduktionen att konsumeras av datacenter.

I takt med att digitaliseringen fortsätter, så växer också behovet av fler datacenter. Det är dags att öka trycket på alla som bygger den nya digitala infrastrukturen, att bygga grönt. Klimathotet är en av vår tids viktigaste frågor och världens utsläpp måste minska. Trots att nästan alla världens länder står bakom Parisavtalets klimatmål så fortsätter utsläppen att öka. Därför krävs handlingskraft och ledarskap, både av politiker och företag. Vi behöver hitta resultatenriktade lösningar på en mängd olika områden och vi behöver se till

att stimulera teknisk utveckling och innovation. I Sverige har många företag blivit världsledande i grön teknik och det finns en politisk vilja att göra mer. Då är det extra viktigt att vi ska driva på för fler europeiska och globala lösningar, ta fram smarta styrmedel som gör det enklare att ställa om till ett hållbart samhälle.

Faktum är att Sverige redan är en nyckel i utvecklingen av en grönare datacenterindustri tack vare hög tillgång till fossilfri och förnybar energi, stabila elnät och elöverskott. Facebooks etablering i Luleå var den första stora datacenterinvesteringen i Sverige och nu finns Amazon i Mälardalen, Google förbereder en etablering i Avesta och Microsoft bygger sina mest hållbara datacenter någonsin i Gävle, Sandviken och Staffanstorp. Datacenter är nu en svensk basindustri som skapar jobb,

skatteintäkter och framför allt grön data. Men, ska klustret fortsätta att växa behövs stora investeringar i elnätet och betydligt kortare tillståndsprocesser. En snabbare utbyggnad av elnätet är en avgörande faktor för att lyckas med elektrifieringen och därmed nå klimatmålen. De här frågorna är akuta eftersom behovet av datalagring växer så snabbt.

När vi gör mer och mer saker på nätet kommer det i sin tur att leda till ökad energiförbrukning. Att driva datacenter med fossilbaserad energi är inte en hållbar väg fram om vi ska nå de globala klimatmålen.

Flera globala aktörer har valt Sverige för att bygga hållbara datacenter. Men fler måste ansluta till en långsiktigt hållbar väg framåt. Därför föreslår vi följande:

1 Inför klimاتمärkning för internet.
Klimathotet gör att allt fler människor vill

göra hållbara val – men i dag är det svårt att veta hur gröna de olika digitala tjänsterna man använder är. Det finns ingen information om det är gröna datacenter eller smutsiga moln som hanterar ens data. Det gäller både för enskilda privatpersoner, men också för statliga och professionella organisationer. På samma sätt som märkningar och transparens är självklart i dagens matvarubutiker så man kan välja det som är bäst för miljön, så måste detsamma etableras för våra digitala val.

I förra veckan tog den liberala partigruppen i Bryssel initiativet att bjuda in till det första seminariet i EU-parlamentet för att diskutera hur datacenterindustrin ska ställa om till fler gröna datacenter. Bland talarna fanns det svenska etableringsbolaget Node Pole som har utvecklat världens första globala

märkning för fossilfria datacenter, Fossil free data label.

Vi är överens om att det krävs mer transparens för att öka incitamenten för bolag och organisationer att prioritera gröna digitala lösningar – och för att förenkla för konsumenter att göra hållbara val. Om inte industrin själv agerar så tänker vi vara drivande för att EU ska formulera skarp lagstiftning på området.

2 Gör grön datalagring till krav vid offentlig upphandling. Den offentliga sektorn har stora möjligheter att påverka vår miljö. Varje år upphandlas varor och tjänster för 600 miljarder kronor och de offentliga organisationerna är stora användare av digitala lagringstjänster. Det bör redan i dag vara självklart för svenska myndigheter och andra offentliga organisationer att inkludera fossilfri data som kriterium vid upphandling och drift

av digital infrastruktur. Det kommer att vara viktigt om vi ska minska Europas utsläpp och det ligger också i linje med kommande EU-lagstiftning om att Europa ska nå klimatneutralitet senast till 2050. Vilken slags energikälla som används för att lagra data är avgörande i omställningen till ett fossilfritt samhälle. Därför är det bråttom att säkerställa att nya datacenter använder fossilfri energi och att vi skapar förutsättningar för fler datacenter i Sverige. Annars kommer de globala koldioxidutsläppen att öka.

Fredrick Federley (C), EU-parlamentariker
Patrik Öhlund, vd för Node Pole, ett etableringsföretag som hjälper företag att etablera sig i norra Sverige. Node Pole ägs av Vattenfall och Skellefteå kraft

Dela

Turkiet öppnar gräns mot Europa

SÖNDAG 1 MARS 2020

Turkiets president Erdogan bekräftade på lördagen att landet har öppnat gränsen mot EU för flyktingar från Syrien. Grekland svarade med att använda tårgas mot folksamlingarna längs gränsen.

Uppgiften om att Turkiet skulle öppna gränserna mot EU kom på torsdagen och fick ett stort antal migranter att röra sig mot gränsen till Grekland som förstärkte gränsbevakningen.

Turkiet gjorde på lördagen allvar av sitt hot.

– Vi kommer inte att stänga dörren igen. Varför? EU måste hålla sina löften. Vi behöver inte ta hand om så många flyktingar, sade president Recep Tayyip Erdogan vid ett tal i Istanbul uppger Reuters.

Enligt Erdogan hade minst 18 000 migranter samlats vid gränserna mot Europa sedan i fredags, och antalet väntades fortsätta stiga redan under lördagen.

Bakgrunden till Turkiets agerande är upptrappningen i Idlib i nordvästra Syrien, där minst 33 turkiska soldater dödades på torsdagen. Turkiet stödjer rebellstyrkorna som går under namnet Syriska nationella armén i Idlib. Bakom Bashar al-Assads regimstyrkor står Ryssland, som utför flyganfall.

I området befinner sig över 3,6 miljoner syriska flyktingar och många av dem väntas nu strömma över gränsen till Europa.

Turkiet har lovat att hindra flyktingar och migranter från att ta sig till Europa i utbyte mot miljardbistånd från EU.

Men Erdogan har trots det vid upprepade tillfällen hotat att åter öppna gränsen mot EU för migranter. Bilder från grekiska Skai TV visar hur grupper av migranter drabbar samman med polis vid staden Kastanies, cirka 90 mil nordöst om Aten. Polisen attackerades med stenar och svarade genom att skjuta med tårgas, rapporterar Reuters.

Greklands regering har sagt att de inte kommer att släppa in migranterna. Under den stora flyktingvågen 2015 och 2016 tog sig en miljon av migranterna in i EU genom Grekland.

Katarina Lagerwall
katarina.lagerwall@dn.se

Erdogan hotar EU med 3,6 miljoner flyktingar

SÖNDAG 1 MARS 2020

Analys

Efter att 33 turkiska soldater dödats i Syrien – enligt turkarna i ett ryskt flygangrepp – hotar president Recep Tayyip Erdogan EU med bördan av 3,6 miljoner syriska flyktingar. Sannolikt vill Erdogan ha EU:s uppbackning mot Ryssland i den pågående Syrienkonflikten.

Minns ni hösten 2015? Hundratusentals utmattade och frusna flyktingar rör sig i kolonner genom Europa, mot Tyskland och Sverige. Människor riskerar livet i gummibåtar på Egeiska havet. Treåriga Alan Kurdis döda kropp spolas upp på en turkisk strand.

Under migrationsåret 2015 sökte omkring 1,3 miljoner människor asyl inom EU.

Flyktinghösten skulle också visa på bräckligheten i EU-bygget.

Unionen var splittrad redan från början.

Den så kallade Visegrádgruppen inom EU – Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern – byggde egna murar för att med den ungerska premiärministern Viktor Orbáns ord, hindra den kristna civilisationens undergång. De länder som ställde upp och erbjöd flyktingar fristad har fått se allt fler väljare fylkas bakom flyktingfientliga partier.

I Turkiet, på tröskeln till Europa, finns ytterligare 3,6 miljoner syriska flyktingar och ett par hundra tusen afghanska dito. Som EU till varje pris vill hålla utanför sina gränser.

Det är bakgrunden till den omdiskuterade överenskommelse som EU träffade med Turkiet i mars 2016. Unionen ersätter Turkiet med sex miljarder euro (motsvarande 63,5 miljarder kronor) för att de hyser Syrienflyktingarna. I gengäld förbinder sig Turkiet att stoppa flyktingar som försöker ta sig över gränsen mot EU-länderna Grekland och Bulgarien, eller över Egeiska havet.

I Turkiet har de syriska flyktingarna en osäker tillvaro. Deras flyktingstatus är villkorad. Syrierna upplevs mer och mer som en börda och politikerna inskräpper gång efter annan siffran ”38 miljarder

dollar”. Så mycket ska de syriska flyktingarna ha kostat den turkiska staten. Samtidigt har flyktingarna blivit en bricka i ett kallhamrat politiskt spel. Sedan avtalet slöts med EU för tre och ett halvt år sedan har president Erdogan regelbundet – vid nio tillfällen faktiskt – hotat med att säga upp överenskommelsen. Senast det skedde var i oktober, när EU protesterade mot den turkiska inmarschen i de kurddominerade områdena i nordöstra Syrien.

De två senaste dagarna har Erdogan spelat flyktingkortet igen. Till synes mer eftertryckligt än tidigare: vi har fått se bilder på syriska flyktingar som obehindrat passerar turkiska gränsövergångar – men stoppas av gränsvakter med tårgas på den andra sidan.

Utåt försvarar president Erdogan åtgärden med att EU inte följer sin del av överenskommelsen. Men det underliggande budskapet är ett annat, och orsaken är Turkiets bekymmersamma militära läge i Idlib. Turkiet har militärt backat upp den brokiga skara regimmotståndare som kontrollerar större delen av Idlib. Den senaste tiden har även den turkiska armén varit direkt involverad, på ett alltmer fatalt sätt: härom dagen förlorade Turkiet över 30 soldater i en rysk flygattack. Erdogan vill ha närvaro på syriskt territorium i Idlib i nordvästra Syrien, på samma sätt som Turkiet har det i nordöstra Syrien. Det finns också ett maktpolitiskt motiv. Pressad av haltande ekonomi och sämre väljarstöd på hemmaplan, vill den turkiske presidenten

understryka att han är en tung och tongivande aktör i regionen. Sannolikt vill Erdogan ha EU:s uppbackning – politiskt eller på annat sätt – mot Ryssland i den pågående Syrienkonflikten. Att Turkiet vill ha mer konkret hjälp av sina medlemsbröder inom Nato står redan klart. Hur som helst har den turkiska aktionen försatt EU i ett svårt bryderi. Det är ju uppenbart att unionen inte vill ta emot fler flyktingar. Annars skulle ju inte de vidriga och ömkliga lägren på Lesbos existera. Frågan är vad som händer om Turkiet löper linan ut med flyktingutpressningen. Kommer den miljonhövdade flyktingskaran i Idlib att släppas in i Turkiet, för vidare befordran Europa? Kommer grekisk och bulgarisk militär öppna eld mot syrier som vill in i EU?

Erik Ohlsson

USA och talibanerna har skrivit på avtal

SÖNDAG 1 MARS 2020

Ett av världens längsta krig kan vara på väg mot sitt slut. Förutsatt att talibanerna upprätthåller sin del av det avtal som på lördagen undertecknades i Doha ska samtliga soldater från USA och Nato lämna landet inom 14 månader.

Jubel utbröt i konferenshallen i Doha, Qatar, efter att USA:s särskilde sändebud Zalmay Khalilzad och talibanrörelsens chefsförhandlare Mulla Baradar undertecknat avtalet. USA:s

utrikesminister Mike Pompeo, på plats i emiratet, betonade dock att mycket arbete återstår.

– Jag vet att det kommer vara frestande att säga att vi nu har segrat, men för afghanerna kommer seger först när de kan leva i fred och välmående, sade Pompeo. Avtalet innebär inte omedelbar fred i det krigshärjade landet. Däremot innehåller det en färdplan för framtida förhandlingar mellan den afghanska regeringen och talibanrörelsen, vilka inleds den 10 mars. Innan dess ska regeringen frige 5 000 fängslade talibaner, medan talibanrörelsen släpper omkring 1 000 fångar från regeringssidan. Samtidigt börjar USA omedelbart att avveckla sin militära närvaro i landet.

TT AFP Reuters

Så förbereder sig Europa på en epidemi

SÖNDAG 1 MARS 2020

Åtgärder vid gränserna

I Tyskland införs ett inreseregister där resenärer som anländer med tåg eller flyg från högriskområden måste ange sina kontaktuppgifter. Detta ska underlätta för myndigheterna att spåra personer som vistats på samma flyg eller tåg som en smittad person. Även asylsökande ska testas för viruset då många rest genom drabbade områden i Iran, Irak och Afghanistan.

I de värst drabbade områdena i Italien har myndigheterna infört spärrzoner som bevakas av polis och militär. Omkring 50 000 människor är inspärrade i de ”röda zonerna”, där den som försöker resa in eller ut i området riskerar fängelse. Österrikes motsvarighet till SJ, ÖBB, ställde tidigare i veckan tillfälligt in samtliga tågtrafik till och från Italien, men trafiken flyter nu normalt. EU-kommissionen avråder medlemsländerna från att införa gränskontroller i syfte att förhindra en epidemi i Schengenområdet. I Frankrike har högerextrema Marine Le Pen och en del oroliga borgmästare i södra delen av landet krävt hälsokontroller vid gränsen till Italien, men regeringen menar att detta vore ineffektivt utan kontroller även på flygplatser, hamnar och tågstationer. Flera EU-länder uppger att de har slutat att behandla nya

visumansökningar från Kina, däribland Italien och Grekland.

Så agerar skolorna

I norra Italien håller många skolor stängt för att minska smittspridningen. Även i Heinsberg i den tyska delstaten Nordrhein-Westfalen, där 1 000 personer befinner sig i karantän, håller skolor och förskolor stängt. Tyska myndigheter har dock inte utfärdat några nationella riktlinjer för elever som vistats i högriskområden.

De franska myndigheterna har rekommenderat alla barn som varit i Kina, de hårdast drabbade regionerna i Italien (Lombardiet och Veneto) eller andra riskområden att stanna hemma från dagis och skola i två veckor. Omkring 2 000 elever har hörsammat uppmaningen, och föräldrar som stannat hemma med barnen har rätt till sjukersättning. När

smittspridningen ökade på lördagen beslutade dock Frankrike att häva denna uppmaning, då sjukdomen redan anses spridas i landet. Samtidigt togs beslutet att stänga alla skolor i de sex värst utsatta kommunerna från och med måndagen.

Kapaciteten på sjukhusen

I Italien misstänks spridningen av viruset ha tagit fart på ett sjukhus i staden Codogno i Lombardiet. Enligt italienska medier har sjukhuset inte följt rutiner och säkerhetsprotokoll på bästa sätt, vilket fått många att tvivla på förmågan att snabbt få stopp på spridningen. Den franska regeringen hävdar å sin sida att beredskapen är god, trots att läkare protesterat i flera månader mot otillräckliga resurser i vården. I Frankrike uppmanas allmänheten att inte hamstra munskydd, då det finns en risk att de kan ta slut. Enbart sjuka personer eller de som

nyligen varit i Kina, norra Italien eller andra utsatta regioner, rekommenderas använda munskydd. I Tyskland har landets hälsominister flaggat för att det i nödfall kan bli aktuellt att låta myndigheter beslagta munskydd, samt införa ett exportförbud. Tyska sjukhus, som har cirka 30 000 intensivvårdsplatser, ställer nu i ordning isoleringsrum som är avskärmade med luftslussar. Personer med symtom uppmanas att i första hand ringa en läkare – och inte uppsöka ett väntrum.

Så påverkas stora företag

Många stora, franska företag har beordrat de anställda som återvänder från Kina, norra Italien och andra utsatta områden att stanna två veckor i hemmet. Samma rekommendation ges av regeringen. Anställda som stannar hemma på det viset ges möjlighet rätt till sjukersättning i upp

till 20 arbetsdagar. Även i Spanien har de som stannar hemma självmant efter resor till riskområden rätt till sjukersättning. Den tyska exportindustrin har drabbats hårt av virusets framfart, inte minst då leveranser från utlandet försenats. Den tyska riksbanken Bundesbank räknar med att ekonomin krymper under årets två första kvartal. Samtidigt rapporterar livsmedelskedjor som Lidl och Aldi en ökad försäljning, då många tyskar börjat hamstra mat. I Italien har många företag i de värst drabbade områdena stängt, och den viktiga besöks- och restaurangnäringsen har drabbats hårt.

Större folksamlingar

Som ett led i att minska smittspridningen beslutade Frankrike på lördagen att förbjuda folksamlingar med fler än 5 000 personer på ”avgränsade platser” (såsom arenor eller konsertlokaler). Bland annat

har Paris halvmaraton, som skulle ha ägt rum på söndagen, ställts in. I Italien har ett stort antal publika evenemang ställts in, däribland de sista dagarna av Venedigkarnevalen och flera fotbollsmatcher i A-serien. Möbelmässan i Milano, Salone del Mobile, som skulle ha hållits i april har skjutits på framtiden. Samtidigt har Schweiz förbjudit alla evenemang som samlar fler än 1000 personer fram till 15 mars. Det innebär bland annat att Internationella bilsalongen i Genève (som förra året hade 700 000 besökare) ställs in.

Lina Lund

lina.lund@dn.se

Erik de la Reguera

erik@delareguera.se

50 miljoner är isolerade efter utbrottet

SÖNDAG 1 MARS 2020

Över 50 miljoner människor isolerade, strikta karantänsregler, feberkontroller, förbud mot folksamlingar och kontroller vid lands- och stadsgränserna.

Den auktoritära regimen i Kina har infört ett åtgärdsbatteri av sällan skådat slag för att stoppa det nya coronaviruset.

Ett plastdraperi skiljer taxichauffören och mig i baksätet när jag i ovanligt snabbt flytande trafik glider genom Pekings gator.

Eftersom jag begått den pinsamma fadäsen att glömma mitt munskydd drar jag upp rocken över munnen och koncentrerar mig på att vara knäpptyst. Plasten i taxibilarna är bara en liten detalj i en räckla med åtgärder som Kina infört för att bekämpa virusspridningen. Det var här viruset fick sitt utbrott, förmodligen på en fiskmarknad i elvamiljonersstaden Wuhan, och det är här viruset slagit hårdast. På lördagen hade 79251 människor smittats och 2835 dött i covid-19. Även Sydkorea är hårt drabbat med 2931 smittade och i Japan växer antalet infekterade dag för dag. Efter en trög start har Kina gjort allt för att hejda smittan. Ledaren Xi Jinping har deklarerat "folkets krig" mot viruset. För honom står mycket på spel. Om inte viruset kontrolleras kan de ekonomiska

återverkningarna bli kraftiga, och utan fortsatt ekonomisk uppgång riskerar kommunistpartiet att förlora sin legitimitet. Redan har viruset fått Xi Jinpings stjärna att lysa svagare. För sent och för långsamt, är den allmänna domen mot hur myndigheterna agerade i början av virusets utbrott. När allvaret sjönk in agerade regimen desto mer kraftfullt, men då hade uppskattningsvis redan fem miljoner människor hunnit lämna provinsen Hubei, där Wuhan är huvudstad, för att åka hem till det kinesiska nyåret. Nu är Hubei sedan en dryg månad helt avstängd från omvärlden. Flyg, tåg och biltrafik in i staden ligger nere. Invånarna har strikta utegångsförbud och tillåts endast ett antal gånger i veckan gå ut och handla mat. Ingen, förutom vårdpersonal

och viktiga leveranser, kommer in och ingen kan åka ut.

Samtidigt byggdes i rekordfart två nya sjukhus i Wuhan där bristen på sjukhusplatser var skriande. Senare har även mässlokaler och idrottshallar använts för att placera människor som misstänks vara smittade. Bristen på personal är dock stor och flera vittnar om bristfällig vård. Även resten av Kina går på lågvarv. Storstäder som Peking och Shanghai har förvandlats till spökstäder när befolkningen uppmanats att undvika folksamlingar. Teatrar, biografer, museer, restauranger, frisörer, gym, nattklubbar – det mesta förutom mataffärer håller stängt. De restauranger som har öppett har fått uppmaningar om att tillåta högst tre gäster vid ett bord och att ta tempen på dem innan de tillåts komma in.

Till och med Kinas folkkongress, årets viktigaste möte, har tvingats ställa in till följd av viruset. Modeveckorna i Peking och Shanghai, som skulle hållits i slutet av mars, har skjutits på, liksom en rad andra evenemang.

En liknande utveckling syns nu i Sydkorea och Japan. I Sydkorea ställde exempelvis den populära K-popgruppen BTS in fyra konserter som skulle hållits i Seoul 11–19 april.

I Japan är det stora orosmolnet om sommarens OS i Tokyo kan hållas. Hittills avvisar organisatörerna spekulationer om att spelen måste ställas in. Men i fredags utlyste ön Hokkaido, där maratontävlingen ska ske, undantagstillstånd på grund av den snabba spridningen av viruset. Alla invånare i Hokkaido med 66 smittade uppmanas hålla sig hemma i helgen.

I veckan som gått har Peking och andra städer i Kina utanför Hubei så smått börja komma igång igen. Flera har gått tillbaka till jobbet och trafiken är något tätare.

Men det är långt ifrån normalt.

De som anländer till huvudstaden från andra delar av landet, eller utlandet, tvingas sitta hemma i två veckors karantän. Samtidigt har skolstarten skjutits upp. Det samma gäller i Hongkong, Japan och Sydkorea där utbrottet den senaste veckan har tagit rejäl fart.

Företag får dessutom inte starta sin verksamhet igen förrän de kan garantera att de har en "virusfri" miljö. Många har infört skift för arbetstagarna för att undvika att för stora grupper samlas på samma plats samtidigt. Feberkontroller sker överallt. Utanför livsmedelsaffärerna står skyddsutrustad personal och tar

tempen. Likadant sker vid flygplatser, tågstationer, ingången till bostadsområden, vid stadsgränser och vid ingången till parker.

Sjukhusan- ställd smittad – har träffat hundra patienter

SÖNDAG 1 MARS 2020

Två anställda på Oslos universitetssjukhus Ullevål har smittats av det nya coronaviruset. Den ena har haft kontakt med hundra patienter och kollegor.

Siffran över insjuknade i det nya coronaviruset stiger – och upptäcks i allt

fler länder. I Norge växer oron då en anställd på ögonavdelningen vid Ullevål i Oslo har träffat runt hundra patienter och anställda samtidigt som han var sjuk. Många patienter på ögonavdelningen är äldre, en grupp som hittills har drabbats hårt av sjukdomen. Sjukhusmedarbetaren kom tillbaka från en resa i Italien förra helgen. Totalt har Norge sju bekräftade fall av nya coronasmittan.

På lördagen fick Danmark sitt tredje bekräftade fall. Mannen som är anställd på Århus universitetssjukhus ska ha fått smittan när han deltog på en konferens i München, skriver dr.dk.

Enligt sjukhusets överläkare Lars Østergaard arbetade mannen i tre dagar innan han testades positivt.

Katarina Lagerwall

katarina.lagerwall@dn.se

78-åringarnas kamp när Bloomberg utmanar Sanders

SÖNDAG 1 MARS 2020

Båda är 78 år och kommer från fattiga familjer på amerikanska östkusten. Båda anklagas för att köpa väljare. Mångmiljardären Michael Bloomberg för att han spenderat fyra miljarder kronor ur sin privata förmögenhet på kampanjer. Bernie Sanders för att han

utlovar reformer som anses orealistiska.

Men kan man köpa ett presidentval?

Jag är så jävla förbannad!”

Det är morgonen efter Michael
Bloombergs katastrofala debut på
Demokraternas debattscen.

Vi befinner oss i Houston, en expansiv
olje- och gasmetropol i södra Texas.

Bloombergs presidentkampanj bjuder
lokala anhängare på tröstfrukost.

Universitetslektorn Arpad Lamell, en av
Bloombergs väljare, hinner inte ta av sig
jackan förrän han börjar skälla rakt ut i
luften.

– Det var en misshandel som ägde rum i
går på scen, säger Lamell. Alla deltog i den
förutom Bloomberg. Det var han som
misshandlades. Det gjorde mig förbannad!
Amerikanska mittenväljare har det motigt.
Gruppens tidigare favoritkandidat i

Demokraternas primärval, den förre vicepresidenten Joe Biden, har hamnat på efterkälken.

En växande andel demokratiska mittenväljare hoppas att Michael Bloomberg, en av världens rikaste män, ska axla Bidens mantel och utmana socialisten Bernie Sanders om partiets nominering.

Men under den här kvällen gick allt fel. Bloomberg stod som stelopererad vid sin pulpet. Onaturligt släta kinder, ilsken, distanserad blick. Man har sett mer levande politiker på Madame Tussauds. Strategen Mark Botnick, influgen från Bloombergs kampanjhögkvarter i New York, ”tänker inte släta över” gårdagens härdsmän.

– Var det Mikes bästa prestation? Nej, det var det inte. Men vi ska inte kora landets

bästa debattör. Utan välja en vd för det här landet. Och denna vd är Mike.

Sedan Bloomberg gav sig in i Demokraternas valrörelse har han spenderat motsvarande fyra miljarder svenska kronor ur sin privata förmögenhet, mer än någon annan kandidat i den amerikanska presidentvalshistorien.

Pengarna har bland finansierat filmer där Bloomberg ser presidentlik ut, attraktiv och handlingskraftig. De sänds i varje stor tv-kanal i USA.

Lanseringen har givit goda resultat i opinionsmätningar där Bloombergs kandidatur plötsligt skjutit i höjden. På tisdag, när fjorton delstater går till val, står Bloomberg med på valsedeln för första gången.

I nationella opinionsmätningar ligger han på tredje plats, strax efter Bernie Sanders och Joe Biden.

Houston, USA:s fjärde största stad, rymmer Demokraternas hela spännvid av väljare – från fattig latinamerikansk arbetarklass till ett inflytelserikt och förmöget näringslivetablissemang. Men att få syn på Bloombergs väljare i verkligheten kan vara svårt. De går inte på arenakonsorter med Lykke Li, som Bernie Sanders unga anhängare. De lägger inte upp selfies med sin kandidat på Instagram, som Elizabeth Warrens trogna följare. Men de tjugotalet väljare som kommit till frukostträffen i källaren på en spegelskrapa utgör kanske ett tvärsnitt av Bloombergs gräsrötter. Samtliga runt bordet är medelålders. Majoriteten är vita och till synes

välstående. Tre är afroamerikanska kvinnor.

Omkring en fjärdedel av dem är tidigare republikaner som inte står ut med Trump. För första gången i livet är de beredda att ta steget över till Demokraterna.

De tillhör en omskriven grupp i USA – en borgerlighet som lever i vackra villaområden strax utanför stora städer. I synen på ekonomi är de republikaner. Deras aktieportföljer har gynnats av Trumps skattesänkningar och avregleringar.

Men till skillnad från presidenten inser de att klimatkrisen är på riktigt. De vill att Vita huset ska sluta spotta på Nato och FN. När de reser utomlands, till skidbackar i Alperna och kryssningsfartyg i Medelhavet, upptäcker de att deras europeiska vänner skrattar åt Amerikas president.

Det gör dem beklämda. De vill känna sig värdiga igen.

– Jag har varit republikan sedan Nixon, säger Mike Sternesky, nyligen pensionerad efter en lång karriär på bensinjätten Shells säljavdelning.

Han tänker kryssa Bloomberg på tisdag.

Redan 2016, när Trump började sin kampanj för att ta över det republikanska partiet, registrerade Sternesky sajten ”Texas for Bloomberg”.

– Detta är ett väldigt stort steg för mig.

Men det var det republikanska partiet som lämnade mig. Jag har inte förändrats.

Partiet har förändrats.

Finansmannen Jack Selber presenterar sig som självständig. Han skänkte pengar till Hillary Clinton i förra valrörelsen. Han avskyr Trump. Men skulle för den skull aldrig rösta på Bernie Sanders.

Det är Selbers typ som ger demokratiska partistrateger kalla kårar. Mittenväljare som partiet riskerar att skrämma bort om Sanders vinner kampen om partiet.

Jack Selber är en hängiven golfare.

Uppvuxen i en liberal judisk familj.

Inramade universitetsdiplom på

kontorsväggen. Går till en karaokebar på onsdagskvällar och sjunger Beatlesdängor.

Finner Trumps retorik om invandrare och kvinnor fränstötande. Men socialism – där går gränsen.

– Jag står inte ut med Trump, säger Jack Selber. Men jag skulle rösta på honom om de nominerar Bernie. Socialism är inte vägen framåt. Jag är väldigt skeptisk till program som styrs av regeringen – allmän sjukförsäkring, gratis universitetsavgift. Det är inte så Amerika fungerar.

Han säger att Sanders attacker på finanseliten, en bärande del av kampanjretoriken, är kontraproduktiva. – Demokraterna kan inte kampanja mot ekonomin – den går för bra för det. De flesta i det här landet, även de som jobbar på fabrik, är investerare i aktiemarknaden genom sina pensionsfonder. Eftersom folk till syvende och sist röstar med sina plånböcker behöver vi en affärsman i Vita huset. Det var vad folk sade om Trump. Men han var en dålig affärsman. Bloomberg är en bra affärsman. Framgångsrika näringslivsmän ställer inte frågor. De ger konstruktiva råd. Även på frukostmöten med influgna kampanjstrateger. Don Parrish, en snaggad man i loafers, har kommit till högkvarteret för att instruera Bloombergs personal om hur kandidaten

kan framstå som mer mänsklig ute i offentligheten. Veckan innan närvarade Parrish vid ett kampanjevenemang i Houston där Bloomberg skulle mjuka upp relationen till stadens afroamerikanska befolkning. Även där misslyckads Bloombergs kapitalt, enligt Don Parrish som var på plats. Michael Bloombergs eftermäle som New Yorks borgmästare är på många sätt respektingivande. Befolkningens förväntade livslängd steg med tre år under hans decennium vid makten. (Jämfört med 1,8 år för landet i genomsnitt). Men här finns också skamfläckar som förföljer Bloomberg, som tycks avslöjande. Kapitlet om hans behandling av stadens afroamerikaner säger något väsentligt om Bloombergs begränsningar som politiker. En teknokrat från 1942 vars världsbild cementerades under 1950-talet, som

författaren Chris McNickle presenterar honom i biografen "Bloomberg. A billionaire's ambition" från 2017.

Här måste det till en kort tillbakablick för att sätta problemet med de svarta New Yorkborna i dess sammanhang:

Bloomberg valdes till borgmästare strax efter elfte september 2001, terroristattacken mot World Trade Center som tog 2 749 människoliv och raderade ut över en miljon kvadratmeter kontorsyta på nedre Manhattan.

Bloomberg hade ingen tidigare politisk erfarenhet. Men stadens framtid stod på spel. 130 000 arbetstillfällen hade gått förlorade som följd av attacken. Vinsterna på Wall Street hade sjunkit med 60 procent. Att välja en affärsman, tillika stadens mest förmögna person, verkade vettigt.

Bloomberg var ingen ideolog. Snarare en logiker. Som entreprenör hade han alltid förlitat sig på data. På universitetet studerade han elektroteknik. Pappan, en judisk invandrare, var revisor vid ett mejeri utanför Boston.

I mitten av 1960-talet, efter examen från Harvard Business School, prövade Bloomberg lyckan på Salomon Brothers, en bank på Wall Street som hade grundats av judiska affärsmän. Han gjorde entré samtidigt som finansbranschen började datoriseras – räknemaskiner ersatte vissa sekreterartjänster. Bloomberg hade avsevärd talang. 1981, när han slutade på Salomon Brothers, hade han avancerat till teknisk chef.

1981 är år noll i informationsteknologins era. Det var då IBM gav sig in på marknaden för persondatorer. Bloomberg, som sett framtiden komma tydligare än de

flesta, grundade samma år ett företag som snart skulle förse Wall Streets aktiemäklare med mjukvara där de kunde följa marknadens fluktuationer i realtid. En uppfinning som blev mycket lukrativ. Under 1980-talet, när Wall Street antog sin moderna skepnad, blev Bloomberg LP, som hans företag hette, den källa som Wall Street Journal och nyhetsbyrån AP lutade sig mot när man redovisade börskurser. I dag har företaget konkurrenter. Men Bloombergs kurskolumner, marknadsanalyser och ekonominyheter är fortfarande standard på tusentals finansinstitutioner världen runt. Att prenumerera är inte gratis. När han valdes till borgmästare, efter en kampanj där han spenderade femtio gånger så mycket som sin motståndare, fortsatte Bloomberg att förhålla sig till

omvärlden som en ingenjör, trots att han nu var politiker.

New Yorks ekonomi blomstrade under Bloombergs tolv år som borgmästare, även om välståndet inte nådde alla. En större andel av befolkningen levde i fattigdom när han slutade än när han började. Men det mest problematiska i Bloombergs eftermäle ligger i hans brottsbekämpningsstrategi, som var mycket effektiv.

Bloomberg hade studerat kartor över bostadsområden där kriminaliteten var som mest utbredd. Han lät sedan dirigera dit mängder av poliser som fick mandat att stoppa och visitera misstänkta brottslingar i mycket högre utsträckning än tidigare. Polisens signalement på potentiella kriminella pekade mot afroamerikanska och latinamerikanska män mellan 18 och 34 års ålder i vissa bostadsområden.

Under hans tid som borgmästare fördubblades antalet tillfällen då polisen stoppade och visiterade personer på New Yorks gator. Över fem miljoner gånger utfördes *stop and frisk* under hans borgmästareepok. Det fick förödande konsekvenser för framför allt en generation av unga svarta män.

Vid 90 procent av tillfällena hittade polisen inga vapen i fickorna på dem man muddrade. De hände att en och samma person kunde stoppas tjugo gånger under ett dygn. Detta i ett land där svartas rörelsefrihet under hundratals år hade kringkurits av vita makthavare. Bara ett halvsekel tidigare gällde fortfarande delstatslagar som separerade svarta från vita på offentliga platser.

Människorna som stoppades registrerades av polisen, även om de inte gjort sig skyldiga till något som helst brott. Där

stod att de hade stoppats på grund av rimlig misstanke. 2013 bedömde en domare att *stop and frisk* bröt mot konstitutionens fjortonde tillägg, som förbjuder rasdiskriminering.

Det hindrade inte Bloomberg från att fortsätta lovprisa programmet. Nyligen spreds en ljudinspelning från 2015 där Bloomberg instruerar en grupp poliser att koncentrera sig på mörkhyade unga män: ”Och sättet att slita pistolerna ur dessa ungars händer är att kasta dem mot väggen och muddra dem.”

Senare har Bloomberg försökt be om ursäkt för *stop and frisk*. Det ”spårade ur”, säger han. Men till och med anhängarna runt frukostbordet i Houston, vit övre medelklass, tycker att kandidaten måste visa mer inlevelseförmåga.

Don Parrish tipsar strategerna:

– Han säger: Jag har bett om ursäkt för det. Han måste säga: Jag ber om ursäkt för det. Och han måste säga det 500 gånger. Nancy Thorington ber om ordet. Hon invänder, i all försiktighet:

– Datan som ni pratar om är ju toppen. Men det som man efterlyser nu är en förståelse från Mikes sida – för förödmjukelsen och degraderingen som de drabbade upplevde. I det här landet ska man vara oskyldig tills man bevisas skyldig. Jag tror fortfarande att Mike är rätt kandidat. Men vi måste hjälpa honom vidare.

Michael Bloombergs presidentkampanj framstår som en dyr imitation av ”genuin” gräsrotsrörelse.

Besöker man ett av Bloombergs fältkontor i utkanten av Houston ser man unga människor därinne som sitter vid långbord

och ringer upp väljare. Men som reporter tillåts man inte prata med de anställda. Stämningen skiljer sig markant från den på Bernie Sanders kontor i samma stad. Jag hinner knappt över tröskeln där innan någon universitetsstudent som missat morgonduschen kastar sig över en och vill hylla svensk kollektivtrafik.

Sanders kampanj bärs upp av en landsomfattande infrastruktur, ett finmaskigt nät av hundratusentals vänstermänniskor som varje vaken minut knackar dörr, skänker småpengar och sprider kandidatens övertygelser i sina sociala medier.

Bloomberg har på några månader försökt bygga vad Sanders etablerat över fem år. Bloomberg betalar sina anställda kampanjarbetare dubbelt så mycket som de andra kandidaterna gör. Kanske är det därför vi inte får prata med hans anställda.

Arbetar de verkligen på Bloombergs fältkontor på grund av politisk övertygelse? Är de att likna vid högavlönade telefonförsäljare? Kanske har de inget mer att säga om Bloombergs politik än vad som står i deras standardiserade manus?

Nyligen avslöjade Wall Street Journal att Bloomberg betalar 500 personer i Kalifornien 25 000 kronor i månaden för att skriva positiva sms om presidentkandidaten till alla sina kontakter i mobiltelefonen. Ingen reklamfilm kan uppnå samma mått av trovärdighet som ett inkännande budskap från en vän. Uppstår inte den lojaliteten till en kandidat av sig självt får man stimulera relationen med hjälp av allmosor.

Bloomberg anklagas för att försöka ”köpa valet”. Journalisten Anand Giridharadas,

som nyligen skrev en kritisk bok om filantropi, ”Winners take all: The elite charade of changing the world”, skrev i söndagens New York Times att Bloombergs valstrategi är korrupt: ”... att spendera ens privata förmögenhet för att översvämma etermedier med en aldrig tidigare skådad flodvåg av annonser, för att vinna röster och köpa presidentskapet är själva sinnebilden av korruption.” Demokraternas primärval, skriver Giridharadas, har kommit att utvecklas till en folkomröstning om miljardärer. Under tv-debatten i Las Vegas, Bloombergs debut, nämndes ordet miljardär fler gånger än Kina och klimatkrisen. Attackerna mot Michael Bloomberg från Elizabeth Warren och Bernie Sanders var så skoningslösa att en av moderatorerna frågade Michael Bloomberg: ”Borgmästare Bloomberg, ska det finnas såna som du?”

Sanders anser att det inte bör finnas dollarmiljardärer.

Sanders anhängare har eggats av Bloombergs avancemang. En kväll i Houston träffar vi Gia Montalto, en 46-årig Sandersanhängare med rötter i Ecuador. På dagarna jobbar Montalto på annonsavdelningen för ett lokalt magasin om gaykultur. Fritiden ägnas till stor del åt Bernie Sanders. Hon är enligt egen utsago ”en volontär med stor käft”.

Likt så många andra Sandersanhängare upplever Gia Montalto att den amerikanska ekonomin är ”korrupt”. Högkonjunkturen till trots måste den latinamerikanska arbetarklassen i Houston kombinera flera arbeten för att ha råd att överleva.

Gia Montalto tjänstgjorde i sex år som underrättelseofficer i den amerikanska armén samtidigt som USA invaderade

Irak. Det ”militärindustriella komplexet”, säger hon, exploaterar fotfolket, som i ökad utsträckning rekryteras från arbetarklassen, samtidigt som det belönar underleverantörer, privata företag i den försvarspolitiska näringskedjan. Det var den desillusionerade krigsveteranen i henne som först fastnade för Sanders radikalitet.

Att Bloombergs presidentkandidatur fått stöd från demokratiska borgmästare och kongresspolitiker runt om landet, flera kvinnor med minoritetsbakgrund, finner Gia Montalto ”förolämpande”.

Bloomberg har inte bara investerat pengar i sin egen kampanj. Under senaste åren har han skänkt brett och tungt till kampanjer med demokratiska intressen – till feminism, klimat, vapenreglering. 2018 investerade han en miljard i kvinnliga kongresspolitikernas kampanjer till

kongressen. Ett beroendeförhållande har uppstått mellan partiet och patron Bloomberg. Den tidigare republikanen har blivit Demokraternas i särklass största finansiär.

På flera områden överlappar Michael Bloombergs filantropi Bernie Sanders politik. Ta klimatet. Där har Bloomberg skänkt motsvarande en miljard kronor till Sierra Club, en sammanslutning som försöker stoppa etablerandet av koldrivna industrier.

Om nu Bloomberg lyckas genomföra verklig förändring i sakfrågor som du sympatiserar med. Vad är då problemet? frågar jag.

– Jag tror inte på oligarker, säger Gia Montalto. Det är inte Amerika. Det borde inte vara Amerika.

Bloombergs anhängare i skyskrapan rycker på axlarna åt kritiken. Jack Selber

tycker att man lika gärna kan vända på steken. Bernie Sanders utlovar skattefinansierad sjukförsäkring, slopad universitetsavgift och avskrivna studielån. Vem är det som försöker köpa väljare med orealistiska löften! Vem är det som leker jultomte!

Också skönt att slippa tiggarmejlen, säger Selber. Han mottar fem mejl från Bloombergkampanjen om dagen. Alla handlar om sakpolitik. Bloomberg accepterar inte donationer. Han har så det räcker. Mejlen från Pete Buttigieg, Joe Biden och Amy Klobuchar är däremot fulla av vädjanden om pengar.

Där Sandersanhängare ser korruption ser Bloomberganhängare en beundransvärd form av noblesse oblige, en miljardär som tar sitt ansvar i en ödesstund för landet. Skulle Bloomberg ta kommandot över mittenväljarna efter supertisdagen innebär

det att primärvalet hädanefter står mellan två 78-åringar.

De gamla har ett par saker gemensamt. Båda har förlängt sina liv med hjälp av inopererade stentar för att blodet lättare ska flyta genom kranskärnen.

Båda kommer från fattiga judiska invandrarfamiljer på östkusten.

På väggen i högkvarteret i Houston hänger affischer där i:et över Mike ersatts av Davidsstjärnor.

En av Bloombergs strateger säger till frukostgästerna.

– En beståndsdel i den judiska tanketraditionen är att du leder genom vad du gör. Nu väljer vi en vd till president. Bloomberg, liksom Sanders, skulle bli USA:s första president med judisk bakgrund.

Några runt bordet i Houston oroar sig för antisemitiska reaktioner.

Kritiken mot Bloombergs kampanj har redan angränsat antisemitiskt hatspråk. Häromdagen klottrade någon ”Corporate Pig” – storbolagssvin – på fasaden till ett fältkontor i Michigan.

– Han har ett bagage. Han är en jude från New York, säger anhängaren Jack Selber, som själv är judisk.

Han vänder sig till strategerna:

– Är ni föreberedda?

Mark Botnick, från högkvarteret i New York, svarar:

– Mike tänker slåss mot antisemitismen. Folk säger att han köper valet. Nej, han har byggt upp sitt eget företag och nu använder han sina egna pengar för att utbilda väljare i de frågor han tycker är viktiga.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se

Fakta. Läget i opinionen inför supertisdagen

Bernie Sanders (29,5%)

Vem är det? Senator från Vermont. 78 år. Starkaste utmanaren till Hillary Clinton i valet 2016.

Politisk profil: Vänsterradikal.

Talar för: Sanders hängivna anhängare, entusiasmen bland unga som vill ha radikal förändring men även oberoende väljare som gillar hans bredare systemkritik. Uppfattas som autentisk och trovärdig. Har stöd från ledande vänsterdemokrater.

Talar mot: Sanders radikala idéer möter starkt motstånd från partietablissemang, välbärgade väljare och traditionella demokrater som oroar sig över hans chanser mot Trump. Han skulle även bli den äldsta presidenten någonsin.

Michael Bloomberg (14,7%)

Vem är det? Tidigare borgmästare i New York och affärsman med förmögenhet på 60 miljarder dollar. 78 år.

Politisk profil: Mitten. Hängivet engagerad för klimatfrågor och reform av vapenlagar.

Talar för: Kan locka oberoende väljare som vill ha en pragmatisk mittenkandidat. Enorm förmögenhet som finansierar kampanjen, som redan har mer än 1 000 anställda.

Talar mot: Demokraterna har svängt kraftigt åt vänster de senaste åren och Bloomberg representerar en mittenpolitik som många förknippar med 1990-talet. Förmögenheten får kärnväljare att kritisera honom för att köpa sig till popularitet.

Opinionsstödet för övriga kandidater (procent)

Biden 18,0

Warren 12,0

Buttigieg 10,3

Klobuchar 5,3

Gabbard 2,2

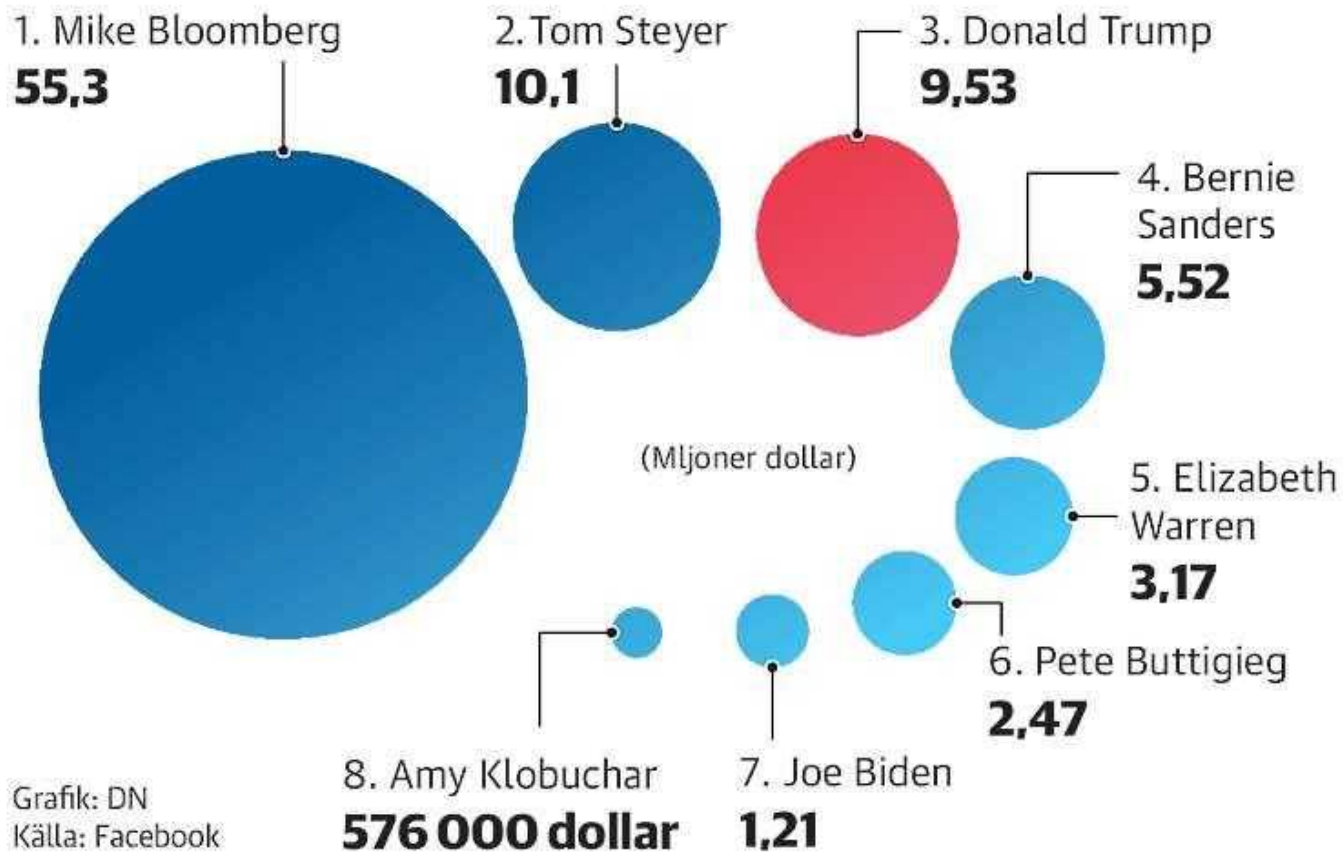
Steyer 2,2

Källa: Realclearpolitics, 27 februari

Dela

Reklam på Facebook

Så mycket har kandidaterna spenderat på Facebookreklam under de senaste tre månaderna (sedan 23 november).

Bloombergs annonsbudget den största i USA:s historia

SÖNDAG 1 MARS 2020

Michael Bloomberg satsar mer pengar än någon annan kandidat i det amerikanska presidentvalet – någonsin. Han spenderar mer än Bernie Sanders, Elizabeth Warren, Pete Buttigieg och Joe Biden tillsammans, visar siffror från annonsfirman Advertising Analytics.

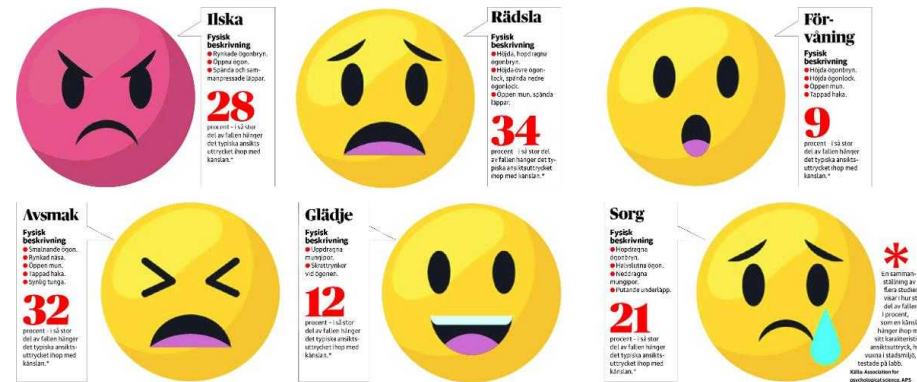
Michael Bloombergs presidentvalskampanj sticker ut på två sätt: han finansierar den helt med sin egen förmögenhet och summorna är enorma. Annonsföretaget Advertising Analytics, som kartlägger annonsering, uppskattar att Bloomberg den 21 februari hade spenderat mer än 401 miljoner dollar, motsvarande cirka 4 miljarder kronor, enbart på annonsering i tv och i radio. Det är mer än den tidigare rekordsiffran från 2012, när Barack Obama under en betydligt längre period satsade 338,3 miljoner dollar. Även på Facebook sticker Bloomberg ut. Sedan den 28 november har Bloomberg hunnit spendera 55 miljoner dollar enbart på Facebookannonsering, mer än alla sina konkurrenter tillsammans och mer än fem gånger så mycket som USA:s president Donald Trump. Enligt en analys gjord av

The Guardian har amerikanska Facebookanvändare mötts av 2,4 miljarder annonsvisningar under 2020 års första sex veckor. 1,6 miljarder av dessa var Bloombergannonser.

Michael Bloomberg, som enligt Forbes var världens nionde rikaste man 2019, har också sagt sig vilja stötta kampanjen för den som blir Demokraternas slutgiltiga kandidat, oavsett vem denna är. Bernie Sanders, som hittills fått flest röster i primärvalet, har dock tackat nej till det.

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se

Nej, datorn kan inte genomskåda ett pokeransikte (och inte du heller)

SÖNDAG 1 MARS 2020

Våra ansiktsuttryck är inte medfödda eller universella, tvärtemot vad forskarna trott. Därför blir det också omöjligt för artificiell intelligens att lära sig att avläsa människors känslor.

Mannen är högröd i ansiktet och vrålar för full hals med ihopknipna ögon och vidöppen mun. Försökspersoner som fick se en närbild av honom var övertygade om att den visar en person som är fullkomligt rasande.

– Men när de fick se hela sammanhanget – en fotbollsspelare som firar ett mål, med armen i luften – förstod de ju att det är glädje och inte ilska han känner, säger Aleix Martinez, professor i elektro- och datateknik vid Ohio State University i Columbus i USA.

Aleix Martinez är en av deltagarna i ett flera år långt tvärvetenskapligt projekt om känslor och miner, initierat av den

internationella organisationen Association for psychological science, APS.

– Frågan var ifall det finns universella ansiktsuttryck för känslor eller inte, säger Lisa Feldman Barrett, psykologiprofessor vid Northeastern university i Boston och ledare för projektet.

Forskarna som deltog kommer från skilda forskningsfält, och arbetar vid olika universitet i USA och Skottland, och de flesta av dem kände inte varandra sedan tidigare. Minst två timmar varje vecka hade de videokonferenser ihop.

– Tillsammans har vi läst fler än 1 000 publicerade studier för att komma fram till konsensus om vad forskningen verkligen säger. Vi förvånade oss själva, och ansträngde oss hårt för att bortse från alla våra tidigare hypoteser och bara fokusera på vad data verkligen säger, säger Lisa Feldman Barrett.

Resultatet publicerades i tidskriften *Psychological Science in the Public Interest* förra året, och presenterades också vid den årliga konferensen för amerikanska vetenskapsorganisationen American association for the advancement of sciences, AAAS, i februari.

Ända sedan antiken har stora tänkare som Aristoteles i Grekland och Cicero i Rom ansett att ansiktet speglar människans själ. Forskarna i projektet fann också ett visst samband mellan våra miner och våra känslor.

– Om vi pratar om vuxna i stadsmiljö, så rynkar människor ögonbrynen när de är arga i ungefär 30 procent av fallen. Det är mycket mer än ett slumpmässigt ansiktsuttryck, och tillräckligt mycket för att få en vetenskaplig artikel om det godkänd och publicerad, säger Lisa Feldman Barrett.

Men det är inte tillräckligt för att det ska gå att dra säkra slutsatser om en människas känslotillstånd.

– Tillförlitligheten är låg, som vi forskare skulle säga, för i ungefär 70 procent av fallen rynkar folk *inte* ögonbrynen när de är arga. De gör något annat med ansiktet. Och människor rynkar ögonbrynen också när de inte är arga: När de koncentrerar sig, när de hör ett dåligt skämt, när de har gaser i magen, eller av många andra skäl. Så även träffsäkerheten är låg, säger Lisa Feldman Barrett.

Samma sak gäller för alla känslor som forskarna undersökte: ilska, avsky, rädsla, glädje, sorg och överraskning.

– Leendet är ju själva sinnebilden för någon som känner sig glad och nöjd. Men ibland ler och skrattar vi när vi är nervösa. Vi kan le nedlåtande, och vi kan le lystet och rovgirigt, säger Seth Pollak,

psykologiprofessor vid University of Wisconsin–Madison.

I slutet av 1960-talet studerade den amerikanske psykologen Paul Ekman en liten isolerad folkgrupp i Papua Nya Guinea för att visa att våra grundläggande känslouttryck är likadana i hela världen.

– Det var ett viktigt och imponerande arbete han gjorde, under mycket svåra förhållanden. Men ända fram till 2008 så baserades hela antagandet om att ansiktsuttryck är universella uteslutande på hans två publicerade studier som bara beskrev fyra stickprov från ett enda ställe, säger Lisa Feldman Barrett.

Paul Ekmans resultat visar egentligen något helt annat, menar hon.

– Han trodde att han upptäckte universella uttryck. Men det han faktiskt upptäckte är att människor är mycket bra på att förstå mönster, och att vi snabbt kan

lära oss att tolka och gissa innebörden i varandras miner, även om vi aldrig har träffats, och även om vi kommer från skilda kulturer.

Det handlar inte i första hand om en akademisk diskussion mellan forskare med olika uppfattning. Att ansiktsuttryck är universella lärs ut i grundkurser i psykologi, och uppfattningen kan även påverka rättssäkerheten. ”En felaktig slutsats om de åklagades känslomässiga tillstånd kan kosta dem deras barn, deras frihet eller till och med deras liv”, skriver forskarna.

Företag lägger stora resurser på att utveckla artificiell intelligens som kan läsa av känslor. Det finns redan program på marknaden som utlovar att de kan ”identifiera känslor från bilder ... och med tillförlitlighet ange en uppsättning känslor för varje ansikte, som ilska, förakt, avsky,

rädsla, glädje, neutral, sorg och överraskning. Enligt forskningen kommuniceras dessa känslor med särskilda ansiktsuttryck, universellt och i alla kulturer.”

– Allt är baserat på en felaktig hypotes, som säger att vi alltid ler när vi är glada och alltid rynkar ögonbrynen när vi är arga. Men i själva verket ler vi ju i många olika situationer, och rynkar ögonbrynen av många olika anledningar. Så det finns ingen möjlighet att tekniken någonsin ska kunna läsa av de känslor vi känner, säger Aleix Martinez.

Han är mycket oroad över att företag marknadsför program som analyserar ansiktsuttryck för att välja ut rätt person att anställa, eller för att avgöra om elever hänger med på lektioner.

– Det är riktigt otäckt, och även farligt. De flesta systemen tränas upp på data från

USA och Europa, framför allt på vita män. De kan ha ett enormt inflytande över vilka som anställs, och påverka minoriteter negativt, och göra saker värre, inte bättre. Och det finns ingen korrelation alls mellan ansiktsuttryck och hur mycket man lär sig i skolan, säger Aleix Martinez.

Att datorer slår oss i schack och Go betyder inte att de kan klara allt bättre än vi.

– Datorer är överlägsna oss på uppgifter som är mycket tydligt definierade. Men så länge vi inte känner till de exakta reglerna för känslor och ansiktsuttryck finns det ingen möjlighet att en dator ska bli bättre på att läsa av ansikten än vi människor.

Exemplet med den skrikande fotbollsspelaren som såg så arg ut fast han firade ett mål visar att utan sammanhang är det till och med omöjligt att avgöra om en känsla är bra eller dålig.

– Så om artificiell intelligens någonsin ska kunna förstå mänskliga känslor kan de inte bara titta på ansiktsuttryck. De måste också kunna förstå hela sammanhanget, säger Aleix Martinez.

Karin Bojs: Myten om Sapiens och den stora vulkanen

SÖNDAG 1 MARS 2020

Nej, det var knappast ett stort vulkanutbrott för 74 000 år sedan som kickade i gång den moderna människans utveckling. Flera nya studier tillbakavisar den myten. Den israeliska historikern Yuval Noah Harari har rönt enorma framgångar med

sin miljonsäljande bok "Sapiens : en kort historik över mänskligheten". Hans läsare brukar älska hans framställan, snyggt förpackad i tre avgörande steg: Först det mentala språnget för cirka 70 000 år sedan som plötsligt förändrade våra hjärnor och gav oss Den stora berättelsen, även kallad religion, därefter jordbruket för cirka 10 000 år sedan och sedan den vetenskapliga revolutionen. Så elegant beskrivet, så lätt att ta till sig! Att historien skulle vara så enkel verkar nästan för bra för att vara sant.

Och när något verkar för bra för att vara sant, är det oftast inte sant.

Det finns mycket intressant och tänkvärd information i Hararis böcker. Men när det gäller det påstådda mentala språnget för cirka 70 000 år sedan, ger den moderna vetenskapen inte mycket stöd.

Tidigare fanns det en hel del forskare som trodde på ett sådant språng, som de ofta satte i samband med ett jättestort vulkanutbrott på Sumatra, Toba, som inträffade för 74 000 år sedan. Enligt Tobahypotesen skulle utbrottet ha orsakat massdöd, men de människor som trots allt överlevde skulle ha utvecklat särskilda mentala förmågor.

För ett par år sedan kom dock en studie i tidskriften Nature som visar hur människor faktiskt levde i södra Afrika före, under och efter Tobautbrottet. Enligt de verktyg och andra lämningar som forskarna hittade, hade utbrottet ingen påverkan alls.

Och i veckan kom en studie från Indien, publicerad i Nature Communications. Den studien gäller en plats som heter Dhaba. Där verkar ha bott människor av vår sort, *Homo sapiens*, redan för 80 000 år sedan.

Enligt forskarnas tolkning av de verktyg de har hittat på platsen, representerar människorna i Dhaba en tidig utvandringsvåg från Afrika, som nådde Arabien och möjligen också Australien. Även livet i Dhaba verkar ha puttrat på utan synbara förändringar genom Tobautbrottet och tusentals år framåt. Vad som däremot hände, för ungefär 48 000 år sedan, var att en ny och mer avancerad stenteknik dök upp. Med största sannolikhet beror det på en ny utvandringsvåg från Afrika. Den bilden stämmer utmärkt väl med dna-analyser, som visar att en liten grupp lämnade Afrika för ungefär 55 000 år sedan, spred sig över hela jorden och blev förfäder och förmödrar till de flesta av oss som lever i dag.

Häromdagen kom också en studie i PNAS, den amerikanska vetenskapsakademiens tidskrift.

Forskaren Kristian Tylén i Aarhus och hans medförfattare har tittat närmare på den "konst" som framställdes av tidiga människor i södra Afrika, på utgrävningsplatserna Blombos och Diepkloof.

Människorna där ristade streck på stenar och strutsägg. De äldsta fynden är ungefär 109 000 år gamla och de yngsta 52 000 år. Även tecknade mönster med röd ockra förekom, men den aktuella studien handlar om inristningar.

Forskarna ser en viss utveckling av mönstren under årtusendenas lopp. Mönstren blir tydligare med tiden, och lättare att känna igen och minnas. Men något plötsligt språng för 70 000 år sedan ser de inte röken av. Inte heller tycker de

sig se att mönstren skulle få någon sorts symbolisk betydelse. Snarare handlar ristningarna om dekoration och att uttrycka en kulturell tradition, menar Kristian Tydén och hans medförfattare. För omkring 40 000 år sedan dyker däremot föreställande konst upp – både i Europa och i Indonesien. Den där gruppen som gick från Afrika för ungefär 55 000 år sedan och spred sig över hela jorden, verkar ha haft en förmåga till symboliskt tänkande helt i klass med vår egen. Vulkanen Toba hade nog inte så mycket med den förmågan att göra. Inte heller någon enstaka plötslig mutation, genförändring, för 74 000 år sedan. Mera troligt handlar det om serier av genförändringar i olika isolerade grupper, och fusioner, sammanslagningar, när sådana grupper möts. Där någonstans ska vi leta efter våra unika mänskliga förmågor

till symboliskt tänkande, samarbete och kreativitet.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se

Svenskar är underrepresenterade i EU

SÖNDAG 1 MARS 2020

Det råder brist på svenskar inom EU:s institutioner. Flera av de svenskar som sitter på höga positioner närmar sig dessutom pensionsåldern, skriver nyhetssajten Europaportalen. EU-kommissionen anser att medlemsländerna ska vara rättvist representerade inom EU:s institutioner, men så är inte fallet i nuläget. Länder som Belgien och Grekland är kraftigt överrepresenterade i förhållande till sin folkmängd medan bland annat

Sverige och Tyskland är underrepresenterade.

Av de cirka 43 000 personer som jobbar inom ministerrådet, EU-kommissionen och Europaparlamentet är 741 svenskar. Sett till Sveriges befolkningsstorlek i EU är det 245 personer för lite.

TT

Den som står i historisk skuld är inte heller fri

SÖNDAG 1 MARS 2020

Finns det en vit skuld för kolonialismen – och vad gör vi i så fall åt det? Kraven på kompensation och gottgörelse för mänskligt lidande, stulna rikedomar och konstskatter blir allt tydligare. Stefan Jonsson läser tre inträngande böcker om en sårig internationell debatt.

Den som är satt i skuld är inte fri, sa statsminister Göran Persson. Under en stor del av mänsklighetens historia har statsskulden tjänat politiska och

ekonomiska eliter när de velat dämpa folks förväntningar och få dem att arbeta hårdare.

Det finns även ett annat slags skulder, de historiska. Efter andra världskriget fick det delade Tyskland, särskilt Västtyskland, och sedan det enade Tyskland stå till svars för Förintelsen. Landet erkände sin skuld och har försökt gottgöra offren och deras efterlevande.

Efter öststatskommunismens fall tog högerdebattörerna ordet. Var inte västvärldens vänstersympatisörer medskyldiga till förtryck och massmord i kommunistiska diktaturer? Sedan ett par årtionden har den debatten överflyglats av diskussionen om kolonialmakternas slavhandel, förstörelsen av de koloniserade folkens samhällen och plundringen av urfolkens resurser. Frågan tog eld efter FN:s världskonferens mot

rasism i Durban 2001 som bland annat slog fast att slaveri är ett brott mot mänskligheten.

I kölvattnet har följt en debatt om förövare och offer, liksom krav på kompensation och gottgörelse. Finns då en vit skuld? Har västerländska stater, Sverige inräknat, som koloniserat världen från 1400-talet till i dag ådragit sig en skuld till resten av mänskligheten som de i framtiden bör återgälda?

Filosofen Göran Collste har skrivit en inträngande analys av denna såriga diskussion. I försiktig ton och med en lika stringent som nyanserad argumentation förespråkar han något radikalt: en rättvis värld.

När filosofer och samhällsvetare argumenterar för en rättvis utjämning av resurser talar de vanligtvis om *fördelningsrättvisa*. Tjugosex personer –

inte fler än att de kan samlas kring ett konferensbord – äger i dag mer än den fattigare hälften av världens befolkning tillsammans. Orättvist? I så fall bör tillgångarna fördelas om. Därmed inte sagt att rättvisa förutsätter att alla ska ha lika mycket. Det viktiga är att de sämst lottade får det bättre, och att de accepterar den befintliga ordningen som någorlunda rättvis.

Collste instämmer i detta argument, men menar att det är tandlöst. Klyftorna mellan rika och fattiga bör också åtgärdas utifrån en idé om *historisk rättvisa*.

Historiker av i dag är eniga om att kolonialmakternas erövring och långvariga exploatering i hög grad orsakat ojämlikheten mellan nord och syd liksom flera av dagens globala problem från flyktingsituationen till klimatförändringen. Därmed infinner sig

också en rad skarpa förslag på hur problemen kan åtgärdas, menar Collste – nämligen genom att de länder, företag och organisationer som gynnades av kolonialismen och alltjämt gynnas av dess följder gottgör dem som plundrades och förslavades.

Vi invänder – är det verkligen rimligt att du och jag ska sona äldre generationers synder? Collste svarar med en allegori. Tänk dig att du bor i ett fint hus och har allt du behöver. Din närmaste granne däremot bor i ett ruckel utan el eller vatten och kan inte äta sig mätt. Tänk dig nu också, att din farfar för många år sedan angrep din grannes farfar, stal hans mark och förslavade hans barn och att era skillnader i levnadsvillkor i dag beror på dessa övergrepp i det förflutna. Är det då inte rimligt att din granne gör anspråk på en del av din mark och inkomst? frågar

Collste. Har du inte en moralisk skuld till din granne?

Han tillfogar: ”Detta är en berättelse från den globala byn. Mina grannar är Malawis bönder, Bolivias gruvarbetare och Filipinernas sluminvånare.”

Men hur ska gottgörelsen gå till? Enklast är förstås om det går att visa att de forna kolonialmakterna alltjämt har stöldgodset i sin ägo – förmögenheter, föremål eller konstskatter – och att någon gör anspråk på det. Än enklare är det om offren är vid liv och driver sak. En grupp kenyaner som under Mau Mau-upproret 1955 fängslades och torterades av den brittiska kolonialmakten erhöll 2013 efter en lång process compensation av Storbritanniens regering.

Vad däremot gäller Herero-folket i Namibia, som med avsikt utrotades av tysk militär 1904, så väntar de fåtaliga

ättlingarna alltjämt på ursäkt och compensation. Detsamma gäller folk i Algeriet, Vietnam, Zimbabwe, med flera, för att inte tala om alla urfolk, inräknat samerna i Sverige.

Listan är till synes ändlös, skadorna enorma, lidandet bottenlöst. Överallt i världen är historiens våld infruset i palats, torg, museisamlingar, monument, idégoods och på bankkonton. Den strukturella rasismen liksom Europas och USA:s migrationspolitik visar dessutom att våldet fortfarande är aktivt. Allra mest anmärkningsvärt är att kolonialismen fortfarande pågår – ibland i form av folkmord som i dagens Brasilien, oftare i form av plundringar av mineraler och andra naturtillgångar.

Gottgörelse blir svårare ju längre tillbaka i tiden förbrytelserna ligger, konstaterar Collste. Fast det svåraste hindret är att

ytterst få regeringar är beredda att ta rättsligt ansvar för sina föregångares fel. Varför ska det demokratiska Portugal betala för det som skedde i den portugisiska diktaturens kolonier? På denna punkt är återigen Tyskland det goda motexemplet.

”Jag hade varit med och delat rovet, alltså måste jag vara med och ta ansvaret,” skriver Sven Lindqvist i en av sina böcker.

Collstes grundtanke är ungefär densamma: Om det drabbade samhället alltjämt lider av förtryckets sviter och förövarnas arvingar njuter dess fördelar, finns skäl till gottgörelse. Det behöver inte alltid vara fråga om ekonomisk compensation. Det kan också handla om försoningsprocesser av olika slag.

Monument över förtryckets representanter bör tas ner eller definieras om. Nya museer bör skapas över dem som gjorde

motstånd och dukade under. Statschefer bör be om förlåtelse för sina föregångares gärningar. I bästa fall överförs också resurser till de drabbade.

I augusti 2019 undertecknade Glasgow University samarbetsavtal med University of the West Indies i Jamaica samt återbetalade motsvarande 250 miljoner kronor. Bakgrunden var att historiker räknat ut att universitetets direkta intäkter från slavekonomin hade uppgått till åtminstone 2,5 miljarder i dagens penningvärde.

För några år sedan inrättade Uppsala universitet ett centrum för rasismforskning, delvis som gottgörelse för att universitetet från 1921 till 1958 härbärgerade Statens institut för rasbiologi. Däremot har universitetet inte utrett hur stora intäkter det fick på 1700-

och 1800-talen från donatorer som blivit rika på plantageslaveri.

En annan del av samma diskussion handlar om kulturarvet. På västvärldens museer diskuteras återlämningar av föremål. Museerna är ofta bra på att finna svepskäl för att behålla stöldgodset. Ett föredöme är Göteborgs stads och Världskulturmuseets återlämning av de tvåtusenåriga Paracastextilierna, ett hundratal mysteriösa och spektakulärt vackra mantlar och gördlar som i början av 1900-talet grävdes fram i Paracasregionen i Peru. År 2009 producerade Världskulturmuseet utställningen ”En stulen värld” som förklarade för besökarna hur dåtidens museichefer dragit fördelar av den koloniala ordningen för att smuggla dem till Göteborg.

Björn Sandmark, dåvarande kulturchef i Göteborg och nyckelperson i striden om

Paracastextilierna, dokumenterar tillsammans med Anne-Marie Ljungberg processen i "Paracastextilierna i Göteborg". I samarbetet mellan politiker och museifolk i Göteborg respektive Lima ser han ett exempel på en gottgörelse som gör båda parterna klokare och rikare, dels därför att de bidrar till historisk rättvisa, dels därför att båda gynnas av ömsesidigt samarbete.

Den rika världen skakar gärna av sig urfolkens och de en gång förtryckta och förslavade samhällenas krav som orealistiska och överdrivna. Men vilket är alternativet till gottgörelse? Ett stillastående godtagande av att makt är rätt? För så vitt vi lever i rättssamhällen och tror på internationell lag finns ingen annan metod.

I ett forskningsprojekt vid University College London har historikerna Catherine

Hall och Nicholas Drape och deras medarbetare digitaliserat tusentals inbundna liggare från 1830-talet. Det brittiska imperiet avskaffade slaveriet år 1833. Beslutet hade dock aldrig fattats förutan ett kompletterande beslut som innebar att staten också ersatte slavägarna för deras "egendomsförlust". Det inrättades en parlamentarisk kommission som i flera år tog emot och utredde slavägarnas anspråk, samt fastställde vilken compensation de hade rätt till. Allt dokumenterades i liggarna. Vi vet exakt vilka slavägarna var och vilka människor de hade i sin ägo, liksom vi vet 1833 års marknadspris för förslavade afrikaner efter kön, ålder, hälsotillstånd och vistelseort.

Slavägarna fick dela på sammanlagt 20 miljoner pund, en svindlande summa som motsvarade 40 procent av statsbudgeten. I

dagens penningvärde: 65 miljarder pund eller 800 miljarder kronor. Staten täckte

utgiften genom långfristiga obligationslån. År 2018 skickade den brittiska motsvarigheten till Riksgäldskontoret ut en tweet som meddelade att obligationsskulden från 1833 var helt återbetald först år 2015, och man tackade brittiska skattebetalare som i alla år "hjälpt till att avskaffa slaveriet". Vad som inte sas var att alla pengarna gått ner i slavägarnas fickor.

Det tog 182 år att kompensera de brittiska slavägarna och deras arvingar. Hur länge ska det då ta att återgälda de förslavade och deras ättlingar? Kommer det någonsin att ske? Är det ens värt att spekulera om frågan? Och likafullt: innan den skulden gottgjorts är ingen fri.

Stefan Jonsson

Trendiga Sevilla – Andalusiens juvel

SÖNDAG 1 MARS 2020

I Sevilla lyser den sydspanska kulturen som starkast och avspeglar sig i arkitektur, gastronomi och kulturutbud. Här är det trendiga resmålets bästa nya tapasrestauranger, de mest inbjudande takterrassbarerna och stadens många genuina flamencoscener.

Andalusiens huvudstad Sevilla breder bekvämt ut sig längs Guadalquivir-flodens

stränder med sin låga och vitmålade bebyggelse. Ingen annan storstad i Spanien känns lika tydligt spansk. Tapas och flamenco – båda är de begrepp intimt förknippade med Sevilla och har till stor del utvecklats här.

De vindlande gränderna i Sevillas historiska kärna rymmer ett ofantligt rikt kulturarv. Det är en sällsynt trevlig plats att gå vilse i. Under tegeltaken, kyrktornen och de höga palmerna finns spår från romersk tid och framåt. Sevillas arabiska förflutna gör sig påmint i såväl enastående byggnadsverk som den granna azulejomosaiken som pryder många barer. Här och var bryts de täta kvarteren upp av boulevarder, grandiosa parker och imponerande palats. Citykärnan är kompakt och de flesta av de stora sevärdheterna ligger på gångavstånd från

varandra. Man är dessutom aldrig många meter från en bar eller ett kafé.

Dagarnas hetta har utformat kulturen i Sevilla sedan urminnes tider. Ingen annan storstad i iberiska Spanien har ett varmare klimat. Skymningen och natten längtar man ständigt efter här. Det är i den ljumma kvällsluften när uteserveringarna fylls med gäster under de doftande apelsinträden som Sevilla kommer till sin fulla rätt.

På dagarna väntar lokalinvanarna in kvällen. Besökare som just anlänt till Sevilla ser sig förvånat omkring vid tvåtiden. Människor försvinner plötsligt från gatorna och butikernas jalousier dras ner. Är det en helgdag vi missat? Nej, i Sevilla håller man hårt på sin älskade siesta, hur illa denna tradition än passar in i vår moderna effektiva tid. Vid fem-sex-tiden öppnar staden igen som av ett trollslag.

Nattlivet i Sevilla börjar sent och är inte sällan familjärt. Du kan sätta dig på en känd terrassbar halv elva på kvällen och undra om stället är på väg att stänga då inga besökare syns till. Att terrassen en timme senare är fylld till sista plats med ungdomar, barn och föräldrar samt nyblivna mammor med barnvagnar bör inte förvåna. Allra sist, vid halv tolv, kommer förstås morfar och mormor, de som sovit längst och ätit kvällsmat sist. Terrassen sjuder nu av liv, det är lördagskväll i Sevilla och festen kan börja. Även om Sevilla vårdar sina traditioner ömt har staden genomgått stora förändringar de senaste åren. I takt med att staden lockar allt fler besökare har traditionella restauranger, tapasbarer och butiker fått allt fler stilmedvetna och moderna konkurrenter.

Nära Isabelabron står numera gourmetsalu- hallen Mercado Lonja del Barranco där man kan ägna en eftermiddag åt att bara provsmaka sig fram bland oväntade läckerheter. Vid torget Alameda de Hércules frodas ett nytt centrum för nattlivet sedan några år tillbaka. Minst 50-60 ställen trängs runt torget och närliggande gator.

Bland många bra tapasbarer här sticker El Aljibe (Alameda de Hercules 76) och Eslava (Calle Eslava 3) ut med sina utsökta och nyskapande tapas.

Några kvarter bort hittar man själva motsatsen till nyskapande tapas: El Reconcillo öppnade sina dörrar 1670 och sannerligen ser det ut som det inte hänt mycket här sedan dess. Den ståtliga baren och dess gäster är något för slitna för att detta ska vara en efterkonstruerad turistfälla. Beställ in en tallrik Jamon

Serrano, se bartenderens klottra ner din beställning med krita på bardisken och insup atmosfären, tjock av historia. En tapa går inte att få i mer original. Enligt legenden är det nämligen just här på Rinconcillo hela tapastraditionen en gång lär ha börjat.

Att besöka Sevilla utan att gå på flamencoklubb är närmast otänkbart.

Utbudet är enormt, från dyra Tablao's där mängder av kostymer och klänningar visas upp inför en till största delen utländsk publik till pyttesmå scener där musiken av tradition nästan alltid är gratis.

Ett mellanting kan vara att föredra om man inte har så många kvällar i Sevilla.

Casa de la Memoria (casadelamemoria.es) och Museo del Baile Flamenco (museodelbaileflamenco.com) ger fina konserter med mindre uppsättningar flera gånger per kväll. För något ännu mer

genuint, leta upp La Carboneria (Calle Cespedes 21) eller barerna El Mantoncillo (Calle Betis 29) eller T de Triana (Calle Betis 20).

I Sevilla är shopping en seriös konstform som praktiseras med glädje och passion. Många gamla familjeägda butiker ligger kvar i centrum och erbjuder inte sällan varor du har svårt att hitta någon annanstans. Kvarteren kring parallellgatorna Sierpes och Tetuan och runt stilfulla torget Plaza Nuevo har många sådana butiker. Lite varstans hittar du delikatessaffärer för skinka, sherry, vin och ost.

Sevilla är inte Madrid och inte Barcelona och någon med känsla för takt undviker att dra upp jämförelsen med en lokalboende. Sevilla är sin egen stolta värld och något av essensen av södra Spanien med alla dess speciella traditioner.

Den som kommer hit förstår genast, annars om inte förr så vid två-tiden när klockan slår siesta.

Anders Pihl

Se och göra

1 Se Sevillas stora symboler

Katedralen och La Giralda

Ett av medeltidens främsta byggnadsverk och världens största gotiska katedral. När spanjorerna erövrade Sevilla på 1200-talet rev man den enorma moské som låg här. Utom minareten, som blev klocktornet La Giralda och Sevillas mest kända symbol.

Av de la Constitución

www.catedraldesevilla.es

2 Förstummande vackra palats

Real Alcázar

Kom tidigt till det imponerande palatskomplexet Real Alcazár. Senare ringlar köerna långa. Missa inte Palacio de Don Pedro från 1360-talet med förstummande vackra mosaiker som blivit förebild för hur man dekorerar väggar, bardiskar och pelare i hela Andalusien.

Patio de Banderas

www.alcazarsevilla.org/en/

3 Vandra på våfflan

Las Setas (Metrosol Parasol)

En jätteskulptur av tyske arkitekten Jürgen Mayer-Hermann som höjer sig över torget som en gigantisk flygande våffla av trä. Under finns ett underjordiskt historiskt museum med romerska mosaiker (Sevilla Antiquarium) och ovanpå en vandringsstig med enastående vy över Sevilla.

Plaza de la Encarnación

www.setasdesevilla.com

Äta och dricka

4 Skyhög kvalitet till låga priser

La Brunilda

På La Brunilda är kvaliteten på tapas skyhög och priserna måttliga. Ofta fullt, ställ dig på kölistan. Prova rödbetsgazpachon och cajunkycklingen.

Calle Galera 5

www.labrunildatapas.com

5 Världens äldsta tapasbar

El Rinconcillo

Klart att du måste besöka världens äldsta

tapasbar, öppnad 1670. Stolt och genuin tapasbar.

Gör gudomliga Boqerones (Panerad ansjovis).

Calle Gerona 40

www.elrinconcillo.es

6 Solnedgångsdrink

Hotel EME Catedral

En klassisk njutning i Sevilla är en drink på de takterrassbarer som ligger tätt kring katedralen.

Kanske allra bästa läget har terrassen ovanpå Hotel EME.

Calle Alemanes 27

www.emecatedralmercer.com

Bo bra

7 Strålande läge med takpool

Hotel Casa 1800

Exklusivt litet boutiquehotell i ett historiskt hus med bekväma rum, ett otroligt läge och en avkopplande takpool.

Calle Rodrigo Caro 6

www.hotelcasa1800sevilla.com

8 Prisvärt hotellfynd

Hotel Cervantes

Genom att ligga i "fel" del av gamla stan får man ofta riktigt bra priser på detta utmärkta fyrstjärniga hotell med egen andalusisk patio. Ändå nära till allt.

Calle Cervantes 10
www.hotel-cervantes.com

Shopping och nöjen

9 Shoppa berömt Sevillakakel

Cerámica Santa Ana

Från stadsdelen Triana har det färgstarka Sevilla-kaklet sitt ursprung. I denna butik hittar man ett brett sortiment av de vanligaste keramikprodukterna, som kakel och krukor, skyltar och prydnadsföremål.

Calle San Jorge 31
www.ceramicatriana.com

10 Flamenco på liten scen

La Casa de Memoria

Det finns många sätt att uppleva flamenco i Sevilla. Välj bort de stora showerna till förmån för intimare scener, som La Casa de Memoria.

Calle Cuna 6
www.casadelamemoria.es

Resfakta.

Tåg: Stockholm–Sevilla via bland annat Hamburg, Paris, Barcelona och Madrid, sammanlagt cirka 4 byten.

Flyg: Flera bolag flyger från Stockholm med byte i till exempel Amsterdam eller Madrid. Nytt för i vår är att SAS satsar på direkflyg från Stockholm.

Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm–Sevilla ca 972 kg per person, tur och retur, inklusive höghöjdseffekt. (För beräkningsmetod se www.klimatsmartsemester.se)

Tidsskillnad: Ingen.

Valuta: Euro.

Språk: Spanska. Befolkningens engelskakunskaper blir allt bättre, men hos äldre personer är det enbart spanska som gäller.

Prisnivå: Prisnivån ligger under den svenska, men hur mycket skiftar givetvis. Alkohol är klart billigare här och tapaskulturen gör att man kan äta mer och godare för mindre pengar.

Ta dig runt: Centrala Sevilla är mycket kompakt och man kan promenera runt större delen av staden. Taxi är billigare än hemma. Det finns bra cykelbanor om man hyr cykel och lokalbussarna är praktiska. Många tycker om att se Sevilla från vattnet och testat en flodkryssning.

Läs mer: www.visitasevilla.es/en.

Böcker: Många känner till kompositören Bizets berömda opera "Carmen", som utspelar sig i Sevilla. Färre att Bizet skrev operan utifrån den utmärkta romanen "Carmen" av Prosper Mérimée, publicerad 1847.

Lysande om polsk historia i neon

SÖNDAG 1 MARS 2020

**Ett museum fullt av neon? Varför inte?
Neon Muzeum är unikt och helt
dedikerat till neonskyltar och dess
historia i Polen.**

Neonmuseet i Warszawa är det enda i sitt slag i Europa och kan med rätta kallas lite småknäppt. Men det är spännande och har blivit en av stadens mest populära attraktioner, omnämnd av både Lonely Planet och New York Times. Det lilla museet, som funnits sedan 2005, har som mission att dokumentera och bevara

neonskyltar från tiden kring det kalla kriget.

Den permanenta utställningen består av hundratal färggranna neonskyltar som kommer i olika former och storlekar, många tillverkade av kända polska konstnärer. Självklart upplysta för maximal effekt. Det går inte att undvika att bli imponerad av uppfinningsrikedomen och de unika egenskaperna hos en tämligen okänd konstform – som föddes ur revolution, tjänade som statlig propaganda och blomstrade under Polens efterkrigstid. Det privata museet har också tagit på sig att driva en kampanj för att bevara originalskyltar i neon som ännu finns kvar i stadsbilden. Eftersom man inte tar emot bidrag från staten lever man enbart på intäkter och stöd från allmänheten.

Förutom guidade turer arrangerar man workshops, filmvisningar och särskilda utbildningsprogram, allt för att väcka intresset för neon.

Colette van Luik

Var: I Warszawas trendiga område Soho i Polen.
Adress: Soho Factory, Building 55, 25 Minska Street.

Entré: Cirka 37 kronor. Guidad tur på engelska, minst 10 personer, cirka 370 kronor per person.

Hemsida: *neonmuzeum.org*.

Övrig info: Öppettider måndag till fredag 12.00–17.00, stängt onsdagar. Lördag 12.00–18.00. Söndag 11.00–17.00.

Populismens era kommer att få ett slut

MÅNDAG 2 MARS 2020

Tidskriften Economist kallar honom ”den engelsktalande världens första postpopulist”. Folk som känner Sir Keir Starmer, favorit till att ersätta fiaskot Jeremy Corbyn som Labourledare i Storbritannien, sägs vara ense om två saker: han är fullständigt anständig, och han är mycket allvarlig.

”De vanligaste orden för att beskriva honom”, skriver Economist, ”är

kompetent, trovärdig, hårt arbetande, försiktig och till och med tråkig”.

Nu när Labour börjat gå till val av Jeremy Corbyns efterföljare är det uppenbart att efterfrågan på en yvig vänsterviftare med ett bagage av socialiseringsvilja, vurm för revolutionärer och ett grumligt öga för antisemitism är låg.

In kommer alltså Starmer, en EU-anhängare vars stora löfte är att försöka ena partiet, få anhängare av Tony Blairs respektive Jeremy Corbyns Labourväljare att sluta flyga varandra i strupen.

Ordvalet ”postpopulist” är intressant. Vi har vant oss vid en era där misstro, hån och till och med hat blivit allt viktigare bränsle för politiskt engagemang.

Polariseringens klyfta har blivit så vid att det känns som självmord att försöka ta sig över den.

Politiker som Corbyn, Boris Johnson, Donald Trump, Bernie Sanders, Brasiliens Bolsonaro och Ungerns Orbán är virtuoser i att på populismens strängar spela fram en refräng med innebörden att allt ordnar sig bara ”folket” slipper dras med ”etablissemangen”.

Vi har vant oss, som sagt – och kanske glömt att allt flyter, allt är i rörelse. Väljarna kommer att tröttna även på denna misstrons epok där hån och upptummar på sociala medier blivit viktigare än respekt och sakargument. Framtiden får utvisa om just Keir Starmer är rätt person för Labour eller Storbritannien. Politik handlar i mångt och mycket om tajming och inget garanterar att tiden är mogen för den första postpopulisten.

Jag har själv suckat över byråkratiska svenska politiker med karisma som en

villagräsmatta i mars. Det har vi varit flera som gjort, och därmed illustrerat klokskapen i talesättet ”vad försiktig med vad du önskar, det kan slå in”.

För jo, nog slog Trump och Corbyn in alltid.

Men populismens era kommer också att få ett slut, polariseringens tid av tutande Twitterlurar och föraktfulla Facebookbubblor kommer att framstå som en kort period av offentligt vansinne, som 1970-talet när det var som enfaldigast och mest dogmatiskt.

Politik är i grunden att gemensamt bygga ett samhälle, inte ett krig som man ska vinna genom att köra över och förnedra sina meningsmotståndare.

Erik Helmerson

erik.helmerson@dn.se

Dela

Boris Johnsons ”frihet” riskerar att låsa in förhandlingar- na i en bur

MÅNDAG 2 MARS 2020

Säga vad man vill om brexit, det skapar i alla fall arbetstillfällen på sina håll. Det brittiska näringslivet kommer att behöva uppemot 50 000 nyanställda för att hantera en fyrdubbling av antalet nödvändiga tulldeklARATIONER. Och det kan bli fler. Siffran gäller om EU och Storbritannien faktiskt kommer överens om ett frihandelsavtal. Förhandlingsbuden lades fram förra veckan, samtalen startar i Bryssel på måndagen och på förhand råder stora motsättningar. Dessutom har premiärminister Boris Johnson uteslutit en förlängning av övergångsperioden efter nyår, och hotar att lämna bordet redan i sommar om han inte får som han vill. Stötesten nummer ett är EU:s krav på gemensamma spelregler. Britterna får inte dumpa marknaden genom slappare miljökrav, försämrade arbetsrätt eller

ohemult statligt stöd till konkursbon. EU-domstolen ska vara kung.

Nonsens, säger Johnson, vi tänker bestämma själva, vi vill bara ha ett avtal som liknar Kanadas och där finns inget sådant trams. EU invänder att den geografiska närheten och sammanflätningen av ekonomierna gör Storbritannien till ett helt annat fall.

Dessutom stod villkoren redan i den politiska deklaration som skrevs under samtidigt med utträdesavtalet.

Därutöver finns ett antal pyrande bränder. Britterna vill ta kontroll över sina fiskevatten, franska och spanska fiskare laddar harpunerna. Londons mäktiga finanssektor kräver vederbörlig respekt, EU erbjuder den status som tillkommer icke-medlemmar.

Framgång i förhandlingarna bygger på förtroende. Och då är det mindre lyckat att

Johnson inte längre vill låtsas om att en gräns uppstår på Irländska sjön eftersom Nordirland i praktiken ska stanna kvar i EU:s tullområde. Det är innebörden av utträdesavtalet. Framhärdar den brittiska regeringen blir i stället en hård gräns på den irländska ön oundgänglig, något som till varje pris skulle undvikas. Risker finns att våldet mellan katoliker och protestanter i Nordirland får ny fart.

Vad Johnson menar går aldrig så noga att veta. Han hade en minst sagt lös relation till sanningen under folkomröstningskampanjen 2016, och han kläcker ofta ur sig saker som inte ens han själv kan tro på.

Frihet var ju hela poängen med brexit! utropar han nu, alltså behöver britterna inte fortsätta leva under Bryssels diktat. Tja, självständighet kan förstås upplevas som ett värde i sig. Men Johnson har också

hela tiden försökt lura i det brittiska folket att ett EU-utträde inte skulle kosta något. I verkligheten går det naturligtvis inte att lämna unionen och ändå behålla allt man gillar.

Om Johnsons ord ska tas på allvar går färden, trots all möda, ned i det avtalslösa tillståndets dike. Tänkbart är att premiärministerns plan i höstas var att lova de eftergifter som krävdes för att nå en uppgörelse med EU, vinna det brittiska valet, lämna unionen på utsatt datum den 31 januari – för att sedan kunna göra som han vill. Ifall nationens ekonomi drabbas, synd.

Troligare är att Johnson helst vill ha ett handelsavtal, och att han inbillar sig ha så starka kort att EU säkert backar. Friskt vågat, allt vunnet.

Där har han med all säkerhet fel. Den enade EU-fronten har hittills inte vacklat,

trots att brittena flera gånger förut trott att det bara är en tidsfråga. Frankrike tänker inte ge London några förmåner. Tyskland är noga med regler och vill inte rucka på den inre marknadens fundament, eller riskera att det eroderas av en fribytare.

Kolumnisten Tony Barber påpekar också i Financial Times (24/2) att EU är väl rustat för den här typen av tekniska förhandlingar och dessutom bättre på försvarsstrider än stora integrationsprojekt. Det fungerade när euron skulle räddas. Nu ska den inre marknaden skyddas.

Oddsens talar ändå för en överenskommelse. Båda sidor har för mycket att förlora på en krasch, även om det vore klart värst för den brittiska ekonomin. Någonstans emellan Dover

Calais borde det vara möjligt att närma sig varandra.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se

Viruset smittar nästan dubbelt så fort

MÅNDAG 2 MARS 2020

De flesta som smittas av covid-19 får milda symtom. Samtidigt är spridningstakten nästan den dubbla jämfört med en vanlig influensa. Det visar en rapport från WHO där 25 experter har analyserat data av smittspridningen för covid-19 i Kina. Analysen av drygt 5 500 coronasmittade visar att symtomen kan variera från inga symtom till allvarliga lungproblem och dödsfall. Symtomen visar sig vanligen 5–6 dagar efter smittotillfället. De flesta blir helt friska. Personer som löpte störst risk

att utveckla allvarliga symtom var över 60 år eller hade en kronisk sjukdom. Bara 2,4 procent av alla insjuknade var under 18 år. I världen har närmare 87 000 personer har smittats av det nya coronaviruset. Drygt 2 900 personer har dött, enligt siffror från söndagen.

DN–TT

Sydeuropéer avråds från att kindpussas

MÅNDAG 2 MARS 2020

Kulturen att kindpussas i tider av - coronavirus har blivit ett hett diskussionsämne, särskilt i Sydeuropa där det är vanligt förekommande. Men även vårt nordiska handhälsande är en potentiell smittorisk.

Italiens hälsominister Angelo Borrelli menar att pussarna bidrar till att viruset sprids och även om något förbud inte har utfärdats uppmanar han italienarna att hålla avstånd. Italien meddelar nu att

nästan 1 700 är smittade och 34 har avlidit.

I grannlandet Frankrike gick hälsoministern Olivier Veran redan på lördagen ut och avrådde människor i såväl Frankrike som andra länder i Europa från att hälsa med kyssar på kinderna men även handskakningar, enligt AP.

Regeringen har utfärdat förbud mot folksamlingar över 5000 personer för att hindra smittspridning. Antalet bekräftade fall i landet var på söndagen uppe i 100 personer.

I Tyskland säger inrikesministern Horst Seehofer (CSU) att han inte längre skakar hand med människor. Anledningen är rädsla för att smittas med viruset, skriver tidningen Bild. Landet har 79 bekräftade fall, enligt Johns Hopkins data.

DN

Tiotusentals flyktingar försöker att ta sig in i EU

MÅNDAG 2 MARS 2020

Turkiet öppnar gränsen och hävdar att över 80 000 flyktingar har tagit sig ut ur landet och in i Europa på några dagar. Grekland säger att nästan alla har stoppats.

Vid gränsen mellan de båda länderna möter DN en ung syrisk familj som väntar på rätta tillfället att ta sig över floden.

Turkarna kallar den Meric och grekerna Evros. Floden som skiljer Turkiet från Grekland är bara några tiotal meter bred, och på sina håll så grund att den går att vada över.

I den lilla byn Doyuran på den turkiska sidan har några hundra flyktingar samlats med sina resväskor och sina plastkassar. Grekland är mycket nära och en man pekar ut ställena där militär brukar patrullera på andra sidan.

– Där borta innanför träden har de en utpost, säger han och pekar en bit uppströms.

I samma ögonblick skymtar vi en båt som snabbt tar sig över floden ytterligare en bit upp, kanske en knapp kilometer från byn. Det går på mindre än en halv minut. Efter Turkiets överraskande besked i torsdags att landet öppnar gränsen för flyktingar som vill ta sig in i EU-länderna

Grekland och Bulgarien har bortglömda platser som denna hamnat i fokus.

Tiotusentals av de nästan fyra miljoner flyktingar som finns i Turkiet har sett beskedet som en chans att ta sig vidare till EU. Vad många inte räknade med var att den grekiska sidan av gränsen är lika stängd som förut. Under lördagen och söndagen utspelade sig våldsamma scener vid gränsövergången Pazarkule ungefär en mil norr om Doyuran. Små grupper av flyktingar kastade sten mot den grekiska gränspolisen och vissa försökte klippa sig igenom stängslet.

Den grekiska polisen svarade med tårgas, pepparsprej och så kallade flashbangs eller ljudbomber. Även kraftigt beväpnade grekiska elittrupper har skickats in som förstärkning. Samtidigt råder ett ordkrig mellan Aten och Ankara.

Grekland hävdar att 10 000 illegala flyktingar har stoppats vid gränsen under ett dygn, nästan alla som försökt ta sig över. Erdogans kommunikationsdirektör Fahrettin Altun sa på söndagen att 80 888 flyktingar hade tagit sig från Turkiet till EU sedan gränsen öppnades.

Enligt människorättsorganisationer finns runt 50 000 migranter längs landgränsen just nu. Vissa övernattar på bara marken i ingenmanslandet mellan stängslen. Men många tar sig ändå över till andra sidan – som här i Doyuran.

På grässlänten ner mot floden träffar vi Asmaa Rashid och hennes man Omar Ghribi. De är här med sin tvåårige son Noffal.

– Vi kanske försöker ta oss över i natt, kanske i morgon. Det gäller att välja rätt tillfälle, säger Asmaa.

Hon visar med handen på sina knän hur grunt vattnet är på vissa ställen.

– Men det är farligt, om grekerna stoppar dig kan du råka illa ut. Vi såg en man som de hade tagit ifrån jackan, byxorna och mobilen och sen tvingat tillbaka igen, säger hon.

Det unga paret kommer från Idlibprovinsen i nordvästra Syrien, det sista området som Bashar al-Assads regim inte har lyckats ta kontroll över. Här strider regimmotståndare förstärkta av turkisk militär, mot regimens trupper som får stöd av ryskt bombflyg. Och det är just situationen i Idlib som i en märklig dominoeffekt har lett till den nya, statssanktionerade flyktingvågen ut ur Turkiet.

Erdogan vill ha Natos och EU:s hjälp att stoppa Rysslands krigsinsats i Syrien. Upp emot fyra miljoner civila i Idlib trycker på

mot gränsen till Turkiet, som redan hyser 3,6 miljoner syriska flyktingar.

– Vi är inte i stånd att klara en ny våg av syriska flyktingar, sa Erdogan i lördags.

– Vi öppnade dörren. Och vi tänker inte stänga den.

På flodstranden i Doyuran delar en hjälporganisation ut kuddar. Barn skickas ut i skogen för att samla ved inför kvällen.

Ingen har något annat skydd mot nattkylan än kläderna de har på sig.

– Om ni kommer tillbaka i morgon är vi nog inte kvar här längre, säger Asmaa Rashid.

Ingmar Nevéus

Dela

Greklands regering i krismöte

MÅNDAG 2 MARS 2020

Den våg av tusentals migranter som försöker ta sig in i Grekland från Turkiet fick premiärminister Kyriakos Mitsotakis att kalla till krismöte på söndagen.

I staden Kastanies sköt den grekiska polisen för andra dagen i rad tårgas mot flyktingar som försökte forcera gränsen, skriver Reuters.

Flera tusen människor på flykt har samlats vid gränsen mot Grekland och EU sedan Turkiet meddelat att man inte längre

kommer att hindra flyktingar från att lämna landet.

Mötet med Greklands nationella säkerhetsråd skulle äga rum under söndagskvällen, efter denna upplagas pressläggning.

Omkring 500 flyktingar ska på söndagen ha tagit sig över Egeiska havet i småbåtar och nått de grekiska öarna Lesbos, Chios och Samos, skriver Reuters. På ön Lesbos hindrade invånare migranter från att ta sig i land, skriver Der Spiegel.

I staden Kastanies, belägen omkring 90 mil nordöst om den grekiska huvudstaden Aten, vadade flera hundra migranter över floden för att ta sig in i Europa.

Den grekiska regeringen meddelade på lördagen att landet inte planerade att tillåta människor att ta sig in i Europa. På söndagen hävdade myndigheter att man hindrat omkring 10 000 personer från att

ta sig in i landet, enligt BBC. Men den turkiske presidenten Erdogans kommunikationsdirektör, Fahrettin Altun, hävdar att 80 888 flyktingar har tagit sig från Turkiet till EU i helgen.

Omkring 13 000 migranter hade på lördagen samlats vid den drygt 200 kilometer långa turkisk–grekiska gränsen. I Kastanies utbröt även då våldsamheter mellan grekisk polis och migranter, där stenkastning möttes av tårgas.

Turkiets beslut att öppna gränsen och tillåta flyktingar att ta sig in i Grekland och EU meddelades på torsdagen som en följd av upptrappningen i Idlib i Syrien, där minst 33 turkiska soldater dödats i en attack från syriska styrkor. Turkiet har vid flera tillfällen hotat EU med att öppna gränsen för de omkring 3,6 miljoner syriska flyktingar som befinner sig i

landet, något man åtagit sig att inte göra i utbyte mot miljardbistånd.

Grekland anklagar nu Turkiet för att styra strömmen av flyktingar i syfte att sätta press på EU.

– Grekland står inför ett organiserat och illegalt försök att kränka våra gränser och vi har stått emot försöket, sade Stelios Petsas, talesperson för den grekiska regeringen enligt Reuters.

Ivan Solander

ivan.solander@dn.se

Björn af Kleen: Om Biden inte rest sig i South Carolina hade han varit död som kandidat

MÅNDAG 2 MARS 2020

Analys

**Washington. Den tidigare
vicepresidenten Joe Biden vann det**

demokratiska primärvalet i South Carolina natten till söndagen.

DN:s korrespondent Björn af Kleen svarar på fyra frågor om bedriften.

1 South Carolina är den första delstat som Joe Biden vinner efter ett par usla prestationer i tidigare primärval. Varför vinst där?

Omkring 60 procent av de som röstar i South Carolina är afroamerikaner. Biden är mycket populär hos den gruppen av väljare, delvis för att han förknippas med Barack Obama, landets första svarte president. Biden har tillbringat åtskillig tid i delstaten och fått stöd av centrala afroamerikanska företrädare, som James Clyburn, en 79-årig politisk veteran och kongressledamot. Som DN:s Martin Gelin skrivit tidigare: ”Att få Clyburns stöd brukar vara synonymt med seger i delstaten”.

2 Innebär vinsten att Joe Biden är med i matchen igen?

Ja, åtminstone om du frågar Biden. Under ett tal i South Carolina i veckan sade han: ”Jag lovar er detta. Om ni skickar iväg mig från South Carolina med en seger i ryggen, då kan inget stoppa mig”. Om inte Biden hade rest sig i South Carolina hade han förmodligen varit död som kandidat – då hela strategin hittills vilat på att nå framgång hos just Söderns afro-amerikaner.

3 Räcker det?

Betydelsen av delsegern här ska knappast överdrivas. Bernie Sanders har fortfarande en rejäl ledning i såväl antal vunna delegater som i opinionsmätningarna inför fortsättningen. Sanders lär utöka ledningen ytterligare på tisdag där 14 delstater går till val under den så kallade supertisdagen. Biden måste fortsätta

prestera väl hos svarta i till exempel Alabama, en delstat med stor svart befolkning som går till val på tisdag, men även vinna mark hos latinamerikanska väljare, där Sanders kampanj visat tecken på framgång, inte minst i folkrika Kalifornien och Texas, supertisdagens två största delstater.

4 Vad säger resultaten i South Carolina om valrörelsens fortsättning?

Att fullt inbördeskrig råder i partiets mittfåra. Svarta väljare i South Carolina sade i helgens New York Times att de gärna ville vara med och definiera partiets kärna och att denna kärna, som de betraktar saken, är Joe Biden.

De företrädesvis vita väljare som dominerade i Iowa och New Hampshire hade en helt annan idé om partiets kärna: Pete Buttigieg eller Amy Klobuchar.

Förvirringen är frustrerande men samtidigt naturlig. Trumps vinst 2016 har ställt alla politiska sanningar på ända. Ingen vet längre vad "valbar" betyder i en västerländsk demokrati. Afroamerikaner, lyder en politisk teori, är realister i valbåsen. De har inte råd att investera i en excentrisk ideolog som Sanders. De måste ställas sig bakom någon som kan driva Trump ut ur Vita huset. "Så ja, vi kommer att ställa oss bakom Biden", sade en afroamerikansk väljare vid namn Chris Richardson till New York Times, "för vi vet att det vita Amerika kommer att rösta annorlunda i det allmänna valet jämfört med vad de säger till en opinionsundersökare eller medierna."

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se

Fakta. Storseger för Biden

Andel röster i procent och delegater.

Joe Biden: 48,5 procent, (32 delegater)

Bernie Sanders: 19,9, (11)

Tom Steyer: 11,3, (–)

Pete Buttigieg: 8,2, (–)

Elizabeth Warren: 7,1, (–)

Amy Klobuchar: 3,1, (–)

Tulsi Gabbard: 1,3, (–)

Övriga: 0,6, (–)

Källor: CNN, NPR, Washington Post

Smutskastning i valkampan- jens slutspurt

MÅNDAG 2 MARS 2020

Jerusalem. Smutskastning, lögner och giftiga rykten präglar den israeliska valkampanjens slutspurt. Men det är långt ifrån säkert att valet i dag, det tredje på mindre än ett år, sätter punkt för den politiska krisen.

”Netanyahus maffia har tagit över Israel!” förkunnade liberala Haaretz i söndagens huvudrubrik. Premiärminister Benjamin Netanyahu å sin sida varnar för att en oppositionsregering skulle sitta i knät på de arabiska partierna och gå fiendens

ärenden. Netanyahus Likud, vars kampanj på sociala medier sköts av sonen Yair och dennes vänner, gör stort nummer av att oppositionsledaren, förre överbefälhavaren Benny Gantz telefon skulle ha hackats av Iran.

Iran, enligt Likuds kampanj, skulle därmed ha uppdagat Gantz utomäktenskapliga snedsprång och skaffat sig ett verktyg att pressa militära hemligheter ur honom.

Underrättelsetjänsterna, som för ett år sedan underrättade Gantz – och Netanyahu – om en trolig iransk cyber-attack mot Gantz telefon, är indignerade över att Netanyahu läckt uppgifterna, som först användes för att genera Gantz under valkampanjen i april 2019.

– Om landets förre ÖB attackeras av Iran borde han kunna räkna med premiärministerns, stöd och diskretion –

inte hans skadeglädje, sade en före detta medlem av underrättelsetjänsten Mossad till DN i fjol.

Gantz varnade på söndagen för att Netanyahulägre planerar att sprida kaos och panik på valdagen med rapporter om det nya coronaviruset i valkretsar med oppositionsmajoritet. Regeringen avfärdade detta som ”dumheter”.

Gantz noterade en motgång i veckan, då en av hans medierådgivare, Israel Bachar – i ett samtal inspelat av en rabbin som står Netanyahu nära – kallade Gantz för ”svag” och ”farlig” för Israel eftersom han ”saknar den handlingskraft” som behövs för att beordra ett större angrepp mot Iran.

Netanyahu och hans närmaste har de senaste veckorna riktat sitt tyngsta artilleri mot polisen och rättsapparaten.

Polisenheten 433, som utreder svåra brott, skall nu själv utredas för sin roll under

utredningarna mot den
korruptionsmisstänkte Netanyahu. Om
Netanyahu fortsätter som tillförordnad
regeringschef också efter valet ser det ut
som om han kommer att försöka göra sig
av med regeringens juridiske rådgivare
Avichai Mandelblit – mannen som fattade
beslutet att åtala Netanyahu, vars
rättegång inleds om ett par veckor. För
detta ändamål, rapporterade tidningen
Haaretz på lördagen, har
premiärministern anlitat en privatdetektiv
med uppgift att rota fram hemligheter från
Mandelblits privatliv. Netanyahu hävdar
att de tre domare som skall fälla domen i
målen mot honom är
”vänstersympatisörer”.

Under de senaste veckornas hårdhänta
offensiv mot åklagarämbetet har en ny
riksåklagare utnämnts. Efter ett par dagar

i ämbetet beslöt denne att inleda en
polisundersökning mot Gantz.

Riksdagsrevisorernas antikorrupcionsråd,
en tidigare opolitisk instans, har nyligen
fått en majoritet av Likudsympatisörer.
Häromdagen upphävde rådet ett tidigare
beslut och gav grönt ljus för Netanyahu att
låta släktingar i USA stå för hans
rättegångskostnader. De många
manövrerna och ommöbleringarna i
rättsväsendet har fått det utmanande
partiet Blåvitts andreman Yair Lapid att
jämföra Netanyahu med Turkiets
president Recep Tayyip Erdogan:
– Vår demokrati står på spel i detta val! En
röst på Likud är ett steg i riktning mot
Turkiet.

Netanyahu, med sedvanlig energi, pendlar
mellan olika mediastudior. Huvudnumret i
hans budskap till väljarna är att han, tack
vare sina nära relationer till Donald

Trump och Vladimir Putin, kan värna om Israels intressen som ingen annan.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com

Syrien stänger luftrummet över Idlib

MÅNDAG 2 MARS 2020

Syrien. Alla flygfarkoster som kränker syriskt luftrum kommer att skjutas ned, meddelar Damaskus efter flera turkiska drönarattacker i nordvästra Syrien.

Beskedet kommer parallellt med uppgifter om att turkiska stridsflygplan skjutit ned två syriska flygplan i Idlibrovinsen i norra Syrien. Piloterna klarade sig oskadda efter att ha landat med fallskärm, enligt statliga nyhetsbyrån Sana. Enligt SOHR rör det sig om stridsflygplan av typen Suchoj SU-24,

som sannolikt bekjuts av turkiska F-16-plan.

TT-AFP-Reuters

Kritik mot Trump – planerar träffa talibaner

MÅNDAG 2 MARS 2020

Afghanistan. USA:s president tänker träffa talibanerna inom kort. Planerna får kritik av den afghanska regeringen, som dessutom säger att den inte lovat att frige några fångar.

Efter att avtalet mellan USA och talibanrörelsen – som enligt planen ska leda till fred i det krigshärjade Afghanistan – undertecknats meddelade Donald Trump att han inom en nära framtid tänker träffa talibanernas ledarskikt.

Planerna fick snabbt kritik av rådgivare till Afghanistans president Ashraf Ghani, som varnar för att mötet riskerar att underminera regeringens redan svaga position.

TT-AFP-Reuters

Här kämpar Musk mot trädkramare och världskrigs- bomber

MÅNDAG 2 MARS 2020

Teslagrundaren Elon Musk har lanserat ett rymdfararföretag och skissat på ett överljudsflygplan. Men den amerikanska entreprenören hade inte

räknat med att tyska trädpirater och världskrigsbomber skulle hota hans nästa mångmiljardprojekt – en jättefabrik i en tallskog utanför Berlin.

Tallskogen som ska jämnas med marken har ett vackert namn: Grünheide, den gröna heden. Från och med nästa år ska hundratusentals Teslabilar om året produceras här, fyra mil sydost om Berlin. Här ska Elon Musks nya ”gigafabrik” snart börja byggas.

12 000 personer ska arbeta i det som blir elbilstillverkaren första stora fabrik i Europa och som förutom bilar även ska tillverka batterier och komponenter för kraftöverföring. Målet är att göra de annars struktursvaga avkrokarna runt den tyska huvudstaden till ett nytt bilmecka. Så lyder i varje fall Elon Musks planer. Problemet är bara att 90 hektar tallskog måste avverkas för att ge plats åt

jättefabriken. För en av världens mest hyllade entreprenörer och problemlösare borde det vara en enkel match att få ett skogsparti nedhugget.

Om det inte vore för att tyska miljövännar bestämt sig för att rädda skogen, samt fladdermössen och skalbaggar som lever där.

Knappt hade Elon Musks planer som lanserades via en kryptisk tweet nått allmänheten i november förra året innan lokala medborgarinitiativ, kolmotståndare, Insekternas vänförening och trädockupanter mobiliserat.

Aktivisterna samlade namnunderskrifter, kallade till demonstrationer och larmade och väsnades för att få biljätten på andra tankar. ”Tesla eller dricksvatten!” och ”Ingen storfabrik i skogen!” ekade slagorden mellan tallarna.

Det hjälpte inte att Tesla lovade att plantera en ny skog på en annan plats: en grupp ockupanter som kallar sig Trädpiraterna hade redan snörat fast sig uppe i trädtopparna.

Protesterna mot Tesla påminner om ockupationen av Hambacherskogen utanför Köln i västra Tyskland, som DN berättat om tidigare. Sedan sju år ockuperas skogspartiet av klimataktivisterna som har bosatt sig i trädkojor och hängmattor uppe i trädtopparna. På så sätt har trädskramarna framgångsrikt lyckats stoppa utvidgningen av en av Europas största brunkolsgruvor, samt orsakat mångmiljonförluster för ägarna.

Även Berlins aktivister har en historia av att stoppa projekt. Häromåret valde den amerikanska nätjätten Google att lägga ner planerna på att öppna en start up-hub i stadsdelen Kreuzberg. Området samlar

stadens antikapitalistiska vänsterrörelse och efter massiva protester mot Google, som anklagades för att driva upp hyrorna och bidra till gentrifieringen, var nätjättens campus plötsligt ett minne blott.

Det bådade inte gott för Elon Musk, som antagligen befarade att även Teslafabriken skulle gå samma öde till mötes.

Samtidigt som Trädpiraterna fick hjälp av polis att ta sig ner från trädtopparna, lyckades två miljöorganisationer få en tysk domstol att tillfälligt stoppa avverkningen. Det var Elons Musks ena problem. Det andra var fyndet av sju amerikanska 50-kilos bomber som blivit kvar nere i marken sedan andra världskrigets bombnätter. Hela området fick spärras av då det fanns risk för att det skulle flyga i luften. Så ser det ut på många håll i Tyskland där man med ojämna mellanrum tvingas evakuera

hela städer efter att en kvarglömd världskrigsbomb hittats i marken. Men medan historiens lämningar går att lösa med teknik (tyska polisens bombgrupper räknas till världens bästa), är den tyska miljörörelsen och forskarkåren splittrad i frågan om huruvida ny teknik kan rädda klimatet. Medan vissa ser elbilarna som en del av lösningen på klimatkrisen och den dåliga luften i städerna, anser andra att det krävs en total omställning av våra levnadssätt om vi ska lyckas stoppa den globala uppvärmningen. Något som striden om Teslafabriken har satt nytt ljus på. Volker Quaschnig är professor i förnybar energi vid Berlins tekniska högskola (HTW) och en av den tyska Fridays for future-rörelsens affischnamn. Han kritiserade domstolens beslut att tillfälligt

stoppa avverkningen och skjuta byggstarten på framtiden för ”absurt”. – Varje försening leder till fler bensin- och dieselbilar, mer koldioxidutsläpp och ökar klimatkrisen, sade han till tidningen Der Tagesspiegel. Andra har ifrågasatt tallskogens betydelse för den biologiska mångfalden. Skogen planterades först efter andra världskriget då behovet av träproduktion var stort. Så varför försvara en skog som kommit till i syfte att huggas ner? Till och med miljöpartiet De grönas vice gruppchef i förbundsdagen ansåg att det är befängt att göra en ”tallskogsplantering till ett slagfält”. – Det har ingenting med omsorg om miljön att göra, sade Oliver Krischer till tidningen. Men alla sätter inte samma tilltro till att omställningen från förbränningsmotorer

till elmotorer ska rädda klimatet. Miljöorganisationer som Ende Gelände och Greenpeace vill se en trafikrevolution ("Verkehrswende") som innebär att personbilarna, oavsett om de drivs av el eller diesel, måste bli färre. I deras spårburna framtidsvision har Tesla ingen plats. Samtidigt som elbilstillverkaren försökte hålla hoppet levande fortsatte den tyska byråkratins kvarnar att mala och förra veckan kom beskedet från övre förvaltningsdomstolen. Domstolen ansåg att mångmiljardprojektet har för stor betydelse för allmänheten och företaget för att skrotas. 12 000 nya arbetsplatser i en region där brunkolet snart ska fasas ut är förståsmumma för lokala politiker och näringslivsidkare. Alltså kunde avverkningen fortsätta.

Planen är att fabriken ska öppna redan nästa sommar. Det är förstås inte en slump att fabriken ska byggas bara 20 minuters bilresa från Berlins nya storflygplats BER som ska förbinda den tyska huvudstaden med världen. Problemet är att bygget av flygplatsen har kantats av så många skandaler att den ännu inte har öppnat. Tio år efter den planerade invigningen. Frågan är vad som blir klart först: skandalflygplatsen eller Elon Musks "gigafabrik"? Berlin håller andan.

Lina Lund

lina.lund@dn.se

Fakta. Teslas första jättefabrik i Europa

Planen är att Teslas nya "gigafabrik" ska öppna sommaren 2021 för produktion av modellerna 3 och Y. Det är Teslas första stora fabrik i Europa

och ska förse den europeiska marknaden med upp emot en halv miljon bilar om året. Biltillverkaren har sedan tidigare mindre produktionsenheter i Nederländerna. Förutom bilar ska fabriken även tillverka batterier och komponenter för kraftöverföring. 12 000 arbetsplatser ska skapas i fabriken. Den ska byggas i Grünheide, cirka fyra mil sydöst om Berlin, i delstaten Brandenburg. Marken har Tesla köpt för motsvarande 440 miljoner kronor.

Sociala medier hjälper nätspanare lösa brott

MÅNDAG 2 MARS 2020

Med hjälp av internet och sociala medier hittar de mördare, djurplågare och klarar upp gamla fall. Nätets privatspanare har blivit allt fler. Forskare ser risker med att amatörer blandar sig i utredningar, men tycker ändå att polisen har mycket att lära av dem. Filmklippet heter "1 boy, 2 cats" och ser ut att visa en tonårig pojke som ligger på en

säng och leker med ett par kattungar. Men så plockar pojken upp katterna, lägger dem i genomskinliga, förslutna plastpåsar och använder en dammsugare för att suga luften ur dem så att katterna kvävs till döds.

Det är upptakten till Netflixdokumentären ”Don’t fuck with cats. The search for an internet killer” som hade premiär i år. Den handlar om hur en djurplågåre lägger upp obehagliga filmer på nätet där han på olika sätt torterar katter till döds: dränker dem, matar ormar med dem.

Men framför allt är det berättelsen om personerna som går ihop på Facebook och samarbetar för att hitta pojken bakom dåden.

Miniserien skildrar detta minutiösa arbete, där privatpersoner med hjälp av sociala medier och internets sökverktyg skärskådar varje detalj i bevismaterialet –

vilken typ av dörrhandtag eller eluttag som går att skönja i filmklippens bakgrund, vilka ljud som hörs – för att hitta tecken på vem pojken kan vara. Vid ett tillfälle skymtar en trappa i ett gatuhörn förbi, så med hjälp av Google Maps söker gruppen på gatunivå igenom varenda korsning i staden för att hitta platsen som överensstämmer med den på bilden. När pojkens grymhet eskalerar, och han utför ett faktiskt styckmord på en student, trappas jakten upp. ”Don’t fuck with cats” (som fått den svenska titeln ”Tassarna bort från katterna”) är en intressant studie i hur skrivbordsdetektiver och cyberspanare med hjälp av modern teknologi kan lösa ett brott där polisen har gått bet. När många av informationssamhällets övervakningsfunktioner blivit tillgängliga för allmänheten växer också denna grupp

av privatspanare i både antal och kompetens.

– Tillgången till sociala medier var den verkliga förändringen. Innan dess var det en mycket manuell process med att besöka bibliotek, granska mikrofilmer och gamla trycksaker, säger Todd Williams.

Han driver The Doe Network, ett nätforum som samlar hundratals frivilliga spanare för att hitta och identifiera personer som saknas i samband med brott.

– Vi fokuserar på de minsta detaljer, saker som hittats på en brottsplats: en nyckelring, en knapp, en penna. Sådant som kanske verkat oviktigt vid första genomsökningen, säger Williams.

Redan när han var 17 år gammal, 1987, började han jobba på sitt första fall, en oidentifierad kvinnokropp. Det tog honom tio år, men när han hittade en efterlysning gjord av kvinnans syster i Arkansas

lyckades han lägga pusslet, vilket ledde till att kroppen kunde identifieras.

I Sverige finns ett uppmärksammat exempel med nätgrävande civilpersoner. Gruppen kallades för Flashbackgrävarna. Gruppen, med hundratals anonyma användare, slog igenom på internetforumet Flashback år 2011. De tog fram bevis som visade att naturfotografen Terje Hellesø manipulerat fotografier på lodjur och mårddhundar.

Avslöjandet fick stort genomslag och Flashbackgrävarna tilldelades Sveriges Radios då nyinstiftade pris, Årets medieorm. I motiveringen stod att gruppen visat hur ”värdefullt kollektivets samlade kraft och kompetens kan vara för ett journalistiskt avslöjande”.

DN har nio år efter gruppens genomslag varit i kontakt med en av användarna. Han

har i dag lämnat gruppen och vill förbli anonym i texten.

Anledningen är, säger han, att han inte vill kopplas samman med Flashback som plattform, då den, med mannens ord, har ett visst ”dåligt skimmer” över sig.

– Jag har gått från tonåring till vuxen, och har varken tiden, orken eller lusten att göra det längre. Därmed inte sagt att jag inte läser på Flashback längre. Det är, även om tonen kan bli alltför extrem, på många sätt ett fantastiskt forum.

Framgången när användarna undersökte Terje Hellesøs bilder berodde enligt mannen mycket på att de hundratals användarna – som i stort sett inte hade någon aning vilka de andra var – kunde samlas kring ett gemensamt mål.

– En startar i gång något och andra hakar på. Det är som en snöboll som blir större

och större, där man hjälps åt att hitta nya fakta.

– Det var ganska fantastiskt i ett anonymt forum, där det finns alltifrån politiska extremister och knarkare till högutbildade akademiker. De kanske aldrig skulle prata med varandra i riktiga livet, men där kunde de gå samman och börja gräva. 2013 kom Flashbackgrävarna åter på tapeten. Då sedan en mindre grupp om sex anonyma användare lyckats ta fram avgörande uppgifter kring den tonåring som dödat flera katter i stadsdelen Högsbo i Göteborg.

En person som ingick i den gruppen berättade senare för Göteborgs-Posten hur man gått till väga. Genom att bland annat konstruera en speciell hemsida hade en av grävarna lyckats få den misstänkta personens förtroende, och denne började berätta vad den gjort.

Polisen bekräftade senare att uppgifterna som gruppen delgett varit av betydelse för att den misstänkte skulle gripas. Personen dömdes senare för djurplågeri.

En annan civildetektiv med internet som arbetsredskap är amerikanen Billy Jensen. Han jobbade tidigare som kriminaljournalist och skrev för fem år sedan en artikel för Rolling Stone om fallet med internetjakten på kattmördaren som sedan låg till grund för Netflixdokumentären "Don't fuck with cats".

Liksom nätdetektiverna i den dokumentären valde han att börja utföra egna utredningar med hjälp av internet och sociala medier. Då hade han jobbat i 17 år med att skriva artiklar om brott.

– Droppen för mig var när jag såg videon där en man i Chicago, Marques Gaines, blir nedslagen och överkörd på öppen gata.

På presskonferensen bad de anhöriga om hjälp att hitta mördaren. Då fick jag, efter 17 år av att skriva artiklar utan avslut, helt enkelt nog. "Det här måste upphöra", sa jag bara. Jag visste inte att jag skulle lyckas, men jag identifierade faktiskt våldsverkaren, säger han till DN.

Enligt sin hemsida har Jensen löst eller hjälpt polisen lösa tio mord, och polismyndigheter kontaktar honom som digital konsult vid brottsutredningar. Det innebär att han hjälper till att identifiera innehållet i ett videoklipp eller att via sociala medier sprida efterlysningar och fantombilder.

Tillsammans med tidigare polisen Paul Holes driver han podcasten "The murder squad", där även lyssnarna deltar med tips och teorier för att lösa gamla fall. Billy Jensen har även skrivit boken "Chase darkness with me", som beskrivs som både

hans biografi och ett utbildningsmaterial för den som vill lära sig lösa brott via nätet.

Han säger att vem som helst kan använda de sociala medier-tekniker han använder, men att det kräver en väl tilltagen budget. – Jag kan lägga in annonser och efterlysningar som är platsspecifika och bara visas på en viss ort, och därigenom nå många personer på den platsen. Men annonsen måste också vara engagerande och få folk att vilja agera.

Att privatpersoner engagerar sig i utredningar är inte alltid så populärt från myndighetshåll. Enligt Todd Williams på The Doe Network beror det på att allt fler har börjat jobba med det.

– Där det förut fanns en handfull människor som gjorde den här sortens arbete, så har antalet detektiver växt och

forumen kan bli lite för högljudda för en del myndigheter.

Över lag finns en risk med att arbeta utanför de satta riktlinjerna när man försöker lösa brott, säger han. Målet är att skapa en tydlig definition av vad ”hjälpa till” innebär, så att resultaten av samarbeten förbättras.

– Att ta lagen i egna händer är något man ska se på med största allvar. Den lagliga processen kan vara långsam och bristfällig, men den måste respekteras.

Polisforskaren Stefan Holgersson, lektor vid Linköpings universitet, ser även han risker när utomstående engagerar sig i en polisutredning.

Då handlar det framför allt om att medier eller allmänhet genom sitt agerande påverkar vittnen eller förstör annan typ av bevisning, säger han.

– Däremot om det handlar om att ge tips och uppslag så är det positivt. Det går att dra en parallell till Missing peoples verksamhet. De mötte initialt i många fall motstånd från polisen, men numera ingår den som ett viktigt komplement till polisens arbete, säger Stefan Holgersson. Han menar att det blivit vanligare i Sverige att andra aktörer än polisen (som säkerhets- eller försäkringsbolag) bedriver egna utredningar. Det skapar, säger han, ett slags parallellt rättssystem där skuld hanteras vid sidan om rättsväsendet.

– När det gäller vissa organisationer som arbetar med brott på nätet så är polisens verksamhet så pass undermålig att de i princip utför de arbetsuppgifter som polisen egentligen borde utföra, säger Stefan Holgersson.

Han tycker också att polisen har något att lära sig av de nätverken av privatspanare

och hur de agerar för att hitta nya uppgifter.

– Absolut. Även om det finns undantag på individnivå har polisen generellt sett dock svårt att ta in kunskap utifrån. Det har blivit tydligt när jag studerat dessa frågor, men det gäller också annan typ av kunskap. Andra forskare har dragit liknande slutsatser, säger Stefan Holgersson och fortsätter:

– Polisledningen har sitt fokus på bilden av polisen, inte på innehållet i verksamheten. Det är ett strukturellt problem som fortsätter i och med att det på kort sikt är positivt med en sådan strategi för förtroendet för Polismyndigheten.

För nio år sedan, när Flashbackgrävarna prisades i Sverige, kom samtidigt stark kritik mot forumet och den hätska stämningen som då rådde där. Mannen

som ingick i nätverket, och som DN i dag talat med, säger att en av anledningarna till att han slutade var den upptrissade stämning som uppstod efter avslöjandet kring Terje Hellesøs bilder.

– Jag får erkänna att det fanns en tendens att bli ”keyboard warrior”. Man drogs med, även om det aldrig fanns någon vilja att skada någon. Jag kunde känna:

”Människan ligger redan ned, nu kanske det är dags att sluta puckla på.” Det var i den vevan jag lade av. Det är det farliga med nätet, att en del inte har några spärrar.

Även om han själv inte deltar i sökandet efter nya uppgifter går han ibland in för att följa ryktesspridningen efter uppmärksammade händelser. Han ifrågasätter dock om det blivit som förutspåddes i början av 2010-talet; att

internetdetektivernas arbete kunde bli revolutionerande för brottsutredningar.

– Den framtidsandan kanske har mattats av något. Det finns fortfarande en vilja att avslöja information, men det görs nog inte av den stora massan på samma sätt. Det måste till att någon har en begynnelse till ett scoop för att det ska kunna dra i gång, säger han och ställer sig en öppen fråga:

– Kanske var det förr också lättare att ta reda på saker? Innan det fanns lagar som skyddar våra personuppgifter, och innan folk förstod att de måste vara nätsmarta och dölja sina profiler.

Kristofer Ahlström

kristofer.ahlstrom@dn.se

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

Detektiver på nätet.

Websleuths.com

I maj 1999 lanserades denna databas och diskussionsforum där tiotusentals användare diskuterar och bidrar med information om brott, rättegångar och olösta fall. Sidan har bidragit till att flera brott lösts, till exempel mordet på lottovinnaren Abraham Shakespeare 2009.

The murder squad

Podcast som drivs av tidigare polisen Paul Holes och krimjournalisten Billy Jensen. De gräver djupt i gamla olösta mordfall och tar hjälp av lyssnarna. I januari 2020 ledde deras arbete till att en person greps för ett 40 år gammalt mordfall.

Bellingcat.com

Kallar sig för "the home of online investigation" och är ett kollektiv bestående av researchers, utredare och medborgarjournalister. Har bland annat gjort avslöjanden om vilka som låg bakom förgiftandet av den ryske dubbelagenten Sergej Skripal.

Herzls moderna tankar lever farligt i dagens Israel

MÅNDAG 2 MARS 2020

Första gången jag besökte Herzmuseet på Herzlberget i Jerusalem var på 90-talet. Museet hade öppnats 1960 och var ganska bortglömt. Det bestod av dokument och bilder som beskrev Herzls liv som den moderna sionismens – den politiska

sionismens – grundare. Ett museum med små uttryck som upplevdes som mer eller mindre irrelevant för Israels politiska och kulturella offentlighet. Men för mig var det en orörd källa till mina tankar kring det märkliga fenomenet Herzl och hans sionism. Museet stängde i början av 00-talet och öppnades igen 2005, renoverat och ombyggt.

Nyligen sökte jag upp museet igen. Det ligger fortfarande på Herzlberget, den begravningsplats där Israels ledare ligger begravda, med den stora begravningsplatsen för soldater alldeles intill på östra sidan och med minnesplatsen för Förintelsen Yad Vashem på västra sidan av berget. Herzls kvarlevor flyttades från Wien till Herzlberget 1949. Det ligger på en liten kulle högst upp på toppen.

Det nya Herzmuseet – The Herzl Center – var något annat än det jag besökt mer än tjugo år tidigare. Ny större lokal, en helt ny utställning. Theodor Herzl presenterades nu med sitt judiska namn Benjamin Zeev och Theodor i parentes – en anakronism eftersom Herzl med sin assimilerade bakgrund stod långt från den religiösa judendomen.

Enligt hans manifest ”Judestaten” (1896) skulle de tre monoteistiska religionerna ha samma status i den judiska staten. I presentationen av museet, där nu artefakterna och texterna hamnat i bakgrunden och slagorden i förgrunden, beskrivs syftet med museet vara att ”främja Herzls sionistiska vision hos den unga generationen, för att garantera en judisk framtid med värderingar, vision och medvetenhet.”

Mina första besök på museet ägde rum i en period som präglades av förväntningar som var knutna till Osloavtalet 1993. Den nya politiken som skulle leda till fred med palestinierna och en tvåstatslösning. Det var inte förvånande att begreppet "postsionism" myntades under denna tid. Betydelsen av uttrycket var att sionismen, under årtiondena efter Israels grundande, spelat ut sin roll. Att det nu var dags för en ny nationell värdegrund och en ny nationell berättelse som förmådde inkludera alla landets invånare.

På den tiden pågick en kulturkamp mellan postsionismen och den religiöst inspirerade högersionismen. Idén om en stat som alla andra stod mot föreställningen om en Gudsstat.

Den kampen avgjordes redan för tjugo år sedan. De senaste mandatperioderna har politiken dominerats av den

nationalistiska och religiösa högern. Med majoritet i Knesset, Israels parlament, kunde de 2018 driva igenom Nationalstatslagen. Den är ett uppenbart försök att undergräva Självtändighetsförklaringen från 1948. Självtändighetsförklaringen talade om etableringen av den judiska staten men också om Israel som en demokrati och allas lika rättigheter i Israel, oavsett religion och etnicitet. Nationalstatslagen urholkar budskapet genom att slå fast att det enbart är judarna som har rätt att utöva "nationellt självbestämmande" i Israel.

Vi vet inte hur Israels regering ser ut efter valet 2 mars – men en viktig uppgift för en regering som vill vara demokratisk i ordets rätta bemärkelse måste vara att avskaffa nationalstatslagen.

Anders Carlberg

Ledare: Rädslan för flyktingar gör Europa svagare

TISDAG 3 MARS 2020

Turkiets president Recep Tayyip Erdogan bedriver ett politiskt spel med människoliv som insats när han återigen talar om att öppna gränsen mot Europa för landets flyktingar från Afghanistan och krigets Syrien. Sådana har Turkiet tagit emot

många, omkring 3,6 miljoner bara från Syrien. Under det dramatiska flyktingåret 2015 kom som en jämförelse 1,3 miljoner asylsökande till Europa.

Att påtala cynismen i Erdogans agerande må vara sakligt korrekt, men kommer i de fall avsändaren är från EU eller något av dess medlemsländer att ofelbart ackompanjeras av ljudet från krossat glas. Det är trots allt vår rädsla för att ta emot betydligt färre flyktingar än Turkiet tagit emot, som gör att EU betalat Erdogan 6 miljarder euro för att hindra dem från att komma hit.

För de pengarna har vi unnat oss den flyktingpaus som bland annat Sverige utlyste efter 2015. Erdogans utspel avslöjar hyckleriet i denna position. Bara för att Sverige och andra EU-länder inte längre tar emot lika många människor från krigets krishärdar så har de inte slutat vara

på flykt. Det talades då vitt och brett om att ”hjälpa på plats”, men länder i närområdet som Turkiet hade redan då tagit emot miljoner människor och snarare än att få hjälp används de nu som redskap för politisk utpressning gentemot väst. Någon alternativ lösning på flyktingkrisen har inte stått att finna och det är detta faktum som i form av Erdogans utpressning nu hemsöker Europa. Redan för knappt tio år sedan skrev den amerikanska statsvetaren Kelly Greenhill om hur stater använt hot om massmigration i politiska syften under efterkrigstiden. Hon konstaterade 56 sådana försök mellan 1951 och 2006, ofta från auktoritära ledare som Kubas Fidel Castro, Östtysklands Erich Honecker och Libyens Muammar Khaddafi. Försöken var mycket framgångsrika, i 73 procent av fallen fick de hotande staterna igenom en

del av sin vilja och i hela 57 procent av fallen rent av det mesta.

Vill diktaturer få Europa att dansa efter deras pipa ska de alltså hota med människor på flykt. Detta vet Erdogan. Denna insikt belyser också vad som är Europas realpolitiska svaghet gentemot sådana regimer: Rädslan för invandring och invandrare. Den politiska viljan att göra vad som helst för att hindra flyktingar från att komma hit försvagar Europas ställning i världen.

Invandringsrädslan som politisk kraft gör inte bara EU öppet för utpressning. Den får unionen att agera i strid med sina värden och intressen. I syfte att få andra länder att hindra migranter kommer samarbeten att knytas med de auktoritära och hänsynslösa, som är mest villiga att utföra detta inte sällan smutsiga hantverk på bekvämt avstånd från vår egen åsyn.

Ännu ett pris för sådana samarbeten är att svika allianser med långsiktigt stabiliserande krafter, som när Turkiet i höstas tilläts anfalla kurderna under europeisk tystnad.

Under den nuvarande icke-politiken driver EU mot att stödja de värsta och brutalaste i vår nära omvärld och svika förtroliga samarbeten för fred och stabilitet. Det kommer förstås bara att göra ännu fler områden förtryckta och krigshärjade, och då blir flyktingsituationen ännu värre och Europa ännu mer utsatt.

Så här ser alternativet ut till ett ordnat europeiskt flyktingmottagande. Bara med ett sådant kan Europa gentemot sina södra och östra grannar bli en kraft för fred, demokrati och öppenhet.

DN 3/3 2020

Nu har Demokraterna chansen att rösta bort vänsterpopu- lismen

TISDAG 3 MARS 2020

Jättarna Kalifornien och Texas röstar, men också mindre kap som Virginia, Minnesota och Alabama. Supertisdagen i

Demokraternas primärval, där 14 delstater utser en tredjedel av de knappt 4 000 delegaterna till konventet i sommar, gör onekligen skäl för sitt namn.

Vänstersenatorn Bernie Sanders leder fortfarande loppet, och hotar att koppla greppet om platsen i höstens final mot Donald Trump. Men efter helgens övning i South Carolina har det ständigt skiftande racet åter ändrat karaktär.

Joe Biden verkade vara politiskt död, återuppstod i stället och har gjort comeback som mittfältets starkaste spelare. Pete Buttigieg gav upp, fler lär hoppa av efter tisdagen. Mångmiljardären Michael Bloomberg gör nu däremot valdebut, efter att redan ha satsat 500 miljoner dollar på tv-reklam och spinndoktorer. Hans gränslösa privata förmögenhet är hans enda politiska talang.

Sanders, 78 år gammal, Biden, 77, Bloomberg, 78. Föryngring och modernism ser det inte ut som, även om bara Sanders har haft en hjärtinfarkt. Men bättre än så här kunde inte Demokraterna trots flera år av Trump.

Titelhållarens maktmissbruk, lögner och förakt för rättsstaten är goda skäl att sänka honom. För att klara det måste Demokraterna nu fokusera på att hitta kandidaten som kan vinna, och är värd att göra det.

Den personen är inte Bernie Sanders. Populisterna Trump och Sanders skulle säkert leverera en gapig sluggerfest utan like, men det skulle bli ett erbarmligt val för amerikanerna. Sanders charmar förvisso Demokraternas unga aktivister, men riskerar att bli manglad av Trump som den socialist han faktiskt är.

Sanders viftar bort oron för att mittenväljare skulle rata hans radikalism, och lovar att enkelt kompensera genom att mobilisera nya entusiaster. Inget tyder på att det stämmer. Valdeltagandet i de delstater Sanders vunnit har varit en besvikelse, till skillnad från i South Carolina där framför allt de svarta gav Biden segern.

Förörternas kvinnor gav Demokraterna stora framgångar i mellanårsvalet 2018, för att de erbjöds sansade kandidater. Med Sanders som frontman i höst är partiets majoritet i representanthuset tvärtom i fara.

Felet med Sanders är politiken. Att skrota de halvprivata sjukförsäkringarna kan låta vettigt för en europé, men de 155 miljoner amerikaner som berörs vill inte bli av med dem. Att konfiskera 20 procent av aktiekapitalet i företagen och ge det till

arbetarna luktar svenska löntagarfonder. Att göra allt från universitet till dagis ”gratis” låter snällt men kostar astronomiska summor.

Ekonomiskt låter Sanders som en övervintrare från Europas vänstervåg på 70-talet. Skillnaden är att hans amerikanska megastat inte ska bekostas av vanliga människors skatt, utan endast av de giriga kapitalisterna. De som räknar på hans program ser ett svindlande budgetunderskott.

Sanders avskyr dessutom frihandel ännu mer än Trump. Och precis som en svensk vänsterpartist har han ett gott öga till socialistiska diktaturer i omvärlden. Kanske har han redan lämnat walkover i den ständiga vågmästarstaten Florida genom att berömma Kubas sociala insatser.

Det är sant att Sanders möjligheter att orsaka skada skulle begränsas av en fientlig kongress. Men Trump har visat att presidentmakten kan utnyttjas till allt möjligt, inte bara i utrikespolitiken. Joe Biden är sannerligen inte felfri. De bättre alternativen försvann i bruset, medan den förre vicepresidenten lever på sitt kända namn och sin koppling till Barack Obama. Biden är till åren och har en fallenhet för verbala grodor, och under kampanjen har det ibland verkat hänga ihop.

Vad Biden ändå kan är att verka sympatisk, och låta såväl samhällets institutioner som privata företag sköta sitt jobb. Någon revolution blir det inte, men efterfrågan på sådant är ändå lägre än Sanders tror. I presidentvalet har Biden bäst chans att samla den breda koalition som Demokraterna måste ha, arbetare,

medelklass, företagare, kvinnor, män,
svarta, hispanics.

Dramat har fler akter efter supertisdagen.

Om Demokraterna satsar på Bernie
Sanders finns inget lyckligt slut.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se

”Coronaviruset kan få globalise- ringen att backa”

TISDAG 3 MARS 2020

DN. DEBATT 20200303

**En omfattande epidemi med karantäner
och stoppade transporter kan i ett
känsligt läge för världsekonomin
ytterligare bromsa den. Företagen
kortar produktionskedjorna och
globaliseringen börjar backa. Efter ett**

antal år kan totalkostnaderna bli betydande: för världen som helhet blir inkomsterna blir lägre och fattigdomen biter sig fast längre, skriver Klas Eklund.

Det nya coronaviruset sprider sig. Det kan verka cyniskt att diskutera dess ekonomiska effekter medan människor dör. Icke desto mindre bör vi göra det. Viruset kan ge långtgående effekter på världsekonomin.

Epidemier är inget nytt. Bara under senare år har vi sett sars, ebola och svininfluensa. Den vanliga synen bland ekonomer är att epidemier slår mot produktion och handel under ett par kvartal, men att återhämtningen normalt går snabbt när spridningen stoppats och produktionen kommer i gång. Ibland blir återhämtningen till och med starkare än nedgången, när förlorad mark tas igen.

Produktionskurvan kommer då att se ut som ett V, där den högra uppåtgående skänkeln når över den vänstra nedåtgående.

Till att börja med trodde många att vi även denna gång skulle få se ett V-format förlopp, som vid sars-epidemin för 17 år sedan. Vi kan emellertid nu konstatera att de ekonomiska effekterna blir allvarligare. Det blir inget V, snarare ett U – och risken är att återhämtningen blir än svårare och mer långdragen än så.

Ett skäl är att Kinas ekonomi nu är mycket större och mer integrerad i världsekonomin. Det medför allvarliga ekonomiska avbräck, samtidigt som både sjukdom och ekonomiska problem snabbt kan sprida sig till andra länder. Ett annat skäl är att det nya coronaviruset slagit till vid en känslig tidpunkt, då globaliseringen

redan befinner sig på reträtt och ekonomierna är sårbara.

Vad gäller de förstnämnda, direkta effekterna ser vi att smittspridningen nu bromsar in i Kina. Fabriker som varit stängda börjar öppnas, men det tar tid att få i gång produktionen eftersom miljontals arbetare på grund av karantän och stoppade transporter fortfarande befinner sig i hembyarna, långt från sina arbetsplatser.

Statistik över produktionsbortfallet har börjat trilla in. Den visar på en abrupt nedgång. Transportsektorn har den gångna månaden haft 80 procent lägre beläggning än normalt. 200 miljoner färre människor har kommit tillbaka till städerna efter det kinesiska nyåret. Biobesöken har fallit med över 99 procent. Elproduktionen minskar. Kolanvändningen har halverats. Många

företag rapporterar att de går med förlust och att de kan hålla ut högst ett par månader innan de måste lägga ner. Investeringsplanerna har stört dykt. Fastighetsmarknadens omsättning är bara en tredjedel av den normala. Så kallade sentimentsindikatorer – som visar framtidstron – har rasat till den lägsta nivån någonsin. Och detta gäller för hela Kina, inte bara den hårdast drabbade Hubeiprovinzen.

Sammantaget medför detta att Kinas bnp-tillväxt under första kvartalet blir negativ. Kinas ekonomi krymper; kanske med ett par procent, kanske mer. Det ska jämföras med en tillväxt på 5–6 procent i normala fall.

Eftersom Kina utgör en femtedel av världsekonomin betyder bara detta att världens tillväxt under första kvartalet

dämpas med cirka 1,5 procentenheter; en effekt långt större än vid sars.

Och då har vi ännu knappt ens börjat se effekterna i andra länder. Epidemin har hittills nått över 50 länder och fått rejält fäste i Sydkorea, Italien, Japan och Iran. Dessa fyra står för nästan 10 procent av den globala ekonomin. Tillsammans med Kina är med andra ord redan en tredjedel av världens bnp direkt påverkad.

Karantänsbestämmelser, produktionsnedskärningar och minskade transporter även i dessa länder kommer att ge direkta effekter på global bnp även under andra kvartalet.

Till detta kommer de indirekta effekterna i andra länder av att produktionsenheter hålls stängda och transporter ställs in. Världens företag är hopknutna i ett nät av underleverantörer och produktionsenheter i många länder. Kina är världens största

exportör av industrivaror och halvfabrikat. Om detta system skadas, påverkas produktionen negativt även i länder dit det nya coronaviruset inte nått. Företag i Sverige kan få brist på insatsvaror, inte för att viruset sprids i Sverige utan för att det har spritts i länder där underleverantörerna finns och där produktionen stoppats av karantänsbestämmelser.

Psykologi är ännu en faktor som ger negativa effekter. Medierna rapporterar och vi blir rädda. Vi ställer in resor, konferenser, jobbar hemifrån, shoppar mindre – vilket kan vara berömvärt, men sänker produktionen. Allt detta påverkar också finansmarknaderna. Börserna skräms av produktionsminskningar och framtida vinstfall – varvid placerare passar på att ta hem vinsterna efter en

tidigare uppgång. Så faller börserna, och pessimismen tar ett varv till.

Sammantaget medför alla dessa direkta och indirekta konsekvenser att världsekonomin som helhet kommer att växa långsammare i år än vad prognosmakarna tidigare trott – med földeffekter på arbetslöshet och inkomster. Riktigt obehagligt kan det bli om smittan får fäste i USA och Tyskland – stora ekonomier med omfattande handel – och i Afrika, med dess stora och växande befolkning och sämre möjligheter att stoppa smittspridning.

Men viruset – och virusbekämpningen – kan ge ännu vidare effekter. Det senaste kvartsseket har kännetecknats av globalisering. Världshandeln har ökat, liksom investeringar över gränserna. Många varor produceras i globala ”produktionskedjor” med komponenter

från flera tillverkare i olika länder. Det har gett högre produktivitet och bidragit till att fattigdomen i världen fallit markant.

De senaste åren har den här processen hotats. Brexit skapar nya handelshinder. Handelskriget mellan Kina och USA har höjt tullar på många varor. Rivaliteten mellan stormakterna om vem som ska styra framtidens AI och 5G riskerar att driva fram en klyvning av världsekonomin, där inte minst europeiska företag kan komma i kläm.

Tullar och handelshinder fördyrar och försvårar internationell arbetsfördelning. Följden är att många företag ser över sina produktionskedjor för att göra dem mindre sårbara. Man omlokaliserar produktion till vad som uppfattas som säkrare områden. Världshandeln växer numera bara hälften så snabbt som före finanskrisen. En omfattande epidemi med

åtföljande karantäner och stoppade transporter kan i detta känsliga läge ytterligare bromsa handel och investeringar. Företagen kortar produktionskedjorna en vända till. Globaliseringen börjar backa. Den utvecklingen lär ge långsammare produktivitetstillväxt. Efter ett antal år kan de ackumulerade kostnaderna bli betydande: för världen som helhet blir inkomsterna blir lägre, fattigdomen biter sig fast längre. De ekonomiska viruseffekterna kan alltså bli klart mer långsiktiga och obehagliga än vad de flesta räknar med.

Klas Eklund, senior economist, Mannheimer Swartling, bland annat författare till boken "Kina – den nygamla supermakten"

Cheferna som skor sig på bluffen med bitcoin

TISDAG 3 MARS 2020

DN har avslöjat en bedrägeri-verksamhet i industriell skala – med hundratals anställda och tusentals offer över hela världen.

I sociala medier skryter "Fadern" bakom bitcoinbedrägerierna med ett lyxliv med vapen och snabba bilar. I hans affärsnätverk finns högt uppsatta politiker i flera länder.

I samarbete med det internationella journalistnätverket OCCRP kan vi nu avslöja ytterligare två bedrägerifabriker – i Albanien och Georgien. En av ägarna är rådgivare till Albaniens försvarsminister.

Paris, 4 januari 2020.

Från sitt rum på Hyatt Regency Paris Étoile har Jakob Keselman en strålande utsikt över Eiffeltornet. Han sitter vid ett panoramafönster med datorn på ett skrivbord, på skärmen har han ett kalkylblad öppet.

Bilden lägger han ut på sociala medie-appen Instagram med texten ”Den som älskar sitt arbete är i sanning lycklig”.

Jakob Keselman är koncern- vd för Milton Group – bolaget bakom bitcoinbedrägerierna.

På Instagram kallar han sig ”The Wolf of Kiev”.

Där lägger han ut en strid ström med bilder på exklusiva bilar, dyra klockor och när han poserar med vapen.

Dagens Nyheter har med en visselblåsare inne i den kriminella organisation i Kiev kunnat avslöja företaget Milton Group, som i det dolda ligger bakom de systematiska bitcoinbedrägerierna som drabbat Sverige och hela världen. Bolaget utger sig för att vara finansbolag – men investeringarna är falska och offren luras på hela det satsade beloppet.

Huvudkontoret ligger mitt i den ukrainska huvudstaden Kiev.

Dagens Nyheter har delat det unika materialet med den ideella journalistorganisationen Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP) som tillsammans med DN initierat en internationell granskning. Redaktioner över hela världen har

gemensamt kartlagt bedrägerierna, talat med offren och undersökt männen bakom bolaget. I samarbetet ingår bland annat The Guardian, La Stampa, El Confidencial, Miami Herald och The Times of Israel, samt de nordiska tidningarna VG, Helsingin Sanomat och Politiken. Några dagar efter resan till Paris, den 12 januari, är Jakob Keselman tillbaka i Kiev igen. Milton Group har firmafest i en mässhall i Pusjkinparken. Temat för festen är "The Great Gatsby" – romanen om det glada 1920-talet som filmatiserats med Leonardo di Caprio i huvudrollen. I skydd av mörkret med långa teleobjektiv ser vi in genom fönstren hur de många hundra anställda skålar i vin och applåderar när Jakob Keselman lägger fram sin vision för 2020.

"Förra året sade vi att vi skulle bli bolag nummer ett i Ukraina – låt oss i år säga att vi ska bli bolag nummer ett i världen!" Inne på festen finns vår visselblåsare med en dold högupplöst kamera. Den formelle ägaren för bolaget Milton Group i Kiev är enligt bolagshandlingarna en man från Georgien. Men han är i princip osynlig i alla andra sammanhang och finns bara i dokumenten. I stället är det en annan georgisk man, med israeliskt medborgarskap, som framträder som den verkliga ägaren, enligt granskningen. På den Gatsby-inspirerade firmafesten i Kiev presenterades han som bolagets "fader". Han heter David Todua, är 39 år gammal och är israelisk medborgare med ursprung i Georgien. Enligt DN:s källa har han vid flera tillfällen besökt kontoret vid Mandarin Plaza och

bland annat tackat personalen för framgångarna. Visselblåsaren säger att han sett honom på kontoret vid åtminstone sex tillfällen. Bland annat i november då han tackade visselblåsarens avdelning för insatsen den föregående månaden.

– Han gratulerade alla oss som närvarade till resultatet, för oktober var det 1,2 miljoner dollar. Han sade också att ”vi gjort 50 miljoner dollar hittills 2019”. Och så sade han att vi måste nå 100 miljoner amerikanska dollar under 2020.

Enligt DN:s visselblåsare har David Todua en grupp beväpnade livvakter med sig när han kommer in till kontoret. På bilder i sociala medier syns Milton Groups säkerhetsvakter posera med automatvapen.

På firmafesten i januari välkomnades David Todua upp på scen, fick blåsa ut

ljusen på tårtan och höll ett kort tal.

Visselblåsaren på plats på festen refererar talet: ”Tack allihopa, vi har uppnått utmärkta resultat på tre år. Låt oss höja glasen i en skål för vårt stora Milton Group-team och för att nå nya höjder under vårt fjärde år som företag. Gott nytt år!”

Visselblåsaren har också för svensk polis pekat ut David Todua som den dolda ägaren för Milton Group.

– Jag berättade för polisen att Miltons chefer refererade till honom som ”investerare” och ”ägare”.

Efter att visselblåsaren i mitten av februari lämnade över allt sitt material till svensk polis pågår nu en förundersökning ledd av åklagare Arne Fors på Riksenheten för internationell och organiserad brottslighet.

David Toduas sociala medier dryper av lyxliv – flera stora bilar men framför allt skjutvapen. På Instagram kallar han sig David_Todua_007 och poserar med en gyllene Kalasjnikov, skjuter med prickskyttegevär och avfyrar två pistoler samtidigt och skrattar.

I hans nätverk av affärspartner ingår tidigare högt uppsatta politiker från flera länder bland annat flera exministrar. Todua är också ägare till en av Milton Groups leverantörer, det cypriotiska företaget Naspay. Dokumenten som visselblåsaren smuglat ut visar att Naspay är inblandade i en stor del av alla kreditkortsbetalningar från Milton Groups offer. Utdrag från Milton Groups kunddatabas visar att pengar från bedrägerioffer har förts över till Milton Group via Naspay.

I cypriotiska bolagshandlingar står David Todua som enda ägare till Naspay.

Naspay är också nära kopplat till bolagskoncernen Axios, med säte på Cypern. Milton Groups vd Jakob Keselman har enligt sina egna uppgifter på jobbsajten LinkedIn arbetat parallellt åt Axios fram till september i fjol.

Axios annonserar på nätet efter personal å Naspays vägnar, och beskriver bolaget som sin partner.

I ukrainska rättsregister förekommer David Todua i en händelse från juni 2018, då han stoppades på Kievs internationella flygplats med mer än motsvarande hundratusen kronor i kontanter. Han dömdes senare till böter för brott mot tullagen.

Vid sidan om det stora huvudkontoret i Kiev, som ligger på två våningar i det exklusiva kontors och affärscentrumet

Mandarin Plaza, har den internationella granskningen kunnat hitta ytterligare två stora callcenter. Båda bedriver bluffverksamhet och tillsammans har de tre kontoren omkring 1 000 anställda. På en gruppbild från firmafesten i Kiev, som publicerades på sociala medier av David Todua själv, står han i centrum omgärdad av ett tiotal män. Det är hans säkerhetsvakter och ledande personer i koncernen. Vi försöker att identifiera dem. Bland de leende männen hittar vi en man med hög position i Albaniens regeringskansli. Han heter Amant Josifi, rådgivare till försvarsministern i Albanien. Och är samtidigt ägare till callcentret i Albanien. OCCRP:s reporter i Tirana har lyckats filma hur seniora medarbetare från Milton Group i Kiev kommer ut från kontoret i Albanien. Bland dem finns Andrii

Romanko, som återfinns på dussintals bilder ihop med Jakob Keselman – bland annat från Milton Groups olika firmafester. Romanko agerar som platschef för det albanska callcentret, vilket även bekräftas av Josifi i ett svar till OCCRP.

En källa med insyn i det albanska callcentret bekräftar att de bedriver samma verksamhet som Milton Group i Kiev och att de får kunder och telefonnummer från dem.

Enligt uppgiftslämnaren i Albanien har callcentret upp till 500 anställda, de flesta mellan 18 och 25 år. Kravet är att ringa i genomsnitt 400 samtal om dagen för att kunna få sin minimilön på 300 euros i månaden. Säljarna talar engelska, tyska och spanska.

Vid sidan om Albanien har journalister från georgiska tv-kanalen Studio Monitori,

som ingår i det internationella samarbetet, hittat ett callcenter i Tbilisi som också är kopplat till Milton Group. Även här spelar en gruppbild i sociala medier en central roll när det kommer till att koppla verksamheten till Milton Group.

Reportrarna lyckas filma hur en nära medarbetare till Jakob Keselman kommer ut från callcentret.

Samma man, Danil Gromov, återfinns på flera gruppbilder tillsammans med både Keselman och chefen för det albanska kontoret, Andrii Romanko.

När en reporter under täckmantel genomgick bolagets träning för ett jobb på kontoret i Georgien fick hon höra hur det ligger i bolagets intresse att kunderna förlorar sina pengar. Pengarna stannar hos bolaget – ”det är poängen”, sa utbildaren. Enligt bolagsrepresentanter som höll i utbildningen står Georgien-kontoret i nära

kontakt med Kiev – och de får sina kunder och telefonnummer från dem.

När DN når Jakob Keselman per telefon bekräftar han att han är vd för Milton Group, men när vi ställer frågor om bedrägerierna säger han att det inte stämmer.

Vi har pratat med många av era ”kunder” de säger att ni har lurat dem – tagit deras pengar och inte ger tillbaka dem.

– Det stämmer inte, säger han.

Han påstår också att han inte känner till David Todua och att han aldrig varit på firmafesten i Kiev.

David Todua uppger dock i ett skriftligt svar att han närvarade vid festen eftersom han bjöds in av Jakob Keselman.

”Jag bjöds in till nämnda nyårsfest av Jakob Keselman.”

På frågan om hans relation till Keselman svarar han:

”Ibland har Jakob Keselman introducerat olika handlare som behövt gateway-programvarutjänster. Varken jag eller Naspay har något partnerskap eller något annat avtal med Jakob Keselman.”

Han förnekar också all koppling till Milton Group.

”Jag är varken en hemlig ägare eller grundare av Milton Group. Jag har ingen formell eller informell position i nämnda bolag”, skriver han.

Amant Josifi skriver i en kommentar att han i samband med sin anställning som rådgivare till försvarsministern lämnade sin roll i bolaget och att han nu bara är en passiv ägare utan inblandning i verksamheten. ”Jag är inte ansvarig för det nuvarande styret av mina bolag. Baserat på er första fråga har jag frågat ledningen och de förnekar bestämt alla anklagelser. ”

Romanko och Gromov har inte svarat på DN:s frågor.

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se

På Youtube finns en film från en teambuilding med företaget Milton Group. Det är unga människor, poolbad, glada lekar och sedelbuntar.

I en sekvens syns bolagets vd Jakob Keselman tydligt, skrattande.

I sina konton på sociala medier visar Milton Groups ”fader” David Todua och koncern-vd:n Jakob Keselman upp ett lyxliv med snabba bilar och skjutvapen.

Jakob Keselman syns ofta tillsammans med Andrii Romanko och Danil Gromov, som arbetar vid kontoren i Albanien respektive Georgien.

Polisen: ”Väldigt svårt att utreda”

TISDAG 3 MARS 2020

Offren ska kontaktas. Visselblåsaren som avslöjade bedrägerifabriken i Kiev har lämnat över allt sitt material till svensk polis.

DN var med när han på plats i Stockholm mötte utredarna.

En förundersökning har nu inletts.

– Vi kommer att kontakta alla de drabbade i Sverige, säger kommissarie Patrik Lillqvist.

Visselblåsaren Aleksej arbetade i fem månader mitt i den bedrägerifabrik i

Ukraina som systematiskt och i mycket stor omfattning säljer falska investeringar i bland annat kryptovalutor. Under loppet av flera månader smugglade Alexej ut material från sin arbetsplats på Milton Group i centrala Kiev och skickade över till Dagens Nyheter.

Många svenskar är drabbade, men uppgifterna han har lämnat visar också på en brottslighet i industriell skala med tusentals offer över hela världen.

Materialet har Dagens Nyheter sedan delat med journalistnätverket Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP) och i ett internationellt samarbete med tidningar i 25 länder har vi verifierat materialet; kartlagt bedrägerierna, talat med offren och granskat männen bakom. Avslöjanden baserat på visselblåsarens uppgifter publiceras nu över hela världen.

Alexej hade också som mål att lämna över materialet till svensk polis och att vittna i en rättsprocess – världens främsta rättssystem enligt honom själv. I mitten av februari mötte han utredare vid polisens nationella bedrägericenter i Stockholm.

– Nu ska de få allt jag har, det här måste stoppas, sade han innan han gick in i polishuset på Polhemsgatan i Stockholm. Efter överlämnandet har en förundersökning inletts och Alexej har varit på flera förhör. Ärendet utreds nu av bedrägerisektionen i Stockholm.

– Vi kan bekräfta att vi har tagit emot information kring ett investeringsbedrägeri. Vi har inletts en förundersökning för att göra en bedömning av hur läget ser ut i Sverige och hur omfattande det är – och det är för tidigt att uttala sig om, säger Patrik

Lillqvist, kommissarie och sektionschef för bedrägerisektionen.

Alexejs material, som alltså Dagens Nyheter först fick tillgång till, består bland annat av en stor mängd skärmavbilder från Milton Groups kunddatabas. Där finns också uppgifter om ansvariga personer på företaget, instruktioner till säljare och olika system för att överföra pengar. Det finns också namn och telefonnummer till närmare 1 000 offer från mer än 50 länder. Och det är bara en liten skärva av det totala antalet offer.

– Det är ett väldigt omfattande material. Det gör att det kan ta tid att gå igenom och vi måste kvalitetssäkra det, säger Patrik Lillqvist.

– Man måste arbeta med det på ett rättssäkert sätt och det är alltid svårigheter när vi får ett material. Vi vill få in det i vår it-forensiska miljö där vi går igenom det

med it-forensiska verktyg, vilket säkerställer att vi inte förändrar någonting eller påverkar materialet. Sedan kan vi också se om och när det har påverkats senast, säger Patrik Lillqvist.

Förundersökningsledaren Arne Fors, kammaråklagare på Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet, bekräftar för DN att Europol informerats.

– Europol har kännedom om ärendet och en del länder är underrättade, men det har inte inletts något samarbete. Men i och med att det här är så internationellt utspritt ser jag det som att någon form av samordning behöver ske på i vart fall europeisk nivå, antingen på Europol eller Eurojust, för annars blir det nog svårt att samordna eventuella insatser, säger Arne Fors.

Ett stort antal av de offer som finns med i materialet kommer från Italien och Spanien.

Ett 20-tal svenskar finns med i materialet från visselblåsaren. Dagens Nyheter har haft kontakt med åtta av dem. I sju av dessa fall har de anmält att de blivit lurade – samtliga polisanmälningar har lagts ned. Många gånger utan en enda utredningsåtgärd, trots att det ofta rör sig om hundratusentals kronor.

De offer vi pratat med säger att ni bara lägger ned utredningarna – varför har polisen så svårt att utreda de här brotten? – Ja, det är ju den här internationella prägeln på brottet som gör att det är väldigt svårt att utreda. Pengarna som går ut landar oftast på konton där de bara studsar vidare så att det räcker inte med att man kommer dit. Man måste se vart de har tagit vägen. Det är ett antal hopp som

man måste följa. Det krävs internationellt samarbete för att komma fram, säger han. Chansen att någon av de drabbade kommer kunna få tillbaka några pengar är liten.

– Detta är ju jättetragedier och träffar man inte människorna bakom så vet man inte det. Det är lätt att tro att det här är personer som satsar pengar man har råd att förlora. Men så är det ju inte, utan det är verkligen så att deras liv slås i kras väldigt brutalt. Man får sälja huset och ja, allt kan ju rasa omkring en.

Milton Groups bedrägerier följer ett känt och tydligt mönster där bedrägerierna går i flera steg.

– När man väl gått med på att man är lurad och bedragarna inser att här ”kommer man inte att kunna lura mer”, då skickar de fram andra bedragare som ofta presenteras som en advokat från England

eller USA. De säger att de kan hjälpa dig, men då behövs arvode och det kostar en massa och på så vis mjölkar de ur de sista stålarna från brottsoffren.

– Om någon ringer dig och säger att du ska bli miljonär – tro inte på det. Det finns tyvärr ingen som ringer till enskilda individer och bara ger bort pengar. Alexej heter egentligen något annat.

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se

#FraudFactory – internationellt samarbete bakom granskningen

En visselblåsare har försett Dagens Nyheter med material om bedrägerifabriken i Kiev under flera månaders tid, parallellt med sitt arbete i Milton Group.

DN har delat materialet med nordiska tidningar och den ideella journalistorganisationen Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP).

En grupp journalister från hela världen har samarbetat i granskningen. Offren kommer från över 50 länder och via OCCRP:s nätverk av nyhetsmedier över hela världen har deras vittnesmål samlats in. I projektet, internationellt kallat #FraudFactory, ingår bland andra:
HS, Finland.
VG, Norge.
Politiken, Danmark.
The Guardian, Storbritannien.
La Nacion, Argentina.
El Confidencial, Spanien.
Miami Herald, USA.
Times of Israel, Israel.

Utrikesminis- tern: ”Otroligt upprörande”

TISDAG 3 MARS 2020

Utrikesminister Ann Linde tog i går upp DN:s avslöjande om bitcoinbedragarna med Ukrainas utrikesminister på plats i Kiev.

Kiev.

Linde landade på måndagsförmiddagen i Kiev för ett två dagar långt besök i Ukraina. Under dagen träffade hon Ukrainas utrikesminister Prystajko och president Zelenskys stabschef Andrij Jermak.

– Det jag kan göra i dag är att ta upp frågan och peka på att detta presenteras i dag i en rad internationella tidningar, sade hon inför mötena.

– Man måste få en reformering av rättsväsendet och få bukt med korruptionen. Det har man börjat med. Presidenten har varit aktiv i att få reformer inom rättsväsendet. Detta visar hur viktigt det är.

Ann Linde blir djupt provocerad när hon tar del av beskrivningen av bedragarna i DN.

– Det är otroligt upprörande hur de bluffar svenska pensionärer som får lämna hus och hem och leva på existensminimum. Sedan sitter de där och skrattar.

Att det kunde gå till så här, vad visste du om det?

– Jag visste ju att det förekommer en hel del bedrägerier, eftersom jag har jobbat

som statssekreterare på justitiedepartementet. Men det här är i en sådan skala. Det är dessutom så öppet på något sätt. De gör det nästan som en industriell verksamhet. Det visar hur brottsligheten är internationellt förgrenad. Ann Linde lyfte kampen mot brottsligheten i sin första utrikesdeklaration tidigare i februari. Då lovade hon också att tillsätta en särskild ambassadör för kampen mot den organiserade brottsligheten.

– Nu måste också utrikesdepartementet stötta de rättsvårdande myndigheterna i detta.

Vad kan ambassadören göra?

– Det kanske viktigaste är att signalen har gått ut nu till alla våra ambassader, att detta är någonting som alla måste hålla ögonen på, och rapportera hem och se om det finns sätt att stödja våra rättsvårdande

myndigheter på. Sedan finns det vissa områden där vi vet att det finns mer förgreningar, som i Latinamerika när det gäller knark och västra Balkan när det gäller vapen.

Ann Linde betonar att UD inte kan eller får gå in i enskilda ärenden eller polisutredningar.

– Men däremot kan vi uppmärksamma detta. Nu har det stått i så många tidningar så jag tror att fler kommer att ta upp det här i sina kontakter med Ukraina. Vilket tryck kan ni sätta på Ukraina att hantera detta?

– Det viktigaste är ju att detta har uppmärksammats. Jag vet inte om den här informationen finns på ukrainska, annars är det DN:s sak att se till att den gör det. Har du förtroende för hur Ukrainas rättsvårdande myndigheter sköter detta?

– Under Zelenskyjs första år har Ukraina satsat stenhårt på att reformera rättsstaten. Sedan är det väldigt mycket som måste göras, så det kommer säkert att ta tid.

Karin Eriksson

EU- kommissionen: ”Läget blir troligen värre”

TISDAG 3 MARS 2020

Bryssel. Över 2 000 personer i EU är smittade av covid-19. 38 har avlidit. Risknivån för nya viruset höjdes på måndagen till intervallet ”måttlig till hög”. Budskapet från EU-kommissionen är att läget troligen blir ännu värre.

Personer som diagnostiserats med nya coronaviruset fanns vid lunchtid på

måndagen i 18 av 27 EU-länder. Portugal är senast att upptäcka smittan. Europeiska centret för förebyggande och kontroll av sjukdomar har nu höjt risknivån för viruset till ”måttlig till hög”.

– Varje medlemsland måste vara redo. Situationen blir troligen värre, säger Janez Lenarčič, ansvarig för krishantering i EU-kommissionen.

Värst är läget i Italien. Där fördubblades antalet smittade under helgen och uppgår nu till närmare 1 700 stycken. Italien har även flest dödsfall, 34 stycken.

För att bättre samordna kunskapen och resurserna inom Europa har EU-kommissionen inrättat en särskild arbetsgrupp med egen webbplats. I gruppen ingår fem kommissionärer, bland dem Ylva Johansson som är ansvarig för frågor som rör EU:s gränser.

– Det är viktigt att hela tiden upprätthålla dialogen med gränsmyndigheterna och att de är i nära kontakt med hälsomyndigheterna. Hittills har det inte varit aktuellt för något land att stänga sin gräns, men man kan behöva vidta åtgärder som att sätta människor i karantän, säger hon.

Eftersom skillnaderna är stora mellan länderna, med Italien på ena ytterkanten och nio länder utan covid-19-fall på den andra, anser Ylva Johansson och övriga kommissionärer att EU:s medlemsstater inte måste agera likadant.

– Däremot ska alla medlemsländer basera sina beslut på nära samarbete och råd från hälsomyndigheterna, säger hon.

I Ylva Johanssons ansvarsområde ingår även migrationsfrågan. De flyktingar och migranter som kommer över Medelhavet till Italien isoleras nu i två veckor innan de

slussas vidare till de ordinarie mottagningscentrumen.

I Frankrike stoppas alla stora sammankomster inomhus och de med fler än 5 000 människor utomhus. Runt 30 000 elever ska vara hemma från skolor som stängts. Konstmuseet Louvren i Paris har stängt eftersom de anställda är oroliga för sin hälsa.

I Italien har den stora möbelmässan i Milano har flyttats till i juni.

Pia Gripenberg

Janez Lenarčič, kommissionär med ansvar för krishantering

Stella Kyriakides, hälsofrågor

Ylva Johansson, gränsfrågor

Adina Vălean, transportfrågor

Paolo Gentiloni, ekonomiska frågor

Franska fack trotsar förbud mot folksamlingar

TISDAG 3 MARS 2020

Paris. I Frankrike har regeringen förbjudit folksamlingar med fler än 5 000 personer för att minska smittorisken.

Men landets fackföreningar trotsar detta – och kallar till demonstrationer på tisdagen. De hävdar att regeringen utnyttjar krisen för att pressa igenom en omstridd pensionsreform.

Antalet bekräftade fall i Frankrike av det nya coronaviruset är nu över 150, och myndigheterna har övergått till fas två av tre i sitt krishanteringsschema.

Första fasen hade fokus på att hindra viruset från att komma in i landet. Det anses ha misslyckats, och åtgärderna riktas nu i stället mot att bromsa smittspridningen.

Fas tre skulle innebära en regelrätt epidemi.

I de värst utsatta kommunerna – hittills 13 till antalet – är dock redan alla förskolor och skolor stängda och folksamlingar helt förbjudna.

I resten av Frankrike har folksamlingar med fler än 5 000 personer förbjudits – något som bland annat lett till att Paris halvmaraton och bokmässan ställts in.

Men att ställa in evenemang är en sak. Att hindra fransmännen från att demonstrera en annan.

Strax efter att premiärminister Edouard Philippe presenterat de nya smittskyddsåtgärderna i helgen, sa han att han också tänker driva igenom regeringens omstridda pensionsreform med ett dekret.

Facken har strejkat och demonstrerat mot denna reform i flera månader, och oppositionen har försökt förhala den med fler än 41 000 ändringsförslag – något Philippe hoppas kunna runda.

Reaktionen kom snabbt.

– Detta är skandalöst! De försöker utnyttja en hälsokris för att i tysthet köra över parlamentet och folkliga protester, säger Philippe Martinez, fackförbundet CGT:s stridbare ledare.

Flera fack har kallat till demonstrationer på tisdagen, och både höger- och vänsteroppositionen har lagt misstroendeförklaringar mot regeringen. Regeringspartiet har dock en majoritet i nationalförsamlingen, så Edouard Philippe lär klara sig. Men det återstår att se hur polisen agerar om demonstrationerna blir stora.

Även för andra evenemang råder viss oklarhet. I söndags spelades flera matcher i högsta fotbollsligan Ligue 1, men det är oklart om nästa helgs matcher kommer att ställas in eller spelas utan publik.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se

Macron om jämslällldhet: ”Sverige är en förebild”

TISDAG 3 MARS 2020

Sveriges tidigare utrikesminister Margot Wallström (S) träffade på måndagen Frankrikes president Emmanuel Macron för att diskutera jämslällldhet och kvinnors rättigheter.

”Den franske presidenten tyckte att Sverige fungerade som en förebild”, skriver Margot Wallström i en kommentar till DN.

Mötet mellan Wallström och Macron ägde rum över en lunch i Élyséepalatset i Paris. Wallström fick möjlighet att prata med

president Macron enskilt under ett kort möte vid ankomsten och fick sedan inleda samtalet över lunchen.

Vid Macrons sida fanns hans närmste medarbetare Emmanuel Bonn, några statsråd och en del tjänstemän. Förutom Margot Wallström deltog Phumzile Mlambo-Ngucuka, chef för FN:s UN Women, Idrissa Bah, kvinnorrättsaktivist från Guinea, Samar Yazbek, kvinnorrättsaktivist från Syrien, samt Alice Albright, chef Global Partnership for Education och dotter till förra amerikanska utrikesministern Madeleine Albright. Alice Albright arbetar i dag med utbildning och barns rättigheter i världen. Deltagarna diskuterade jämslällldhetsfrågor och kvinnors rättigheter globalt. Wallström fick också möjlighet att berätta om den feministiska

utrikespolitik som hon arbetade för under sin tid som minister.

”Presidenten tyckte att den feministiska utrikespolitiken är inspirerande och ville veta mer kring hur vi jobbade. Förutom jag själv deltog en handfull andra personer som har jobbat med frågor som rör kvinnors rättigheter globalt”, skriver Wallström till DN.

Under lunchen, som varade ungefär två timmar, diskuterades också frågor som rör hur Sverige arbetar mot barnäktenskap och för stärkandet av rättigheter som rör sexuell och reproduktiv hälsa.

Wallström skriver att hon tog upp den feministiska utrikespolitiken som i grunden handlar om tre frågor:

Rättigheter, resurser och representation.

”Att fråga sig var är kvinnorna, vem/vilka får ta del av resurserna och vilka

rättigheter har kvinnor? Emmanuel Macron tyckte att Sverige fungerade som en förebild. Det var glädjande att höra”, skriver Wallström som konstaterar att den franske presidenten verkade uppenbart engagerad i kampen för jämställdhet internationellt.

Frankrikes president står värd för en konferens om jämställdhet i juni och mötet var en del i hans förberedelser inför detta.

Det var den 6 september förra året som Margot Wallström meddelade att hon slutar som utrikesminister för att i stället ägna mer tid åt sin familj. Hon hade då varit utrikesminister sedan oktober 2014. Sedan dess har hon fortsatt att engagera sig i frågor som rör jämställdhet, kärnvapennedrustning och klimat.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se

155 delegatorsstöter är valda									
3 februari Iowa		✓	Delegerat: 41		11 februari New Hampshire		✓	24	
Valresultat					Valresultat				
1. Bernie Buttigieg		26,2%	→ 11		1. Bernie Sanders		25,7%	→ 9	
2. Pete Buttigieg		26,2%	→ 12		2. Pete Buttigieg		24,4%	→ 9	
3. Elizabeth Warren		18,0%	→ 6		3. Amy Klobuchar		18,8%	→ 6	
4. Joe Biden		15,8%	→ 6		4. Elizabeth Warren		9,2%	→ 0	
5. Amy Klobuchar		12,3%	→ 1		5. Joe Biden		8,4%	→ 0	
6. Andrew Yang		1,0%	→ 0		6. Tom Steyer		3,6%	→ 0	
7. Tom Steyer		0,9%	→ 0		7. Tulsi Gabbard		3,3%	→ 0	
8. Tulsi Gabbard		0,0%	→ 0		8. Andrew Yang		2,8%	→ 0	
22 februari Nevada		✓	36		29 februari South Carolina		✓	54	
Valresultat					Valresultat				
1. Bernie Sanders		40,8%	→ 16		1. Joe Biden		48,4%	→ 33	
2. Joe Biden		26,2%	→ 9		2. Bernie Sanders		19,9%	→ 11	
3. Pete Buttigieg		14,3%	→ 3		3. Tom Steyer		11,3%	→ 0	
4. Elizabeth Warren		9,7%	→ 0		4. Pete Buttigieg		8,2%	→ 0	
5. Tom Steyer		4,7%	→ 0		5. Elizabeth Warren		7,1%	→ 0	
6. Amy Klobuchar		4,2%	→ 0		6. Amy Klobuchar		3,2%	→ 0	
7. Tulsi Gabbard		0,0%	→ 0		7. Tulsi Gabbard		1,3%	→ 0	

Detta står på spel under supertisdagen

TISDAG 3 MARS 2020

Analys

Bernie Sanders har ledningen. Men Joe Biden är plötsligt hack i häl. Och under den så kallade supertisdagen finns valets joker Michael Bloomberg för första gången med på valsedlarna. DN:s Björn af Kleen om vad som står på spel när 14 delstater med 130 miljoner människor går till primärval på tisdag. Washington.

Den så kallade supertisdagen är det närmaste USA kommer ett nationellt primärval.

Då röstar fjorton delstater samt territoriet Amerikanska Samoa i Stilla havet om vilken demokrat som ska utmana Donald Trump i höstens presidentval.

Eftersom två mycket folkrika stater deltar – Kalifornien och Texas – får

supertisdagen enorma konsekvenser för primärvalet i dess helhet. En tredjedel av alla delegater, 34 procent, står på spel.

Det är delegaterna, snarare än det samlade antalet röster, som till slut avgör vem partiet skickar fram som kandidat.

När supertisdagens alla röster har räknats och 40 procent av alla delegater har delats upp är det möjligt att vinnaren har ett sådant försprång att tvåan eller trean inte hinner i kapp.

Bernie Sanders har ledningen. De fyra första primärvalen har renderat Sanders 58 delegater.

Joe Biden ligger tvåa med 50 delegater, mycket tack vare skrällen i South Carolina natten till söndagen.

I opinionsmätningar inför tisdagen leder Sanders i Texas och Kalifornien, som tillsammans sitter på 643 delegater av de 1 357 som står på spel under supertisdagen. För att vinna partiets nominering vid Demokraternas konvent i juni behöver en kandidat 1 991 delegater.

Tidigare speglade supertisdagen framför allt en vit amerikansk kärnväljares sympatier.

Så är inte längre fallet.

Dels är Kalifornien med för allra första gången. Tidigare har Kalifornien gått till primärval i juni. Nu är USA:s folkrikaste delstat med i valets upptakt.

Det innebär bland annat att en stor mängd latinamerikanska väljare för första gången kan göra sina röster hörda tidigare under processen. 30 procent av väljarna i Kaliforniens primärval uppskattas vara av latinamerikansk bakgrund.

Samma sak i Texas. En gång sinnebilden av vit landsbygdskonservatism. Nu hem för expansiva storstäder med växande minoritetsbefolkningar.

Det betyder att supertisdagen kan ge en bild av hela USA:s politiska prioriteringar. Hela 130 miljoner människor lever i de fjorton delstater som röstar, mer än tio gånger så många som bor i de fyra delstater som röstat i primär- och nomineringsvalen hittills.

Joe Bidens jordskredsseger i South Carolina i helgen har höjt spänningen avsevärt. Enligt uppskattningar från vallokaler vann Biden hela 61 procent av

de afroamerikanska rösterna i South Carolina.

Kan Biden upprepa den bedriften på tisdag i Alabama, där 26 procent av de röstande uppskattas vara svarta, och i andra delstater med stora afroamerikanska befolkningar, kan han bromsa Sanders segertåg.

Det var en pånyttfödd Biden som segertalade i South Carolina natten till söndagen. Han lät vital, inkännande, nästan poetisk.

Fram till primärvalet i South Carolina har Biden varit en besvikelse i nästan alla bemärkelser – i debatterna, i talen, i valen. Nu var det som om han plötsligt blev sig själv i elfte timmen.

Tidigare har den mittenpolitik som Biden representerat framstått som daterad, nästan irrelevant. Intill Sanders revolutionära lidelse har Bidens person

och program haft en däven doft av gårdagen.

Men i South Carolina lät Biden offensiv för första gången.

– Vi måste slå Donald Trump och det republikanska partiet, sade han i segertalet.

– Men här är grejen: vi kan inte bli som dem... Vi kan inte ha ett krig utan slut.

Det syftade på Sanders vänsterpopulism, som Biden beskrev som ett slags fortsättning på den revolution som Trump genomfört i Washington.

– Om Demokraterna vill ha en kandidat som är demokrat, en livslång demokrat, en stolt demokrat, en Obama-Biden-demokrat, anslut dig!

Biden ägnade inte många ord åt Michael Bloomberg i sitt segertal i South Carolina. En tystnad som kanske var talande.

Valets joker – mångmiljardären
Bloomberg – står för första gången på
valsedlarna under supertisdagen. Och
Bloomberg har spenderat friskt ur sin
bottenlösa kampanjkassa i just de
sydstater med stora svarta befolkningar
som Biden måste vinna för att närma sig
Sanders.

Att så många betydelsefulla val hålls på en
tisdag har historiska skäl.

På söndagen gick amerikaner i kyrkan.
Onsdag var marknadsdag för bönderna.
Eftersom många behövde resa för att rösta
måste de ha en ledig dag före valet. Då gick
det inte att ha valdag på måndag eller
torsdag.

Tisdagen var en av de dagar som blev över.
Men nu kan klämdagen avgöra framtiden.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se

Rika Kalifornien har blivit ”Demokra- ternas bankomat”

TISDAG 3 MARS 2020

**Los Angeles. Demokraterna har länge
vallfärdat till Kaliforniens mest
välbärgade områden för att hämta hem**

miljoner i kampanjdonationer. De kallar delstaten "partiets bankomat".

Men många av Kaliforniens välbärgade demokrater är skeptiska till Bernie Sanders, som leder inför primärvalen i 14 delstater på tisdagen.

På ett flygplan från New York till Los Angeles träffar jag Chuck Schumer, Demokraternas ledare i senaten och en av landets mäktigaste politiker. När jag frågar vad han ska göra i Kalifornien svarar han med en självklar suck.

– Samla in pengar.

Under valår tillbringar många av landets mäktigaste politiker sina arbetsdagar med att resa runt i landet för att dra in pengar till politiska kampanjer. Enligt en studie av Washingtons branschtidskrift Campaigns & Elections lägger den amerikanska kongressen minst en fjärdedel av all

arbetstid på att samla in donationer till kommande valkampanjer.

En kongressledamot sade till CBS 60 Minutes att han förväntas samla in motsvarande cirka 170 000 kronor om dagen i donationer. Det betyder ett par timmar dagligen med telefonsamtal till välbärgade anhängare, följt av kvällsbesök till förmögna hushåll runtom i landet för fler donationer, i ett slags permanent politisk välgörenhetsgala.

Under presidentvalet 2016 spenderades mer än 2,4 miljarder dollar på valkampanjer. Årets val förväntas slå det rekordet.

För Demokraterna är det Kalifornien som mest pålitligt levererat sådana donationer. Delstatens välbärgade demokrater har länge varit nyckelfigurer för att finansiera partiets valkampanjer, både till Vita huset och till kongressen. I synnerhet har

storstäderna Los Angeles, San Francisco och San Diego länge fungerat som ett slags bankomat för Demokraterna.

Presidentkandidater och kongressledamöter vallfärdar hit någon gång i månaden, från landets alla hörn, för galamiddagar och cocktailpartyn hos välbärgade hushåll, där gästerna betalar flera tusen dollar för en biljett. Är det i norra Kalifornien, i San Francisco och Silicon Valley, äger evenemangen ofta rum hos berömda teknikentreprenörer, medan film- och underhållningsbranschen dominerar i Los Angeles och Hollywood. – Kalifornien har länge varit som en bankomat för Demokraterna och i synnerhet Hollywood har dominerat för donationer. Vi har ett par storstäder här som är väldigt progressiva, men samtidigt väldigt välbärgade, så det skapar ett attraktivt klimat för de demokrater som

vill dra in pengar till valkampanjerna, säger Sasha Issenberg, författare till boken ”The victory lab” om politiska kampanjer, bosatt i Los Angeles.

Inför valet 2020 har det välsmorda maskineriet som levererar miljontals dollar till Demokraterna varje månad äventyrats. Vänsterdemokraten Bernie Sanders, som är favorit till att bli partiets presidentkandidat, har själv avsvurit sig den här sortens donationer och förlitar sig i stället helt på mindre donationer från privatpersoner.

Den genomsnittliga donationen till hans kampanj är 19 dollar. Det kan jämföras med Hillary Clintons valkampanj 2016, då många av Kaliforniens mest förmögna demokrater, Hollywoodmoguler och Silicon Valley-investerare som Steven Spielberg, Jeffrey Katzenberg och Sean

Parker, samlade ihop miljoner dollar till hennes kampanj.

Vid Beverly Hills stadshus har vallokalerna för förtidsröstning i Kaliforniens primärval varit öppna sedan i februari. Helgen före valet träffar jag Alex Wechsler, som driver ett mjukvaruföretag i Beverly Hills, när han är på väg ut ur vallokalen. Han är klädd i fleeceväst, mjukisbyxor och tofflor, med en labrador vid sin sida och ett klistermärke som säger att han precis röstat.

Wechsler har alltid kallat sig demokrat och donerar regelbundet pengar till partiets nationella kampanjorganisation, men nu är han lite bekymrad över utvecklingen i primärvalet.

– Bernie kommer nog att vinna. Han är alldeles för vänster för mig, men blir han presidentkandidat är jag nog tvungen att

stödja honom ändå, för att få bort Trump, säger han.

Den skepsis som finns mot Bernie Sanders bland de mest förmögna hushållen i Kalifornien speglas även nationellt, där flera miljardärer och förmögna företagsledare som tidigare donerat stora summor till Demokraterna nu säger att de inte kan stödja Sanders. Lloyd Blankfein, tidigare vd för Goldman Sachs, donerade stora summor till Barack Obamas och Hillary Clintons presidentkampanjer. Men i en intervju med Financial Times i veckan sade Blankfein att han hellre kommer att rösta på Trump än på Sanders.

I Kaliforniens mest välbärgade delar är det inte svårt att hitta liknande åsikter. Även om de flesta här är liberala i sociala frågor vill de inte nödvändigtvis se den ekonomiskt radikala politik som Sanders förespråkar.

Många av de Hollywood-moguler, teknikentreprenörer och filmstjärnor som stöder och finansierar Demokraternas kampanjer har valt att ställa sig bakom andra demokrater i primärvalet.

Det går inte att vinna en modern presidentkampanj i USA utan oerhörda mängder pengar, men det räcker inte heller att bara spendera hejdlösa mängder på reklam. Miljardären Tom Steyer hoppade nyligen av primärvalet efter att ha spenderat mer än 100 miljoner dollar av sin privata förmögenhet, utan att vinna några delegater.

Michael Bloomberg har lagt mer än en halv miljard dollar på reklam hittills, vilket är mer än alla andra kandidater tillsammans och tio gånger så mycket som Sanders har spenderat. Enligt opinionsmätningarna är han dock bara

knapp favorit i en av de 14 delstater som röstar på supertisdagen.

Bernie Sanders har alltså själv tagit aktivt avstånd från stora kampanjdonationer från miljardärer och företag.

– Bernie skulle aldrig ha varit favorit bland de mest välbärgade här, av ideologiska skäl. Men han gör extremt bra ifrån sig finansiellt ändå, på grund av nätverket av små donationer. När han gör stora kampanjevenemang här är det för att locka publik, inte för att få in pengar, säger Sasha Issenberg.

Sanders har även omfamnat kritiken från miljardärer och välbärgade företagsledare som ett tecken på att han står för genuin förändring. Under ett kampanjmöte i South Carolina nyligen imiterade Sanders miljardärer som besöker tv-sofforna för att kritisera honom.

– Vissa av de här männen på tv, de bokstavligen gråter. ”Jag har bara mina sista sex miljarder dollar kvar och nu vill Bernie beskatta mig! Hur mycket kan en människa stå ut med?”, sade Sanders. Utanför vallokalen vid Beverly Hills stadshus säger de flesta jag träffar att de röstat på Bloomberg, Biden eller att de är registrerade som republikaner. Ett undantag är Ellen Evans, som arbetar med stadsförvaltning i området.

– Jag röstade på Warren, men de flesta av mina grannar i närområdet skulle aldrig rösta på henne eller Sanders. Både Sanders och Warren förespråkar höjda skatter för många av de mest förmögna hushållen här i västra Los Angeles och Beverly Hills. Ellen Evans säger att hon kan leva med det.

– Jag är progressiv. Jag tycker att världens välbefinnande är viktigare än att kunna behålla min egen livsstil, säger hon. En tydlig generationsklyfta märks även bland välbärgade demokrater här i den rikaste delen av Kalifornien. Supna Kapoor, collegestudent i Beverly Hills, har precis röstat för första gången i årets primärval och lade sin primärvalsröst på Sanders.

– Alla unga jag känner röstar på Bernie. Alla våra föräldrar ogillar honom. De tror att han är en svag kandidat mot Trump. Jag tror att han är den starkaste kandidaten. Hans stöd för allmän sjukvård är i vilket fall för viktigt för att kompromissa bort, säger hon.

Martin Gelin
Dela

Första dödsfallet i upptrappning mellan Grekland och Turkiet

TISDAG 3 MARS 2020

Bryssel/Stockholm. Ett barn har dött efter att en båt med migranter kapsejsat utanför den grekiska ön Lesbos. Det är det första rapporterade dödsfallet

sedan Turkiet öppnade gränsen för flyktingar mot Europa i förra veckan. EU-kommissionär Ylva Johansson beskriver situationen som mycket allvarlig.

– Jag har en oro över att det kan eskalera, säger hon till DN.

Det var i förra veckan som Turkiet bekräftade att man öppnar gränsen för de många tusen flyktingar med hopp om att ta sig till Europa. Tusentals människor har de senaste dagarna tagit sig förbi turkiska gränsövergångar för att sedan stoppas av gränsvakter på den andra sidan.

Grekland står fortsatt bakom lördagens budskap om att inte tillåta att människor tar sig in i Europa. Dessutom har den grekiska regeringen beslutat att landet den närmaste månaden inte kommer ta emot några nya asylsökningar över huvud taget.

Spänningarna har varit särskilt stora vid gränsövergången i Kastanies, där många migranter försökt ta sig in i Grekland via floden Evros, som på vissa ställen är så grund att den går att vada över.

I ett försök att hindra människor från att ta sig in i landet har grekiska gränspolisier enligt uppgifter använt tårgas och rökgranater. Även grekiska elitstyrkor har satts in i försöket att stoppa den stora mängden migranter.

På måndagen bekräftade grekisk polis att ett barn omkommit efter att ett fartyg med migranter kapsejsat utanför ön Lesbos i Grekland, rapporterar Reuters.

Nyhetsbyrån, som talat med två personer från turkiska säkerhetsstyrkor, skriver också att en syrisk migrant dödats av grekisk polis i ett försök att stoppa människor från att ta sig in i landet. Det

avfärdas dock som falska nyheter av grekiska myndigheter.

– Vi uppmanar alla att använda försiktighet i rapporteringen av nyheter som för fram turkisk propaganda, skriver Stelios Petsas, grekisk talesperson, på Twitter på måndagen.

Turkiets beslut att öppna gränsen mot Grekland har bakgrund i de eskalerande stridigheterna i Idlib i Syrien. Den senaste tidens upptrappning i provinsen ökar rädslan för en ny våg av migranter till Grekland.

Grekland menar att Turkiets löfte till migranterna är en manöver för att pressa fram uppbackning från EU i den pågående konflikten mot ryskstödda regimstyrkor i Syrien.

Ylva Johansson, EU-kommissionär med ansvar för migrationsfrågor, betecknar läget som allvarligt.

– Hela situationen är väldigt allvarlig, säger Ylva Johansson om de utsatta människorna vid gränsen.

Hon framhåller att EU och Turkiet snarast möjligt måste komma tillbaka till det avtal som parterna skrev under för fyra år sedan. Då lovade Turkiet stärka sin gränsbevakning för att stoppa flyktingströmmen till EU. I utbyte betalade EU mångmiljardbelopp till framför allt organisationer som stöttar flyktingarna i Turkiet.

– Det är rimligt att EU hjälper Turkiet med det stora ansvar som de har tagit och tar när det gäller flyktingsituationen. Det är det land i världen som har flest flyktingar, säger Ylva Johansson.

Grekiska regeringens asylstopp vill hon inte kritisera.

– Grekland har en jättebesvärlig situation. Det är ett enormt tryck. Nu är läget att

stödja och visa solidaritet med Grekland. Jag känner inte att det är min sak att peka finger åt Grekland.

Frontex, EU:s gemensamma kust- och gränsbevakningsbyrå, beslutade på måndagen att förstärka det grekiska arbetet med att hindra migranter från Turkiet. Detta efter att Grekland på söndagen officiellt begärt stöd. Enligt Frontex verkställande direktör Fabrice Leggeri handlar det som såväl personal som utrustning.

Recep Tayyip Erdogan sade i ett tv-sänt tal på måndagen att Turkiet inte klarar en ny våg av syriska flyktingar. De våldsamma striderna i Idlib den senaste tiden, mellan turkiskstödda rebeller och regeringsstyrkor, har gjort att närmare en miljon människor flytt och nu samlas vid turkiska gränsen.

Erdogan vill att andra tar sin ”del av bördan” som Turkiet enligt honom tvingas bära. I tv-talet sade han att EU inte velat bidra till att flytta syriska flyktingar till vad han kallar säkra zoner i Syrien.

Vad vill Erdogan ha av EU?

– Det är en dialog som behöver föras direkt med Turkiet, säger Ylva Johansson. Hon tillägger att vad hon känner till har inga konkreta önskemål först fram.

Jonas Desai

jonas.desai@dn.se

Pia Gripenberg

Fakta. Flyktingavtalet med Turkiet

I mars 2016 enades EU och Turkiet om att Turkiet skulle förstärka sin gränsbevakning för att stoppa strömmen av flyktingar till Europa.

I utbyte utlovade EU bistånd på flera miljarder euro, visumlättnader för turkiska medborgare samt att förbereda förhandlingar om turkiskt EU-medlemskap.

Turkiet har vid upprepade tillfällen, sedan avtalet tecknades, hotat med att återigen öppna sina gränser mot EU.

Drygt 3,6 miljoner flyktingar, troligen fler, från krigets Syrien befinner sig redan i Turkiet, och landet befarar att den upptrappade konflikten i den syriska provinsen Idlib ska leda till en ny flyktingvåg.

Källa: EU-kommissionen, TT

Vanskligt läge i Syrien får Erdogan att utmana både Ryssland och EU

TISDAG 3 MARS 2020

Analys

Turkiets president Recep Tayyip Erdogan har släppt alla tyglar i utrikespolitiken. Han riskerar att hamna

i en farlig återvändsgränd i relationen med Ryssland och att bli EU:s fiende nummer ett.

Förklaringen till det farliga spelet är Turkiets vanskliga läge i Syrienkriget.

Turkiets utrikespolitik brukade vara försiktig och praktiskt inriktad. Men de senaste dagarna har den turkiske presidenten Recep Tayyip Erdogan släppt alla tyglar. Landets två viktigaste allierade, EU och Ryssland, utmanas på två fronter: Den gångna helgen skrotade Turkiet flyktinguppgörelsen med EU som stadgar att turkiska gränsövervakare stoppar flyktingar som vill vidare till EU-länder.

”Vi har öppnat porten”, sade president Erdogan och syftade på att de 3,6 miljoner syriska flyktingar som dväljs i Turkiet nu kan röra sig västerut.

EU:s ersättning till Turkiet för att låta dem hysa flyktingarna – dryga 60 miljarder

kronor – är löjligt låg, lät den turkiske presidenten förstå.

I den syrisk provinsen Idlib, där Turkiet strider tillsammans med väpnade motståndare till president Bashar al-Assad, har turkiskt flygvapen attackerat regimen stridsflyg och luftvärnsbatterier. Turkiets aggression har stoppat den offensiv i Idlib som Syriens regeringsarmé genomför tillsammans med sina uppbackare från Ryssland och Iran. Förklaringen till dessa överraskande manövrar, som bägge har potential att hota säkerheten i Europa, står att finna i Idlib. Och framför allt i det komplicerade förhållandet mellan Turkiet och Ryssland. Natolandet Turkiet har alliansens näst största krigsmakt (efter USA), med en miljon man i vapen. Samtidigt har Turkiet valt att odla en alltmer självständig – en

del skulle säga trotsig – linje gentemot Nato.

Trots stora protester från framför allt USA har Turkiet valt att teckna ett mångmiljardkontrakt med Ryssland på det beryktade luftvärnssystemet SS-400. Ändå står Ryssland och Turkiet faktiskt med vapnen vända mot varandra i Syrien. Men genom ”dirty deals” har ländernas krigsmakter kunnat undvika att hamna i direkta stridigheter.

Den här nödtorftigt tämjda avogheten mellan länderna går tillbaka till år 2015, då Ryssland gick in i Syrienkriget på Bashar al-Assads sida. I november 2015 sköt ett turkiskt jaktplan ned ett ryskt Suchoi Su-24-plan och dödade piloten. ”Han kränkte vårt luftrum”, var den turkiska förklaringen. Rysslands svar blev oförsonligt, med omedelbar

handelsbojkott och inställda charterresor för ryska turister.

Men vreden stillade sig. Ryssland insåg att det var Turkiet de skulle prata med om Syrien. USA hade lämnat walkover i Syrien i och med maktskiftet på presidentposten, från Barack Obama till Donald Trump. FN höll på att manövreras ut i marginalen. Då klev president Erdogan fram som en ledande aktör. Av handels- och energipolitiska skäl vill Erdogan stärka Turkiets roll i regionen. Han vill också helst slippa de över 3,5 miljoner syriska krigsflyktingar som finns i Turkiet, och han vill hålla de syriska kurderna borta från den turkiska gränsen.

Ur denna anda föddes de så kallade Astana- och Sotjiöverenskommelserna, som träffades 2017 respektive 2018. Dessa avtal är också godkända av al-Assad-supportern Iran.

De innebär i korthet att parterna kommit överens om fyra områden i Syrien där det ska råda vapenvila. Det finns också gemensamma mekanismer som att övervaka att vapenvilan hålls.

I dag har alla dessa så kallade nedtrappningszoner intagits av regeringssidan – utom i Idlibprovinsen. Beträffande Idlib har Ryssland och Turkiet träffat nya, komplicerade överenskommelser, som bland annat stagdar att den turkiska armén har rätt att bemanna tolv stycken så kallade observationsposter inne i Idlib. Därifrån ska de bevaka vapenvilan.

Turkiet har också förbundit sig att avväpna eller på annat sätt se till att den al-Qaida-anknutna jihadistgrupperingen Hayat Tahrir al-Sham (HTS), som är mäktig i Idlib, inte är stridbar.

De senaste dagarna har beskyllningarna haglat mellan Turkiet, Syrien och Ryssland. De har anklagat varandra för att bryta mot ingångna avtal. Men den inofficiella icke-aggressionspakten mellan Turkiet och Ryssland har hållit hittills. Finns det någon gräns för hur högt och hårt president Erdogan kan spela? Ja, han inser nog att Turkiet inte kan mäla ut sig från samarbete med EU – något som ligger i potten i flyktingutspelet. Inte heller kan Erdogan driva en alltför kompromisslös linje mot Ryssland i Idlib.

Sannolikt slutar de överrumplande turkiska utspelen i 1) att Turkiet får mer ”mutpengar” för flyktingarna från EU och 2) att både Erdogan och Putin köper tid i Idlib med någon form av vapenstillestånd. Besked om den senare frågan får vi kanske på torsdag, då Erdogan och Putin möts i Moskva.

En sak är hur som helst glasklar: i det intrikata förhandlingsspel som väntar i Moskva och Bryssel finns inte plats för de lidande syrier som trängs vid de turkisk-grekiska och de syrisk-turiska gränsstängslen.

Erik Ohlsson

Valet en framgång för Netanyahu

TISDAG 3 MARS 2020

Premiärminister Benjamin Netanyahus Likud blev största parti i måndagens - israeliska val, enligt de olika tv--kanalernas vallokalsundersökningar.

Prognoserna pekade på 36–37 mandat för Likud och 33 mandat för oppositionsfronten Blåvitt. Netanyahu och hans ultra-ortodoxa och extremnationalistiska koalitionspartner såg ut att vara mycket nära de 61 mandat som krävs för majoritet i knesset. De arabiska partiernas gemensamma lista blev liksom i septembervalet tredje största parti, med 14 mandat. Valets stora förlorare blev de olika vänsterpartiernas

gemensamma lista, som ser ut att få 7 mandat, ett stort ras.

Resultatet är en stor seger för Netanyahu, som ryckte fram trots att han om ett par veckor skall ställas inför rätta för svåra korruptionsbrott. Åtalet tycks snarare ha stärkt än undergrävt hans position bland nationalistväljare, av vilka många anser att premiärministern fallit offer för en komplott, iscensatt av ”pressen” och ”vänster”.

– Folket har nu sagt nej till dessa bluff-rättegångar, sade Likuds minister David Amsalem.

Nathan Shachar

Fed-chefen försöker lugna i virusstormen

TISDAG 3 MARS 2020

Coronaviruset innebär den största faran för den globala ekonomin sedan finanskrisen 2008, enligt OECD, som sänker sina tillväxtprognoser med en halv procentenhet till 2,4 procent för 2020.

Som skydd i snålblåsten har den amerikanska centralbanken ställt sig.

I fredags – i slutet av en vecka då världens aktiebörser hade plågats av osäkerheten kring coronaviruset och sjunkit med i snitt

13 procent – sände Federal Reserve en uttaland, men ändå tydlig signal.

Beskedet levererades i ett kort uttalande av centralbankens ordförande Jerome Powell, som nämnde risken som coronaviruset utgör för ekonomin.

I två meningar försökte han sedan ingjuta förtroende:

”Fed följer på nära håll utvecklingen och dess konsekvenser för utsikterna för ekonomin. Vi kommer att använda våra verktyg och agera på lämpligt sätt för att stötta ekonomin.”

Det dämpade åtminstone tillfälligt storleken på fallen på världens börser. New York-börsen låg kring nollstrecket vid öppningen. Stockholmsbörsen pendlade mellan plus och minus under dagen. – Man kan fråga sig om det är Feds jobb att hålla börskurserna uppe, kurserna hade stigit mycket under den senaste

tiden. Men jag tror inte det var vad det handlade om. Centralbanken ville sända en signal om att den gör vad den kan för att bidra i en svår situation, säger Annika Winsth, chefsekonom på Nordea.

Så när Fed håller möte nästa gång den 17–18 mars finns minst sagt en allmän förväntan på en räntesänkning.

Investmentbanken Goldman Sachs har gått längre och förutspår tre räntesänkningar i USA på sammanlagt 75 punkter fram till i juni.

Vad det leder till – om huruvida måttliga räntesänkningar av Fed, även om de är flera till antalet – hjälper till att hejda oron är det däremot ingen som vet.

Det enda som står klart är att mars år 2020 innebär en nervös väntan i världsekonomin.

Det finns redan förslag, formulerade på tidningen Wall Street Journals debattsida,

om att amerikanska centralbanken borde gå till omedelbar handling och tillsammans sänka räntan ihop med Europeiska centralbanken och centralbankerna i Kina, England och Japan. Andra bedömare menar att en sådan akutsänkning av räntan, före Feds möte den 17–18, är onödig.

– Problemet är att det inte finns något att räkna på, inte heller ett politiskt beslut som kan klargöra. Vi vet inte hur smittan kommer att spridas och vi vet inte hur det påverkar ekonomin, säger Annika Winsth. Ett index som brukar passera i strömmen av statistik utan att lämna djupare spår är det så kallade inköpschefernas index. Det är ett sätt att mäta konjunkturen med hjälp av orderingång, produktion, sysselsättning och leveranstider. Siffran 50 anger oförändrad konjunktur.

Nyligen föll detta index i Kina till 35,7, den lägsta siffra som uppmätts. Det understryker den ekonomiska skada som utbredningen av coronaviruset har gjort, och framför allt riskerar att göra, i landet. Så lågt var värdet inte ens vid finanskrisen för över tio år sedan.

Att motsvarande index i Europa pekar uppåt (49,2 i februari, jämfört med 47,9 i januari) har mest att göra med att frågan ställdes innan spridningen av viruset började bli känd i Europa. Därför är det ingenting att ta alltför mycket fasta på, anser både Annika Winsth och Länsförsäkringars chefsekonom Alexandra Stråberg. Effekterna kommer däremot att synas nästa gång statistiken redovisas. Alexandra Stråberg tycker att Fed-chefen Jerome Powell varit nästan före utvecklingen i sin tajming att kommunicera centralbankens intentioner,

för att försöka dämpa situationen innan den blir riktigt allvarlig.

– I Sverige har vi inte varit lika mycket på tårna som i USA. Stefan Ingves (riksbankschefen) har sagt att de ska ta in fakta och avvakta, säger Alexandra Stråberg, på telefon från Kanarieöarna där hon befinner sig på semester.

Med den distansen – ledigheten på en ögrupp utanför det europeiska fastlandet – säger hon att hon fått syn på vad som liknar hysterin, som för närvarande präglar synen på viruset.

– Det är klart att coronaviruset är allvarligt, men det är den psykologiska påverkan som har den största effekten, säger hon.

Räntesänkningar är stimulanser för de största företagen, som de kan behöva, säger hon.

– Men för gemene man: vad är det då för stimulansåtgärder som hjälper? Jag är inte säker på att det är så mycket. Alla de effekter vi ser nu är försiktighetsåtgärder som tas för att vi inte vet. Vi har inte nått kulmen av spridningen och osäkerheten är stor. Hur ska man stimulera bort det?

frågar sig Alexandra Stråberg.

Industrin kan inte producera som vanligt. Och folk reser inte som normalt. Börserna i världen tappade på en vecka vad de hade gått upp på tre månader.

– Det är ovissheten kring vartåt det här kommer att barka hän som är den psykologiska effekten. Så länge den osäkerheten finns kvar kommer människor och marknader att reagera ganska kraftigt, säger hon.

Torbjörn Petersson

torbjorn.petersson@dn.se

Fakta.

Federal Reserve, eller Fed som den också kallas, är USA:s centralbank.

Chefen för centralbanken är Jerome Powell.

Bankens tre mål är att maximera sysselsättningen, stabilisera priserna och hantera de långa räntorna.

Den 17–18 mars håller centralbanken sitt nästa räntemöte.

Polariseringen förgiftar USA

TISDAG 3 MARS 2020

Under supertisdagen väljer en rad delstater demokratiska presidentkandidater. Men den största frågan är snarare hur det amerikanska samhället ska hämta sig från det senaste decenniets sociala skyttegravskrig. Martin Jönsson läser nya böcker om det verkliga dilemma.

Andrew Marantz

”Anti-social. Online extremists, technopians, and the hijacking of the American conversation”

Viking, 400 sidor

Ezra Klein

”Why we are polarized”

Simon and Schuster, 336 sidor

Kort efter installationen av Donald Trump som president 2017 publicerade tidskriften The New Yorker en artikel av reportern Andrew Marantz om DeploraBall: en av de mindre rumsrena festerna i Washington i samband med installationen. Namnet kom från det som förmodligen var Hillary Clintons största misstag under sin kampanj: hennes kommentar om att ”man kan placera hälften av Trumps supporters i vad jag kallar en korg med ’deplorables’ (ömkliga, eller beklagansvärda). Rasisterna, sexisterna, homofoberna, de främlingsfientliga, de islamfientliga – ni vet. Tyvärr finns det sådana personer. Och Trump har lyft fram dem.”

Frånsett att det var ett nedlåtande och korkat politikeruttalande hade Clinton rimligen fel i sak. Det var inte Trump som

lyfte fram rasisterna. Det var de som lyfte fram honom.

En hel del av de som lade grunden för valet av Trump var samlade på DeploraBall. Richard Spencer, högerextremisten som ofta beskrivs som skaparen av begreppet "alt-right", vägrades tillträde efter sitt infamösa Hailgate-tal och stod utanför på trottoaren. Men profiler i "rörelsen" som Milo Yovanovitch, Vicegrundaren Gavin McInnes, Mike Cernovich och även finansiärer som Peter Thiel och politiska veteraner som numera fängelsedömde Roger Stone var på plats. Marantz artikel i New Yorker var kort och lyckades aldrig knyta ihop trådarna mellan extremhögern och den republikanska basen, och heller inte hur central undervegetationen av sociala medier varit för att förändra tonläget i den politiska

debatten. Han hade följt den högerpopulistiska rörelsen en tid, men – får vi veta när han nu kommit ut med sin bok "Anti-social" – New Yorkers mäktiga redaktör David Remnick var inte tillräckligt intresserad av vad ett gäng politiska galenpannor höll på med på obskyra plattformar som Gab och 8chan eller för den delen Reddit, Twitter, Youtube och Facebook.

Remnick var inte ensam om att vara ointresserad, trots alla granskningar av hur omfattande manipulationen, propagandan och spridningen av fejknyheter varit och trots alla exempel på alt-right-rörelsens våldskapital, även före Charlottesville.

Den berättelse Marantz egentligen ville skriva var en djupare inblick i Twitteragitatorernas verklighet: en new journalism-uppföljare till Angela Nagles

”Kill all normies”, som var det banbrytande reportaget om de aggressiva politiska subkulturerna, beväpnade med memer, fejkkonton och botar. Men också: om teknikföretagen och entreprenörerna som skapade plattformarna som gjorde det möjligt för dem att ta över stora delar av det offentliga samtalet.

Nu, tre år senare, är han klar med den boken. Det har tagit lite för lång tid, men som historieskrivning är den obönhörligt tydlig. Det mest skrämmande är dock det som hänt sedan dess: hur den gradvisa brutaliseringen av retoriken flyttat in i det normaliserade finrummet. Det är så påverkanskampanjer fungerar, genom att först vinna slaget om orden, sedan om sakpolitiken.

Men det handlar inte bara om en sida i politiken. Brutaliseringen påverkar hela samhället. ”Det går inte att dela upp oss i

goda och onda. Vårt beteende kan härledas till många faktorer, inte minst vår kulturella vokabulär. Och kulturer kan förändras.” För att, ironiskt nog, citera Andrew Breitbart: Kulturen göder politiken. Och vice versa.

Därför är det så naturligt att gå från Marantz berättande reportage till Voxjournalisten Ezra Kleins resonerande, men också mer skrämmande, bok ”Why we are polarized”. Klein, som alltid varit en de vettigaste rösterna i rummet, dissekerar det amerikanska partisystemet och de väljarläger det samlat. Det är en dyster bild han ger: av ett land där få röstar för något och nästan alla emot och där allt talar för att det bara kommer att bli värre. Där identitetspolitik, klass och demografi fyller skyttegravarna som sociala medier grävt med grundmurade fundament som är snudd på omöjliga att bryta.

Även Klein lyfter naturligtvis fram de nya mediala ekosystemen som en delförklaring. Men i grunden är det kulturen och politiken som står för giftet. Det löser man inte genom att kritisera spridningen. De sociala mediernas fomo, "fear of missing out", har ersatts av genuin rädsla. Den är befogad.

Martin Jönsson
martin.jonsson@dn.se

Per Svensson: Jag läser om "Pesten" och får en déjà vu- upplevelse om hoten mot friheten

TISDAG 3 MARS 2020

Coronaviruset har på rekordtid krympt avståndet mellan epidemiologi och existentiellt laddad epik. Per Svensson läser Albert Camus roman "Pesten" från 1947 och ser ett hot mot det fria och suveräna jaget.

Det börjar inte med en skakning på nedre däck utan med en död råtta i trappuppgången. Obehagligt men trivialt. Portvakten får ta hand om problemet. Sedan blir de döda råttorna fler och fler. Obehaget tilltar. Vad gör myndigheterna åt saken? Så börjar människor insjukna i feber. Någon dör. Sedan ytterligare en. Sedan fler och fler. En hälsokommission sammanträder. Läkarna i kommissionen har fått strikta instruktioner: Gör vad ni måste, men gör det i tysthet. Men epidemin, pesten, låter sig inte tystas. När allt fler faller offer för febern tvingas makthavarna, som till varje pris vill

undvika oro och panik, att kapitulera.

"Fermes la ville." Isolera staden!

Albert Camus roman "Pesten" gavs ut 1947. Berättelsen om hur den medelstora staden Oran vid den algeriska kusten, då fortfarande en del av Frankrike, hemsöks av en farsot man trodde var för alltid förpassad från den utvecklade världen, lästes som en allegori över krigsårens nazistiska ockupation av Frankrike. När Albert Camus 1957 fick Nobelpriset skrev Svenska Dagbladets dåvarande kulturchef Gunnar Brandell en porträtterande, insiktsfull understreckare som nyligen återpublicerats med anledning av att det i januari i år var 60 år sedan Camus dog i en bilolycka. Brandell framhåller att parallellen mellan "den av pesten härjade staden Oran och ockupationens Frankrike, avskuret från yttervärlden och härjat av skräck" är

omsorgsfullt genomförd. Men romanen har också en annan nivå; ”innerst handlar boken om människans situation över huvud. Liksom invånarna i det pesthärjade Oran och ockupationstidens fransmän lever hon sitt liv i avvaktan på att hennes dödsdom skall gå i verkställighet; liksom de måste hon uppfatta världen – för att citera en svensk diktare – som ett hemskt oändligt fängelse.” (Det är Viktor Rydberg Brandell syftar på här.)

Så långt de allegoriska och existentiella dimensionerna av romanen. Men under de senaste veckorna är det dess ytskikt, den bokstavliga nivån, som gjort ”Pesten” (som i höst ges ut i svensk nyöversättning av Jan Stolpe) till en alltmer frekvent referens i internationella medier.

Coronaviruset har på rekordtid krympt avståndet mellan epidemiologi och existentiellt laddad epik.

Att i dag läsa ”Pesten” blir en déjà vu-upplevelse för den som följt de senaste veckornas rapportering om viruset: Läkaren som slår larm (hos Camus heter han Bernard Rieux, i Wuhan Li Wenliang), myndigheterna som fruktar ”oron” mer än dess högst reella grund, den till en början skräckinjagande men efter hand alltmer monotona statistiken över antalet sjuka och döda, livet som först pågår till synes som vanligt men sedan blir alltmer klaustrofobiskt, makthavarnas alltmer hårdföra försök att hålla smittan instängd, den döende friheten (se SVT:s Dokument utifrån om coronavirusets Kina). Men Brandells påpekande, ”människans situation över huvud”, blir för denna aktualitets skull inte mindre relevant, snarast tvärtom. Invånarna i Oran upptäcker att de inte längre är fria att vara sig själva. Pesten tar ifrån dem deras

individuella liv – alla planer och möjligheter, resorna de skulle göra, människorna de skulle träffa och kanske älska – och tvångsansluter dem till ett kollektivt öde, den gemensamma fångenskapen.

Det är det farsoter gör. Och kanske är det framför allt därför, mindre på grund av den av allt att döma trots allt begränsade risken för att dö, som coronaviruset är så skrämmande. Det utgör ett existentiellt hot mot föreställningen om det suveräna jaget som rör sig fritt genom livet och världen.

Men Camus gestaltar inte bara det bräckliga, kanske illusoriska, i den individuella friheten. Han visar samtidigt att det är just för att denna frihet är så bräcklig och kanske illusorisk, som vi aldrig får ge upp motståndet mot ”pesten”, oavsett i vilken gestalt den visar sig. Den

får inte göra oss till icke-människor. Den får inte få oss att frukta vår nästa, den får inte lura oss att söka trygghet hos tyranner, den får inte förvända vår syn så att vi i flyktingarna vid vår dörr inte ser offer för en pest utan pesten själv.

Per Svensson

per.svensson@dn.se

Sydneybiennalen en visar konst av världens urfolk

TISDAG 3 MARS 2020

Sydneybiennalen är världens tredje äldsta konstbiennial, som 2014 hotades av bojkott. Biennalledningen beskylldes för att ha "blod på sina händer", efter uppgifter om att huvudsponsorn tjänade grova pengar på inhuman asylmottagning. I sista sekund bröt ledningen med huvudsponsorn – och 2020 års upplaga

visar helt nya takter. Temat för biennalen, som öppnar den 14 mars, är nirin. Ordet betyder på gränsen och kommer från wiradhuri, en aboriginsk folkgrupp som biennalens nya konstnärliga ledare tillhör. Hela biennalen fokuserar på konst av urfolk och från Sverige är den samiske konstnären Anders Sunna inbjuden. Många urfolk har just upplevelser av att leva på gränsen, att brytas ner av kolonialism och rasism, och trängas ut från sitt land när naturresurser exploateras.

Häromveckan annonserade Sydneybiennalen dessutom ett fyraårigt samarbetsprojekt med ett aboriginskt institut, för att tillsammans utforska australiska urfolks kultur och historia.

Birgitta Rubin

birgitta.rubin@dn.se

Det amerikanska handelskriget mot Kina är här för att stanna

ONSDAG 4 MARS 2020

Handelskonflikten är vår tids variant av kalla kriget. Men numera är världsekonomin en enhet som inte så lätt låter sig delas.

Till och med Naturen är numera emot globaliseringen – det nya coronaviruset är en handgriplig demonstration av det

elände som kan inträffa när världen krymper och människor kommer allt närmare varandra.

Länge innebar globaliseringen bara välsignelser. Fattiga länder fick tillträde till världsmarknaden där de syddes ihop med rika, några miljarder lyftes ur fattigdom, all slags rörlighet växte explosionsartat, avstånd blev försumbara, människor dök upp på platser där de förut inte syntes till. Men det var i går. I dag är globaliseringens välsignelser under attack när USA och Kina kämpar om vem som i morgon kommer att behärska världen, och med konsekvenser även för oss som är för små och kraftlösa för att kunna uppträda annat än som statister.

Rätt ska vara rätt. Det är Kina som håller på att förstöra globaliseringen trots att den varit förutsättning för landets enorma maktillväxt. Men den har varit fredlig. Av

tradition expanderar Mittens rike inte så mycket med svärd i hand som genom just handel ochandel; genom gårdagens Chinatown med sina *sweatshops* och flitiga köpmän, i morgon genom ett planekonomiskt infrastrukturprojekt som Nya Sidenvägen, en enkelriktad farled ut i världen för alla slags kinesiska varor. Men med handel i traditionell mening har det inte mycket att göra. Filosofin bakom den kinesiska strategin handlar inte om arbetsfördelning, komparativa fördelar och ömsesidig nytta, i stället om självhushållning och monopol. Och om ren maktutövning. Politik och ekonomi låter sig inte skiljas åt i den kinesiska varianten av globalisering – och våra universella värden ska ersättas med kinesiska. På den egna hemmamarknaden underkastar Peking utländska företag och investerare

restriktioner som inte gäller för Kina på världsmarknaden.

Om handel på lika villkor har det aldrig varit frågan. Kinas motsvarighet till Volvo skulle aldrig tillåtas vara svenskägt. Varför har resten av världen så länge fogat sig i detta?

Först handlade det om (fördomsfull) underskattning; ingen stördes av att Kina tjänade pengar på masstillverkade prylar så länge man inte gjorde det på något ”riktigt”. Samtidigt lockade den jättelika kinesiska marknaden som fick omvärlden att blunda för de diskriminerande villkor som gäller för att få tillgång till den. Och länge inbillade man sig att Kina skulle demokratiseras av själva den ekonomiska tillväxten. Allt felbedömningar och misstag.

Men framför allt handlade det om att ingen var stark nog att sätta sig upp mot Kina annat än USA.

Det är vad Donald Trump nu har gjort; åtminstone för det har vi honom att tacka. Och han vill veta på vems sida vi är. Ty det ”handelskrig” som Trump startat, men som ännu inte på allvar har börjat, är vår tids utgåva av kalla kriget och kommer att få snarlika konsekvenser. För USA handlar det ytterst om säkerhetspolitik, om den - *national security* som är överordnad alla andra amerikanska målsättningar och av tradition ges mycket bred tolkning. Som självklar beståndsdel omfattar den även ekonomin. I klartext betyder det att USA inte tänker tillåta Kina att bli världsekonomin nummer ett eftersom det skulle uppfattas som ett direkt hot mot USA:s säkerhet.

Därför finns inget alternativ till ett handelskrig. Och det är inte Trumps privata; vad gäller synen på Kina råder mycket stort samförstånd i USA inom både och opinion och politiskt etablissemang. Vita husets Kinapolitik lär ligga fast också långt efter det att Donald Trump har flyttat ut.

Trots att ingen sida kan vinna detta handelskrig finns ingen lösning i form av en kompromiss eller ett avtal. Kina kan inte tvingas till de eftergifter USA kräver utan att ge upp hela sin existensform, förankrad i leninistisk ideologi och en nationalistisk enpartistat. I stället riskerar den frihandel som hittills existerat på grundval av just våra liberala och universella värden att strikt regleras, att begränsas och här och där avvecklas. Tullar och kvoter – under hänvisning till nationell säkerhet – kommer att riva upp

tillverkningskedjor och försöka förlägga dem närmare den nationella skjortan än den internationella tröjan; som när coronaviruset får oss att ”upptäcka” att en stor del av Europas medicinproduktion är i asiatiska händer.

Plötsligt har det blivit till ett säkerhetsproblem. Denna *decoupling* är avglobaliseringens motsvarighet till kalla krigets *roll back* eller *containment* innan Washington och Moskva kunde enas om en uppsättning regler som tillät ett begrepp som ”samexistens”. Samexistensen innebar att leva i fred i två parallella världar, men som egentligen ingenting hade med varandra att göra. Men dagens värld är fortfarande nära nog en och med en världsekonomi som då inte fanns, dessutom oändligt mer sammanflätad och med handelsvolymen som får kalla krigets så kallade

motköpsaffärer – där enkla industrivaror betalades med ett parti konserverade ärtor i stället för med de dollar som inte fanns – att likna byteshandel.

Att försöka lösa upp redan existerande tillverkningskedjor blir ändå nästan som att av den där fisksoppan försöka återskapa ett akvarium. Och för det liberala Europa en mardröm.

Richard Swartz

richard.swartz@chello.at

Alexej har riskerat allt för att avslöja bedragarna

ONSDAG 4 MARS 2020

Kiev/Stockholm. Alexej trodde att han hittat drömjobbet – hög lön, bonus och trevligt kontor mitt i stan.

Men han blev en bricka i en kriminell industri och arbetsdagarna förvandlades till en mardröm. Han bestämde sig för att riskera allt för att avslöja de cyniska bedrägerierna.

Nu berättar visseblåsaren från Milton Group i Kiev själv om arbetet på bedrägerifabriken.

Framgångsrikt internationellt företag söker salesmanager! Engelska/tyska/italienska/spanska.

Arbeta med existerande och potentiella kunder. Lön: 500 US-dollar i månaden plus bonus för varje ny kund. Vänligt – ungt och lovande team med mysigt kontor i centrum av Kiev.”

Annonsen lät verkligen lovande när Alexej sommaren 2019 letade efter nytt jobb. Han var visserligen inte lika ung som de andra, men hade många års erfarenhet av arbete utomlands och kunde bra engelska. Under intervjun såg de lite skeptiskt på honom, men han accepterades ändå och i augusti påbörjade han sin anställning hos Milton Group i Kiev.

Kontoret låg verkligen mitt i stan, på de översta våningarna av den exklusiva shoppinggallerian Mandarin Plaza.

Men redan den första veckan började han misstänka att något inte stod rätt till. Han arbetade på den engelskspråkiga säljavdelningen. Uppdraget var att få kunderna att göra en första insats, oftast inga stora pengar, 250 euro var en vanlig summa.

– Jag förstod inte hur de kunde betala mer i löner och bonus än vad vi drog in. Det var tydligt att det var något som inte stämde. Snart förstod han att de riktiga pengarna drogs in någon annanstans.

– Jag hörde talas om den här avdelningen som kallades ”Retention”. De satt i ett eget rum och alla ville in dit. Bara de bästa fick komma dit, säger han.

Varje dag skulle han ringa 250 samtal och prata i telefon med kunder i minst tre

timmar. Säljledaren övervakade samtalen och kunde via headsetet ge instruktioner under samtalen.

Arbetsplatsen var internationell med säljare från alla möjliga delar av världen: Studenter från Mellanöstern, migranter från Afrika, ryssar och människor från flera tidigare Sovjetrepubliker.

– Ordern varje morgon var: kräma ut så mycket pengar ni bara kan. Kräma ut allt ur kunderna, till sista öret, säger Alexej. När en försäljning lyckats och pengar förts över ringde de i en klocka.

Vi får kontakt i november via Dagens Nyheters krypterade tipstjänst – han säger att han har information om brottslighet riktad mot svenskar. Första gången vi möts är i början av december, på ett hotell i Kiev. Han har skickat över dokument och telefonlistor från sin arbetsplats på Milton

Group. Han är fast besluten om att avslöja verksamheten.

Sedan han började i augusti har han lyckats avancera inom bolaget och arbetar nu inne i den avdelning där de stora pengarna görs. Han har med egna ögon bevittnat och medverkat till hur offer luras på hundratusentals kronor.

– När jag förstod vad de sysslar med bestämde jag mig för att jag måste samla på mig så mycket bevis jag kunde och avslöja dem.

Kontoret är under hård bevakning. I varje rum finns det övervakningskameror, beväpnade vakter bevakar entrén och privata mobiltelefoner är förbjudna.

Internettrafiken övervakas. Bland chefer och anställda finns en känsla av paranoia.

– De tar säkerheten väldigt hårt och illojala straffas. Cheferna skröt öppet om hur de tagit hand om några som svikit. De

hade körts ut till skogen utanför Kiev och ställts mot en vägg som om de skulle avrättas, sedan hade de skjutit med Kalasjnikov över huvudet på dem, säger visselblåsaren.

– Sedan ska de ha tvingats skriva under skuldsedlar som försatte dem i skuld för resten av livet och nu tvingas de arbeta som städare för att betala av. Den här historien återberättas av cheferna själva, säger visselblåsaren.

Under vårt första möte på hotellet i december går vi igenom de brottsliga uppläggen, detaljer, vem som gör vad. Jag frågar honom vad vi ska göra om han försvinner – om han inte längre svarar på mina meddelanden.

– Då får ni publicera, jag ska vara så försiktig jag kan men om det värsta händer – publicera.

Varje dag, när han sent på kvällen kommit hem från kontoret, skickar han över det han lyckats samla in. Oftast i form av skärmbilder som visar utdrag ur kundsystemet. Ibland skickas informationen direkt från callcentrets telefoner – som namn och telefonnummer till mer än 1 000 offer över hela världen. Han sänder över några nummer i taget, allt eftersom han kommer över dem. Dagens Nyheter har sedan delat uppgifterna med den ideella journalistorganisationen Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP), berömd för sina avslöjanden om penningtvätt och grov brottslighet. OCCRP har sedan initierat en internationell journalistisk granskning med redaktioner från hela världen. Journalister i 25 länder har sedan samlat in offrens vittnesmål, granskat

omfattningen av den kriminella industri Milton Group bedriver – och vilka som ligger bakom.

I december förser DN Alexej med flera högupplösta dolda kameror. Med dem lyckas han dokumentera verksamheten inne på kontoret och spela in hur en av företagets toppsäljare, William Bradley, skryter om hur han lurat en kund på över 150 000 dollar.

Nästa gång vi ses är i början av januari. Från en hyrd lägenhet på andra sidan gatan observerar vi företaget och kan filma in genom fönstren på kontoret.

Alexej är nu mycket mera känslsam.

– Det här jobbet är verkligen ett helvete.

Eller ... det är inget jobb – det är brott. Det här måste stoppas.

– Det här bolaget, allt de gör är fejk, de bara stjälar pengar från folk. Det spelar ingen roll vem du är eller från vilket land

du kommer. Om de ser dina pengar så kommer de att ta dem.

Han berättar om mardrömmarna, om offren som dröjt sig kvar.

– Det är en kvinna jag aldrig glömmmer, hon var ensamstående och höggravid. Hon hade satsat allt hon hade för att få något bra för sig och sitt barn. Hon grät och ville ha sina pengar tillbaka, då skrek säljaren till henne att bara om hon satsade mer kunde hon få sina pengar.

Många av säljarna på retentionavdelningen mår också dåligt och missbruk är vanligt, enligt Alexej.

– Alla på ”Retention” vet vad som händer där. Och det kan man se på dem. En del dricker alkohol varje dag, en del tar droger. Men de stoltserar med vad de gör – ”hur mycket fick du från den här gamla damen, eller från den killen, eller paret?”. Det är galet.

Hur stor är kommissionen för en säljare – om du till exempel skulle stjäla 10 000 dollar?

– Det är 9 procent, så 900 dollar – om det är kryptovaluta. Om överföringen kommer via kreditkort är det bara 3 procent. De gillar inte kreditkort.

Hur skulle du beskriva personerna som jobbar där?

– De har ingen medkänsla, noll medkänsla, noll. De tänker bara på hur mycket de ska ta från kunden. De har månatliga mål som måste nås. De bryr sig inte om något. Det är inhumant.

Vad säger du till en kund som förlorat stora pengar?

– Jag ber dem berätta sin historia. Sedan säger jag, vad som än hänt med kundens pengar, att det inte är bolagets fel utan att det är kundens fel, eller den tidigare säljaren som nu fått sparken.

– Eller så är jag en konkursförvaltare och bolaget ska läggas ned. Det spelar ingen roll vad jag säger – det är fritt fram att säga vad jag vill – uppdraget är att komma åt mer av kundens pengar.

Falska dokument av olika slag är vanligt förekommande på retentionavdelningen. De används för att manipulera offren i olika sammanhang. Bland annat finns flera falska intyg från respekterade banker som återkommande används. Även falska brev och manipulerade id-kort från tillsynsmyndigheter – som brittiska Financial Conduct Authority.

Alexej säger att han hoppas att uppgifterna han ger oss leder till ett politiskt tryck att utreda och att stoppa brotten. Han har personligen lämnat över allt material till svensk polis.

– Enligt min åsikt är Sverige det land med det bästa rättssystemet i världen. Jag kommer att berätta allt.

Är du också beredd att vittna i domstol?

– Ja, jag är beredd på det. Jag känner att jag måste göra det, eftersom just nu är jag det enda vittnet, men jag hoppas att fler kommer att träda fram, säger han.

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se

Visselblåsaren "våldigt lättad" efter publiceringen

Alexej heter i verkligheten något annat. Han avslutade sin anställning på Milton Group i mitten av januari efter fem månader på företaget. Med DN:s försorg lämnade han Ukraina och försågs med ett boende på en säker plats inom EU.

I mitten av februari var han i Stockholm och lämnade över allt sitt material till svensk polis. Han har sedan dess förhörts flera gånger och det pågår en förundersökning som leds av åklagare

Arne Fors på Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet.

– Jag känner mig väldigt lättad att publiceringen om Milton Groups brott nu är gjord och att polisen inlett en utredning, som jag hoppas i slutändan kommer att leda till att de ansvariga får sitt straff. Jag hoppas också att publiceringen i en rad tidningar kommer att hjälpa människor att undvika att bli lurade, säger visseblåsaren Alexej.

Ny lag kan straffa Facebook

ONSDAG 4 MARS 2020

Sveriges regering kräver att nätföretag som Facebook och Twitter hålls ansvariga för bedrägliga annonser.

Enligt digitaliseringsminister Anders Ygeman arbetar regeringen för ny lagstiftning på EU-nivå som gör det möjligt att bötfälla storbolagen.

– Att de tjänar så här stora pengar på annonseringen visar att de tyckt att de egna intäkterna har varit viktigare än att ha tillräckliga skyddsåtgärder.

Bitcoinbedrägerierna börjar i de flesta fall med falska annonser på Facebook och andra stora digitala plattformar.

Annonserna, som ofta utnyttjar kändisar, lovar lättförtjänta pengar. Men investeringarna är en ren bluff – och de drabbade får aldrig tillbaka några pengar. I Sverige riktas dessa brott i huvudsak mot pensionärer – i flera fall som DN rapporterat om har offren blivit skuldsatta för livet.

– Det första man tänker på är hur samvetslösa de är och hur man lider med de många äldre som har drabbats av de här bedragarna, säger energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman (S) om granskningen.

Anders Ygeman arbetar nu för att driva igenom ny lagstiftning på EU-nivå som gör det möjligt att ställa Facebook och andra

nätbolag till svars för annonserna som de publicerar.

– Det är naturligtvis bedragarna i första hand som är ansvariga för sina bedrägliga annonser, men de här internetföretagen gör också stora pengar på annonseringen. De vidtar inte tillräckliga åtgärder för att plocka ner de här annonserna och hålla dem borta. Det gör det möjligt för bedragarna att lura svenska pensionärer och andra på de här stora beloppen, säger han.

Anders Ygeman säger att förhoppningen är att få med en ändring av lagen i EU:s nya digitaliseringslag.

– Jag arbetar hårt på att samla flera andra länder bakom den svenska uppfattningen för att få till den här lagförändringen, då vi skulle kunna göra företagen medansvariga. Då är jag ganska säker på att den här

typen av annonser snabbt kommer att försvinna från plattformarna, säger han. Bland annat handlar det om att bolagen behöver ha tillräckliga skyddssystem och tillräcklig språkkompetens för de olika marknader de verkar på, enligt Ygeman.

– Facebook tjänar en och halv miljard om året i Sverige på annonser. Då måste de också kunna garantera att de inte har bedrägliga annonser som gör att pensionärer tvingas gå från hus och hem och att de blir ett verktyg för ukrainska bedragare.

För att få effekt vill Ygeman att det ska gå att utfärda företagsböter och viten, och att de ska vara så höga att det inte blir lönsamt för företagen att låta bli att ta tag i problemen.

– Hade de lagt ned lika stora insatser på att skydda sig mot falska annonser som de har gjort på att göra det möjligt att

målgruppsinrikta sina annonser så hade de inte haft det här problemet.

Enligt Ygeman är flera europeiska länder inne på samma linje och kommer att stödja Sveriges förslag.

– Vi står absolut inte ensamma, jag har börjat arbeta mer med de europeiska huvudstäderna. Vi har flera av de stora länderna bakom oss för att få till ändringar i vår riktning. Det är Spanien och Tyskland bland annat som vi har på vår sida, och även Frankrike så jag har goda förhoppningar om att nå framgång.

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se

Dela

GW Persson: ”Låt dem betala för sin ,mög’”

ONSDAG 4 MARS 2020

Polisprofessor Leif GW Persson kräver nu att Facebook ställs till svars för bedrägerierna som företaget är med och sprider. Han har själv flera gånger utnyttjats i reklam för falska investeringar.

Tusentals svenskar har de senaste åren lurats att satsa pengar i falska

investeringar i bitcoin och andra kryptovalutor. I de flesta fall har de lockats av annonser med falskt innehåll på Facebook. Många svenska kändisar – som tennislegendaren Björn Borg, tv-profilen Filip Hammar, författaren Camilla Läckberg och polisprofessorn Leif GW Persson – har utnyttjats i reklamen som felaktigt påstår att de blivit rika på investeringarna. Även DN:s varumärke har utnyttjats för att lura folk att investera.

ANNONS:

Efter DN:s avslöjande att företaget Milton Group har lurat tusentals människor världen över kräver Leif GW Persson en lagändring:

– Huvudmännen sitter på ett säkert ställe, Ukraina i Kiev, de har en av världens mest korrupta poliskårer så där kommer det inte att hända något särskilt.

– Hur ska man göra något åt det här, det enklaste är att ta det lagstiftningsvägen och lägga ansvaret på distributören, i det här fallet Facebook. Man får ålägga dem det ansvaret rent juridiskt. Att de faktiskt är ansvariga för det ”mög” som de distribuerar.

Leif GW Persson har låtit sina jurister ta kampen mot annonserna och Facebook men utan resultat. De fick aldrig något svar och polisen har lagt ned utredningen. I Sverige är det framför allt pensionärer som Milton Group riktar in sig på. En manual till säljarna i Kiev, som DN har tagit del av, ger specifika instruktioner om hur svenska pensionärer ska förmås att investera. Säljarna uppmanas att utnyttja det faktum att många äldre är ensamma och inte har någon att prata med.

– Det är sorgesamt, jag blir jävligt trött. Det riktar sig just mot folk som inte förmår

värja sig. De har inte kunskap att värdera det som de ger sig in på. De är lätta offer, i den meningen, och det är mycket övertygande hela paketet.

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se

Italien vill ha hjälp med fler munskydd – men Sverige säger nej

ONSDAG 4 MARS 2020

Italien ber om hjälp med munskydd för att klara av vården av smittade med det nya coronaviruset. Men Sverige har svarat nej på den officiella förfrågan, det framgår i ett mejl till Regeringskansliet: "Sverige måste hushålla med de resurser som finns i landet."

Samtidigt uppger flera svenska regioner att de förbereder sig för materielbrist.

Italien är det europeiska land som hittills drabbats hårdast av det nya coronaviruset. På tisdagen rapporterades att över 2 500 i landet smittats, av dessa hade minst 149 hunnit tillfriskna medan 79 personer avlidit till följd av sjukdomen.

En av de frågor som följt av smittspridningen är risken för brist på grundläggande sjukvårdsmateriel, bland annat munskydd, i de drabbade länderna. Under onsdagskvällen den 26 februari skickade Italien ut en internationell förfrågan om ett obegränsat antal munskydd. Begäran om hjälp gjordes via EU:s civilskyddsmekanism – samma system som Sverige använde när bland annat italienska flygplan skickades att

bekämpa de svenska skogsbränderna sommaren 2018.

Men Italien får ingen hjälp av Sverige. Efter att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Socialstyrelsen tagit del av förfrågan förra veckan har myndigheterna gjort den gemensamma bedömningen att Sverige inte kan bistå med munskydd. Det framgår i ett mejl från MSB till Regeringskansliet som DN tagit del av.

Anledningen, enligt mejlet till Regeringskansliet, är att "Sverige måste hushålla med de resurser som finns i landet". Även Försvarsmakten informerades om förfrågan enligt mejlet. Johanna Sandwall, krisberedskapschef på Socialstyrelsen, säger att beslutet kommer efter en bedömning av Sveriges beredskap och behov.

– Det vi har sett i de regionala lägesbilderna är att man börjar få problem i vissa delar med att säkra leveranser eftersom den globala efterfrågan är stor. Vi har inga jättestora lager i Sverige och samtidigt som vi uppmanar regionerna att säkerställa tillgången på skyddsmateriel kan vi inte uppmana dem att ge bort någonting, säger hon.

De munskydd som efterfrågas av Italien är av klass FFP2 och FFP3, där den sistnämnda har den högsta skyddseffekten.

Johanna Sandwall säger att munskydden används även vid vård av andra sjukdomar och att Sverige kan komma att påverkas av den stora efterfrågan på skyddsmateriel även om antalet smittade av det nya coronaviruset inte ökar här.

– Vi gör inga andra bedömningar än Folkhälsomyndigheten som säger att

riskerna är måttliga för en allmän spridning i landet.

Sverige har tidigare i februari nekat att skicka skyddsutrustning till Kina, även då efter en fråga via EU:s civilskyddsmekanism.

DN har ställt frågan till alla landets 21 regioner hur tillgången på skyddsutrustning är. Av de 15 som svarat säger alla att tillgången är bra under rådande omständigheter, men att om läget förvärras kan det uppstå en brist.

”Det finns tecken på att det kan uppkomma brist på viss utrustning, framför allt andningsskydd”, svarar region Skåne.

”Vi har just nu god tillgång till skyddsutrustning men ser naturligtvis över behoven även för ett scenario med ett utbrott som pågår under längre tid. I det fallet finns risk för brist på

skyddsutrustning givet att många andra regioner och länder också har behov. Vi samordnar därför behoven nationellt”, svarar region Västmanland.

Av de 30 personer i Sverige som hittills diagnosticerats med sjukdomen covid-19 har majoriteten smittats efter resor till Italien.

På de svenska apoteken har munskydden sålt slut trots att de som säljs där inte skyddar effektivt mot virus som det nya coronaviruset.

Även de mer effektiva munskydd som används inom vården är till liten nytta för personer som inte kan använda dem. De är mycket tätare, de är jobbiga att andas i och går därför inte att använda under lång tid. De måste också bytas ofta, allteftersom virus samlas i dem.

– Det kräver att man kan hantera dem, så att de sitter tätt och luft inte kommer in

vid sidan om munskyddet, och att man till exempel kan ta av dem utan att få virus på sig, har statsepidemiolog Anders Tegnell tidigare sagt.

Mikael Delin

mikael.delin@dn.se

Fakta. Antalet dödsfall ökar kraftigt i Italien

Drygt 91 300 personer har smittats av det nya coronaviruset. Över 3 100 personer har dött. I Italien stiger antalet dödsfall kraftigt. På tisdagen rapporterade myndigheterna att 79 personer har dött, vilket är en ökning med 27 fall från måndagen, enligt Reuters.

Det totala antalet smittade skrivs upp från 2 036 till 2 502, en ökning med 466 fall.

I Sverige är totalt 30 personer smittade. Nio personer i Västra Götaland, tre personer i Jönköping, två personer i Uppsala, femton personer i Stockholm och en person i Skåne. Samtliga fall kan spåras till utlandet eller till personer som nyligen befunnit sig utomlands.

Utbrottet har minskat Kinas utsläpp av koldioxid

ONSDAG 4 MARS 2020

Koldioxidutsläppen i Kina har minskat med minst en fjärdedel de senaste veckorna på grund av virusutbrottet. Men när utbrottet är över kommer troligen industrin att jobba på högvarv så att minskningen uppvägs under året. Det nya coronaviruset som hittills har smittat drygt 80 000 människor i Kina har även stängt fabriker, raffinaderier och

kraftigt minskat flygresorna, både inrikes och utrikes.

Följden har blivit att verksamheten vid landets viktigaste industrisektorer minskat kraftigt under de senaste veckorna.

Det har i sin tur inneburit att Kinas utsläpp av koldioxid minskat med ungefär 25 procent jämfört med samma period förra året, enligt beräkningar som Lauri Myllyvirta, analytiker vid Center for research on energy and clean air, har gjort och som har publicerats hos den webbaserade klimatnyhetsbyrån Carbon brief.

Kina är ett så stort utsläppsland att även en kort tids nedgång är betydande. Under de tre veckor det handlar om uppgår minskningen till 150 miljoner ton koldioxid, enligt New York Times som hänvisar till Lauri Myllyvirta. Det

motsvarar cirka tre år av Sveriges nationella utsläpp.

Utsläppsminskningen är typisk för när industriell aktivitet går ner, oavsett om det beror på lågkonjunktur eller stora sjukdomsutbrott. Kolanvändningen minskar alltid under den veckolånga helgen kring det kinesiska nyåret, som i år inföll den 25 januari. Sedan går den snabbt upp igen när människor återvänder till sina arbeten. Men i år fortsatte nedgången veckorna efter nyåret, eftersom myndigheterna förlängde nyårsledigheten, begränsade resmöjligheter och folksamlingar för att minska risken för smittspridning.

När utbrottet av det nya coronaviruset är över kommer troligen Kinas utsläpp snabbt öka igen. Sannolikt kommer industrierna då att jobba på högvarv för att ta igen det produktionsbortfall som har

varit vilket kan medföra att den tillfälliga minskningen av utsläpp uppvägs eller till och med blir en ökning på längre sikt.

Jannike Kihlberg

jannike.kihlberg@dn.se

Turkisk militär: Vi har fått order att hjälpa flyktingarna till EU

ONSDAG 4 MARS 2020

Turkisk militär deltar aktivt i smugglingen av flyktingar över gränsen till Grekland. Det sker på order uppifrån, berättar en soldat vid gränstrupperna för DN. Han hävdar att han själv har hjälpt mellan 700 och 800

migranter att korsa gränsfloden de senaste tre dagarna.

Doyran.

I Turkiet har flyktingsmugglare tjänat grova pengar de senaste åren på att föra desperata människor in i EU – till de grekiska öarna eller över landgränsen i norr. Men det har samtidigt varit ett farligt yrke där den som ertappas av polisen har riskerat långa fängelsestraff.

Tills i torsdags. Då deklarerade regeringen att ”gränsen var öppen” och att de som ville kunde ta sig över den.

Nu framträder smugglare vid den egeiska kusten öppet i turkisk tv med namn och bild och berättar stolt om den verksamhet de sysslat med i fyra år. Att lotsa migranter ut ur landet har plötsligt blivit en patriotisk handling – president Erdogan har ju sagt att ”det är nog nu” och att

Turkiet inte ensamt kan bära bördan av fyra miljoner flyktingar.

Syrier, afghaner, västafrikaner, pakistanier – alla uppmuntras de sedan några dagar att lämna Turkiet. En arabiskspråkig statskontrollerad kanal har visat kartor som beskriver hur man tar sig till de aktuella gränsövergångarna, och många uppges ha fått gratis buss från Istanbul till gränsstaden Edirne.

Vid gränsfloden talar vi med Osman Balik, en bybo som har transporterat över flyktingar i sin lilla båt. Han berättar helt öppet om vad han har gjort.

– Jag tog inget betalt, jag ville bara hjälpa människor i nöd, säger han. Men jag slutade när grekerna började skjuta varningsskott.

Det visar sig också att den turkiska militären aktivt deltar i smugglingen av människor över gränsen.

Byn Doyran ligger en mil söder om Pazarkule, en gränsövergång där grekisk militär och polis stoppar flyktingar med tårgas och gummikulor. Här går gränsen inte på land, utan mitt i floden Meric – som på grekiska heter Evros.

Här träffar vi soldaten Ahmet som har tjänstgjort i gränstrupperna i några år. Han berättar om de nya order förbandschefen gav honom och hans kamrater i torsdags.

– Han sa att det kommer massor med flyktingar hit och att vi ska visa dem vägen till Grekland.

Ahmets kamrat från samma enhet bekräftar det han säger. De är båda civilklädda men visar sin militär-legitimation för DN.

I praktiken har Ahmet och hans förband gjort mycket mer än så. De har hämtat grupper av flyktingar från det

improviserade läger som vuxit fram i Doyran, fört dem till sin utpost några kilometer bort, kontaktat lokala båtägare och lotsat migranterna till deras båtar. Sedan har de stått med och sett till att de har klarat sig över.

– Vi har kontrollerat så att allt har gått riktigt till och att smugglarna inte tar för mycket betalt. Vi har också underrättelser om var och när det är säkert att ta sig över, säger Ahmet.

På söndagseftermiddagen när DN besökte Doyran för första gången kunde vi på långt håll se flera båtar göra den snabba överfarten till den grekiska sidan. Jag pekar ditåt och Ahmet bekräftar att det var ”hans” flyktingar som tog sig över den gången.

– Jag skulle tro att jag har hjälpt mellan 700 och 800 migranter att korsa floden på tre dagar, säger han.

Vi intervjuar Ahmet sent på kvällen på en grässlätt ungefär 30 meter från floden. På andra sidan finns ett torn där vi tidigare, i dagsljus, såg två soldater och en vajande grekisk flagga.

Medan vi talar hörs plötsligt skottsalvor från den grekiska sidan. Sedan en röst ur skrällande högtalare, som på arabiska och engelska ropar ”stopp, kom inte över hit”. Är det någon som försöker ta sig över, frågar jag.

– Nej, jag tror bara de gör det som varning, säger Ahmet. De ser att det kommer nya bilar hit hela tiden och de vill avskräcka folk från att ens försöka ta sig över.

Samtidigt kommer vittnesmål om den grekiska militärens brutalitet. Turkiet anklagade på måndagen den grekiska sidan för att ha skjutit ihjäl en syrisk man

när han försökte ta sig igenom ett stängsel, något som Aten förnekar.

Flera vi talar med i Doyran har tagit sig över till andra sidan bara för att bli stoppade och tillbakaforstade. Vissa säger att de har blivit misshandlade och bestulna av soldaterna.

Niyazgul Mohmadi, en 19-årig afghan från Mazar-i-Sharif, säger att han korsade floden i måndags morse och sedan gick i tre timmar till en grekisk by med en busstation som han fått koordinater till på sin mobil.

– Vi var många som stod där och väntade på stationen, långt inne i Grekland. Men då dök militären upp och tvingade oss in i en lastbil. Kvinnorna skrek och två män svimmade. Mig tog de av jacka, tröja, byxor och mobiltelefonen. Sedan körde de oss tillbaka och dumpade oss på stranden.

Han och många andra känner sig lurade av Turkiet. De frågar sig vad de skulle hit att göra – till en gräns som är öppen på ena sidan men stängd på den andra.

Sanningen är att de är brickor i ett politiskt spel, där Erdogan vill pressa EU och Nato att stödja Turkiets inblandning i det syrisk kriget. Samtidigt som Grekland redan sedan flera år brottas med ett olöst flyktingproblem. Därför har regeringen inte råd att visa sig mjuk inför en ny flyktingvåg.

Därav premiärminister Kyriakos Mitsotakis besked att Grekland under minst en månad inte kommer att acceptera en enda ny asylansökan. Och därav den förstärkta militära närvaron vid gränsen. De båda grannländernas motsatta intressen återspeglas också i ett absurt informationskrig där båda sidor för fram

verklighetsbeskrivningar som inte rimligtvis kan stämma.

I ett tal på måndagen sa Erdogan exempelvis att ”hundratusentals” flyktingar hade tagit sig in i EU från Turkiet efter torsdagens besked om gränsöppningen.

Samtidigt hävdar Grekland att knappt någon flykting har tagit sig in i landet, att 10 000 stoppades på ett dygn.

Ingendera versionen är trovärdig.

Sent på kvällen är sluttningen ner mot floden full av flyktingar i grupper vid lägereldar. Barn skriker. Någon har lyckats få tag i en kamin och bjuder alla som vill på te. Temperaturen är tre, fyra grader och bara några enstaka människor har tält. Resten, flera hundra flyktingar, får tillbringa ännu en natt i det fria.

Flera av dem vi talar med frågar om jag tror att Grekland kommer att öppna gränsen.

– Jag har ingen aning, svarar jag.
Jag har inte hjärta att säga vad jag egentligen tror: att det inte finns en chans att det sker.

Ingmar Nevéus

**”Skamlöst att
använda
desperata
människor
som brickor i
ett spel”**

ONSDAG 4 MARS 2020

Greklands premiärminister Kyriakos Mitsotakis går till hårt angrepp och anklagar Turkiet för att skamlöst

utnyttja desperata människor när landet öppnade sin gräns.

– Migranter och flyktingar kan inte användas som brickor i ett politiskt spel, säger Mitsotakis.

Bryssel-Stockholm.

Spänningen ökar vid gränsen mellan Grekland och Turkiet. Tiotusentals människor har samlats på den turkiska sidan i tron att gränsen till EU var öppen. Detta har lett till sammandrabbningar mellan flyktingar och gränssoldater. Grekland har dessutom under en månad helt stoppat rätten att söka asyl. I stället grips de människor som lyckas ta sig in i landet.

FN:s flyktingorgan UNHCR har skarpt kritiserat Greklands beslut och påpekat att det strider mot internationell rätt. Från EU-håll är det tystare. EU-kommissionen analyserar fortfarande om asylstoppet är

förenligt med EU-rätten. För att visa solidaritet med Grekland följde bland annat EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen på tisdagen med den grekiska premiärministern Kyriakos Mitsotakis till gränsposteringen Orestiada. Mitsotakis skrädde inte orden när han kommenterade det turkiska agerandet.

– Vad som hänt här de senaste dagarna är uppenbart för alla. Turkiet har, helt i strid med överenskommelsen med EU, systematiskt uppmanat och assisterat tiotusentals migranter och flyktingar att olagligt ta sig in i Grekland. Det har misslyckats, sade premiärministern. Han fortsatte:

– Detta är inte längre ett flyktingproblem. Det är ett skamlöst sätt av Turkiet att använda desperata människor för att främja sin geopolitiska agenda och för att

dra bort uppmärksamheten från den förfärliga situationen i Syrien.

Mitsotakis slog fast att de tiotusentals som kommit till gränsen inte är flyktingar från striderna i Idlib. I stället är det människor som länge levt i säkerhet i Turkiet.

I avtalet från 2016 mellan EU och Turkiet tog turkarna på sig att säkra sin gräns mot EU i utbyte mot att EU bland annat finansierade hjälp till flyktingarna. Nästan allt detta EU-bistånd går direkt till frivilligorganisationer, som startat exempelvis skolor och sjukhus, eller till flyktingarna. Totalt handlar det om sex miljarder euro i stöd, över 60 miljarder kronor. Drygt tre miljarder har redan betalats ut och ytterligare en miljard euro är avsatt till olika projekt. I dag finns omkring 3,6 miljoner flyktingar i Turkiet. Premiärminister Mitsotakis sade att EU är redo att stötta Turkiet när det gäller dessa

människor, men inte under nuvarande omständigheter.

– Europa kommer inte att låta sig utpressas av Turkiet i flyktingfrågan, sade han.

Att Grekland trappat upp sin gränsbevakning kallar han att sända en tydlig signal.

– Migranter och flyktingar kan inte användas som brickor i ett spel. De är de verkliga offren i den här typen av politik. Det spända läget gör att ett 60-tal EU-parlamentariker i ett brev till bland andra EU-kommissionären för migration, Ylva Johansson, kräver att flyktingarna vid gränsen ska evakueras.

Tidigare i veckan bad Grekland om förstärkning från EU:s gemensamma kust- och gränsbevakningsbyrå Frontex. Det kommer landet att få. Ursula von der Leyen räknade under sitt besök vid EU:s

yttre gräns upp antalet helikoptrar, flyg och fartyg som ska hjälpa till att bevaka kusten. Dessutom ska ytterligare 100 gränsbevakare från andra EU-länder skickas till Grekland utöver de drygt 500 som redan finns där.

Vad exakt dessa personer ska göra är dock oklart. I Frontex instruktioner framgår tydligt att de som är anställda av byrån ska garantera att personer som är i behov av internationellt skydd ska kunna söka asyl. Men ingen människa kan ju just nu söka asyl i Grekland. Enligt en talesperson för EU-kommissionen diskuteras detta på högsta nivå med grekiska myndigheter. Under en debatt i riksdagen på tisdagen fick statsminister Stefan Löfven frågor om situationen vid gränsen mellan Grekland och Turkiet.

– Det skulle bli en fullständigt ohållbar situation om nu de miljoner flyktingar som

finns i Turkiet skulle in i Europa. Då hade vi samma situation som 2015. Det skulle inte bli bättre för dem. Det skulle bli kaos under en lång, lång, lång tid, sade Löfven.

Pia Gripenberg

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

I mars 2016 enades EU och Turkiet om att landet skulle förstärka sin gränsbevakning för att stoppa strömmen av flyktingar till Europa.

I utbyte utlovade EU bistånd på flera miljarder euro, visumlättnader för turkiska medborgare samt att förbereda förhandlingar om turkiskt EU-medlemskap.

Turkiet har vid upprepade tillfällen, sedan avtalet tecknades, hotat med att återigen öppna sina gränser mot EU.

Drygt 3,6 miljoner flyktingar, troligen fler, från krigets Syrien befinner sig redan i Turkiet, och landet befarar att den upptrappade konflikten i den syriska provinsen Idlib ska leda till en ny flyktingvåg.

Källa: EU-kommissionen, TT

Benjamin Netanyahu är nära sitt mål – Likud blev största parti i valet

ONSDAG 4 MARS 2020

Analys

Jerusalem. Premiärminister Benjamin Netanyahus Likud blev största parti i det israeliska valet. När drygt 90

procent av rösterna räknats har partiet 36 mandat, mot 32 för oppositionsfronten Blåvitt. Men det ser inte ut som om Likud och dess koalitionspartner ska nå de 61 mandat som behövs för att bilda en ren nationalistregering.

Det stora dramat just nu, i många israelers ögon, är inte de tröttsamma koalitionsförhandlingar som stundar mellan Likud, de ultrareligiösa och bosättarna, utan vad som kommer att ske med rättsstaten och demokratin när den korruptionsåtalade Netanyahu, i ett år tillförordnad regeringschef, återfår fulla befogenheter.

Begravningsstämning spred sig i breda lager efter budet om Netanyahus seger. Tidningen Haaretz, Netanyahus gissel, titulerade sin ledarartikel ”En svart dag”. Förre HD-domaren Elahu Matza varnade:

– De senaste åren har regeringen ifrågasatt rättsstatens legitimitet och trakasserat dess väktare. Om Netanyahu sparkar regeringens juridiske rådgivare (den person som beslöt att ställa honom inför rätta) så kommer den nyutnämnde riksåklagaren att fungera som regeringens marionett. Det vore slutet på demokratin. Vad som står utom tvivel är att president Reuven Rivlin inte har något annat val än att ge Netanyahu i uppdrag att bilda regering. Rivlin, som också kommer från Likud, är indignerad över Netanyahus smutskastning av Blåvitts ledare Benny Gantz och över hans manövrer för att sätta rättsapparaten ur spel:

– Jag har varit med om alla val i det här landets historia. De har varit högtider, då vi kunnat fira vår demokrati och frihet. Men denna gång känner jag ingen feststämning, bara leda och ledsnad över

den gemena och ovärdiga kampanjen, sade Rivlin.

Nationalistblocket ser ut att hamna på 59 mandat, fem fler än oppositionsblocket med Blåvitt och arabiska partier. Förra ministern Avigdor Liebermans nationalistparti Israel Vårt Hem, som gjort klart att det endast kommer att medverka i en bred samlingsregering, väntas få sju mandat. Valets stora förlorare blev vänsterpartiernas gemensamma lista, som ser ut att få sex–sju mandat, ett svårt ras. De arabiska partiernas gemensamma lista blev liksom i septembervalet tredje största parti, och ser ut att landa på 15 mandat, dess högsta notering någonsin. För första gången röstade tiotusentals judar på den arabiska listan.

Utan araberna hade Gantz inte kunnat bilda regering, även om hans Blåvitt behållit sin ställning som största parti.

Detta faktum blev Netanyahus och nationalistlägrets främsta tillhygge, uttryckt i parollen "Bibi eller Tibi!" ('Bibi' är Netanyahus smeknamn; Dr Ahmad Tibi är den mest kände arabiske politikern). Om resultatet står sig också under räkningen av soldaters och utlandsbaserades röster så betyder det att Netanyahu lyckats locka till sig nära en kvarts miljon röster trots att han inom kort skall ställas inför rätta för korruptionsbrott. Åtalet tycks snarare ha stärkt än undergrävt hans position bland nationalistväljare, av vilka många anser att premiärministern fallit offer för en komplott, iscensatt av "pressen" och "vänstern". Likud-ministern David Amsalem antydde att en nationalistkoalition kommer att försöka stoppa rättsprocessen mot Netanyahu:

– Folket har sagt sitt. Det tror inte på bluffåtalen.

Kommunikationsminister Bezalel Smotrich från extremnationalistiska Yamina – som spås få 7–8 mandat – sade det i klartext:

– Ja, vi vill stifta de lagar som behövs, för att freda Netanyahu mot åtal och hindra Högsta domstolen att underkänna de lagar knesset stiftar.

Benny Gantz, vars Blåvitt blev största parti i de bägge fjolårsvalen, anklagar Likud för att ha segrat med orena medel. De senaste veckorna har Likud bombarderat Gantz från alla håll, ovanför och under bältet: Han har haft älskarinnor, han har trakasserat någon sexuellt för många år sedan, hans telefon har hackats av Iran, han stammar.

Inget av detta har bevisats, men den mest effektiva fullträffen noterade Likud i

veckan då Gantz nära medarbetare under ett inspelat samtal betecknade sin chef som "svag" och alltför obeslutsam för att kunna gå i krig med Iran.

Lyckas Benjamin Netanyahu bilda en ren nationalistregering så hamnar han under svår press från bosättare och extremister att annektera delar av Västbanken, oavsett vad president Trump och Washington tillåter. Det finns inga möjligheter att bosättarna låter Likud neutralisera rättsapparaten utan konkret compensation på fältet.

Inte ens då är det dock säkert att Netanyahu lyckas krångla sig undan en rättegång. Det finns minst tre, fyra personer i Likud som motsätter sig nedmonteringen av rättsapparaten.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com

Fakta.

Koalitionsförhandlingarna kommer sannolikt att ske mellan Netanyahus parti Likud, det extrema - nationalistpartiet Yamina samt två ultrareligiösa partier.

Oppositionspartierna är:

Liberala Blåvitt

De förenade vänsterpartierna

De arabiska partiernas gemensamma lista

Nationalistpartiet Israel Vårt Hem.

Det definitiva valresultatet väntas på torsdag, efter att soldaters och utlandsbaserades röster räknats.

61

mandat krävs för att kunna bilda en renodlad nationalistregering. På tisdagen såg nationalistblocket ut att få 59 mandat.

Förslag om legaliserad abort skapar politisk strid i Argentina

ONSDAG 4 MARS 2020

Argentinas president Alberto Fernández går emot trenden i Latinamerika och lämnar i nästa vecka in ett förslag om att legalisera abort. Initiativet har tagits emot med jubel, men väcker fortfarande ont blod bland konservativa politiker.

Rio de Janeiro.

När Argentinas president under sin regeringsförklaring i söndags argumenterade för att kvinnan har rätt att bestämma över sin kropp reste sig flera kongressledamöter upp och jublade. De viftade med en grön halsduk som blivit abortförespråkarnas symbol i Argentina. Alberto Fernández menar att erbjuda abort handlar om att minska antalet dödsfall som sker när kvinnor själva försöker göra olaglig abort. Han menar att oavsett om abort är lagligt eller inte så genomförs de.

– Aborter är något som sker. Det är ett faktum, sa presidenten.

Det fick den konservativa falangen i kongressen att slå bakut.

– Våldtäkter, knarklangning, pedofili och kvinnomord sker också. Ska vi legalisera

det också? frågade kongressledamoten Amalia Granata.

För att vara ledare för antiabortkampanjen har Granata en annorlunda profil.

Hon är en före detta fotomodell som varit gift med en fotbollsspelare och har tidigare vikt ut sig i herrmagasinet Playboy.

– Jag kommer att demonstrera på gatan för att försvara livet, sa hon enligt tidningen La Nacion.

För två år sedan beslöt kongressen överraskande att legalisera abort vid en historisk omröstning som varade hela natten.

Många trodde att Argentina skulle bli det första stora landet i det katolska

Latinamerika att legalisera abort. I stället valde senaten att stoppa förslaget med 38 röster mot 31. Då styrdes landet av den konservativa affärsmannen Mauricio Macri.

Sedan i slutet av förra året styrs Argentina av Alberto Fernández från Peronistpartiet som har den före detta vänsterpresidenten Cristina Kirchner som sin ställföreträdare. Regeringen har större makt i kongressen och lär få igenom förslaget. Vad som sedan väntar är ännu en omröstning i senaten, men även där har det skett förändringar. José Mayans, Peronistpartiets ordförande i senaten, säger att han fortfarande är emot abort, men att han inte tänker motarbeta förslaget i senaten.

Det gör att av de 72 senatorerna är det 35 som säger att de är emot en legalisering. I nuläget är 32 senatorer för, fyra har inte bestämt sig och en har meddelat att hon inte tänker rösta.

I ett försök att få över fler senatorer från nejsidan väntas presidentens lagförslag innehålla en sänkning av den tillåtna abortgränsen från 14:e till 12:e

graviditetsveckan. Vad som också ökat politikernas insikt om konsekvenserna av abortförbudet är ett fall från förra året, där en 11-årig flicka våldtogs av sin mormors 65-åriga pojkvän och blev gravid.

Myndigheterna tog så lång tid på sig att bestämma sig om hon skulle få göra abort att när beslutet väl kom vägrade flera läkare att utföra aborten. De ansåg att det var för sent. Till slut valde en läkare att ändå genomföra den, genom kejsarsnitt, i 23:e veckan.

Om senaten godkänner presidentens förslag kommer Argentina att sälla sig till Kuba, Uruguay och Guyana som de enda länder i Latinamerika som har aborträtt. I de flesta andra länder, som Brasilien och Colombia, är det endast tillåtet att göra abort om kvinnan blivit våldtagen eller om förlossningen riskerar kvinnans liv.

I de centralamerikanska länderna Nicaragua, El Salvador och Honduras råder fortfarande totalförbud för abort. Även om kvinnan blivit våldtagen måste hon föda barnet. Annars riskerar hon fängelse.

I måndags togs abortfrågan även upp i Colombia där grundlagsdomstolen skulle ta ställning till att tillåta abort fram till 16:e veckan. Medlemmarna i domstolen röstade nej till förslaget.

Henrik Brandão Jönsson

Syriskt stridsflygplan nedskjutet av Turkiet

ONSDAG 4 MARS 2020

Syrien. Ett syriskt stridsflygplan av typen L-39 har skjutits ner av Turkiet i Syrien, uppger det turkiska försvarsdepartementet, enligt Reuters. Det turkiska flygvapnet ligger bakom nedskjutningen, enligt oppositionella Syriska människorättsobservatoriet (SOHR), som bevakar kriget från Storbritannien.

Så sent som i söndags sköt Turkiet ner två andra syriska stridsflygplan i en veder-
gällningsattack sedan över 30 turkiska
soldater dödades i syriska luftangrepp i
Idlibprovinsen förra veckan.

TT-AFP-Reuters

Förkyld påve testades negativt för coronavirus

ONSDAG 4 MARS 2020

Italien. Påve Franciskus, som drabbats av förkylning, har testat negativt för coronavirus, rapporterar den italienska tidningen Il Messaggero.

Den 83-årige Franciskus skulle ha deltagit vid en retreat med andra högt uppsatta företrädare för Vatikanen under en vecka med start i söndags. Men bara några timmar innan den skulle börja kom det överraskande beskedet att han skulle följa sammankomsten från sitt residens.

TT-AFP

Därför sänktes räntan i USA redan nu

ONSDAG 4 MARS 2020

På tisdagseftermiddagen sänkte den amerikanska centralbanken räntan. DN:s Torbjörn Petersson svarar på tre frågor.

1 Varför sänker Federal Reserve räntan? Den akuta sänkningen av räntan med 50 punkter kommer oväntat snabbt och sker för att motverka nedgången i ekonomin som spridningen av det nya coronaviruset riskerar skapa. Redan i fredags meddelade Fed att den var redo att sänka räntan i spåren på den globala virusmittan, men

de flesta bedömarna antog då att det skulle ske först vid centralbankens ordinarie möte den 17–18 mars och inte redan nu. När beslutet – som fattades av samtliga medlemmar i centralbankens kommitté – var ett faktum reagerade världens börser omedelbart positivt.

2 Hur överraskande är detta?

Det var en överraskning att Fed så snabbt tog till en räntesänkning. Det skedde just efter att G7-länderna haft en telefonkonferens, utan något påtagligt resultat. Till vilken grad de resultatlösa diskussionerna låg bakom centralbankens beslut är oklart. Däremot står det klart att Fed gjort sig känt för att vara tidigt ute med besked – den här gången till och med tidigare än vad de flesta hade förväntat sig. Jerome Powell, centralbankens ordförande, använde nu ungefär samma

ord för att beskriva den uppkomna situationen som i förra veckan.

Då liksom nu försökte han ingjuta förtroende:

”Fed följer på nära håll utvecklingen och dess konsekvenser för utsikterna för ekonomin. Vi kommer att använda våra verktyg och agera på lämpligt sätt för att stötta ekonomin.”

3 Kommer samma sak att hända i fler länder, exempelvis Sverige?

Visst kan också andra centralbanker komma med liknande sänkningar. Men Europeiska centralbanken och Riksbanken brukar normalt skynda mer långsamt. Sverige har inte heller samma möjlighet eftersom räntan redan från början ligger på noll. Medan USA har en plusränta.

Torbjörn Petersson

torbjorn.petersson@dn.se

”Vi följer coronaviruses effekter dag för dag”

ONSDAG 4 MARS 2020

Ola Källenius på Daimler sitter på Europas kanske tuffaste vd-stol. Det nya coronaviruset har stoppat kinesiska fabriker i två veckor. Han följer nu läget dag för dag. Han kan heller inte utesluta höga EU-böter för otillåtet höga koldioxidutsläpp.

Sällan har uttrycket ”att komma till dukat bord” passat sämre.

Västervikssonen Ola Källenius utsågs i maj förra året till ny vd i Tysklands näst största bolag, Daimler. Därefter har vinsten halverats och han har tvingats betala över 10 miljarder kronor i böter för fusk med dieselavgaser.

Genèvesalongen ställdes in i sista stund på grund av det nya coronaviruset. På tisdagen gjorde DN, med några andra europeiska medier, i stället en telefonintervju med Ola Källenius.

Coronaviruset kan påverka bolaget hårt. Först fick Daimler förlänga produktionsstoppet för bolagets kinesiska fabriker från en vecka till två veckor under det kinesiska nyåret.

– Vi startade produktionen i Kina den 10 februari och ökar den nu gradvis, säger han.

Nu kan problemen sprida sig till Europa. Flera leverantörsorganisationer i Europa har ropat högt över att bilfabriker kan stänga vilken dag som helst eftersom många bildelar tillverkas i Kina. Ola Källenius väljer orden när han tonar ner problemen:

– Ännu har vi inga produktionsstörningar utanför Kina, men det är för tidigt att säga hur det ska sluta. Vi följer situationen på daglig basis.

Han aviserade i november kostnadsbesparingar på 15 miljarder kronor. Ett par veckor senare sade han att 10 000 av 298 000 anställda skulle bort inom tre år – besked som normalt får aktiekurser att skjuta i höjden. Men inte denna gång: Kursfallet på en redan starkt fallande aktie har tilltagit.

Vad är din analys av att Daimlers aktie tappat nära två tredjedelar sedan 2015?

– Det finns en allmän nervositet hur vi i industrin och i vårt bolag ska klara den stora transformationen som sker med massiv övergång till elbilar, nya affärsmodeller och digitaliseringen. Han nämner sedan höstens 10-miljardersböter för dieselfusket och att det pågår en ny rättsprocess i Tyskland som väntas bli klar under året. Han säger sig inte kunna kommentera den.

En fråga som kastar en beckmörk slagskugga över Europas bilindustri är EU:s kommande mål på att minska koldioxidutsläppen till 95 gram koldioxid per kilometer för den genomsnittliga bilflottan senast 2021.

Miljardböter hotar biltillverkare som inte klarar målen.

Ola Källenius situation är tuffare än de flesta andras. Daimlers stora Mercedesbilar ökade sina koldioxidutsläpp

till 137 gram i genomsnitt per kilometer det senaste året, enligt bolagets årsrapport för 2019. Konsultfirman PA Consulting – som räknat på böteslappens storlek – spår en böteslapp för Daimler på 10,5 miljarder kronor år 2021.

Kommer Daimler att tvingas betala böter?

– Åren 2020 och 2021 kommer att vara särskilt utmanande, säger Ola Källenius och fortsätter:

– Det är möjligt att vi klarar det men vi får se hur det går.

Han avfärdar tidigare uppgifter om att det skulle råda brist på battericeller för bolagets nya elbil EQC.

– Vi räknar med att producera 50 000 bilar enligt plan.

Daimler fick Geely som största ägare i februari 2018. Daimlers förre vd Dieter Zetsche öppnade då upp för samarbeten med Volvo Cars, som i princip är helägt av

Geely. Än har inget hänt. I stället utreds nu en sammanslagning av Volvo Cars och systemmärket Geely Auto.

– Att Volvo Cars och Geely samarbetar närmare ökar chanserna men vi har inget konkret vi kan nämna i dag, säger

Källenius.

Jonas Fröberg

jonas.froberg@dn.se

SAS stoppar alla flyg till Norditalien

ONSDAG 4 MARS 2020

Flybolaget SAS stoppade alla flygningar till Norditalien på grund av coronaviruset. Det meddelade bolaget på tisdagseftermiddagen. De destinationer stoppet gäller är Milano, Bologna, Venedig och Turin och gäller från 4 till 16 mars. Under dagen meddelade SAS också att man överväger att permittera personal. – Minskad efterfrågan gör att vi anpassar antal turer per dag, säger presschef Freja Annamatz.

TT

Corona får Facebook och Google att ställa in

ONSDAG 4 MARS 2020

Under tisdagen har det kommit ytterligare besked om hur internationella kultur- och techevenemang påverkas av risken för spridning av det nya coronaviruset.

Bokmässan i Leipzig, som årligen samlar en kvarts miljon besökare, har ställts in i ”förebyggande syfte”.

Flera av Silicon Valleys största techbolag stoppar några av sina stora konferenser. Facebook ställer in F8, en årlig

utvecklarkonferens och företagets största publika tillställning. F8 skulle ha ägt rum i maj.

Google meddelar att konferensen Google Next i år bara sänds på nätet. Det är ännu oklart om Google i/o, årets viktigaste tillställning för företaget, blir av som planerat den 12–14 maj.

Disney har stoppat ett planerat evenemang i London på torsdag, där den nya strömningstjänsten, Disney+ var tänkt att lanseras.

I stället ska tjänsten presenteras genom inlägg i sociala medier och i pressmeddelanden.

Flera artister, däribland Avril Lavigne, har ställt in spelningar i Asien, rapporterar Billboard.

Linus Larsson

Hugo Lindkvist

**DN-artiklar 22 februari - 4 mars
2020 om inrikes förhållanden.**

Ej artiklar som visats i det föregående

Ledare: SD:s angrepp är lika osvenskt som populistiskt

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

I slutet av veckan kom en ovanlig begäran till riksdagens kulturutskott. Det var SD som ville kalla upp chefer från SVT och SR till utskottet. Där skulle de förhöras om att de brustit vad gäller opartiskhet.

”Många på sociala medier men också i den allmänpolitiska debatten har reagerat på att public service-bolagen inte klarar av

sitt uppdrag”, sa Aron Emilsson, kulturpolitisk talesperson för SD. Förslaget röstades ner. Men det ger en tydlig indikation på hur Sverigedemokraterna ser på fria medier i allmänhet och public service i synnerhet. Alla politiker tycker att just deras sida behandlas dåligt av medierna, det ligger i sakens natur. På senare år har en vänsteropinion kritiserat att framför allt SVT anammat Sverigedemokraternas beskrivning av migrationen som huvudorsak till stora samhällsproblem. En annan vanlig vänsterkritik är att medierna aldrig ifrågasätter marknadsekonomin, globaliseringen och konsumtionssamhället. En del ser SD:s vapenskrammel mest som ett sätt att skrämja journalister och mediechefer att anta en mildare ton mot partiet. Men när partiet hotar med mer

kontroll av och mindre resurser till public service måste det tas bokstavligt. Givetvis kommer Jimmie Åkessons parti, om det någonsin får chansen, att följa exemplen från Polen, Ungern och Trumps USA. I populismens själ ligger tanken att enbart det egna partiet kan kanalisera ”folkviljan” – kritik och granskning från oberoende medier går därmed per definition emot folkets väl. Alla klagar. Men det är bara ett parti som kräver inskränkningar och riktar ständiga attacker mot medierna. ”Med fonderna tar vi över successivt.” Så löd en rubrik i LO-tidningen i slutet av 1970-talet. Rubriken kom att spela en stor roll i debatten om löntagarfonder och har gått till eftervärlden för sin rättframhet. De som påstod att fonderna var ett harmlöst verktyg för ökad ekonomisk rättvisa blev motbevisade: Nej, de är ett

sätt att konfiskera egendom och avskaffa marknadsekonomin.

En liknande formulering kom från sverigedemokraten Aron Emilsson vid partiets kongress i november: "Tillsammans med M och KD kan vi lägga om kultur- och mediepolitiken på allvar."

Moderater och kristdemokrater som vill samarbeta med SD brukar fråga hur farligt det egentligen kan vara. Vad är kritikerna rädda för?

Ja, inte minst detta. Att Jimmie Åkessons parti ska trappa upp sitt lågintensiva krig mot fria medier och kulturinstitutioner.

Det vore klädsamt om M och KD tydligt sa sin mening om oskicket att kalla upp mediechefer till utskott där de ska få en uppsträckning av politiker.

Eller är de också för rädda för de "många på sociala medier" som påstås vara så kritiska mot SVT?

En ironisk aspekt av nationalkonservativa SD:s angrepp är att det finns få samhällsinstitutioner som är så pursvenska som tryckfriheten. När vår tryckfrihetsförordning klubbades år 1766 blev den världens första grundlag att skydda det skrivna ordet.

Lagen garanterar armlängds avstånd mellan politiker och kritiker. Den har kritiserats, upphävts, återinförts och skrivits om, men ändå gått i arv mellan generationer av lagstiftare.

SD:s senaste angrepp kan – förutom överkänsligt, odemokratiskt och populistiskt – bäst karakteriseras som gravt osvenskt.

DN 22/2 2020

”Misstag av Hallengren att inte utreda avkriminalisering”

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

DN. DEBATT 20200222

Socialutskottet har enhälligt beslutat att narkotikapolitiken ska utredas. Men när Lena Hallengren (S) slår fast att avkriminalisering av eget bruk inte ska ingå gör hon ett allvarligt misstag. Vi kräver att denna viktiga del av

narkotikapolitiken utreds, och att utredningen får vägleda framtida ställningstaganden, skriver företrädare för Svensk förening för beroendemedicin.

Socialutskottet har enhälligt beslutat att narkotikapolitiken ska utredas. Det är på tiden. När det gäller narkotikafrågor finns i Sverige ett skrämmande gap mellan retorik och verklighet. Debatten har länge präglats av symbolpolitik. Partierna har tävlat om att förespråka ”ett narkotikafritt samhälle”. Samtidigt har det rått brist på pragmatiskt, kunskapsbaserat arbete för att minimera skador för brukare, anhöriga och samhället. I brist på kunskapsbaserade strategier har Sverige stått handfallet inför växande problem, inklusive en internationellt sett hög och ökande narkotikadödlighet.

Beslutet att utreda narkotikapolitiken är förhoppningsvis ett tecken på en spirande insikt om att förändring behövs.

Narkotikafrågor är komplexa, och lämpar sig illa för politiska doktriner. Åtgärder som låter bra kan få katastrofala konsekvenser i verkligheten. Ett exempel ur vardagen: Det kan låta bra att narkotikaberoende patienter ska avgiftas och skickas på ”drogfria” behandlingshem. Realiteten är att en sådan strategi kan leda till starkt ökad risk för överdosdöd efter utskrivningen, då patienten förlorar toleransen för dödliga drogeffekter. Exemplet får illustrera att narkotikafrågor utgör en skärningspunkt för ett flertal kunskapssfärer. Här finns behov av kunskap från fält så skilda som farmakologi, neurovetenskap, sociologi och kriminologi. En viktig uppgift för statsmakterna vore att skapa ett forum för

sådan interdisciplinär kunskap, och använda det som bas för en ny, kunskapsbaserad narkotikapolitik. Bra exempel finns på nära håll, i form av norska Senter for rus- og avhengighetsforskning (Seraf).

Kriminalisering av eget bruk är en av de frågor som kanske mest pockar på en kunskapsbaserad genomlysning. Sverige gjorde eget bruk straffbart 1988, och 5 år senare infördes fängelse i högst 6 månader i straffskalan. Även om fängelsepåföljd sällan utdöms fick polisen därmed befogenhet till tvångsprovtagning. Syftet har sagts vara primärprevention, det vill säga att avskräcka från att inleda bruk, och sekundärprevention, det vill säga att personer som etablerat ett bruk ska upphöra med det.

Om lagstiftningen vore ett läkemedel skulle vi ha etablerad metodik för att

utvärdera den. Uppnås den avsedda effekten? Finns det negativa biverkningar? Hur utfaller, till sist, nytta–risk-balansen? Bara om denna är positiv godkänns ett läkemedel. Boten får helt enkelt inte bli värre än soten. Ett liknande resonemang är förstås lika viktigt när det gäller lagstiftning. Som beroendeläkare är vi övertygade om att narkotika är skadligt och ska förbli illegalt.

Men vi tycker vi oss se en rad negativa effekter av att eget bruk är kriminaliserat:

- 1 Hinder för behandling. En betydande minoritet av brukare, mellan 10–25 procent, utvecklar beroende, en sjukdom där bruk fortsätter trots vetskap om negativa konsekvenser. Dessa patienter är i stort behov av evidensbaserade behandlingsinsatser, för sitt beroende men även för följsjukdomar som hepatit C.

Varje åtgärd som får dessa personer att dra sig för att söka vård är kontraproduktiv. Många års erfarenhet av att bli jagad av samhället på grund av eget bruk är inte till hjälp i behandlingsarbetet, som måste bygga på en tillitsfull arbetsallians. Och ibland kan konsekvenserna bli direkt katastrofala, som när brukare drar sig för att larma ambulans vid överdoser, eftersom de är rädda för lagföring.

- 2 Stigmatisering. Det är oftast unga personer som blir föremål för tvångsprovtagning och lagföring.

Åtgärderna har en stark socioekonomisk slagsida. Den välbeställda person som tar en lina kokain på en privat klubb i Stockholms innerstad löper liten upptäcktsrisk. Risken är desto högre för ungdomar som inte har någonstans att ta vägen, och som rör sig i gatubilden

påverkade av cannabis. Denna socioekonomiska slagsida är illa nog, men blir nu än värre. Vi står inför stora utmaningar för att integrera unga vuxna med invandrarbakgrund i svenskt arbetsliv och goda sociala normsystem. Att många av dessa ungdomar stämplas som kriminella på grund av eget bruk lär inte främja integrationen. Sverige har i många sammanhang kritiserat inslagen av klass- och rasfördomar i det amerikanska rättssystemet. Det är anmärkningsvärt att man nu tycks blind inför en liknande utveckling på hemmaplan.

3 Resursförbrukning. Att drogtesta och lagföra brukare tar allt större resurser i anspråk. På 20 år har antalet personer som brottsanmäls för eget bruk vuxit från cirka 2 000 till cirka 50 000 om året. Många återkommer, vilket innebär att resurser läggs på att lagföra personer vars

bruk redan är känt, och uppenbarligen inte upphört trots tidigare ingripanden.

Dessa brott kanske ser bra ut i polisens statistik, där de får en hög upplärningsprocent. Frågan är dock vilken alternativ nytta som kunde åstadkommas med samma resurser, i en situation när polisen har svårt att klara upp grova brott, medan sjukvården inte räcker till för att ge beroendepatienter evidensbaserad behandling.

För att nytta–risk-balansen skulle bli positiv i ljuset av ovanstående samhällsbiverkning skulle de positiva effekterna behöva vara robusta och effekterna stora. Finns det stöd för att så är fallet? I debatten förekommer inte sällan tvärsäkra påståenden om att rättsväsendets åtgärder mot eget bruk har goda effekter, och baseras på starkt vetenskapligt stöd. Det säger till exempel

Mats Löfving, chef för polisens Nationella operativa avdelning. I själva verket saknar detta helt enkelt förankring i verkligheten. När det gäller kontroversiella frågor går det ofta att hitta enskilda forskningsrapporter som tycks ge stöd för olika åsikter. Därför är det viktigt att kunskapsläget analyseras med beaktande av helheten av tillgängliga forskningsdata. En sådan analys gjordes 2016 av en forskarkommission på uppdrag av Lancet, en av världens främsta medicinska tidskrifter. Slutsatsen var entydig. Bland ett antal policyrekommendationer stod avkriminalisering av eget bruk högst på listan.

För att inte bli lika kategoriska som den hårda linjens förespråkare vill vi påpeka att forskning om dessa frågor är svår, och att slutsatserna baserades på länder med delvis andra förutsättningar än Sverige,

såsom USA, Portugal och Tjeckien. Det är därför viktigt att noga genomlysas om slutsatsen även är giltig för Sverige. Finns det några särskilda förutsättningar i vårt land som leder till en annan slutsats? Vi är inte säkra på det, men en kunskapsbaserad narkotikapolitik kan bara formas sedan vi skaffat oss svar på de frågorna.

Så här komplicerat är det i verkligheten, bortom slagorden. Likväl dröjde det inte längre än till dagen efter socialutskottets beslut förrän socialminister Lena Hallengren (S) fastslog att avkriminalisering av eget bruk inte ska omfattas av den kommande utredningen. Detta är ett allvarligt misstag. Från Svensk förening för beroendemedicin kräver vi att denna viktiga del av narkotikapolitiken utreds, och att utredningen får vägleda framtida ställningstaganden.

För Svensk förening för beroendemedicin
Markus Heilig, professor i psykiatri, överläkare
Sven Andréasson, professor i socialmedicin,
överläkare
Joar Guterstam, med dr, överläkare
Åsa Magnusson, med dr, överläkare,
styrelseordförande

Försvarsmak- ten tvingas stoppa anställningar

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

**Trots miljardtillskott har
Försvarsmakten problem med
ekonomin. Nu stoppas åter-
anställningar av officerare och civil
personal. Samtidigt saknas 60 miljarder
för att genomföra
Försvarsberedningens förslag.**

Men försvarsminister Peter Hultqvist (S) vill inte svara på oppositionens krav att beredningen åter ska kallas in.

Försvarsmakten har de senaste åren fått stigande anslag. I det försvarsbeslut som riksdagen ska fatta i höst ska anslaget till det militära försvaret öka från dagens 56 miljarder kronor per år till minst 84 miljarder kronor 2025. Osaken är att det allt sämre omvärldsläget kräver ett starkare försvar.

Men nu hotas försvarets tillväxt på flera nivåer: dels kontrollen av den egna ekonomin, dels av den politiska beslutsgången.

Försvarsmakten har överskridit sitt anslag under 2019 med 400 miljoner kronor på förbandsanslaget på 29 miljarder kronor. Även om överdraget inte är så stort har man slagit till bromsarna.

– Under 2020 fortsätter förbandsverksamheten att växa och under första halvåret kommer övningsverksamheten att vara mycket intensiv, inte minst vad gäller totalförsvarsövningen och försvarsmaktsövningen Aurora 20. Det är viktigt att säkra ekonomisk handlingsfrihet för att alla eventualiteter, säger generaldirektör Peter Sandwall. För att kunna växa och bemanna krigsförbanden har försvaret lockat tillbaka officerare som tagit civila arbeten och återanställt dem, bland annat på arméförbandet P 7 utanför Lund. Men nu får inga ytterligare återanställningar av yrkesofficerare genomföras. Dessutom har stopp införts för att anställa civila medarbetare.

– Försvarsmakten har beslutat att tillfälligt pausa rekryteringen till nya civila

befattningar. Samtidigt pausas även återanställningen av tidigare yrkesofficerare, bekräftar Peter Sandwall. Däremot ska ersättningsrekryteringar, vikariat, pågående värnplikutbildning och höstens planerade värnpliktsutbildning fortsätta som planerat.

Försvarsminister Peter Hultqvist säger till DN att anställningsstoppet är en myndighetsfråga som han inte vill kommentera. Ministern har i en månad lett en analysgrupp inför höstens försvarsbeslut för åren 2021–2025.

På fredagen offentliggjorde försvarsdepartementet en sammanfattning av arbetet. Den visar att det fattas 50 miljarder kronor till 2025 för att genomföra Försvarsberedningens förslag till upprustning.

Orsaken är att av de cirka 100 miljarder kronor som Försvarsberedningen utgått

från fanns tillgängliga 2021–2025 så har 50 miljarder intecknats av

Försvarsmakten för andra ändamål.

Åren 2025–2030 saknas ytterligare 10 miljarder kronor. Och då har

Försvarsmakten ändå inte kostnadsberäknat samtliga av Försvarsberedningens förslag.

– Det är bra att vi kunnat avsluta den här delen av arbetet inför nästa steg. Nu förbereder vi hur vi ska gå vidare. Min bestämda uppfattning och ambition är att vi inte ska ha någon underfinansiering i ett kommande försvarsbeslut. Om det finns det ingen politisk oenighet, säger Peter Hultqvist.

Du ska inte underfinansiera beslutet, men 50 procent av beredningens förslag går inte att genomföra?

– Men det är regeringen som lägger propositionen. Den ska vi försöka

åstadkomma en bred förhandlingsuppgörelse kring. Då är det den ekonomin, kopplad till de åtgärder som man är överens om att genomföra, som gäller för finansieringen, svarar Peter Hultqvist.

Sedan analysgruppen avslutat sitt arbete i torsdags kräver en majoritet av riksdagens partier – M, SD, C, L och KD – att Försvarsberedningen åter kallas in.

– Vi bereder och tittar på ett upplägg där vi ska kunna driva det här vidare. Där ska man kunna ha tillgång till hemligt material, ha en fullständig öppenhet i gruppen och där strävan är att nå en bred parlamentarisk majoritet, säger Peter Hultqvist.

Försvarsberedningar har funnits sedan 1992. Det är regeringens samrådsorgan, du tillsätter den och ger den direktiv. Vad

det för fel på det sättet att arbeta eftersom du inte vill fortsätta?

– Jag har varken sagt det ena eller andra om fel eller rätt. Jag har lovat att återkomma i frågan, svarar Peter Hultqvist.

Hur påverkas förtroendet för svensk säkerhets- och försvarspolitik när det visar sig att pengarna inte räcker, och du inte kan ge klart besked hur man ska gå vidare?

– Det viktiga för förtroendet är att vi ökat den militära förmågan, att vi genomför en lång rad verksamheter tillsammans med andra länder och att vi kan presentera försvarsbeslut som genomförs och håller. Det är den processen vi är inne i – det viktigaste målet är att få till det här försvarsbeslutet och det är det som i slutändan är det viktiga för förtroendet.

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se

Fakta. Det här räcker inte pengarna till

Bristen på 60 miljarder kronor slår hårt mot Försvarsberedningens förslag. Några exempel: Arméns brigader i Boden och Lund blir klara först på 2030-talet och stridsgrupperna för försvar av Gotland och Mälardalen blir mindre och försenade till 2030. De två nya infanteriregementena i Norrland bantas och försenas. Nya lokalförsvars- och säkerhetsförband försenas. Nytt artilleri till arméns division stryks helt.

Flygvapnets utbyggnad minskas och försenas, telekrigsförmågan stärks inte. Marinens länk till ubåtsjaktshelikopter försenas, ingen utveckling av ny ubåt 2025–2030.

Antalet värnpliktiga ökar långsammare till nivån 8 000 år 2025.

Ewa Stenberg: Den historiska upprustningen blev i stället ett skott i foten

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

En bred riksdagsmajoritet vill genomföra den största militära upprustningen sedan 1940-talet. Samtidigt inför Försvarsmakten ett partiellt anställningsstopp på grund av dålig ekonomi. Det är ett skott i foten som inte inger förtroende i omvärlden.

I slutet av förra sommaren presenterade försvarsminister Peter Hultqvist (S) en uppgörelse med Centern och Liberalerna om höjda försvarsanslag. Han framhöll att den är en stark signal till omvärlden och våra partners. Sverige ska rusta upp. Alla riksdagens partier utom Vänsterpartiet anser att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Därför har den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen utarbetat ett förslag om en nästan fördubblad armé, fyra nya regementen och bättre vapen och utrustning. Fram till årsskiftet såg det ut att vara klappat och klart för ett nytt försvarsbeslut. Om man räknar samman alla tillskott från 2019 fram till 2025 handlar det om att ge cirka 100 miljarder kronor ytterligare till försvaret. Men så gick försvarspolitikerna in i dimman.

Reformbudgeten visade sig till stora delar redan vara intecknad, utan att politikerna begripit det. Det tidigare försvarsbeslutet visade sig ha varit underfinansierat och försvarsindustrin har fått fler beställningar än det funnits anslag för.

De borgerliga partierna och Sverigedemokraterna har velat kalla in Försvarsberedningen till krissamtal, men försvarsminister Peter Hultqvist (S) valde en vanlig arbetsgrupp. Den har fått veta att omkring 50 miljarder kronor redan har intecknats av Försvarsmakten, alltså halva reformbudgeten (räknar man i stället fram till 2030 är det 60 miljarder kronor som saknas).

Exakt vad pengarna gått till får inte riksdagsledamöterna i gruppen veta. Det är hemligt, till skillnad från under Försvarsberedningens tid då ledamöter

fick ta del av sekretessbelagd information under straffansvar.

Den stolta upprustningen har gått över i en maktkamp mellan försvarspolitiker och myndigheten. I bakgrunden skymtar försvarsindustrin.

Försvarmakten har beräknat hur försvarseffekten ska kunna maximeras och vill skjuta upp en del av armésatsningarna i beredningens förslag. Flera försvarspolitiker invänder skarpt.

Nu inför Försvarmakten ett partiellt anställningsstopp för återanställningar av officerare och för civil personal. Detta i en tid när försvarets viktigaste uppgift är att växa och riksdagspartierna är beredda att slanta upp ett stort antal miljarder kronor för ändamålet. Det är en signal till omvärlden som kan liknas vid ett skott i foten. Och det är inte det första. Den traditionella enigheten i

Försvarsberedningen sprack i maj förra året. Regeringen ville inte ställa sig bakom finansieringen av det förslag partierna, inklusive den socialdemokratiska ordföranden, arbetat med i ett par år. Senare gjorde man alltså upp med C och L i stället.

När det gäller den svenska politiken gentemot Kina har alla riksdagspartier gått samman och understryker hur viktigt det är att tala med en röst. Men det kostar ju inte pengar.

Ska Försvarsberedningens hela förslag genomföras och hålen i försvarsekonomin tätas krävs troligen nya miljarder. Pengar som också skulle behövas till exempel i rättsväsendet och välfärden.

Frågan är hur villiga partier och väljare är att satsa på en verksamhet där det visar sig finnas ekonomiska slukhål och där en

historisk satsning kan förvandlas till en
inbromsning.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se

Oron växer för hur virus slår mot svenska företag

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Hittills har spridningen av det nya coronaviruset haft liten påverkan på svensk ekonomi – men riskerna ökar för varje dag som går.

– Ju längre det pågår och ju större det blir, desto mer kommer det att påverka ekonomin, säger finansminister Magdalena Andersson (S).

Regeringen kommer inom kort att kalla till sig en rad svenska storföretag för att få en bild av hur det nya coronaviruset slår mot svenskt näringsliv. Fordonsindustrin, med Volvo i spetsen, har redan uttryckt oro för att konsekvenserna kan bli omfattande om leveranserna av delar från Kina stryps. Finansminister Magdalena Andersson delar oron men understryker att det ännu inte har märkts några dramatiska effekter i svensk ekonomi.

– Vi följer det här noggrant och bedömningen hittills är att de ekonomiska effekterna på sikt är begränsade. Samtidigt ska man säga att den här situationen har lett till större effekt vad gäller nedstängningar och karantän än vid tidigare utbrott, säger Magdalena Andersson.

Hon pekar på att det vid tidigare utbrott av omfattande smittspridning har skett en

kortsiktig nedgång i bnp men att det sedan snabbt vänt uppåt igen.

– Ju längre det pågår och ju större det blir, desto mer kommer det att påverka ekonomin. Men de historiska erfarenheterna av sådana här händelser är att de brukar följas av en snabb rekyl tillbaka, säger Magdalena Andersson. Företag som har direkt handelsutbyte med Kina är så klart mest utsatta om det blir svårt att upprätthålla handeln. Men Sverige kan även drabbas indirekt om andra viktiga handelspartners dras med i nedgången.

– Tyskland, som är en viktig exportmarknad för Sverige, är ännu mer exponerad mot Kina än vad vi är. Så det här kan också påverka oss via andra länder, säger Magdalena Andersson. I januariavtalet mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna är parterna

överens om att förstärka det statliga stödet för korttidsarbete. Det innebär att staten ska kunna gå in och stötta företag vid oväntade ekonomiska nedgångar.

Ett färdigt utredningsförslag ligger redan hos finansdepartementet men ännu har inte regeringen kommit till skott med att införa det.

– Det arbetas intensivt med det förslaget just nu och förs diskussioner med våra samarbetspartier. Det som händer nu är ett skolboksexempel på när en sådan lagstiftning skulle behöva vara verksam, säger Magdalena Andersson.

Hur orolig är du för att spridningen av det nya coronaviruset ska påverka svensk ekonomi?

– Det handlar helt om hur långvarigt och utspritt det blir. Med det som har hänt hittills så är bedömningen att det har en begränsad påverkan på ekonomin. Men

om det blir mer långvarigt och utbrett får det naturligtvis en större påverkan.

– Därför är det alltid varit viktigt att ha ordning och reda i statsfinanserna. Det är så man får muskler för att möta alla eventualiteter. Där har vi en bra grund att stå på om det här skulle bli större än vad bedömningen är i dag.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Fakta. Export till Kina

Förra året var Kina den åttonde största exportmarknaden och står för knappt fem procent av de varor som exporteras från Sverige. Totalt handlar det om cirka 10 000 svenska företag som handlar med Kina varav 600 är närvarande i landet.

Ett flertal företagsledare, bland annat för SKF, har påtalat i samband med bokslutet tidigare i februari att man kommer att märka av en minskad försäljning på den kinesiska marknaden.

Totalt har drygt 75 000 personer smittats av det nya coronaviruset och strax över 2 200 personer har dött efter utbrottet i december 2019.

SVT om SD:s krav: ”En gräns har passerats”

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

SVT:s vd Hanna Stjärne kommenterar Sverigedemokraternas krav på att cheferna för SVT och SR ska kallas till kulturutskottet.

”Det är anmärkningsvärt och jag har inte hört talas om något liknande i Sverige”, säger hon i ett uttalande.

I torsdags föreslog SD att de ansvariga cheferna för public servicebolagen SVT

och SR skulle kallas till riksdagens kulturutskott. Bakgrunden var ett missnöje med två program som sänts i två olika kanaler. Partiet hävdar att bolagen generellt har brister i sin opartiskhet. Förslagets röstades ned i utskottet. Ordförande Christer Nylander (L) riktade kritik mot SD-förslaget och poängterade att han anser det är fel med ”politisk granskning av media”.

På fredagen kommenterade SVT:s vd Hanna Stjärne förslaget från SD i ett skriftligt uttalande:

”Det är en gräns som har passerats, när man vill kalla publicister direkt till riksdagen för att stå till svars för en enskild publicering. Det är anmärkningsvärt och jag har inte hört talas om något liknande i Sverige. Vi har ett system med en Granskningsnämnd dit

synpunkter kan framföras. Det gäller alla, även politiker”, skriver Hanna Stjärne. Även Sofia Wadensjö Karén, vd på UR, ifrågasätter förslaget från SD:

”Att ens komma på tanken att kalla upp journalister till riksdagen för att ha synpunkter på enskilda program är oacceptabelt. Det hör inte hemma i en fungerande demokrati, utan det vi ser är ett direkt försök av politikerna att styra oberoende journalistik”, säger Sofia Wadensjö Karén i ett uttalande.

Sverigedemokraternas kulturpolitiska talesperson Aron Emilsson var på fredagen inte tillgänglig för intervju. I ett skriftligt uttalande uppgav han att syftet med förslaget var att ge bolagen ”chans att redogöra för deras syn på tittares och lyssnares starka reaktioner efter den senaste tidens ensidiga inslag, bland annat om förnedringsrånen”.

”Att kalla ett samtal om bolagens uppdrag för politisk styrning och censur är oseriöst och en billig attack från desperata meningsmotståndare vars enda syfte är att plocka politiska poäng. Att utskottet bjuder in företrädare för public service är inget nytt och det ska också tilläggas att vårt initiativ fick stöd av fler partier i utskottet”, säger Emilsson i uttalandet.

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

Sverige skrotar utsläppsätter för miljoner

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Regeringen kasserar 11,7 miljoner utsläppsenheter i stället för att sälja dem till andra länder.

– Svenska folkets klimatansträngningar ska inte vara förgäves, säger miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP).

Sverige släpper ut mindre växthusgaser än den kvot som vi har tilldelats av EU. I stället för att sälja överskottet till andra länder, har regeringen bestämt att utsläppsätterna ska annulleras.

– Svenska folkets klimatansträngningar ska inte vara förgäves, genom att det blir lättare för någon annan att släppa ut någon annanstans, säger miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP). Skulle det inte kunna vara mer klimateffektivt att sälja överskottet och satsa pengarna på grön teknikutveckling?

– När Sverige går före med omställningen skulle det snarare innebära en illojal konkurrens. Det skulle inte vara bra för Sveriges ekonomi att andra länder gynnas av våra utsläppsminskningar, genom att vi säljer ut de här utsläppsrätterna billigt, säger Isabella Lövin.

Men de behöver väl inte säljas ut billigt?

– I och med att det finns och har funnits ett så stort överskott av utsläppsrätter i Europa så har inte priset varit särskilt högt.

Totalt handlar det om 11,7 miljoner utsläppsrätter som ska annulleras i denna omgång. Varje utsläppsrätt motsvarar ett ton koldioxid, vilket gör att annulleringen är större än utsläppen från Sveriges alla bilar och lätta lastbilar per år.

Utsläppsrätterna som ska annulleras är dels Sveriges överskott inom EU:s så kallade ansvarsfördelningsbeslut (ESD) och dels krediter som har förvärvats under Kyotoprotokollet.

De senare är en konfliktfråga inom Parisavtalet. Många länder vill kunna ta med sig utsläppskrediter från Kyotoprotokollet till den framtida handeln med utsläppsminskningar som just nu förhandlas fram inom Parisavtalets artikel 6. Sveriges linje är att det inte ska vara tillåtet.

– Det är en stridsfråga. Men för vår del kommer det hur som helst inte vara

aktuellt, i och med att vi skrotar dem nu, säger Isabella Lövin.

TT

Fakta. Utsläppsrätter

Utsläppsrätter kan grovt delas in i tre kategorier:
1 EU:s ansvarsfördelningsbeslut (ESD) hanterar ungefär hälften av EU:s totala utsläpp. Varje land tilldelas en kvot utifrån landets klimatmål. Om utsläppen överskrider kvoten måste landet köpa utsläppsrätter, uppstår ett överskott kan det säljas eller överlåtas till andra länder.

2 EU:s utsläppshandel (ETS) omfattar den andra hälften av EU:s utsläpp och riktar sig främst mot industrier och företag. Totalt ingår cirka 13 000 anläggningar, varav 750 finns i Sverige.

3 Internationella utsläppsenheter under Kyotoprotokollet (till exempel CDM). Här råder delade meningar om de ska få sparas och användas inom Parisavtalet. Det är en linje som starkt förespråkas av exempelvis Indien, men Sverige motsätter sig detta.

Källa: Naturvårdsverket

Medicin testad mot alzheimer var verklös

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Två nya läkemedel som prövats mot en form av Alzheimers sjukdom har inte gett önskad effekt, visar de första resultaten från en internationell studie. Varken försämring av minne eller kognitiv förmåga påverkades.

– Det här är ett väldigt tråkigt resultat för omvärlden, säger professor Bengt Winblad, professor i geriatrik vid Karolinska institutet, till Sveriges Radio. Studien riktar sig mot människor med en hög ärftlig risk för att drabbas av

sjukdomen till följd av en särskild
genförändring. Hoppet var att medicinen
skulle verka genom att bryta ned ett ämne,
amyloid, som bildar så kallade senila plack
i hjärnan vilket skadar nervcellerna,
rapporterar Ekot.

Resultatet till trots har forskarna fått nya
anslag för att fortsätta utforska
behandlingen och se om det ger någon
effekt om patienten får den i ett tidigare
skede av livet.

TT

Flera problem uppstår när staten ska börja hacka mobiler

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

**Statliga trojaner och poliser som
hackar misstänkta mobiler. Den här
veckan godkände riksdagen hemlig
dataavläsning. Vad betyder det? DN:s
Linus Larsson svarar på fem frågor om
den kontroversiella lagen.**

1 Vad är hemlig dataavläsning?

Ett finare ord för att hacka mobiler och datorer. Detta för att kunna se filer, meddelanden och bilder innan de krypteras och blir oläsliga. På onsdagen röstade riksdagen, med överväldigande majoritet, igenom en lag som ger polis (och andra brottsbekämpande myndigheter rätt) till det. Lagen börjar gälla den 1 april.

2 Varför behövs det?

Polisen har länge klagat på att kriminella i allt högre grad kommunicerar med appar som krypterar informationen.

Det kan låta dramatiskt, men att kryptera kommunikation är närmast standard för digital kommunikation i dag. Det vill man komma runt, genom spionprogram som läser informationen innan den krypteras. I debatten har det ibland beskrivits som att polisen får ”rätt att läsa krypterad information”. Men det stämmer inte.

Polisen har alltid haft rätt att försöka, det har bara inte varit tekniskt möjligt.

3 När ska det användas och mot vem?

För att förhindra särskilt allvarliga brott, och i utredningar av grova brott. Det betyder här något av tre kategorier: Brott som ska ge allra minst två års fängelse.

Exempelvis dråp, men inte grov misshandel. Grovt vapenbrott men inte -vapenbrott av normalgraden. Men även andra brott om de i det aktuella fallet bedöms kunna ge minst två års fängelse. Och ett antal brott som nämns speciellt: Sabotage, högförräderi, spioneri och ett par till.

Intrånget ska riktas mot den som misstänks för brottet. Eller rättare sagt: Mot den dator eller mobil som den misstänkte tros använda. En domstol ska ge tillstånd innan intrånget får ske.

4 Hur ska det gå till?

Det är här man börjar se problemen med hemlig dataavläsning. Redan när statsminister Stefan Löfven lade fram förslaget för fem år sedan talade han om trojaner, alltså samma sorts spionprogram som kriminella använder för att stjäla kontokortsnummer. För att de ska fungera behöver polisen känna till säkerhetsbrister som dataintrånget kan exploatera. Precis sådana säkerhetsbrister som Apple, Microsoft och Google jobbar hårt för att tätta. Vad händer då med statens syn på it-säkerhet? Jo, plötsligt blir det ett problem att vanliga mobiltelefoner har de senaste uppdateringarna och hög säkerhet. Om en svensk myndighet upptäcker en säkerhetsbrist i Iphone, vad ska den göra? Rapportera till Apple, så vi alla får bättre skydd mot brottslingar? Eller tjuvhålla på informationen, så polisen kan hacka kriminella?

5 Kan man inte göra säkerheten sämre bara för kriminella?

Nej. Tekniken fungerar inte så. Det enda alternativet vore att tillverkarna går med på att lägga in bakdörrar som polisen kan använda. Men det är extremt riskabelt, eftersom de riskerar att läcka till kriminella eller rent av andra länders spionmyndigheter, och absolut ingenting tyder på att de stora techbolagen skulle gå med på det.

I USA har Apple redan vägrat assistera FBI i en terrorutredning. Microsoft har meddelat DN att statliga trojaner kommer jagas som vilka kriminella program som helst.

Linus Larsson

linus.larsson@dn.se

Niklas Orrenius: Lär av tiden då SD- lärare fick sparken för sina åsikter

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

För femton år sedan satt jag i köket hemma hos Sverigedemokraten Richard Jomshof, i hans lägenhet i Karlskrona. Det

var en annan tid. SD hade fått strax över 1 procent av rösterna i senaste valet.

Richard Jomshof var chefredaktör för partitidningen SD-Kuriren och försökte försörja sig som lärare.

Det går att säga mycket om SD-Kuriren, de grova artiklarna och hetsen mot minoriteter. Jag har skrivit många kolumner om rasismen i SD:s led, och kommer säkert att skriva fler. Den här gången är mitt ärende ett annat.

Som utbildad gymnasielärare hade Richard Jomshof hyfsat lätt att få vikariat.

Problemet var att han fick sparken hela tiden. Så fort rektorer och skolchefer upptäckte hans partitillhörighet fick Jomshof sluta.

Längst lyckades han hänga kvar i Växjö, på Procivitas gymnasium. Efter att han jobbat där i drygt två år publicerade Smålandsposten en artikel: "Ledande

sverigedemokrat lärare på Växjöskola.” En månad senare bestämde skolans vd att Jomshofs tidsbestämda kontrakt som lärare i geografi, psykologi och filosofi inte skulle förlängas.

Procivitas ledning erkände att det skulle bli svårt att hitta en lika bra lärare som Richard Jomshof. Han var många favoritlärare: närvarande, respektfull, lyssnande. Den hets mot minoriteter som fanns i SD-Kuriren märktes inte i klassrummet. Men andra elever – som inte hade Jomshof – klagade. Procivitas gjorde sig av med den misshaglige läraren.

I Jomshofs kök fick jag lyssna på ett inspelat telefonsamtal från hans senaste försök att få jobb. Rektorn för Komvux i Lessebo blev först glad att en behörig, erfaren lärare ville ha jobbet som SO-lärare. Men så ringde hon tillbaka, med ett nytt tonfall:

”Vi har fått reda på vem du är och du behöver inte komma”, sa hon och la på luren (det här utspelade sig på den tiden då folk fortfarande ”la på luren”). När Jomshof ringde för att vädja om en chans, förklarade skolans syokonsulent läget: ”Vi är inte intresserade längre, för vi var inne på internet. Du vet nog vad det gäller.”

”Mina åsikter har inte med mitt jobb att göra. Ingen har någonsin kritiserat mig för min undervisning.”

”Det tror vi inte heller men våra värdegrunder stämmer inte överens med dina åsikter. Även om du skulle sköta dig så känner vi att ... vi vill inte det.”

Syokonsulenten påminde Jomshof om ”skriverierna i Smålandsposten”. Varför hade Procivitas gjort sig av med honom?

”De blev väl rädda”, svarade Jomshof. ”De var väl fega helt enkelt.”

Syokonsulenten:

”Vi kan väl säga att vi är det också då.”
Skolfolket som stoppade Richard Jomshof hade tidsandan med sig. 2002 uppmanade dåvarande SSU-ordföranden Mikael Damberg rektorer i Karlshamn, där Jomshof sökt jobb, att inte släppa in honom i skolorna. Damberg, i dag Sveriges inrikesminister, sade i Sydöstran att han ”aldrig accepterat att min dotter hade Richard Jomshof som lärare i samhällskunskap”.
Jomshof blev inte kallad till intervju.
SD har inte ändrat sina åsikter nämnvärt.
De som styr partiet i dag är till stor del samma nationalistgäng som styrde 2005, de som utmålar muslimer som en djupt annorlunda, samhällsskadlig grupp.
Jomshof, i dag SD:s partisekreterare, är en av dem.

Men tidsandan är en annan. SD är landets populäraste parti enligt flera mätningar, och är med och formar politiken i flera kommuner. De lärare som känner sina jobb hotade är inte längre Sverigedemokrater – de är muslimer. Åtminstone om de bär slöja.

”Det här är Sverige, och här har vi inte huvudduk i skolan helt enkelt. Om man tycker att de här kläderna är väldigt viktiga så kan man bosätta sig i Iran eller Saudi-arabien”, sa SD-politikern Lars Nyström nyligen apropå det förbud mot slöja på barn och personal som Skurups kommunfullmäktige röstade igenom i december.

En del makthavare som vill stoppa kvinnor med slöja från att arbeta anser nog att de gör sin demokratiska plikt. De vill skydda elever från det kvinnoförtryck som de anser att den muslimska slöjan står för.

För femton år sedan ansåg nog en del makthavare som stoppade Richard Jomshof från att arbeta att de gjorde sin demokratiska plikt. De ville skydda elever från att den rasism som de ansåg att Richard Jomshof stod för.

Andra följde nog mest med tidsandan. Då som nu.

Det är svårt med jämförelser. Ingenting är precis som något annat. Att vara muslim och bära slöja är inte detsamma som att vara Sverigedemokrat. Eller som att vara kommunist år 1979, då snickaren Torsten Leander fick sparken från sin tjänst vid Marinmuseum i Karlskrona på grund av samröre med vänsterrörelser. I Säpos rullor stod att Leander sålt Vietnambulletinen på 1960-talet, samt lämnat in medlemsansökan till kommunistiska partiet KFML 1973.

Men utstötningssystemer kan påminna om varandra. År 2020 är det inte svårt att tänka sig en framtid där en muslimsk lärare med slöja som fått sitt vikariat uppsagt ringer runt till skolor och och vädjar om att få en chans. Och att denna lärare, när hon säger att rektorn på den förra skolan sparkade henne för att han var feg, kommer att få svaret:

”Vi kan väl säga att vi är det också då.”

Niklas Orrenius

niklas.orrenius@dn.se

Dela

Hårda vindar stoppar tågen

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Mycket hårda vindbyar är på väg mot Sverige från Atlanten.

Trafikverket tar det säkra före det osäkra och ställer in tågen på flera sträckor under helgen.

Stora delar av södra och västra Sverige riskerar att drabbas av starka vindar från lördag morgon till lördag kväll.

– Det beror på att vi har ett lågtryck som drar in över landet på lördag, säger SMHI:s meteorolog Alexandra Ohlsson. SMHI har utfärdat klass 1-varningar för mycket hårda vindbyar för Värmland, Västra Götaland förutom inre Dalsland, Halland, Jönköping, Kronoberg, Blekinge

och Skåne förutom Österlen, samt Öland och Gotland.

Klass 1-varningar för hårda vindar har även utfärdats för Jämtlandsfjällen, och för hårda vindar och snöfall i

Lapplandsfjällen.

– Varningarna som vi har utfärdat gäller på flera platser under hela lördagsdygnet, det är först under natten mot söndagen som vi räknar med att vindarna avtar, säger Ohlsson.

Trafikverket ställer in tågtrafiken under hela lördagsdygnet på sträckorna Håkanstorp–Gårdsjö, Herrljunga–Borås och Varberg–Borås. På sträckorna Uddevalla–Strömstad och Varberg–Borås ställs trafiken in under både lördags- och söndagsdygnet.

– Det är för att man förväntar sig hårda vindar och höga vattenflöden. Det sker förebyggande, så ingen ska bli stående ute

på banorna om det välter träd, säger Sara Lindström på Trafikverkets presstjänst. Tågresenärer uppmanas kontakta tågbolagen för mer information. SMHI varnar för kuling i hela Östersjön, samt i Bälten, Skagerack och Kattegat, samt för mycket höga flöden i stora delar av sydvästra Sverige på grund av stora regnmängder under den senaste tiden.
TT

Dadgostar enda kandidat till att bli ny V-ledare

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Det tycks vara dukat och klart för Nooshi Dadgostar (V) som ny partiledare för Vänsterpartiet. Någon verklig utmanare fanns inte när tiden för nomineringar gick ut i går.

Riksdagsledamoten Håkan Svenneling (V), som nominerats av sitt distrikt i Värmland, uppger att han inte kandiderar. Stödet är inte tillräckligt starkt för honom, uppger han för P4 Värmland. Enligt valberedningens ordförande Håkan Eriksson har det kommit in nya

nomineringar, men han vill inte säga vilka de är.

– Vi ska sammanställa nomineringarna nu och höra av oss till de personerna, säger han.

Förutom en ombudsman i Uppsala som anmälde sig själv på fredagen, har ingen offentligt sagt sig vilja utmana Nooshi Dadgostar, som är den enda som sagt att hon vill efterträda Jonas Sjöstedt. Och enligt flera vänsterpartister som TT har talat med beror bristen på fler kandidater på hur ledande partiföreträdare har uppträtt.

– Jag är kritisk mot processen, att högt uppsatta företrädare gått ut så tidigt och stöttat Nooshi. Det har skapat en uppförsbacke för andra att kandidera. Jag tycker inte att de skulle ha sagt något alls, utan låtit medlemmarna säga sitt och

valberedningen göra sitt jobb, säger en vänsterpartist.

TT

”Dags för branschen att gå från ord till handling mot sexismen i skogen”

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Lättklädda kvinnor satt grensle över skogsmaskiner. De sexistiska kalendrarna rörde upp känslor i skogbranschen i höstas.

Skogsvetaren Anna Schyman hamnade mitt i stormen när hon röt till om tillståndet i branschen. Storföretag pudlade och bilderna skrotades, men än är Schyman inte nöjd.

– Alla stora skogsbolag tog avstånd från bilderna, men sedan hände ingenting. Det är dags att gå från ord till handling när det gäller jämställdhet i skogen. Branschens uppgift är att se till att sexismen försvinner, säger skogsvetaren Anna Schyman.

När tidningen Land Lantbruk presenterade sin lista över de personer som gjorde störst avtryck under förra året hamnade skogsvetaren Anna Schyman på 16:e plats. Det var hon som tog täten och kritiserade det tyska företaget Ponsses marknadsföring. I vägghalendern för 2020 satt kvinnor med minimal klädsel grensle

över maskiner i ett finländskt skogslandskap.

Anna Schyman och de andra styrelsemedlemmarna i Nyks, Nätverket för yrkesverksamma kvinnor i skogen, skrev debattartiklar. De fick stöd av branschens ledande företrädare, samtidigt skrev hundratals skogsarbetare arga kommentarer om att de ville ha sina kalendrar i fred.

Resultatet blev Ponsses kalender stoppades. I svallvågorna tvingades även motorsågstillverkaren Stihl med verksamhet över hela världen att dra tillbaka en liknande kalender då Skogsstyrelsens generaldirektör Herman Sundqvist tog beslutet att bojkotta företagets produkter. Även landsbygdsminister Jennie Nilsson (S) förfärades över kalendrarna och beskrev kvinnosynen som "gammeldags".

Anna Schyman är nöjd med uppmärksamheten men samtidigt lite besviken över att det inte hände mer. – Våra inlägg rörde om en hel del. Först blev det ett himla liv, sedan helt tyst. Nu måste branschen vidta åtgärder som gör skillnad för kvinnorna som arbetar i skogen, säger hon.

De sexistiskt utformade kalendrarna är bara en liten del av problemet med jämställdhet. Skogsnäringen är en av de mest könssegregerade branscherna i Sverige. Färre än 20 procent av de anställda är kvinnor, det är inte ovanligt med arbetsplatser som bara består av män. Anna Schyman ger några exempel på hur vardagen för kvinnor i skogen kan se ut. – Kvinnliga skogsmaskinförare är de som får höra flest glåpord och utsätts för fysisk sexism. Ofta är det omöjligt för dem att klättra i karriären. Kvinnor som arbetar

som virkesköpare på skogsbolagen får höra att ”jag gör inte affärer med kvinnor” när de besöker skogsägare, säger hon.

– Manliga virkesköpare på kundbesök vänder sig till mannen i familjen även om det är kvinnan som äger skogen. Och när myndigheten Skogsstyrelsen gör utskick till par som gemensamt äger skog är det alltid adresserat till mannen.

Machostämpeln finns där sedan gammalt. Flera utredningar som publicerats förra året bekräftar att skogen inte är en välkomnande arbetsplats för kvinnor.

Skogsstyrelsen konstaterar i en rapport (se faktaruta) att den jämställdhetsstrategi som skogssektorn och regeringen gemensamt tog fram 2011 är relativt okänd. Inom flera områden har utvecklingen gått bakåt de senaste åren. Många arbetsuppgifter fördelas utifrån

kön och förståelsen för hur skogssektorns miljöer utestänger kvinnor är bristande. Länsstyrelsen i Kronoberg slår fast att synen på skogsnäringen är förlegad i rapporten ”Varför är det så få kvinnor i Smålands skogsnäring?”. Kvinnliga förebilder måste lyftas fram.

Skogsutbildningar måste framstå som lockande för flickor. Tjänster bör tillsättas genom formella kanaler och inte inom det egna nätverket.

– Det finns konkreta åtgärder som skulle vara lätta att genomföra. Lika lön borde vara en självklarhet, men manliga skogsvetare tjänar 1 850 kronor mer i månaden än sina kvinnliga kollegor som gör samma jobb, säger Anna Schyman.

– Företagen måste börja rekrytera i forum som vänder sig till både män och kvinnor. I dag annonseras många skogsrelaterade jobb ut i jakttidningar och det bidrar inte

till en jämställd rekryteringsprocess. Företagen måste också se över sin värdegrund. Hållbarhetsplaner och jämställdhetsplaner ska finnas och efterlevas.

Nästan fyra av tio privata skogsägare är kvinnor. Dessa kvinnor förvaltar skog som är värd 65 miljarder kronor och har därmed en bra position att utöva påtryckningar, enligt Anna Schyman.

- Ställ krav, hota med att bojkotta skogsbolag som inte en juste jämställdhetspolicy som efterlevs. Vägra att sälja virke till företag som inte har minst 50 procent kvinnor i styrelsen, säger hon.

- Det var så bra gjort av Skogsstyrelsens generaldirektör att stoppa inköpen från ett företag så länge marknadsföringen var sexistisk. Han fick kritik för att bryta mot

statliga upphandlingsregler, men sådana hänsyn behöver inte privata skogsägare ta. Ett konkret resultat av debatten om kalendrarna med lättklädda damer är att Nyks nästan fördubblade sitt medlemsantal, från 400 till 700. Att Nyks har blivit en maktfaktor märks i antalet anmälningar till föreningens marsmöte, en heldag med föredrag och paneldiskussioner på temat normkreativitet.

- Alla bolag skickar representanter. Några låter anställda åka på arbetstid och betalar resan till Stockholm. Det är ett helt annat tryck än tidigare och därmed ett bra utgångsläge för förändringar.

Nätverket Nyks bildades för två år sedan efter skogsbranschens metoo-upprop #slutavverkat. Kvinnornas vittnesmål om sexism och sexuella trakasserier ledde till att en kurs i genusvetenskap lades in i

utbildningarna till jägmästare och skogsmästare på Sveriges lantbruksuniversitet SLU. Några manliga studenter blev avstängda.

– Det finns ett stort behov av genusutbildning i hela branschen. Det räcker inte med företagens ledningsgrupper. Med tanke på var problemen är störst vore det bäst att börja nerifrån, säger Anna Schyman.

Den gröna omställning som Sverige står inför kommer att ställa nya krav på skogssektorn. Modebranschen förväntas använda skogsmaterial till kläder.

Livsmedelsindustrin kommer i större utsträckning att hämta råvaror från skogen.

– För att designer som är utbildade på Tillskärarakademin ska bli intresserade av att samarbeta med skogsbranschen krävs en annan attityd. I slutändan är det

skogsbranschens lönsamhet det handlar om och det är avgörande att rekrytera rätt kompetens. Även män mår bättre på arbetsplatser där det finns kvinnor.

Själv jobbade Anna Schyman som flygvärdinna och kabinchef i tio år innan hon sökte sig till en skogsutbildning på Linnéuniversitetet för åtta år sedan.

– Då annonserade skogsbolagen efter människor med olika bakgrund. Jag ser skogen som en framtidsbransch, men har insett svårigheten för välutbildade kvinnor att få jobb och att ens bli kallad till en anställningsintervju, säger Anna Schyman.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se

Fakta. Förslag som ska öka jämställdheten

I rapporten "Åtgärder för en jämställd skogssektor" från april förra året konstaterar Skogsstyrelsen att

de senaste årens jämställdhetssatsningar har varit en besvikelse. Myndigheten skickade en sammanställning till regeringen över vad som måste till för att komma framåt i jämställdhetsarbetet.

Åtgärderna omfattar utbildning, arbetsliv och enskilt skogsägande. Här är några av de viktigaste punkterna:

Inrätta ett nationellt samverkansforum för jämställdhet samt regionala motsvarigheter.

Ta fram en metodbok med sektorsanpassade jämställdhetsverktyg.

Utforma gemensamma indikatorer och nyckeltal för jämställdhetsarbetet i skolornas verksamhetsplaner och årsredovisningar.

Ta fram ett gemensamt jämställdhetsindex för alla skogliga lärosäten.

Skogssektorn behöver på ledningsnivå avsätta tillräckliga resurser i form av tid och andra medel för jämställdhetsarbetet.

Ta fram branschgemensamma mätpunkter för jämställdhet som tydliggör och konkretiserar vad man menar med ett jämställt arbetsliv i den skogliga sektorn.

Utveckla och stötta nätverken för kvinnliga skogsägare för att ge dem möjligheter till erfarenhetsutbyten och annan samverkan. Verka för ökad kvinnlig representation i styrelser och styrgrupper, projekt, utbildningar och skolsatsningar.

Utveckla en idé- och metodbank för förbättrad kompetensutveckling och informationsspridning till kvinnliga skogsägare.

Källa: Skogsstyrelsen

Fakta. Anna Schyman

40 år, bosatt i Simrishamn.

Skogsvetare efter distansutbildning vid Linnéuniversitetet i Växjö.

Tidigare flygvärdinna och kabinchef vid Emirates med bas i Dubai.

Läser nu en master i skogsvetenskap och skriver uppsats om jämställd rekrytering i skogsbranschen.

Har sedan examen 2018 sökt ett 70-tal jobb utan framgång.

Styrelsemedlem i Nyks sedan sommaren 2019.

Dan Lucas: Pensionsmyndigheten gör rätt i att överklaga

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Pensionsmyndigheten överklagar den friande Allradomen. Det skrev generaldirektören på DN Debatt i går, fredag.

Det gör han rätt i.

Pensionsspararna måste få veta vad som gäller och politikerna måste

fundera över om konsumentskyddet för pensionsspararna behöver skärpas ytterligare.

En sak behöver understrykas först: ekobrott är svåra mål. Det handlar inte sällan om ytterst komplicerade affärer. I Allrafallet handlade det till sist om huruvida en värdepappersaffär skett till överpris och om en del av detta kunde vara en muta. Domstolen ansåg att varken åklagaren eller Pensionsmyndigheten lyckats ställa detta utom rimligt tvivel och därför friades de åtalade forna Allracheferna.

Men att Pensionsmyndigheten överklagar den friande domen är inte ett dugg förvånande – av flera skäl.

Dels har åklagaren också överklagat, dels har myndighetens expertis och prestige i praktiken sågats av domstolen.

De sakkunniga som Pensionsmyndigheten kallats som vittnen för att visa att de kontroversiella affärerna hade gjorts till överpris avfärdar tingsrätten. Den gör det bland annat med motiveringen att de visserligen har erfarenhet av branschen, men inte av så stora affärer som de Allracheferna genomförde.

Desto större tilltro har Stockholms tingsrätt satt till en av försvarets sakkunniga som kunnat höras av domstolen – och det trots att domstolen ifrågasätter relevansen hos en del av de uppgifter som framfördes.

Med den typen av motiveringar är det inte alls konstigt att både åklagaren och Pensionsmyndigheten överklagar.

Det finns ett ytterligare och allvarigare skäl till överklagandet – konsekvenserna för den redan tilltufsade tilltron till premiepensionssystemet.

Pensionsmyndighetens generaldirektör, Daniel Barr, pekar på just det som ett skäl till överklagande i sin debattartikel i dagens DN.

Daniel Barr ifrågasätter om det är rimligt att våra framtida pensionsmedel förvaltas i fonder om den friande domen står sig. Han går till och med ett steg längre och ifrågasätter om det över huvud taget går för hushåll att spara i fonder om domen står sig.

Det är en överdrift. Fondbolag är förvisso inga välgörenhetsorganisationer utan är vinstdrivande företag. Och även statliga Sjunde AP-fonden tar betalt för sina tjänster.

Men de flesta är inte som Falcon, eller ens Allra.

Men vad de senaste årens skandaler tydligt har visat är att de politiker som på 1990-talet förhandlade sig fram till det

nuvarande pensionssystemet var i någon mån naiva.

De hade inte räknat med att Pensionsmyndighetens fondtorg skulle bli så oöverskådligt som det blev med som mest närmare 850 fonder. Och få, om någon av politikerna, varnade för att mindre seriösa bolag skulle sko sig på spararnas bekostnad.

På senare tid har dock skett en åtstramning – nästan varannan fond från 2018 har försvunnit – och den fortsätter. Nästa steg blir, om riksdagen så beslutar, att staten via en ny myndighet upphandlar fondbolag till torget.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se

Ikea anställer 500 och satsar på minivaruhus

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Ikea storsatsar i Stockholm, genom att investera 1,7 miljarder de kommande åren. Man kommer att renovera och bygga ut i de befintliga varhusen, etablera tre minivaruhus och anställa 500 nya medarbetare.

– Vi gjorde ett bra år i fjol, omsättningen ökade med en 1 miljard och halvvägs in i det nya räkenskapsåret ser vi att trenden

fortsätter, både i varuhusen och online. Vi är starkt rustade för att expandera, motiverar Lena Herder, vd för Ikea Sverige.

Hon håller pressträff ute på det nu 55 år gamla varuhuset i Kungens Kurva, vars runda del nu ska renoveras – både exteriört och på insidan. Vid det andra varuhuset, i Barkarby norr om staden, byggs lagret ut för att bland annat underlätta online-handeln.

Satsningen på 1,7 miljarder inom fem år bygger på ett fortsatt växande Stockholm och en prognos om 350 000 helt nya kunder.

– Därför satsar vi nu på tre nya minivaruhus i olika storlekar och en ny konceptbutik liknade den vi redan har inne i Stockholm.

Minivaruhsen kommer att vara på maximalt 15 000 kvadratmeter – att

jämföra med 63 000 i Kungens Kurva och 38 000 i Barkarby.

Var i Stockholmsregionen de fyra butikerna ska hamna är dock hemligt – av konkurrensskäl eftersom alla kontrakt ännu inte är klara.

– Men de kommer att ligga så att de passar våra kunder, när det gäller var de bor och hur de kan transportera sig, säger Lena Herder.

Ikea har redan minivaruhus i bland annat Moskva och Paris – med ett brett sortiment inklusive matservering, fast i krympt skala. Bolaget tittar redan på om det går att göra liknande satsningar på andra ställen i Sverige.

– Om detta slår väl ut så kan det bli aktuellt. Etableringen av en köksbutik i Stockholm har visat att det ger oss nya kunder.

Mer online och mer citynära etableringar är fokus i bolagets nya affärsmodell.

Investeringen i Stockholm motsvarar 10 procent av fjolårets omsättning i Sverige på 17,8 miljarder.

– Det som är så kul är att vi har fått göra den här storsatsningen just i Sverige, som ju är en mogen marknad, säger Lena Herder.

Från nästa månad kommer alla svenska varuhus att köpa tillbaka gamla Ikea-möbler, som renoveras och sedan säljs på nytt. Då gör man också en prissänkning på ett hundratal storsäljare.

– Att vi prisinvesterar är inget unikt, däremot gör vi det lite mer strategiskt nu, säger Lena Herder.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Fakta. Ikea i Sverige

Företaget har 20 varuhus, från Haparanda till Malmö.

Varuhuset i Kungens Kurva är koncernens största och etablerades 1965, år 1993 tillkom ett nytt varuhus i Barkarby norr om Stockholm.

2016 öppnade den första konceptbutiken, inriktad på kök, i centrala Stockholm.

DN

Fler bostäder säljs utanför Hemnet

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Allt fler bostäder säljs direkt via mäklaren utan att först läggas ut på Hemnet. Det visar Fastighetsbyråns mäklarpanel där 445 mäklare runt om i landet deltagit. Lågt utbud och kräsna kunder bidrar till utvecklingen, enligt mäklarna.

”Spekulanterna är på hugget, speciellt när utbudet av vissa typer av bostäder är lågt, och söker upp bostäderna innan de publiceras i bredare kanaler”, säger Johan Engström, vd på Fastighetsbyrån, i ett pressmeddelande. Vanligast är direktförsäljningarna i Stockholm och Göteborg där uppemot 20 procent av fastigheterna säljs utanför Hemnet.TT

Sågade hål i väggen – åtta rymde

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Natten till fredag rymde åtta personer från Migrationsverkets förvar i Märsta. – De sågade upp ett hål i väggen och firade sig ner med lakan till marken, säger Tommy Harnesk, sektionschef på förvaret.

På natten mot fredagen kallades en ambulans till förvaret eftersom en av de intagna mådde dåligt. Då upptäckte ambulanspersonalen hålet i fasaden på en av förvarets enheter.

– Det visar sig att de förvarstagna gjort ett hål från ett av boenderummen. Vi räknar in de förvarstagna och det visar sig att åtta personer har avvikit, Tommy Harnesk på förvaret.

Personerna hade sågat ett hål i väggen och firat sig ner med hjälp av lakan.

– Vi pratar om ungefär 2,5 till 3 meter ner från hålet till marken, säger Tommy Harnesk.

De åtta personerna som rymde tog sig ut genom en ventilationslucka som förstördes och vidgades med ett vasst föremål. Det utsågade hålet doldes sedan med hjälp av tandkräm.

Hur kan det här ske?

– De har på något sätt fått in ett sågblad. Det ska sägas att de som är förvarstagna hos oss har rätt till besök och vi har inget lagstöd för att visitera besökare. Vi får inte

heller genomsöka den privata sfären på boenderummen, säger Tommy Harnesk.

– Vi har begärt en lagändring om det här redan 2017. Hade vi bättre möjligheter skulle det här ha gått att undvika.

En av de personer som rymt har påträffats, de övriga sju söks fortfarande.

Migrationsverkets förvar i Märsta är ett låst boende. Det är inte olagligt att fly från förvar, och de brottsmisstankar som kan vara aktuella handlar om den skadegörelse som utförs.

– Man är inlåst när man är i förvar, det är låsta dörrar och låsta fönster. Så man behöver göra något för att ta sig ut.

Samtidigt är det inget fängelse, säger Per Ek vid Migrationsverket.

Han poängterar att personer som sätts i förvar gör det eftersom det har beslutats att de inte får vara kvar i Sverige och att de inte bedöms lämna landet självmant.

Enligt honom ska det inte finnas någon koppling mellan de åtta som nu rymde.
– Vi måste som sagt utreda vad som hänt och hur vi kan arbeta utefter det framåt. Samtidigt är det här en känslig verksamhet där det i hela situationen handlar om att individerna får ett mänskligt bemötande, säger Per Ek.

Gustav Olsson

gustav.olsson@dn.se

Så slutar du att betrakta åldrande som en sjukdom

LÖRDAG 22 FEBRUARI 2020

Läkaren Louise Aronson har skrivit något så oväntat som en bestseller om åldrande. Hon är geriatriker och vill förändra hur vi (och vårdapparaten) ser på åldrandet. DN:s Augustin Erba har kokat ner hennes bok "Elderhood" till fem goda råd.

1 Ha ett helhetsgrepp på mediciner

Ta patienten Dmitri som Louise Aronson behandlade. Han rörde sig inte så mycket, han var förvirrad och inkontinent. Han åt inte så mycket och tillbringade största delen av sin tid med att sova. Han verkade helt enkelt ganska typisk för att vara en parkinson-patient i sent stadium.

Frågorna Aronson ställde till de anhöriga var standardfrågor. Det var när hon ställde frågan om hur länge han hade varit så här som hon studsade. För ett år sedan var Dmitri hyfsat frisk i kroppen, i hjärnan, i allting. För ett halvår sedan gick han, pratade och läste tidningen.

Aronson tog reda på vilka läkemedel Dmitri tog. Det var tio stycken. Hon stoppade åtta av dem och minskade mängden av de sista två. Det gick en vecka. Sedan kunde Dmitri sitta upp. Han började prata. Först långsamt, sedan allt snabbare och högre. Han åt mer och

började röra på sig. Hans blodtryck gick upp, men han fick en annan medicin med mindre biverkningar.

Dmitri hade drabbats av en ”förskrivningskaskad”. Allt hade börjat med ett piller mot blodtrycket, ett vanligt läkemedel. Men, det hade, som nästan alla läkemedel, biverkningar. En av biverkningarna som drabbade Dmitri var gikt. Och då fick han ett starkt anti-inflammatoriskt läkemedel. Det gav Dmitri halsbränna och då fick han medicin för det och så fortsatte det till biverkningarna var ett större hot mot Dmitri än hans ursprungsdiagnos.

(Det bör kanske tilläggas att förskrivningen och kollen på läkemedel skiljer sig mellan USA där Aronson arbetar och Sverige.)

2 Det handlar om situationen och inte personen

Hörseln är en av de funktioner som förändras med åren. Från början har de flesta av oss bättre hörsel än vi behöver och så småningom hör vi sämre. Så betraktas hörseln ur ett åldersperspektiv. De som åldras befinner sig i något slags utförsbacke. Som om det normala är att ha perfekt hörsel.

Men en tjugوåring på en högljudd konsert hör heller inte vad som sägs i vanlig samtalston, trots att hörseln kanske kan betraktas som utmärkt. Det gäller helt enkelt att röra sig i sådana miljöer så att man hör vad som sägs, om man vill föra ett samtal och det gäller både för den som är ung och den som är äldre. Ser man åldrandet på det sättet, som Louise Aronson gör, förvandlas en gammal person från att vara en sämre variant på en

yngre, till någon som behöver tänka lite mer på i vilka miljöer och situationer livet fungerar bäst.

Och vad tycker vi är acceptabelt, frågar sig Aronson? Det är många som tycker att det låter omänskligt med robotar som hjälpredor, men samtidigt är det ett otal föräldrar som inte har några problem med att överlåta sina barn till deras Ipads. Rätt använda kanske robotar kan göra de äldres liv betydligt bättre.

3 Medicinerna är oftast inte utprovade på äldre kroppar

Under många år var normalpersonen som mediciner testades på en man – inte en kvinna. Det har förändrats, men det är fortfarande sällsynt att ta hänsyn till ålder, skriver Louise Aronson. Mediciner prövas ut på 85-åringar, trots att det är många av dem som får medicinerna.

Hur medicinen påverkar en 85 år gammal njure eller lever kan skilja sig rejält från hur läkemedlet påverkar någon som är yngre. Det gäller därför – både för den som skriver ut läkemedlet och den som tar det – att vara vaksam på hur kroppen reagerar.

Det finns också fördomar kring äldres kroppar, att det är för att de är gamla som de luktar som en äldre person. Enligt Aronson är det för att äldre tvärtom inte utsöndrar lika mycket lukter som de, med stigande ålder, går över till att duscha och tvätta kläderna mer sällan än de gjorde när de var yngre. Det känns helt enkelt inte lika nödvändigt och särskilt om det är lite mer krångligt att duscha eller bada för att de inte är lika viga som förut. I kombination med ett mindre känsligt luktsinne så märker den äldre personen inte detta.

Unga människor döljer sina lukter med parfymer och antiperspiranter, äldre behöver bara en omgivning som gör det lättare för dem att tvätta sig och sina kläder.

Det här är ett typiskt exempel på det Aronson menar med att det inte finns något som borde kallas ”normalt”, utan att vi behöver olika saker i olika skeden av livet.

4 Ensamhet är livsfarligt

Vi är sociala djur, det vet vi. Och när vi tappar våra sociala kontakter är det allvarligt. Den som blir mindre rörlig av att åldras och inte längre kan besöka vänner eller släktingar på samma sätt kan drabbas av att bli socialt isolerad. Ensamhet ökar dödligheten med 26 procent. Därför kan det vara viktigare än man tror att se till att

äldre har möjlighet att ta sig ut och umgås, även om det medför risker.

Louise Aronson beskriver en patient som hade bestämt sig – hon gick hellre omkring med risk för att ramla, än stannade hemma och var ensam. Det går igen i Louise Aronsons recept på en bra ålderdom: goda gener, tur, tillräckligt med pengar och ett ”bra” barn – vilket vanligtvis är en dotter, skriver hon och sätter ord på det som många redan vet. Att döttrar statistiskt sett oftare tar ansvar för sina äldre släktingar än söner.

5 Ålder är inte en sjukdom

Man dör inte av ålder, skriver Louise Aronson. Man dör av sjukdomar. Men den allvarliga diskrimineringen av äldre kan vara livsfarlig. Läkare och sjukvårdspersonal accepterar att äldre har allting från högt blodtryck till förvirrad

verklighetsuppfattning utan att ställa någon specifik diagnos, utan skyller bara på åldrandet. Många tror till exempel att alla gamla blir dementa, men det är tvärtom så att bara 8 procent av de som är över 65 har någon form av demens. Det är krångligt att lista ut vad det är som gör en gammal människa sjuk, eftersom de vanligtvis har flera olika sjukdomar. Men man behöver försöka, är kontentan av ”Elderhood” som har sålt i stora upplagor i USA.

De flesta människor vill se bra ut och må bra, men när vi definierar ”bra” som att vara ung, så skapar vi förutsättningar för misslyckande. Antingen dör vi unga eller så åldras vi. Och de flesta av oss åldras, skriver Aronson.

Det finns alldeles för många människor som betraktar gamla människor som några som bara ska vänta på döden. Men

de flesta av oss kommer att leva i kanske tjugo, trettio år efter pensionen. Ett favoritexempel på den felaktiga synen på åldrande ur Aronsons bok är en 95-åring man som kommer till läkaren med ett värkande knä och undrar vad han kan göra åt det.

”Vad väntar du dig? Knäet är 95 år”, säger läkaren.

”Ja, men det är mitt andra knä också”, säger 95-åringen. ”Och det besvärar mig inte det minsta.”

Augustin Erba

augustin.erba@dn.se

”Lagen måste ändras efter fallet med den döda treåringen”

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

DN. DEBATT 20200223

Fallet med den treåriga flickan i Norrköping, som hittades död i sin mammas lägenhet, är oerhört tragiskt. Det visar på brister i skyddet för barn som är långsiktigt placerade. Nu måste lagen om vård av unga (lvu) skyndsamt

ändras så att principen om barnets bästa får väga tyngst vid bedömning av långvarig placering, skriver Magnus Jägerskog och Anna Werner, Bris.

En treårig flicka har dött under oklara omständigheter i sina föräldrars vård och föräldrarna häktades misstänkta för grovt vållande till annans död och brott mot griftefriden. Händelsen upprör, men är tyvärr inte unik.

Bris, Barnens rätt i samhället, grundades för snart 50 år sedan, efter att en annan treårig flicka avlidit av de skador hon fått av misshandeln hennes styvfar utsatt henne för. I efterhand visade det sig att många känt till flickans utsatthet, men inte tillräckligt agerat för att skydda henne.

Bris startade som en reaktion på händelsen och samhället var enigt om att nu fick det vara nog, något liknande ska aldrig få hända igen. Vi vet inte alla fakta

kring treåringens död i Norrköping, men efter 50 år kan vi konstatera att skyddet för barn fortfarande har stora brister.

I år har barnkonventionen blivit lag. Det är resultatet av en lång kamp och det är en mycket viktig milstolpe i arbetet med att stärka barnets mänskliga rättigheter.

Barnkonventionen är ett ramverk och den ger nya möjligheter för samhället att visa att man menar allvar med att skydda barn och tillgodose deras rättigheter. Men var barnkonventionen bara signalpolitik eller betydde den något på riktigt, även i de väldigt svåra fallen där barnets rättigheter går på tvärs mot vuxnas åsikter?

Fallet med den treåriga flickan i Norrköping är oerhört tragiskt. Som flera medier rapporterat föddes barnet med abstinens på grund av mammans missbruk, föräldrarna hade omfattade problem med missbruk och psykisk

ohälsa. Barnet omhändertogs redan på BB, bara några dagar gammalt. Flickan hade aldrig bott med sina föräldrar, men när hon var 2,5 år inledde föräldrarna en process för att få tillbaka henne. Till slut hittades hon död i sin mammas lägenhet. Hur kunde det bli så här? Det aktuella fallet visar på tydliga strukturella brister i skyddet för barn som är långsiktigt placerade – brister som skyndsamt måste åtgärdas. Bris ser att tre frågor särskilt måste lyftas:

1 Är lvu förenlig med barnkonventionen? Lagen om vård av unga (lvu) ska skydda barn som inte kan bo kvar hemma och som därför behöver samhällets stöd. Treåringen i Norrköping fick växa upp och bli del av en ny familj. Barnet hade bara träffat sin biologiska mamma under övervakning var tredje vecka i 90 minuter åt gången. Enligt lvu och prejudicerande

domar ska domstolar inte ta ställning till om barnet kan ta skada vid en separation från familjehemmet i bedömningen av fortsatt vård.

Detta är problematiskt ur ett barnrättsperspektiv. Kontinuitet och relationer till trygga vuxna är avgörande för ett barns utveckling. Bris menar att beslut som inte väger in barnets behov vid en långsiktig placering kan leda till orimliga konsekvenser för barnet.

Dessutom är dagens konstruktion i lvu och socialtjänstlagen med parallella processer rörande vårdnadsöverflyttning, flyttningsförbud och lvu för samma barn komplicerad. Alla beslut som handlar om barnets liv måste utgå från barnets bästa, det vill säga barnets intresse, situation och behov här och nu. Ett sådant förfarande är inte bara nödvändigt, det är också fullt möjligt.

I Norge har barnkonventionen varit lag sedan 2003 och där fungerar dessa processer annorlunda än i Sverige. Enligt den norska barnevernloven ska tvångsvården kvarstå om barnet har fått en sådan anknytning till de människor och den miljö där det vistats att det kan leda till allvarliga problem om barnet flyttas. Här i Sverige lade en statlig utredning år 2015 fram förslag om förändringar i lvu utifrån ett tydligare barnrättsperspektiv. Utredningen föreslog exempelvis att principen om barnets bästa ska kunna vara utslagsgivande för beslut om vård i familjehem ska upphöra eller inte, under vissa förutsättningar då barnet rotat sig i familjehemmet. Prövning av om vården ska upphöra ska med andra ord göras i två steg. Först i förhållande till det ursprungliga skälet till omhändertagandet, och i ett andra steg, om det är till barnets

bästa att vården upphör. Men trots att det snart gått 5 år sedan den statliga utredningen avslutades har regeringen ännu inte gått vidare med förslagen gällande de barn som är långsiktigt placerade.

2 Vilka krav kan ställas på domstolar vid prövningar av lvu? I fallet med treåringen i Norrköping var kammarrätten den instans som bedömde att lvu-vården av flickan kunde upphöra i enlighet med föräldrarnas önskemål. Hur kammarrätten motiverade att detta var barnets bästa framgår inte av domen.

I kontrast var socialnämnden starkt emot att barnet skulle flytta till sina biologiska föräldrar, särskilt med tanke på att socialnämnden hade haft lite insyn i hur föräldrarna skulle kunna ta hand henne. En insyn som hade behövts för att på riktigt kunna bedöma föräldraförmågan.

Vi kan aldrig veta om en särskild sakkunskap om barn i domstolen hade lett till att bedömningen i detta fall skulle ha sett annorlunda ut. Men vi vet att Sverige är det enda land i Norden som saknar särskild sakkunskap om barn i första rättsliga instans. Danmark och Finland har barnsakkunniga som oftast är psykologer eller erfarna socionomer. Barnskydd och vad som är ett enskilt barns bästa handlar inte om att ställa vuxnas olika åsikter mot varandra. Principen om barnets bästa kommer från barnkonventionen och är en metod. I metoden ingår även sakkunskap om barn samt att barnets eget perspektiv ligger till grund för beslut.

3 Vilken är synen på det enskilda barnet vid prövningar av lvu? Att betrakta barn som föräldrars ägodelar är ett förlegat synsätt som inte är förenligt med barnkonventionen. Det innebär att en

rättslig process som i för stor utsträckning ser till vad föräldrarna uppgett kring deras förbättrade förhållanden missar att ta hänsyn till barnets egna rättigheter. Det viktigaste i en bedömning enligt lvu måste vara vad som är bäst för barnet här och nu. I Sverige är vi överens om att alla barn har rätt att få leva sina liv utan vuxnas våld. Vi får aldrig glömma att förändring för att stärka barnets rättigheter är möjlig. Nu är det bråttom.

Bris vill se att:

Lvu ändras i enlighet med förslagen som lades fram av utredningen 2015 rörande långsiktigt placerade barn. Principen om barnets bästa ska väga tyngst vid bedömningar om långvariga placeringar. Det likt andra nordiska länder införs oberoende sakkunskap om barn redan i första rättsliga instans.

Det sker en attitydförändring i det offentliga kring hur vi ser på barn där vi erkänner och agerar utifrån att varje barn är en person med egna rättigheter.

För att skydda barn drev Bris politisk påverkan för införandet av världens första anti-aga-lag. Anti-aga-lagen antogs 1979 trots att majoriteten av svenskarna på den tiden ansåg att våld mot barn i uppfostringssyfte var befogat. Lagar är viktiga av flera anledningar.

Utöver skydd har lagar också en normerande kraft att förändra vårt synsätt kring vad som är rätt och fel. Några decennier efter att antiagalagen kommit till stånd hade opinionen svängt. I Sverige är vi överens om att alla barn har rätt att få leva sina liv utan vuxnas våld.

För att få till grundläggande förändring måste också något förändras i grunden. Nu är det upp till bevis.

Magnus Jägerskog, generalsekreterare Bris
Anna Werner, barnrättsjurist Bris

Dadgostar vill vinna både hipstern och bruksarbetaren

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Hon är född på en flyktingförläggning i Perstorp – numera bosatt i en av Stockholms hipstertäta stadsdelar. Nooshi Dadgostar vill leda Vänsterpartiets offensiv för att stoppa strömmen av arbetarväljare och landsbygdsbor till Sverigedemokraterna.

Nu när tiden för nomineringar till valberedningen löpt ut tyder mycket på att Nooshi Dadgostar väljs till ny partiledare på kongressen i maj. Själv vill hon tona ner betydelsen av att hon är kvinna och har rötter i Iran.

– Det är klart att jag kan ha andra erfarenheter med mig men jag tycker inte att vi ska fokusera för mycket på yttre egenskaper. Vi ska kunna sätta oss in i varandras liv tycker jag och känna solidaritet med varandra, sade hon till DN när hon meddelat att hon ställer upp i partiledarvalet.

Det där var ett sätt att markera vilken slags vänsterpartist hon är och vart hon vill leda partiet.

Inom vänstern bryts numera det traditionella klassperspektivet mot den mer komplexa identitetspolitiken.

Klasstänkandet kretsar kring det stora arbetarkollektivets gemensamma intressen. Identitetspolitiken ser i stället en mångfald av minoriteter, var och en med sina unika erfarenheter och krav på individuella rättigheter. På den planhalvan kunde Feministiskt initiativ utmana V under några år.

I Nooshi Dadgostars analys är de ekonomiska sambanden överordnade. Det kokar ner till hur mycket, eller lite, du har kvar i hushållskassan när månaden är slut. Vem som har makten att påverka det. Och i vilken mån du kan förlita dig på den gemensamma välfärden. Hon har varnat för identitetspolitiken som ett moras där det inte finns något fotfäste för samhällsförändring.

Men hon kommer liksom Jonas Sjöstedt att tvingas till en balansgång. I det nya partiprogram som också ska klubbas på

kongressen i maj samsas socialismen med feminism och antirasism. Det talas om rasifiering, heteronorm och HBTQIA+-personer.

Partikamrater som följt Nooshi Dadgostars väg fram till partiledarvalet pekar på tiden som kommunalpolitiker och aktivist i Botkyrka som ett viktigt avstamp. Hon ställde sig i spetsen för en upprörd opinion som ville stoppa utförsäljningen av allmännyttan i Stockholmsförorten Alby. En som var med beskriver henne som länken mellan gatan och fullmäktige, den som både kunde formulera sig i talarstolen och samla namnunderskrifter utanför tunnelbanan. Samtidigt lärde hon sig det interna partiarbetets hantverk som kassör och sedan vice ordförande i Ung Vänster. 2014 kvalade Nooshi Dadgostar in i riksdagen, där hennes erfarenheter kom

till pass i rollen som bostadspolitisk talesperson. Hon deltog i förhandlingarna med S–MP-regeringen. En fjäder i hatten blev uppdraget hon fick av regeringen 2017 att leda en utredning om bostadsbyggande. Hon tog plats i partistyrelsen och blev så småningom näst högst i rang som vice partiordförande. Med Nooshi Dadgostar får V en partiledare som kommer att fortsätta Sjöstedtlinjen, med målet att skaffa sig inflytande och få igenom konkret politik. Men här finns en oro på sina håll i partiet. Jonas Sjöstedt har ägnat sig åt ett avancerat parlamentariskt ränksmideri när han med hjälp av M och KD, och SD:s röster drivit regeringen framför sig ifråga om Arbetsförmedlingen och pengar till välfärden. Är Nooshi Dadgostar verkligen durkdriven nog att klara ett så högt spel?

Det som kan lugna de oroliga är att Sjöstedts parhäst Ulla Andersson lovat att fortsätta i rollen som ekonomisk-politisk talesperson, och återvända till partistyrelsens verkställande utskott. Durkdriven är Ulla Anderssons mellannamn. Nooshi Dadgostar blir om hon väljs den första V-ledaren som inte var politiskt aktiv före Berlinmurens fall. Det har stor betydelse, menar författaren Magnus Utvik. Han är i boken ”Partiet på kant med verkligheten” mycket kritisk till att V inte tydligare har gjort upp med sitt kommunistiska förflutna.

– Symboliskt tror jag att det betyder väldigt mycket för partiet att man kan börja på ny kula med en kvinnlig ledare som inte var med på den tiden. Det kan bli viktigt om man vill växa i opinionen, säger Magnus Utvik.

Den nya partiledaren kan få en flygande start. En ny strategi är färdig att klubbas på samma kongress. Där är siktet inställt att stoppa och kanske vända flödet till Sverigedemokraterna av arbetarväljare på bruksorterna. Hur man ska klara det, och samtidigt behålla storstädernas unga identitetspolitiska hipsterväljare, är en ekvation som Nooshi Dadgostar funderar på.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se

Fakta. Nooshi Dadgostar

Aktuell: Kandiderar som partiledare för V efter Jonas Sjöstedt.

Politiska uppdrag: Riksdagsledamot, vice partiordförande, talesperson i socialförsäkringsfrågor, ledamot i krigsdelegationen. För närvarande föräldraledig.

Tidigare inom politiken: Kommunpolitiker i Botkyrka, kassör och vice ordförande i Ung Vänster.

Född: 1985.

Familj: Sambo och ett barn.

Bor: Gröndal i Stockholm.

Studier: Juridik vid Stockholms universitet.

Uppväxt: Familjen bodde på en flyktingförläggning i Skåne när hon föddes. Uppvuxen på Hisingen i Göteborg. Pappa arkitekt, mamma sjuksköterska.

Brister i hantering av utsatta barn

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Det finns omfattande brister i kommuners hantering av utsatta barn, konstaterar Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) i en ny rapport. Barn och ungdomar riskerar därmed falla mellan stolarna och inte få den hjälp de har rätt till.

Ivo har tittat på ärenden som rör barn och unga under åren 2017 och 2018. Av samtliga tillsynsbeslut för den perioden, 819 stycken, har Ivo funnit brister i 67 procent av dem.

– Det här är tyvärr inget förvånande resultat utan det har funnits brister inom socialtjänstens område för barn och unga i många år, säger Annelie Andersson, inspektör på Ivo, till SVT.

Myndigheten har sett brister kring hanteringen av oroanmälningar och förhandsbedömningar. Det kan röra oroanmälningar om misstanke kring våld i hemmet som inte utretts. Ivo har även granskat boenden för barn och unga och funnit brister i ungefär hälften av de 1 497 tillsynsbeslut som fattades 2018.

TT

Löfven kritiserar SD:s krav

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

**Statsminister Stefan Löfven (S)
reagerar skarpt på att
Sverigedemokraterna har krävt att
cheferna för SVT och SR ska kallas till
kulturutskottet.**

”Det ska råda armlängds avstånd mellan politiker och innehållet i media, inklusive public service. Det är medierna som ska granska oss politiker, inte tvärtom”, skriver statsministern bland annat i inlägg som publicerades på Facebook och

Instagram, skriver Aftonbladet och Expressen.

”Det går inte att understryka hur viktigt det är att public service inte tystas eller upplever sig hotade av politiska makthavare”, skriver Stefan Löfven vidare. I torsdags ville SD att kulturutskottet skulle kalla till sig public service-chefer. Orsaken är att Sverigedemokraterna anser att public service brustit i frågan om opartiskhet. Förslaget röstades ner i utskottet.

TT

Regioner anställer lobbyister för att påverka makthavarna i Stockholm

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

**Deras 138 riksdagsledamöter i maktens
korridorer är inte nog.**

**Sex regioner har inrättat en
”ambassadör” i huvudstaden för att
påverka beslutsfattare.**

**– Vi kan tycka att politiken blir för
Stockholmscentrerad, säger Thomas
Hartman på Region Västerbotten.**

Hans fysiska arbetsplats finns på ett kontorshotell på centralstationen i Stockholm, men arbetsgivaren finns 50 mil därifrån, i Västsverige. Statsvetaren Björne Hegefeldts huvudsakliga uppdrag i huvudstaden är att påverka makthavare i en riktning som gynnar Västra Götalandsregionen.

– Genom att vara på plats får man en kortare väg i ekosystemet med beslutsfattare, som är ganska centrerat till Rosenbad med 500 meters radie om man ska vara riktigt krass, säger Björne Hegefeldt, som har varit heltidsanställd

som regionens lobbyist sedan början av 2019.

Hans uppgift är att dels hålla de 60 västsvenska riksdagsledamöterna uppdaterade kring vad som händer hemma i regionen, dels hålla regionen ajour med vad som är på gång i huvudstaden.

– Vi försöker också ofta hjälpa till med att boka möten för våra politiker med statssekreterare och ibland med statsråd, säger Hegefeldt.

Västra Götaland har haft ett Stockholmskontor sedan 2015. Samma år drog Region Västerbotten i gång sin satsning.

– Vi kan ju tycka att vi har haft lättare att få gehör för infrastruktursatsningar nere i Bryssel än vad vi har fått i Stockholm. Då drar vi slutsatsen att vi måste lägga mer krut på Stockholm, säger Thomas

Hartman, chef för externa relationer och strategisk platsutveckling vid Region Västerbotten.

Numera är de två regionerna inte ensamma om att ha en lobbyist i huvudstaden. I slutet av 2018 anslöt sig Region Norrbotten till Västerbottens kontor på Gamla Brogatan i centrala Stockholm och i början av 2020 stod det klart att Region Jämtland Härjedalen och Region Västernorrland gör dem sällskap. Även Sveriges sydligaste region väljer nu att gå samma väg. Nyligen gick ansökningstiden ut för att bli Region Skånes lobbyist med huvudstaden som arbetsplats.

– Vi behöver ha öron och ögon på plats i Stockholm, som bevakar frågor som är viktiga för Skåne, säger Anna Jähnke, ordförande i regionala utvecklingsnämnden.

Ni har 47 riksdagsledamöter från Skåne. Räcker det inte att de bevakar frågor som är viktiga för regionen?

– Vi har en jättebra relation med våra skånska riksdagsledamöter, men ibland tror jag att vi inte bara måste finnas i riksdagens korridorer.

Region Västerbotten anser att satsningen har varit framgångsrik, men Thomas Hartman framhåller att den måste ses som en del av en större bild med närvaro i Almedalen, aktiviteter hemma i Västerbotten och arbetet på regionens kontor i Bryssel.

– Den typen av arbete har gjort att vi har fått en medfinansiering från EU på den färja som nu etableras och byggs mellan Umeå och Vasa. Arbetssättet har också bidragit till att vi har fått EU-medfinansiering på Norrbotniabanan, säger han.

Det är naturligt för landets nordligaste län att samarbeta, men även regioner och andra aktörer runt om i landet kan förenas i viktiga frågor, säger Hartman.

– Vi kan tycka att politiken blir för Stockholmscentrerad ibland. Vill vi ha Norrbotniabanan på plats är det bättre att börja diskutera med Göteborgs hamn och försöka närma oss frågan utifrån perspektivet en nationell exportstrategi än att prata om att man ska köra tåg i norra Sverige.

När Region Skåne har sin person på plats kommer sex av landets 21 regioner ha en lobbyist i Stockholm, men det är inte enbart regioner som söker påverkan i de informella kanalerna. Sedan i höstas har till exempel Helsingborgs stad en anställd på plats. Det främsta syftet är övertyga makthavare om att bygga en tunnel för bil-

och järnvägstrafik mellan Helsingborg och Helsingör.

TT

Fakta. Benämndes tidigare som landsting

I Sverige finns 21 regioner, som tidigare benämndes som landsting.

Hälso- och sjukvård, kollektivtrafik och regional utveckling är obligatoriska ansvarsområden för regionerna. Kultur, utbildning och turism är frivilliga uppgifter.

Regionfullmäktige är det högst beslutande organet i regionen.

Gotland är en kommun med rätt att kalla sig region eftersom man har landstingsuppgifter och ett regionalt utvecklingsansvar.

Källor: Sveriges kommuner och regioner, Nationalencyklopedin

Personer låtsas komma från Ivo

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) varnar för att personer har försökt lura in sig hos folk genom att utge sig för att komma från myndigheten.

Den berörda kommunen, i det här fallet Gävle, berörd verksamhet och bostadsföretag har informerats. Ivo skriver att de inte besöker privatpersoner i deras hem och att om det sker ”så är alltid berörd verksamhet samt berörd brukare informerad”.

Ivo uppmanar därför att inte släppa in någon som uppger sig komma från myndigheten och att anmäla eventuella händelser till polis samt informera Ivo.

TT

Stark trend att spara grönt – experterna ger sina bästa tips

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

När pengar slussas in i lösningar på klimatkrisen gynnas företag som bidrar till en mer hållbar framtid. Och allt fler väljer att placera sitt sparande i gröna fonder.

– Jag är övertygad om att det är mer lönsamt att spara hållbart, säger Karin Askelöf, chef för ansvarsfulla investeringar på Handels-banken.

Högsta chefen för amerikanska Blackrock, världens största kapitalförvaltare, skrev i ett brev till företagsledare i början av året att han väntar sig ett skifte som förändrar finansbranschen i grunden. Klimatrisk är investeringsrisk, löd en av rubrikerna. I brevet från vd:n Larry Fink framgick att hur företag arbetar med hållbarhet kommer att vara centralt för hur Blackrock investerar pengar framöver.

– Det säger något om vart det stora kapitalet är på väg. Inte nog med att hållbara bolag har goda tillväxtmöjligheter framåt, de gynnas också av att de stora institutionernas kapital letar sig till dem. Institutioner vill investera i bolag som har en positiv klimatpåverkan, säger Johanna Kull.

Hållbarhetstrenden syns även i var småsparare vill placera sina pengar. Intresset för att spara grönt ökade kraftigt

under 2019, visar en genomgång gjord av Avanza. Bland bankens närmare en miljon kunder hade sparandet i en miljöfond ökat med 25 procent på ett år.

– Människor vill göra hållbara val i alla delar av ekonomin, det gäller även för sparandet, säger Johanna Kull, sparekonom på Avanza.

I stora drag finns det tre olika förhållningssätt till grönt sparande: att välja bort fossila bränslen, att investera i lösningsbolag som exempelvis arbetar med förnybar energi som vindkraft och solenergi eller att investera i företag som arbetar proaktivt i miljö- och klimatfrågan. Johanna Kull rekommenderar personer som vill placera sina pengar i mer gröna alternativ att börja med att se över sina grundval.

– Det finns mer eller mindre hållbara fonder även inom de breda kategorierna.

En bra bas för ett fondsparande är att ha en bred globalfond och kanske en Sverigefond.

– Krydda med mer nischade branschfonder som bara investerar i lösningsbolag, exempelvis miljöfonder, klimatfonder eller andra som investerar i förnybar energi. Har man tid över kan man gå in på fondbolagens hemsida för att se hur de arbetar med hållbarhetsfrågor i sin förvaltning. Då får man en bra bild över vilken ambitionsnivå fondbolaget har. Det finns flera olika definitioner av vad som räknas inom kategorin. Det oberoende fondanalysföretaget Morningstars hållbarhetsglober är ett av de vanligaste måtten.

– Tyvärr är det inte lika enkelt som att gå och köpa ekologisk mjölk, säger Johanna Kull, som förespråkar Morningstars glober.

Eva Axelsson, hållbarhetschef på Swedbank Robur, har också sett att intresset för att göra miljömedvetna val har ökat.

– Det är en kraft i samhället just nu och det är framför allt unga som vill spara grönt, säger hon.

Hon rekommenderar kontinuitet i sparandet:

– En början är att upprätta ett fondsparande månadsvis. Då sprider man sina risker. Det finns många fonder som riktar in sig på det hållbara, gröna och fonder som väljer bort investeringar i fossila bränslen. Det kan också vara bra att titta på fonder som investerar i bolag med en affärsmodell som främjar miljö och klimat, som vindkraft, solkraft, vattenrening eller liknande. Kontakta banken och ställ krav. På så sätt ser banken att kunderna vill spara grönt.

Det saknas i dagsläget en gemen-sam bestämmelse för vad som klassi- ficeras som en grön fond. I informationsbroschyrer, fondbestämmelser och resultatrappporter går det att få mycket information. EU-kommissionen arbetar med att ta fram ett gemensamt ramverk för vilka fonder, fondförvaltare och verksamheter som får kalla sig gröna.

– Som kund är det bra att vara påläst och se över vad som är syftet med fonden, säger Eva Axelsson.

Karin Askelöf, chef för ansvarsfulla investeringar på Handelsbanken, anser att om man har bestämt sig för att rikta in sig mot det tredje, ”grönaste” steget, där man vill investera i bolag som arbetar aktivt inom miljö- och klimatfrågan, är det bra att sätta sig in i fonden.

– Välj en fondförvaltare som tar frågorna på allvar och på riktigt analyserar bolagets hållbarhetsarbete, där miljöpåverkan är en viktig del. Som ägare kan en fondförvaltare påverka bolagen till att exempelvis arbeta mer med hållbarhetsfrågor, säger hon. Att satsa på gröna fondval är även gynnsamt ur ett ekonomiskt perspektiv, enligt Karin Askelöf.

– Jag är övertygad om att det är mer lönsamt att spara hållbart. Bolag som arbetar med hållbarhet kommer vara mer konkurrenskraftiga och är bättre rustade för framtiden.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se

Sju tips. Så kan du se hur grön fonden är

1Morningstars hållbarhets-glober. Fonden jämförs med andra fonder inom samma kategori. Måttet

tar hänsyn till miljömässig hållbarhet, social hållbarhet och ägarstyrning.

2Morningstars Carbon Risk Score. Mäter hur bolaget skulle påverkas om det måste minska sina koldioxid-utsläpp.

3Svanenmärkning. Utesluter olja, kol, vapen och länder som inte har skrivit under Parisavtalet.

4Fondens årsberättelse. Här finns exempel på hur fonden arbetat under året, vilka bolag fonden valt att investera i och vilka som bolag ratats.

5Fondens koldioxidutsläpp. Ger en indikation på hur fonden investerar men mäter utsläppen i hela värdekedjan.

6Climetrics. Mäter hur klimatsmarta företag som fonden investerar i är.

7Hållbarhetsprofilen. Hjälper dig filtrera. Bakom jämförelsesajten ligger nätverket Swesif (Sveriges forum för hållbara investeringar). Fonden anger om det finns branscher den väljer in, väljer bort och hur den arbetar med att påverka bolag den är ägare i. Du kan även själv jämföra och filtrera fonder och sortera bort fonder som investerar i exempelvis tobak eller spelbolag.

Källor: Avanza, Handelsbanken, Naturskyddsföreningen

Experterna svarar. Vilket är ditt bästa tips till den som vill placera 10 000 kronor i något som främjar miljö och klimat?

Johanna Kull, Avanza

– Om jag utgår från att det finns ett sparande i övrigt tycker jag att man först ska fundera på om man vill investera i fonder eller aktier. Det enkla valet är en fond. Om det är en mindre del av sparandet kan man med fördel välja en mer nischad miljöfond. Se över fondens avgift och hur många jordglober och stjärnor den har. Se självklart också över avkastningen. Men värt att tänka på är att fonder och aktier tillhör andrahandsmarknaden. Pengarna går inte till bolaget utan man blir delägare när man blir aktieägare direkt eller indirekt.

Eva Axelsson, Swedbank

– Fundera över om pengarna du vill investera är på en hållbar risknivå utifrån dina personliga förutsättningar. Om så är fallet är månadsspar en bra strategi. Välj en blandning av olika typer av aktie- och kreditfonder, gärna med en mer uttalad

hållbarhetsprofil. Då bidrar ditt sparande till gröna lösningar.

– När det gäller aktiefonder kan du välja sådana som valt bort fossila bränslen och som söker lösningar på exempelvis FN:s 17 hållbarhetsmål. Då undviks de största riskerna samtidigt som företagen letar efter möjligheter och förändring genom bolagens produkter och tjänster som finns med i fonden. Försök också få med en aktivt förvaltd fond som arbetar med att påverka bolag till ett bättre hållbarhetsarbete och mer hållbara affärslösningar, med bättre produkter och tjänster. Du kan även spara i en kreditfond som investerar i gröna obligationer, som ger lån till gröna projekt. Då får du en spridning mellan aktie och kredit i en portfölj, med olika typer av moment.

Karin Askelöf, Handelsbanken

– Som med allt annat sparande ska du tänka över din tidshorisont och vilken risknivå som känns rimlig. Då får du en känsla för vilken typ av fonder som är aktuella. Fundera över vilka hållbarhetsfrågor som är viktigast för dig. Vill jag undvika några branscher? Då kanske du kommer fram till att du vill utesluta sådana som är kopplade till fossila bränslen.

– Vill du att pengarna ska ha en mer direkt påverkan kan du titta på fonder som investerar i bolag som bidrar med lösningar på miljö- och klimatproblem. Då handlar det oftast om aktivt förvaltd fonder med tydlig inriktning mot miljö och klimat.

Billigaste elektricitets- året i modern tid att vänta

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Många vindkraftsnurror, blåsig, men framför allt – extra mycket vatten i kraftverken. Då spelar en stängd kärnreaktor ingen roll.

2020 ser ut att bli det billigaste elåret i modern historia.

– Det är verkligen extremt, säger elanalytiker Christian Holtz på Sweco om

de aktuella elpriserna och utsikterna för det kommande året.

På elbörsen Nordpool kostar i dag en kilowattimme (kWh) el runt 15 öre, vilket är osedvanligt lågt för att vara mitt i vintern. Och de så kallade terminspriserna, framtida kontrakt, för såväl andra som tredje kvartalet ligger i dagsläget på drygt tio öre per kWh för att sedan stiga till cirka 24 öre fjärde kvartalet.

Inte mycket talar för att priserna skulle sticka i väg från den linjen, vilket i sådana fall skulle ge ett genomsnittligt elpris för hela året på 10–15 öre per kWh.

– Man måste tillbaka till tiden runt millennieskiftet för att hitta motsvarande nivåer, och då var penningvärdet dessutom ett annat, säger Holtz.

Tio öre i dag är betydligt billigare än vad tio öre för en kWh var för 20 år sedan.

Huvudförklaringen till reapriset är allt regn som fyllt vattenmagasinen till ovanligt höga nivåer för säsongen.

– Vi har ett jättestort överskott på vatten, säger Christian Holtz.

Den så kallade hydrologiska balansen är mycket betydelsefull för elpriset och det lär inte bli tomt på vatten i närtid. Därmed är det lite som talar för att handlarna på elbörsen får fel om priserna till hösten, resonerar Christina Holtz.

Ovanpå det har vindkraften byggts ut kraftfullt. De senaste stormarna har pressat elpriset ordentligt, tidvis till negativa nivåer, samtidigt som vattenkraften då kan gå på sparlåga. Den ovanligt milda vintern gör förstås också sitt till med mindre förbrukning som följd. Att Vattenfall stängde en atomreaktor vid årsskiftet spelar under de förutsättningarna ingen som helst roll –

Sverige har ett stort elöverskott när vädrets makter är elmässigt gynnsamma. För konsumenten ligger rörligt elpris nära till hands att välja i nuläget. Men trots de rekordlåga priserna så utgör själva elen en relativt liten del av det totala elpriset.

Skatter, fasta priser och elnätsavgifter gör att en lägenhetskund betalar runt två kronor per kWh, enligt Christian Holtz.

För elproducenterna är det mindre muntert. Många blöder nu, speciellt mindre vindkraftsägare som byggt dyrt och får dåligt betalt från elcertifikatsystemet.

TT

Fakta. Årliga snittpriser på el

År öre/kWh*

2019 40,5

2018 45,8

2017 30,1

2016 27,8

2015 20,6
2014 28,8
2013 34,1
2012 28,2
År öre/kWh*
2011 ?
2010 54,3
2009 39,3
2008 49,2
2007 28,0
2006 44,5
2005 27,6
2004 25,6

*Avser elprisområde 3 (ungefär norra Götaland och Svealand) sedan 2012. Före dess var Sverige inte indelat i olika prisområden.

Källa: Nordpool

Högt pris för högre pensioner

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Cirka 2 500 kronor mer i pension, är LO:s krav. Men arbetsgivarna varnar för jobbslakt och att de kommer att ta pengarna från lönen. Striden om pensionerna i årets avtalsrörelse kan resultera i strejk.

Redan tidigt i höstas lyfte LO frågan om de låga pensionerna för deras medlemmar. LO kräver därför gemensamt för dess 14 förbund att arbetsgivarna ska sätta av premier till tjänstepensionen redan från första dagen på jobbet. I dag tjänar man in till pensionen först vid 25 års ålder. LO har räknat fram att det skulle kunna ge 2 500 kronor mer i månaden i pension.

Kraven är väldigt kostsamma, enligt Svenskt näringslivs förhandlingschef Mattias Dahl.

– Och det slår väldigt hårt på specifika branscher som anställer unga människor, och nyanlända, säger han och pekar på krog- och turismnäringen och handeln. Potentiellt rör det sig om 100 000 ungdomsjobb som riskeras, enligt Svenskt näringsliv.

TT

Expertens bästa råd: Så skapar du ett nätverk från grunden

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Ny stad och nya människor. Kanske till och med ett nytt land. Hur gör man egentligen för att skaffa sig ett kontaktnät? Här ger nätverkaren Jan Paulusz sina bästa tips.

Ungefär 300 000 personer beräknas vara socialt isolerade i Sverige, enligt SCB. För

att räknas som socialt isolerad ska man, enligt SCB, bo ensam och inte träffa anhöriga, vänner eller bekanta oftare än ett par gånger i månaden. Ungefär 4 procent av befolkningen över 15 år räknades som socialt isolerade 2016–2017. Samtidigt kommer varje år tusentals nyanlända till Sverige, varav många inte har några som helst kontakter här.

– Situationen för många nyanlända påminner om den som många unga upplever när de är på väg ut i arbetslivet. Man har inte riktigt något nätverk att vända sig till, säger Jan Paulusz. Han är ansvarig för nätverk och mötesplatser på TRR (tidigare Trygghetsrådet), som är en av Sveriges största omställningsorganisationer och ägs av parterna på den privata arbetsmarknaden, arbetsgivarförbunden inom Svenskt Näringsliv och

fackförbunden inom PTK. Han ligger bakom gruppen ”TRR Forum” på LinkedIn, där arbetsliv och arbetsmarknad diskuteras. Gruppen, som består av chefer och personer inom HR, har cirka 4 300 medlemmar som utbyter egna erfarenheter om arbetsmarknaden.

Att ta sig ut och träffa nya människor kan verka som ett stort steg för många. Men det behöver inte vara så dramatiskt. Det enklaste kan i många fall vara att börja i liten skala.

– Man kan börja med ett möte med en enskild eller ett fåtal personer och känna efter lite. Jag tycker till exempel fika är ett underskattat sätt att träffa nytt folk. Det behöver inte vara svårare än att ta kontakt med ett kansli hos någon organisation eller dylikt du är intresserad av och säga att du har möjlighet att träffas, säger Jan Paulusz.

Som erfaren nätverkare tipsar Jan Paulusz om en riktig klassiker i sammanhanget: föreningslivet. Där hittar man många spännande människor som kan vara byggstenar i nätverket, menar han.

– Alla människor har något slags intresse. Det spelar egentligen ingen roll vilket intresse det är, det finns alltid likasinnade personer att hitta. Det kostar tid men i gengäld får man ett kontaktnät, säger Jan Paulusz.

Men att planlöst engagera sig i en förening eller gå på en träff på måfå kan tyckas lite meningslöst. Därför är det viktigt att klura på varför man faktiskt vill skapa sig ett nätverk i just de kretsarna, menar Jan Paulusz. Annars kan hela projektet rinna ut i sanden.

– Generellt sett är det främsta man bör tänka på att man ska ha ett tydligt syfte med vad man vill med sitt nätverkande.

Oftast brukar kunskap och meningsutbyte vara de viktigaste faktorerna i att man söker ett nätverk. Det kan handla om att ta reda på vad det innebär att jobba inom ett yrke du är intresserad av.

– Det är också bra att veta vad man vill få ut av ett möte innan man går dit. På så sätt kan man fråga någon på mötet vem man borde kontakta om man vill leta vidare i ämnet eller kanske inte fick svar på det man ville.

Ett annat verktyg, som visserligen är välkänt men inte tillräckligt uppskattat i Jan Paulusz ögon, är sociala medier.

– Det går att hitta så många olika kontakter på sociala medier, inte minst facebook. När det gäller att hitta jobb är Linkedin en väldigt bra plattform. Många vet om att de här plattformarna finns men har inte upptäckt exakt vilken nytta man

kan ha av dem. Som grund för att skapa nätverk är det väldigt effektivt.

Niklas Weimer

niklas.weimer@dn.se

Tips. Jan Paulusz tre tips för att bli en bättre nätverkare

1 Nätverka tidseffektivt. Via sociala medier, till exempel via LinkedIn och Facebook, är det smidigt och tidseffektivt att nätverka.

2 Hjälp andra i ditt nätverkande. På längre sikt får du hjälp tillbaka. Fokusera på långsiktighet och inte bara vad ditt nätverkande kan ge här och nu.

3 Nätverka i verkligheten. Gå på nätverksträffar, event och mässor.

Dela

Anmälda arbetssjuk- domar efter sexuella ofredanden ökar kraftigt

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

De anmälda arbetssjukdomarna orsakade av sexuella ofredanden ökade igen förra året. Sakkunniga lyfter fram

metoo-rörelsen som tänkbar delförklaring.

DN har tagit fram statistik över anmälda arbetssjukdomar orsakade av sexuellt ofredande från och med 2015. Statistiken, som kommer från Arbetsmiljöverket, omfattar samtliga anmälningar på samtliga arbetsplatser i Sverige. Exakt vilka sjukdomar som omfattas går inte att utläsa av statistiken.

– Men i många fall handlar det om psykisk ohälsa, exempelvis ångest, säger Ulrich Stoetzer, sakkunnig i organisatoriska och sociala arbetsmiljöfrågor på Arbetsmiljöverket.

Statistiken visar att 2017 och 2019 sticker ut i negativ bemärkelse. 2019 anmäldes 65 arbetssjukdomar, vilket är några fler än 2017 då 62 anmälningar gjordes. 2018 anmäldes 48 arbetssjukdomar orsakade av sexuella trakasserier. Varför

anmälningarna ökade drastiskt 2017 är svårt att svara på, enligt Ulrich Stoetzer. Hans teori är att metoo-rörelsen, som fick fotfäste i Sverige i slutet av 2017, har haft en viss påverkan. Samtidigt är det svårt att dra särskilt stora växlar av statistiken.

– Eftersom det är så pass få fall kan ett av dem dra upp statistiken. Sedan kan det vara så att benägenheten att anmäla har blivit större i samband med metoo-rörelsen men det är inget jag vet, säger han.

Samtliga år förekommer flest anmälningar bland hemvårdsbiträden och personliga assistenter.

Ulrich Stoetzer tror att det finns två huvudanledningar till att just omsorgssektorn är hårdast drabbad.

– Dels beror det nog på att det är yrken som går ut på att jobba med människor. Det kan alltså också vara patienter eller

brukare som orsakat arbetssjukdomen. Sedan är det kvinnodominerade yrkesgrupper, och statistiken visar att kvinnor står för många fler anmälningar än män.

En överväldigande majoritet av anmälningarna är mycket riktigt gjorda av kvinnor. Endast 10 av 250 anmälningar som inkommit till Arbetsmiljöverket de senaste fem åren kommer från män. Ingen anmälan under varken 2015 eller 2019 gjordes av en man.

Även Clas Lundstedt, pressansvarig på Diskrimineringsombudsmannen, tror att metoo-rörelsen kan vara en del av förklaringen.

– Samtidigt tror jag inte nödvändigtvis att det behöver vara hela förklaringen. Men det är svårt att säga vad mer som kan ha föranlett det så här på rak arm, säger han.

Vad ska man göra om man blir sexuellt ofredad på jobbet?

– Det beror sig på vilken typ av händelse det handlar om. Talar vi om sexuella trakasserier kan det röra sig om allt mellan händelser som kan vara svårt att veta vad som är över gränsen till extremt tydliga fall. Det är den enskilde som avgör om det är ett kränkande beteende. Men om man känner att en situation inte känns okej, och om man har möjlighet, bör man först markera till den som utsätter en att det är ovälkommet, åtminstone om det inte är direkt uppenbart att det är över gränsen. Nästa steg är att gå vidare till sin chef och berätta. Om det i själva verket är en chef som utsätter en ska man gå till en annan chef eller till facket.

Stockholms län och Västra Götalands län i topp i statistiken under 2019. 17 respektive 16 anmälningar gjordes i de två länen

under året. Gotlands län och Norrbottens län var de enda länen som inte hade några anmälda sjukdomar alls under 2019.

Niklas Weimer

niklas.weimer@dn.se

Fakta. De värst drabbade branscherna 2019

Hemvårdsbiträden, personliga assistenter med flera: 23 anmälningar

Undersköterskor, sjukvårdsbiträden med flera: 19 anmälningar

Sjuksköterskor med särskild kompetens: 7 anmälningar

Poliser (utom inspektörer och kommissarier): 3 anmälningar

Hotell- och kontorsstädare med flera: 2 anmälningar

”Likabehandlingsombud” förslag för att stoppa dis- krimineringen

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Varför fortsätter diskrimineringen på svenska arbetsplatser? Justitierådet Thomas Bull är tillsatt av regeringen för att utreda om det går att införa hårdare sanktioner. Ett förslag är likabehandlingsombud på arbetsplatserna.

Det blåser från alla håll när Thomas Bull går ut från sitt kontor på Riddarholmen för att bli fotograferad. Kanske ska man inte läsa in någon symbolik, men hans uppdrag är inte lätt. Det finns många starka viljor om hur svenska arbetsplatser ska bli mer inkluderande och jämställda. Å ena sidan de som företräder de diskriminerade, å andra sidan de som företräder företagen. Kommer det att storma lika mycket kring den utredning han ska presentera i oktober?

– Vårt uppdrag är inte att skriva om lagen, utan att se hur tillsynen kan bli effektivare. I uppdraget står det också att det ska ske inom givna kostnadsramar, förklarar Thomas Bull.

Så hur kan man då få arbetsgivare att skapa mer jämställda och icke-diskriminerande arbetsplatser med den nuvarande lagen? I dag kan

Diskrimineringsombudsmannen, DO, vitesförelägga arbetsgivare. DO menar att det inte har fungerat utan vill i stället införa sanktionsmöjligheter så att arbetsgivarna blir skyldiga att betala en avgift direkt när det visar sig att de inte följer lagen. Även Åsa Lindhagen (MP), jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering, har tidigare pratat om ”sanktionsmöjligheter” och ”kraftfullare verktyg”.

Som den jurist han är säger Thomas Bull att det inte är enkelt. Sanktioner leder inte självklart till ett effektivare arbete mot diskriminering.

– Många av bestämmelserna i tredje kapitlet i diskrimineringslagen är i sig ganska vaga. Att man ska göra en lönekartläggning är väl det enda som är specifikt att man ska göra, säger han och fortsätter:

– Men även den bestämmelsen säger inte riktigt hur det ska gå till. Man kan då fråga sig: om en arbetsgivare har gjort en väldigt dålig kartläggning, kan man använda en sanktionsregel? Eftersom vi med sanktionsavgifter kommer nära sådant som liknar straff så får man vara lite försiktig med hur man utformar det. Så att det inte leder till att människor straffas för saker de inte riktigt vet hur de ska göra. Det brukar man tycka är ett rättssäkerhetskrav.

Enligt Thomas Bull kan anledningen till att det inte blir vite utdömt oftare vara att arbetsgivarna skärper sig och följer lagen för att undvika vite när DO hör av sig.

– Många tycker att förändringen på arbetsplatserna går alldeles för långsamt. Samtidigt kom de senaste regeländringarna 2017 och det tar tid för förändringar att sippra ut i samhället,

säger Thomas Bull och jämför med lagen om barnaga:

– Det tog många år innan det blev accepterat att man inte uppfostrar sina barn med barnaga.

Så kanske är det bara mer kunskap som behövs ute på arbetsplatserna, frågar sig Thomas Bull. Hur ska det ske, i så fall?

Och hur ska arbetsgivare och fackföreningar samarbeta om diskrimineringslagen.

– Man kanske kan tvinga fram det genom regler om att de ska samråda? säger han och avslöjar ett förslag som kommit fram i de inledande samtalen:

– Det finns en tanke om ett lika-behandlingsombud, en sorts skydds-ombudsliknande roll. Det här är ju en arbetsmiljöfråga. Precis som att ventilationen ska vara god och att farliga maskiner ska ha skydd, så ska du inte bli

trakasserad eller illa behandlad på grund av diskriminering.

Utredningen ska vara klar den 1 oktober och mycket arbete återstår, men justitierådet Thomas Bull räds inte juridiken.

– Nej, det svåra kommer att vara avvägningen mellan de olika intressena som står mot varandra.

Helena Sjödin Öberg

helena.sjodin.oberg@dn.se

Fakta. Utredaren Thomas Bull

Thomas Bull är domare i Högsta förvaltningsdomstolen sedan 2013. Innan dess var han professor i konstitutionell rätt vid Uppsala universitet.

Han kommer från Örnsköldsvik och är 55 år gammal.

Han var den som utredde Transportstyrelsen efter DN:s avslöjande om säkerhetsbristerna i datahanteringen. Nu utreder han hur tillsynen av diskrimineringslagstiftningen ska bli effektivare.

Byråkraterna och bygg-herrarna styr. Stockholm har blivit för spekulativt och mörkt, skriver Monica Andersson

SÖNDAG 23 FEBRUARI 2020

Det finns ett stort missnöje med byggandet i Stockholm. Spekulationsintressena är starka, det genomförs okänsliga förtätningar, och viktiga grönområden naggas i kanten. Monica Andersson lyfter fram den alternativa förebilden Per O Hallman.

Det är glädjande att en diskussion om stadsbyggnad har dragit i gång (se bland annat Annica Kvints kommentar i DN Kultur 24/1). Debatten måste breddas. Diskussionen har hittills haft ett alldeles för snävt fokus på enskilda hus och deras fasader.

Det finns ett betydande folkligt missnöje med stadsbyggandet i Stockholm. Det beror på rivningar av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, okänsliga förtätningar med höga hus och trånga gator och gårdar där solen har svårt att

tränga ned samt på att parker och grönområden naggas i kanten.

Samfundet S:t Erik har tillsammans med Svenska Byggnadsvårdsföreningen och Urban City Research, i skriften "Hur kunde det bli så här?", analyserat tre stadsbyggnadsprojekt i Stockholm: bostadshus i Årstadal som byggts med fönster 1,5 meter från en bergvägg, och rivningarna av halva Astoriabyggnaden från 1870-talet av den bara 40 år gamla Gallerian vid Hamngatan från 1976.

Det som är gemensamt för dessa tre projekt är att staden på ett tidigt stadium träffat långtgående avtal med byggherrarna innan planerna skickats ut till medborgarna på samråd. Oppositionen har genomgående varit kritisk, men vid regimskiften har den då före detta oppositionen fullföljt de löften som den tidigare majoriteten ställt ut. Samråden

har på det sättet blivit ett spel för gallerierna.

Spekulationsintressena är oerhört starka i Stockholm, och när de tillåts breda ut sig så går det ut över stadsmiljön. I tidigare epoker har Stockholms stad i bred enighet över partigränserna försökt hålla emot. Så har till exempel marken subventionerats i syfte att hålla ner boendekostnaderna.

I dag används marken i stället för att finansiera såväl bostadsprojekt som infrastrukturinvesteringar. Det är det som är förklaringen till att Hagastaden blivit så tätbyggd, och att två höghus brutalt placerats alldeles intill den lågskaliga bebyggelsen i Röda Bergen. De som bor och verkar där tvingas betala överdäckningen av Norra Länken.

I Stockholms City pågår en fortgående höjning av bebyggelsen som hotar Stockholms innerstads unika kulturmiljö.

Om vi inte ser upp så kommer Stockholm att bli en hög och tät stad med mörka gator på vinterhalvåret när solen står lågt.

Stockholm har byggt både mycket och bra i olika epoker och det har staden mycket att lära av.

Dagens stadsplanering är inspirerad av 1800-talets rutnätsstad. Men husen är högre och gårdarna trängre och barnens lekutrymmen har krympts till ett minimum. Det behövs en alternativ förebild. Samfundet S:t Erik har valt att lyfta fram arkitekten Per O Hallman i vår årsbok 2019. Han verkade under 1900-talets tre första decennier och introducerade en konstnärlig stadsplanering i Stockholm med inspiration från William Morris i England, Camillo Sitte i Österrike och debatten i Tyskland och Holland.

Det var under Hallmans tid som det första arbetarbostadsbyggandet kom till med syftet att skapa goda och sunda bostäder med mycket träd och grönska. Han hade politikernas stöd för att hålla tillbaka spekulationsintressena. Då skapades trädgårdsstäder som Enskede, storgårdskvarter som Blecktornsparken och Helgalunden samt Röda Bergen, med flera.

Hallman är märkligt bortglömd trots den stora betydelse han hade i sin samtid. Han har ritat stadsplaner i hela Sverige. Hans stadsplaner är en viktig kunskapskälla för arkitekter och stadsplanerare.

Stadsmiljöerna har den intima rumslighet som planerare eftersträvar i dag, men är samtidigt öppna och ljusa med gröna gårdar och utomordentligt vackra gator, parker, torg och platser. De kännetecknas i

allra högsta grad av en väl gestaltad livsmiljö.

Monica Andersson

Ledare: En reform som faktiskt ger rätt bra pang för pengarna

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

Det handlar om ”pigjobb som tar oss tillbaka till gårdagens klassamhälle”. Så argumenterade Marita Ulvskog (S) i Almedalen 2005 mot förslaget om att införa en skattereduktion för hushållsnära tjänster.

Ordvalet illustrerar väl vad som utgjorde kärnan i motståndet från vänster mot det som blev rutavdraget: Det är mindre fint att utföra vissa jobb, på vissa platser, än andra. Det är helt okej att städa andras toaletter, så länge det sker på deras arbetsplatser och inte i deras hem. Det är acceptabelt att ta betalt för att byta ut fönstren i någons hem, men inte för att tvätta dem.

Rutavdraget motiverades av motsatt uppfattning: Det är fint att göra rätt för sig, och det spelar mindre roll var man skurar golven, så länge löner och villkor är goda. Till det fogades övertygelsen att det inte är så konstigt att människor värderar såväl kvalitet som sin egen tid, och att det därför inte är märkligt att betala ett proffs för att utföra arbeten i hemmet. Det hela kryddades med insikten att Sveriges höga direkta och indirekta skatter på arbete

innebär att det är svårt att göra sådan verksamhet ekonomiskt lönsam, i alla fall om alla skatter faktiskt betalas.

Rut handlade därför om ett pragmatiskt sätt att skapa en vit marknad som den svenska modellen motverkade, utan att behöva rucka på dess hörnstenar. Det här är nyttigt att ha i bakhuvudet för den som följt den senaste veckans rapportering om Riksrevisionens granskning ”Rutavdraget – konsekvenser av reformen”, som av en del debattörer tagits som intäkt för att skattereduktionen inte har fungerat som den ska.

Riksrevisionens viktigaste slutsats är att reformen inte är självfinansierad. Det är korrekt att regeringen har räknat med att den är det – och uppmaningen till finansdepartementet att förändra sina kalkyler är rimlig.

Men det betyder inte att reformen har misslyckats med vad som var dess mål. Faktum är att omkring 900 000 personer använder rutavdraget. Svarta jobb har blivit vita, flera tusental har skapats därtill. En ny marknad har kommit på plats, utan att den svenska modellen har behövt ruckas på.

Dessutom hörs den typ av argument som Marita Ulvskog förde fram alltmer sällan. Synen på vilken typ av arbete som är fint eller inte har förändrats. Även det är ett plus.

Reduktionen kostar numera staten runt 5 miljarder kronor om året. Riksrevisionen beräknar att vi får igen ungefär 3,5 miljarder i nya intäkter och minskade utgifter. Inte en självfinansiering på 100 procent alltså, men väl runt 70.

Det är ändå ganska bra pang för pengarna.

Vad som på allvar borde ge skäl till eftertanke är att de största summorna går till dem med allra högst inkomster – även om människor i breda inkomstskick använder sig av rutavdraget. Det beror till stor del på att de i betydligt högre grad använder sig av reduktionens maxbelopp. Höginkomsttagare utgör rimligtvis också den grupp som mest sannolikt skulle betala för ruttjänsterna även i avsaknad av ett skatteavdrag. Det är ett skäl att diskutera en sänkning av taket i reduktionen, snarare än den höjning som januariavtalet stipulerar.

Av samma anledning är det rimligt med begränsningar av vad avdraget kan användas för. I perioder har rut täckt catering och nu föreslås att det ska utvidgas till klädtvätt utanför hemmet. I båda fallen handlar det om marknader som existerar ändå.

Poängen med rut är att ge förutsättningar för ny, skattepliktig aktivitet, inte att subventionera ekonomiska transaktioner som skulle gå av stapeln i alla fall.

DN 24/2 2020

Dutertes populistiska polisstat

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

Rodrigo Duterte jämförs inte sällan med Donald Trump. Den filippinske presidenten svär och lever rövare, och struntar fullständigt i om hans förolämpningar och vettlösa utfall tas illa upp. Ganska få nationella ledare har kallat Gud för en dumskalle.

Trots släktskapet med Trump har Duterte en gås oplockad med amerikanerna. Nyligen skrotade han ett stort militärt avtal, centralt för de två ländernas

försvarsallians som varat sedan kolonialtiden. Filippinerna är en nyckel i USA:s strategi för säkerhet i Stilla havet och för att hålla kontroll på Kina.

Skälet till beslutet säger mycket om Duterte. En av hans skyddslingar, senator Ronald "Bato" dela Rosa, har fått sitt visum till USA indraget.

Som Filippinernas polischef ledde "Bato" nämligen det skoningslösa krig mot narkotika och kriminalitet, som Duterte startade när han kom till makten 2016.

Detta har byggt på en ändlös rad av brott mot mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer. "Hitta dem och grip dem. Om de gör motstånd, döda alla", som presidenten så livfullt beskrev det i sin valkampanj.

Landets människorättskommission räknade i fjol till 27 000 utomrättsliga avrättningar, utförda av polis och privata dödspatruller, under Duterte. Det är i

paritet med antalet försvunna på den argentinska militärjuntans tid på 70-talet, noterar Economist i en stor artikel.

Tidskriften påpekar också att kriget mot knarket har omfattande folkligt stöd.

Sorgligt nog går Dutertes populism hem, och får understöd av att hans finansminister sköter ekonomin hyfsat.

Men det uppsagda USA-avtalet öppnar dörrarna för Peking, som redan har investerat stora belopp på Filippinerna.

Duterte har skojat om att göra landet till en kinesisk provins. Och Trump rycker på axlarna, både åt förlusten av en nära allierad och åt de blodiga övergreppen på demokrati och anständighet.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se

”Därför dog 82 personer på jobbet under 2018–2019”

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

DN. DEBATT 20200224

Vår analys av arbetsolyckor med dödlig utgång 2018 och första halvåret 2019 visar ingen tydlig koppling mellan typ av olyckshändelse och bransch. Men ett återkommande mönster är avvikelser från hur man vanligen agerar och att säkerhetsåtgärder samtidigt saknats eller varit bristfälliga, skriver

**Erna Zelmin-Ekenhem,
Arbetsmiljöverket.**

I regeringens arbetsmiljöstrategi formulerades för tre år sedan en nollvision mot dödsolyckor i arbetslivet. Men vad få vet är att det fortfarande dör i snitt en person i veckan på Sveriges arbetsplatser. På uppdrag av regeringen har Arbetsmiljöverket analyserat de arbetsolyckor med dödlig utgång som inträffade 2018 och första halvåret 2019. Totalt inträffade 82 dödsolyckor under perioden, varav 9 rör utländsk arbetskraft i Sverige.

De mest drabbade branscherna är byggverksamhet, transport och magasinering samt jord- och skogsbruk. Det vanligast är att dödsfallen sker i samband med trafikolyckor, fall från höjd, arbete med fordon och arbetsmaskiner

som lossning av gods eller att någon klämmer sig eller träffas av föremål. Analysen visar ingen tydlig koppling mellan typ av olyckshändelse och bransch. Vissa händelser, som fallolyckor, är vanligare inom exempelvis byggverksamhet men förekommer inte enbart där. Det är därför viktigt att inte begränsa ansträngningarna till en specifik bransch utan i stället fokusera de förebyggande insatserna mot typen av olyckshändelser. Med kunskap och ett gott arbetsmiljöarbete kan de allra flesta av dödsolyckorna förebyggas. Ett återkommande mönster för de händelser som lett till dödsolyckor är att det har skett en eller flera avvikelser från hur man vanligen agerar och att säkerhetsåtgärder samtidigt saknats eller varit bristfälliga. Olyckshändelser som leder till döden inträffar ofta i början eller

slutet av en arbetsuppgift, ett arbetspass eller en arbetsvecka. Ofta saknas eller brister det i arbetsledning eller instruktioner. Eller så är instruktionerna inte kända eller följs inte av andra skäl. Gemensamt är också att tillräckligt skyddande barriärer som säkerhetszoner, fallskydd och skyddsutrustning inte funnits eller fungerat. Det kan vara okunskap men också medveten försummelse, brister i utrustning eller maskiner som inte har underhållits. Alltför ofta tycks viktiga säkerhetsrutiner och åtgärder inte nå ut till dem som berörs – både i komplexa verksamheter som byggarbetsplatser och när underleverantörer kommer till en arbetsplats för att utföra en tillfällig uppgift. Människor från olika arbetsgivare med olika företagskulturer samlas för att samarbeta i projekt. Det gör

säkerhetsarbetet ännu mer komplext. Det delade ansvaret för säkerhet och arbetsmiljö blir ingens ansvar.

1 Ofta saknas ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Analysen visar att det ofta saknas riskbedömning av den aktuella arbetsuppgiften. Det saknas också rutiner för ett systematiskt förebyggande arbetsmiljöarbete och tid att stanna upp och bedöma risker vid avvikelser i arbetet. Analysen visar inte på något som vi inte redan vet. Riskerna är inte heller nya och vad som behöver göras är också känt. Men vi har ett arbetsliv som ständigt förändras. Nya förutsättningar kräver att man snabbt kan följa och åtgärda nya arbetsmiljörisker. Ökad konkurrens från företag som fuskar påverkar alla, även de som vill göra rätt. Analysen visar att det vid en dödsolycka ofta är flera aktörer

inblandade, flera säkerhetsåtgärder som åsidosatts, saknats eller varit bristfälliga. Vi ser att företag som verkar på en osund marknad oftare än andra drabbas av allvarliga olyckor. Det är också där många av de farligaste arbetena finns. Våra myndighetsgemensamma kontroller visar hur brott mot exempelvis skatt- och bidragsregler är nära kopplat till regelöverträdelser i arbetsmiljön, till utnyttjande av människor.

Myndighetssamarbete är en viktig förutsättning för att sätta stopp för företag som på ett eller annat sätt bryter mot lagen. När företag och organisationer upphandlar varor och tjänster borde det vara självklart att beställaren ställer krav på säkerhetsarbete på ett sådant sätt att ingen leverantör i något led frestas att tumma på säkerheten för att få uppdraget. Det är också viktigt att beställaren följer

upp och kontrollerar att det som avtalats efterlevs i praktiken.

2 Säkerhetsarbete kräver marginaler att göra fel. Vi människor gör fel och vi begår misstag. Våra beteenden inför olika risker styrs i grunden av hur vi upplever och tolkar riskerna, inte vilka riskerna faktiskt är. En bedömning av konsekvenserna i olika risksituationer måste därför grundas dels på förståelse för hur människor upplever risk, dels på förståelse för de faktorer som påverkar hur man ser på risker. Därför behöver arbetsgivare utforma sina arbetsplatser, rutiner och åtgärder så att människor kan göra en felbedömning eller ett misstag utan att behöva skadas eller dö.

I det förebyggande arbetet ingår att regelbundet och rutinmässigt undersöka risker samt vidta och följa upp skyddsåtgärder på flera nivåer och på olika

sätt utifrån arbetsplatsens specifika förutsättningar. Arbetsgivare ska systematiskt förebygga arbetsmiljörisker genom att:

Samverka i säkerhetsarbetet.

Gå igenom vilka arbetsmoment som kan vara farliga.

Ge instruktioner för hur arbetet ska ske säkert, vilka skyddsåtgärder som ska användas, när och hur de ska användas. Införa rutiner för vad man gör vid avvikelser – stoppa, bedöma, åtgärda, rapportera.

Träna på säkerhetsrutinerna.

Arbeta med attityder till säkerhet: egna, arbetstagares, gruppens, företagets.

Ta hjälp från branschorganisationerna som ska stötta och sprida goda exempel.

För att nå framgång i arbetet mot en nollvision och med att förebygga dödsolyckor krävs samarbete och att

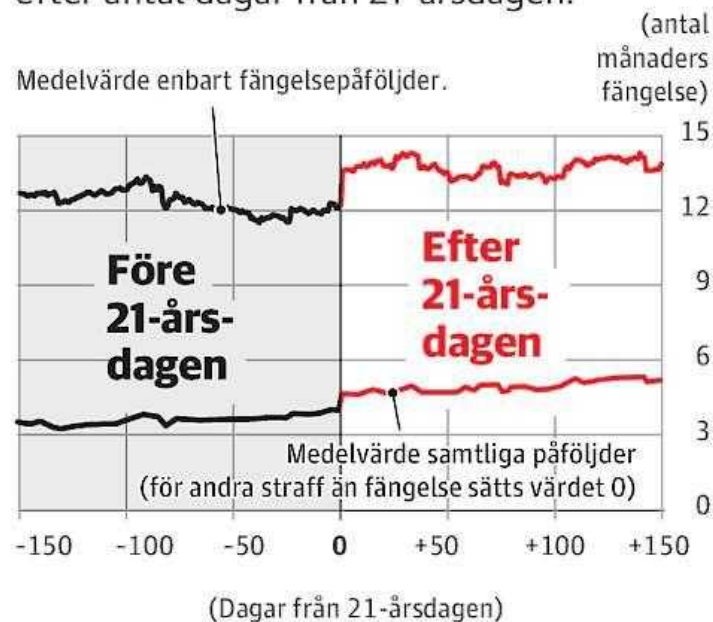
arbetsmarknadens parter fortsätter att fördjupa sitt arbete för att skapa en god säkerhetskultur. Arbetsgivare, arbetstagare och skyddsombud måste ständigt ha det lokala arbetsmiljöarbetet i fokus. Det gäller att samarbeta för att få fram metoder, med Arbetsmiljöverkets föreskrifter som grund, för att skapa en säker arbetsmiljö och förebygga dödsolyckor. Från vår sida ska vi stötta och bidra med kunskap och i vissa fall agera som en katalysator för att se till att det förebyggande arbetet tar fart. Vi arbetar också vidare med våra inspektioner ute på landets arbetsplatser. Arbetsmiljöverket föreslår att arbetsmiljöarbete integreras i yrkesutbildningar och praktik på gymnasiet samt att relevanta arbetsmiljöregler integreras i utbildningar på högskolorna. Vi föreslår också att kunskapen i

internationell och nationell forskning görs tillgänglig så att branscherna kan använda kunskapen i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Slutligen föreslår vi att en översyn görs över vilket ansvar beställaren ska ha för arbetsmiljön hos dem som ska utföra tjänsten. Alla har rätt till en sund och säker arbetsmiljö. Ingen ska behöva bli sjuk, skadas eller dö av sitt arbete!

Erna Zelmin-Ekenhem, generaldirektör
Arbetsmiljöverket

"Ungdomsrabatten" - straff före och efter 21-årsdagen

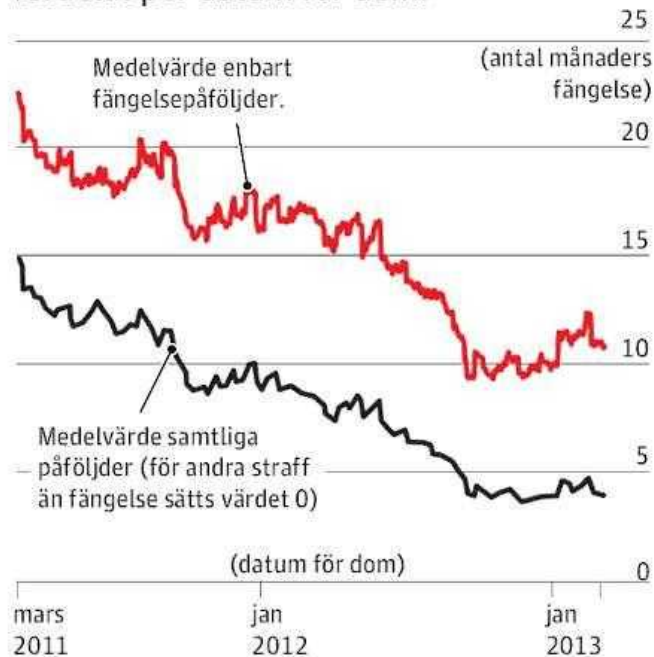
Genomsnittligt antal månader i fängelse efter antal dagar från 21-årsdagen.

Fotnot: Urvalet är fällande brottmålsdomar från 2011-14 i hela Sverige. Vi har valt något äldre domar för att vi senare vill analysera återfall i brott. Om tingsrättsdomen har överklagats utgår vi från domen i högre instans. I just denna graf har vi exkluderat brottsrubriceringar som har böter i straffskalan. Dit hör till exempel ringa narkotikabrott, snatteri och de flesta trafikförseelser. Vi använder 20 dagars glidande medelvärde för att kurvorna ska bli jämnare.

Narkotikabrott - straffutveckling

Genomsnittligt antal månader i fängelse för narkotikabrott (narkotikabrott av normalgraden och grovt narkotikabrott), fördelat per datum för dom.

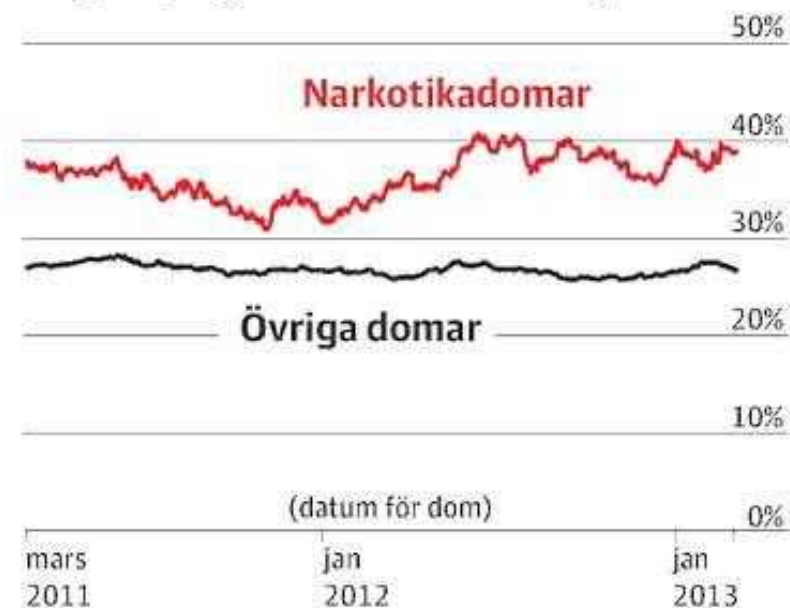
Fotnot: I genomgången ingår inte ringa narkotikabrott eftersom det såvitt DN har kunnat reda ut var för narkotikabrott av normalgraden och grovt narkotikabrott som straffmildringarna skedde. En dom består ofta av flera olika brottsrubriceringar. Vi utgår här enbart från de domar där narkotikabrotten var det grövsta brottet (utifrån maxstraff i lagen).

Narkotikabrott – återfallsfrekvens

Andel personer som återfaller i nya brott inom ett år, fördelad per datum för dom. Återfallsperioden räknas från **när domen vunnit laga kraft**.

Andel personer som återfaller i nya brott inom ett år, fördelad per datum för dom. Återfallsperioden räknat **från frigivning från fängelse**, lagakraftdatum för övriga mål.

Källa: DN:s genomgång. Fotnot: Graferna bygger på brott som har ett maxstraff om två år eller mer i straffskalan. I gruppen "narkotikabrott" räknar vi narkotikabrott av normalgraden och grovt narkotikabrott. I graferna använder vi oss av 20 dagars glidande medelvärde för att linjerna ska bli tydligare att läsa.

Återfall narkotikabrott - antal nya brott

Antal nya brott som personen återfaller i inom ett år för narkotikabrott, fördelat per datum för dom. Återfallsperioden räknas från när domen vunnit laga kraft.

Källa: DN:s genomgång

Antal nya brott som personen återfaller i inom ett år för narkotikabrott, fördelat per datum för dom. Återfallsperioden räknas från frigivning från fängelse, lagakraft-datum för övriga mål.

Fakta i frågan: Minskar hårdare straff brottsligheten?

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

Straffen har höjts för flera brott i Sverige de senaste åren. Många politiska partier efterlyser nu fortsatt skärpta straff. Men vilken effekt har de egentligen på brottsligheten?

DN:s Kristoffer Örstadius fortsätter att granska viktiga samhällsfrågor.

Hot om straff, och straffet i sig, kan tänkas påverka brottsligheten på flera sätt:

Individuell avskräckning.

Den negativa erfarenheten av ett tidigare fängelsestraff gör en person mindre benägen att begå nya brott.

Allmän avskräckning

Hot om fängelsestraff har en förebyggande effekt på brottsligheten genom att avskräcka från kriminalitet.

Inkapacitering

En inlåst person kan inte begå brott utanför anstalten.

Risk att stärka kriminella identiteter.

Fängelsestraffet kan öka det kriminella kapitalet och utanförskapet.

De flesta politiska partier argumenterar för att straffen i Sverige är för milda. De senaste åren har också flera straffskärpningar genomförts, till exempel höjda minimistraff för grov misshandel, grovt rån och grov utpressning.

Så vilken effekt har de skärpta straffen haft? Det finns flera skäl till att frågan är svår att svara på. Ett problem är att de straffskärpningar som skett ligger nära i tiden. Det har därför gått för kort tid för att effekterna ska kunna utvärderas.

En annan aspekt är att långa fängelsestraff ges till personer som tenderar att ha sämre förutsättningar (och därmed sämre framtidsutsikter) än dem som får korta, eller inga, fängelsestraff. Ett teoretiskt exempel:

Dante och Adam döms för samma brott, låt säga misshandel. Dante får skyddstillsyn, Adam får fängelse. Fem år senare visar det sig att Dante inte begått några nya brott. Adam har däremot begått flera nya allvarliga brott. Så beror skillnaden på olika straff? Nja, det går inte att säga. Adam fick förmodligen fängelse eftersom han begått ett grövre brott än

Dante. Adam har kanske redan tidigare dömts för brott. Dante kan ha gjort ett mer positivt intryck på domstolen. Dante och Adam har med andra ord sannolikt olika förutsättningar. Exemplet visar hur svårt det är att bedöma just straffets betydelse. För att ändå belysa frågan har DN genomfört två undersökningar: en om den så kallade "ungdomsrabatten" och en om den straffmildring som skedde för narkotikabrott för cirka åtta år sedan. Vi börjar med "ungdomsrabatten" och utnyttjar det faktum att en 21-åring i regel döms till ett hårdare straff än en 20-åring. En 21-åring döms som vuxen, en 20-åring får straffreduktion. Skillnaden gör det möjligt att jämföra personer med så lika förutsättningar som möjligt: de som är lite yngre än 21 år och de som är lite äldre. Enligt praxis får en 20-åring ungefär tre fjärdedelar av strafflängden. Dessutom

kan den som är under 21 år endast dömas till fängelse om det finns "särskilda skäl". Lagstiftaren motiverar skillnaden med att unga har en mindre utvecklad ansvarsförmåga och att de drabbas hårdare av frihetsberövande än vuxna. DN har systematiserat samtliga fällande brottmålsdomar mellan 2011 och 2014, cirka 270 000 domslut. I samtliga fall har vi räknat ut hur gammal den dömden var vid brottstillfället (det är åldern när brottet begicks som domstolen tar hänsyn till). Följande graf visar vad som händer kring 21-årsdagen:

Se grafen: "Ungdomsrabatten – straff före och efter 21-årsdagen"

Så här ska grafen läsas: Den horisontella axeln visar antalet dagar från 21-årsdagen (värde 0 avser personer som begick brott

på födelsedagen, värde minus 100 personer som har hundra dagar kvar till 21-årsdagen och värde 100 personer som fyllde 21 år för hundra dagar sedan). Den vertikala axeln visar hur många månaders fängelse som i genomsnitt döms ut. Brott före 21-årsdagen = lägre straff. De som döms till fängelse för brott som begicks 30 dagar *före* 21-årsdagen får i genomsnitt 11,8 månaders fängelsetid. Brott efter 21-årsdagen = högre straff. De som döms till fängelse för brott som begicks 30 dagar *efter* 21-årsdagen får i genomsnitt 14,3 månaders fängelsetid. Det är en tydlig skillnad vid 21-årsdagen. Så hur påverkas den framtida brottsligheten av vilken sida om 21-årsdagen en person befinner sig, det vill säga vad är effekten av ett hårdare straff? Vi beräknar hur stor andel av 20- respektive 21-åringarna som återfaller i

nya brott inom en viss tid. Om straffen har effekt borde det synas en skillnad kring födelsedagen.

I följande graf följer vi samma individer som i den första grafen. Den nya grafen visar hur stor andel av de dömda personerna som återfaller i brott inom ett år från att domarna vunnit laga kraft.

Precis som i den första grafen anger den horisontella grafen antalet dagar från 21-årsdagen.

Se grafen: "Återfallsfrekvens – vad händer vid 21 års ålder?"

Vi ser ett "hopp" vid noll, alltså vid 21-årsdagen:

Av dem som dömdes för brott som de begick 30 dagar *före* 21-årsdagen återfaller i genomsnitt 34,7 procent.

Av dem som dömdes för brott som de begick 30 dagar *efter* 21-årsdagen återfaller i genomsnitt 32,9 procent.

Analysen tyder på att högre straff har viss effekt. Men grafen visar förstås bara de nya brott som upptäckts. Det är ett problem eftersom skillnaderna skulle kunna spegla att individerna har blivit bättre på att inte upptäckas av polisen. Av uppenbara skäl finns emellertid inga data på vilka brott en viss person har begått och inte ertappats för.

I grafen ovan utgick vi från återfall inom ett år från när domen vunnit laga kraft. Det innebär att den inkluderar både den eventuella individuella avskräckningseffekten och effekten av inlåsning på en anstalt då en person inte kan begå nya brott utanför (inkapaciteringseffekten).

För att särskilja effekterna behöver vi utgå från ett annat datum. Vi kan i stället räkna från datumet för när domens utdömda straff "har slutförts". För fängelsestraff skulle det vara datumet för frigivning från anstalt, för övriga straff behåller vi datumet för när domen vunnit laga kraft. Vi studerar då enbart den eventuella individuella avskräckningen:

Se grafen: "Återfallsfrekvens – vad händer vid 21 års ålder?"

Även i denna graf ser vi ett "hopp" vid 21-årsdagen. Personer som döms till ett hårdare straff återfaller i brott i lägre utsträckning.

Det finns dock metodproblem med att följa upp personerna efter frigivning. Eftersom 21-åringar får längre straff i genomsnitt, riskerar vi att sammanblanda

effekten av hårdare straff med en ålderseffekt (21-åringarna är i genomsnitt äldre då de kommer ut). Ålderseffekten är större för dem som är över 21 år när de frigives eftersom de suttit längre i fängelse om man mäter från frigivningstidpunkt. Frigivningstidpunkten kan dessutom påverkas av ålder i sig.

För att utesluta att resultatet från 21-årsanalysen beror på tillfälligheter behöver vi göra ett placebotest. Vid 22-årsdagen finns ingen motsvarande straffskärpning. En 21-åring och en 22-åring döms båda som vuxna. Alltså borde det – om hypotesen om att hoppet ovan vid 21 år beror på de hårdare straffen stämmer – inte finnas några skillnader i återfallsfrekvens om vi gör samma analys vid 22-årsstrecket som vi gjort vid 21-årsstrecket. Några skillnader finns heller inte där:

Se grafen: "Återfallsfrekvens – vad händer vid 22 års ålder?"

Vi har hittills sett att personer som begick brott efter 21-årsdagen återfaller i brott i lägre utsträckning än personer som begick brott före 21-årsdagen. Men hur många brott handlar det om som begås under uppföljningsperioden?

Följande graf visar, i stället för återfallsfrekvens, hur många nya brott en person i genomsnitt återfaller i inom ett år:

Se grafen: "Återfall – antal nya brott"

Resultaten är svåra att tolka. Om vi utgår från nya brott inom ett år från att domen vunnit laga kraft tycks skärpta straff enbart ha en minskande effekt på hur stor

andel personer som återfaller i brott (tidigare graf). Däremot tycks de skärpta straffen inte ha påverkat *antalet* nya brott som personerna begår enligt ovanstående graf.

Om vi i stället utgår från när straffet har avtjänats, får vi ett dramatiskt annorlunda utfall. Då faller antalet återfall per person. Mätt på det sättet – alltså exklusive inkapaciteringseffekten – tycks de hårdare straffen ha haft effekt på både andelen som begår nya brott och antalet nya brott som personerna begår. DN har inte lyckats hitta någon förklaring till vad skillnaderna beror på.

Det vore också intressant att se om straffrabatten i sig kan påverka sannolikheten att begå brott eller när man väljer att begå brott. Begås fler brott precis före 21-årsdagen? DN kan inte hitta några sådana tendenser i våra data.

Nationalekonomerna Björn Tyrefors, Mårten Palme och Mikael Priks undersökte också detta, i en studie från 2017. De fann att något fler brott begicks veckan före 21-årsdagen än veckan efter 21-årsdagen. När de i stället jämförde en månad före och en månad efter fann de inga signifikanta skillnader.

Ett problem med 21-årsanalysen är att det är fråga om ganska små skillnader i påföljder. Om en person får tolv eller 14 månaders fängelse kanske inte gör så stor skillnad för individen. Det vore därför värdefullt att göra jämförelser där straffen skiljer sig mer radikalt åt.

Det kan vi göra för narkotikadomar. Under 2011 och 2012 kom Högsta domstolen med en rad domar som i grunden förändrade rättsväsendets bedömningar av straffvärdet för narkotikabrott. Fram tills dess utgick

domstolarna i huvudsak från tabeller – ett visst gram av en viss art gav ett visst straffvärde. Numera är det omständigheterna för brottet, och inte enbart mängden narkotika, som ska avgöra strafflängden. Det har lett till en rejäl minskning av fängelsestraffen:

Se grafen: "Narkotikabrott – straffutveckling"

Det finns inget tydligt datum för skiftet – förändringen skedde gradvis från hösten 2011 till hösten 2012. Anledningen är att flera olika HD-domar låg till grund för den nya praxisen och att det tog olika lång tid innan dessa slog igenom i underinstanserna.

Före halvårsskiftet 2011 utdömde domstolarna i genomsnitt 19–21 månaders

fängelse för narkotikabrott. Mindre än två år senare var straffen 10–13 månader. Den totala fängelsepopulationen i Sverige minskade med cirka 19 procent mellan 2011 och 2017 för att sedan öka. Förändringen efter 2011 kan kopplas till bland annat den förändrade narkotikapraxisen.

Se grafen: "Fängelsepopulationen"

Så vilken betydelse har denna straffmildring haft för brottsligheten? Vi räknar ut återfallsfrekvens inom ett år enligt samma modell som för 21-åringarna:

Se graferna: "Narkotikabrott – återfallsfrekvens"

De blåa kurvorna är återfallsfrekvensen inom ett år för dem som dömts för narkotikabrott, de röda visar återfallsfrekvensen vid alla övriga brottmålsdomar. Vi ser en svag ökning av återfallsfrekvensen vid narkotikabrott efter årsskiftet 2011/2012, respektive efter halvårsskiftet 2012. Men det är antingen små eller inga skillnader i nivån på återfallsfrekvensen i mars 2011 (hårdare straff) jämfört med i mars 2013 (mildare straff). Om vi däremot räknar antalet nya brott inom vår återfallsperiod ser vi en ökning från mitten av år 2012, framför allt i den första grafen här intill:

Se grafen: "Återfall narkotikabrott – antal nya brott"

Detta diagram kan tyda på att straffmildringen för narkotikabrotten har

lett till ökad kriminalitet. Vi börjar med att analysera den första grafen som utgår från en återfallsperiod som startar från datumet när domarna vunnit laga kraft, det vill säga inklusive inkapaciteringseffekten:

Förändringen kring mitten av 2012 stämmer överens med tidpunkten för när fängelsestraffen minskade som mest.

Utgår vi från ett uppföljningsår efter det att domen vunnit laga kraft är resultaten följande:

I mars 2011 (före straffmildringen) återföll narkotikabrottslingarna i genomsnitt i 2,14 nya brott per person inom ett år. I mars 2013 (efter straffmildringen) var antalet nya brott 2,62. Det är en ökning med 22 procent.

Ökningen är större än för övriga brottmålsdomar. I mars 2011 var antalet sådana 1,37, i mars 2013 1,54. Det är en

ökning med 12 procent. Det är viktigt att jämföra med andra domar för att rensa för eventuella andra faktorer som kan ha påverkat återfallsfrekvensen för alla brott. I den andra grafen är inkapaciteringseffekten exkluderad:

I mars 2011 (före straffmildringen) återföll narkotikabrottslingarna i genomsnitt i 2,33 nya brott per person inom ett år. I mars 2013 (efter straffmildringen) var antalet nya brott 2,57. Det är en ökning med 10 procent.

Ökningen är marginellt större än för övriga brottmålsdomar. I mars 2011 var antalet 1,47, i mars 2013 1,54. Det är en ökning med 5 procent.

Sammanfattningsvis är skillnaderna i återfallsfrekvens ganska små. Trots en kraftig mildring av straffen, nästan en halvering, är andelen som återfaller i brott ungefär lika stor. Ur det perspektivet

verkar de förändrade straffen inte ha haft någon större effekt. Däremot tycks straffen ha en tydlig inkapaciteringseffekt när vi räknar antalet återfallsbrott.

Resultaten från narkotikadomarna kan inte automatiskt översättas till andra brottstyper. Narkotikabrott är en speciell brottskategori där den registrerade brottsligheten i hög grad beror på polisens och övriga rättsväsendets prioriteringar. Dessa kan ha förändrats över tid.

○ ○ ○

Så vad säger forskningen om effekten av skärpta straff? Genom åren har ett stort antal studier gjorts. Förhållandevis få bygger dock på svenska data. Utmaningen är, som vi diskuterade ovan, att hitta analysmetoder som kan utvärdera effekten av just straffen.

Forskningsresultaten är inte entydiga. Det går inte att med säkerhet säga att skärpta

straff leder till mindre kriminalitet. Flera studier ger vid handen att så är fallet, men det finns också studier som inte finner några effekter liksom dem som snarare finner större kriminalitet. Resultaten beror på vilka länder, brottstyper och perspektiv som undersöks. Många studier bygger på amerikanska data. Ett problem när man ska dra slutsatser för Sveriges del från dessa studier är att det är stora skillnader i straff- och samhällssystem mellan USA och Sverige, till exempel avseende straffnivåer, etnisk skevhet i fångpopulation och livschanser i stort. Många studier har varit så kallade tidsserieanalyser. Man undersöker då hur olika variabler samvarierar över tiden. Studierna syftar till att fånga samtliga effekter på brottsligheten, alltså inte bara inkapaciteringseffekter och individuella avskräckningseffekter, utan också

allmänna (kollektiva) avskräckningseffekter. Ekonomiprofessorn John J Donohue III sammanställde år 2009 resultat från sex sådana studier på amerikanska data. Studierna visade att våldsbrotten minskat parallellt med att fängelsepopulationen minskat. Donohues slutsats var att en ökning av fängelsepopulationen med 1 procent leder till en minskning av kriminaliteten med mellan 0,1–0,15 procent.

Liknande studier som gjorts på svenska och finska data finner inga sådana effekter. Det finns ingen samvariation mellan omfattningen av fängelsestraff och brottsutvecklingen i stort, enligt bland annat en studie från 2011 av kriminologen Hanns von Hofer som var verksam vid Stockholms universitet.

Förändringar i brottsligheten beror sannolikt på ett stort antal faktorer i

samhällsutvecklingen. Ett problem med tidsseriestudier är att man inte vet om samvariation mellan olika variabler speglar orsakssamband eller inte. En samvariation behöver inte betyda att det ena orsakar det andra. Förändringar i kriminalitet påverkas förmodligen av inkomstförändringar, förändringar av inkomstfördelningen och förändringar i lagstiftningen på andra områden. Det är också rimligt att en tidsmässig samvariation mellan *ökad* brottslighet och skärpta straff ibland kan bero på att ökad brottslighet leder till skärpta straff. Studier som bygger på naturliga experiment är bättre än tidsseriestudier på att analysera orsakssamband. Naturliga experiment är förändringar som endast berör en slumpmässig del av den population man vill analysera. De två undersökningar som vi har gjort ovan –

om skillnader i straff mellan personer över respektive under 21 år samt mellan narkotikadomar före och efter 2011/12 – utgör sådana naturliga experiment. Flera studier har utnyttjat att domare och advokater tilldelas olika brottmål slumpmässigt. Domare tenderar att döma olika hårda straff. Studierna visar olika resultat. Några studier hittar individuella avskräckningseffekter, andra ingen alls och ytterligare andra motsatt effekt. En studie med svenska data, enligt denna metod, publicerades nyligen vid IFAU (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering). Undersökningen visar att barn vars föräldrar dömdes till fängelse själva löper en ökad risk att begå brott under tonåren, samt att deras studieresultat försämras och inträde på arbetsmarknaden försvåras,

jämfört med barn vars föräldrar inte dömdes till fängelse. Vi vet i dag väldigt lite om hur det som sker inne i fängelset påverkar utfallen. Flera studier har utnyttjat olika lagändringar som påverkar strafflängden, till exempel höjning av straff för upprepad brottslighet. Även här varierar resultaten. I Danmark sänktes åren 2010–2012 straffmyndighetsåldern från 15 till 14 år. Enligt en studie från universitetet i Ålborg minskade inte brottsligheten bland 14-åringar. Forskarna såg, tvärtemot politikernas syfte med lagstiftningen, en ökad benägenhet till återfall i brott i åldersgruppen. Enligt kriminologisk teori skulle det kunna bero på att unga brottslingar som utsätts för rättsliga åtgärder får en mer destruktiv självuppfattning eller att fängelser och

kontakter med andra dömda fungerar som utbildningsinstitutioner för brott.

I Norge publicerades förra året en studie av sociologen Synøve N Andersen och nationalekonomen Kjetil Telle om skillnaderna mellan fängelsestraff och fotboja. Studien, som har ett experimentupplägg, visar att personer som får fotboja har en lägre återfallsrisk än personer som får fängelsestraff.

År 2009 studerade professor Emily G Owens vid University of Chicago effekten av att 23- till 25-åringar i Maryland fick sänkta straff, i genomsnitt 222 dagar kortare. Dessa individer jämfördes med andra nästan jämnåriga individer. 23- till 25-åringarna var inblandade i cirka 1,5 allvarliga brott i genomsnitt per person under den tid som de annars skulle ha avtjänat fängelsestraff.

Forskningen är alltså inte entydig. I de fall forskare funnit avskräckande effekter för individerna är effekterna dock i allmänhet små.

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se

Svaret i korthet

1 Forskningen ger inget entydigt svar. Flera studier pekar på att skärpta straff har en inkapaciteringseffekt, det vill säga att brottsligheten minskar därför att individer under fängelsetiden inte kan begå brott utanför anstalten.

2 Forskningen finner inget stöd för att straffen har en omfattande avskräckande effekt. Vissa studier finner snarare motsatt effekt. När man funnit en avskräckande effekt för individerna är den i allmänhet liten.

3 Åren 2011 och 2012 mildrades straffen för narkotikabrott i Sverige. Det har sammanfallit med en ökning av kriminaliteten.

Rekordtidiga myror vållar husägare besvär

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

Den obefintliga vintern i söder har fått fart på en rad småkryp. Myror som vållar husägare besvär har vaknat rekordtidigt, enligt skadedjursexpert. – Det kan bli stor obalans tillfälligt och lokalt, säger insektsforskaren Scarlett Szpryngiel.

Thomas Persson Vinnersten, som arbetar med skadedjursbekämpning på Anticimex, säger:

– Vi har fått jobb på svartmyror tidigare än någonsin. Kanske har vi fått det i Skåne i februari förr, men nu gäller det också längre norrut. Och de första rapporterna kom redan i början av februari, det har jag aldrig hört talas om.

Problemet för myrorna är att de vaknat innan det finns särskilt mycket att äta ute i naturen. Det är därför de gärna söker sig in i mänskliga boningar.

Svartmyror gör ingen skada, egentligen, men många uppfattar det som obehagligt att ha dem marscherande över köksgolvet, där de dessutom lämnar doftspår, så att hela slakten myra kan hitta in.

Annat är det med den bruna trämyran, som kan göra stora skador på träkonstruktioner. Den brukar inte heller

dyka upp förrän senare på våren. Den är stor som en svartmyra ungefär men betydligt ljusare i färgen.

– Om trämyran har vi särskilt fått rapporter från Mälardalen, säger Persson Vinnersten.

Överlag får insektsforskarna, entomologerna, i dessa dagar in många rapporter om insekter som är i gång långt tidigare på säsongen än vad som är vanligt.

– Jag skulle tro att de flesta insekter som normalt är aktiva tidigt på våren redan har vaknat, säger Scarlett Szpryngiel, som är entomolog och biolog.

Hon är själv specialiserad på skinnbaggar, men hon säger sig ha hört rapporter om exempelvis aktiva myggor och flugor, och stackmyror har observerats solande på sina stackar. Även några arter av nyckelpigor har siktats.

Det finns vissa insektsgrupper som snabbt kan gå in och ut ur sin vinterdvala. De brukar bli aktiva när solen börjar stå lite högre på senvintern men kan krypa tillbaka igen om det blir kallt.

Men andra insektsarter går djupare ner i dvala och vaknar sedan mer permanent när de väl vaknar. Och det brukar vara lite senare på våren. För de flesta av dem räcker det inte med en allmänt mild vinter. Att småkryp blir aktiva långt innan de brukar kan få en rad konsekvenser, enligt Szpryngiel. Dels för insekterna själva, dels för andra djur och växter.

En del av dem är väldigt specialiserade, medan andra är generalister och anpassar sig efter rådande omständigheter.

– Om en insekt till exempel hamnar ur synk med sin värdväxt, som den äter eller lägger ägg på, kan det innebära att den inte kan reproducera sig den säsongen.

Många insekter kommer inte att få fullgod reproduktion, säger Scarlett Szpryngiel. Det kan slå åt andra hållet också.

– Några av de djur som nu vaknat upp brukar regleras av rovdjur, som parasitstekeln, och om rovdjuren inte vaknat kan de första populationerna bli väldigt stora. Det kan bli stor obalans tillfälligt och lokalt.

Däremot, menar Szpryngiel, är det osannolikt att det blir långvariga effekter av en enstaka sådan här vinter. Saker och ting kommer att ha jämnat ut sig till nästa säsong.

Men om det blir allt vanligare att vinterkylan uteblir i framtiden?

– Då kommer vissa djur att vara snabba på att anpassa sig, medan andra behöver längre tid.

– Utbredningen kommer generellt att sprida sig norrut, men det gäller även

värdväxterna. Sker en klimatförändring successivt kommer djuren och växterna att hinna anpassa sig. Går den däremot fort är det bara vissa arter som hinner ställa om, säger Szpryngiel.

De djur som klarar en snabb förändring bäst är de som har snabb reproduktion.

Det kan i sin tur få följder för oss människor, eftersom en del av de snabbreproducerande krypen ses som skadedjur, som bladlöss och bladloppor. Några av bladlössens fiender, till exempel nyckelpigan, har en långsammare reproduktion och därmed trögare anpassningsförmåga.

Det senare gäller för övrigt även myror, som lever i flera år, och vissa skalbaggar. Pollineringen kan också påverkas av förskjutna årstider, förklarar Scarlett Szpryngiel. De insekter som ska pollinera vissa växter kan hamna i ofas med de

växterna, vilket kan ge brist på frukt och bär.

En annan effekt skulle kunna vara att flyttande småfåglar som matar sina ungar med vissa insekter inte hinner återvända till Sverige innan de insekterna vaknar utan ”missar” dem.

– Men de flesta fåglar är ändå generalister.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se

SMHI utfärdade högsta varningen för höga flöden

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

SMHI utfärdade på söndagen en klass 3-varning för extremt höga flöden i två större vattendrag i Västsverige, Lagan och Nissan. Det är den högsta varningsklassen och innebär allvarliga översvämningsproblem.

Den kraftfulla varningen gäller ån Nissan från Hyltebruk till mynningen i Halmstad samt ån Lagan från sjön Kösen ner till

mynningen i Laholmsbukten. Definitionen på en klass 3-varning för höga flöden är ”extremt höga flöden i vattendrag på en nivå som uppkommer i snitt vart femtonde år” och som medför ”allvarliga översvämningsproblem”.

– Det är väldigt ovanligt. Flödena i de här vattendragen är på rekordnivåer på många platser, säger Richard Alpfjord Wilde, vakthavande hydrolog på SMHI.

– Det föll mycket nederbörd i lördags både i Lagans och Nissans avrinningsområden, så det blev ett kritiskt läge.

I Nissans nedersta delar, det vill säga även genom Halmstad, var vattennivåerna på söndagen kraftigt stigande.

Hur länge kommer varningen att gälla?

– Det är komplicerat. Utvecklingen beror på hur mycket vatten som släpps från sjöarna uppströms. De är fulla just nu, säger Alpfjord Wilde.

– I Nissan är vi ganska säkra på att det kommer att kulminera de närmaste dagarna. När det gäller Lagan är problemet att Bolmen fortfarande stiger. Det kommer mer nederbörd i veckan också. Så varningen för Lagan kommer nog att ligga på klass 3 under nästa vecka. Jag kan inte se när det tar slut.

Även Ätran, som rinner ut vid Falkenberg, ligger nära klass 3, men SMHI valde att inte höja varningsnivå där.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se

Antalet vaktingriparna ökar kraftigt – kommuner mobiliserar

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

Varje dag gör landets väktare och ordningsvakter i snitt 800 insatser vid misstänkt brott eller ordningsstörning. Allt fler kommuner och företag väljer

väktarbolag som lösning på en växande otrygghet och oro.

Statistiken från branschorganisationen Säkerhetsföretagen talar ett tydligt språk. 2019 gjorde yrkeskåren över 300 000 ingripanden, en ökning med 76 procent på årsbasis.

– Vi ser att kriminaliteten ökat under en längre tid och många uppdragsgivare har behov av att hantera det som ligger i gränslandet mellan ordningsstörningar och olika typer av brott, säger branschchefen Li Jansson och ger ett exempel:

– Många kommuners behov av att ansöka och beviljas förordnadsområden för säkerhetsvakter har ökat i markant takt. Man har börjat reagera på ett annat sätt för den typ av brott som man möter. Bland brotten hör enligt Li Jansson till exempel ordningsstörningar av ungdomar,

narkotikahandel och butiksstölder.
Merparten av insatserna handlar om så kallade tillrättavisningar.

Saknas det polisiär närvaro?

– Det finns definitivt för få poliser och vi ställer oss bakom att öka antalet poliser. Samtidigt kan man jobba smart med varandra och vi har en tät samverkan med polisen.

Magnus Lindgren, generalsekreterare för stiftelsen Tryggare Sverige, tidigare kriminolog och polischef, är dock kritisk till utvecklingen och liknar situationen vid en sjukdom.

– På senare år har det funnits en samstämmighet att patienten är sjuk, men man tar bara den pillerburk som står längst fram i skåpet. Lider patienten av just den sjukdomen? Vi bryr oss inte och det blir problematiskt, säger han.

Han lyfter att lösningen kanske går att hitta på helt andra sätt.

– Det är kanske bättre belysning eller kameror. Kanske man skulle få ut betydligt mer av flera socialarbetare eller fältare. Man vill jobba brottsförebyggande men det kan konstateras att kommunerna inte är med i matchen utan det blir en snabblösning.

Det handlar också om en ifrågasatt bransch. I fjol rapporterades om flera händelser där bland annat vakter tryckt ned en gravid kvinna på en bänk i Stockholms tunnelbana.

TT

Mordet som skakade Sverige alltjämt olöst

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

Karolin Hakim sköts ihjäl på öppen gata i Malmö när hon höll sin bebis i famnen. Även barnets pappa utsattes för mordförsök.

Ett halvår senare är mordet fortfarande olöst och polisen vädjar om hjälp från allmänheten.

– Pappan till barnet har gett sin version av vad han tror lett fram till det här, säger chefsåklagaren Pär Andersson.

Mordet på Karolin Hakim inträffade nära Riberborgsbadet i Malmö vid tiotiden på förmiddagen den 26 augusti i fjol. Flera människor bevittnade den hänsynslösa och råa händelsen.

Bara några timmar efter mordet larmades polisen till en bilbrand. Flyktbilen stod i brand bara några kilometer bort från mordplatsen. I bilen hittade polisen ett misstänkt mordvapen. En 19-åring man som stod som ägare till bilen greps samma dag och häktades för medhjälp till mord och vapenbrott. 19-åringen nekade till all inblandning och släpptes den 5 september efter att det framkom att någon annan registrerat bilen på honom.

Drygt en vecka senare häktades en 23-årig man, mot sitt nekande, på sannolika skäl

misstänkt för inblandning i mordet.
Rubriceringen var medhjälp till mord,
medhjälp till försök till mord samt grovt
vapenbrott.

I november släpptes mannen.

Misstankarna mot 23-åringen kvarstår
dock, men på vilka grunder vill åklagaren
inte säga.

Båda männen är kända av polisen sedan
tidigare, även Karolin Hakims sambo.
Cirka 10–15 poliser har sedan mordet
aktivt arbetat med fallet. De har hört
hundratal vittnen, gått igenom
övervakningskameror i området och även
tagit del av bilder som vittnen på plats
tagit. Polisen har även släppt bilder på en
av de misstänkta gärningsmännen utan
resultat. Fallet är fortfarande olöst och
polisen har inga misstänkta
frihetsberövade.

Chefsåklagaren Pär Andersson leder
förundersökningen. Han säger att mycket
tyder på att händelsen var planerad och att
flera gärningsmän ligger bakom den.

I SVT:s ”Veckans brott” berättar ett
ögonvittne att gärningsmannen först tagit
sikte på pappan till barnet och det var
därför han sprang, snubblade på en
trottoarkant och tappade den två månader
gamla bebis. Karolin Hakim sprang
efter, lyfte upp sitt barn, skrek att
gärningsmannen skulle sluta. Hon blev då
skjuten och tappade sin bebis på marken.

– Uppgifterna är inget jag kan bekräfta.
Men det mesta tyder på att hon inte var
måltavlan utan det var han, pappan till
barnet. Men det är bara spekulation, det är
inget som jag har bevisat, säger Pär
Andersson.

**Hur stor hjälp har pappan till barnet varit
under utredningen?**

– Han har deltagit i flera förhör och har berättat vad som har hänt och samarbetat. Han har också gett sin version av vad han tror som har lett fram till det här. Han vill gärna se att vi löser fallet.

Åklagaren säger att polisen har ”ett hum” om var de ska leta och i vilken riktning. Men att polisen är i behov av uppgifter från allmänheten.

– Förutsättningarna är inte de bästa och vi gör det vi kan, men vi kan inte heller trola med knäna. Visst är det så att ju längre tid det går desto svårare blir det att lösa fallet.

Är ni långt från att lösa fallet?

– Det vet jag inte. Det är en fråga som jag inte kan svara på.

Viviana Canoilas

viviana.canoilas@dn.se

Många med astma lider av oro – nu testas terapi på nätet

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

Ångest och oro är vanligt vid astma och kan förvärra upplevelsen av sjukdomen. Nu ska forskare vid Karolinska institutet ta reda på om de här patienterna kan bli hjälpta av terapi via internet.

Astma utgör en av de vanligaste kroniska sjukdomarna i världen, man beräknar att över 300 miljoner barn och vuxna har

astma. I dag beräknas cirka 800 000 personer i Sverige vara drabbade.

Sjukdomen beror på att luftvägarna är kroniskt inflammerade, vilket kan göra dem extra känsliga för till exempel kyla, luftvägsinfektioner eller pälsdjur.

Astma kännetecknas av återkommande perioder av hosta, väsande eller pipande andning, tryckkänsla över bröstet och svårigheter att andas. Vid ett anfall är det vanligt att drabbas av ångest.

Forskare vid Karolinska institutet (KI) ska under våren utvärdera om kognitiv beteendeterapi (kbt) via internet kan minska oron hos patienter med astma.

Forskaren Marianne Bonnert, legitimerad psykolog, är studiekoordinator och huvudansvarig för behandlingen som ingår i projektet:

- Studier har visat på en fördubblad risk för ångestdiagnos bland dem som har

astma jämfört med befolkningen i stort.

Att hitta fungerande terapier kan minska lidande för en stor patientgrupp, säger hon.

Catarina Almqvist Malmros, professor och barnläkare, är huvudansvarig för projektet. Hon berättar att nya studier visar att kognitiv beteendeterapi kan förbättra livskvalitet, astmakontroll och oro jämfört med sedvanlig vård för vuxna med astma.

Astma är en av våra största folksjukdomar. Den kan leda till stora inskränkningar i vardagslivet och kraftigt försämrad livskvalitet för såväl berörda som anhöriga. Många som upplever oro och ångest för sin astma kan även uppleva ett utanförskap och känna sig förhindrade att dela i många sociala sammanhang, enligt Marianne Bonnert.

Symtomen på astma och ångest påminner om varandra, påpekar Catarina Almqvist Malmros. De är svåra att skilja mellan och risken är stor att de sammanblandas – man kan få oro av sin astma och förvärrad astma av ångest.

– Det är inte helt klart varför det finns ett samband mellan astma och oro, men det verkar gå i båda riktningarna och sambandet förefaller inte bero på genetiska faktorer, säger Catarina Almqvist Malmros som tillsammans med forskarassistenten Bronwyn Haasdyk Brew har publicerat flera studier i ämnet.

Risken är att personer som känner oro på grund av sin astma undviker fler situationer än nödvändigt där de befärar att symtomen kan förvärras, konstaterar Marianne Bonnert.

Under våren 2018 genomförde KI-forskarna en pilotstudie med trettio

astmapatienter för att ta fram en fungerande internetbehandling. De preliminära resultaten visade bland annat att deltagarna kände mindre astmaoro, fick förbättrad astmakontroll och ökad livskvalitet efter behandlingen.

– Vi hade ytterst få avhopp från den här pilotstudien och deltagarna var mycket nöjda. Därför kände vi oss mogna att gå vidare med ett lite större forskningsprojekt, säger Marianne Bonnert.

Den här gången kommer 45 patienter att erbjudas en åtta veckor lång kbt-terapi på nätet, vid sidan av den vanliga astmabehandlingen. En lika stor kontrollgrupp får fortsätta med den vård de har i dag.

– Efter fyra månader utvärderas resultatet för att vi ska vara säkra på att det inte är tiden i sig som påverkar resultatet. Det vill

säga att de patienter som erbjuds nätterapin ändå skulle ha upplevt mindre ångest och oro några månader senare, förklarar Marianne Bonnert.

Forskningsprojektet fokuserar på vad den astmasjuka personen oroar sig för och hur dessa situationer hanteras. Efter en kartläggning av svåra situationer och beteenden får patienten träna stegvis på att bete sig annorlunda vid oro för astma. Inom kbt kallas det för exponering, – Det betyder inte att man ska exponera sig för uppenbara astma-triggers, utan i stället träna på att våga närma sig sin oro. Oro kan uttrycka sig som att man blir rädd vid fysisk ansträngning eller att man oroar sig för vad andra ska tänka när man känner av astmasymtom.

En del patienter kan känna sig väldigt hindrade och styrda av sin astma på grund av oro. Deltagarna i projektet uppmanas

att ta de astmaläkemedel som de har utskrivna, och får information om vikten av att ha en stabil grundmedicinering.

– Detta för att uppnå en god kontroll av astman innan någon form av exponering för astmaoro påbörjas, berättar Marianne Bonnert.

Hon säger att andningen är central för alla människor, och när någon upplever att den inte fungerar som den ska växer lätt oron. Det gäller friska, men i än högre grad personer med astma eller allvarliga lungsjukdomar.

Att astma är en sjukdom som förknippas med såväl ångest som depression är känt sedan länge. Särskilt hos dem som har en allvarlig och svårkontrollerad astma. Detta är inte märkligt med tanke på sjukdomens karaktär med i vissa fall livshotande attacker av andnöd.

För tio år sedan visade en avhandling av sjuksköterskan Rosita Sundberg vid Sahlgrenska Akademien i Göteborg att kvinnor med astma har mer ångest, har svårare att sova och är tröttare om dagarna jämfört med männen. Skillnaden märktes redan under tonåren.

I en annan studie, som ingick i samma avhandling, fick nästan 500 vuxna astmapatienter i Sverige, Norge och på Island svara på frågor om ångest, depression och följsamhet till behandling. Även i denna studie rapporterade kvinnorna sämre livskvalitet än männen. – Just en bättre livskvalitet är något av det vi hoppas att vår nätbaserade terapi kan bidra till, säger Marianne Bonnert.

Thomas Lerner

thomas.lerner@dn.se

Fakta. Så här fungerar behandlingen rent praktiskt

Behandlingen består av 8 delar som deltagaren ska göra under 8 veckor.

1. Varje vecka får deltagarna en ny modul. Då loggar de in i behandlingsplattformen, läser texter med övningar och exempel.
2. Sedan planerar deltagaren självständigt sina hemuppgifter (dvs det man valt att öva på under veckan) genom att fylla i arbetsbladen online.
3. Därefter loggar behandlaren (en kbt-psykolog) in och läser och ger skriftlig feedback på de valda övningarna.
4. När deltagarna har gjort sina övningar loggar de in och berättar hur det har gått. Därefter öppnas en ny del.
5. Om det är något som är oklart eller som deltagaren funderar över kan denne skicka meddelanden till sin behandlare i plattformen. Behandlaren svarar inom 2 arbetsdagar. De övningar som deltagaren gör är individuella, men baseras på samma princip, exponering för astma-oro, det vill säga att lära sig att hantera oro för astmasymtom på ett nytt sätt. Man behöver öva för att ha någon nytta av kbt. Därför utgör en viktig, eller den viktigaste, delen av behandlingen av de egna övningarna i vardagen.

Information om astmasjukdom och ångestsymtom ingår också i behandlingen.

Fakta. Astma

Astma beror på en kronisk inflammation i luftvägarnas slemhinna. Inflammationen gör bland annat att luftvägarna är extra känsliga. Kall luft, starka dofter och rök är exempel på sådant som kan ge astmabesvär. Även till exempel stress, fysisk ansträngning och luftvägsinfektioner kan göra att man får mer astmabesvär.

Oftast får man astma som barn, men sjukdomen kan starta i alla åldrar.

Astma kan delas in i två olika typer: icke-allergisk astma och allergisk astma. Hos vuxna är icke-allergisk astma vanligast, medan allergisk astma är vanligast hos barn med astma.

Den som har allergisk astma kan få besvär vid kontakt med det som personen är allergisk mot.

Det kan till exempel vara pollen, pälsdjur eller kvalster. Men astman kan också utlösas av till exempel kall luft, starka dofter och rök.

Symtomen och behandlingen är i stort sett likadana, oavsett vilken typ av astma du har.

Vanliga symtom vid astma

- Anfällighet för andnöd, det vill säga att det är tungt att andas.
- Andning med ett pipande och väsande ljud.
- Långvarig hosta varje gång du är förkyld.
- Långvarig hosta som du inte kan hitta någon förklaring till. Hostan kommer ofta på natten.
- Andnöd och hosta vid fysisk ansträngning, till exempel motion.
- Besvären vid astma kommer i perioder, ibland kan du känna dig helt frisk och ibland kan du ha stora besvär. Källa: Vårdguiden

Ola Larsmo: SD provspränger mot public service

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

Det är dags att sammanfatta några inslag i det senaste nyhetsflödet i fosterlandet: SD inför ett "slöjförbud" i Skurups skolor, ett förbud som visar sig vara lagstridigt.

När en rektor citerar en nyhetsartikel om det olagliga i förfarandet på sin FB-sida får han order om att ta bort länken. "Vi förväntar oss att rektorn följer de besluten som fattas i kommunen", säger den lokale SD-politikern, vice ordförande i kommunstyrelsen.

SD:s grupppordförande i Norrköping, Darko Mamkovic, polisanmäler Norrköpings eget stadsmuseum för att en bild på partiets lokala styrelse förekommer i ett tidningsklipp bland många på utställningen "Medlöperi och motstånd". Klippet, ur Folkbladet, handlar om hur SD hanterat nazistiska utspel av sina egna kommunpolitiker kandidater.

Och nu: i riksdagens kulturutskott vill SD kalla in cheferna för SVT och SR, personligen, för att stå till svars för inslag i program partiet ogillat.

Ingen kan tveka om att det just nu pågår en provsprängning av SD, på lokal och nationell nivå, för att se hur långt man kan gå när det gäller att kontrollera debatt, yttrandefrihet och nyhetsflöde på politisk väg. Poängen är att de ansvariga SD-politikerna vet att vad de vill göra ännu är omöjligt. Skurups politiker vet att de inte kan stifta egna lagar i strid med grundlagen. Representanterna i Riksdagens kulturutskott vet att vi inte har partikommissarier i Sverige.

Vi tar det uppenbara igen: svensk public service är konstruerad på ett sådant sätt att direkt politisk styrning inte ska vara möjlig. Regeringen tillsätter Sveriges Radios styrelseordförande, men hela strukturen är lagd för att skapa det armlängds avstånd som, sedan den liberale ekonomen Keynes myntade begreppet, varit den ledande principen i

Sveriges och många andra demokratiers kultur- och mediepolitik. SR:s förvaltningsstiftelse, som bildades 1997, kom till för att det ska finnas flera lager mellan politiker och programbolag. Men nu ska alltså enskilda radio- och tv-chefer enligt SD förklara sig direkt inför riksdagen varför någon journalist utformat ett inslag som det gjordes. Saker som SR:s styrelse inte förväntas lägga sig i.

Vad vi ser är ett tydligt brott med svensk politisk tradition på kultur- och medieområdet. Man kan och bör kalla det osvenskt. Det är utan tvekan dit SD strävar, styrkta av framgångar i olika opinionsmätningar. Man vill koppla politiskt grepp över kulturyttringar och public service. De är alltmer öppna med hur de vill förändra Sverige.

Den avgörande frågan är förstas om det är den här sortens Sverige som SD:s väljare

vill ha. Det, liksom hur deras tilltänkta politiska samarbetspartner reagerar, är vad partiet nu testar med sina utspel, även om de vet att det ännu är omöjligt med den sortens stats-tv, eller att lagstifta bort religionsfrihet på kommunal nivå. Det fordras nämligen ett par riksdagsbeslut innan vi är där. I en del andra europeiska länder har en sådan utveckling gått fort.

Ola Larsmo

kultur@dn.se

”Hela veckan har varit kris, patientsäkerheten har periodvis varit noll”

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

Patienter på akutmottagningen på Södersjukhuset i Stockholm fick på söndagen vänta i tolv timmar på att få träffa en läkare. Strax före klockan 13

tvingades sjukhuset att gå i stabsläge. Detta på grund av brist på vårdplatser.

– Hela veckan har varit kris, säger Alexandra Rajevic, läkare på Södersjukhusets akutmottagning.

Trycket på Södersjukhuset blev under söndagen så stort att patienter fick vänta i över ett dygn på att få vård. Först på måndagsförmiddagen kommer sjukhusledningen att ta ett nytt beslut om man kommer att kunna gå ifrån stabsläget. Något som innebär att sjukhusets nyckelfunktioner samlas för att lösa krisen.

– Hela veckan har varit kris och patientsäkerheten har periodvis varit noll där sjuka har fått vänta tolv timmar på att få en läkarbedömning, säger Alexandra Rajevic, läkare på Södersjukhusets akutmottagning som själv arbetade 19

timmar i sträck kvällen och natten mot torsdag.

En läkare som arbetade i helgen berättar för DN hur en 97-årig man kom in med blodförgiftning strax före lunchtid på lördagen. Efter att ha träffat flera läkare och fått vård tvingades han ligga kvar i ett bås på akutmottagningen:

– Han var helt slut och när jag gick vid 8 på söndagsmorgonen hade han ännu inte fått någon vårdplats. Det är långt ifrån en bra miljö för en så gammal person att vårdas på, säger läkaren som vill vara anonym.

En av dem som inte fick vård i tid var en 17-årig flicka som skadat sig och behövde sys.

Hennes mamma berättar för DN hur hon kommit till akuten tillsammans med sin dotter vid tretiden på natten men blivit sittande på akuten fram till klockan nio,

sex timmar senare. Under tiden hade 17-åringen bedömts behöva sex till åtta stygn: – Men det kom ingen läkare och vid niotiden rekommenderades vi att i stället ta oss till Rosenlunds närakut eftersom hon annars skulle ha fått vänta i två dygn! När vi kom dit fick hon antibiotika eftersom hon tvingats sitta med ett öppet sår så länge. Och då var det också för sent att sy henne ordentligt, i stället blev det tre stygn med det betydligt sämre resultat, berättar mamman.

Enligt en läkare som arbetade under helgen har en del patienter fått vänta i 36 timmar.

ST-läkaren Laura Björnström, som arbetar på akuten på SÖS och som är initiativtagare till Stockholms sjukvårdsupprop, är mycket kritiskt till att ett stort Stockholmssjukhus ännu en gång försatts i stabsläge.

– Jag har talat med kollegor och det låg över 30 personer som väntade på vårdplatser och läget var akut. Folk är väldigt upprivna, berättar Laura Björnström för DN.

Akil Awad, som arbetar som ST-läkare på Södersjukhuset, är också han mycket kritisk till det som hänt:

– Det som händer nu visar på hur små marginaler vi har, det krävs så otroligt lite för att det ska bli så här, det blir kaos för ingenting. Det är en helt vanlig vinterhelg. Och detta innan vi har infört varslen.

Resultat blir att de sjukaste drabbas.

Södersjukhusets vd Mikael Runsiö säger till DN att trycket på sjukhuset ökat under slutet av veckan för att kulminera under helgen.

Enligt Runsiö har det varit svårt att slussa patienter vidare från de olika vårdavdelningarna på Södersjukhuset till

andra vårdgivare som geriatrisk eller palliativ vård, eller helt enkelt ta beslut om att de ska skickas hem.

Är detta något som stockholmarna måste vänja sig vid? Det är inte första gången som de stora sjukhusen i Stockholm drabbas av liknande problem?

– Det tror jag väl inte men vi har situationer när behoven överträffar vår förmåga. Det finns en del kända saker som gör att vi hamnar där. Till exempel om det är många helger som ligger i följd, infektionsläget i samhället, som influensa och vinterkräksjuka.

Nu står vi inför ett coronautbrott runt om i världen. Hur skulle det påverka sjukhusen i Stockholmsregionen om det skulle nå hit?

– Om det skulle bli så stort som i Kina då påverkar det oss enormt. Men vi har en väl

utbyggd sjukvård som talar till vår fördel i Sverige.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se

Brand bröt ut högst upp i åttavåningshus – t-banan fick stänga

MÅNDAG 24 FEBRUARI 2020

En brand bröt ut i ett åtta våningar högt flerfamiljshus i Hagsätra i Stockholm på söndagen. Ett stort antal brandbilar skickades till platsen och de boende evakuerades.

Strax efter klockan 16 på eftermiddagen fick räddningstjänsten larm om att

byggnaden hade börjat brinna. Elden var lokaliserad till taket och det var kraftig rökutveckling. Enligt Räddningscentralen Mitt rör det sig om ett åtta våningar högt hus med åtta portar, som är 85 gånger 25 meter stort.

– Det är en stor huskropp, det är åtskilliga som bor där, säger Hans Eriksson, ledningsoperatör.

Minst 15 brandbilar med cirka 40 personer var på plats för att bekämpa elden som hade bränt hål i taket. Rökdykare jobbade med att försöka släppa ut brandgaser, för att förhindra att de heta gaserna skulle sprida elden på vinden.

Flera ambulanser skickades till byggnaden. Vid 17-tiden fanns inga uppgifter om personskador, men räddningstjänsten kunde inte svara på om alla hade evakuerats.

Fastigheten ligger alldeles intill Hagsätra tunnelbanestation, som stängdes. Gröna linjens tåg vände i Rågsved eftersom rök vällde in över stationen.

Marit Sundberg

marit.sundberg@dn.se

Regeringen: Vi har en bra beredskap

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Regeringen avsätter 40 miljoner kronor till WHO:s krisorganisation för att stötta länder med en bristande sjukvård i kampen mot nya coronaviruset.

Svenska myndigheter bedömer att beredskapen är bra, enligt socialminister Lena Hallengren (S).

– Men om situationen förändras behöver man hela tiden se över sina beredskapsplaner, säger hon.

Under två månader har fler än 75 000 människor smittats och över 2 000 dött av

sjukdomen covid-19. Majoriteten i Kina, men nu växer oron i Europa efter att sjukdomstalen ökat i Italien, framför allt i de norra delarna av landet. Under helgen rapporterade nyhetsbyrån AP att landet hade 70 bekräftade fall av viruset.

På måndagsmorgonen kallade regeringen till pressträff om läget.

– Jag förstår människors oro i och med att det kommer närmare. Detta föranleder än mer samarbete och att vi vidtar åtgärder. Expertmyndigheter har möten på EU-nivå för att diskutera hur krisberedskapen eventuellt kan växlas upp, säger - socialminister Lena Hallengren.

Regeringen avsätter nu 40 miljoner kronor till världshälsoorganisationen WHO:s krisorganisation för att stötta länder med en svagare sjukvård för att minska smittspridningen.

– Vi har inte pekat ut några länder men jag tycker själv att det är lite oroande att man rapporterat dödsfall från Iran, men man får inga uppgifter om hur många som smittats, säger Peter Eriksson (MP), minister för internationellt utvecklingsarbete.

Regeringen uppger att Sverige har en ”god laboratorieberedskap” att analysera misstänkta fall och att Socialstyrelsen bedömer den nationella kapaciteten som god avseende vårdplatser, material och personlig utrustning.

– Sammanfattningsvis bedömer myndigheterna att vi har en bra beredskap, säger Lena Hallengren som hänvisar till Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen.

– Bilden är att det finns en beredskap att ta emot enstaka fall, som nu med Jönköping. Jag utgår från att alla regioner

agerar på ett liknande sätt, resolut och med respekt för den enskilde. Men att man också kan hantera en förändrad situation, att ha en beredskap för om det trappas upp.

Hur ser tillgången ut till skyddsmaterial med tanke på den materialbrist som drabbade sjukvården i höstas?

– Bilden är att det finns skyddsmaterial. I huvudsak handlar det om att vårdpersonal ska kunna arbeta och kunna agera under en tid. Men om situationen förändras behöver man hela tiden se över sina beredskapsplaner.

Enligt en färsk lägesbild från myndigheterna, som redogjordes för i en artikel i Dagens samhälle, så finns det kapacitet för 1 400 vårddygn. Skulle det vara tillräckligt om Sverige drabbas av ett större utbrott?

– Jag kan inte göra en bedömning av vad som är tillräckligt. Men regionerna menar att vi kan hantera situationen så som den är. Och den aktuella bedömningen är inte att Sverige skulle stå inför ett större utbrott. Vi säkrar upp för att inte få smittan till Sverige och om den kommer hit så är man väl förberedd med snabba prover, snabb diagnostik och ska vidta åtgärder för att smittspåra och stoppa smittspridning, säger Lena Hallengren. Hur oroande är situationen i svensk sjukvård, sett till helgens stabsläge på Södersjukhuset i Stockholm, om vi skulle få ett utbrott här?

– Jag är oroad över situationen på Södersjukhusets akutsjukvård om man inte hanterar den långsiktigt. Men jag vill ändå varna för att koppla ihop de här två bilderna. Krisberedskap handlar om att det händer något utöver det vanliga som

gör att man måste omprioritera för att klara av en kris. När det gäller covid-19 behöver man hantera det separat, både - utifrån den situation vi har nu med ett enda fall, till några fler och till att det kan bli ett större utbrott.

Men skulle det inte vara problematiskt med ytterligare en belastning på vården i Sverige?

– Nu säger regionerna själva att det finns en beredskap att hantera nuläget och att hantera en situation där det skulle förändras. Att hantera en kris handlar om att göra omprioriteringar och förändringar. Sen får vi hela tiden följa utvecklingen. Det är det Folkhälso-myndigheten, Socialstyrelsen och smittskyddsläkarna har dialog om. Tidigare under måndagen berättade EU:s katastrofkommissionär Janez Lenarcic, enligt TT, att EU samlar in ytterligare cirka

2,5 miljarder kronor till kampen mot viruset. Ungefär hälften går till WHO och andra halvan till forskning om vaccin och behandling.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Det första bekräftade fallet av det nya coronaviruset, som döpts till sars-cov-2, rapporterades i den kinesiska storstaden Wuhan den 31 december 2019.

Sedan dess har viruset visat sig mer smittsamt än liknande infektioner, som sars (svår akut respiratorisk sjukdom) som 2003–2004 orsakade runt 8 000 sjukdomsfall och över 700 dödsfall.

Det finns ett stort antal coronavirus och såvitt man vet kan minst sju av dem smitta människor.

Kinesiska myndigheter har bekräftat att det nya coronaviruset kan smitta från människa till människa.

Enligt Världshälsoorganisationen finns varken vaccin mot viruset eller effektiva behandlingar för att bromsa sjukdomsförloppet.

TT

Byn Bexet dränkt när dammarna i Nissan öppnades

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Bexet. Husägare som bär sand, rullar ut skyddsplast och försöker rädda vad som räddas kan.

Översvämningarna slår hårt mot byn Bexet i Hylte kommun.

– De sa att vi själva måste göra vad vi kan för att försäkringen ska gälla, säger

Ann-Katrin Morin vars sommarparadis kanske är det svårast drabbade husområdet i landet.

Att mäta ”mest utsatthet” i de av SMHI utpekade klass 3-översvämningssområdena är förstås knappast möjligt.

På företaget Krima Rostfritt i Knäred fick personalen på måndagen vada runt i vatten inne i fabrikslokalerna. Med tanke på att än mer vatten väntas i ån Lagan talar man där om katastrofläge.

När DN passerade Svenljunga vid Ätran på måndagsmorgonen tuffade de länsbussar som arbetat dygnet runt i över en vecka fortsatt på. Broarna i centrum är alltså avstängda för trafik.

Några kilometer österut, i ån Assman, dånade vattnet utför Åstafors kraftstation, vars dammluckor var vidöppna.

Ytterligare ett stycke österut, vid Uddebo bygdegård, såg vi lusthuset ligga som en ö

mitt i en sjö, och när vi hunnit ytterligare ett par kilometer, in i Tranemo, såg vi den klassiska festplatsen Parkudden omsluten av sjöns vatten.

Vi åkte vidare mot Nissan, där det under måndagen alltså rådde klass 3-varning, och vid Färgaryd öster om Hyltebruk reste sig en hög mobil lyftkran vid regleringsdammen.

– Jag är här sedan i går för att lyfta undan sånt som kan fastna i dammluckorna och stoppa upp flödet, berättar föraren och visar drivor med bråte han fått upp med kranen.

Så kritiskt är läget: Inga kostnader avstås nu för att göra vad som göras kan för att inte fler hus och företag ska drabbas.

Men i Bexet är skadan redan skedd.

Den gamla lilla byn, omtalad i dokument redan år 1390, ligger i Färgaryds socken i Hylte kommun. Men framför allt ligger

den vid sjön Stora Färgen. Som i norr, vid Färgebro, möter Nissan.

– När de är tvungna att släppa på i dammarna längre upp i Nissan så tränger vattnet in här i Färgen. Det går knappast att hindra. Och från andra hållet, i Halmstad, har havet tryckt på mot Nissans utlopp där. Då uppstår sådana här situationer. Skadorna på många hus här är inte roliga, det kan jag säga.

Han som berättar om läget är Lennart Lagerfors, en av alla de som under hela helgen och måndagen kämpade med att rädda vad som räddas kunde i Bexet.

– Jag har sex pumpar i gång. Jag höjde huset efter vintern 2001, men nivåerna är högre nu, säger han.

Bynamnet Bexet lär betyda ungefär

”Heden vid bäcken”, men nu skulle ”husen i sjön” passa bättre.

– Här finns ett 40-tal stugor, där en del är åretruntboende men många är fritidshus, berättar Pär Morin medan han och hustrun Ann-Katrin och hennes bror Fredrik Lennartsson tar sig en kort pizza-paus.

– 10–15 av husen har fått in vatten och som du ser är många andra invallade. De och grannarna har fått levererat åtskilliga lass sand, de har handlat plankor och skyddsplast. Medan DN var på besök bar de hink efter hink med sand för att förstärka skyddsvallen ut mot sjön som de arbetat med under hela helgen.

– Vi har väl en decimeter kvar innan vatten tränger in hos oss också, vi har passerat nivåerna från översvämningen 2002, säger Ann-Katrin Morin.

De byggde huset 2015–2016 och har sedan dess höjt upp det 25 centimeter, medvetna om utsattheten här.

Familjen bor normalt i Höör i Skåne och åkte upp när de insåg läget. I fredags ringde de försäkringsbolaget.

– De sa att vi själva måste göra vad vi kan för att försäkringen ska gälla. Så det är bara att bära sand och se glad ut.

Ett kort stycke norrut längs den väg som inte längre går att se – allt är som en enda stor sjö – hör vi läns pumparna gå. Överallt husägare som vallar in, som spikar, som rullar ut skyddsplast, som betraktar eländet.

Två traktorer fanns till hands för att köra sand.

– Än så länge håller vi emot, men det är ju tur att det bara är en sommarstuga, säger Hans Axelsson medan han och kompisen Mats Larsson skyfflar grus.

Lars Näslund

lars.naslund@dn.se

MSB skickar 15 000 sandsäckar

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Hela fält står under vatten, källare är översvämmade och vägar avstängda. Flödena i de halländska åarna är fortsatt extremt höga. Mer regn väntas och i Halmstad förbereder räddningstjänsten uppförandet av skyddsvallar.

– Läget är allvarligt, säger Magnus Eriksson vid räddningstjänsten i Halmstad.

Flygbilder från halländska Knäred visar ett landskap där vattnet har tagit över. I

samhället, runt fyra mil sydost om Halmstad, har ån Lagan svämmat över alla bräddar. Vattenmagasinen uppströms är fulla och enligt SMHI:s hydrologer kommer det dröja innan vattennivåerna sjunker.

Även för Nissan gäller klass 3-varning, den högsta varningsnivån på SMHI:s skala, och i Halmstad kommun förbereder sig räddningstjänsten för mer vatten.

– Det ligger precis på gränsen och ökar flödet mer så får vi stora problem för det klarar inte de barriärer som vi har gjort sedan tidigare, säger Peter Stened vid räddningstjänsten i Halmstad.

Halmstad har begärt hjälp från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB. Vid lunchtid på måndagen anlände 1 500 meter barriär och 15 000 sandsäckar till Halmstad. Vid en presskonferens, livesänd av

Hallandsposten, säger räddningstjänstens insatsledare Magnus Eriksson att samhällena Åled och Oskarström riskerar att drabbas värst om vattnet stiger ytterligare.

Även delar av centrala Halmstad kan drabbas.

– Läget är allvarligt. Får vi mer regn så kan flödena öka väldigt mycket, säger Eriksson.

barriärer i eftermiddag.

Jakob Wernerman, chef för nationella insatser och civilskydd på MSB, delar uppfattningen att situationen är allvarlig.

Han tycker att arbetet ute i kommunerna och även samverkan mellan kommuner, regioner och statliga myndigheter har fungerat bra.

– Arbetet fokuserar på målen för samhällets säkerhet. Än så länge finns inga

indikationer på att liv och hälsa är hotat, säger han.

MSB arbetar nu för att säkerställa att kritisk infrastruktur skyddas mot vatten.

– Det kan röra sig om elkraftverk eller vattenreningsverk eller andra strukturer som riskerar att slås ut om de blir översvämmade, säger Jakob Wernerman.

Carl Cato

carl.cato@dn.se

Backar om beslut – hemlösa får tillbaka pengar till mat

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Beslutet som inte fanns har ändrats. I november drog Göteborgs kommun in matpengar till ett antal hemlösa. Nu får de pengarna tillbaka. Varför åtstramningen skedde från början är dock fortfarande en gåta. Göteborg.

Från och med mars kommer 20 kronor om dagen att betalas ut till socialbidragsberoende Simon, som vi kallar honom, så att han ska kunna köpa lagad mat till middag om han vill det. I november drogs den pengarna plötsligt in på ett sätt som var svårt att begripa för den drabbade, och omöjligt att förklara för de ansvariga, skulle det visa sig när DN började ställa frågor kring jul.

Simon hör till en grupp som är helt beroende av samhällets stöd. Han bor på ett boende där han får husrum och vissa måltider, och han får pengar till livets övriga nödtorft.

Men i höstas ansåg plötsligt bidragssidan av socialtjänsten i Göteborg att Simon bodde på ett boende med helpension och drog därför in den extra tjugolapp om dagen som han hade haft för att kunna köpa ett mål varm mat på kvällen.

Simon var inte ensam om att drabbas. De var flera på Råvebergsvägen som var med om samma sak, och även klienter på andra boenden i kommunen med liknande upplägg fick besked om indragna medel. Men Råveberg har inte helpension, har aldrig haft och kommer aldrig att ha. De har inget matlagningskök. Hur beslutet kommit till kunde ingen förklara när DN började fråga.

I dagarna har de boende däremot fått besked om att ”våra chefer/politiker ändrat sig”. Citatet är hämtat från ett av de dokument Dagens Nyheter fått ta del av efter omsvängningen. De som fick sina pengar indragna i november, får dem tillbaka i mars.

Och den här gången finns beslutet dokumenterat. Som punkt åtta i en mötesanteckning från enhetschefernas nätverksträff den sista januari diskuteras

det faktum att det inte är helpension på boendena Storås och Råveberg. Under rubriken beslut står det: ”Kompensation avseende kostnad för mat ska ges till klienter som bor på boenden utan helpension.”

Efter tre månader utan middagspeng får Simon alltså tillbaka sin tjugolapp om dagen för varm mat på kvällen. Men någon ersättning för tiden som gått utan pengarna, får ingen av de drabbade.

– Nej, grundprincipen när det gäller försörjningsstöd är att det inte betalas retroaktivt. Då tänker man sig att behovet har tillgodosetts på annat sätt, säger Bjarne Öhman, en av de som leder nätverket för stadens enhetschefer inom försörjningsstöd.

Men här har ju inte behovet tillgodosetts på annat sätt. De har ju fått ta av

klädpengar eller annat för att köpa mat i vinter. Blir inte det konstigt?

– Man kan söka om retroaktiv ersättning, men principen är att det aldrig ges.

Inte ens om det är myndigheten som gjort fel?

– Nej, men man kan överklaga som sagt, inom tre veckor efter det fattade beslutet.

En person som arbetat med stöd åt andra som är i liknande situation som Simon säger till DN att ändringen som kommunen gjort är glädjande, men personen är samtidigt kritisk till att det inte blir några pengar retroaktivt.

– De rättar sig för att DN har skrivit om det här, men sedan försöker de låtsas som om det inte hänt, genom att inte erkänna att de gjort fel.

DN har fortsatt att fråga ansvariga om varför pengarna till Simon och de andra

drogs in från första början, men väntar fortfarande på svar.

Kristina Hedberg

kristina.hedberg@dn.se

Dokument kan visa nya uppgifter om drottning Silvias pappa och Nazityskland

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Nya historiska dokument visar nya uppgifter om drottning Silvias pappa Walther Sommerlath. Enligt dagboksanteckningar från 1944 hade Sommerlath en roll när det gällde att rädda motståndsmän, som ville störta Adolf Hitler, ur Nazityskland i slutet av andra världskriget.

Walther Sommerlaths medlemskap i det tyska nazistpartiet avslöjades i juli 2012 när tidningen Arbetaren kunde visa att drottningens pappa hade varit medlem och även utnyttjat en judisk affärsman när han köpt dennes företag under - judeutrensningarna i Tyskland.

Men nu kan den bilden komma att kompliceras.

Orsaken är ett dokument som räddats av it-konsulten Tomas Sielski i Malmö, dokument som överlämnats till hans farfar

i augusti 1945 och som kom från en tysk motståndsmän, Otto Wegner.

Bland namnen på dem som arbetade för att störta Adolf Hitler fanns också Walther Sommerlaths.

– Vi hittade uppgifter i Otto Wegners hustru Emmas dagbok, som visade att Walther Sommerlath var med och räddade ett femtontal motståndsmän ur Tyskland i augusti 1944, berättar Tomas Sielski för DN.

Tågtransporten som hade Trelleborg som destination lastades vid den svenska legationen i Alt Döbern sydost om Berlin. Då fylldes en av vagnarna med möbler innan den plomberades.

– Men i Köpenick öppnades vagnarna igen, alla möblerna togs ut och motståndsmännen lastades i. För att vikten skulle vara en samma placerades också betongstolpar i vagnen. Stolparna

och det plomberingsinstrument som användes kom från Walther Sommerlaths fabrik, säger Tomas Sielski.

I dagboken skriver Emma Wegner, som var med under smuglingen tillsammans med Sommerlath och den svenska Berlinförsamlingens sekreterare Erik Wesslén: ”Båda svenskarna tog en stor risk och utsatte sig själva, sina landsmän på församlingen och även oss och våra familjer för fara. För om judarna, och framför allt ’de andra’, skulle hittas i vagnarna så skulle alla svenskar arresteras av Gestapo.”

Kulturhistorikern och arkeologen Sven Rosborn har granskat materialet. Han säger till DN att han inte hitta något som tyder på att uppgifterna är oriktiga:

– Dokumenten är ett trovärdigt historiskt källmaterial. Walter Sommerlath var i allra

högsta engagerad i motståndsrörelsen,
säger Sven Rosborn till DN.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se

Lex Sarah-anmäls efter kvävning

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

En person med hemtjänst kvävdes till döds i Mjölby efter att ha lämnats ensam och satt mat i halsen. Detta trots att det enligt avtalet skulle finnas personal på plats vid personens måltider, rapporterar P4 Östergötland.

Den drabbade lyckades själv larma hemtjänstpersonalen, men var medvetslös när de kom till platsen. Trots personalens insatser med hjärt- och lungräddning avled vårdtagaren senare på sjukhus. Kommunen har nu anmält dödsfallet till Inspektionen för vård- och omsorg enligt lex Sarah.

TT

Fjölåret var starkt för svenskarnas pensioner

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Fjärde AP-fonden, som är den största av buffertfonderna, hade sitt bästa år sedan 2001 under förra året.

Andra AP-fonden, som presenterade sitt bokslut tidigare i februari, nådde sitt högsta resultat någonsin 2019. Fondens avkastning efter kostnader var 15,9 procent. Även Tredje AP-fonden noterade

sin bästa årliga avkastning på tio år, 17,6 procent.

Syftet med AP-fonderna är att när inbetalningarna till pensionssystemet understiger utbetalningarna som behöver göras till pensionärer tas mellanskillnaden från AP-fonderna.

TT

Så ska fusket med vab stoppas

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Försäkringskassan vill ta nya krafttag mot att stoppa vab-fuskare.

Arbetsgivare ska i framtiden månadsvis rapportera in frånvarodatum för vård av sjukt barn till Skatteverket.

Försäkringskassan har konstaterat att cirka 30 procent av utbetalade ärenden av tillfällig föräldrapenning innehåller felaktigheter som i sin tur kan innebära felaktiga utbetalningar.

– Olika instanser har sett hur ungefär en miljard kronor betalas ut felaktigt. Det vanligaste felet som sker är att människor arbetar samtidigt som de begär ersättning,

säger Niklas Löfgren, Försäkringskassans familjeekonomiska talesperson.

Som en motåtgärd vill nu

Försäkringskassan se en lagändring, bland annat i skatteförfarandelagen, vilket skulle göra att man får åtkomst till

arbetsgivarens uppgifter kring om

anställda har vabbat eller inte. Frånvaro föreslås skickas in månadsvis till

Skatteverket. Rent praktiskt betyder det inget merarbete för den anställde.

TT

M och KD ställer sig inte bakom SD:s public service- förslag

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Förra veckan röstade kulturutskottet ner ett förslag från SD om att kalla public service-bolagens chefer till riksdagen. M och KD tar i dag avstånd från förslaget, men ord står mot ord kring deras ställningstagande under mötet i torsdags.

Förra veckan röstade riksdagens kulturutskott ned ett förslag från SD om att kalla public service-bolagens chefer till riksdagen. Bakgrunden var att partiet haft synpunkter på innehåll i SVT:s "Morgonstudion" samt SR:s program "P3 med Rebecca och Fiona". Förslaget blev senare känt genom rapportering av SVT:s Kulturnyheter och väckte då starka reaktioner. "Det är en gräns som har passerats, när man vill kalla publicister direkt till riksdagen för att stå till svars för en enskild publicering", sa Hanna Stjärne, vd på SVT, i ett uttalande. Efter mötet har det dock funnits delade meningar kring hur diskussionerna i utskottet, vars möten sker bakom stängda dörrar, gick. I ett uttalande på fredagen hävdade SD att initiativet hade stöd av ett par andra partier i kulturutskottet.

”Att utskottet bjuder in företrädare för public service är inget nytt och det ska också tilläggas att vårt initiativ fick stöd av fler partier i utskottet”, skrev

Sverigedemokraternas kulturpolitiska talesperson Aron Emilsson i ett uttalande till DN.

Vilka partier Emilsson syftade på är inte känt. I det kortfattade protokoll som upprättats efter utskottets möte ingår följande skrivning:

”Utskottet beslutade att avslå begäran och menar att det inte är aktuellt att kalla public service-bolagen till utskottet. Mot beslutet reserverade sig SD-ledamöterna.”

Christer Nylander (L) är ordförande i kulturutskottet. Han vill inte berätta i detalj vad som sades under mötet.

– Jag kan bara konstatera att det var ett parti som reserverade sig, och det var SD. Jag tog inte någon omröstning utan

summerade diskussionen som varit, och då var en majoritet mot förslaget. Sedan fanns det så klart nyanser i hur man argumenterade, men det får varje parti definiera, säger Nylander till DN.

Moderaterna och Kristdemokraterna är de partier som vid sidan av

Sverigedemokraterna de senaste åren varit mest kritiska till hur public service-bolagen lever upp till sändningstillståndets krav på opartiskhet och saklighet.

Bägge dessa partier hävdar i intervjuer med DN att de inte stöttar initiativ som handlar om att ställa public service-bolagens chefer till svars för opartiskhet vad gäller enskilda program.

Lotta Finstorp är Moderaternas kulturpolitiska talesperson och satt med på mötet i torsdags då SD tog det kontroversiella initiativet.

– Utskottssammanträdena är slutna, så jag kan inte gå in på vad enskilda ledamöter sa. Men jag kan säga vad jag själv sa och det handlade om sändningstillståndet. Vi går aldrig in på tablånivå, för där finns sändningstillståndet. Däremot är det motiverat att kalla public service-direktörerna till utskottet om något år när det nya sändningstillståndet har varat ett tag för att se hur det har effektuerats, säger Lotta Finstorp.

Fanns det något i SD:s initiativ som Moderaterna är positiva till?

– Nej, inte att ta in public service för att granska på tablånivå. Vad vi förhåller oss till är sändningstillståndet. Sedan finns Granskningsnämnden. Men i sändningstillståndet och det beslut som fattats i riksdagen har vi en reservation tillsammans med KD, som jag tror att SD också gick med på, som handlar om att vi

vill se ett tydligare, opartiskt och sakligt public service. Men det handlar inte om tablånivå, säger Lotta Finstorp.

Enligt Roland Utbult, kulturpolitisk talesperson för Kristdemokraterna, stöttade inte heller Kristdemokraterna det förslag som SD lade fram under mötet.

– Jag såg det som att orsaken till att partiet lade fram förslaget var att de hade synpunkter på ett visst program. Därför kunde jag inte bifalla det, säger Roland Utbult.

– Vi biföll inte deras reservation utan vi gick på majoritetslinjen. Det är viktigt att säga det. Annars hade det naturligtvis varit uppseendeväckande.

I likhet med Moderaterna vill Kristdemokraterna dock gärna att de ansvariga för public service-bolagen kommer till utskottet, men då inom ramen för de möten som enligt Utbult brukar

hållas en eller två gånger per mandatperiod.

– Jag skulle mycket väl kunna tänka mig att kalla dem till utskottet. Men då utifrån att vi har de vanliga samtalen, där de först presenterar sin verksamhet och sedan ställer vi frågor, säger Roland Utbult och fortsätter:

– Jag tycker det är bra att man har ett pågående resonemang. Inte minst när det gäller saklighet och oberoende. Och bolagen brukar dyka upp, senast de var där ställde vi frågor till Hanna Stjärne och de andra.

Förklaringen från M och KD ifrågasätts dock på måndagen av Socialdemokraternas kulturpolitiska talesperson Lawen Redar. Hon hävdar att partierna inte tydligt tog avstånd från SD:s förslag. ”Formellt har de inte reserverat sig. Så på så sätt är det rätt att de inte ställt sig

entydigt bakom SD. Men KD såg inte problem med att kalla in bolagen utan ställde sig i diskussionen bakom deras begäran, och M tyckte motiveringen inte höll för att kalla in dem”, skriver Lawen Redar i ett sms till DN, och fortsätter: ”Det uttrycktes aldrig från vare sig M eller KD att detta var allvarligt eller problematiskt. Det tycker jag är anmärkningsvärt sett till att alla andra partier uttryckte avstånd och med kraft avslag.”

DN har sökt Aron Emilsson angående hans uttalande om att fler partier gav stöd till initiativet. På fredagen beskrev han anledningen till partiets förslag på följande sätt:

”Syftet är att ge dem (public service-bolagen, reds. anm) en chans att redogöra för deras syn på tittares och lyssnares starka reaktioner efter den senaste tidens

ensidiga inslag, bland annat om förnedringsrånen. Samt att ge utskottet möjlighet att ställa frågor om hur de ser på måluppfyllelsen om kraven på opartiskhet och saklighet.”

Sverker Lenas

sverker.lenas@dn.se

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

Regionrådet: Varför skickades inte patienterna till Huddinge?

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Efter helgens kaos på akuten riktas nu kritik mot både regionledning och Södersjukhuset. Hälso- och sjukvårdsregionrådet ifrågasätter varför inte patienterna flyttades till Karolinska i Huddinge.

– Jag vill se en händelseanalys efter rapporter om att det fanns lediga geriatriska vårdplatser på bland annat

Huddinge sjukhus, säger Anna Starbrink (L).

Helgens akutkaos som tvingade Södersjukhuset i stabsläge får skarp kritik från alla politiska håll. Ansvarigt hälso- och sjukvårdslandstingsråd Anna Starbrink (L) ser allvarligt på situationen och ifrågasätter varför patienterna tvingades kvar så länge på akuten i väntan på vårdplats.

– Jag vill se en händelseanalys från sjukhuset, eftersom jag fått rapporter om att det fanns lediga geriatrika vårdplatser på andra ställen, bland annat på Huddinge sjukhus. Vi ser jätteallvarligt på det som har hänt, det ska inte behöva gå så här långt när det verkligen finns kapacitet i andra delar av systemet, säger Anna Starbrink.

Hon vill avvakta med vilka åtgärder som ska vidtas tills sjukhusets händelserapport

är klar. Men några mer pengar blir det inte.

– Vi har fördelat ut de pengar som finns till akutsjukvården och vi vet att det är ett tufft beting. Men det här verkar inte ha varit en fråga om resursbrist utan att man inte använde de resurser som fanns i länet totalt, säger Anna Starbrink.

Stabsläget var det andra i år på Södersjukhuset och Socialdemokraterna kräver nu omedelbart mer pengar till akutsjukhusen.

– Jag vill här och nu att vi ger sjukhusen de resurser de behöver för att bemanna upp. Patientsäkerheten är hotad och det är människor som på riktigt far illa. Det är inget politiskt spel, det handlar om människoliv som i värsta fall kan stå på spel, säger Aida Hadzialic (S).

Oppositionen menar att stabsläget visar att akutsjukhusen är underfinansierade

och varnar för att risken för att det upprepas är stor. Redan under budgetfullmäktige i höstas krävde Socialdemokraterna vad man kallar ett räddningspaket på 500 miljoner till sjukhusen.

– Vi saknar vårdplatser och har inte tillräcklig bemanning så vi klarar inte av topparna. Det här kommer att komma tillbaka gång på gång. Vi vill att man omfördelar pengar från nya vårdval till sjukhusen. I stället har man lagt stora besparingskrav på sjukhusen och nu ser vi effekterna av det, säger Aida Hadzialic. Sverigedemokraterna är också kritiska. Gruppledare Gabriel Kroon besökte själv Södersjukhuset på söndagseftermiddagen och beskriver läget som kaotiskt.

– Alla vårdplatser var upptagna och patientbäddar stod uppradade i korridorerna. Vissa patienter vårdades

sittande. Personalen berättade att det har varit kaos hela veckan. Vissa patienter som fått vänta i över tio timmar frågade om det inte var bättre att åka hem. Det är absurt att svensk sjukvård kan vara så här, säger Gabriel Kroon.

Även SD vill se mer pengar till akutsjukhusen, som man uppskattar sakna 200 till 400 vårdplatser.

– Vi kräver att region Stockholm allokerar de pengar som krävs för att öppna upp vårdplatserna. Vi behöver akut omprioritera pengar för fler vårdplatser. Stabslägen kan inte vara norm under helgerna, säger Gabriel Kroon.

Vänsterpartiet anser att det moderatledda regionstyret måste agera efter helgens kaos.

– Om region Stockholm vore Titanic så är Irene Svenonius styre isberget. Det hon sagt, att varsel och strama budgetar på

akutsjukhusen är nödvändiga därför att ”patienterna” är någon annanstans, är en floskel. Patienterna ligger bokstavligen i högar på sjukhusen och skriker efter hjälp. Det är dags att se verkligheten som den är, säger Jonas Lindberg (V), sjukvårdspolitisk talesperson.

Men enligt hälso- och sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink (L) är inte lösningen att flytta pengar från vårdvalen till sjukhusen som oppositionen vill.

– Det innebär att vårdvalens patienter också kommer till sjukhusen. Det är ju inte vårdvalen som kostar, det är ju vården. Det är ingen bra lösning att återföra många fler patienter från öppenvården till akutsjukhusen, det kommer inte att hjälpa äldre människor på akuten, säger Anna Starbrink (L).

Vad gör du för att lösa situationen på kort och lång sikt?

– Vi får efter händelserapporten se hur vi centralt kan hjälpa till att samordna resurserna mellan sjukhusen. Vi behöver också fler vårdplatser på sjukhusen, enligt våra chefläkare saknas 200 platser för att det ska bli en bra situation. Liksom fler geriatriska platser, säger Anna Starbrink. Just nu byggs två nya geriatriska enheter i länet, dels 66 platser i Vårberg under våren, dels ett nytt geriatriskt sjukhus i Sollentuna med 100 till 200 platser som ska stå klart innan årets slut.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se

Enligt vd:n borde beslut om stabsläge tagits tidigare

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Södersjukhusets vd Mikael Runsiö säger att patientsäkerheten går att vidmakthålla, trots att anställda beskriver akuten som en krigszon.

– Men beslutet om stabsläge borde ha tagits tidigare, säger Mikael Runsiö.

Södersjukhuset hade under förra veckan svårt att få upp patienter på avdelningarna för att de var fulla, och att skriva ut

patienter till eftervård på geriatrik eller till kommunal omsorg. Situationen förvärrades av personalbrist, och resulterade enligt vd i beslutet att försätta sjukhuset i stabsläge, för att kraftsamla och ta hjälp från regionen.

Hur kunde det gå så långt som att ni var tvungna att gå in i stabsläge?

– Förhoppningen var att det skulle ge med sig. Utan att rikta kritik åt någon så kan jag säga att beslutet borde ha tagits tidigare.

Sjukvårdsregionrådet Anna Starbrink (L) uppger för DN att det fanns lediga geriatriska platser på Karolinska i Huddinge, och att patienter kunde ha skickats dit. Runsiö säger att han inte vet exakt var lediga platser fanns.

Både på lördagen och söndagen väntade cirka 30 patienter på vårdplats, efter att ha övernattat på akuten.

Hur påverkas patientsäkerheten?

– Ju fler patienter man har att ta hand om, desto mer splittrad blir man som personal. Patientsäkerheten blir naggad i kanten, säger Mikael Runsiö.

Tycker du att ni klarar situationen när ni har så packat på akuten under flera dygn?

– Det är dålig service och dåliga förutsättningar för personalen. Men jag skulle nog säga att patientsäkerheten går att vidmakthålla.

Anställda liknar däremot akuten vid ett slagfält.

– Alla har ju sin uppfattning. Det är klart att patientsäkerheten påverkas. Men den är inte ett eller noll.

Sedan årsskiftet har Södersjukhuset dragit ner på antalet vårdplatser, enligt Runsiö med 12 platser, bland annat en effekt av sjukhusets tuffa sparkrav.

– Vi har ett antal vårdplatser mindre under helgerna och under veckorna. Det handlar om att anpassa oss till behoven hos vissa patientgrupper och om att få en ekonomi i balans.

Södersjukhuset måste spara cirka 300 miljoner under 2020 för att nå budget i balans. Sjukhuset har också vikariestopp och anställningsstopp och 100 läkare och undersköterskor har varslats.

Runsiö tycker ändå att sjukhuset har de ekonomiska förutsättningarna att en patientsäker vård.

– Det tycker jag att vi har i grunden. Sedan är vi inne i en omställning, som sjukhus, och hela sjukhussystemet och det är en besvärlig period.

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se

Vintern gör tvekande sportlovs-comeback

TISDAG 25 FEBRUARI 2020

Efter regn, blåst och milda vindar väntas kallare väder under veckan. Troligen också snö. Men det är knappast kung Bore som tar revansch. Frågan är snarare om det ska bli snö som ligger kvar mer än en dag eller slask som smälter direkt.

Vintern 2019–2020 kommer att gå till historien som en av de ihärdigaste

mildvintrarna. Väderläget har varit extremt låst med en fördelning mellan hög- och lågtryck på våra breddgrader som gett näring åt ständiga lågtryck från Atlanten med varmluft i släptåg.

Fast nu blir det faktiskt en liten förändring. Det är inte fråga om något grundläggande omslag, men kallare luft letar sig söderut.

– Generellt är det kallare luft som kommer ner över landet under den kommande veckan, och det är också nederbörd på ingång. Men från och med torsdag är väderutvecklingen fortfarande väldigt osäker, säger Sofia Söderberg, meteorolog på SMHI.

Nederbörden kommer framför allt från ett lågtryck som letar sig in under tisdagsdygnet och dröjer sig kvar ända till torsdag. Som det ser ut nu berör det främst Götaland och Svealand.

– Det är väl lite svårbedömt, trots att det är så nära i tiden, om det blir blötsnö som inte lägger sig eller rent snöfall som kan ligga kvar i alla fall ett tag.

– Temperaturen ligger nära noll, och vilken bana lågtrycket ska ta är inte helt entydigt. Det gör stor skillnad för nederbörden, säger Sofia Söderberg.

För sportlovsfirande Stockholms del kan det falla sju åtta centimeter snö med inslag av regn på tisdagen och natten mot onsdag. Men mitt på dagen på onsdag säger prognosen tre plusgrader, så frågan är hur länge det vita överlever.

Sedan flaggar prognosen för ytterligare snö i Stockholm både på fredag, lördag och söndag, samtidigt som temperaturen antas pendla mellan ett par grader under och ett par grader över nollan. Men det är alltså en osäker förutsägelse.

– Det har varit väldigt stora skillnader i prognosmodellerna, säger Sofia Söderberg.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se

SD:s makt får KD att tiga

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Ebba Busch Thor är knappast känd för att spara på utspelen. Hon tar sig gärna tid att ordrikt kritisera SAS reklamfilm när den är i ropet. Att man använder ordet ”barn” i läroplaner gör hon en stor sak av, eftersom det väl måste bevisa att pk-Sverige förnekar att det finns flickor och pojkar? Och hon drar sig inte för att i en debattartikel rasa mot att någon i något sammanhang nedvärderat julskinkan – som enligt uppgift ska ha drabbats av ”historielösa omskrivningar som ’helgskinka’”. Men nu har hon inte något att säga.

Orsaken är att Sverigedemokraterna i riksdagens kulturutskott har begärt att public service-bolagen ska kallas upp för att bli slagna på fingrarna. Partiets talesperson förklarar att det förekom ett inslag han inte gillade i en morgonsändning på SVT. Dessutom finns tydligen ett program som inte uppskattas av partiet i P3.

Sverigedemokraterna ville därför kalla till sig cheferna för att förklara vad journalisterna ska säga och inte. Ett agerande som borde få alla demokratiska varningssignaler att blinka.

Så vad tycker Busch Thor om SD:s begäran? undrar Expressen (24/2). Och då – plötsligt – har orden tagit slut: ”Nej, jag har ingen större kommentar till det”, förklarar hon.

Inte heller tycks hon ha någon mindre kommentar till att partiet hon vill

samarbeta med inte förstår varför politiker inte ska styra vad journalister får rapportera.

När människor undrar vad som skulle vara så farligt med att samarbeta med Sverigedemokraterna så är det här svaret. Partiet har usla demokratiska reflexer, och det ger avtryck i sakpolitiken. Och i samma ögonblick som Moderaterna och Kristdemokraterna gör sig beroende av dem så blir det också svårare att tala klarspråk.

Det är alltså inte bara en farhåga, utan nu också bekräftat.

Amanda Sokolnicki

amanda.sokolnicki@dn.se

”Förbjud friskolor att använda kötid som urval”

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

DN. DEBATT 20200226

Kötid som urvalskriterium bidrar till den skolsegregation som uppstått med friskolereformen. För att minska de segregerande effekterna måste skolvalet regleras om med en skolvalsperiod kombinerat med förändrade urvalsregler och likvärdig information till alla, skriver lärarfackens

ordförande Johanna Jaara Åstrand och Åsa Fahlén.

Förutsättningarna för oss lärare att fullgöra skolans kunskapsuppdrag och ge alla elever en likvärdig utbildning har blivit allt tuffare. Skillnaderna mellan skolor ökar. Ett stort problem är skolsegregationen. Den drivs av boendesegregation men förstärks av dagens skolvalssystem. Väldigt få i den skolpolitiska debatten brukar göra gällande att det är bra om elevers uppväxtförhållanden får styra deras livschanser. Ändå är det så det är. Vi anser att staten måste ta ett större ansvar för att se till att våra skolor får mer blandade elevgrupper, så att vi lärare ges förutsättningar att göra skolan till den kompensatoriska kraft den är tänkt att vara.

Det sätt på vilket dagens skolvalsmodell är utformad blir segregering. Vi menar att en av de viktigaste åtgärderna för att förändra detta är att se till att kötid som urvalskriterium inte längre ska vara tillåtet. Förslaget borde tilltala borgerligt sinnade politiker och debattörer som vill trygga friskolereformen för framtiden, såväl som de vänsterkritiker som pekat på skolvalet som orsak till en växande skolsegregation.

Vilken elev som antas till en fristående skola respektive placeras på en kommunal skola styrs av ett antal regler. För kommunala skolor är det i huvudsak närhet som är styrande för vem som placeras på en viss skola om den är översökt. För fristående skolor är de vanligaste urvalsgrunderna anmälningstid (kötid), syskonförtur, organisatoriskt eller verksamhetsmässigt samband samt

närhet. Bland de skolor som inte har någon särskild pedagogisk inriktning dominerar anmälningstid som urvalsgrund.

I teorin skulle rätten att önska skola kunna leda till att boendesegregationen får ett minskat genomslag på skolsegregationen, men forskningen visar att det i praktiken inte sker, utan att den tvärtom ökar.

Forskningen visar också att hur segregerande skolvalet är till en del är beroende av vilka urvalsregler som gäller. För kommunala skolor går det att skapa närhetsurvalsregler som är mer eller mindre socioekonomiskt styrda och för fristående skolor är i princip alla sätt att göra urval mindre segregerande än kriteriet anmälningstid (härefter kallat kötid).

I en ny undersökning kan vi båda lärarorganisationer visa på

konsekvenserna av dagens urvalssystem till översökta friskolor. Vi visar hur kötid samvarierar med socioekonomi.

Undersökningen är gjord på de friskolor som hade minst 15 elever som slutförde årskurs 9 år 2016. Hela populationen består av 345 skolor, varav 190 slumpvis utvalda skolor har besvarat ett antal frågor via telefon. Frågorna gäller antagningen inför höstterminen 2017.

Det första frågan vi ställde var hur vanliga olika urvalsmodeller är. Nästan alla, eller nio skolor av tio, tillämpar kötid som urvalsregel. Lika vanligt är det att skolan tillämpar syskonförtur.

Ovanligare är det att en fristående skola använder någon närhetsprincip, endast ungefär var tionde gör det. Den alternativa urvalsprincip som framför allt används är i stället så kallat verksamhetsmässigt samband, vilket innebär att elever som

redan går vid någon av huvudmannens förskolor beviljas förtur. Ungefär var femte skola tillämpar detta och det är klart vanligare bland de skolor som börjar med förskoleklass, där drygt var fjärde använder principen.

Sju fristående skolor av tio har fler sökande elever än de har plats för i deras första årskurs. Det skiljer sig dock åt beroende på hur lång utbildning föräldrarna har. I den tredjedel av de fristående skolorna där föräldrarna har längst utbildning är det fyra skolor av fem, mot tre skolor av fem bland dem som har föräldrar med kortast utbildning. Då ska man komma ihåg att fristående skolor i genomsnitt har elever med klart längre utbildade föräldrar än vad eleverna i kommunala skolor har.

Men inte bara andelen skolor som har kö skiljer sig relativt föräldrars utbildning,

utan även hur lång kön är. För skolorna där föräldrarna har kortast utbildning är det 6 procent som har en kötid som är över två år. Motsvarande siffra för skolor där föräldrarna har längst utbildning är hela 38 procent. Kötid förstärker med andra ord skolvalets segregeringseffekt.

Ju längre utbildning föräldrarna till elever på en skola har, desto vanligare är det att skolan är full och desto längre i förväg behöver man anmäla barnet för att få plats. Tillämpningen av kötid som urvalskriterium utgör alltså en viktig delförklaring till den skolsegregation som uppstått med friskolereformen.

För våra medlemmar innebär skolsegregationen att de får svårare att klara sitt uppdrag när förutsättningarna för att arbeta som lärare skiljer sig kraftigt åt mellan olika skolor. Samtidigt vill vi inte begränsa möjligheten att önska skola. Vi

vill i stället peka på tre viktiga åtgärder som sammantaget kan ha goda förutsättningar att minskar skolvalets segregande effekter:

1 Inför en skolvalsperiod. En skolvalsperiod innebär att man får söka till en skola en avgränsad tidsperiod. Det är endast under skolvalsperioden som elever och föräldrar får göra sina skolval. Såväl Moderaterna som Liberalerna har föreslagit införandet av en sådan period, men dessa partier har inte kompletterat förslaget med vidare nödvändiga steg för att den segregande effekten ska minimeras.

2 Samtliga vårdnadshavare måste ges information om de skolor som finns att välja på. För att valmöjligheterna ska bli reella håller det inte att ta lätt på uppgiften att säkra lika information till alla vårdnadshavare. Informationsuppgiften

kan inte vila på skolorna själva. Det offentliga måste tillhandahålla en neutral, saklig och obunden information. Först därigenom ges alla vårdnadshavare lika möjligheter att framföra sina önskemål om skola för sina barn.

3 Kötid som urvalskriterium ska inte vara tillåtet. I stället bör urval ske genom till exempel närhetsprincip eller kriterier som utifrån forskningsstöd kan anses stå relativt fria från socioekonomiskt segregande effekter.

För att en skolvalsperiod verkligen ska fylla sitt syfte – lika möjligheter för alla – krävs att det inte går att paxa plats på en skola genom snabb anmälan. I praktiken riskerar det annars att handla om en sekundstrid, där bäst tillgång till dator och bäst möjligheter att göra annat på jobbet skulle styra – i praktiken ett socialt riggat lotteri. Den högre tjänstemannen med

egen dator på jobbet och frihet att disponera sin tid skulle få en helt annan möjlighet än expediten i en affär eller lokalvårdaren.

Genom att reglera om skolvalet med en skolvalsperiod kombinerat med förändrade urvalsregler och ett större offentligt ansvarstagande för att ge alla vårdnadshavare likvärdig information kommer de segregerande effekterna att minska. Det är mer än hög tid för politikerna att agera.

Johanna Jaara Åstrand, ordförande
Lärarförbundet

Åsa Fahlén, ordförande för Lärarnas riksförbund

Folkhälsomyndigheten: Ökad risk för fler virusfall

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Folkhälsomyndigheten uppgraderade på tisdagen risken för fler fall av det nya coronaviruset i Sverige.

Detta eftersom smittan vid sidan av Kina nu sprids i Sydkorea, Italien och Iran.

Risken för en allmän spridning i Sverige har också ökat, men är fortfarande låg

Folkhälsomyndigheten har i sin uppdaterade riskbedömning bland annat vägt in att det är många fall med milda symtom som rapporteras, vilket kan innebära att de inte upptäcks. Det är dessutom många som reser från Sverige till Italien just nu, och en viss riskökning finns även på grund av resandet från Iran och Sydkorea.

Det är alltså mycket möjligt att det i Sverige konstateras fall som där personer smittats på resa i andra länder. Enligtstatatsepidemiolog Anders Tegnell finns det i nuläget ingen anledning till oro för en allmän spridning. Bedömningen höjdes på tisdagen från mycket låg till låg.

– Vi baserar våra bedömningar på analyser av virusets spridning i världen. Med spridningen i Italien, dit många svenskar reser, och i viss mån med Iran blir risken

för ströfall uppenbart högre, säger Anders Tegnell.

Hittills har bara en person konstaterats smittad nya coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 i Sverige. Fallet upptäcktes i Jönköping i slutet av januari och har inte inneburit någon smittspridning.

Hur ser Sveriges beredskap ut vid ett flertal nya fall av det nya coronaviruset? – Även om det bara finns ett konstaterat fall har vi genomfört tester på ett par hundra misstänkta fall som visade sig vara negativa. Därmed har vi testat beredskapen, som är mycket god, säger Anders Tegnell.

Det pågår en omfattande provtagning både i Sverige och i Europa för att tidigt kunna hitta misstänkta fall och förhindra smittspridning.

Det viktigaste är enligt Anders Tegnell att hitta eventuella nya fallen så tidigt som möjligt. Ytterligare åtta laboratorier i Sverige har nu kapacitet att utföra analyser för att upptäcka det nya coronaviruset. Hur fungerade den frivilliga karantän för de svenskar som evakuerades från Wuhan i Kina?

– Bra i samtliga fall. Den modell som Norden och Nederländerna tillämpar med att personerna frivilligt isoleras i hem sina hem har varit en bättre lösning än de masskarantäner som andra länder tillämpar, säger Anders Tegnell.

På tisdagen sattes omkring tusen hotellgäster i karantän på den spanska ön Teneriffa sedan en italiensk man insjuknat. Resebolaget TUI bekräftar att två svenska resenärer finns på hotellet. Turisterna befinner sig inne på sina rum, och de har uppmanats att stanna där. En

talesperson för Spaniens regering säger att prover från mannen kommer att analyseras på nytt i Madrid.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se

Fakta. Finns inget vaccin

Det första bekräftade fallet av det nya coronaviruset, som döpts till sars-cov-2, rapporterades i den kinesiska storstaden Wuhan den 31 december 2019.

Sedan dess har viruset visat sig mer smittsamt än liknande infektioner, som sars (svår akut respiratorisk sjukdom) som 2003–2004 orsakade runt 8 000 sjukdomsfall och över 700 dödsfall.

Det finns ett stort antal coronavirus och såvitt man vet kan minst sju av dem smitta människor.

Kinesiska myndigheter har bekräftat att det nya coronaviruset kan smitta från människa till människa.

Enligt Världshälsoorganisationen finns varken vaccin mot viruset eller effektiva behandlingar för att bromsa sjukdomsförloppet, som i de värsta fallen slutar i dödlig lunginflammation.

Asylsökande Sahar om den nya ebo-lagen: ”Vi känner oss oönskade”

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Göteborg. Den nya ebo-lagen tolkas olika i landet. Stockholms stad vill begränsa inflyttning av asylsökande i fyra utvalda områden. I Malmö och Helsingborg vill man att det ska gälla för hela kommunen.

I dag, onsdag, ska Göteborgs stad bestämma hur lagen ska tillämpas. Asylsökande Sahar Afshin är en av dem som kan drabbas.

– Vi känner oss oönskade, säger hon.

Tillsammans med maken Hojatallah Chekani hämtar Sahar Afshin fyraårige Rayan på en förskola i Biskopsgården. Under deras tid i Sverige har förskolan blivit en fast punkt i tillvaron för sonen, berättar de. Trots alla flyttar har de kunnat lämna och hämta sonen på ett och samma ställe.

– Det betyder jättemycket. Jag har inte kunnat föreställa mig att det skulle bli så svårt för honom att lämna Iran. I början grät han hela tiden och pratade om att han saknade sitt rum och till och med sin säng. Nu är han mycket gladare, säger Sahar. Familjen bor i närheten, några hållplatser bort med spårvagnen, hos en vän. Det är

deras femte adress i Sverige. Nästan alla platser de har bott på har varit inom stadsdelar där man nu vill begränsa antalet asylsökande enligt den nya ebo-lagen.

Förändringen av lagen ska börja gälla till sommaren. Det innebär att asylsökande som flyttar till eget boende – alltså väljer bort Migrationsverkets boenden – i områden som har socioekonomiska utmaningar inte ska ha rätt till ersättning. Lagändringen gäller 32 kommuner där utmaningarna anses vara särskilt stora och som nu ska bestämma hur de vill tolka lagen. Hittills har bland andra Malmö och Helsingborg uttalat att de vill tolka reglerna så att hela kommunen omfattas. I Stockholm berörs Rinkeby, delar av Tensta, delar av Husby och delar av Skärholmen av den nya lagstiftningen, enligt SVT.

Nu ska Göteborg bestämma hur lagen ska tolkas. Stadsledningskontoret har tagit fram en lista på områden i staden där asylsökandes möjligheter att bo begränsas.

Syftet är att ”fler ska välja att bo i områden där det finns förutsättningar för ett socialt hållbart mottagande och för att de negativa sociala konsekvenserna av asylsökandes eget boende ska minska”. Med negativa konsekvenser menas bland annat trångboddhet och segregation.

Tanken är god, menar Sahar Afshin, men hon ser förslaget som verklighetsfrånvänt. – Jag står i kö på Boplats men jag skulle behöva stå där i många år innan jag får en lägenhet. Även de med mycket längre kötid har svårt att få lägenheter i bättre områden, säger hon.

Familjen har främst bott hos vänner. De kom till Sverige från Iran i juli 2018 för att

besöka Sahars släkting när det blev klart att de inte kunde återvända. Sahar Afshin är kristen konvertit. Att återvända till hemlandet skulle enligt henne vara förenligt med livsfara för hela familjen. Enligt UD:s rapport om mänskliga rättigheter är att konvertera från islam belagt med dödsstraff i Iran.

– Vi hade en fin lägenhet i Teheran och bra jobb. Min son var lycklig. Många verkar tro att det är ett beslut man tar lättvindigt men att lämna mitt land och tvingas bo i ett annat land är det svåraste jag gjort. Man förlorar allt man har. Jag är 38 år gammal och jag måste börja om, säger Sahar Afshin.

Familjen har fått ett avslag på asylansökan men har överklagat beslutet och väntar på Migrationsdomstolens svar. De är inställda på att processen kan ta upp till två år. När de fick erbjudande om att

under tiden bo i Migrationsverkets boende tackade de nej.

– För mig handlade det om min son. Han mådde inte bra. Det blev viktigt att hitta ett boende som liknar ett hem så mycket som möjligt. Och att han skulle få gå på dagis och träffa andra barn. Det var det bästa beslutet vi kunde ta, säger Sahar Afshin.

På plats i Göteborg fick de kontakt med landsmän som kunde hjälpa till med andra praktiska saker. Till exempel hittade Hojatallah ett jobb på en pizzeria i Biskopsgården, där vi träffas.

Anställningen innebär också att familjen inte kommer att flytta även om ersättningen dras in.

– Jag känner många familjer som är helt beroende av den här ersättningen. De ställs inför ett svårt val. Även för oss blir det mycket svårare. Min man jobbar

timmar och man vet aldrig hur det blir.
Livet är mycket dyrt i Sverige.
För Sahar handlar det främst om vilka
signaler man får som asylsökande.
– Vi känner oss värdelösa och oönskade.
Man söker skydd och möts med
misstänksamhet. Vi lever redan som i ett
fängelse. Vi kan inte resa nånstans, vi kan
inte ens få ett medlemskort på Ikea
eftersom vi inte har personnummer. Och
nu kan vi inte bestämma var vi ska bo.
Kan du förstå argumentet att det kan vara
viktigt för att bryta segregationen?
– Ja, men när det kommer som en lag blir
det som en form av tvång och drabbar alla.
Jag tycker att man borde ta hänsyn till
familjer som redan har ett kontaktnätverk
här, som har barn och som redan har
hittat någon form av trygghet här. I stället
rycks man upp igen och ska börja om.
Marina Ferhatovic

marina.ferhatovic@dn.se

Förslaget. Dessa stadsdelar i Göteborg kan påverkas

Här är de stadsdelar i Göteborg där personer utan
uppehållstillstånd kan förlora rätten till
dagersättning (upp till 71 kronor/dag) om de väljer
att bosätta sig där:

Angered centrum/Agnesberg

Backa

Askim södra

Backa röd

olika delar av Bergsjön

Brunnsbo

Eriksbo

runt Frölunda torg

Gamlestaden/Kviberg och Västra

Grevegården

Gårdsten

Hammarkullen

Hjällbo

Jättesten

Kannebäck

delar av Kortedala

Kvillebäcken

delar av Kyrkbyn
Länsmansgården
Lövgärdet
Rambergsstaden, Rannebergen
Skattegården
Skälltorp
Svartedalen
Södra Biskopsgården
Tofta
Norumshöjd i Tuve
Ängås

Fakta. Lagen om eget boende

Lagen om eget boende, ebo, ger asylsökande möjlighet att hitta ett eget boende i stället för att bo på statliga flyktingförläggningar. Men lagen har kritiserats för att leda till segregation och trångboddhet.

Regeringen och samarbetspartierna i C och L kom i januariavtalet överens om att lagen ska förändras genom en så kallad områdesbegränsning.

Göteborg är en av 32 kommuner som har fått möjlighet att definiera inom vilka stadsdelar man kan säga nej till att betala dagersättning (71 kronor för ensamstående vuxen) till asylsökande.

Utsläpp från vägtrafiken minskar för långsamt

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Den svenska vägtrafiken bommar klimatmålet med bred marginal, trots att utsläppen minskade förra året. Det visar nya siffror från Trafikverket. Fordonsskatten för utsläppsbovar måste höjas ännu mer, anser myndigheten.

Utsläppen av växthusgaser från den svenska vägtrafiken fortsatte att minska

förra året. Nedgången var ungefär 2 procent. Men takten var långt ifrån tillräcklig för att Sverige ska klara målet i klimatlagen från januari 2018: att utsläppen från vägarna ska ner med 70 procent mellan år 2010 och 2030. Det framgår av en färsk rapport från Trafikverket, som DN tagit del av.

Under de första tio åren av den nämnda klimatmålsperioden har minskningen varit 22 procent. Under de kommande tio åren måste minskningstakten öka rejält om målet ska nås.

Utsläppen från vägtrafiken började gå ner så smått i början av 2000-talet, men efter 2010 har nedgången fått mer fart. Det beror i första hand på två saker: mer biodrivmedel och energieffektiva motorer. Efter 2017 är huvudskälet ett annat: fler laddbara bilar.

Men klimatåtgärderna det senaste decenniet har delvis motarbetats av en annan trend: Befolkningstillväxten. I takt med att Sverige har fått fler invånare har trafiken med personbil och lätt lastbil ökat med 11 procent och trafiken med tunga lastbilar med 7 procent.

Trafikökningen tycks dock ha planat ut. Under 2019 var vägtrafiken i stort sett oförändrad jämfört med 2018, möjligen med undantag för den tunga lastbilstrafiken, som preliminärt ser ut att ha gått upp en aning.

På fordonsnivå har koldioxidutsläppen från nya personbilar i Sverige minskat från 153 till 120 gram per körd kilometer sedan 2010, varav de senaste tre grammen försvann mellan 2018 och 2019. Sverige ligger därmed i stort sett på EU:s genomsnittsnivå.

Så sent som för tio år sedan var Sverige sämst i klassen när det gällde växthusgasutsläpp per kilometer från nya bilar. I EU som helhet har utsläppsminskningen stannat av de senaste två tre åren. I elbilarnas Norge, däremot, pekar kurvan stadigt brant nedåt sedan 2009.

Trafikverket har räknat fram att utsläppen måste ner till 95 gram per kilometer redan 2021 för att utsläppsmålet ska klaras.

Sedan 2018 finns ett så kallat bonus-malussystem för handeln med nya bilar.

Det innebär att utsläppsbovar straffas med höjd fordonsskatt, medan bilar med låga utsläpp, numera främst de laddbara, får en bonus.

Enligt Trafikverket har det hela fungerat hyggligt när det gäller bonusen men inte när det gäller ”malus”-delen. Under 2019 såldes inte färre bilar med stora utsläpp än

året före. Därför behöver straffskatten höjas ytterligare, menar myndigheten. Dieseldrivna bilar släpper i allmänhet ut mindre koldioxid än bensindrivna bilar men samtidigt mer skadliga partiklar. Skandalen kring dieslarnas utsläpp för några år sedan har lett till att de minskat i popularitet. Andelen dieslar bland nya bilar förra året var fortfarande 33,5 procent, men det var en halvering jämfört med toppåret 2012, då 66,9 procent av de nya bilar som såldes i Sverige var dieseldrivna.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se

Företag kan få snabbt stöd om smittan skulle orsaka kris

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Om utbrottet av det nya coronaviruset slår mot svensk industriproduktion kan riksdagen fatta ett snabbt beslut och klubba igenom en lag om korttidsarbete.

Det menar Emil Källström, ekonomiskpolitisk talesperson för Centerpartiet.

En lag om korttidsarbete är efterlängtd av både näringslivet och facken. Det möjliggör att anställda, vid en allvarlig men tillfällig kris, kan gå ned i arbetstid och endast förlora en mindre del av lönen, samtidigt som de får vidareutbildning. På så vis kan företag behålla kompetenta medarbetare tills krisen är över.

Men trots att ett förslag har legat på regeringens bord i över ett år och trots att korttidsarbete är en av punkterna i januariavtalet mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, har mycket lite skett sedan dess.

DN får delvis undvikande svar på frågan om varför förslaget har legat vilande. Men klart är att det måste skapas ett utrymme i budgeten för förslaget – staten ska ju bidra

med kostnaderna. Och i budgetförhandlingarna har andra frågor prioriterats högre.

Enligt Emil Källström (C) fördes det aldrig fram något sådant förslag inför höstens budgetförhandlingar.

– Senaste gången man hade kunnat ta det här skarpt hade varit under de förra budgetförhandlingarna i höstas. Men då fördes inte det här fram.

Det lades inte fram av regeringen?

– Nej, precis.

Däremot kommer förslaget att vara en del av förhandlingarna inför vårbudgeten, bekräftar Källström.

Från olika håll höjs nu röster för att förslaget måste leda till ett verkligt beslut snart. Coronavirusets utbrott har redan påverkat leveranser av komponenter och varor från Kina, vilket slår mot svensk industri.

Fredrik Sidahl, vd för FKG, som är branschorganisation för underleverantörer till fordonsindustrin, kommer att framföra detta krav när han och andra branschorganisationer träffar näringsminister Ibrahim Baylan (S) och utrikeshandelsminister Anna Hallberg (S) på fredag. Det finns en oro för att krisen annars kan komma att leda till varsel, enligt Sidahl.

Och Källström säger att det kan gå snabbt – om så behövs.

– Det är precis det skeendet som både regeringen och vi följer mycket noga. Och det är klart att det finns en beredskap att agera väldigt snabbt om det skulle behövas.

Menar du att skynda igenom förslaget i riksdagen?

– Jag bara konstaterar att rent faktiskt finns en möjlighet om omständigheterna skulle kräva det, svarar Källström.

Samtidigt säger han att det än så länge inte är ett sådant läge.

– Det finns ett färdigt förslag, det är föremål för pågående samtal kring budgetfrågorna och skulle omständigheterna kräva det så finns det extraordinära vägar att gå om man behöver agera ytterligt snabbt.

– Jag ser inte att det behövs här och nu, men den möjligheten finns, tillägger Källström.

I fjol sade Ibrahim Baylan till nyhetsbyrån TT att det var ”angeläget” att få ett system med korttidsarbete på plats – ett uttalande han står fast vid.

Ärendet ligger på finansdepartementet där finansminister Magdalena Anderssons pressekreterare Johan Ekström påpekar

att förslaget inte är tidsbestämt i januariavtalet, utan endast att det ska genomföras under mandatperioden.

– Vi socialdemokrater är måna om förslaget, vi vill ha det och det förs samtal med samarbetspartierna, säger han.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se

”Stor enighet om att korttidsarbete behövs i nödlägen – ändå händer inget”

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

I många av våra konkurrentländer går staten in med stöd till industrin för att slippa uppsägningar vid tillfälliga kriser. I Sverige finns en djup enighet om ett system för korttidsarbete – men förslaget verkar dras i långbänk. DN:s Hans Strandberg förklarar hur det skulle fungera.

1. Vad är korttidsarbete?

Under finanskrisen förlorade 100 000 svenska industriarbetare sina jobb under två år. I de allra flesta EU-länder fanns det olika system för att mildra konsekvenserna. Det innebar att arbetsgivare i viss grad kunde behålla kompetensen och att de anställda kunde behålla jobben mot sänkt lön.

Sverige hade inget sådant system då, vilket många bedömare menar var en orsak till att Tysklands industri kom i gång snabbare än den svenska efter krisen.

År 2014 fick vi en lag om korttidsarbete, men kraven för att den ska gälla är hårda. Det måste handla om ”en synnerligen djup lågkonjunktur” – inte om tillfälliga kriser. Därför vill regeringen förstärka skyddet.

2. Hur ser det nya förslaget ut?

Förre ordföranden i fackförbundet IF Metall, Anders Ferbe, utredde frågan på regeringens uppdrag och kom med ett delbetänkande i augusti 2018 och med ett slutbetänkande i februari 2019.

En bärande del handlar om att staten, arbetsgivaren och den anställde tillsammans bekostar ett system för kortare arbetstid. Den som minskar arbetstiden med 20 procent ska få 12 procent lägre lön, den som går ner i tid med 60 procent ska förlora 20 procent av lönen.

En annan del är att man ska koppla korttidsarbete till kompetensutveckling,

för att företagen ska stå starkare när krisen har lagt sig. Ferbes förslag är att arbetsgivaren skulle kunna få 60 procent av staten för att bekosta vidareutbildning. Stödet för korttidsarbete ska man bara kunna få om man råkat ut för allvarliga och tillfälliga ekonomiska svårigheter som inte hade ”kunnat förutses eller undvikas”. En rimlig tolkning är nog att coronavirusets härjningar hade kunnat platsa här. Stödet är tänkt att kunna ges under ett halvår, med en möjlig förlängning på tre månader.

3. När införs förslaget?

Svårt att säga, trots att det verkar ha djup förankring både politiskt och hos arbetsmarknadens parter.

Det var statsminister Stefan Löfven som tillsatte utredningen, näringsminister Ibrahim Baylan (S) sade till TT för ett år sedan att ”det är angeläget att vi får ett

konkurrenskraftigt system på plats”. I regeringens överenskommelse med Centern och Liberalerna i fjol står det: ”Förstärk det statliga stödet för korttidsarbete.”

Men ännu finns ingen proposition i ärendet, än mindre ett riksdagsbeslut.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Dela

Dan Lucas: Så påverkar smittan ekonomin

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Efter måndagens ras på Stockholmsbörsen öppnade handeln med stigande kurser på tisdagen. Ett typiskt mönster, menar DN:s Dan Lucas som svarar på frågor om vilka följder utbrottet av det nya coronaviruset kan få för ekonomin – både för Sverige och globalt.

1. Under måndagen rasade börskurser runt om i världen på grund av oro kring coronaviruset, men på tisdagen steg de igen. Hur kommer det sig?

Det här följer ett typiskt mönster vid tider av börsoro. Aktörerna på börserna har svårare än vanligt att förutspå vad som kommer att ske och då påverkas kurserna snabbt av olika information.

Det leder ibland till överreaktioner och då får vi kraftiga svängningar upp och ner.

Det här kommer vi att se rätt mycket av de kommande veckorna.

2. Hur kommer coronaviruset att märkas i världsekonomin?

Genom att tillväxten blir något lägre än vad den annars skulle ha blivit. Den internationella valutafonden, IMF, skrev nyligen ner sin prognos för årets bnp-ökning i Kina från 6 procent till 5,6 procent, på grund av viruset. För

världsekonomin som helhet räknar IMF med att coronaviruset sänker tillväxten med 0,1 procent.

Men de här siffrorna är inte huggna i sten. Det kan bli betydligt värre – men det kan också bli lindrigare. Allt hänger på hur snabbt utbrottet kan begränsas och hur snabbt framför allt kinesisk ekonomi kan återhämta sig.

Ekonomer och prognosmakare spekulerar i om kurvan över tillväxten kommer att visa ett V (ett hack i tillväxten som snart vänder uppåt igen), ett U (en mer utdragen process, innan återhämtningen kommer i gång) eller ett L (ett fall i tillväxten där tidpunkten för återhämtningen inte kan spås). Få tror på ett L – det handlar snarare om ett V eller ett U.

3. Kommer svensk ekonomi att märka av viruset?

Ja, allt pekar på det. Sverige har en öppen exportinriktad ekonomi med relativt många stora företag som har produktion och försäljning runt om i världen.

4. Går det redan att se effekterna?

Nej, egentligen inte. Det kinesiska nyåret är en period när den kinesiska ekonomin går med lite lägre fart än annars och det har svenska – och andra – företag tagit med beräkningen.

Enligt Fredrik Sidahl, vd för branschorganisationen FKG som är leverantörer till fordonsindustrin, finns dock exempel på företag som drabbats av att betalningsströmmarna inte riktigt fungerar. De kinesiska motparterna kan inte klarmarkera fakturor för att de inte är på jobbet.

5. När kan man se följderna?

Troligen inom en till två veckor. Enligt Sidahl kommer då bristen på komponenter

till fordonsindustrin att bli märkbar.

Leveranserna fungerar ju inte som de ska. Även inom Kina är det störningar på vägen till utskeppningshamnarna på grund av isolering och restriktioner för transporter. Men det är flera branscher som kommer att märka av virusets ekonomiska effekter om inte utbrottet hejdas inom en snar framtid. Dit hör bland annat klädbranschen, telekom- och elektronikbranscherna.

Det här kan leda till att företag får slå ner på takten i produktionen, kanske införa tillfälligt kortare arbetstid.

6. Har de som gör prognoser över den ekonomiska utvecklingen i Sverige tagit med coronaviruset i sina prognoser?

Nej, inte än. Konjunkturinstitutet, storbankerna och de stora näringslivsorganisationerna vill avvakta mer information först. Robert Bergqvist,

chefsekonom på SEB, vill till exempel invänta storföretagens rapporter för första kvartalet innan han vågar sig på en uppskattning av vad viruset kan betyda för näringslivet och svensk ekonomi.

Om en vecka kommer dessutom PMI, inköpschefsindex för industrin. Då, möjligen, får vi ett svar på hur i varje fall dessa chefer bedömer coronavirusets effekter på ekonomin.

7. Vad gör regeringen – kan den hjälpa företagen?

På fredag ska näringsminister Ibrahim Baylan (S) och utrikeshandelsminister Anna Hallberg (S) träffa en rad branschorganisationer för att höra från dem hur företagen påverkas av viruset. Ministrarna kommer också att få höra att det brådskar med att införa en lag om korttidsarbete, där kostnaderna för tillfälligt kortare arbetstid fördelas mellan

staten, företagen och de anställda. Sådana system finns i flera europeiska länder, bland annat Tyskland och Finland. Vitsen med korttidsarbete är att företagen då slipper säga upp folk – eller åtminstone färre än de skulle tvingas att göra annars – på grund av en tillfällig svacka.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se

”Min exmans sambo gör att barnen inte vill vara hos honom”

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Barnen har berättat att pappas sambo ignorerar dem, och att de mest sitter på sina rum när de är där. Det äldsta barnet har nu valt att bo heltid hos sin mamma. Hur ska hon få exmannen att förstå att hans relation till barnen tynar bort?

Fråga:

Jag och barnens pappa har varit skilda i tio år och våra barn är nu i tonåren. Jag har efter skilsmässan valt att bo ensam medan barnens pappa ganska omgående träffade en ny kärlek som han flyttade in till. Och detsamma fick ju våra barn göra varannan vecka.

Under årens lopp har det kommit fram att de två ”biologiska familjerna” lever nästan skilda liv från varandra hos pappan. Hans sambo med sina barn och mina barn med sin pappa. Det förekommer sällan eller aldrig gemensamma roliga aktiviteter.

Men mina barns pappa ställer upp för sambons barn, lagar mat och skämtar, medan sambon ignorerar mina barn som gömmer sig på sina rum och drar sig för att röra sig i resten av huset eller att ta ett mellanmål.

När mitt äldsta barn började må dåligt på grund av skolan (men också av förhållandena hos pappa skulle det visa sig), så började vidden av detta gå upp för mig.

Numera bor vårt äldsta barn alltid hos mig och träffar sin pappa ytterst sällan. Jag ordnade medlingssamtal mellan barnet och pappan för att ändå kanske kunna laga deras relation. Pappans sambo tog mycket illa vid sig när barnet valde att bo hos mig på heltid.

Nu upprepar sig mönstret med ett yngre syskon, som gråter sig till sömns i min säng och sörjer sin relation till sin pappa. Hen vill så gärna berätta hur hen mår och känner men vill inte såra sin pappa. Det gör så ont i mig när jag ser hur hen anstränger sig och stålsätter sig när hen ska åka dit. Jag har erbjudit mig att prata med deras pappa men barnen vill inte det.

När situationen blev känd, för flera år sedan, så pratade jag med pappan vid ett flertal tillfällen. Jag försökte närma mig försiktigt och föreslå gemensamma aktiviteter så att barnen också kunde få positiv kontakt med den andra halvan som bor i huset. Pappans svar blev så att de gett upp sådana försök eftersom barnen aldrig ville göra samma saker.

Han tror att äldsta barnet kommer att återuppta deras relation när hen blir äldre. Det gör så ont i mig som mamma att se mina barns relation till sin pappa tyna bort och hur ledsna de är över det.

Vad kan jag göra? Hur ska jag få deras pappa att förstå att hans relation med barnen blir lidande på grund av hans sambos beteende?

Bakbunden mamma

Svar:

Ett extremt irriterande faktum när man skaffat barn med någon som inte funkar helt hundra är att man inte bara själv måste kavla upp ärmarna och göra allt. Man ska dessutom ge barnen stöd och buffra runt deras besvikelser. Allt givetvis utan baktalande i en perfekt balans av lojalitet med båda parter. En extremt jobbig föräldraroll om du frågar mig. Som bäddad för likblekt kränka eftertankar om det enfaldiga i att låta känslorna styra valet av fortplantningspartner. Så lågt sjunker nu tack och lov inte du. I stället verkar du hantera ditt kompensatoriska föräldrauppdrag med stor klokskap. Det ska du ha kredd och respekt för. Men trots respekten vill jag inte bistå dig med några råd om hur du ska påverka ditt ex. Inga råd om att få honom till någonting över huvud taget faktiskt. För – upp med handen den som inte håller

med – att försöka förändra någon som inte bitt om det slukar väl energi som antimateria? Och alldeles särskilt dödfödd brukar sådan påverkan vara efter en skilsmässa.

Det gör mig förstås glad att höra hur fint du stöttar ditt ex. Tyvärr rör dock inte ens dina varma ambitioner på min kallhamrade människosyn. För jag tycker att din strategi verkar sjunga på sista versen. Kontakten med äldsta barnet torkar ut trots medlingen och barnens ”olika intressen” omöjliggör gemensamma aktiviteter. För mig lurar en oförmåga här som inga hjälpinsatser i världen kan rå på. För att motivera dig till något nytt vill jag introducera dig för termen desillusionering. Jag tror att det var bilden av hur ditt ex står vid spisen och skämtar med sambons ungar som fick det ordet att dyka upp i min skalle. Det liksom skriker

tafatthet att, på det sluttande plan som utgör hans familjeliv, ändå hålla humöret uppe och bonda med den som råkar stå bredvid. Som att leta efter nycklarna där det lyser fast man tappat dem någon annanstans. Han hoppas att kontakten med äldsta barnet "ska ordna sig" när hen blir äldre och till dess, ja, avvaktar han. Jag tror att det skulle göra er gott att se den här oförmågan med lite klarare ögon. Desillusionera är ett ganska svårt ord som, åtminstone förr, användes för att beskriva en process i psykoterapi. Kärnan är att sluta hoppas på sådant som aldrig kommer och i stället rikta blicken mot det man faktiskt har. Illusionen som ska släppas kan till exempel vara att man genom att kämpa, förändra eller anpassa sig kan få någon annan att förändras. Självklart gör det ont att inse att det man önskar är kört, för sent och bygones. Men orkar vi så

finns, bortom den smärtan, en större acceptans av den mänskliga bristfälligheten. Bakbundna händer som blir fria igen.

Här invänder nu vän av ordning att ditt brev handlade om hans sambo. Fine, jag såg det. Men jag tänker ändå att det här handlar om hans oförmåga och inte om henne. Att hon är så central för hans föräldraskap att han låter henne stå i vägen för sin relation till döttrarna är faktiskt symtomatiskt. Män har de facto sämre stöd omkring sig som föräldrar (japp, forskningen visar) och jag tänker att han liksom inte kan välja bort eller ens justera relationen till henne. Just eftersom relationer inte verkar vara hans mest självklara kopp te.

Och jag vet att alla män är olika och att det här verkligen inte är någon ursäkt, och jag menar förstås inte att du ska förmedla till

dina döttrar att det är synd om pappa som är så sopig på att stå upp för dem. Jag menar bara att det kanske är så här och att det är sorgligt men att det är enklare att leva med sorgligheter när man förstår dem.

Dessutom delar han antagligen sin vita fläck i hjärnans

relationskompetenscentrum med en betydande del av Sveriges befolkning.

Människor som ändå gör nytta genom att till exempel reparera tåg, sälja skor, bygga 5G-stationer eller något annat som vi som peakar just i relationskompetens kan ha svårare för. Och faktiskt tror jag att även de människorna potentiellt kan göra nytta som föräldrar. Särskilt i familjer som din, där barnen redan har en lyhörd förälder.

Att köpa eller åtminstone betala saker, boka tandläkartider och skrika tips och goda råd på basketmatcher är ju också

kärlek. Bortom sin besvikelse kan dina tonåringar alltså kanske ha glädje av sin pappa på något annat sätt. Och så småningom släppa föreställningen om att de sårar honom genom att stå upp för sina egna behov. Se där ytterligare något han kan ge dem – träning i förmågan att vara tydliga.

Så trots min djupt rotade övertygelse om att barn generellt behöver båda sina föräldrar och vikten av att bygga tajta föräldrateam så ger jag dig ändå rådet att backa och lägga ner. Koncentrera dig på ditt eget föräldraskap i stället för att försöka laga deras. Kanske leder det till att barnen bara kommer att bo med dig och att deras rännilar av relationer till pappan torkar ut. Men det verkar ändå hända.

Slipper dina händer vara bakbundna tror jag de kan lyfta barnen hur högt som helst. Även som mamma får man faktiskt ge upp.

Malin Bergström

Malin Bergström

Regionen tillsätter särskild grupp för att stötta Södersjukhu- set

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

**Region Stockholm har tillsatt en
särskild grupp som ska stötta
Södersjukhuset. Sjukhusets
akutmottagning har varit mycket**

**pressad på grund av brist på
vårdplatser och personal och tvingades
i söndags gå upp i stabsläge. Gruppen
leds av regiondirektören.**

Region Stockholm har tillsatt central
grupp under ledning av regiondirektören
som ska arbeta aktivt med särskilt fokus
på Södersjukhuset. Målet är att för att
hitta metoder för att förbättra för
multisjuka patienter, och att öka
genomströmningen på akutmottagningen.
Gruppen ska bistå Södersjukhuset på kort
och lång sikt.

– Konkret ska vi se till att få till flöden i
sjukvårdssystemet, så att vi kan underlätta
för patienten, hur vi kan samverka inte
minst kring de multisjuka, säger Carina
Lundberg Udelepp.

Det handlar bland annat om att den
centrala gruppen – där även regionens
direktörer för hälso- och sjukvården, Sös

vd Mikael Runsiö och Stockholms stad finns representerade – ska få kontakterna mellan vårdgivare och privata aktörer att flyta bättre, så att patienterna snabbare ska kunna läggas in, och även skrivas ut. Hur ser förtroendet ut för sjukhusledningen?

– Jag har tillsatt gruppen som ett stöd för Sös och för de andra sjukhusen, för att jag ser att det finns behov av samordning på en övergripande nivå. Jag har fullt förtroende för att ledningen och medarbetarna på Sös gör sitt bästa för att lösa situationen.

Södersjukhuset är hårt pressat av ett stort sparbeting och har även har varslat personal. Anställda har larmat om stora patientsäkerhetsbrister. Natten till lördag respektive söndag väntade ett 30-tal patienter på akuten på att få vårdplats.

Regiondirektören kan inte säga om tillsättandet av den centrala gruppen också innebär ett ekonomiskt tillskott. Hon säger också att det är upp till sjukhusledningen att besluta om varslen ska ligga kvar.

– Jag har bestämt att vi ska bilda den här gruppen. Jag kan inte säga att vi ska tillskjuta resurser eller fler personalkategorier och så vidare.

I söndags fattade ledningen för Sös beslut om stabsläge på grund av vårdplatsbrist. Södersjukhusets vd Mikael Runsiö har tidigare sagt till DN att beslutet fattades efter flera dagar av ett mycket ansträngt läge, och att det borde ha fattats tidigare. Enligt sjukhuset har personalbrist bidragit till situationen, och sjukhuset har ett minskat antal vårdplatser sedan årsskiftet. Men det är patientflöden snarare än vårdplatser, som är regionledningens fokus.

– Vårdplatser har vi mer eller mindre behov av. Alla som kommer in på en akutmottagning behöver inte läggas in. Men om man behöver få en plats på geriatriken eller på ASIH ska de relationerna fungera snabbt, tydligt och enkelt.

De problem som Södersjukhuset kämpar med är inte unika. Region Stockholm strukturerar om och vården ska i mindre utsträckning utföras på sjukhus och att patienterna snabbt ska flyttas till rätt vårdnivå.

Men de många vårdgivarna i de privata vårdvalen har gjort systemet mer komplext, skriver regionsrevisorerna i en kritisk rapport och vårdplatsbristen gör att det inte flyter. Det är svårt för patienterna att hitta rätt, vilket leder onödiga inläggningar på akutsjukhus och att

inlagda patienter fastnar på sjukhusen även när de vårdats klart.

– Det är inte Södersjukhusets fel att det stoppas upp där – för systemet hänger inte ihop och resurserna finns inte hos alla privata vårdgivare. Vi ser tyvärr inte att det kommer att lösa sig de närmaste åren, säger Hans-Erik Salomonsson (S), ordförande i den revisionsgrupp som skrivit rapporten.

– Jag har läst revisorernas rapport. Det är ett skäl att vi måste ta krafttag för mer samverkan i systemet, för att underlätta om hur och var man kan söka vård, säger Carina Lundberg Udelepp.

Hur länge ska krisgruppen fungera?

– Åtminstone en bit efter sommaren. Det är viktigt att vi ser vad som händer idag och vad som händer efter att Sös nya akutmottagning öppnar i maj.

Akil Awad, ST-läkare på Sös och initiativtagare till Sjukvårdsuppropet, är kluven till regionens initiativ.

– Självfallet är det bra att satsa på de multisjuka, men innehållet är väldigt oklart, och jag tycker att det är fel att lägga så stort fokus på Sös – liknande problem finns på flera sjukhus, säger han och efterfrågar mer radikala tag.

– Man måste omedelbart stoppa omställningen som flyttar resurser från de enheter som tar hand om patienterna med störst vårdbehov – akutsjukhusen och vårdcentralerna – till enheter som tar hand om friskare patienter, säger Akil Awad.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se

En vårdplats är en plats i slutenvård, som är bemannad och utrustad så att kraven på patientsäkerhet och arbetsmiljö är uppfyllda. Vårdplatsbrist innebär att det saknas personal att bemanna vårdplatser, oftast sjuksköterskor, och alltså inte att det råder brist på sjukhussängar.

Sös anmäls för bristande arbetsmiljö

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Nu anmäler personalen Södersjukhuset till Arbetsmiljöverket för bristande arbetsmiljö. DN:s kartläggning visar att Södersjukhuset utlyst fem stabslägen de senaste tre åren på grund av personalbrist.

– Vi skulle kunna utlösa stabsläge nästan varje helg, säger Clara Strömberg, överläkare på Sös-akuten.

Personalen på Södersjukhuset lämnade på tisdagseftermiddagen in en så kallad 6:6 a-anmälan till Arbetsmiljöverket som är en

begäran om att arbetsgivaren vidtar arbetsmiljöåtgärder. Anmälan innehåller även personalens beskrivning av den kaotiska situationen på akutmottagningen under helgen som tvingade sjukhuset i stabsläge.

Överläkaren Clara Strömberg är huvudskyddsombud för Saco och arbetade som ansvarig ledningsläkare under helgen.

– När jag kom på söndagsmorgonen ville personalen gå hem. Redan då kontaktade jag Arbetsmiljöverket för ett eventuellt skyddsstopp eftersom jag upplevde att det fanns risk för personalens hälsa, säger Clara Strömberg, som även är ordförande i läkarföreningen på Södersjukhuset.

Personalens larm fick ledningen att senare under dagen utlösa stabsläge, vilket bland annat innebär att personal beordrades in och beredskapen skärptes. Facket

uppmanade samtidigt personalen att skriva ned hur de mådde just då.

Arbetsmiljöverket ska nu utreda arbetssituationen och vid behov utfärda vite eller införa akut skyddsstopp om det finns risk för personalens hälsa. Facket tror inte att de akuta åtgärder som Södersjukhusets ledning nu inför, eller regionens krisgrupp räcker för att lösa problem.

– Nya lokaler löser inte problemet, vi har ju fortfarande inte personal att bemanna dem med. Vår beredskapsplan fungerar inte, för det finns ingen personal att ringa in. Besparingskrav sätter stopp för både bemanningsföretag och timanställda, säger Clara Strömberg.

De politiskt ansvariga regionråden hävdar att det inte handlar om resursbrist och att problemet kunde ha lösts genom att slussa

äldre patienter till geriatriken på Huddinge som hade lediga platser.

– Att lägga ansvaret på de som arbetar på akuten att hitta platser i geriatriken i kommunerna är befängt. Vi hade distriktssköterskor som ordnade platser tidigare, men de är indragna i sparbetinget, säger hon.

Stabsläget på Södersjukhuset var det femte på bara tre år då sjukhuset tvingades upp i stab av bemanningsskäl. ST-läkaren Hani Rafiq är skyddsombud på akutmottagningen och mycket bekymrad över situationen.

– Alla våra stabslägen de senaste åren har berott på vårdplatser. Om vi behöver gå upp i stabsläge på grund av vårdplatsbrist, vad händer då om vi får en kraftig influensa eller ett större virus likt Corona, säger Hani Rafiq.

DN:s kartläggning visar att antalet stabslägen på akutsjukhusen på grund av vårdplatsbrist ökat de senaste åren. Södertälje sjukhus tvingades till stabsläge tre gånger förra året på grund av vårdplatsbrist. Stabslägena inträffade i januari, juni och augusti och varade ungefär ett dygn.

– Det första handlade om calicivirus som kräver att patienter måste ligga i egna rum. De andra två handlade om stort patientinflöde. Det är ofta kopplat till semestertider och jul-nyår då vi drar ned på vårdplatser, säger Yvonne Hejdenberg, kommunikationschef.

Helgens stabsläge på Södersjukhuset påverkade inte situationen på akuten i Södertälje. Däremot ökade trycket på akuten i Södertälje under Karolinskas stabsläge på grund av it-problem i januari.

– När Karolinska styrde om sina ambulanser, då kom det fler patienter hit, men inte så att vi själva behövde gå i stabsläge. Det är så vi hjälps åt i regionen, när någon har det svårt kliver vi andra in, säger Yvonne Hejdenberg.

Danderyds sjukhus har haft fyra till fem stabslägen varje år men inget handlade om personalbrist. De flesta allvarliga händelserna är relaterade till it-problem, vilket även gäller Karolinska universitetssjukhuset. Capio S:t Görans har inte haft några stabslägen alls de senaste tre åren.

Finanslandstingsrådet Irene Svenonius (M) är bekymrad över stabsläget.

– Det är oerhört allvarligt att det har hänt igen och det behövs vidtas en mängd åtgärder för att förhindra en sådan här situation. Det är inte hållbart varken för

patienter eller personal, säger Irene Svenonius.

Hon hävdar dock att stabslägen även för vårdplatsbrist är en larmklocka som kan krävas för att upprätthålla patientsäkerheten.

– Stabslägen handlar om att kraftsamla för att lösa en uppgift, det ska man utlysa när det behövs. Men vi vill naturligtvis undvika stabslägen genom att ha en planering för att kunna bedriva verksamheten tryggt och metodiskt.

Vad händer om det nya Coronaviruset drabbar Stockholm om sjukhusen redan är i stabsläge?

– Om en stor Coronaepidemi skulle bryta ut i Stockholm ändras hela vårdens logik. Vi har en rigorös planering och god beredskap för Corona på Huddinge sjukhus.

Enligt finansregionrådet handlade krisen inte denna gång bara om personalresurser.

– Våra sjukhus behöver mellan 150 och 200 fler vårdplatser. Men det fanns vårdplatser bara tio minuter bort som hade kunnat förhindra situationen.

Sabbatsberg och Huddinge hade lediga geriatrikplatser.

Kommer du att skjuta till mer pengar till Södersjukhuset?

– Sjukhuset har en budget för att rekrytera fler sjuksköterskor, men det är inte en ekonomisk fråga, de har svårt att rekrytera sjuksköterskor. Jag gör bedömningen att de ska klara sin verksamhet och sin budget utan att behöva varsla.

Enligt finanslandstingsrådet ska hälso- och sjukvårdsnämnden under april se över vilka delar av verksamheten i region Stockholm som ska få del av det extra regeringstillskottet på 500 miljoner.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se

Dela

Polisen dröjde två timmar efter larm

ONSDAG 26 FEBRUARI 2020

Polisen larmades om skrik och att en kökskniv kastades ut genom fönstret – men kom först två timmar senare. Då hade kvinnan i 50-årsåldern hunnit dö av sina skador sedan hon blev knivhuggen i sin lägenhet i Skanstull. Åklagaren har nu lagt ner förundersökningen om misstänkt tjänstefel.

Polisen anmälde sig själv efter händelsen i Skanstull i augusti förra året när en kvinna i 50-årsåldern dog av att ha blivit

knivhuggen i sin lägenhet. Först drygt två timmar efter larmet kom en patrull till platsen. Ärendet om misstänkt tjänstefel har utretts vid Särskilda åklagarkammaren.

Nu kommer beskedet att utredningen utredningen läggs ner. Det berättar chefsåklagare Henrik Rasmusson vid Särskilda åklagarkammaren för DN.

– Jag tog ett beslut i fredags.

Förundersökningen är numera nerlagd, säger han.

Det går inte att visa att det har skett något lagbrott i samband med hanteringen av ärendet, berättar han.

– Vi har hållit förhör med flera personer som arbetar på polisens regionledningscentral. Vi har hållit förhör med personer i olika led av beslutandeprocessen, säger han.

De olika leden innefattar en operatör, en områdesansvarig operatör, ett led med befäl vid polisens regionledningscentral och till slut ett vakthavande stationsbefäl.

Larmet bedömdes enligt Henrik

Rasmussons genomgång som ett prio 2-ärende, som ska åtgärdas skyndsamt.

Enligt åklagarens beslut innebär detta att målsättningen ”i ett sådant ärende är att polis ska beordras till platsen inom 20 minuter.” Denna bedömning gjordes av båda de första två leden, berättar han vidare.

Situationen för polisen vid det aktuella tillfället var krävande eftersom flera händelser som krävde polisresurser inträffade ungefär samtidigt.

– Jag kan konstatera att det var ett ganska tungt belastat arbetspass och att det var ett par större resurskrävande pågående

aktiviteter inom polisen vid det här tillfället, säger Henrik Rasmusson. I beslutet står också att det "inte har framkommit att någon bestämmelse i lag eller författning överträtts" och att det sammantaget saknas anledning att anta att brott har begåtts.

Det var klockan 12.57 på onsdagen den 21 augusti förra året som larmet kom in till polisen. Ett vittne berättade då om att hon hade hört ångestfyllda skrik från en lägenhet som vetter mot samma innergård. Hon beskrev också hur en större kökskniv verkar kastas ut från lägenheten.

– Jag hörde skrik. Jag bor i ett annat hus, men vi har samma innergård. Jag satt inne och hörde de värsta skrik som jag någonsin har hört. Det var väldigt panikartat. Det kom verkligen från tårna.

Det var jättehemskt, sade berättade vittnet för DN kort efter händelsen.

Sedan upphörde skriken. Först drygt två timmar senare kom polis och ambulans till platsen. Då hittade man snart Monica, en kvinna i 50-årsåldern som bor i lägenheten, död i ett av rummen. Hennes sambo, en man i 60-årsåldern, hittades också död i ett annat rum. Så här navigerar du i Dagens Nyheter.

???????

, greps senare misstänkt för att ha mördat henne.

Dagen efter stod det klart att polisen hade anmält sig själva efter händelsen.

Misstanken var eventuellt tjänstefel eftersom det dröjde till 15.30-tiden – alltså drygt två timmar – från det att larmet kom till larmcentralen tills en patrull var på den aktuella platsen.

Adam Svensson
adam.svensson@dn.se

Lagen är felet, inte samebyn

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Utfallet i Girjasmålet var olyckligt. Domen har av somliga sammanfattats som att den gäller samers rätt till den mark som de levtt på och brukat sedan urminnes tider.

Andra kallar det särrättigheter för en etnisk grupp.

Men i själva verket handlar tvisten snarare om särskilda privilegier för en liten grupp renägande samer i den ekonomiska förening som heter Girjas.

Denna grupp har nu getts makt över en stor bit land, och kommer där att kunna sälja rätten till jakt och fiske. Alla andra, inklusive samer som inte ingår i just denna

sameby, är numera alltså utlämnade till samebyns välvilja.

Om fler samebyar följer i dess fotspår och också börjar göra juridiskt anspråk på mark så kan det i slutänden innebära att de tillsammans förfogar över uppemot halva Sveriges yta. Inte undra på att målet väckt uppståndelse.

Inget av detta rättfärdigar dock den våg av besinningslöst hat som nu har blossat upp mot Girjassamerna.

Samebyn berättar om hur vissa i bygden förklarat krig mot dem. I söndags hittade de ett flertal renar skjutna, dödade. Det syntes att åtminstone en av renarna hade lidit mycket, den hade förblött långsamt i snön.

”Det handlar om sättet det är gjort på och tanken bakom, att de ger sig på försvarslösa djur som liksom symboliserar oss. Det är så ynkligt att det inte finns på

kartan”, säger samebyns ordförande, Matti Blind-Berg.

Det är förstås inte som det ska i huvudet på dem som betar sig så här, mot djur, mot medmänniskor. Problemet är ju heller inte samebyn i sig. Ett oberoende rättsväsende kom fram till beslutet att den skulle ges företräde.

De som vill förhindra den här sortens domar bör därför rikta sin uppmärksamhet mot lagen. Inför den ska alla vara lika.

Lisa Magnusson

lisa.magnusson@dn.se

”Starkt folkligt stöd för rätt till familjeåterförening”

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

DN. DEBATT 20200227

Det finns ett starkt stöd både för rätten till familjeåterförening och för att personer med humanitära skäl ska kunna stanna i Sverige. Det visar en undersökning som vi låtit göra. Vi uppmanar nu den parlamentariska migrationskommittén se bortom kortsiktiga politiska intressen, skriver

företrädare för Svenska kyrkan, Rädda barnen och Röda korset.

”Under århundradena har vi långsamt erövrat en humanism i vårt land. Ibland är den skymd, ibland djupt nedgrävd. Men den finns där som en guldreserv.”

Dessa ord kommer från författaren Kerstin Ekman. Sverige har genom historien visat att det finns en stark medmänsklighet och vilja att hjälpa utsatta människor, oavsett var de råkar vara födda. I år är det 75 år sedan överlevare från Förintelsen fick komma till Sverige med Röda korsets vita bussar vid andra världskrigets slut.

Politiska flyktingar från Chile på 70-talet och människor på flykt från Balkankriget på 90-talet har fått en möjlighet att bygga sin framtid i Sverige. Sverige ses som en humanitär förebild på många håll i världen, inte minst tack vare vårt

långvariga arbete med biståndsverksamhet.

Vi som skriver den här artikeln ser varje dag att denna medmänsklighet i allra högsta grad lever också i dag. Tusentals frivilliga från våra organisationer jobbar på gräsrotsnivå för att hjälpa samhällets mest utsatta. Det ordnas språkkaféer för nyanlända, boendelösningar för människor som saknar tak över huvudet och det samlas in stora summor pengar för att hjälpa människor i nöd ute i världen. Vi ser också hur olika lagar och politiska beslut påverkar människor på ett högst konkret sätt i deras vardag. Vi möter dagligen människor som kämpar för att lära sig svenska, utbilda sig och så småningom få ett jobb. Civilsamhället kan göra mycket, men i slutändan är det våra politiska beslutsfattare som sätter ramarna vi har att arbeta inom.

Våra erfarenheter säger oss att familjen är det mest centrala för de allra flesta. Att som förälder tvingas leva åtskild från sina barn skapar en stark oro som gör det svårt att finna en meningsfull tillvaro och planera för framtiden. De hårdare regler för familjeåterförening som införts i Sverige med den tillfälliga utlänningslagen har orsakat ett stort lidande för många familjer samtidigt som det också har försvårat integrationen av de som är här. Det är svårt att lära sig ett nytt språk och utbilda sig om man tvingas leva utan sina barn.

Vi ser också hur den tillfälliga lagen har drabbat barn särskilt hårt. Tidigare fanns en möjlighet för barn med humanitära skäl, exempelvis svårt sjuka, att få stanna i Sverige. Det fanns också möjlighet för barn som vistats en längre period och rotat sig i det svenska samhället att få stanna.

Denna humanitära grund stramades åt kraftigt med den tillfälliga lagen, med följderna att barn som kanske för första gången fått hopp om livet i stället tvingas leva i rädsla för att bli utvisade. Vi har svårt att se hur denna begränsning är förenlig med FN:s barnkonvention. Just nu pågår samtal mellan samtliga riksdagspartier om framtidens migrationslagstiftning i en parlamentarisk kommitté. Vi har låtit undersökningsföretaget Novus fråga den svenska allmänheten hur man ställer sig till tre centrala frågor som kommittén diskuterar. Resultatet visar att det finns ett starkt stöd både för rätten till familjeåterförening och för att personer med humanitära skäl ska kunna stanna i Sverige: 73 procent instämmer (helt eller delvis) i att barn som vistats flera år i Sverige och lärt sig svenska språket ska ha en

möjlighet att stanna i Sverige. 13 procent tar avstånd från det (helt eller delvis). 62 procent instämmer (helt eller delvis) i att personer med humanitära skäl, till exempel svårt sjuka barn eller vuxna, ska ha möjlighet att stanna i Sverige. 19 procent tar avstånd från det (helt eller delvis).

59 procent instämmer (helt eller delvis) i att barn och föräldrar på flykt som splittrats ska ha en möjlighet att återförenas i Sverige. 23 procent tar avstånd från det (helt eller delvis).

Det finns en majoritet för dessa uppfattningar i samtliga inkomstgrupper och i städer såväl som på landsbygden. Den humanitära guldreserven i Sverige tycks vara intakt, men i den politiska debatten låter det ofta annorlunda. Sedan 2015 har politiken kännetecknats av ett stort antal förändringar som genomförts i

syfte att åstadkomma snabba effekter för att minska antalet asylsökande, utan att man hunnit titta på de humanitära såväl som de samhälleliga konsekvenserna. På senare tid har olika förslag presenterats som på olika sätt syftar till att minska antalet personer som söker sig till Sverige, utan att man tagit hänsyn till effekterna för den enskilde eller för samhället i stort. Konsekvenserna av den tillfälliga lagen har varit mycket negativa både för människors psykiska välmående och för deras möjligheter att integreras i samhället. Men effekterna har också varit förödande för tilltron till rättssystemet i stort. Om den parlamentariska kommittén tar fram en ny lagstiftning där familjer fortsättningsvis tvingas leva splittrade eller där barnets bästa inte prioriteras tydligare ser vi en överhängande risk både att människor far illa och att tilltron till

rättssystemet kommer fortsätta skadas. En sådan lagstiftning kommer inte att vinna respekt hos svenska folket. Risken är stor att systemet kommer behöva fortsätta lappas och lagas under kommande år. Vi uppmanar den parlamentariska migrationskommittén och samtliga riksdagspartier att lyfta blicken och värna Sveriges humanitära grundsyn. Vi anser att:

Rätten till familjeåterförening måste säkerställas, både för flyktingar och för alternativt skyddsbehövande. Man ska inte tillämpa försörjningskrav som i praktiken omöjliggör familjeåterförening.

Återinför bestämmelsen om att uppehållstillstånd kan beviljas om det föreligger synnerligen ömmande omständigheter, eller särskilt ömmande omständigheter för barn.

Sverige behöver nu en human, rättssäker och långsiktigt hållbar migrationslagstiftning som låter familjer leva tillsammans och som med tydlighet värnar barnets rättigheter. Majoriteten av Sveriges befolkning verkar tycka likadant.

Helén Ottosson Lovén, generalsekreterare
Svenska kyrkan

Helena Thybell, generalsekreterare Rädda barnen
Martin Ärnlov, generalsekreterare Svenska röda

Så förbereder sig Sahlgrenska för fler fall

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

**Andningsskydd, heltäckande förkläden
och specialtränad personal.**

**Sahlgrenska's infektionsklinik på Östra
sjukhuset var väl förberedd när det nya
fallet av coronasmitta upptäcktes i
Göteborg i går kväll.**

**– Vi är mentalt förberedda för detta,
säger Lars-Magnus Andersson,
verksamhetschef.**

I takt med att fler bekräftade fall av det nya coronaviruset dyker upp riktas ökat fokus mot Sveriges beredskap.

Regeringen bedömer att sjukvården är väl förberedd inför ett eventuellt utbrott i större skala. På Sahlgrenska's infektionsklinik på Östra sjukhuset gör man samma bedömning.

– Vi har beredskap och träning att ta hand om smittan, redan från början. Alla som jobbar här kan hantera en sådan situation samt utrustningen som används för att behandla patienter med misstänkt smitta, säger Lars-Magnus Andersson, verksamhetschef.

I en verklighet där det nya coronaviruset utvecklas till en pandemi kommer erfarenheten från vård av misstänkt smittade personer i mers-utbrottet för några år sedan att betyda mycket, säger Lars-Magnus Andersson.

– Ska man ta hand om de smittade enligt regelverket ställer det höga krav på rutiner och utrustning. Vanan efter misstänkta mers-fall är viktig och en del av vår personal har tränats extra med anledning av coronaviruset.

För att vårda patienter med det nya coronaviruset, som orsakar sjukdomen covid-19, behövs bland annat andningsskydd och stänkskydd med visir.

– Man har också ett heltäckande förkläde med långa armar samt handskar.

Andningsskydd är ju sådant vi använder varje dag på infektionskliniken eftersom vi vårdar patienter för luftburen smitta som tuberkulos och har därför den utrustningen på plats redan.

Var misstänkta fall ska vårdas bedömer infektionskliniken i samråd med smittskyddsläkaren. På kliniken finns

lokaler för vård enligt konstens alla regler, säger Lars-Magnus Andersson.

– Vi tar in patienterna utifrån och från insidan har man en sluss. I själva vårdrummet är det negativt lufttryck, för att kunna hantera och vårda patienter med luftburen smitta. Alla infektionskliniker har detta.

Debatten om platsbristen på svenska sjukhus och det nya coronavirusets utbredning ska hållas isär, menar Lars-Magnus Andersson. Samtidigt tonar han inte ned allvaret i ett eventuellt utbrott i Sverige.

– Just nu är vi inte oroliga. Vi har en epidemiplan för hur man ska göra, men om man tänker sig in i hur man hade det i Wuhan så är det klart att stiger antalet sjuka som behöver syrgas och omvårdnad i tio dagar och många blir jättesjuka så kan det bli problem. Om alla blir sjuka

samtidigt i Göteborg eller Sverige så överskrids ju kliniken och sjukvårdens kapacitet.

Lars-Magnus Andersson uppger att man varje vecka har testat personer för eventuell coronasmitta. Även denna vecka testas flera personer.

– Jag kan inte säga exakt hur många men vi testar flera patienter i veckan. Från början gjordes testanalysen bara på Folkhälsomyndigheten och i och med transporten kunde det dröja i upp till 12 timmar innan man fick svar. Nu har viruslaboratoriet på Sahlgrenska satt upp metoden så det går lite snabbare.

Jonas Desai

jonas.desai@dn.se

Dela

Smittade mannen sökte själv vård efter Italienresan

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

En man i 30-årsåldern från Göteborg har smittats av nya coronaviruset i samband med en resa till norra Italien. Mannen ringde själv till 1177 efter att ha uppvisat symtom på sjukdomen covid-19.

Nu pågår en smittspårning kring mannens familj och nära kollegor.

– Vi bedömer att vi har goda förutsättningar att kunna identifiera dem som kan ha blivit smittade, säger smittskyddsläkaren Thomas Wahlberg. Mannen i 30-årsåldern är det andra bekräftade fallet i Sverige. Tidigare har en kvinna i Jönköping testats positivt för coronaviruset.

Lars-Magnus Andersson är chef för infektionskliniken på Östra sjukhuset, som är en del av Sahlgrenska universitetssjukhus. Han säger att mannen ringde 1177 för rådgivning när han fick de första symptomen, tre dagar efter sin hemkomst.

– På 1177 är de duktiga på att slussa folk rätt, och i detta fall ansåg de att han borde hänvisas till infektion. Då blev han, och liknande fall, uppringd av oss, säger Andersson.

Om en person som sjukvården misstänker kan ha smittats av nya coronaviruset inte har tillgång till en egen bil, kan denne bli hämtad med ambulans. Men mannen i 30-årsåldern kunde köra själv till sjukhuset för provtagning.

– Provet togs i går. Det tar ungefär tolv timmar att analysera och få svar, så beskedet att det var positivt kom i dag, onsdag, säger Andersson och tillägger att mannen var isolerad i sitt hem i väntan på provsvar.

Sjukhuset kontaktade mannen under dagen och han åkte själv till smittskyddskliniken, där han nu befinner sig för observation. Mannen mår efter omständigheterna bra.

– Förhoppningsvis blir han långsamt bättre. Nu handlar det bara om omvårdnad. På bilder från Kina kan man ju se många som måste få andningshjälp

med syrgas. Men det har inte varit aktuellt i det här fallet, säger Lars-Magnus Andersson.

Sjukhuset vill inte gå ut med exakt var i Italien den sjuke mannen var. De säger dock att han inte var en del av ett större sällskap.

Folkhälsomyndigheten samarbetar med Sahlgrenska universitetssjukhuset och Smittskydd Västra Götaland. De har börjat spåra vilka kontakter den smittade mannen har haft sedan han kom hem från sin resa.

– Vi bedömer att vi har goda förutsättningar att kunna identifiera de som kan ha blivit smittade. Proverna analyseras på virologen på Sahlgrenska. Innan vi fick den möjligheten skickade vi ett antal prover till Folkhälsomyndigheten i Solna, säger Thomas Wahlberg,

smittskyddsläkare på Smittskydd Västra Götaland.

Enligt Wahlberg handlar det om att spåra personer som haft närkontakt med mannen. Alltså personer i hans familj och kanske nära arbetskamrater. Enligt läkarna finns det ingen fara för allmänheten.

– Eftersom vi bara har en smittad som är lindrigt sjuk är läget helt lugnt. Men det är klart att oron runt detta virus stökar en del.

Lars Näslund

lars.naslund@dn.se

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se

Amanda Dahl

Fakta. Det nya coronaviruset i Sverige

I Sverige har uppemot 300 personer testats för nya coronaviruset, uppger Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten.

Sverige har haft två bekräftade fall – en kvinna i Jönköping som i januari besökte det drabbade Wuhanområdet i Kina och en person i Göteborg som varit på resa i norra Italien.

Vårdkapaciteten hålls hemlig av Socialstyrelsen

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Socialstyrelsen hemlighåller hur stor kapacitet vården har att isolera personer som smittats med det nya coronaviruset.

”Vår bedömning baseras på att handlingarna innehåller information som skulle kunna medföra att samhällets säkerhet skulle äventyras om de blev kända”, skriver

Socialstyrelsen i ett beslut när DN försöker ta del av informationen.

Folkhälsomyndigheten bedömer fortfarande risken för en allmän spridning av det nya coronaviruset som låg. Hittills har bara två personer konstaterats smittade av viruset i Sverige. Fallen har inte inneburit någon smittspridning.

Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten har dock kartlagt sjukvårdens beredskap för ett eventuellt utbrott i Sverige. För cirka en månad sedan fick alla 21 regioner i Sverige svara på enkätfrågor med en rad faktafrågor.

DN har begärt att få ta del av denna nationella statistik över isoleringskapacitet och antalet intensivvårdsplatser i isolering – men Socialstyrelsen meddelar nu att uppgifterna omfattas av sekretess.

Till DN säger Taha Alexandersson, ställföreträdande krisberedskapschef vid

Socialstyrelsen, att man fattat beslutet för att säkerställa att känsliga uppgifter inte röjs.

– Jag förstår att det finns ett allmänintresse för siffrorna, men någonstans är det så att vi måste hitta en balans över vad vi kommunicerar ut. Å ena sidan är det jätteintressant information, men samtidigt innebär det också en blottläggning av sårbarheter som kan försvåra en hantering av situationen. DN har även kontaktat alla Sveriges regioner för att få statistik om situationen där. Ett län, Region Jämtland Härjedalen, har hittills offentliggjort sina siffror för DN.

I länet finns ett sjukhus, Östersunds sjukhus. Inom upptagningsområdet finns det cirka 128 000 invånare, med skidturismen kan siffran periodvis fördubblas.

Region Jämtland har sju slussade isoleringsrum med kontrollerat undertryck samt fem vårdplatser och två undersökningsrum på infektionsavdelningen. Utöver detta har man enbart ett rum på intensivvårdsavdelningen som kan användas med både över- och undertryck. Lars Eriksson vid Region Jämtland Härjedalen, säger dock att sjukvården vid ett krisläge skulle kunna dimensionera om resurserna och bedriva intensivvård på "i princip" alla åtta rummen om det behövs: – Allt är möjligt beroende på hur man gör, men grundinställning är att man ska bedriva intensivvård där man är van att göra det. Sedan går förstås saker att flytta, det beror helt på situationen. Ett isoleringsrum där det kan bedrivas intensivvård. Det låter ganska sårbart om

det skulle bli en större spridning i Jämtland?

– Det beror helt på situationen. Vi har en problematik om vi bara har några få smittade patienter som inte kräver intensivvård, en annan om vi har många konstaterade coronafall. Då skulle vi i princip kunna vårda dem på samma rum. Vi jobbar med omfallsplanering för flera olika scenarion där detta är två exempel. Ett problem som emellertid uppstår är var vi lägger de andra patienterna som behöver intensivvård om vi fyller intensiven med coronapatienter. Det är ett problem, säger Lars Eriksson.

I Västernorrlands län hade en avdelning med plats för maximalt fyra patienter, varav en är en intensivvårdplats, enligt SVT Nyheter. Totalt har man två isoleringsrum att tillgå. Även där menar man dock att situationen är hanterbar.

Majoriteten av regionerna har inte svarat på DN:s enkät om deras beredskap inför ett eventuellt utbrott av det nya covid-19. I vissa fall hänvisar till att de inte kan svara på frågorna på grund av Socialstyrelsens beslut att omfatta uppgifterna om isoleringskapacitet och antalet intensivvårdsplatser i isolering med sekretess, trots att Socialstyrelsen uppger att de har möjlighet att göra en egen bedömning.

Region Värmland, Region Örebro, Region Västernorrland, Region Dalarna och Region Jönköpings län som har svarat på DN:s enkät vill inte specificera hur många intensivvårdplatser som finns tillgängliga, men bedömer att de har kapaciteten att hantera ett utbrott av covid-19.

I oktober 2019 drabbades flera regioner av en brist på sjukvårdsutrustning efter att man bytt leverantör av sjukvårdsmaterial,

vilket bland annat ledde till att ett stort antal planerade operationer ställdes in. Region Dalarna och Region Örebro som då var drabbade är inte oroliga att händelsen ska upprepas om ett eventuellt utbrott av covid-19 äger rum.

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se

Amina Manzoor: Vi måste våga lita på våra myndigheter

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Utbrottet av det nya coronaviruset kryper allt närmare och risken för fler fall i Sverige uppskattas vara hög. DN:s medicinreporter Amina Manzoor svarar på frågor om den svenska beredskapen.

1. Myndigheterna säger att beredskapen är god. Ska vi lita på det?

– Ja. Vi måste våga lita på att våra expertmyndigheter gör korrekta bedömningar. I nuläget bedömer Folkhälsomyndigheten risken för ytterligare importfall i Sverige som hög på grund av vårt resande, men risken för allmän smittspridning i samhället är låg. Dessa patienter bör utan problem kunna hanteras av sjukvården, eftersom de flesta inte blir särskilt sjuka och kanske kan vårdas i hemmet. Men det är ett helt nytt virus och det finns inget facit. WHO har uppmanat länder att förbereda sig på många fler fall och jag förutsätter att svenska myndigheter planerar och övar för hur man ska hantera ett sådant läge.

2. I Italien förvärrades smittspridningen av ett sjukhus. Vad talar för att det inte kommer att ske här?

– I Sverige informerar man människor som rest från länder med aktiv smittspridning att kontakta sjukvården via telefon om de får symtom. Då kan de föras till isolering medan de testas. Strategin verkar ha fungerat hittills, men det finns alltid en risk för att någon smittad kan missas och vi har sett att sjukdomen kan spridas snabbt på sjukhus.

3. Ska jag vara orolig?

– Kunskapen om hur sjuk man blir har ökat den sista tiden. Cirka 80 procent av de infekterade har milda symtom, likt en förkylning. I cirka 2 procent är sjukdomen dödlig, men det är mycket högre risk för äldre och personer med andra sjukdomar. Men då många inte blir särskilt sjuka och kanske aldrig testas kan dödligheten vara ännu lägre.

Amina Manzoor

amina.manzoor@dn.se

Elev skickade nakenbild – fick hjälp av BEO att stämma kommunen

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Barn- och elevombudet (BEO) hävdade att en 15-åring blev kränkt för att skolan visade en nakenbild som han hade

skickat till andra elever, för hans föräldrar.

Tingsrätten gör nu en annan bedömning och avslår yrkande om skadestånd.

I november för två år sedan kallade rektorn på en skola i Stockholm till ett möte.

En elev som gick i nian hade skickat en nakenbild på sig själv till en kvinnlig elev som inte hade önskat det. Han ska också ha utsatt andra elever för sexuella trakasserier och kränkande behandling, enligt flera vittnesmål i den utredningen som skolan hade gjort.

Till mötet kom eleven själv, rektor, annan skolpersonal och även elevens föräldrar. Det var nu som ärendet fick en oväntad vändning. När rektorn informerade föräldrar om vad som hade hänt visade han nämligen nakenbilden som eleven

hade skickat till andra elever, innan rektorn gick in på vad skolan och föräldrarna kunde göra för att undvika att liknande saker hände igen.

Några dagar efter mötet skickade föräldrarna ett uppskattande mejl till rektorn där de skriver att ”vi är tacksamma för det respektfulla bemötande vi fått i denna jobbiga stund”.

Men under våren händer något som får dem att ändra sig. Med hjälp av Barn- och elevombudet lämnar de in en stämningsansökan mot Stockholms stad där de kräver 15 000 kronor i skadestånd för att deras son har utsatts för kränkande behandling under mötet.

Målet har pågått under en längre tid med sträng sekretess. På onsdagen kom tingsrätten med sin dom: stämningen ogillas.

Enligt skollagen kan det visserligen anses vara kränkande att visa en nakenbild på en tonåring för hans föräldrar. Men inte om ”åtgärden framstår som befogad med hänsyn till sitt syfte och övriga omständigheter”, skriver domstolen i sitt beslut.

Anklagelserna som riktas mot 15-åringen är så pass allvarliga att det var ”lämpligt att informera vårdnadshavarna om det inträffade”, menar rätten.

Tingsrätten har också tagit hänsyn till att bilden inte visades för att straffa eller skambelägga, utan för att man ville komma tillrätta med 15-åringens beteende mot andra elever. Till skillnad från BEO har tingsrätten tagit hänsyn till hela situationen och inte bara till det som hände på själva mötet.

Är det inte konstigt att driva skadestånd för att bilden har visats för hans föräldrar,

när han själv har skickat den till andra som inte har bett om att få se den?

– Jag kan förstå att det kan vara svårt att sätta sig in i det. Men det vi har tagit fasta på och utrett är situationen på det här mötet. Det är handlingen där vi har bedömt, säger Malin Hedstig som är tf Barn- och elevombud.

DN har tidigare skrivit om den kritik som riktats mot att Barn- och elevombudet driver skadeståndsärenden så hårt att lärare inte vågar ingripa av rädsla för att bli anmälda av elever.

En del av kritiken har handlat om att ni ibland kan uppfattats som en ombudsman för elever som bråkar och kränker andra?

– Vi utgår från den lagstiftning som finns och den praxis som är, säger Malin Hedstig.

Men tingsrätten använder ju samma lagstiftning men kommer fram till en annan tolkning?

– Vi säger precis som tingsrätten att skolan ska utreda och ta in allt som har hänt. Men den utredning som de gör får inte leda till att de utsätter eleven för kränkningar.

Finns det en risk att ni driver elevers ärenden så hårt att lärare och rektorer undviker att gå till botten med känsliga anklagelser av rädsla för att bli anmälda?

– Jag tycker att man ska ta till sig det som tingsrätten skriver, att man inte hade behövt visa upp bilden på mötet, man hade kunnat prata om den i stället, säger Malin Hedstig.

Peter Letmark

peter.letmark@dn.se

Bakgrund. Regeringen utreder BEO efter kritik

I höstas avslöjade DN att det riktats hård kritik mot Barn- och elevombudet även inom den egna myndigheten.

En stor del av kritiken gick ut på att myndigheten driver elevers och föräldrars skadeståndsärenden så hårt att lärare inte vågar ingripa mot bråkiga elever, trots att de har en plikt att göra det.

Kritiken ledde till att regeringen inledde en översyn där Skolinspektionens och BEO:s respektive roller ska ses över.

Översynen kan leda till att myndigheten läggs ned.

Ewa Stenberg: Januariavtalets partier har glömt att göra läxan

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Januariavtalets partier krymper allt mer i väljaropinionen, visar nya DN/Ipsos. Överenskommelsen som skulle ge landet stabilt styre visar allt fler likheter med den kollapsade decemberöverenskommelsen.

Maktambitionen är tydlig – men inte hur Sverige ska förändras.

Underläget för januaripartierna (S, MP, C och L) gentemot M, KD och SD fortsätter att öka. De senare leder med 9,6 procentenheter. Snart är gapet tvåsiffrigt och kriskänslan växer.

Januariavtalet framkallade en lång utandning efter 131 dagar av talmansrundor och vändor. Sverige fick en regering. Ulf Kristersson (M) och Ebba Busch Thor (KD) var besvikna. Men de laddade om. M-ledaren lanserade treårsresan på Moderatstämman i oktober. Mellanvalsperioden skulle användas till att utarbeta realistiska politiska förslag som kan genomföras efter en valseger 2022. Men det blev inte någon mellanvalskänsla. Före jul var arbetsmarknadsministern Eva Nordmark svindlande nära en misstroendeförklaring. Och i årets första

partiledardebatt krävde Kristersson extraval. Politikerna står åter på tå. Väljarna blir allt mer missnöjda med regeringen och avtalet. Det levererar varken lugn i politiken, eller ordning på gator och sjukhus. Handlingsförlamningen under den långa regeringsbildningen är glömd. Däremot minns väljarna troligen Centerledaren Annie Lööfs svek mot utfästelsen att göra Ulf Kristersson till statsminister och Socialdemokraternas svek mot löftet att sätta välfärd före skattesänkningar. Nu ska regeringen Löfven tvärtemot S politik luckra upp anställningsskyddet, avreglera hyresmarknaden och privatisera mer av Arbetsförmedlingen. De ansvariga har haft svårt att förklara varför. Regeringen ville inte strö salt i sår på sina nya vänner i C och L när avtalet ingicks. Stefan Löfven och hans ministrar

var ganska tysta och förklarade inte hur de kunde svälja de liberala reformerna eller vad det skulle leda fram till. I stället hänvisade januaripartierna till att Sverige-demokraterna inte skulle få inflytande. Tanken med den taktfulla tystnaden var att skapa goda relationer mellan januaripartierna, så att samarbetet håller och kan utsträckas till fler områden. Men tystnaden har skapat ett socialdemokratiskt vakuum i den politiska debatten. Vad vill partiet egentligen? Det hela påminner om när decemberöverenskommelsen började erodera. Partierna förankrade och förklarade inte uppgörelsen i partierna eller ute bland väljarna. De borgerliga var nöjda med att Fredrik Reinfeldt talat tydligt om en liknande konstruktion sedan långt före valet.

På samma sätt har ju Stefan Löfven talat om mittensamarbete med C och L sedan 2013.

Men det var naivt att vänta sig att Löfvens och Reinfeldts teoretiska besked skulle mottas med djupgående konsekvensanalyser i väljarkåren.

Politiken de ville föra var ju helt okänd.

Det är först när avtalen slagit igenom som väljarna kan dra sina slutsatser.

Läxan att väljare behöver övertygas och vinnas glömdes bort mellan decemberöverenskommelse och januariavtal. Nu skakar JA av samma orsak som DÖ föll av. När väljarna inte förstår vart partierna vill föra landet politiskt drar de slutsatsen att allt är ett maktspel.

Det finns en del som kan styrka en sådan slutsats. Uppgörelserna motiverades ju inte med att de skulle lösa viktiga

samhällsproblem utan med att SD inte ska få något inflytande.

DÖ och JA tvingade S och MP att svälja beska piller. Partierna fick regera på borgerlig budget 2015 och genomföra liberala reformer denna mandatperiod. S och MP svalde det och regerade vidare.

Moderaternas legitimitet skadades också.

Partiet lät Stefan Löfven styra trots att riksdagsmajoriteten fanns och finns till höger. Det skadar Moderaternas trovärdighet som oppositionsparti.

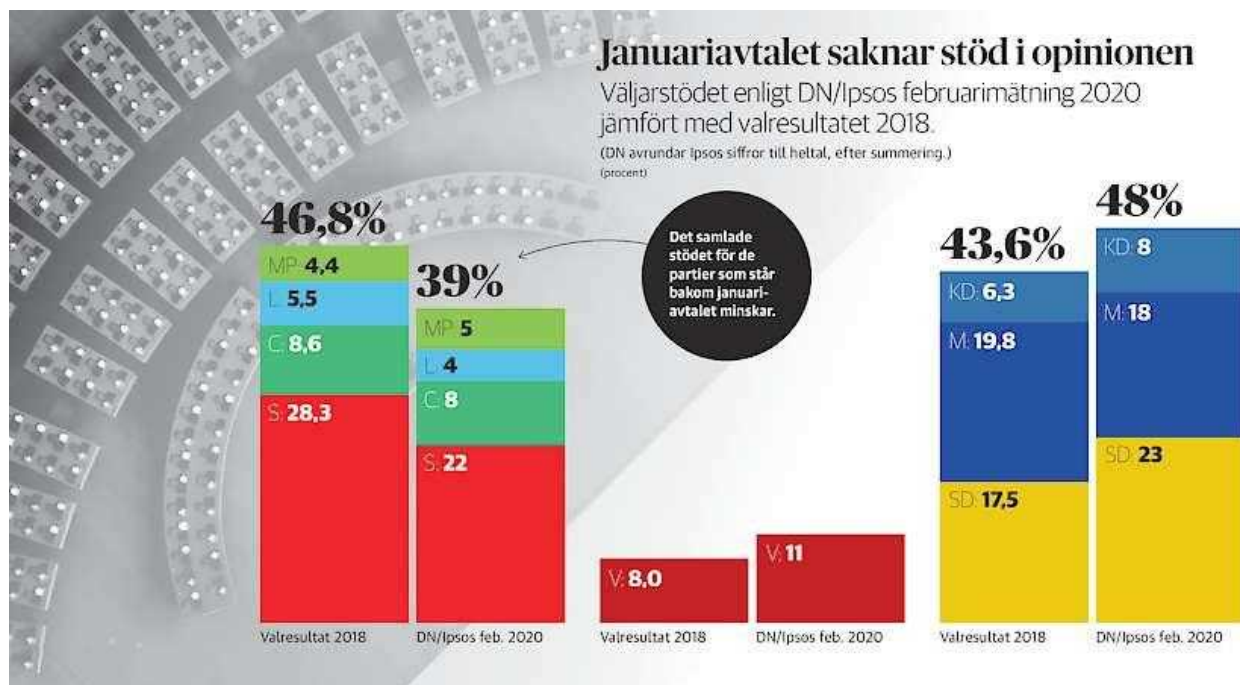
Där Socialdemokraterna framstod som maktfullkomligt verkade Moderaterna som oförmögna att förändra. Nu går båda statsministerpartierna på knäna i opinionen.

Hur ska januaripartierna då lösa krisen?

När Liberalernas Nyamko Sabuni intervjuas i Expressen föreslår hon Socialdemokraterna att börja visa

ledarskap så att folk kan förstå varför de

sådana vänner behöver januarisamarbetet

Så skulle väljarna rösta om det var val idag

Partisympatier i DN/Ipsos februarimätning.
 (procent)

Ipsos har för denna mätning genomfört 1 555 intervjuer (20% via talade telefon, 39% via SMS och 83% via en slumpvalst utvald rekryterad webbpanel) under perioden 11-23 februari 2020.

Gräns: Martin Graden Källa: DN/Ipsos

sitter kvar vid makten.

Ett klokt råd, men lite märkligt att det kommer från ett av samarbetspartierna. När Sabuni tillfrågas om januariavtalet kommer att falla i förtid svarar hon: "Det kan säkert vara så, vad vet jag." Men

inga fiender.

I riksdagen har oppositionen börjat ena sig. De tre partier som Jonas Sjöstedt (V) förr kallade för blå-bruna är nu i samma lag som V i vissa frågor. Men de är mycket långt ifrån ett fungerande regeringsunderlag.

Se där, en tröst för de hårt prövade
januaripartierna.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se

SD, M och KD ökar försprånget

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

**Socialdemokraternas opinionstapp
fortsätter. I DN/Ipsos väljarbarometer
för februari når partiet sin lägsta siffra
hittills. Samtidigt ökar M, KD och SD
försprånget mot partierna i
januariavtalet.**

**– Frågorna på dagordningen slår mot -
Socialdemokraternas svaga sidor,
säger Nicklas Källebring på Ipsos.**

Skillnaden mellan de två största partierna
är nu ytterst liten, 0,3 procentenheter i
DN/Ipsos väljarbarometer för februari.
Enligt Ipsos går det därför inte att avgöra
vilket parti som är störst. Både Social-
demokraterna och Sverigedemokraterna
tappar dock, S till avrundat till 22 procent
och SD till 23 procent.

– SD:s uppgång är bruten men partiet har under senhösten och i början av året etablerat sig på en helt ny nivå. Även om de tappar något så tolkar jag det snarare som att man hamnat på en ny högre nivå där siffrorna rör sig upp och ner lite, säger Nicklas Källebring, opinionsanalytiker på Ipsos.

Även om förändringarna i mätningen inte är statistiskt säkerställda bekräftar den Socialdemokraternas nedåtgående kurva. Partiet ligger nu 6 procentenheter lägre än valresultatet hösten 2018. Februariesiffran utgör den sämsta hittills för Socialdemokraterna i Ipsos drygt 40-åriga historia med väljarbarometrar. Det sätter ytterligare tryck på en redan hårt pressad Stefan Löfven. Han har under de senaste veckorna fått intern kritik för sitt partiledarskap och till och med mötts av

avgångskrav från enskilda kommunpolitiker.

– Mycket i debatten har handlat om kriminalitet och flyktingmottagande det senaste halvåret. Några av Stefan Löfvens uttalanden har heller inte landat väl och hans förtroendesiffror utvecklas åt fel håll. Frågorna på dagordningen slår mot Socialdemokraternas svaga sidor. Och man har också tappat i de sakfrågemätningar vi gör, de har förlorat det stora försprång de hade när det gäller sjukvård och välfärd, säger Källebring. Både Moderaterna och Kristdemokraterna ökar något. Tillsammans ökar M, KD och SD-stödet till 48 procent jämfört med partierna bakom januariavtalet som samlar 39 procent. Förändringarna hos M, KD och SD beror huvudsakligen på att väljarna rör sig mellan dessa tre partier.

– Nu närmar sig försprånget ett tvåsiffrigt tal och det är besvärligt. Även om det är två och ett halvt år kvar till valet så är det svårt att se att det finns några snabba fixar för att vända utvecklingen för partierna bakom januariavtalet, säger Källebring.

– Med januariavtalet är stora delar av politiken fastlagd för de närmaste åren. Det är tveksamt om man lyckas få till en omförhandling som skulle ändra den politiska dagordningen, säger han.

Vänsterpartiet fortsätter att hämta väljare från Socialdemokraterna efter de senaste månadernas angrepp mot regeringen och samarbetspartierna, nu senast när det gäller extrapengar till välfärden och arbetskraftsinvandringen. De ökar några decimaler och når nu sin högsta siffra på 15 år, på drygt 11 procent. Och det sker i ett läge där partiledaren Jonas Sjöstedt

har aviserat sin avgång inför kongressen i vår.

– Det normala är att partiledare avgår efter att man förlorat stöd. Jonas Sjöstedt avgår i ett läge där V inte varit så starka i väljarkåren på snart 16 års tid. Det blir ett väldigt tufft utgångsläge för den som tar över. Vi vet att nästan alla partiledare som tar över, Stefan Löfven är undantaget, brukar få en tuff start. Det tar tid att etablera sig, säger Källebring.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Fem partier går emot Peter Hultqvist

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Det är nu ett helt låst läge i försvarspolitiken. En majoritet bestående av fem riksdagspartier M, KD, C, L och SD vägrar blankt att delta i en ny arbetsgrupp som försvarsminister Peter Hultqvist (S) vill att regeringen ska besluta om.

Läget inför höstens stora försvarsbeslut blir än mer komplicerat. Orsaken är att Peter Hultqvist vill driva igenom ett regeringsbeslut om en helt ny typ av försvarsgrupp som ska förbereda beslutet.

Den nya försvarsgruppen skulle i praktiken kunna ompröva eller skära ned de förslag till upprustning som politikerna i Försvarsberedningen lagt fram, enligt DN:s källor.

Rapporterna från Försvarsberedningen förhandlades fram mellan alla de åtta riksdagspartierna som nådde stor enighet. Därför reagerar ordföranden i riksdagens försvarsutskott Pål Jonson (M) kraftfullt mot Hultqvists nya initiativ:

– Vi avvisar varje tanke på någon ny politisk konstruktion för samråd mellan regeringen och oppositionen om inriktningen på den långsiktiga försvarspolitiken, säger Jonson.

Moderaterna understryker att Försvarsberedningen är regeringarnas samrådsorgan där alla partier deltar.

– Vi har ett forum: Försvarsberedningen. Det är viktigt att värna den både till form

och till innehåll. Försvarsmakten säger nu att endast hälften av beredningens förslag kan genomföras till 2025. Då är det ju naturligt att Förvarsberedningen träffas igen och försöker hitta en ny överenskommelse, säger Pål Jonson.

Invändningar om att beredningen räknat fel på vad dess förslag kostar avvisar han:

– Kvaliteten på de beräkningar som beredningen gjorde var bra. Hade beredningen fått rätt ingångsvärden så hade det också blivit rätt slutsatser, säger Pål Jonson.

– För Kristdemokraterna är det ett krav att det inte ska hittas på någon ny grupp.

Utan Förvarsberedningen finns sedan 20 år tillbaka för regeringen att rådgöra med riksdagen och åstadkomma en bred enighet, säger Mikael Oscarsson (KD).

Samma linje driver regeringens samarbetspartier C och L.

– För oss är det Förvarsberedningen som gäller. Vi vill se en bred, blocköverskridande uppgörelse. Då är det där arbetet och dialogen bör ligga, säger Centerns Daniel Bäckström som får medhåll av Sverigedemokraternas Roger Richthoff:

– Vi deltar inte någon annan form än Förvarsberedningen, säger han.

Förvarsminister Peter Hultqvist bemöter kritiken från de andra partierna så här:

– Jag har inte tänkt föra den här diskussionen i media, utan jag för den direkt med de berörda. Men vi måste ju ha en form för fortsättningen så att vi kan jobba på ett effektivt sätt. Jag har inte uteslutit varken det ena eller det andra.

Om det ska bli ett brett försvarsbeslut så måste du ju ha stöd i riksdagen?

– Ja, vi måste då ha former som gör att vi kan fortsätta det här arbetet på ett bra sätt.

Jag kommer att återkomma med någonting som vi förhoppningsvis kan vara överens om, svarar försvarsministern.

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se

”Göteborg kan bli en av världens mest hållbara städer”

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Göteborg. Sveriges största kommunala energibolag skulle bli helt fossilfritt 2030. Nu flyttas målet – fem år närmare i tiden.

– Göteborg har möjlighet att bli en av världens mest hållbara städer, säger Alf Engqvist, vd på Göteborg Energi.

Alf Engqvist ler när han pratar om framtiden.

– Vi har inte alla svar i dag. Vi hade en plan fram till 2030, med steg 1, 2, 3 och 4. Nu får vi tänka om. För ett ingenjörsföretag är det ju en jätteintressant övning.

Framför vd:n ligger en lista med 70 punkter. ”Lagra solenergi i bussbatterier”, ”Förnybar energi till Göteborgsvarvet” och ”Smarta stadsodlingar åt folket”, står på papperet. Det här är början på den plan som ska göra Göteborg Energi fossilfritt 2025, fem år tidigare än bolagets tidigare målsättning.

Lukten i Sävenäs biokraftvärmeverk påminner om den i en vedeldad bastu. Driftchef Martin Johnsson visar vägen uppför trapporna och plockar fram en blå plasthink, fylld till brädden med träflis.

– Den är lite fuktigare än den brukar vara, säger han.

Restprodukterna från skogsindustrin skickas åtta våningar upp i kraftvärmeverket och blir bränsle till fjärrvärme som ger göteborgarna varma duschar och element. 90 procent av alla flerbostadshus i Göteborg får fjärrvärme från något av det kommunala energibolagets kraftvärmeverk. Den största andelen av energin framställs av spillvärme från avfallsstationer och industrier, bland annat från raffinaderier. Kraftvärmeverket i Sävenäs finns med på punkt 5, 12, 46 och 48 på Göteborg Energis lista. Bränslegården ska byggas om och flera pannor ska bytas ut. Drygt en mil härifrån, på verket i Ryahamnen, ska en större förändring ske. Där förbränns naturgas, ett bränsle som måste bytas ut

senast 2025 om Göteborg Energi ska lyckas nå sitt mål.

Verket i Ryahamnen invigdes för knappt 14 år sedan. Det visar på hur snabb förändringen är inom energibranschen, säger Göteborg Energis vd Alf Engqvist.

– Det modernaste vi har kan vi inte använda längre.

Omställningen kommer att kosta. Under det kommande decenniet räknar bolaget med att investera mellan 10 och 15 miljarder kronor i fjärrvärmenätet, varav flera miljarder ska användas för att fasa ut fossila bränslen. Alf Engqvist förutspår även stora investeringar i elnätet, för att bland annat möta den efterfrågan som fler eldrivna bussar och bilar kommer att innebära.

Kommer elen att bli dyrare för göteborgarna?

– Det som kommer att bli dyrare är elnätet. Det handlar om stora investeringar och i slutändan är det ingen annan än kunden som betalar, säger Alf Engqvist.

Fortsatt konkurrenskraft är en självklar del av hållbarhetsarbetet, enligt vd:n. Göteborg Energi är i dag Sveriges fjärde största energibolag och leverantörer till bland annat Volvo. Alf Engqvist vill rekrytera landets bästa ingenjörer och säger att bolaget måste arbeta hårdare för att nå ut till människor med olika bakgrund.

– Vi är i dag en allt för homogen grupp och behöver öka mångfalden. Balansen mellan män och kvinnor är inte heller helt hundra.

På listan framför vd:n beskrivs därför även en satsning på introduktionstjänster som ska ge bolaget möjlighet att utnyttja

nyanlända tekniker och ingenjörers kompetens. Högstadielärover ska erbjudas praktik på företaget och ett ”50–50-pris” ska delas ut till de arbetsgrupper som lyckas bäst med sitt jämställdhetsarbete. Drivkraften att bli ett mer hållbart företag kommer från olika håll, enligt vd:n. Dels från de nyutexaminerade ingenjörer som bolaget vill anställa och som ofta har ett stort intresse för frågan. Dels från de kunder och företag som Göteborgs Energi samarbetar med.

– Klimatomställningen är en fråga om överlevnad. För företagsledare handlar det rent krasst om att om vi inte klarar det här kommer någon annan att göra det.

Lovisa Herold

lovisa.herold@dn.se

Fakta. Göteborgs Energis klimatsatsning

Senast 2025 ska Göteborgs Energis verksamhet vara fossilfri, enligt bolagets nya målsättning.

Några åtgärder som ska bidra till detta är:

Byte av pannorna i Rosenlundsverket, för att bioolja ska kunna användas som bränsle vid produktion av fjärrvärme.

Ny ”termos” för lagring av energi. En så kallad ackumulatortank ska kunna bevara värme till den tidpunkt då den behövs.

Nya solcellsparker, bland annat en i Utby som ska stå färdig till hösten.

Källa: Göteborgs Energi

Så fungerar fjärrvärme

Genom förbränning i en fjärrvärmeanläggning hettas vatten upp och leds via isolerade rör till de byggnader som ska värmas upp. Där finns centraler med värmeväxlare som överför värmen från vattnet till byggnaden.

Det använda vattnet leds sedan tillbaka till fjärrvärmeanläggningen och kan värmas upp på nytt.

Källa: Energiföretagen

Varsel hos tillverkare av plastpåsar

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Skatten på plastpåsar slår mot Jössefors i Värmland, där plastföretaget Bengt Lundin AB varslat om uppsägning av 27 anställda. Företaget är inriktat på tillverkning av plastbärkassar, främst till dagligvaruhandeln. Ungefär 40 procent går den till svenska marknaden.

Skatten på plastpåsar införs den 1 mars. Den blir tre kronor för bärkassar, och 30 öre för frukt- och grönsakspåsar.

TT

”Han är som ett barn i en vuxen människas kropp”

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

En decemberkväll 1967 bjuder Mats upp Lotta till dans. Han imponerar på henne med att plugga på KTH, äga bil och lägenhet.

”Mitt livs kärlek.” Så beskriver Lotta honom.

Men när Lotta ramlade omkull och spräckte skallen för några år sedan var den omtänksamme Mats inte där för henne längre. I stället stack han och spelade tennis.

Lotta slår upp fotoalbumet på köksbordet. Några bilder ramlar ur. Albumet har stått orört i hyllan ett bra tag.

– Jag känner inte igen honom längre, säger hon om sin make, Mats.

De tre fotografierna på första uppslaget är från en skidsemester i Alperna 1990.

Barnen sover i baksätet på Volvon. På den tredje bilden är de framme. Mats höjer sitt glas, slank och spänstig i sin röda skjorta, glad att familjen gör något tillsammans. Mats – så som Lotta en gång lärde känna – honom.

För trettio år sedan var Mats sitt vanliga jag. Han tog med sina barn på kanotturer i Mälaren, spelade tennis och golf, köpte smycken till sin fru, reparerade det som gått sönder i hemmet. Han var barnkär, omtänksam och sportig.

Nu kan han inte skruva i en skruv längre. Han går visserligen själv, men har en

vänstersidig förflamning efter en stroke.

Han får stödja sig mot bord och räcken så fort han står upp.

Sedan flera år lider Mats av frontallobsdemens, en typ av demenssjukdom som bland annat innebär en förändring i personlighet och bristande omdöme. Att strunta i sin hygien är vanligt, liksom att känslolivet svalnar och att man lätt blir irriterad på andra.

Till skillnad från alzheimer är det först i det sena skedet man börjar glömma saker, men där är Mats nu.

Inkontinensen har betytt att Lotta skurat golv, tvättat sängkläder mitt i natten och duschat sin make. Hon har lagat mat, tagit ut honom på promenader, bio och gjort utlandsresor, allt för att han ska kunna fortsätta leva ett socialt liv. År ut och år in. ”Som ett barn i en vuxens kropp” beskriver hon honom.

– Men att sköta om ett barn är annorlunda, man är yngre och har mer energi. Då kämpar man på, för man vet att det går över med tiden.

Det som drabbat Lotta hårdast är just den brist på empati som sjukdomen medför.

– Han har ingen mimik, inget liv i ögonen längre. Han har helt slutit sig inom sig själv fast han egentligen skulle behöva be om mer och mer hjälp.

Typiskt för frontallobsdemens är dessutom att den sjuka inte själv är medveten om förändringarna i personligheten. Mats har inte kunnat använda larm själv eller vänta på hemtjänsten.

Lotta berättar om en gång då hon fick ett yrselanfall och svimmade. Hon ramlade omkull och spräckte skallen. Mats upptäckte detta och ringde ambulans, men strax efter det åkte han i väg – för att spela tennis.

– Jag hade kunnat dö. Förr skulle han ha stannat vid min sida, tröstat mig, hållit mig i handen.

– Över lag är allt han gör präglat av sjukdomen och bristen på sjukdomsinsikt. Mats noterar inte allt arbete och slit jag utför.

Under årens lopp har paret rest mycket tillsammans. Bäst trivdes de alltid i det varma klimatet i Karibien. Men efter ”mardrömsresorna” 2019 kände Lotta att det nog inte skulle bli fler. I februari det året åkte paret till ön Aruba.

– Jag hade bokat ett lyxigt hotell. Men Mats vägrade lämna rummet, han bara satt där, och följde på sin höjd med till restaurangen för lunch och middag. Så Lotta gjorde utflykter och badade ensam.

– Det var inget sådant liv jag ville leva.

I slutet av oktober kom beskedet som Lotta och deras dotter kämpat för i över ett halvår: Hennes make skulle tas in på ett boende för demenssjuka.

Nu bor Mats ett stenkast bort. Om han går ut på balkongen kan han vinka till sin fru. Han trivs bra och tycker sig få ett gott bemötande av personalen, säger Lotta. Själv har Lotta ledgångsreumatism.

Hennes muskler har förtvinat och lederna slitits sönder av allt bärande och lyftande. Hon visar bicepsen i höger arm. Den har sjunkit ned till armbågen.

Först när hon genomgick en omfattande axelprotesoperation lyckades hon övertyga kommunen om att Mats måste få omvårdnad dygnet runt. Hon skulle rehabiliteras i tre månader och kunde inte ta hand om Mats rent fysiskt.

– Det är knappt så jag kan ta hand om mig själv. Jag har hållit på att gå under av stress det senaste halvåret.

Hon tycker att kommunen vänt dövärat till när hon har förklarat vad hennes make lider av. Framför allt har det handlat om bristande kunskap, tycker hon.

Diagnosen frontallobsdemens fick Mats redan hösten 2017. Läkaren konstaterade då att Mats har ”behov av dygnetruntomsorg och tillsyn”.

En gång kom någon som kommunen kallat ”specialist” på besök. Hen visade sig tro att Mats led av alzheimer, enligt Lotta. En annan gång skulle Mats mående bedömas efter ett formulär, och då drog kommunen slutsatsen att han hade en ”måttlig begränsning i kommunikativa förmågor och kroppsvård”, vilket Lotta inte höll med om. En gång visste tjänstepersonen inte vad Mats hette.

Kommunen erbjöd Mats ett larm och hemtjänst.

– Men vad då, skulle jag be honom bajsa på sig när hemtjänsten kom? Det var så löjligt så det inte var klokt. Hans behov går inte att schemalägga.

– Mats larmar inte eller ber om hjälp, för han tycker inte att han behöver det. Hon drar ut en skrivbordslåda. Den är fylld till brädden av utredningar och utlåtanden.

– Att de lägger så här mycket tid och kraft på utredningar, i stället för att ta in hans situation på riktigt! De har varit här tre gånger nu, men alla möten har känts konstruerade. Som förhör. Det är hårresande.

– De har ifrågasatt läkarintyg, trots att de inte verkar ha någon kunskap om demenssjukdomar. De har ifrågasatt alla

uppgifter jag lämnat, som om jag hade hittat på allt.

I andra ändan av bordet står en dator Lotta köpte åt Mats. Den har han inte använt en enda gång, säger hon, trots att han var specialist på datorer när han jobbade.

Lotta är utbildad socionom och har i flera år jobbat som kurator. Därigenom har hon bra koll på hur samhället fungerar och vad man kan kräva av myndigheter. Hon har sålt parets villa, fixat lägenhet och skött ekonomin.

Så hur klarar sig de som inte kan så mycket om samhället? undrar hon.

Den Mats som bjöd upp Lotta till dans 1967 på en studentkrog var helt annorlunda. Hon gick sista året i gymnasiet, han pluggade på KTH.

Lotta beskriver honom som glad och livlig. Han hade alltid glimten i ögat.

– Han var mitt livs stora kärlek.
Det sade klick. Lotta och Mats sågs varje dag och började snart planera att köpa en gemensam lägenhet.
I flera årtionden fungerade relationen väl. De fick tre barn tillsammans.
Men av de tre ungarna i baksätet på den röda Volvon är bara två i livet. För ungefär 25 år sedan blev Lottas och Mats då 19-åriga dotter svårt sjuk och avled.
För Lotta skulle olyckan vara framme igen drygt tjugo år senare.
Mats fick en stroke och hans personlighet förändrades ytterligare. Lottas misstankar om frontallobsdemens blev starkare.
Att sköta sin make har så småningom gjort Lotta frustrerad.
– Till slut blir man bara arg och trött. Så vill man inte vara mot andra människor. Hennes liv har i flera år kretsat kring Mats behov. När DN träffar henne har hon

precis träffat en väninna på stan. Nu behöver hon inte längre ta hänsyn till Mats sjukdom när hon planerar sina aktiviteter.
– Nu behöver jag inte slita ut mig helt och hållet. Det är skönt att tänka att vårt äktenskap i alla fall får ett bra slut.
– Mats själv tycker att han är som han alltid har varit och det är ju på ett sätt skönt att han inte lider, säger Lotta.
Om Mats vill kan han sova över en natt hos Lotta. De kan gå på bio och äta ute, något han gillar skarpt. Dessutom firar de guldbryllup i år.
– Jag har bokat en resa till Cypern för oss två, våra barn och barnbarn, berättar Lotta.

Bille Sirén

Demenssjukdomar
Alzheimer utgör grovt taget 70 procent av alla demensdiagnoser i Sverige. Övriga demenssjukdomar är bland annat:

Vaskulär demens – uppstår till följd av proppar i de små blodkärlen i hjärnan, en stroke eller ett slaganfall.

Frontallobsdemens – drabbar den främre delen av hjärnan, dvs pann- och tinningloberna.

Lewy-kroppsdemens – innebär bland annat svårigheter med tankeförmågan, sömnstörningar, synvillor och problem med rumsuppfattningen.

Parkinsondemens – utvecklas efter en tids sjukdom av Parkinson. Man blir långsammare och får problem med koncentration och uppmärksamhet.

Creutzfeldt Jakobs sjukdom – 10 till 20 personer får diagnosen i Sverige varje år.

Källa: Alzheimerfonden, Caroline Graff

Frontallobsdemens – en ovanlig demenssjukdom
Frontallobsdemens skiljer sig från andra demenssjukdomar. Först mot slutet av förloppet påverkas minnet.

Innan det är det framför allt personligheten som förändras, vilket den sjuka är omedveten om.

Det är vanligt med problem att koncentrera sig, följa vett och etikett samt att engagera sig. Också nedstämdhet och håglöshet är vanligt.

Sjukdomen börjar vanligtvis redan i 50–60-årsåldern, alltså tidigare än alzheimer.

Ungefär 7 500 personer i Sverige lider av frontallobsdemens. Sjukdomen är lika fördelad på män och kvinnor.

Källa: Demensförbundet

Det här händer i hjärnan

Frontallobsdemens angriper både pannloben och de två tinningloberna. Därifrån styrs bland annat språket. Sjukdomen påverkar språket både inåt (man förstår ord och symboler sämre) och utåt (talet blir hackigt och mödosamt).

Frontallobsdemens är ofta ärftlig. Då härstammar sjukdomen från en mutation som går i arv och kanske leder till frontallobsdemens för ett syskon, och för ett annat till förlamningssjukdomen ALS. Den vanligaste genen heter C9orf72.

Det är oklart till vilken grad sjukdomen beror på gener respektive livsstil och miljö. Än så länge känner forskarna inte till några livsstilsfaktorer som ökar risken.

Källa: Caroline Graff, Karolinska institutet

Bra att veta för anhöriga och vården

Den bristande impulskontrollen och svårigheterna att tolka och tillämpa sociala normer kan leda till konflikter och missuppfattningar. Personen kan vara olämpligt närgången och i extrema, ovanliga fall bete sig hypersexuellt.

Personen kan uppträda som vore hen drogpåverkad, fast beteendet och språkstörningen beror på frontallobsdemens.

Det är viktigt att veta vad sjukdomen innebär, och att inte reagera på aggressivitet med att själv bli aggressiv.

Inred smart. En person med frontallobsdemens kan annars utsätta sig själv för onödiga risker som till exempel få för sig att äta och dricka det som står framme.

Vill du veta mer om frontallobsdemens?

Genom nationella forskningsnätverket "Swedish FTD initiative" hoppas svenska forskare kunna öka medvetenheten om sjukdomen och bidra till slagkraftig forskning.

I dagarna har Swedish FTD initiative lanserat en hemsida för allmänheten och andra intresserade.

Alla med demens har inte alzheimer

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

De flesta som drabbas av - demenssjukdom får alzheimer. Men det finns även andra demenssjukdomar med helt annorlunda symtom.

En av de sjukdomarna är frontallobsdemens som kan drabba redan i tjugoårsåldern.

Beteendeförändring. Språksvårigheter. Bristande koncentration, omdöme och impulskontroll. Vredesutbrott. Rastlöshet, apati, känslomässig avtrubbning.

I ett tidigt skede av sjukdomen är frontallobsdemens helt olik alzheimer, trots att båda är demenssjukdomar. Först i ett senare skede uppträder den för alzheimer karakteristiska glömskan. I frontalloben sitter en människas personlighet. Den bestämmer hur vi reagerar på yttre stimulans. När den bryts ned brister impulskontrollen och omdömet.

– När jag går till en begravning betar jag mig på ett annat sätt än på ett bröllop. Men lider man av frontallobsdemens suddas de sociala koderna ut. Man kanske hurrar på en begravning, säger Caroline Graff, professor i genetisk demensforskning vid Karolinska institutet och en av Sveriges främsta experter på frontallobsdemens.

Dessutom blir det svårt att sortera och fokusera. Man blir lätt distraherad och osystematisk.

– Ska man först handla mat, sedan dryck och till sist handla bröd i ett bageri, kanske man ser något intressant på vägen och glömmer bort vad man egentligen skulle göra.

Då har personen reagerat på yttre stimulans som vilseleder hen.

Men de symtomen är personen troligtvis inte medveten om själv. Bristande sjukdomsinsikt är vanligt hos dem som lider av frontallobsdemens.

I ett tidigt skede kan sjukdomen yttra sig i sluddrigt tal eller i svårigheter att uppfatta språk och symboler korrekt.

Det bristande omdömet kan leda till att man slösar bort alla sina pengar eller utsätter sig för fysiska faror. Dessutom kan

man glömma att sätta på sig kläder när man går ut eller att tvätta sig.

– Då har sjukdomen redan gått långt. Det blir en väldigt svår situation inte minst för anhöriga och vårdpersonal, säger Caroline Graff.

Man beräknar att cirka 20 000 personer per år i Sverige insjuknar i en demenssjukdom. Av dem som registrerades i Svenska demensregistret 2007–2015 hade cirka 0,5 procent diagnosen frontallobsdemens.

Den låga siffran beror inte så mycket på att frontallobsdemens är sällsynt som på att det råder en allmän okunskap om sjukdomen. Frontallobsdemensen är underdiagnostiserad, menar Caroline Graff.

I september 2019 samlades alla universitetssjukhus i Sverige för att diskutera hur minnesmottagningarna i

framtiden kan bli bättre på att tidigt identifiera frontallobsdemens. Arbetet kommer att mynna ut i en lathund som är tänkt som stöd för att ställa diagnosen. Tumregeln är att alzheimer först drabbar minnet, medan frontallobsdemens förändrar personligheten. Dessutom uppträder frontallobsdemens vanligtvis tidigare, i extrema fall redan i 20-årsåldern.

– Man börjar oftast upptäcka symtom mellan 55 och 65 års ålder.

Frontallobsdemens drabbar alltså personer med barn som bor hemma, och som familjen räknar med ska bidra med pengar och hushållsarbete.

Att höja medvetenheten om vad frontallobsdemens är hjälper inte bara vårdpersonal att bemöta patienterna på rätt sätt, utan också forskarna att förstå orsakerna bättre.

– Sjukdomen är ovanlig i hela världen. Därför har det varit svårt att studera vilka gener som gör en person sjuk. Men att det är yngre personer som drabbas talar för att genetiken snarare än livsstilen styr vem som drabbas. Jämfört med alzheimer är frontallobsdemens oftare en ärftlig sjukdom.

Eftersom sjukdomen är ovanlig har läkemedelsbolag inte prioriterat forskning om möjliga botemedel, menar Caroline Graff. I nuläget finns ingen annan behandling än symtomlindring.

Bille Sirén

Niklas Wahllöf: Jag begår mitt första vinterbad och mår som en prins

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Badkruka, brukar de säga. Men nu tar jag modigt nog ett vinterbad i Helsingfors skärgård – och det är en

sensation. Jag lovar hädanefter att bada kallt så ofta jag kan.

Det här kan inte vara rätt. Varenda nerv i kroppen skriker nej, stanna människa, stanna medan tid är. Jag skriker också, tror jag, i halv hysteri. Ett moln av ånga omgärdar mig men jag kan skönja nakna människor i periferin. Jag hör hur de på mäns vis vrålar mitt efternamn och, kom igen, du klarar det.

Nu känner jag plankor under fötterna, jag ser metallstegen som leder ned i det kolsvarta. Förlåt mig gode Gud och alla människor, det blev inte så bra det här med livet och relationerna och anställningarna och avhållsamheten och allt, jag försökte ibland men oftast inte alls ...

Och så vaknar jag till. Jag sitter nu på en träbänk, jag har en finsk öl i handen. Det är en minusgrad i luften men allt jag har

på mig är en handduk om livet. Och ett par plasttofflor. Jag stirrar rakt fram. Är det Tallinns ljus där långt borta? Jag vill inte gå in, inte på länge än.

Jag har begått mitt första vinterbad, i Helsingfors skärgård. Och aldrig någonsin har jag mått så bra. Den eviga gaslågan i bröstet har på något mirakulöst vis skruvats ned, jag fryser inte och jag svettas inte och jag har inte ont någonstans. Allt har stillnat. Under resten av kvällen befinner sig min kropp i en besynnerlig vila.

Jag föddes till badkruka. Och aldrig hade jag förstått vitsen med att sitta och stånka i en 90-gradig bastu, ihop med andra fula, svettblanka kroppar som jag inte vill ha det minsta med att göra. Men, förhållandevis sent i livet, hade jag låtit mig övertalas. Jag lovade att hädanefter bada kallt så ofta jag kom åt.

Det var givetvis varken nytt eller unikt. De kalla badens livgivande effekter, med eller utan överdriven uppvärmning innan, har massor vittnat om genom historien. I London togs några av färskvattendammarna från 1600-talet i Hampstead Heath över av simmare och städer som Oslo, Helsingfors och Köpenhamn har sina kallbadhus.

I Stockholm, som på sedvanligt - kulturfientligt vis tenderar att göra sig av med sina, kunde lokalpressen så sent som i januari rapportera att ett nytt kallbadhus nu planeras och möjligen öppnar nästa år. De omkringliggande friluftsområdenas bastuanläggningar sägs räkna in alltfler gäster. Och arrangemangen ökar; Sverker Lenas skrev i denna tidning nyligen om exempelvis Skandinaviska Mästerskapet i vintersim i Skellefteälven.

Men utanför identitetsskapande tävlingar och jippon, bortom Facebookgrupper och anläggningars värld växer intresset för - simmandet i det vilda. Doppet i sig, var som helst, för sig själv eller med några vänner.

John Deakins tjugo år gamla "Waterlog", där författaren beskriver sitt simmande i alla typer av vattenansamlingar och betraktelser av den omkringliggande naturen i England, Wales och Skottland, kommer i nytryck. Liksom efterföljande "Wild swim" av Kate Rew. Och här hemma utkom i höstas vinterbadarens och psykologens Helena Kubicek Boyes "Wild swimming – bada för livet".

För att klä av sig in på bara badbyxorna, och låta kroppen omslutas av en kall å eller älv eller sjö – eller till nöds ett hav – är förstås inte bara en kroppslig sensation. John Deakin såg vildsimmandet, eller vad

det ska kallas, som en subversiv handling, ett sätt att reclaima naturen från kapitalismen. Men det kan man göra på andra sätt, även på land och med kläder på.

För mig är det den närmast vanvettiga skräcken inför kylan, chocken kroppen förnimmer vid vattenkontakten, registrerandet av omgivningarna och stillheten inom mig efteråt som skapar den bästa flyktvägen från jaget. Och gör att allt bara känns rätt.

Niklas Wahllöf

niklas.wahllof@dn.se

Att hålla huvudet inskränkt

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Skribenterna Fredrik Sjöberg och Johan Hakelius tycker att klimatdebatten är hysterisk och känslostyrd. Men att vara rörlig i sitt tänkande innebär också att göra sig mottaglig för det obehagliga, skriver ekopoeten Jonas Gren.

Tänk vad skönt det vore. Att kunna slå upp tidningen på söndagsmorgonen, läsa om destabiliseringen av Antarktis ismassor och tänka, *jaha... alarmismen igen, ska de aldrig tröttna?*

Nu behöver jag inte leta särskilt länge för att hitta förebilder för denna världsbild. ”Hysteriker”, utropar krönikören Johan Hakelius i Expressen (9/11, 2019) och

syftar på oss som menar att samhället skyndsamt måste göras fossilfritt.

”Inkvisitorisk eko-teologi”, skriver författaren Fredrik Sjöberg i Svenska Dagbladet (15/2) om tre forskares försök att behandla frågor om klimatet och demokratin.

Jag anser att dessa hållningar bör bemötas.

I ivern att bestämma sig för att klimathotet är överdrivet, kan man såklart göra som Hakelius: välja ut en klimatforskare, Lennart Bengtsson, känd för att tona ner riskerna för allvarliga konsekvenser i framtiden. Inget fel i sig med olika riskanalyser. Men samtidigt gör andra forskare en annan tolkning av kunskapsläget. De publicerar vetenskapliga artiklar om att *risken för ödesdiga klimatförändringar är större än vad vetenskapen tidigare antagit*.

I stället för att lita på en individuell röst, en tolkning, bör varje intellektuellt hederlig person intressera sig för den sammantagna *vetenskapliga bilden* från mängder av forskare. Fredrik Sjöberg i SvD väljer en egen väg. Han förespråkar klimatåtgärder, men tvivlar på själva grundpremisen, det vill säga grundläggande fysik: ”Jag anser att vi i Sverige bör fasa ut alla fossila bränslen, och det av två skäl. För det första kan växthusgaserna från all sådan förbränning vara den dominerande faktorn bakom uppvärmningen av klimatet. Personligen tvivlar jag på det, men det kan vara så.” Sjöberg, vars författarskap och kunskaper om biologi jag högaktar, efterlyser ett samtal om klimathotet. Men eftersom han liksom Johan Hakelius tvivlar på att problemet ens skulle vara allvarligt, vill jag

poängtera att utgångspunkterna för ett sådant samtal är skeva.

Och det är klart att människor som förringar riskerna med växthusgasutsläpp stör sig på oss som efterlyser snabba, omfattande, politiska förändringar. De upplever ju själva att det mesta är frid och fröjd. Inte konstigt att vi som protesterar mot fossilsamhället framstår som galna, om man tycker att vi gör väsen av oss i onödan.

Det verkar över huvud taget finnas en föreställning om att människor som bedömer klimatriskerna som stora skulle *vilja* att klimatförändringarna blev katastrofala. Men hela idén med att engagera sig är ju att försöka minska riskerna. Självfallet är det skojigare att skämta om medelklassens valhänta klimataktivism än att bekymras av forskningsartiklar. Men att avfärda

dramatiska rapporter om klimatet är inte, som Hakelius menar, att ”hålla huvudet kallt”. Det är att hålla huvudet inskränkt. Visst hoppas även jag att sannolikheten för omfattande lidande i uppvärmningens spår skulle vara liten. Men då behöver vi också ta ställning till ord som dessa, uttalade om den svenska klimatprofessorn Lennart Bengtssons sätt att spela ner riskerna för farliga klimatförändringar: ”Jag vill med bestämdhet hävda att dessa antaganden inte är i linje med dagens kunskapsläge. En betydande del av klimatforskningen har hittills underskattat allvaret i extrema väderhändelser, som nu sker redan vid en grads uppvärmning.” Orden kommer från chefen för ett av världens ledande klimatforskningsinstitut, Johan Rockström. Och bedömningen baseras inte på känslorargument. Faktum är att jordsystemvetenskapen, med

forskare som Will Steffen och Johan Rockström i spetsen, inte kan utesluta att klimatsystemet hamnar i ett självuppvärmande tillstånd, vad de kallar *Hothouse Earth*. Risken för ett sådant scenario är inte klarlagd. Vi måste inte drabbas av panik. Men skulle uppvärmningen nå en *point of no return* innebär det sannolikt, med ord från Steffen och kollegor, ”stora risker för hälsa, ekonomi, den politiska stabiliteten och i slutänden möjligheten för människor att bebo planeten”.

Att vara rörlig i sitt tänkande innebär att göra sig mottaglig för det obehagliga. Den som inte orkar lyssna på sådant som stör den egna världsbilden förseglar sitt öde inte bara som trist bordsgranne på festen utan riskerar också att missa viktiga frågor. Problemet med upphetningens magnitud är att den i regel undflyr våra

sinnen. Vi förstår den på djupet genom sådant som studier av borrhärdar från polarisar och statistiska samband.

De värmeböljor världen sett redan vid en grads uppvärmning är, enligt Johan Rockström, ”en västanfläkt jämfört med vad vi kan förvänta oss framöver”.

Ett sätt att göra sig kvitt jord-systemforskningens alarmerande signaler är att bortse från dem. Ett annat är att jobba för drastiska utsläppsminskningar nu. Jag har svårt att se hur raljerandet över dem som tar varningarna på allvar bidrar till denna nödvändiga omställning.

Jonas Gren

Jonas Gren är poet och författare. Hans senaste diktsamling är ”Dälden, där de blommar” (2018).

Sös: Ingen vårdpersonal sägs upp

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Inga läkare eller undersköterskor kommer att sägas upp från Södersjukhuset. Det meddelar sjukhusets vd Mikael Runsiö i ett mejl till DN. Därmed backar sjukhuset från det tidigare varslet om att 75 vårdanställda skulle sägas upp.

Efter höstens varsel av 100 tjänster på Södersjukhuset, kommer nu nya besked. I en intervju med DN i måndags sade Mikael Runsiö att han inte visste hur det skulle bli med varslen av anställda. På

tisdagen sa finansregionrådet Irene Svenonius (M) i en DN-intervju att hon inte "såg i korten" att sjukhuset skulle behöva säga upp vårdpersonal.

– Det är sjukhusets egna beslut men jag tror inte att de kommer att gå så långt som till uppsägning av vårdpersonal, sa Irene Svenonius.

Södersjukhusets vd Mikael Runsiö skriver nu i ett mejl till DN, att processen inte är avslutad när det gäller de administrativa tjänsterna:

"Men det ser inte ut att bli så omfattande som vi först trott. Däremot är det klart att inga läkare eller undersköterskor kommer sägas upp."

Södersjukhuset har ett stort sparbeting och en budget på 5 miljarder kronor där man måste spara 300 miljoner kronor 2020 för att få en budget i balans. Det är en effekt av de nya sjukhusavtalen inom

region Stockholm som pressar sjukhusen med högre produktionskrav och stora effektiviseringar.

Därför har sjukhuset infört anställningsstopp och vikariestopp, och i november meddelade sjukhusets vd Mikael Runsiö att sjukhuset skulle varsla motsvarande 100 tjänster, varav 25 ur den administrativa personalen, och resten ur vårdpersonalen – 25 läkare och 50 undersköterskor.

– Vi kommer att varsla motsvarande 100 anställda. Vi är för många och vi har en för hög kostnadsutveckling, sade Mikael Runsiö till DN då.

Sedan dess har vårdpersonal larmat om stora patientsäkerhetsbrister, och sjukhuset tvingades i helgen upp i så kallat stabsläge för att det fattas bemannade vårdplatser på grund av personalbrist.

Kommunal på Sös har nyligen meddelat sina medlemmar att varslet av 50 undersköterskor inte längre gäller. Enligt Kommunal råder det nu även brist på undersköterskor på Sös.

Clara Strömberg, ordförande i Saco-rådet på Södersjukhuset, bekräftar att det är klart att inga läkare eller medlemmar inom Saco-området kommer att sägas upp.

– Jag har ju sett sparpaketen och det är ytterst få indragna tjänster. De flesta av våra medlemmar som berörs har omplacerats till andra tjänster, säger Clara Strömberg.

Hon beskriver samtidigt att effekterna av de stora besparingarna på sjukhuset redan är omfattande då vakanta tjänster inte besätts, och inhyrning av personal har stoppats.

– När man vakanshåller tjänster innebär det lägre bemanning. Man förlänger inte vikariatet för 24 underläkare, och vakanshåller ett 20-tal specialister. Så hur vi ska klara sommaren vet jag inte, säger Clara Strömberg.

Hon säger att Saco har varit oenig med arbetsgivaren när det gäller sparförslagen, i samverkan både lokalt och centralt på sjukhuset. Att det inte kommer till uppsägningar av vårdpersonal upplevs därför inte som odelat positivt, säger Clara Strömberg.

– Nej, inte i och med att vi redan är kort med folk, säger hon.

Tidigare har även Karolinska universitetssjukhuset meddelat att effekterna av varslet minskar avsevärt. Av de 600 läkare och undersköterske-tjänster som varslades i november beräknas nu 226 tvingas lämna sjukhuset.

– Det är ganska positivt att inte behöva varsla mer, sa sjukhusdirektör Björn Zoëga i början av februari.

Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se

Lärarinnans försvar: Trodde knarket i bilen var rissäckar

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Ena dagen en grundskollärare på sommarlov – nästa en av fem knarkkurirer som inom loppet av ett par timmar hanterar 372 kilo cannabis. Eller hade den 28-åriga kvinnan inte en aning om vad som skulle hända när polisen gjorde det näst största beslaget av cannabis i Sverige genom tiderna?

Om två veckor faller domen i ett narkotikamål som väcker fler frågor än svar.

Sal 37, Stockholms tingsrätt. Rummet är påtagligt imposant, stämningen dov. Under flera dagar har rättegången – i det mål där tre personer åtalats för synnerligen grovt narkotikabrott och två andra för grovt narkotikabrott – pågått när det är dags för slutanföranden.

Av de fem åtalade är två kvinnor. En av dem, 28-åringen, är helt ostraffad. Den andra kvinnan är tidigare dömd för ett par trafikbrott och för främjande av flykt. En av männen är en före detta gängkriminell 40-årig trebarnsfar som nu tycks sitta fast i ett trask av spelskulder. En annan är en 21-årig student från Malmö, tidigare dömd för stölder. Den tredje är en blott 17 år gammal kille från norr om Stockholm som

visserligen tidigt hamnade på sniskan, men som aldrig varit i närheten av den här typen av brottslighet.

– Man kan väl säga att ingen av dem gjorde någon relevant riskanalys innan de gav sig in i det här. Det är svårt att förstå varför de ställt upp, sade kammaråklagare Zilla Hirsch när hon väckte åtal i slutet av januari.

Så hur gick det till när just dessa fem individer hamnade i epicentrum av det nästa största beslag av cannabis som gjorts i Sverige?

Blev de ditlurade och utnyttjade utan att de hade vare sig insikt, avsikt eller uppsåt – som försvaret hävdar?

Eller var de medvetna om att de utgjorde kugghjulen i en välorganiserad brottslighet i syfte att bedriva handel med en synnerligen stor mängd narkotika – som åklagaren hävdar?

I sal 37 rasslar det symboliskt om de åtalades handfängsel när de tas av och på. Det är ett ljud som den 28-åriga grundskolläraren troligtvis inte hade förväntat sig att bli bekant med. Nu har hon, liksom de andra åtalade, suttit häktade med restriktioner i drygt sex månader. De vittnar alla om att det varit ”ett helvete” och 28-åringen gör ingenting annat än längtar tillbaka till sitt jobb.

– Tänk på att det är livsavgörande beslut ni kommer att fatta, säger advokat Jonas Granfelt när han mot slutet av dagen pläderar för sin 28-åriga klients oskuld. Kammaråklagare Zilla Hirsch har precis yrkat på sju års fängelse för hans klient och hennes – före detta – bästa vän, en 26-årig kvinna från södra Stockholm. Enligt åklagaren råder det inga tvivel: de två kvinnorna har med både insikt och uppsåt hanterat urlastningen av 372 kilo

cannabis i ett garage i Frihamnen. Därefter har de packat in 250 kilo av narkotikan i Ikeakassar och tryckt in dem i en Volvo. Till sin hjälp hade de en 17-åring.

Allt hade fraktats dit från Spanien, väl instoppat i två specialkonstruerade ventilationsskåp som endast kunde öppnas med hjälp av en fjärrkontroll och ett bilbatteri.

Det kanske mest speciella med fallet är att nästan allt finns på film. Polisens spanare befann sig nämligen intill den aktuella adressen, den där dagen, den 8 augusti 2019. Tidigare samma dag hade de fått ett tips av en mycket uppskrämd man som anade att det var någonting på gång.

Det var i mannens garage allting utspelade sig. Han hade fått erbjudande om 25 000 kronor om han ”hyrde” ut det just den här dagen.

På polisen spaningsfilmer syns de två kvinnorna anlända till garaget tillsammans med 17-åringen. Då är klockan runt halv två på eftermiddagen. De hänger runt garaget fram till 16.30 då en polskregistrerad mindre lastbil anländer. Den töms på sin tunga last av fyra kollin på pallar. Den 26-åriga kvinnan och 17-åringen fixar en metallyft som de har till sin hjälp för att få in pallarna i garaget.

Vad som händer där inne vet inte polisen. Men 26-åringen har i förhör berättat att det är hon som öppnar ventilationsskåpen. Åklagaren hävdar att hon sedan, tillsammans med 28-åringen, tömmer dem på de 372 kilona cannabis – till ett beräknat gatuvärde av 37 miljoner kronor, enligt åklagarna. 17-åringen vankar av och an utanför garaget.

– Min klient var där för att hon, på en spontan förfrågan, lovat att följa med sin väninna som skulle hämta en sak åt sin mamma. Varför skulle en 28-årig, grundskollärare med ordnat socialt liv och utan brottsregister helt plötsligt bestämma sig för att hantera det näst största cannabisbeslaget genom tiderna? Det är orimligt, säger Jonas Granfelt.

Hon är möjligen något naiv men oskyldig, menar advokaten. Hon trodde det var storpack av ris eller mjöl de hanterade. Om hon kände lukten av de 250 kilo cannabis hon lastade in i Volvon? Nej, hon vet inte hur cannabis luktar, menar Granfelt och läser under en halvtimme högt ur en Flashbacktråd.

– Det kan lukta godis, oregano, tallbarr, enbuske, sädesvätska, svett, nyklippt gräs. Det beror helt på vem som luktar, säger han och understryker att hans klient aldrig

ens varit i närheten av cannabis tidigare – så hur skulle hon kunna veta?

Hennes 26-åriga väninna anar dock oråd. Dels vittnar hon om att hon erbjudits 20 000 kronor för att ”hjälpa till” och hon medger i förhör att hon antar att det är något ”utöver det vanliga på gång”.

– Jag tolkar det som att hon förstod att det var något olagligt, säger kammaråklagare Zilla Hirsch.

Den 26-åriga kvinnan har hela tiden på sig handskar som hon tagit med sig. Det är också hon och 28-åringen som kort tid innan köpt 50 Ikeakassar. 26-åringen har också skaffat fram den vita Volvon av en kompis. Hon är även den som fått instruktioner i hur man öppnar ventilationsskåpen.

26-åringen medger alltså att det börjar gå upp för henne vad hon och väninnan håller på med. Hon förstår också att det

kan vara farliga människor som ligger bakom det här. Det är inte vem som helst som kan köpa in 372 kilo cannabis – det beräknade gatuvärdet uppgår enligt åklagarna till 37 miljoner kronor.

Hon börjar bli nervös, stressad, säger hon i förhör. Av detta märker inte den 28-åriga grundskollärarens något, menar hon själv. Hon förstår fortfarande ingenting när de båda stoppas av polis i närheten av Lindhagensplan på Kungsholmen. Den förpackade narkotikan ligger helt öppet i bilen, till allmän beskådan.

– Här luktar det cannabis, säger en av poliserna som stoppar de två kvinnorna.

– Gör det? utbrister 28-åringen, förvånad. Hennes advokat Jonas Granfelt menar att det inte finns ett enda bevis i den omfattande utredningen som visar att hon hade insikt, avsikt och uppsåt att agera knarkkurir.

17-åringen hade fått 1 500 kronor för att, som han trodde, hjälpa till med att lasta av bildelar. Enligt hans försvarsadvokat Joel Apitzsch håller inte åtalet mot hans klient. Ingenstans på filmerna ser man 17-åringen befatta sig med narkotikan.

– Om någon med de ekonomiska musklerna att köpa in 372 kilo cannabis skulle utse någon att vaka över den och se till att ingen kom och tog mer av den än vad hen skulle ha – varför skulle de då välja en gänglig 17-åring som ser yngre ut än vad han är? Det faller på sin egen orimlighet, säger Joel Apitzsch.

17-åringen är på plats. Det är ostridigt. Men det är inte olagligt att uppehålla sig där det finns narkotika, noterar advokaten vidare.

Att 17-åringen hade två skyddsvästar och en pistol av märket Glock hemma i sitt pojkrum är en helt annan sak. Pistolen

kände han inte ens till, den måste vara en kompis.

– Min klient har mått oerhört dåligt av att sitta häktad. Redan innan han greps hade han kommit till insikt om att han vill ha stöd och hjälp med att komma på rätt köl, säger Joel Apitzsch.

Åklagaren yrkar på sluten ungdomsvård i 1 år och sju månader för 17-åringen.

Att döma av samtliga advokaters pläderingar kan det vara så att alla fem ”kurirer” hamnade där utan att riktigt veta vad det handlade om.

40-åringen trodde han skulle hämta ”elektronikvaror” men plockade upp 19 kilo cannabis i två sportbagar. Åklagaren yrkar på att 40-åringen bör dömas till 4 års fängelse för grovt narkotikabrott.

21-åringen, som hanterade 29 kilo cannabis, bör dömas till 4 år och tre månaders fängelse. Att han skulle hämta

bildelar i en resväska, finner kammaråklagare Zilla Hirsch osannolikt. Om advokaternas invändningar säger hon:

– Det blir oerhört spännande att se hur domstolen bedömer det här. Allt finns på film, så det är klart att alla involverade landar i att förneka på den grund att de inte hade avsikt eller uppsåt.

– Det är upp till var och en att dra slutsatser av vad vi faktiskt kan visa, fortsätter hon.

En uppenbar slutsats är att huvudmännen bakom det jättelika partiet är på fri fot. Och att den man som ledde polisen på spåren, som i dag lever på okänd ort och med skyddad identitet, möjligen sitter inne med mer information som polisen sannolikt är väldigt intresserad av.

Men det är en helt annan historia.

Dom faller den 13 mars.

Ulrika By

ulrika.by@dn.se

Fakta. Fem åtalade

En 17-årig kille från en kommun norr om Stockholm. Han har ett brottsregister och har varit på glid under en tid.

En före detta gängkriminell 40-årig trebarnsfar som dragit på sig spelskulder. Han är tidigare dömd för en rad trafikbrott.

En 26-årig kvinna tidigare dömd för främjande av flykt och ett par trafikbrott.

En 28-årig kvinna som är helt ostraffad.

En är en 21-årig man från Malmö. Han är dömd för stöldbrott.

100-årig isbrytare rustas upp på Beckholmen

TORSDAG 27 FEBRUARI 2020

Efter fyra månader och 9,5 miljoner är nu isbrytaren Sankt Erik redo att återvända till Galärvarvet.

Museifartyget från 1915 har reparerats och fått en ny finish på Beckholmen.

Isbrytaren Sankt Erik, sedan 1980 museifartyg, har legat i Gustav V-dockan på Beckholmen sedan i november och reparerats och befriats från en betydlig

mängd rost. Bland annat har drygt 10 procent av plåtarna i det väldiga skrovet bytts ut och ersatts av nya.

– Vi kunde inte vänta längre med underhåll. Då hade hon kunnat ligga på botten, berättar maskinisten Ola Dahlqvist på Sjöhistoriska som tillsammans med riggmästaren Benjamin Hedlund övervakar arbetena.

Mellan 2015 och 2018 gick man ut från kajen vid Galärvarvet och körde några gånger. Men förra året vågade man inte.

– Hon hade ett trettiotal hål i skrovet, läckte och tog in vatten. Hålen var inte så stora men de växte hela tiden.

Men nu är Sankt Erik hjälpligt renoverad till en kostnad av 9,5 miljoner kronor.

Endast finishen återstår. Målning av skrovet med fyra lager färg pågår för fullt. På tisdag i nästa vecka är det planerat att hon ska komma tillbaka till Galärvarvet.

Sankt Erik byggdes på Finnboda varv 1915, hette från början ”Isbrytaren II”, döptes om till Sankt Erik 1958 i samband med en stor ombyggnad, blev bland annat oljeeldad i stället för koleldad, slutade bryta is 1977 och förvandlades, i stället för att skrotas som det först var tänkt, slutligen till museifartyg 1980.

Lars Epstein

Ledare: Sanningens minut närmar sig för Kristersson

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Håller januariavtalet på att spricka inifrån? Frågan är aktuell efter att först Liberalernas ledare Nyamko Sabuni spekulerat i att något av partierna i uppgörelsen skulle kunna lämna. Och Socialdemokraternas partisekreterare

Lena Rådström Baastad därefter slagit fast att bättre villkor för pensionärerna i nästa års budget är nödvändigt för att S ska stanna kvar.

Nej, är nog ändå svaret. Några av partierna – främst S och L – går dåligt i opinionen, och har därmed ett behov av att höras.

Men alla fyra har hittills tagit ansvar för att överenskommelsen ska genomföras.

Reformeringen av Arbetsförmedlingen är, till exempel, i full gång. Värnskatten har slopats. Det finns inga skäl för C och L att plötsligt blockera de

pensionsförstärkningar till 2021 som finns inskrivna i uppgörelsen.

De största attackerna på samarbetet kommer i stället utifrån.

Rent parlamentariskt hämtar januariavtalet kraft ur två källor. Dels den praxis som slår fast att budgeten tas som en helhet, och som innebär att de 167 mandat

som S, MP, C och L förfogar över räcker för att driva igenom den ekonomiska politiken. Dels handlar det om att de viktiga reformer som inte faller inom budgetpropositionens ramar – liberaliseringar av arbetsrätten och hyresregleringen – är sådant som också stöds av Moderaterna och Kristdemokraterna, och som därför har en majoritet i riksdagen. Den extrabudget som M drev igenom med KD, V och SD för ett par veckor sedan ändrade på förutsättningarna. Eftersom oppositionspartier bröt ut delar av den ekonomiska politiken föll praxis. Januariavtalets grund försvagades. Men någon dödsstöt handlade det inte om. Det är inte mycket ekonomisk politik som M och V kan komma överens om. MP får kanske leva med att friåret aldrig blir av, C måste nog byta ut sina sänkta

arbetsgivaravgifter mot något som faller M bättre i smaken. Men med lite skicklighet borde regeringen och samarbetspartierna kunna få igenom det mesta av sin ekonomiska politik.

Ett allvarigare hot mot januariavtalet kommer från osäkerheten om huruvida Moderaterna sätter sakpolitiken i första rummet eller inte.

I december slog Ulf Kristerstson fast att han är beredd att fälla regeringen ”på vilken fråga som helst”. Det betyder att M skulle rösta för den misstroendeförklaring som Jonas Sjöstedt har lovat den dagen regeringen lägger förslag om liberaliserade arbets- och bostadsmarknader – trots att det är Moderaternas egen politik.

I en intervju i Dagens Industri konstaterar nu M-ledaren i stället att han kan tänka sig att släppa igenom en reformering av arbetsrätten.

Hur Moderaterna till slut agerar när riksdagen ska ta ställning till avregleringar avgör i stor utsträckning om januariavtalet överlever. Det är också avgörande för Ulf Kristerssons eget politiska projekt.

Faktum är att det sannolikt handlar om den sista chansen på lång tid att driva igenom den typ av liberala strukturreformer som svensk ekonomi behöver, och som Moderaterna hittills velat ha. Att S eller SD, inbegripna i en egen kamp om arbetarväljarna, skulle hjälpa en framtida M-regering att genomföra sådana förändringar går det bara att drömma om.

Dessutom upprepar Ulf Kristersson ofta, senast i intervjun med DI, att han helst vill leda en minoritetsregering som gör upp med olika partier i olika frågor.

Förväntar han sig att andra då ska sätta sakpolitiken först måste han visa att han själv gör det.

Ett lämpligt straff är att skicka nakenbilden till moster Sussie

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Två händelser i utbildningsmiljö, nyligen uppmärksammade, har flera beröringspunkter. Det handlar dels om den 15-åring i Stockholm som skickade en ovälkommen nakenbild till en annan elev och sedan blev kränkt när bilden visades

upp på ett efterföljande möte. Dels om den universitetslektor som anmälts för att hon sagt n-ordet på en föreläsning.

Låt oss börja på skolan i Stockholm.

Nakenbilden var skickad. Eleven hade också utsatt andra för kränkande behandling. Nu hölls möte med den skyldige, hans föräldrar och tre personal på skolan. På mötet visades bilden upp för föräldrarna. Det räckte för att BEO, Barn- och elevombudet, skulle driva fallet och yrka på att eleven skulle få skadestånd på 15 000 kronor för kränkande behandling (DN 25/2).

Till det upprörande hör, enligt BEO, att ”under mötet var stämningen spänd och tonen var anklagande mot Eleven, varför uppvisandet av bilden kunde uppfattas som en bestraffning eller ett skambeläggande”.

Och ja, att tonen var anklagande kan ha samband med att han uppges ha sextrakasserat en annan elev. Att skambelägga ett sådant beteende är oerhört rimligt – man kan snarast invända att sextrakasserier långt ifrån är skambelagda nog.

Och faktiskt kan man tänka att uppvisandet av bilden är en alldeles perfekt och pedagogisk bestraffning. Om en person riskerar att hens oklädda organ skickas till mamma, pappa, mormor, farfar, alla kusiner samt moster Sussie i Liljeholmen, hon med tandgluggen – skulle då personen kanske bli mindre benägen att sända bilden till någon från början?

Det andra fallet utspelades på Uppsala universitet, där lektor Inga-Lill Aronsson i januari 2019 svarade på studenters frågor om arkivkunskap. Hur kan man hitta

information om ras, löd en fråga. Enligt sajten Universitetsläraren svarade lektorn: ”Låt oss ta det kontroversiella ordet...”, varpå hon uttalade n-ordet.

Det fick fyra studenter att skriva mejl till institutionen. Bland annat ansåg de att Aronsson inte fick använda ordet ”eftersom hon varken är svart eller rasifierad”.

Och alla har rätt att reagera och klaga, men alla har inte rätt till att någon ska ta deras reaktioner på allvar. Ändå blev resultatet att Aronsson kallades upp till möte och att det upprättades en utredning om ”trakasseriärende”.

Men det kan inte vara vem som säger ett nedsättande uttryck som är avgörande, utan uppsåtet. Det är som med förolämpningar: bara för att jag känner mig förolämpad om någon beskriver mig

som småväxt är det inte automatiskt en förolämpning i lagens mening.

I fallet Uppsala universitet kan knappast någon människa hitta ett kränkande uppsåt i Aronssons formulering. Trots det viker sig universitetet som ett fönsterkuvert. Men några kommer alltid att blir kränkta oavsett uppsåt; en del blir det när vinden blåser på dem.

”Vi som är privilegierade ser inte ryggsäckarna som varje individ bär”, säger Uppsala universitets likavillkorsspecialist, Hooshang Bazrafshan, till ”P1-morgon”. Men lycka till med att skapa ett universitet, eller en annan miljö, där allas ryggsäckar ska tas hänsyn till och ingen ”individ” någonsin kommer att kränkas. Dessutom är problemet snarast att man inte alls ser till individer utan till grupper, och utgår från att alla i grupperna tänker likadant och blir kränkta av samma sak.

Kan vi dra någon slutsats av dessa två fall? Utan tvivel. En sak har de gemensam: De är uttryck för hur små och extrema åsiktsströmningar har kidnappat viktiga delar av offentligheten. DN har i flera artiklar beskrivit hur BEO drivit helt absurda fall där elever påstått sig kränkta. Det har dels lett till att redan ekonomiskt ansatta skolor tvingats till skadestånd, dels att lärare inte längre vågar ingripa mot störande elever. Tack och lov avslog tingsrätten denna gång skadeståndskravet från eleven med nakenbilden.

På samma sätt riskerar rädsla och anmälningshysteri att skapa lärosäten som inte vågar riskera att utmana en enda student. Fega universitet är värdelösa universitet.

Erik Helmerson

erik.helmerson@dn.se

”Stockholms- vården är dåligt rustad för coronaviruset”

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

DN. DEBATT 20200228

**Om coronaviruset sprider sig i
Stockholm kommer
intensivvårdsplatserna att bli hårt
belastade. Men redan nu är vården i
kris – patienter trängs på
akutmottagningarna och**

**vårdpersonalen protesterar. Orsaken är
personalbrist. Högern som styr
regionen med Miljöpartiet har
misslyckats med att bygga upp en stark
vård, skriver Karin Rågsjö (V) och
Jonas Lindberg (V).**

Nu sprider sig det nya coronaviruset i Europa. 300 personer är smittade i Italien och på Teneriffa är ett hotell satt i karantän. Hur skulle Stockholms sjukhus klara av att hantera ett utbrott av coronaviruset? Sjukvården är i kris, patienter trängs på akutmottagningarna och vårdpersonalen protesterar.

Akutmottagningen på Södersjukhuset kollapsade i helgen. Patienter trängs i korridorerna och dör i väntan på vård. Personalen på Nya Karolinska, Sös och Danderyds sjukhus varnar för att patientsäkerheten är hotad.

Sverige har minst antal vårdplatser inom EU med 2,2 vårdplatser per 1 000 invånare (2017). Därför uppstår det långa vårdköer. Orsaken är personalbrist. Om coronaviruset sprider sig i Stockholm blir intensivvårdsplatserna hårt belastade. I Europa är det bara Portugal som har färre intensivvårdsplatser än Sverige. Region Stockholm har få intensivvårdsplatser i förhållande till befolkningens storlek. Flera av Stockholms sjukhus har toppmoderna lokaler med välutrustade intensivvårdsplatser men de står tomma eftersom det saknas personal. Resursbristen till intensivvården har mer än dubblats de senaste 10 åren. Det orsakar riskabla transporter av svårt sjuka patienter mellan akutsjukhusen för att hitta vårdplatser. Patienter skrivs ut för tidigt från intensivvården, de kroknar på en vårdavdelning och skickas sedan

tillbaka till intensivvården. Så fungerar det i dag.

Vad kommer att hända om Stockholm får flera patienter som blir sjuka av coronaviruset? Vad kommer att hända med de äldre, multisjuka patienterna som är de mest sköra? En region som inte klarar av att ge vård en vanlig söndag i februari kommer inte klara av ett utbrott av coronaviruset.

Region Stockholm har större förutsättningar att bygga upp en stabil vård i jämförelse med många andra regioner. Högern som styr regionen med Miljöpartiet har misslyckats med att bygga upp en stark vård. Nu kommer 500 miljoner kronor extra till välfärden tack vare Vänsterpartiet. Vi förutsätter att de resurser som är avsedda för sjukvården går direkt till att anställa personal och ge dem en bättre arbetsmiljö.

Vården måste vara rustad för att klara av större virusutbrott. Det behövs en hälso- och sjukvård som möter behoven och där tillgängligheten når de med de störst behov. Vi ska kunna lita på vården. Alla borde känna sig trygga med att sjukhusen klarar av ett virusutbrott. Så är det inte i dag.

Det kostar pengar att ge en växande och åldrande befolkning vård. Under den borgerliga regeringen skapade högern en alltmer marknadsstyrd vård. I region Stockholm går privatiseringar före jämlik vård. Privata vårdföretag plockar varje år ut över 2 miljarder i vinst.

Försäkringsbolag säljer privata sjukvårdsförsäkringar som låter den som betalar gå före i kön. Samtidigt ger högern sjukhusen svältbudgetar, de har varslat över 1 000 anställda inom vården och sjukhusen tvingas att spara pengar.

Vänsterpartiets krav är:

Mer resurser till hälso- och sjukvården.

Skapa fler vårdplatser. Fler intensivvårdsplatser behövs nu.

Satsa på robusta vårdcentraler med områdesansvar.

Bort med privata vinster inom hälso- och sjukvården.

Satsa på personalen. Vänsterpartiet region Stockholm vill lägga 1,3 miljarder kronor extra på att anställa fler sjuksköterskor och utbilda fler specialister.

Ingen gräddfil i vården. Patienter med privata sjukvårdsförsäkringar ska inte få gå före.

Våra sjukhus måste stå redo att klara av ett större utbrott av det nya coronaviruset. Vi ska ha den kapaciteten. Allt annat är ett extremt misslyckande.

Karin Rågsjö (V), vårdpolitisk talesperson
nationellt samt representant för Stockholm i
riksdagen.

Jonas Lindberg (V), vårdpolitisk talesperson
region Stockholm

Myndigheten får kritik för sin hantering

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

**Flera ledande aktörer inom vården
riktar kritik mot**

**Folkhälsomyndighetens hantering och
kommunikation kring ett eventuellt
utbrott av nya coronaviruset.**

**– Deras agerande är för mig fullständigt
obegripligt, säger Björn Olsen,
professor vid institutionen för
medicinska vetenskaper vid Uppsala
universitet.**

Han tycker att det är bra att myndigheten
nu har uppgraderat risken för fler fall i

Sverige av sjukdomen covid-19 som orsakas av nya coronaviruset.

– Det är väl så dags nu. Tidigare har man ju sagt: ”det blir ingen pandemi”, ”det är låg risk att det ska komma till Europa”. Och nu är det plötsligt i Europa, pang, säger Björn Olsen, som ifrågasätter Folkhälsomyndighetens budskap om att det fortsatt är låg risk för ett utbrott i Sverige.

– Jag tycker inte att Folkhälsomyndigheten ska underskatta sin roll i det här. De borde kommunicera till alla landets smittskyddsenheter men också till Socialstyrelsen och till Krisberedskapsmyndigheten. Deras roll är ganska stor och tung, säger Björn Olsen. Och även om myndigheten nu har skärpt tonläget angående viruset, finns det betydelsefulla steg som de ännu inte har tagit, tycker Olsen.

– Jag skulle önska att de var lite snabbare med att säga: ”vi kommer att få en situation som är väldigt allvarlig och det är lika bra att ta höjd för det”. Vi borde ha en förhöjd bevakning i varje region och lägga in ett coronatest i varje luftvägstest när någon söker sjukvård för en luftvägsinfektion. Den typen av råd har ännu inte gått ut från Folkhälsomyndigheten och det är ganska många som sitter och väntar på det. Staffan Sylvan, tidigare smittskyddsläkare i Uppsala län, har skrivit en debattartikel i Expressen där han är kritisk mot regeringen. Han menar att regeringen ska ha spridit felaktiga uppgifter om Sveriges beredskap.

– Om det skulle bli en utveckling mot en pandemi måste man ha med hela svenska folket på åtgärderna som man då kommer att rekommendera. Och går man i stället

ut och tonar ner så blir ju tilltron till våra svenska myndigheter mindre, säger Staffan Sylvan.

Han är också kritisk mot att Folkhälsomyndigheten inte alls har lyft frågan om hur mycket pengar som behövs för att stärka beredskapen.

– Man bedömer ju att bristen på skyddsutrustning kan bli en flaskhals i hanteringen av smittspridningen. Och då måste man vara väldigt aktiv redan nu och se till att man får in tillräckligt med skyddsutrustning, säger Staffan Sylvan. Folkhälsomyndighetens statsepidemiolog Anders Tegnell säger att han har bra kontakt med smittskyddsläkarna på sjukhusen runt om i Sverige. Enligt honom ska de inte dela kritikernas bild.

– Det finns pandemiplaner och sjukhusen är väl medvetna om att detta kan hända. Sen finns det ju inga tomma vårdplatser

som står och väntar på någon pandemi, så kan vi ju inte ha det. Det vore helt orimligt. Vi kommer knappast att gå från noll till tvåhundra fall på ett par dagar. Så sjukvården kommer att ha viss tid på sig att ställa om, säger Anders Tegnell.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se

I Sverige har uppemot 300 personer testats för nya coronaviruset, uppger Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten.

Sverige har haft sju bekräftade fall – ett i Jönköping, ett i region Stockholm, ett i region Uppsala och fyra i Västra Götaland.

De smittade finns i olika delar av landet

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Ytterligare fem personer i Sverige har bekräftats smittade av det nya coronaviruset. Risken är stor att fler personer som har smittats utomlands kommer att upptäckas på grund av den senaste tidens utveckling i omvärlden, uppger Folkhälsomyndigheten.

De nya uppgifterna gäller tre personer i Västra Götaland, en person i Region Uppsala, och en person i Region Stockholm, uppgav Folkhälsomyndigheten på torsdagskvällens pressträff.

De tre personer som smittats av det nya coronaviruset i Västra Götaland är alla i 30-årsåldern. Två av dem har haft nära kontakt med den person som på onsdagen bekräftades smittad. De har upptäckts via aktiv smittspårning. Den tredje personen har smittats under en resa i norra Italien. Hittills har alla fall av covid-19 koppling till resande, direkt eller indirekt via nära kontakt med en smittad person.

Den riskbedömning som gjordes tidigare om att det var låg risk för allmän spridning står alltså fast.

– Det har inte varit någon allmän spridning i samhället, vad vi vet i dag, sade Britta Björkholm som är avdelningschef på Folkhälsomyndigheten.

I dagsläget finns inga planer på att införa några mer tvingande åtgärder i Sverige, såsom krav på karantän eller tester efter resor till drabbade områden.

– Lagstiftningen finns för att införa sådana restriktioner, men det som visat sig mest effektivt är åtgärder som frivillig karantän. De allra flesta tar det här på väldigt stort allvar, säger Britta Björkholm.

Personen i Stockholm smittades under en resa i Iran och vårdas nu isolerad på Karolinska universitetssjukhusets infektionsklinik. Det rör sig om en medelålders kvinna som rest i Iran. Hon kom till Sverige för tre dagar sedan och var då symtomfri. Kvinnan mår efter omständigheterna väl.

– Hon har haft kontakt med ett fåtal nära personer, omkring fem personer och dessa har följts upp, säger Per Follin, smittskyddsläkare på region Stockholm, på presskonferensen.

Det femte bekräftade fallet gäller en kvinna i Uppsala som vistats i Tyskland och som har exponerats för coronavirus.

Kvinnan uppsökte vård i Sverige sedan hon fått symtom på en luftvägsinfektion. Efter provtagning har det nu bekräftats att det rör sig om coronaviruset.

– Patienten får nu vård i enlighet med de rutiner som gäller. Någon närmare information om hälsotillståndet kan vi i dagsläget inte lämna, säger smittskyddsläkare Johan Nöjd vid Region Uppsala.

I samarbete med Folkhälsomyndigheten kommer smittskyddsenheten i Region Uppsala att utreda fallet vidare och kartlägga vilka personer som eventuellt kan ha utsatts för smittrisk, genom att de har varit i kontakt med kvinnan.

I Göteborg utökas nu smittspårningen, efter att det klarlagts att den 30-årige man som under onsdagen bekräftades smittad i sin tur smittat två personer.

– Vi har börjat med detta. Det är ett jättepussel, som bygger på information som vi får av patienten. Vi sätter oss och går igenom med dem och sedan kontaktar vi de som kan ha smittats och intervjuar dem om hur de mår och upprättar kontakt, säger Thomas Wahlberg, smittskydsläkare på västra götalandregionen.

De som nu smittats i Sverige var en del av en grupp på ett 40-tal personer som identifierats genom smittspårning. De andra kommer att övervakas de kommande två veckorna. De har daglig kontakt med vården och tar tempen själva.

– Hela syftet med den här spårningen är ju att bryta smittkedjan, säger Thomas Wahlberg.

– Det är mycket viktigt att den som kommer till Sverige från något av dessa områden eller har haft nära kontakt med personer från dessa områden är noga med

att hålla sig hemma om man skulle känna sig sjuk, säger Britta Björkholm.

Man ska kontakta vården, och göra det via telefon, menar hon.

– När man är helt symtomfri ser det inte ut som det är en särskilt stor smittspridning.

Sverige har hittills haft sju bekräftade fall.

Peter Letmark

peter.letmark@dn.se

”Även elever måste stå till svars för sitt agerande”

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Kritik riktas mot att Barn- och elevombudet försöker stämma en skolhuvudman för att en nakenbild som en elev skickat till andra visades för hans föräldrar.

Liberalerna vill att myndigheten lägger ned i sin nuvarande form.

Sveriges skolledare anser att en elev som anmäler också måste ta ansvar för sitt eget beteende.

DN skrev i går om en femtonårig elev på en Stockholmsskola som skickat en nakenbild till en kvinnlig elev som inte önskat detta.

Rektorn kallade till ett möte med föräldrarna för att komma tillrätta med händelsen. Då visades bilden i några sekunder så föräldrarna kunde se den.

Det ledde till att Barn- och elevombudet drev ett skadeståndsärende i Stockholms tingsrätt där eleven och hans föräldrar krävde 15 000 kronor av kommunen för att eleven ska ha blivit kränkt.

Tingsrätten gjorde en annan bedömning. Det var visserligen en ringa kränkning att bilden kunde ses av föräldrarna, men inte tillräckligt för att eleven ska få skadestånd eftersom syftet var att komma till rätta

med ett problem, inte att kränka eller skambelägga eleven.

Många har reagerat och menar att BEO driver elevers skadeståndsärenden för hårt. Liberalernas utbildningspolitiska talesperson Roger Haddad menar att myndigheten bör läggas ned i sin nuvarande form och har också lämnat in en motion om detta.

– BEO har inte vårt stöd längre, den har utvecklats till en skolmyndighet som underminerar lärarnas ställning och auktoritet i skolan-och det är uppenbart att elever och deras föräldrar utnyttjar detta, säger han.

Funktionen ska vara att förebygga mobbning och stötta dem som utsätts för trakasserier i skolan och inte som nu att ”återkommande driva ärenden mot lärare som ingripit mot stökiga elever”.

Han menar också att skollagens paragrafer om personkränkningar samt lärarnas befogenheter bör göras om.

För att BEO ska få någon trovärdighet måste myndigheten också låta en elev som anmäler en skolhuvudman även stå till svars för sitt eget agerande, menar Matz Nilsson som är ordförande vid Sveriges skolledarförbund.

– Om BEO ska granska eleverskränkingsanmälningar på ett korrekt sätt, måste man också se till att alla som kränker får sanktionerna, och inte som nu bara skolhuvudmannen, säger Matz Nilsson.

Om eleven har skickat den här bilden till andra elever som inte vill ta emot den så är det en kraftig kränkning som skolan måste kunna agera på, menar Matz Nilsson.

– Eftersom det handlar om elev som inte är myndig har ju skolan en skyldighet

att informera föräldrarna, och att visa bilden på mötet kan jag inte förstå hur det kan bryta mot skollagen.

Peter Letmark

peter.letmark@dn.se

Fakta. Så resonerade tingsrätten

I målet har skollagens sjätte kapitel som heter "Åtgärder mot kränkande behandling" använts, där paragraf nio handlar om personalkränkningar och tolv om skadestånd.

Enligt tingsrätten var det en ringa kränkning att visa en nakenbild på en tonåring för hans föräldrar.

Tingsrätten har också tagit hänsyn till att bilden inte visades för att straffa eller skambelägga, utan för att komma tillrätta med 15-åringens beteende mot andra elever.

Dela

Regeringen går vidare med förslag om vistelseförbud

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Inrikesminister Mikael Damberg (S) och justitieminister Morgan Johansson (S) vill utöka kontroll och skyddsåtgärder för personer som dömts till skyddstillsyn.

De två ministrarna gav i går en lägesrapport om regeringens arbete mot gängkriminalitet och annan organiserad brottslighet.

Regeringen vill uppdatera några av punkterna i 34-punktsprogrammet, bland

annat vill man få till ett snabbare beslut om hemlig avlyssning.

Regeringen går också vidare med kontroll- och stödåtgärder för personer som har dömts till skyddstillsyn eller villkorligt frigetts från fängelsestraff. Ett exempel är att man kan förbjudas besöka platser där narkotikaförsäljning sker.

Dessutom föreslår regeringen att övervakningstiden för den som dömts till skyddstillsyn ändras från ett till tre år och att förbudet ska kontrolleras med fotboja.

Den som bryter mot ett så kallat vistelseförbud kan få skyddstillsynen omvandlad till ett fängelsestraff.

Det innebär en begränsning för var en person får uppehålla sig, till exempel när det gäller ett torg eller i närheten av ett tidigare brottsoffer.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Stefan Lisinski: I dag kan vara sista årsdagen som vi lever i ovisshet

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Alla vill inte veta. Reaktionerna efter beskedet att Palmemordet snart ska vara löst har varierat kraftigt. Vi är några som längtar efter en övertygande

lösning, men många verkar föredra att leva i ovisshet.

I dag, 34 år efter att Olof Palme mördades, kan vara sista årsdagen då vi frågar oss vad som egentligen hände, vem som mördade vår statsminister och varför.

Snart får vi veta. Åtminstone om vi ska tro poliserna i Palmeutredningen och chefsåklagare Krister Petersson.

Krister Peterssons budskap – att lösningen på Palmemordet ska presenteras före sommaren – har inte mötts av något jubel.

Många är skeptiska, med all rätt. Det här är inte första gången som Palmeutredare påstår sig kunna presentera en lösning.

Vissa debattörer, även på DN:s ledarsida, verkar utgå ifrån att vi inte får någon lösning, och de verkar nöjda med det. En del privatspanare och äkta poliser är oroliga av andra skäl. Det kan bli jobbigt när deras egna favoritspår avfärdas.

Sydafrika, Iran, PKK, högerextrema kretsar inom polis eller militär är bara några så kallade spår som har fått stort utrymme under årens lopp. De flesta av dem är snarare teorier om vilka som kunde ha motiv att mörda vår statsminister. Oftast saknas något konkret. Men tänk tanken att Palmegruppen har fått fram tunga bevis denna gång, på riktigt. Vi är i alla fall några som kommer att vara rejält förväntansfulla. Givetvis ska vi skärskåda åklagarens bevis, men det är för tidigt att avfärda allt som en stor bluff. Krister Petersson och poliserna i Palmegruppen ser i alla fall väldigt nöjda ut, trots att de vet att de kommer att granskas hårt.

Åklagaren har berättat att antingen väcker han åtal före sommaren eller också läggs utredningen ner. I så fall presenterar han ändå en sorts lösning på mordgåtan.

Gissningsvis finns det i dag ingen att åtala. Den utpekade mördaren är antagligen avliden. Annars hade åklagaren rimligtvis anhållit och sedan begärt någon häktad. Den misstänkte hade fått en försvarare som skulle få tid att sätta sig in i den jättelika utredningen. Men inget av detta har hänt, så den misstänkte är nog död. Det är mycket problematiskt att peka ut en avliden person som Olof Palmes mördare. Åklagaren kan göra sig skyldig till förtal av avliden. Hur Christer Petersson ska lösa detta är svårt att veta. Han måste i alla fall ha mycket starka bevis, antagligen ännu starkare än om det hade blivit rättegång. Den utpekade kommer inte ha någon försvarare som försöker motbevisa åklagarens påståenden. Det gör det ännu viktigare för journalister och alla andra att vara kritiska till åklagarens version.

Så vem är mördaren? Det är för tidigt att gissa. En sak verkar redan klar; det blir inte den tidigare dömde och sedan friade Christer Pettersson som pekas ut. Åklagaren har varit tydlig med att han inte längre är aktuell. Bara det är sensationellt. Flera debattörer, poliser och även några av landets högsta företrädare har fortsatt att hävda att Christer Pettersson är mördaren. Han pekades ut av Lisbeth Palme och hon var mycket säker på sin sak. Men det finns goda skäl att vara kritisk till hennes utpekande. Lisbeth Palme fick till exempel veta att den misstänkte var alkoholist före konfrontationen. Konfrontationen genomfördes också mer än två och ett halvt år efter mordet och Lisbeth Palme hade aldrig sett mördaren tidigare. Hon hade mycket kort tid på sig att se mördaren. Flera vittnen beskrev

också hur extremt chockad hon var. Det är förstaeligt och mänskligt att hon i det läget hade svårt att beskriva mördaren. I de första förhören kunde hon inte heller ge någon tydlig beskrivning av gärningsmannen.

Under senare år är det i stället den så kallade Skandiamannen som av vissa har pekats ut som den mest sannolike mördaren. Men även här finns flera frågetecken. Visserligen var han på mordplatsen, åtminstone strax efter mordet. Men det är mycket svårt att få ihop tidsschemat för honom. Han jobbade denna kväll över i Skandiahuset, och lämnade sin arbetsplats strax innan mordet ägde rum, enligt noteringar i receptionen. Men hur kunde han veta att makarna Palme skulle passera utanför? Deras promenad var spontan och oplanerad, strax innan hade de gått på

andra sidan av Sveavägen. Så varför skulle Skandiamannen ge sig ut, med ett tungt vapen, om han inte visste vad som väntade utanför?

Det ska helt enkelt bli mycket intressant att se vilka bevis Krister Petersson presenterar. Har Palmegruppen hittat mordvapnet och går det att koppla vapnet till en speciell person? Det är nästan vad som krävs för att övertyga åtminstone de flesta. Inte ens det lär räcka för alla. Det värsta som kan hända är att åklagaren presenterar en svajig teori som många kan ifrågasätta. Det skulle leda till att det nationella traumat blir värre och att förtroendet för svensk polis och åklagarsväsen hamnar i botten.

Stefan Lisinski
nyhetstipset@dn.se

Barriärer ska skydda vattenverk

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Nu byggs en barriär runt vattenverket i halländska Knäred som ligger intill Lagan, rapporterar P4 Halland.

– Det behövs för att vi inte ska få in Lagan i vattenverket och på så sätt kontaminera vattnet, säger Mattias Hultin, avdelningschef på Laholmsbuktens VA. SMHI:s klass 3-varning för extremt höga flöden i Lagan ligger kvar.

TT

Tio miljoner satsas för att hejda antisemitism

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

I höst står den svenska regeringen värd för en internationell konferens mot antisemitism. Nu finns ett beslut om en nationell satsning mot vad som beskrivs som ett växande problem i Sverige.

– Antisemitismen lever och frodas, säger utbildningsminister Anna Ekström (S) till DN.

Väggarna på Forum för levande historia är täckta av bilder och brev. De berättar om de 500 judiska flyktingbarn som kom till Sverige från Nazityskland genom den internationella räddningsinsatsen Kindertransport mellan 1938 och 1939, om familjer som splittras och livet efteråt.

– Det är otroligt gripande. Att i det läget ta beslutet att skicka bort sitt barn måste ju vara faktiskt det svåraste man kan göra som förälder, säger Anna Ekström.

2020 är det 75 år sedan andra världskrigets slut. Men antisemitismen tog inte slut med kriget, varken i Sverige eller i resten av världen. I en studie publicerad 2018 av EU:s byrå för grundläggande rättigheter svarade nio av tio europeiska judar att antisemitismen tvärtom ökat.

Inför det internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism som regeringen står värd

för i Malmö i oktober presenterar man därför en nationell satsning på tio miljoner mot utvecklingen.

Mest, sex miljoner, går till insatser i skolan, genomförd framför allt av just Forum för levande historia.

– Jag tycker att för varje dag som går så blir det alltmer uppenbart att svensk skola måste jobba med kunskaper, men också värden och värderingar är oerhört viktiga, säger Anna Ekström.

I studien från 2018 sticker Sverige ut som ett av de länder där den upplevda antisemitismen ökat allra mest. Anna Ekström känner igen utvecklingen och beskriver hur den finns representerad i såväl höger- som vänsterextremistiska miljöer, i europeisk historia och i nya uttryck.

– Vi ser att det finns en antisemitism i de islamistiska miljöerna. Och det finns

problem med nyanlända som kommer till Sverige med en bakgrund i länder där antisemitism är inskriven i läroplanen och står i läroböckerna. Det är någonting som vi måste möta i skolan och vuxenutbildningen.

Anna Ekströms egen socialdemokratiska rörelse har samtidigt ett flertal gånger själva hamnat i blåsväder för antisemitiska uttryck, framför allt inom ungdomsförbundet SSU.

Bland annat hördes demonstranter från förbundet skandera ”krossa sionismen” i Malmö 2019, något som partiet senare fördömde och bad om ursäkt för.

Utbildningsministern menar att Socialdemokraterna tagit problemet på allvar.

– Stefan Löfven har tydligt sagt att det inte finns utrymme i socialdemokratin för någon form av antisemitiska yttringar..

Josef Svenberg

josef.svenberg@dn.se

Fakta. Fyra institutioner delar på anslaget

Forum för levande historia får sex miljoner kronor till förstärkta utbildningsinsatser om antisemitism. Statens historiska museer får 2,3 miljoner kronor till en utställning där besökare kan samtala med personer som överlevt Förintelsen via förinspelade svar på frågor genom artificiell intelligens.

Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet får 1,2 miljoner för ett forskarseminarium under forumet i Malmö samt en forskningsöversikt om undervisning som kan motverka rasism.

Totalförsvarets forskningsinstitut får 0,5 miljoner kronor till en rapport om antisemitism i digitala miljöer.

Källa: Regeringen

Oron för viruset skapar rusch på munskydds- fabriken

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Svenljunga. Det nya coronaviruset smittar även det svenska näringslivet. I Svenljunga har munskyddsfabriken infört nattskift och helgtjänst. Men samtidigt ifrågasätter experter hur bra maskerna skyddar mot smittan.

– Vi kör allt vi kan nu, dygnet runt. Det blir runt 250 000 masker i veckan. Nu går många lådor iväg direkt med flygfrakt. Priserna på just flygfrakten har nästan dubblats på kort tid.

Vi står med Peter Carlsson ute i lagerdelen på företaget ACE Protection AB. Utanför porten ligger en äng, grannen på norrsidan är Hedströms Åkeri, åt andra hållet ligger naturbruksskolan. Landsortslugnet möter en allt mer global oro.

– Titta där borta, hyllorna är nästan tomma. Redan två tre dagar efter första corona-larmen började det, sedan dess har det varit total rusch.

Peter Carlsson är vd för det lilla företaget i Svenljunga, den normalt stillsamma kommunen en halvtimme med bil sydost Borås.

Den här ansiktsmaskfabriken, med 18 anställda, är bara en av många som nu går

på högvarv. ACE Protection ägs sedan år 2000 av tyska storkoncernen Dräger, kanske mest kända i Sverige för alkotestmätarna. För att tillverka ansiktsmasker har man utöver Svenljunga en anläggning i Sydafrika och en leverantör i Guangzhou i Kina. I Svenljunga ligger man nu på maxkapaciteten 14 miljoner masker per år. Det motsvarar en ökning mot normalläget med 60–70 procent, enligt vd:n.

- Produktionen hos vår leverantör i Kina förfogar regeringen där över nu, för att kunna fylla sjukvårdens behov. Inget får exporteras därifrån, berättar Peter Carlsson.

Störst i branschen är amerikanska 3M, stora är även Honeywell. 3M:s koncernchef Mike Roman sade nyligen att ”vi ökar nu produktionen så mycket vi kan, vi kör 24/7”. Konkurrenten Kolmi-Hopen

med fabrik i Angers i Frankrike tillverkar normalt 170 miljoner masker per år. Härom veckan fick de plötsligt in ordrar på en halv miljard masker, enligt New York Times.

Amerikanska CNBC finns enbart i Kina 40 företag som har licens att tillverka skyddskläder och masker för nationell distribution. Men eftersom efterfrågan i Kina är extrem räcker det inte. Flera miljoner omgångar skyddskläder har skickats enbart till värst drabbade staden Wuhan.

Men även i länder långt från Kina har efterfrågan av ansiktsmasker tagit fart. Kreativa e-handlare har fångat tillfället, inte sällan genom att lansera masker även som modeaccessoarer. Här finns uppenbarligen pengar att göra. Men hur väl skyddar maskerna mot covid-19? Infektionsläkare har varnat för

en övertro på vanliga munskydd som till exempel säljs på apoteken.

Folkhälsomyndigheten påpekar också att ”för att andningsskyddet ska ge avsedd skyddseffekt måste det anpassas till den som ska använda det. Träning och utbildning i hur man använder ett andningsskydd behövs”.

– Det finns inga belägg för att användning av munskydd i samhället skulle hjälpa mot spridningen av virus, har Anders Tegnell, statsepidemiolog på Folkhälsomyndigheten, tidigare sagt till DN.

Vi går ut i fabriken där maskerna sätts samman för fullt; rader av robotar och rullband och några medarbetare som ser till att allt flyter som det ska. Men här finns även manuella moment, som att placera färdiga masker, en och en, i ett fack för inplastning.

Vi testar masken med bästa skyddet. Med lite hjälp får vi den att sluta an på rätt sätt. Den varma, fuktiga luften som vi andas in med ett visst motstånd går ut genom ventilen, kring näsvingarna sluter den åt. Hur smidig den än är, tilltalar inte tanken att tvingas arbeta med den på i timmar.

Hur det känns hos Peter Carlsson och personalen att få fulla orderböcker medan miljoner människor på andra sidan jordklotet tvingas leva i karantän, kämpandes mot ett lömskt virus? Hos Peter Carlsson är frågan väntad:

– Jag upplever att vi har ett positivt snack här, alla ställer upp för att man känner att man gör en insats för att hjälpa folk.

Personalen är väldigt lojal. Men givetvis hjälper det till när alla också vet att vi har order inne för ett år framåt.

Lars Näslund

lars.naslund@dn.se

Fakta. Svenljungafabriken fjärde virusvåg

Företaget ACE Protection startade på 90-talet som ett Ulricehamnsföretag men ligger nu alltså några mil söderut, i Svenljunga.

Normalt används deras masker i verkstads- och gruvindustrin. Men vid de stora virusutbrotten har de snabbt fått stora ordrar från sjukvården, som med sars-utbrottet 2003–2004, svininfluensan 2009, ebola i Västafrika 2014 – och nu corona.

Oro för smitta sänkte Stockholms- börsen

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

**Efter onsdagens rusning föll
Stockholmsbörsen på torsdagen igen
med 3,7 procent. Flygbolag som SAS
och Norwegian föll kraftigt på grund av
osäkerheten kring coronaspridningen.
– Var rationell och dra ner på risken om
du känner att du har för mycket aktier,
säger sparekonomen Joakim Bornold.**

Den första rejäla coronasmällen nådde Stockholmsbörsen i början av veckan, men under onsdagen noterades en ovanligt stark återhämtning efter att handeln öppnat med omkring minus 3 procent.

– Jag har jobbat med aktiehandel i över 20 år nu och onsdagen var nog en av de märkligaste dagar jag sett. Det är väldigt sällan det faller så kraftigt för att sedan totalt vända spikrakt upp utan att det kommit några påverkande nyheter, säger Joakim Bornold, sparekonom på Söderberg och Partners.

I går föll kurserna åter i Stockholm, likt majoriteten av de stora börserna av världen. Den svenska börsen backade 3,7 procent.

Det är osäkerheten och svårigheten för aktiemarknaden att sätta en prislapp på effekterna av coronaviruset som orsakar svängningarna, förklarar han.

Vad ska man tänka som sparare då?

– Jag har tidigare sagt att man borde ha korrigerat risken, och det är inte för sent än. Det är lätt att säga ”sitt still i båten”, och det kan man göra. Men känner man ett obehag och ett behov av att agera, så var rationell och dra ner på risken om du känner att du har för mycket aktier, säger Bornold.

Man ska dock undvika att gå ur aktiemarknaden helt och hållet för då riskerar man missa den kommande uppgången, poängterar han.

– Det är ju ändå så att till slut kommer det här att blåsa över och då kommer aktiemarknaden gå tillbaka till sitt normala tillstånd.

Den enda någorlunda trygga hamnen han kan tänka sig i form av aktier dessa dagar är läkemedelsbolag, men även där finns det risk.

Maria Landeborn, sparekonom och senior strateg på Danske Bank, tror att det finns två saker som kan lugna börserna just nu. Det ena är minskad smittospridning utanför Kina.

– En annan sak som skulle kunna lugna marknaden är mer stimulanser från centralbankerna. I Kina har man redan gjort en del, men om den amerikanska centralbanken skulle signalera att man lutar mot en räntehöjning igen skulle det kunna gjuta lite mod i aktiemarknaden. När februari snart är över och bolag, både globalt och i Sverige, börjar se över konsekvenserna tror Landeborn att en del vinstvarningar kan komma. Sker det ska de tas med en nypa salt, tycker hon.

– Om en vinstvarning beror på att just det specifika bolaget har problem med sin produktionskedja eller att man inte kan leverera, då är det allvarligt för det kan dra

ut på tiden och är något de måste åtgärda. Men ligger det utanför deras makt, då tror jag att man inte kommer ta lika allvarligt på vinstvarningarna.

Andreas Lindberg

andreas.lindberg@dn.se

Handelsnettot 9,9 miljarder

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Utrikeshandeln med varor gav i januari ett överskott på 9,9 miljarder kronor, enligt preliminär statistik från Statistiska centralbyrån (SCB). Motsvarande månad i fjol visade handelsnettot ett överskott på 1,0 miljarder kronor.

Varuexporten uppgick i januari till 128,5 miljarder och varuimporten till 118,6 miljarder kronor. Exporten har därmed ökat med 2,1 procent och importen har minskat med 5,0 procent jämfört med januari 2019. Rensat för säsongsvariationer uppgick handelsnettot till 5,4 miljarder kronor i januari, jämfört med 3,8 miljarder kronor i december.TT

Skanska kniper miljardorder

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Skanska har fått i uppdrag att bygga en ny akutmottagning i Oslo. Ordern är värd cirka 1,6 miljarder kronor, skriver byggkoncernen i ett pressmeddelande. Akutmottagningen, som ska vara öppen dygnet runt för alla som bor i Oslo, ska vara färdigställd i mitten av 2023.

Byggherre är norska Omsorgsbygg. ”Byggnaden som kommer att vara belägen på området vid Aker sjukhus kommer bland annat att bestå av sju operationssalar, åtta rum för röntgendiagnostik och cirka 100 platser för undersökning och behandling”, skriver Skanska.TT TT

”Döttrarna bråkar med varandra hela tiden – vi står inte ut längre”

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Storasyster har varit svartsjuk ända sedan lillasyster föddes. Nu är de i tidig skolålder och konflikterna och bråken mellan dem har hela tiden blivit värre. Inget föräldrarna provat har fungerat. Vad kan de göra?

Fråga:

Hej! Jag är en trebarnsmor som skriver till er på grund av den dåliga relationen mellan mina döttrar. Sen min andra dotter föddes, då min första dotter var tre år, har de bråkat och haft kluvna känslor inför varandra. Eftersom det var min äldsta dotter som var stor nog att uttrycka dessa känslor när min yngsta dotter var bebis, blev jag tidigt uppmärksam på detta och ledsen över att hon ville slå sin lillasyster. Ibland fick jag skydda lillasyster från storasystern.

Jag har känt känslor av vanmakt och ilska mot min äldsta för detta, och velat vända trenden som hela tiden förvärrats. Att jag blivit ledsen och rädd av att se min äldsta dotters känslor av avund mot sin lillasyster har också bidragit till den jobbiga upplevelsen.

Nu är de sju och tio år. De har alltid bråkat och kivats, rivit i och skrikit åt varandra.

Varje dag är det konflikt, lillasyster gnäller högt och storasyster får ofta skulden. Ett tag satte lillasyster detta i system och grät krokodiltårar. Vi har gång efter annan försökt lösa knuten, och för två år sedan kunde vi för första gången prata ordentligt om saken och storasyster satte ord på känslan av att vi bara skyddade lillasyster och gav henne själv skulden för allt. Till saken hör att storasyster är mer impulsiv, explosiv och ”utagerande” och lillasyster mer känslig och ”inåtvänd”.

Det finns inget som upprör mig så mycket som när mina döttrar bråkar. Jag blir ledsen i själen och mitt hjärta börjar ticka fortare. Jag blir förbannad och arg. Vi är i en ond cirkel.

Både jag och min man har för länge sedan formulerat att vi inte står ut. Men det finns inget vi kan göra så att det förändras.

Uppgiven mamma

Svar:

Tack för ditt brev. Jag har flera gånger svarat på frågor om syskonbråk och har gett råd om hur föräldrarna kan agera för att relationen mellan syskonen ska bli bättre. Jag kommer att upprepa några av de råden, men vill först ta upp något som jag tycker framgår särskilt tydligt i din beskrivning. Nämligen vilken börda ständiga konflikter mellan syskon kan bli för hela familjen. Du skriver att inget upprör dig lika mycket som när systrarna bråkar, vilket många föräldrar kan instämma i.

Varför väcker syskonbråk så starka känslor hos oss? Det kanske är en spegelbild av den glädje en förälder kan känna i stunder när syskon visar varma känslor för varandra. Då om någon gång går mobilkameran varm. Glädjen är förstås begriplig, de flesta av oss värdesätter

starka och kärleksfulla relationer inom familjen. Men kanske bidrar även bilden av hur syskonrelationer bör vara till de starka känslorna. I det allmänna medvetandet har syskon ett alldeles särskilt starkt band och ställer upp för varandra i vått och torrt.

Den bilden rimmar samtidigt ganska illa med studier om syskonrelationer. Forskningen pekar på att syskon bråkar ideligen, i genomsnitt åtta gånger i timmen för yngre barn. Det typiska mönstret är att syskon i ena stunden är i luven på varandra, för att i nästa stund skratta tillsammans. Vidare har forskare på senare år lyft fram att konflikter inte enbart är av ondo. Under förutsättning att bråken inte går överstyr, kan barn genom syskonkonflikter lära sig viktiga sociala färdigheter och bli bättre på att hantera utmaningar i andra relationer.

Jag menar inte att ni ska vara glada för att era barn ständigt bråkar med varandra. Jag hoppas bara att det ändå kan bli lite lättare om ni kommer ihåg att syskon i regel bråkar ofta och att konflikterna delvis bidrar till deras sociala utveckling. Ju mer ni kan ta bråken med ro, desto mindre risk att ni reagerar och ingriper för känslomässigt. Ibland kan detta vara tillräckligt för att lösa problem med syskonbråk, men jag gissar att det krävs mer i ert fall. Dels kanske ni redan har provat vara mer tillbakalutade, dels kan konflikter mellan syskon leva ett eget liv oavsett om föräldrarna agerar som filbunkar varje gång det smäller. Så vad kan ni mer göra?

Till att börja med är det hoppningivande att er äldre dotter kan och vill sätta ord på sina känslor. Det är en bra början för att lösa problemen och faktiskt ett exempel på

det jag tog upp tidigare – det är sådana sociala färdigheter man sett att barn kan lära sig genom konflikter med syskon. Eftersom du beskriver henne som mer ”utagerande” gissar jag att det faktiskt oftare är hon som väcker er ilska. Det är mycket lätt att falla in i det mönstret som förälder, men såklart viktigt att försöka stå emot. Forskning har bekräftat att olika behandling bidrar till sämre relation mellan syskon. Det räcker heller inte alltid att vara helt rättvis, eftersom det avgörande är om ett syskon upplever sig vara förfördelat. Det kan därför vara hjälpsamt att så långt som möjligt avstå från att klargöra skuldfrågan när det uppstår konflikter. På ett djupare plan kan det förstås också vara bra att motverka de roller som systrarna kanske har fått (den ”utagerande” och den ”inåtvända”). Även

om de faktiskt har olika personligheter och sätt att bete sig, är det viktigt att inte förstärka det. Det låter självklart, men roller är lömska. Föräldrar och andra i barnens omgivning kan ofta omedvetet etablera rollerna genom indirekta uttryck som ”typiskt dig”.

Det är förstås bra att inte ingripa i varje liten dispyt, men observationer av hur syskon på egen hand hanterar konflikter är nedslående. I regel slutar de med att syskonen går åt varsitt håll utan att lösa problemet, eller att den starkare kör över den svagare. Därför behöver föräldrar ofta hjälpa syskonen att nå mer konstruktiva lösningar.

Börja med att bara försöka lugna känslorna. Låt sedan båda syskonen komma till tals och försök uppmuntra dem att ta varandras perspektiv. Låt därefter båda komma med förslag på lösningar och

lotsa dem fram mot en kompromiss. Avstå från att fastna i skuldfrågan och från att komma med egna lösningar. Kort sagt, försök att agera som medlare snarare än domare.

Hur du och din man agerar när systrarna bråkar är förstås viktigt, men det är kanske ännu viktigare att skapa förutsättningar för att stärka det goda som finns i relationen mellan systrarna. Det kan handla om att hitta fler aktiviteter eller sammanhang där systrarna trots allt kan ha roligt tillsammans. Det kan förstås kännas som en utopi.

Ett första steg kan i så fall vara att försöka stärka dem var och en för sig. Till exempel genom att planera in separata aktiviteter och umgänge med er föräldrar. Det är troligtvis extra viktigt för er äldre dotter, för att komma ur upplevelsen av att vara skuldbelagd. Ett annat exempel är att

separera syskonen i aktiviteter och umgänge med kompisar, för att undvika konkurrens. Det kan vara nödvändigt att hitta en egen nisch utan att behöva tävla med ett syskon.

Bara för att systrarna får mer glädjefyllda stunder tillsammans, är det inte säkert att konflikterna minskar. De kanske redan leker och skrattar varje dag, men lik förbannat dras ni med de ständiga bråken. Att bråka mycket spelar emellertid i längden inte så stor roll för syskonrelationen. Studier av syskon som tappar kontakten pekar snarare på att de inte haft så mycket utbyte alls av varandra under uppväxten. En konfliktfri relation är inte synonymt med en god relation.

Martin Forster. Barn & familj

På www.forster.se/referenserfebruari finns länkar till studier som tas upp i svaret.

Danderyds sjukhus minskar varsel

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Danderyds sjukhus kommer inte att säga upp vårdpersonal.

Varslet om 100 tjänster har krympts till 20. Det är framför allt administrativ personal som kommer att varslas om uppsägning.

Beskedet kom från sjukhuset på torsdagsmorgonen att inga läkare eller undersköterskor kommer att varslas. Det som kvarstår är varsel för ett 20-tal tjänster på den administrativa sidan.

Danderyds sjukhus har ett utmanande ekonomiskt läge, heter det i pressmeddelandet och måste minska antalet anställda med 250 tjänster, vilket föranledde det tidigare beslutet att varsla. Men enligt sjukhuset kommer 210 tjänster att lösas med naturliga avgångar, det vill säga pensionsavgångar, vikariat som löper ut och egna uppsägningar. Cirka 40 tjänster har identifierats där medarbetare kommer att erbjudas omplacering eller varslas om uppsägning, vilket gäller yrkesgrupper framför allt inom administrationen men även undersköterskor kan komma att erbjudas omplacering på sjukhuset. Förhandlingar och dialog med fackliga organisationer om omplacering och varsel har just börjat, och kommer att pågå den närmaste månaden. – De här veckorna efter jul har varit horribla, även på Danderyds sjukhus. Det

hade varit självmål av regionen att säga upp sjukvårdspersonal, säger Johan Styrod, ordförande i Stockholms läkarförening, och kirurg på Danderyds sjukhus.

Han ser flera förklaringar till att varslens omfattning från Stockholms akutsjukhus nu krymper rejält.

– Många har redan lämnat sjukvården efter beskeden om varslen. Dessutom innebär varslen ett hårt politiskt språk. Det skapar dålig stämning.

Danderyds sjukhus är liksom övriga sjukhus i region Stockholm hårt pressat av ett nytt sjukhusavtal med stora besparingskrav och måste, liksom Södersjukhuset, spara 300 miljoner kronor under 2020, 6 procent av sjukhusets omsättning, för att nå en budget i balans.

Johan Styrod säger samtidigt att den krassa ekonomiska verkligheten inte upphör vid att varslen minskas.

– Sparbetingen på de tre stora Stockholmssjukhusen kommer bli svåra att leva upp till. Just nu planerar vi för vårdsängar timme för timme. Det är inte hållbart. Akutsjukvården måste få ett andrum, och det finns inga lösningar som inte kostar pengar.

Sammanlagt har de tre Stockholmssjukhusen Karolinska, Södersjukhuset och Danderyds sjukhus under 2019 varslat 1 350 personer om uppsägning.

På onsdagen kunde DN berätta att Södersjukhuset drar tillbaka sina varsel av 75 läkare och undersköterskor, och att det tidigare varslat av 100 anställda minskas till att omfatta administrativa tjänster.

Redan i början av februari meddelade Karolinska universitetssjukhuset att det planerade varslat på 600 läkare och undersköterskor i stället beräknas beröra 226 vårdtjänster.

Varslen från Stockholmssjukhusen har väckt hård kritik, inte minst från vårdanställda varav många anslutit sig till det så kallade Sjukvårdsuppropet, som haft som ett krav att varslen dras tillbaka. Akil Awad, ST-läkare på Södersjukhuset och en av initiativtagarna till Sjukvårdsuppropet, säger att det är positivt att varsel dras tillbaka men att allt annat kvarstår – inga ändringar av budgeten har gjorts, anställningsstopp råder, vikarier får sluta och vakanta tjänster tillsätts inte.

– Varslen ligger ju dessutom kvar på Karolinska. Vi ser det här som ett litet steg

framåt men vi fortsätter vårt jobb, säger Akil Awad.

Sjukvårdsuppropet planerar en ny protestmarsch i Stockholm i slutet av mars.

Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se

”Avtalen gör att sjukhusen fortsatt går på en svältkur”

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Inga förändringar har gjorts i sjukhusens budgetar, som nu backat från tidigare besked om att vårdpersonal ska sägas upp. Oppositionspartierna varnar för att varslen kommer att ha stora effekter på vården.

– Att ingen får gå är bara ena sidan av myntet, säger Robert Johansson, oppositionsregionråd (S).

Oppositionsregionrådet Robert Johansson (S) säger att de varsel som lagts på de tre stora Stockholmssjukhusen sannolikt fått stora effekter, även om uppsägningarna av vårdpersonal nu minskar kraftigt utifrån tidigare besked.

– Det är glädjande att ingen varslas. Men vi vet mycket lite om vilka effekter det redan fått – vi vet att människor sagt upp sig, och att tjänster inte återbesätts. De åtgärdsprogram som fortfarande ligger kommer både att försämra arbetsmiljön för personalen och påverka patientsäkerheten, säger han. Jonas Lindberg, Vänsterpartiets talesperson i sjukvårdsfrågor säger i en skriftlig kommentar att beskedet är

positivt men att en förklaring är att många redan valt att lämna vården.

– Vakanta tjänster och folk som slutar och inte ersätts får stora konsekvenser för arbetsmiljön och patientsäkerheten. Besparingarna ligger ju kvar och det kommer märkas ändå. De befintliga sjukhusavtalen är fortfarande en svältkur och försvårar möjligheterna att rekrytera sjuksköterskor avsevärt.

Från den blågröna majoriteten i region Stockholm har budskapet tidigare varit att varslen är nödvändiga för att ställa om Stockholms sjukvårdssystem till en vård som bedrivs närmare patienten, och hos privata vårdgivare i vårdval.

Miljö- och kollektivtrafikregionrådet Tomas Eriksson (MP) skriver i en skriftlig kommentar att det är positivt att sjukhusen har hittat lösningar så att vårdpersonal inte sägs upp.

”Utmaningen nu är att öppna fler vårdplatser på akutsjukhusen och att se till att patienter snabbare får rätt vård och inte blir sittande i köer på akuten. Det gör vi genom att förstärka primärvården och skapa fler geriatrikplatser.”

Finansregionrådet Irene Svenonius (M) menar att det är ”glädjande besked” att ingen ur vårdpersonalen kommer att sägas upp.

”Ifall det finns möjlighet att hantera förändringen med naturliga avgångar eller andra arbetsuppgifter är det givetvis bättre än uppsägningar. När vården bedrivs närmare patienterna är det också rimligt att personal behövs på andra platser”, skriver hon i mejlsvar till DN.

Även om varslen av vårdpersonal dragits tillbaka, så kvarstår stora besparingar på de tre stora sjukhusen. Kommer regionen

att tillåta att sjukhusen går med underskott?

”Vi tillför vården 1,7 miljarder kronor i år. Min utgångspunkt är att alla nämnder och bolag ska bedriva verksamheten inom beslutad budget. När man tappar kontrollen över ekonomin drabbas alltid patienterna, det kan vi se exempel på runt om i landet. Sjukhusen har ett stort arbete att göra och en del av det handlar om att ta tuffa – men nödvändiga – beslut att minska sin administration, effektivisera sina inköp och sänka kostnader för förbrukningsartiklar för att frigöra ekonomiska resurser till vården.”

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se

Allt fler fattiga äldre kvinnor söker sig till Stadsmissionen

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Stockholms stadsmission larmar om att allt fler äldre kvinnor lever som fattigpensionärer och tvingas söka sovplatser på härbärgen. Enligt Pensionsmyndigheten löper ensamstående äldre kvinnor störst risk att hamna under inkomstgränsen.

– Fler är i dag lämnade åt sitt eget öde, säger Erik Holmberg, platschef på Stockholms stadsmission.

Stockholms stadsmission flyttade in i St Paulskyrkan vid Mariatorget 2015. I dag är det en öppen mötesplats där personer av blandad ålder och bakgrund samlas. Men de flesta besökare är äldre som inte får - pengarna att räcka till månadens slut. Det är torsdag och den rymliga salen är som vanligt fylld av pensionärer som har tagit sig dit för att äta lunch. Varje dag tar Stadsmissionen emot omkring 50 till 100 äldre besökare.

Ingegerd Löfberg, 73, och Anita Boman, 68, sitter tillsammans vid ett bord. Sedan de gick i pension har de promenerat till Stadsmissionen flera dagar i veckan för att ha råd med månadens utgifter.

– Det är inte mycket man får i pension, det är fint att man då kan få komma hit och

äta lunch för 20 kronor, säger Ingegärd Löfberg.

Enligt de senaste siffrorna från Statistiska centralbyrån (SCB) lever 295 000 personer över 65 år under gränsen för relativ fattigdom 2018. Det betyder att man har 12 800 kronor eller mindre att leva på i månaden efter skatt.

Och under 2019 rapporterade även EU:s statistikorgan Eurostat att drygt 300 000 av Sveriges pensionärer vänder och vrider på sina liv för att få ekonomin att gå ihop. Många av dem lever i ensamhet, i vissa fall helt isolerade.

Erik Holmberg är i dag platschef och har varit verksam inom Stockholms stadsmission de senaste fem åren. Han berättar att han har sett en stor ökning bland äldre fattiga besökare. Många drygar ut sina magra inkomster genom att samla flaskor eller burkar för att panta dem.

– Det är många i Stockholm som inte har sina anhöriga på nära håll, för att barn och barnbarn rör på sig och därför är de mer utlämnade till sin egen försörjning. Det är väl de trenderna som man också ser i - övriga samhället, att fler är lämnade åt sitt eget öde, säger Erik Holmberg.

Enligt Socialstyrelsens senaste rapport lever allt fler äldre kvinnor under strukturell hemlöshet. Pensionärer i Stockholm har i dag svårt att få pensionen att räcka till hyra och kostnader.

Pensionsmyndigheten senaste siffror, som är från 2017, visar att det rör sig om 162 000 kvinnor och 83 000 män som har svårt att få pensionen att räcka.

– Det är en del här som faktiskt lever utan bostad. Det betyder inte nödvändigtvis att de lever utomhus, det kan också innebära att de är inackorderade hos bekanta, säger Erik Holmberg.

Han beskriver att dagens äldre tillhör en generation som inte gärna ber om hjälp. Men på Stadsmissionen kan man få hjälp att söka bidrag, pensionstillägg och bostadstillägg.

– De har rätt till allt men söker inte bidrag eller tillägg för att de inte vet om att det är möjligt. Eller så har man inte digital kunskap, eller också på grund av dålig självkänsla, säger han.

Många besöker Stadsmissionen i brist på pengar, men ensamheten är också en orsak till varför äldre söker sig dit.

– Många kommer hit och säger det ”jag kan inte äta hemma, jag får inte ner maten”. Så därför är det ett stort värde att komma hit och äta, för då kan de äta med någon annan, säger han.

Johanna Sundbeck

johanna.sundbeck@dn.se

Fakta. Äldre under fattigdomsgränsen

Av alla människor i Sverige 2018 som var över 65 år var 14,6 procent eller 295 000 personer under gränsen för relativ fattigdom, 12 800 kronor i månaden efter skatt, inklusive bidrag.

Enligt Pensionsmyndigheten är det fler kvinnor än män som ligger under gränsen för relativ fattigdom, två tredjedelar är kvinnor och en tredjedel är män.

EU:s definition av relativ fattigdom innebär att en person har en inkomst efter skatt som underskrider 60 procent av landets medianinkomst.

Laila Wahl måste sticka sockor för att klara räkningarna

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Laila Wahl har under hela sitt liv arbetat för att hjälpa samhällets utsatta. Hon trodde aldrig att hon själv skulle hamna under EU:s fattigdomsgräns och inte få vardagen att gå ihop.

– Det är så förnedrande för man vill ju kunna klara sig själv, säger hon.

Hemma hos 73-åriga Laila Wahl i Bagarmossen ligger garner i alla möjliga färger utspridda. På väggarna hänger konstverk och Lill-Babs gamla klackskor. Hon tänder en cigarett och lutar sig mot balkongräcket till lägenheten som hon bott i under de senaste 15 åren.

– Lill-Babs skor fick jag som en gåva av de prostituerade och utsatta kvinnorna jag tog hand om på Klaragården, säger hon och tar ytterligare ett bloss.

Garnbollarna är på sätt och vis Laila Wahls sista livlina. Mössor, mattor och diverse hantverk är det som räddar henne från att behöva lämna sin bostad, och det liv hon känner till. Trots att hon är pensionerad sedan drygt tio år tillbaka måste hon arbeta för att få mat på bordet.

– Jag har arbetat hårt i hela mitt liv och tänkte att det kommer jag väl att klara mig på, plus det här extra som jag håller på

med. Men när pensionen kom så fick jag en chock. Det var ingenting, inte alls 70 procent utan bara drygt 40 procent av lönen.

– Jag har slutat att planera för hur jag ska gå runt varenda månad, för det är ändå ingen idé. Jag får ont i magen när jag ska betala räkningar.

Redan vid 15 års ålder började Laila Wahl arbeta i Gästrikland där hon även växte upp med sina fem andra syskon. Hon började sin karriär på en Ica-butik men har sedan dess haft otaliga jobb, bland annat som förskolekonsulent på förskolor med hiv-drabbade barn och som assistent på dagcenter för personer med funktionsnedsättning.

Sedan unga år har hon slitit på egen hand. Som ensamstående mamma till sin dotter har yrkeslivet kantats av hårda perioder,

men hon säger att hon alltid har fått det att gå ihop.

När Laila Wahl blev pensionär vid 65 års ålder tog livet en rejäl vändning. Varje månad är en ekonomisk kamp, mat har hon inte riktigt råd med. Fem dagar i veckan besöker hon Stockholms stadsmission för att klara vardagen.

– Det är så förnedrande för man vill ju kunna klara sig själv, jag är uppvuxen med att man ska kunna försörja sig, säger hon. Precis innan hon gick i pension beslutade hon sig för att köpa en kolonistuga där hon kunde ägna sig åt hantverk. Hon var då inte medveten om den låga pension hon skulle få ut.

Stugan ligger henne varmt om hjärtat, men kostar 3 400 kronor om året - pengar hon inte har.

– Jag har slitit i hela mitt liv, och det är det som känns så hemskt. Jag har verkligen

gjort rätt för mig och borde vara värd att få behålla min lilla kolonistuga och få så mycket pengar att jag kan unna mig saker. Jag har inte varit på bio, jag vet inte på hur länge, säger hon.

Laila Wahl ser ut genom fönstret och säger samtidigt att det ligger mycket skam bakom fattigdom – och en känsla av att inte kunna ordna upp sitt eget liv. Hon ser också att fattigdom bland pensionärer växer, särskilt bland kvinnor som hon träffar dagligen på Stockholms stadsmission.

– Kvinnor är så utsatta, alla tycker att det har blivit förfärligt.

– Om kvällarna är jag så trött att jag somnar utav ren matthet. Då och då vaknar jag och tänker att ”hur ska jag få det här att gå ihop?”. Jag ger inte upp, även om jag har varit jätteledsen, är jag nu i stället förbannad.

I samband med ett stambyte tvingades hon flytta in i en mindre lägenhet under tio månader. Laila Wahl missade då att anmäla den nya lägre hyran till pensionsmyndigheten och blev återbetalningsskyldig på ett belopp om 68 000 kronor.

– Pensionsmyndigheten stämde mig för bedrägeri och jag blev kallad till polisförhör, men de avskrev det snabbt eftersom jag hade betalat tillbaka hela skulden. Ibland känns det bara som att det räcker, säger hon.

Laila Wahl har under en stor del av sitt liv arbetat för samhällets utsatta. På Klaragården såg hon för första gången livets plågsamma sida i utsatta kvinnors hemvist. I dag är hon tacksam för det perspektiv som yrket har gett henne.

– De var glada fast de inte hade någonstans att bo. Det är inte klokt

egentligen, att jag själv hamnat där alla de människor jag har hjälpt befunnit sig. Men samtidigt är det bra att jag har arbetat med det, för jag vet hur det är. Det skulle vara chockartat om man inte hade den erfarenhet som jag har, säger hon.

Många ensamstående äldre kvinnor löper större risk att bli fattiga som pensionärer. Relativ fattigdom är ett internationellt mått som motsvarar 60 procent av den disponibla medianinkomsten i ett land. För en ensamstående pensionär i Sverige motsvarar det en inkomst på 12 800 kronor i månaden efter skatt, inklusive bidrag.

Laila Wahl befinner sig strax under måttet för relativ fattigdom med sin pension som ger 11 000 kronor, och extra bostadsbidrag på omkring 1 000 kronor.

– Det är tur att jag har min dotter och hennes familj, jag tror inte att jag hade levt

i dag annars. Just det att man ska behöva
ha det så här och förnedras.

Johanna Sundbeck

johanna.sundbeck@dn.se

Eva-Karin Gyllenberg: Tala med små bokstäver, men skriv med stora

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Hej EKG!

Som pensionär har man massa tid över till
oväsentligheter. Därför måste jag fråga
varför Albert Engströms trappor inte har
ett versalt T i trappor...

Roland Berndt

Svar: Det kan väl inte stämma tänkte jag, men för säkerhets skull åkte jag till trapporna, som leder till/från Cornelisparken med magisk utsikt över inloppet till Stockholm.

Att båda varianterna finns gör det hela mer förvirrande.

Jag kontaktade Kristian Rosengren, lantmätare på stadsbyggnadskontoret och tjänsteman i namnberedningen för att fråga om man har gått i från det gamla systemet med versal i alla leden, alltså även i Gata, Torg, Park, Gränd, Väg, Trappor med mera, men så var inte fallet. – Det måste ha blivit fel när man beställde skylten, för den officiella stavningen är ju alltjämt med versal, säger Kristian.

Det är en sak att uppmanas att prata med små bokstäver, men här handlar det om att skriva med stora – utan undantag.

Albert Engströms Trappor fick sitt namn 1968 efter tecknaren Albert Laurentius Johannes Engström (1869–1940), som bodde på berget ovanför trapporna i den så kallade ”Stentolvan”, som hade adressen Fjällgatan 12B (numera rivet). Dagens överkurs: Det är ett beslut som har nästan 90 år på nacken som ligger till grund för att det är versal som ska användas i samtliga led av gatunamnen. I en skrivelse daterad den 30 mars 1932 från Stockholms namnberedning till Stockholms stads byggnadsnämnd motiveras detta med orden:

”Man får ett intryck av något haltande, då man ser den lilla begynnelsebokstaven på det andra ordet i namnet. Till jämförelse kan anföras att det nu är allmänt bruk att använda stora begynnelsebokstäver i rubriker och boktitlar: till exempel

Fridolins Visor, Svensk Litteraturhistoria,
Nordisk Familjebok, Kungl. Flottan...”

Extra ”illa” skulle det enligt
namnberedningen bli om det ingår ett
egennamn i gatunamnet:

”Andersens väg ser onekligen litet mindre
högtidligt ut än Andersens Väg.”

Skrivelsen innehåller i övrigt många
resonemang om allt ifrån om
yrkesbeteckningar som doktor och
väderstreck som östra och västra ska ha ha
stor bokstav till sammandragningar av
vissa namn. I denna veva drogs exempelvis
Birger Jarls Gata ihop till Birger
Jarlsgatan, Sankt Eriks Bro blev Sankt
Eriksbron och Röda Bodarnes Torg blev
Rödbodtorget.

Det blev en lång överkurs, men håll med
om att det är spännande med gatunamn...

Eva-Karin Gyllenberg

eva-karin.gyllenberg@dn.se

Svar: Ska Säpo sköta utrikespoliti- ken?

FREDAG 28 FEBRUARI 2020

Kina är en farlig diktatur, det kan vi vara
överens om, men det är minst sagt grova
uttalanden Magnus Fiskesjö fäller om den
tidigare Kinaambassadören Anna
Lindstedt när han skriver att: ”en svensk
ambassadör spelade med i de kinesiska
ansträngningarna att få tyst på kritiken av
deras brutala behandling av Gui Minhai”.

Och häpnadsväckande när han påstår att ”en svensk representant går den kinesiska diktaturens ärenden i stället för Sveriges”. Magnus Fiskesjö mer än insinuerar att hennes drivkrafter skulle ha varit motsatsen till att få Gui Minhai fri. Han välkomnar att hon ställs inför rätta, i stället för att UD hanterat detta internt. Så vad säger Magnus Fiskesjö? Ska polisen och Säpo sköta utrikespolitiken i fortsättningen?

Maria Schottenius

maria.schottenius@dn.se

”Arroganta busschaufförer problem för funktionshindrade”

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

DN. DEBATT 20200229

Kollektivtrafiken har till stor del utvecklats för den ”ideala passageraren” som enkelt tar sig ombord och har som mål att komma fram snabbt. Personer med nedsatt rörelseförmåga möter däremot många gånger svårigheter med att resa kollektivt. Regionala myndigheter behöver därför ställa större krav på trafikföretagen, skriver forskaren Vanessa Stjernborg.

Sverige införde tidigt lagen om handikappanpassad kollektivtrafik (1979:558). Därtill finns det transportpolitiska målet med preciseringen om att transportsystemet ska utvecklas så att det är användbart för personer med funktionsnedsättning, vilket också betonas i EU:s transportpolitik, i de globala hållbarhetsmålen och i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Trots detta reser personer med nedsatt rörelseförmåga i mindre utsträckning kollektivt än andra resenärer. Detta trots att de kan ses som mest beroende av kollektivtrafiken eftersom de kan ha svårt att cykla och köra bil. En senare kartläggning av hinder i kollektivtrafiken i Sverige för personer med funktionsnedsättning utförd av

Trafikanalys visar att det fortfarande finns betydande tillgänglighetsbrister.

När vissa busschaufförer exempelvis inte sänker bussarna eller inte hjälper till att fälla ut rampen ombord på fordonen kan personer med nedsatt rörelseförmåga uppleva svårigheter med att åka kollektivt. Om tekniken som bussarna utrustats med för att möta personer med särskilda behov inte nyttjas, så spelar det egentligen ingen roll hur tillgänglighetsanpassade de än är. Inom forskningen riktas allt större kritik mot att tillgänglighetsarbetet i kollektivtrafiken främst har handlat om fysisk tillgänglighet, det vill säga fordon och hållplatser. Hinder av mer social karaktär, som bemötandet av personalen, har uppmärksamats mindre.

I en nyligen genomförd studie har jag analyserat 389 kundklagomål som kommit in till SL under 2018 kring frågor om

tillgänglighet. Många av klagomålen rör busstrafik och av dessa klagomål framkommer att passagerare med funktionsnedsättning upplever att vissa busschaufförer är stressade och att de inte använder de tekniska hjälpmedel som ska underlätta för resenärer med nedsatt rörelseförmåga. Bland klagomålen beskrivs bland annat hur personer med funktionsnedsättning kan vara beroende av hjälp av andra passagerare för att överhuvudtaget komma ombord på bussen. Det förekommer också beskrivningar av fallolyckor i samband med att de klivit av bussen på grund av för långt mellanrum mellan hållplats och fordon. I ett fall beskrivs det hur resenären ska ha varit tvungen att uppsöka vård för att bli sydd. I ett annat fall berättas det om hur resenären ska ha fallit ut på marken och blivit liggandes där, varpå föraren ska

ha stängt dörrarna och kört i väg utan att kontrollera hur det är med personen ifråga.

Det berättas om hur vissa chaufförer kan ha uppvisat en nonchalant och arrogant attityd när resenärer har bett om att de ska sänka bussen eller bett om hjälp med att fälla ut rampen. Klagomålen vittnar om att problemet är återkommande.

Det finns också berättelser bland klagomålen som vittnar om hur vissa busschaufförer inte ska ha släppt ombord resenärer, genom att vägra sänka bussen eller genom att inte vara behjälpliga med att fälla ut rampen. En resenär berättar om hur hon träffat en gråtande rullstolsburen ung tjej som inte ska ha kommit ombord på fordonet då chauffören ska ha vägrat sänka bussen.

Bemötandet beskrivs leda till känslor av maktlöshet och sårbarhet och skapar

känslor av frustration och utsatthet hos flera av de resenärer som lämnat klagomål. Det uppges också skapa hinder, vilka i slutändan kan leda till social exkludering. *”Kontentan blir att vi funktionshindrade blir hindrade när vi vill ut och åka i kollektivtrafiken”*, står det i ett klagomål. Resenären beskriver vidare hur bemötandet skapar känslor av att vara i vägen och av att vara till besvär, vilket i sin tur innebär att personen undviker att åka med kollektivtrafiken och känner sig utestängd. Tillgången till kollektivtrafik kan innebära skillnaden mellan ett aktivt liv och ett liv i isolering och marginalisering.

Trots att det ligger på samhällets ansvar att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång till kollektivtrafik på lika villkor som övriga befolkningen, råder fortfarande uppenbara

brister. Kartläggningen från Trafikanalys visar att arbetet i Sverige med tillgänglighetsfrågorna i kollektivtrafiken ofta är fragmentariskt och att ett helhetsansvar saknas.

Kollektivtrafiken har också fått en mer betydande roll i spåren av den rådande klimatkrisen. Forskning pekar på att kollektivtrafiken mer och mer kommit att riktas mot en ”ideal pendlare”, med fokus på snabba restider och effektivisering. Hållplatser dras in för att effektivisera linjer. Detta utan hänsyn till grupper med särskilda behov, vars möjlighet till ett aktivt liv kan vara helt beroende av dessa hållplatser. Detta kan också innebära att chaufförernas yrkesroller kan bli alltmer präglade av stress, där de grupper som kanske behöver lite extra tid och hjälp för att ta sig ombord kan bli till en belastning i ett allt effektivare system.

Särskilt anmärkningsvärt blir detta när färdtjänsten samtidigt bantas rejält. I dag får 100 000 färre färdtjänst jämfört med 1998.

I skuggan av effektivisering, digitalisering och ökade marknadsandelar mot bilen är det angeläget att inte glömma människorna i systemen. Det är hög tid att synliggöra användarna och de behov passagerarna har.

I lagen (2010:1065) om kollektivtrafik preciseras att ”den regionala kollektivtrafikmyndigheten ska verka för att den regionala kollektivtrafiken är tillgänglig för alla resenärsgupper” (13 §). Jag kräver här en skärpning. Ställ större krav på trafikoperatörerna vad gäller tillgänglighet:

Tekniska hjälpmedel i form av ramper och möjlighet att sänka bussar måste fungera och användas.

Ändra attityder och bemötande gentemot passagerare som tar längre tid på sig att komma på och av fordonet.

För att inte öka stressen hos chaufförerna, se till att det finns utrymme i tidsschemat att hjälpa passagerare som behöver det. Kollektivtrafiken bär en viktig funktion för personer med funktionsnedsättning och det behövs en ökad förståelse för olika behov. Det handlar också om alla oss som reser i kollektivtrafiken. Vi måste alla gemensamt öka förståelsen och kunskapen om att alla inte lika snabbt kan komma på och av en buss. Vi behöver en större acceptans av att kollektiva resor kan ta några minuter extra.

Vanessa Stjernborg, forskare vid Malmö universitet och K2, Nationellt kunskapscentrum för kollektivtrafik

Fakta.

Ansvarsfördelningen för arbetet med covid-19

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Regeringen

Den 1 februari beslutade man att klassa covid-19 som en samhällsfarlig sjukdom. Det ger Folkhälsomyndigheten och regionala smittskyddsläkare större befogenheter att vidta åtgärder.

Justitiedepartementet har också kallat krishanteringsrådet till möte på måndag för samverkan och informationsutbyte mellan berörda myndigheter.

Folkhälsomyndigheten

Samordnar smittskyddet, tar bland annat fram rekommendationer och kunskapsunderlag. Kan besluta om geografiska avspärrningar. Kan rekommendera Transportstyrelsen att stoppa flyg från drabbade länder. Har kontakt med andra länders smittskyddsmyndigheter samt med EU och WHO.

Regionala smittskyddsläkare

Kan fatta beslut om att sätta smittade eller misstänkt smittade i karantän, alltså tvingad isolering. Meddelar kommunen om smittspårning krävs. Kan också fatta beslut om provtagning av personer som anländer till Sverige från drabbade länder.

Socialstyrelsen

Samordnar regionernas krisberedskap inom hälso- och sjukvård. Utfärdar föreskrifter om läkemedel, inklusive vaccination.

Kommunerna

Kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd har ansvar för smittspårning samt för att undanröja risk för smittspridning.

MSB

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, samordnar berörda aktörer samt ger information till allmänheten via krisinformation.se och kan bistå UD med hemresor från drabbade områden.

Fler myndigheter är delaktiga men dessa är huvudaktörerna.

Källor: Regeringen, Transportstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och krisinformation.se

DN

dn@dn.se

Stefan Löfven om risken för en pandemi: Vi är beredda

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Statsminister Stefan Löfven (S)
utesluter inga åtgärder vid ett större
utbrott av nya coronaviruset i Sverige –
varken resurser eller extraordinära
insatser.

– Regeringen är beredd att fatta de
beslut som krävs, säger han.

Trots att Stefan Löfven intygar att "Sverige
har en god beredskap att hantera

situationen, om vi skulle få många fler fall
i landet" larmar läkare och andra experter
om för få vårdplatser i en redan hårt
pressad vårdkedja.

Sverige ligger i botten av OECD-
länderna när det gäller antalet
vårdplatser, med en genomsnittlig
beläggningsgrad på över 100 procent i
flera år. Hur kan vi då ha en god
beredskap för en större smittspridning?
– Jag ställde den frågan i måndags, när jag
träffade Socialstyrelsen och
Folkhälsomyndigheten för att få reda på
hur det ser ut med vårdplatser. Det är
regionerna som ansvarar för vården och
rapporterar in till Socialstyrelsen hur det
ser ut när det gäller beläggning och vad de
gör om vi behöver fler platser. Man kan till
exempel skjuta på planerade operationer.
Den bild vi får från regionerna är att det

finns vårdplatser i de fall man skulle behöva det.

Hur många?

– Det måste respektive region svara på.

Det är de som har den kunskapen.

Men varken Socialstyrelsen eller majoriteten av regionerna vill offentliggöra hur stor kapacitet vården har att isolera personer som smittats med hänvisning till att samhällets säkerhet skulle äventyras.

Hur ska då Sveriges invånare kunna lita på att det finns en beredskap?

– Man måste kunna lita på när myndigheter och regioner säger att de har ”x antal vårdplatser” och att ”om vi behöver gå upp i stabsläge för att göra rum för patienter så klarar vi det”.

Nästa vecka väntas flera tusen svenskar komma hem från norra Italien. Hur säkerställer Sverige och regeringen att de inte kommer hem och smittar andra?

– Det är precis det som är myndigheternas uppgift. Den 1 februari fattade vi beslut om att detta är en typ av sjukdom som ska ge myndigheterna möjlighet att vidta extraordinära åtgärder.

Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och andra myndigheter har att hantera detta och har den beredskapen.

Det landar fortfarande flygplan från Kina och Iran i Sverige flera gånger om dagen. Blir du inte själv orolig?

– Det är klart. Vi måste ta höjd för vad som kan hända och vi ska vara på vår vakt. Vi ska inte få panik men vi ska inte vara naiva. Det är därför vi följer det så noga genom kontinuerlig kontakt med myndigheterna.

Om Sverige skulle drabbas av ett större utbrott, skulle regeringen kunna fatta beslut om att isolera hela städer?

– Det är därför vi kallar till oss krishanteringsrådet på måndag. Vi samlar den samlade expertisen i Sverige för att myndigheterna var för sig ska göra sitt yttersta men också i samverkan kunna dra rätt slutsatser. Det är för tidigt för mig att säga exakt vad som kommer att hända.

Det är många aktörer inblandade, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, regionerna och inrikes- ministern som ansvarar för kris-hanteringsrådet. Vem har det nationella ansvaret för att minska smittspridningen i Sverige?

– Vi har utsett myndigheter för att hålla koll på smittor och att begränsa dessa så mycket som möjligt. Vi har en sjukvård som ska ta vårddelen och vi har MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Vi samlar dessa myndigheter för att ta reda på vad man gör var för sig

men också för att se om det behövs mer samverkan eller resurser.

På vilket sätt?

– Regeringen är beredd att fatta de beslut som krävs. Vi samlar myndigheterna för att förhöra oss om de har det de behöver i form av befogenheter från regeringen eller resurser för att hantera corona-viruset.

När Stefan Löfven tillträdde som statsminister 2014 flyttade han mot flera utredningars rekommendationer kansliet för krishantering från den egna statsrådsberedningen till justitiedepartementet. I dag ligger ansvaret under inrikesminister Mikael Damberg (S). Under torsdagen fattade regeringen beslut om att aktivera det så kallade krishanteringsrådet, en samverkan mellan en rad myndigheter som lyder under justitiedepartementet.

Varför ligger inte krishanteringen direkt under dig som statsminister?

– På justitiedepartementet finns exempelvis Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och andra viktiga myndigheter. Det är för att få den bästa operationella förmågan. Det viktiga är att de myndigheter och organisationer som dagligen har dessa uppgifter fortsätter att ha dem, att man inte organiserar om när det är som tuffast.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Kamp mot klockan när vården letar smittade

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Ett tiotal medarbetare inom vården arbetar nu med att spåra personer som misstänks ha exponerats för det nya coronaviruset.

– Den största utmaningen är att så fort som möjligt få tag på de som kan ha blivit smittade, säger Leif Dotevall, biträdande smittskyddsläkare.

Arbetet med att spåra personer som kan ha smittats av det nya coronaviruset pågår för fullt. Två smittade svenskar tros ha fått viruset av den patient som sedan onsdagen vårdas på Östra sjukhuset, en man i 30-årsåldern som varit på resa i Italien. Mannen flög enligt Göteborgs-Posten från Milano till Stockholm den 25 februari. Dagen därpå tog personen tåget från Stockholm till Göteborg.

Västra Götalandsregionen, VGR, arbetar nu för fullt med smittspårning för att så snabbt som möjligt hitta de personer som riskerar att insjukna. Det är en kamp mot klockan för att i så stor utsträckning som möjligt begränsa spridningen av sjukdomen.

Från flyg- och tågbolag kan vården få ut passagerarlistor för att på så sätt kunna identifiera de personer som kan ha exponerats för smittan.

– Eftersom detta är ett virus där det inte finns någon behandling och inga förebyggande åtgärder att ta till så är vår största utmaning att så fort som möjligt hitta dem som kan ha blivit smittade, säger Leif Dotevall, biträdande smittskyddsläkare i Västra Götaland. Enligt Svenska Dagbladet har runt 500 svenskar testats för det nya coronaviruset de senaste dagarna. Det svenska smittskyddet följer rutiner som etablerats av den europeiska smittskyddsmyndigheten.

Arbetet med att spåra de som har exponerats för det nya coronaviruset är stort och tidskrävande.

– Det är ett jättepussel. Smittspårningen bygger på det som patienterna säger, vi går igenom det med den här personen och kartlägger när den kan ha varit smittsam och intervjuar sedan de som kan ha utsatts

för smitta och etablerar en kontakt, säger Thomas Wahlberg, smittskyddsläkare och chef för smittskydd i Västra Götaland.

Carl Cato

carl.cato@dn.se

Amanda Dahl

Fyra nya fall av covid-19 bekräftade i Sverige

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Fyra nya fall av sjukdomen covid-19 har bekräftats i Sverige. Det rör sig om två fall i Stockholm, ett i Uppsala och ett i Jönköping.

Samtliga fall kan spåras till utlandet eller till personer som nyligen befunnit sig utomlands.

Totalt har nu 11 personer bekräftats smittade av coronaviruset i Sverige.

Covid-19 är sjukdomen som det nya coronaviruset orsakar.

Två personer har bekräftats smittade i Stockholm. Personerna har koppling till det fall som bekräftades den 27:e februari i Stockholm och har hittats genom aktiv smittspårning. De är nära anhöriga till den medelålders kvinna som bekräftades smittad under torsdagen. Personerna har isolerats och vårdas på Karolinska Universitetssjukhusets infektionsklinik.

”Det är viktigt att betona att det vi hittills fått bekräftat är fall som antingen smittats utomlands eller varit i kontakt med någon som smittats utanför Sverige”, skriver Per Follin, smittskyddsläkare vid Smittskydd Stockholm i ett pressmeddelande.

Han säger vidare i en intervju med DN att de två drabbade personerna efter omständigheterna mår bra.

– De har fått lite hosta, ont i kroppen och huvudvärk. Men deras tillstånd är stabilt, säger Follin.

Regionen arbetar just nu med att kartlägga vilka de två smittade kan ha haft kontakt med. Per Follin kan inte svara på om de har rört sig i exempelvis kollektivtrafiken.

– Tunnelbana och liknande är omöjligt att hantera och spåra. Man sätter en tidgräns på att personerna måste ha haft kontakt med någon i 15 minuter, säger Follin.

Sammanlagt har ett hundratal personer testats för nya coronaviruset i regionen hittills.

I Uppsala rör det sig om en vuxen person som har varit i Iran och som kom till Sverige för fyra dagar sedan.

Smittspårning kring personen har påbörjats. Fallet har ingen koppling till torsdagens fall i Uppsala.

– Vi är inte särskilt oroade av det här nya fallet. Om man jämför med det tidigare fallet här så är det här mycket mer småskaligt, det är mer isolerat kring denna patient, säger Johan Nöjd, smittskyddsläkare på Region Uppsala. Enligt Johan Nöjd är hälsoläget för den smittade ”mycket stabilt”.

I Jönköpings län rör det sig om en man i 50-årsåldern som för fyra dagar sedan kom tillbaka från en resa i norra Italien, i ett av de områdena där det för tillfället pågår en smittspridning. Han insjuknade dagen efter hemkomst, den 25 februari, och prover togs dagen efter. Mannen har hållit sig hemma sedan sin ankomst i Sverige och isolerade sig efter provtagningen.

– Vi har påbörjat smittspårning och kartlägger andra rörelser och finns det någon som behöver provtas så kommer vi

göra det, säger Maria Palmérus, verksamhetschef på infektionskliniken i Jönköping.

Mannen vårdas nu på infektionsklinik och mår väl.

– Han har lite lättare hosta men är stabil och mår efter omständigheterna väl, säger Maria Palmérus.

Folkhälsomyndighetens statsepidemiolog Anders Tegnell säger att antalet insjuknade personer i Sverige inte är avgörande för hur myndigheten agerar.

– Det som är avgörande är om vi hittar fall ute i befolkningen som man absolut inte kan spåra tillbaka till någon som varit ute och rest, det skulle vara signaler att vi har spridning i befolkningen och inte bara en spridning mellan enstaka personer, säger Tegnell.

Och fortsätter:

– Och vi kan ta emot flera hundra importfall utan att det innebär att vi har en spridning i Sverige. Vi tar varje år emot ett femtiotal fall av mässling i Sverige och stoppar smittan.

Amanda Dahl

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se

31 januari:

Kvinna 20-årsåldern i Jönköpings län
Hade nyss hemkommit från det virusdrabbade Wuhanområdet i Kina. Kvinnan uppvisade symtom efter hon landat i Sverige den 24 januari. Hon isolerades på Länssjukhuset Ryhovs infektionsklinik.

26 februari:

Man i 30-årsåldern i Göteborg
Smittades i samband med en resa till norra Italien. Mannen ringde själv till 1177 efter att ha uppvisat symtom. Han isolerades på infektionskliniken på Östra sjukhuset som är en del av Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg.

27 februari:

Tre personer i Västra Götaland

Två av dem hittades under smittspårningen kring det första fallet i Göteborg. Båda är i 30-åldern och uppgavs på torsdagen må väl. De har isolerat sig själva hemma, enligt smittskyddsläkare Thomas Wahlberg på torsdagen. Den sista smittades under en resa i norra Italien, även den personen mår efter omständigheterna väl och vårdas på infektionsklinik.

Medelålders kvinna i Stockholm

Bekräftades smittad efter en resa i Iran. Hon var symtomfri då hon kom till Sverige. Kvinnan mår efter omständigheterna väl och vårdas isolerad på Karolinska universitetssjukhusets infektionsklinik, enligt uppgifter från Region Stockholm på torsdagen.

Kvinna i Uppsala

Hon har vistats i Tyskland där hon exponerats för coronavirus. Kvinnan uppsökte vård i Sverige sedan hon fått symtom på en luftvägsinfektion.

28 februari:

Två personer i Stockholm

Har koppling till det fall som bekräftades den 27:e februari och hittades genom smittspårning. Personerna har isolerats och vårdas på Karolinska Universitetssjukhusets infektionsklinik.

Man i 50-årsåldern i Jönköpings län
Kom tillbaka från en resa i norra Italien den 24 februari och insjuknade dagen efter. Mannen har hållit sig isolerad sedan provtagningen den 26 februari och vårdas nu på infektionsklinik.

Person i Uppsala

Personen i fråga kom hem från Iran den 24 februari. Smittspårning kring personen har påbörjats.

Utmaning för den svagaste sjukvården

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Analys

Det första fallet av det nya coronaviruset har bekräftats i Afrika söder om Sahara. Det handlar om en italiensk affärsman som insjuknat i den nigerianska megastaden Lagos. Regionens sjukvård är den mest sårbara i världen.

På en vetenskapskongress i Seattle i mitten av februari ställde Microsoftgrundaren och filantropen Bill Gates två frågor om coronaviruset: ”kommer detta till Afrika,

och om så sker, kommer hälsosystemen att bli överbelastade?”

Han talade om Afrika söder om Sahara som den mest sårbara regionen och konstaterade att sjukdomen skulle bli ”mer dramatisk i Afrika än i Kina”.

Nu vet vi svaret på den första frågan – viruset har kommit till Afrika. Lagos är en kaotisk megastad med över 20 miljoner människor där det skulle vara mycket svårt att kontrollera viruset. Oavsett vad som händer i Nigeria är det bara en tidsfråga innan viruset får fäste i andra länder i regionen. Afrika är svagt utvecklat ekonomiskt sett och detta har bidragit till att kontinenten är relativt isolerad när det gäller internationellt resande. Men ett fattigt land som Etiopien råkar till exempel ha kontinentens främsta nod när det gäller flygresor.

Alla förberedelser och insatser som vi sett i Kina, Japan, Korea och nu i Europa har skett i välutvecklade vårdssystem, i länder där staterna har god kontroll över sina medborgare.

WHO-basen Tedros Adhanom sade vid en presskonferens på torsdagen att Afrika varit organisationens största oro och att man kommer att assistera de berörda länderna.

Men ebolautbrotten i Kongo och i Västafrika har visat att den största utmaningen i smittskyddsarbetet inte nödvändigtvis är utrustning och kunskap hos vårdpersonal – utan bristen på förtroende mellan medborgare och stater. Om det varit svårt att hantera ebola, ett virus som har stora svårigheter att hoppa från person till person och dessutom dödar i alltför hög utsträckning och hastighet för att det ska kunna spridas i

pandemiska proportioner, kan mässlingsutbrottet i Kongo vara en bättre indikator. På ett år har 250000 människor smittats och över 6 000 har dött.

Erik Esbjörnsson

erikesbjornsson@gmail.com

Dela

Amina Manzoor: Ansvaret för smittan är gemensamt

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Med aktiv smittspridning på flera ställen i världen ökar risken för fler fall i Sverige. Nu måste även enskilda ta ansvar för att inte föra smittan vidare. Regeringen kan behöva överväga en tillfälligt slopad karensdag, skriver DN:s medicinreporter Amina Manzoor.

Analys. DN:s medicinreporter

En fråga jag har fått allt oftare på senare tid är huruvida jag är orolig för utbrottet av det nya coronaviruset och sjukdomen covid-19.

Trots att jag tillhör en riskgrupp är jag i nuläget inte det. Risken att bli smittad i Sverige är just nu låg och det går att skydda sig. Men det förutsätter att vi agerar som ansvarsfulla medborgare och skyddar varandra från smitta.

Sverige har på bara ett par dagar fått flera nya coronavirusfall. De flesta har blivit smittade utomlands, men insjuknat och blivit diagnostiserade här. Vi har alltså i nuläget ingen allmän spridning i samhället, utan det vi har fått är så kallad importsmitta och några kontaktfall.

Folkhälsomyndigheten har bedömt risken för importfall som hög, då vi reser mycket och virus inte bryr sig om landsgränser.

För att vi inte ska få en allmän smittspridning i landet krävs dels att ansvariga myndigheter och sjukvård agerar kraftfullt. Misstänkta fall, gärna även de med låg misstankegrad, måste testas och isoleras för att undvika vidare smittspridning. Dessutom måste vårdpersonal ha rätt utrustning och utbildning för att förhindra att smittan sprids inom vården. Men det absolut viktigaste är att kartlägga och spåra människor som varit i kontakt med den smittade, så att smittkedjan kan brytas tidigt.

Jag har stort förtroende för Sveriges förmåga att smittspåra. För tre år sedan spreds mässling i Göteborg efter att en smittad person hade besökt sjukvården. Trots att mässling är världens mest smittsamma sjukdom, många gånger smittsammare än covid-19, kunde

utbrottet begränsas snabbt tack vare intensiv smittspårning och kraftfulla insatser från sjukvården.

Medan många i Sverige är vaccinerade mot mässling har i stort sett ingen immunitet mot covid-19. Alla är sårbara vid ett potentiellt utbrott. Det betyder att människor som varit i områden med smittspridning måste ta ett aktivt ansvar för att undvika att smitta andra och sprida sjukdomen i landet.

Kort sagt betyder det:

- Har du varit i områden där sjukdomen sprids måste du vara mycket uppmärksam på tecken på att du har blivit sjuk.
- Får du feber, svårt att andas eller hosta – stanna hemma och ring 1177 för råd.
- Åk inte direkt till akuten eller vårdcentralen. Då finns det en risk att du smittar andra.

De allra flesta som får covid-19 blir lindrigt sjuka. Den som har varit i kontakt med någon som är smittad eller rest i länder där sjukdomen sprids i samhället behöver alltså också vara uppmärksam på milda symtom. Det kanske känns surt att behöva stanna hemma och få en karensdag om man bara känner sig lite småsjuk, men det handlar om mer än den enskilda individen. Vi behöver också tänka på samhällets bästa. Om vi skulle se en ökad smittspridning borde en tillfälligt slopad karensdag vara en klok åtgärd. Det innebär självklart en kostnad för samhället, men det måste vägas mot vad det kostar att smittspåra i hög skala och intensivvårda många människor. Det är fortfarande mycket vi inte vet om det nya coronaviruset och sjukdomen covid-19, men vi vet att viruset inte sprids via luften som en influensa utan som

droppsmitta när människor hostar och nyser. Erfarenheten från Kina visar att det går att få utbrottet under kontroll. Men det kräver insatser från myndigheter, sjukvård och enskilda medborgare. Vi har ett gemensamt ansvar.

Amina Manzoor

amina.manzoor@dn.se

Större oro för terrordåd än för virus

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Svenska folket är mer oroliga för att det ska inträffa ett terrordåd eller en skogsbrand än ett utbrott av en smittsam sjukdom, visar en mätning från DN/Ipsos.

Förtroendet för myndigheternas förmåga att hantera en större kris är lägst bland SD-väljare.

DN/Ipsos har bett väljarkåren att svara på vilket förtroende man har för myndigheternas förmåga att hantera ett eventuellt terrordåd, en större skogsbrand och ett utbrott av en smittsam sjukdom,

och hur orolig man är för att något av detta kommer att inträffa i Sverige under 2020.

Trots medierapporteringen om det nya coronaviruset och dess snabba smittspridning över världen skapar det inte någon större rädsla. Sju av tio (69 procent) svarar att man inte är särskilt eller inte alls är orolig för att det ska ske ett utbrott av en smittsam sjukdom i Sverige i år.

Resultatet kan tyckas oväntat, men enligt Nicklas Källebring, opinionsanalytiker på Ipsos, handlar det om erfarenhet kontra farhågor.

– Vi har haft två terrordåd och ett flertal större skogsbränder men vi har inga aktuella erfarenheter av några större utbrott av smittsamma sjukdomar. När vi mäter det här ställs farhågor mot faktiska erfarenheter, säger han.

Andra undersökningar av Ipsos visar samma tendens.

– Vi har gjort en mätning kring oro för skjutningar som uppmärksamhetsmycket den senaste tiden men det är inte särskilt många som känner en jättestor oro för att råka illa ut av det.

DN/Ipsos mätning är gjord mellan 11 och 23 februari, sedan dess har covid-19 kommit närmare Sverige med nya bekräftade fall, ett stort utbrott i Italien där många sportlovslediga befinner sig för att åka skidor och företag som har skickat hem anställda.

Även om det är svårbedömt tror Nicklas Källebring ändå inte att det skulle påverka svaren i mätningen om den gjordes i dag.

– Under tiden vi har mätt har frågan fått mycket uppmärksamhet och många har utgått från att Sverige kommer få ett antal fall. Men om det skulle bli en större

utbredning och fler stora företag börjar stänga då kommer vi kanske få en förändring. Men jag tror att det här speglar opinionen ganska väl nu, säger han.

Svenskarnas förtroende för myndigheternas förmåga att hantera kriser vid de här händelserna är generellt ganska högt. Det är dubbelt så många som har ett stort som ett litet förtroende för myndigheternas förmåga att hantera ett utbrott av en smittsam sjukdom.

Närmare sex av tio har ett mycket eller ganska stort förtroende för svenska myndigheters förmåga att hantera en större skogsbrand, medan knappt fem av tio har ett stort eller ganska stort förtroende när det gäller terrordåd.

Katarina Lagerwall

katarina.lagerwall@dn.se

Droghandeln på darknet omsatte miljoner

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

En lyxbil för tre miljoner kronor.

Märkesskor för 7 000 kronor.

Decimetertjocka sedelbuntar. Den - utpekade huvudmannen i knarkhärvan på darknet strödde enorma summor - runt sig. På måndag inleds den största svenska narkotikarättegången i sitt slag.

**DOKUMENT. Linus Larsson, DN:S
techredaktör**

Klockan var efter tio på kvällen när polisen slog till mot ett oansenligt bostadshus i utkanten av Lund. De hade haft ögonen på det länge, i nästan ett år hade förundersökningen pågått med telefonavlyssning, spaning och digital övervakning. Men det hade blivit bråttom: Enligt uppgift var mannen de skulle gripa, som de misstänkte var hjärnan bakom ett jättelikt system för narkotikahandel på nätet, nära att lämna Sverige för Dubai. Så de slog till. Han hann hoppa ut genom ett fönster, men greps snabbt.

Scenen som mötte poliserna var bekant för utredare av it-brottslighet. Hårddiskar låg spridda över golvet. Under ett stökigt svart skrivbord en dator utan chassi så elektroniken blottades och fläktens surr hördes i rummet. På skrivbordet: En burk

Joltcola, läsken som har blivit ikonisk bland dator och tv-spelsentusiaster.

Bredvid en slarvigt vikt femhundralapp. Hemmet ser vanligt ut, men fynden stack ut: Champagneflaskor för långt över tusenlappen, flera klockor. Ett par knallröda Louis Vuitton-skor, med kvittot från en Londonbutik kvar. Pris: över 7 000 kronor.

I rummet låg också en svart väska med sedelbuntar som hölls ihop med gummiband. När allt var beslagtaget summerades alla högarna med kontanter till 462000 kronor. Det är ändå en liten summa jämfört med vad som figurerar i utredningen.

På måndag inleds rättegången mot den 27-årige man som enligt åtalet under mer än tre år drev Flugsvamp 2.0, ett köp- och säljforum för illegala droger på det så kallade darknet. Skyddade av kryptering

och anonymiseringsfunktioner kunde köpare där komma i kontakt med säljare av en mängd sorters droger. Betalningen skedde med den digitala valutan bitcoin och leveranserna gick mestadels med posten.

Enligt utredningen var verksamheten enorm: 600 säljare. 17 000 köpare.

Sammanlagt 324 000 överlåtelse till ett värde av över 377 miljoner kronor.

Tillslaget i Lund föregicks av en lång, tekniskt komplicerad och internationell utredning. Operationen gick under namnet Kinopio. Polis i 25 länder ska ha bidragit, samt Europols avdelning specialiserad på darknetfall.

Sajten drevs strikt affärsmässigt, finansierad genom kommission på varje transaktion – 3 procent av varje överföring. Vad betydde det för hur mycket den, eller de, som drev sajten bör

ha tjänat? Det beror lite på hur man räknar, eftersom värdet på bitcoin har varierat dramatiskt. Räknat på värdet när varje enskild drogaffär genomfördes blir det drygt 11 miljoner kronor. Men eftersom värdet på bitcoin har stigit kraftigt motsvarar det med dagens kurs nära 140 miljoner kronor. Allt enligt polisens summering.

En stor del av förundersökningen, som består av många tusen sidor, är därför inriktad på att följa pengaflödena.

– Stora delar av bevisningen består av bitcoinspårning, hur man har flyttat pengar. Vi ser kopplingar mellan administratören och marknadsplatsen, sa kriminalinspektör Björn Eriksson till DN i samband med att åtal väcktes.

Bitcoin kan skickas blixtnabbt världen över utan att vare sig avsändare eller mottagare behöver avslöja sin riktiga

identitet. Men för att omsätta dem till vanliga pengar, särskilt om man är ute efter kontanter, krävs mer. I spaningen mot 27-åringen finns en stor mängd kontantuttag dokumenterade. Enligt åtalet följer de ett mönster: Bitcoin växlas mot en konventionell valuta. Dessa sätts in på ett utländskt konto, varpå den misstänkte reser till landet där banken hör hemma och tar ut kontanter.

Vid en sådan resa fångades allt av en övervakningskamera. Det var i januari 2018 och bitcoin för motsvarande 261 000 kronor hade just växlats till

Hongkongdollar och satts in på ett konto den misstänkte hade i Bank of China. Kort därefter dök han upp på bankkontoret för att hämta ut en del, motsvarande runt 40 000 kronor, i kontanter.

Det var ändå inte något stort uttag i sammanhanget. I materialet beskrivs hur

över 90 000 euro – nära en miljon svenska kronor – plockas ut i sedlar vid ett enda tillfälle. De stora kontantmängderna finns också dokumenterade med fotografier i mannens egen mobiltelefon. Vissa tycks vara tagna som skryt, för att skicka till bekanta. En sådan visar en sedelbunt, omkring 10 centimeter tjock, av vad som ser ut som 500-lappar. Pengarna syns ligga i en plastpåse.

Men utredningen lägger också stor vikt vid att kartlägga extrem lyxkonsumtion som knyts till 27-åringen.

Sommaren 2018 tog mannen kontakt med en återförsäljare av exklusiva bilmärket Lamborghini i Förenade Arabemiraten, där Dubai ligger. Han förhör sig om att köpa en ny Lamborghini Huracán Performante, en supersportbil i tremiljoner kronors klassen. I chattmeddelanden mellan en försäljare

och mannen, som polisen har kommit åt, syns hur han frågar efter den mest exklusiva utrustningen.

Han frågade också om han kunde betala handpenningen, motsvarande ungefär 600000 kronor, med kontanter. Utan omsvep eller motfrågor accepterar försäljaren det: ”Vad gäller betalningen så kan du göra det kontant i Dubai”, skriver han. 27-åringen tycks inte ha haft svårt att ordna dessa pengar. Däremot hade han inte körkort. I chatloggarna framgår att han parallellt med att förbereda sportbilsköpet bokade in de första körlektionerna.

Bilen skulle levereras i Dubai tidigt 2019. Men i september 2018 gjorde polisen sitt tillslag mot huset i Lund och grep honom. Sedan dess har han suttit frihetsberövad. Som häktad har han genomgått en lång rad förhör. Ju längre tiden går desto

mindre säger han. Svar som ”vill inte kommentera just nu” återkommer hundratal gånger i förhören.

27-åringen själv nekar till brott. Enligt hans försvarsadvokat Thomas Bodström har han bara handlat med kryptovalutor som bitcoin men säger sig inte ha drivit handelsplatsen. Däremot kan han ovetandes ha handlat bitcoin med någon som har det, menar Thomas Bodström. – Han kommer kunna visa att det är omöjligt att en person kan ha gjort det som polis och åklagare tror. För det andra kommer han kunna visa att han har hållit på med helt andra saker, nämligen valutahandel med bitcoin, har han sagt till DN tidigare.

Att marknadsplatsen kallades Flugsvamp 2.0 har en logisk förklaring. Den föregicks av en drogsajt som hette bara Flugsvamp och fungerade på ett likartat sätt. 2014

stängdes den efter ett samarbete mellan svensk polis, FBI och Europol.

När Flugsvamp 2.0 några år senare försvann, ja då tog en med namnet Flugsvamp 3.0 snart dess plats.

Vad säger det om effektiviteten i att ta ned en enskild sajt?

– Vi tror att den nya kan ha påbörjats redan innan den här togs ner, men det är ett problem. Vi kommer fortsätta jobba hårt för att ta ner även den, säger Björn Eriksson.

27-åringen misstänks för bland annat synnerligen grovt narkotikabrott och dopningsbrott för att ha drivit Flugsvamp 2.0. Rättegången äger rum i Stockholms tingsrätt och väntas pågå ända in i juni. 44 dagars förhandlingar är planerade.

Förutom den huvudmisstänkte så åtalas fyra personer för relaterade brott, bland annat penningtvättsbrott.

Linus Larsson

linus.larsson@dn.se

Fakta. Anonyma sajter

Darknet brukar beskrivas som ett parallellt internet, anonymt och krypterat. I praktiken brukar det betyda Tor-nätverket, som egentligen utvecklades för att hjälpa exempelvis dissidenter i diktaturer att använda nätet anonymt och kringgå censur.

Tekniken gör att vanliga användare kan surfa utan att spåras, men också att sajter kan drivas utan att man kan avgöra var i världen servrarna står.

Flugsvamp 2.0 och andra marknadsplatser för droger, drevs som en sådan sajt.

dn.se/av/linus-larsson

+ Följ reportern

Regeringen vill ha koll på ungas porrvanor

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Barnombudsmannen får i uppdrag av regeringen att se över barn och ungas porrkonsumtion. Kartläggningen ska titta på ifall porren kan ha negativa effekter, exempelvis våldsamt beteende i intima relationer, skriver regeringen.

TT

Nu har vi plötsligt en position där vi ska prata om kärnkraften i positiv bemärkelse.

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP). På torsdag möts EU:s miljö-ministrar för att diskutera kommissionens nya klimatkpaket. Ministern ska presentera den svenska ståndpunkten på mötet och har fått med sig ett tillägg från riksdagen –

att lyfta fram kärnkraften som en viktig del i Europas klimatomställning. Förslaget kommer från L och fick även stöd av M, KD och SD.

Gav värktabletter mot benbrott – röntgade inte

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

En läkare i Norrbotten kritiseras av Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) sedan han inte röntgat en kvinnas skadade fot utan skickat hem henne med värktabletter. Benet visade sig senare vara brutet, rapporterar SVT Norrbotten.

TT

Täbyborna får snart nya hyresgäster: ”Vi ser det som en investering”

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Villaägarna Pearl Jacob och Russell Green hade länge funderat på att bygga ett attefallshus men krångliga regler fick dem att lägga planerna på is. Med det nya konceptet såg paret chansen att tjäna en extra slant utan att själva behöva stå för investeringen.

Fyra pinnar som länkas ihop med ett snöre ringar in 30 kvadratmeter på tomten. Här ska det nya huset byggas.

Pearl Jacob driver en italiensk deli i Hötorgshallen och hennes make Russell Green arbetar inom kommunen. Det var när paret fick ett flygblad i brevlådan som de bestämde sig för att en del av trädgården som sällan utnyttjades kunde bli boende för uthyrning.

– Vi tyckte det lät intressant. Företaget tog allt ansvar och underlättade för oss, säger Pearl Jacob.

Paret bor i Täby norr om Stockholm och hade tidigare funderat på att bygga ett attefallshus. Med konceptet slipper de ordna med bygget själva, samtidigt hoppas de att bygget kan öka värdet på huset.

– Det går att använda som tonårsboende, ett extra gästhus för släktingar som

kommer på besök eller som kontor, säger Russell Green.

– Dessutom är husen handikappsanpassade så det passar bra om man exempelvis ska ta hand om gamla föräldrar, fyller Pearl Jacob i.

Paret får 40 000 kronor om året för den del av tomten som arrenderas ut till Botello. Efter ett visst antal år finns ett restvärde att betala av för huset. Det finns också möjlighet att betala av en del av insatsen på huset tidigare, där Pearl Jacob och Russell Green inte bestämt sig för vilken modell de ska följa. Detaljerna för exakt vilken betalplan som ska efterföljas ska klargöras under ett möte med företaget i nästa vecka. Då har lagen om att attefallshus får vara 30 kvadratmeter börjat gälla.

Minivillan levereras i form av modulhus. Redan i mars ska bygget påbörjas och i

juni ska allt stå klart. Huset kommer vara fullt fungerande med badrum, köksdel, sovdel och loft. Någon oro för vem som flyttar in har paret inte. Tillsammans med Botello ska de ta fram ordningsregler som hyresgästen ska förhålla sig till.

– Om någon inte sköter sig och har högljudda fester eller vistas mycket på tomten ansvarar företaget för tillsägning eller ser till att vi får nya hyresgäster, säger Russell Green.

– Det är skönt att slippa hantera uthyrningen. Vi ser det som en investering, säger Russell Green.

Pearl Jacob har tidigare erfarenhet av att hyra ut lägenheter i Filippinerna och känner sig därför bekväm med konceptet.

– Det är bra med passiva intäkter som kommer när man sover. Dessutom kan vi ringa företaget direkt om det blir några problem, säger hon.

Dessutom är det Botello som ansvarar för försäkring och ser till att lösa exempelvis vattenskador.

Flera grannar är nyfikna på bygget.

– Det finns många hus i området som har möjlighet att bygga attefallshus på tomten. De väntar förmodligen på att se hur det blir för oss, folk vill ju se och känna först, säger Pearl Jacob.

Friggebod var 1979 den första byggnad som fick byggas utan bygglov. Namnet kommer från dåvarande bostadsminister Birgit Friggebo, FP.

Attefallare blev namnet på en så kallad komplementbyggnad på 25 kvadratmeter, som det 2014 blev tillåtet att bygga utan bygglov. Namnet kommer från dåvarande bostadsminister Stefan Attefall, KD.

Nu blir det tillåtet att bygga attefallare på 30 kvadratmeter, under förutsättning att de är bostäder.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se

Fakta. Attefallare och friggebodar

Friggebod var 1979 den första byggnad som fick byggas utan bygglov. Namnet kommer från dåvarande bostadsminister Birgit Friggebo, FP. Attefallare blev namnet på en så kallad komplementbyggnad på 25 kvadratmeter, som det 2014 blev tillåtet att bygga utan bygglov. Namnet kommer från dåvarande bostadsminister Stefan Attefall, KD.

Den 1 mars blir det tillåtet att bygga attefallare på 30 kvadratmeter, under förutsättning att de är bostäder.

Friggebod

1979. Lagändring möjliggör bygglovsbefriad trädgårdsbod på 10 m²: friggeboden.

2008. Storleken på friggeboden utökas till 15 m².

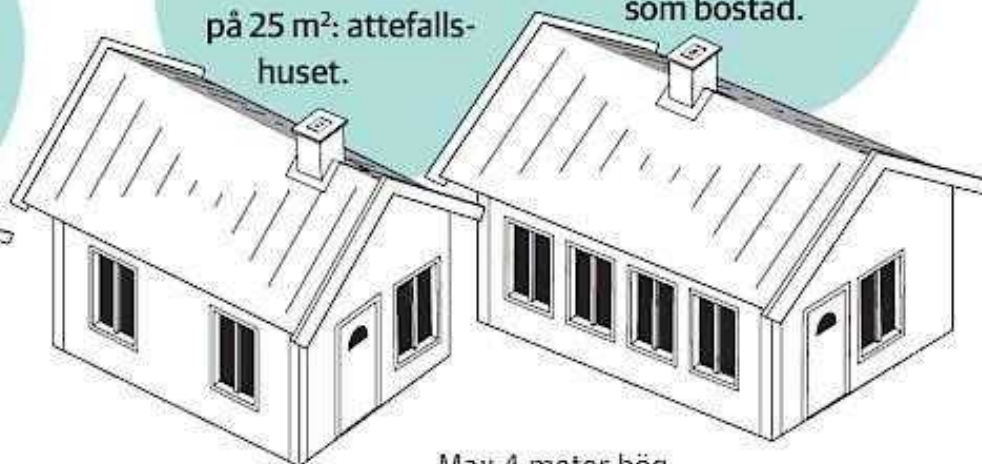

Max 3 meter hög.
Får uppföras 4,5 meter från tomtgränsen

Attefallshus

2014. Lagändring möjliggör bygglovsbefriat extrahus på 25 m²: attefallshuset.

2020. Storleken på attefallshuset får utökas till 30 m² om den inreds som bostad.

Max 4 meter hög
Får uppföras 4,5 meter från tomtgränsen

Villaägarnas nya attefallshus ska lindra bostadskrisen

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Den 1 mars börjar en ny lag om attefallshus gälla. Regeländringarna har öppnat för en ny typ av bostäder i villaägares trädgårdar.

När det blir tillåtet att bygga attefallshus som är så stora som 30 kvadratmeter öppnas nya möjligheter för att lösa bostadsbristen. Det har företaget Botello tagit vara på, som planerar att bygga bostäder för uthyrning på villatomter.

– Vi tänkte att det var smartare att skapa fler bostäder på befintlig mark än att exploatera ny mark, säger Douglas Lundholm, vd för Botello.

Konceptet går ut på att villaägaren arrenderar ut 30 kvadratmeter av tomten till Botello som står för bygget, inklusive kostnader och underhåll. Huset hyrs sedan ut till en hyresgäst via Bostadsförmedlingen. Som kompensation får villaägare mellan 40 000–90 000 kronor per år för att de hyr ut en del av tomten. Efter en avtalad tid blir huset sedan villaägarens.

– Det krävs tid och kunskap för att bygga ett attefallshus, med allt ifrån att ordna med bygganmälan, rördragning och elinstallationer. Vi tänkte att det var smidigt om en part kunde sköta allt, säger Douglas Lundholm.

Projektet börjar i Stockholm men planen är att det ska spridas vidare i övriga landet, bland annat Västra Götaland och Gotland.

Hittills har de största utmaningarna varit att lösa ekonomiska och juridiska frågor. Nu ska företaget få villaägare att tycka det känns naturligt att bygga ett attefallshus för uthyrning på tomten.

– Vissa kan tycka att det känns läskigt att ha någon som bor så nära, säger Douglas Lundholm.

För att göra husen mer attraktiva finns, utöver Bostadsförmedlingens vanliga krav, trivsel- och ordningsregler som måste följas. Det kan exempelvis innebära att inte föra oväsen sent på kvällen.

Avtalet med hyresgästen sker enligt Bostadsförmedlingens regler om korttidskontrakt. Maxtiden för att bo i huset är fyra år. Hyran – vanligtvis mellan

9 000–12 000 kronor per månad – anpassas efter läget och speglar ungefär vad motsvarande lägenhet skulle kosta.

– Den kan vara något mer eftersom det rör sig om en minivilla, men det kommer att landa inom bruksvärdesprincipens ramar, säger Douglas Lundholm.

Som villaägare blir det möjligt att lösa ut Botello när som helst. Om huset ska säljas finns ett arrendeavtal som är kopplat till fastigheten, inte ägaren, och som därför följer med i köpet.

Husen väntas attrahera framför allt unga yrkesarbetande, studenter som delar på boende eller nybildade familjer (bostäderna är godkända för att det ska gå att bo två vuxna och ett barn i dem).

– Gissningsvis blir det relativt unga personer som bor i husen, säger Douglas Lundholm.

De första bostäderna väntas stå klara i början på sommaren, beroende på hur snabba kommunerna är på att hantera bygganmälan och på hur snabbt leveranserna av husen går. Affärsmodellen bygger på att företaget snabbt kan skala upp verksamheten. Målet är att bygga 1 000 bostäder inom tre år och 10 000 inom tio år.

– Det tror vi att vi kan, sett till hur responsen hittills varit, säger Douglas Lundholm.

Bostadsförmedlingen förmedlar bostäder i de flesta kommuner i Stockholmsområdet. I fjol fick 29 000 personer ett nytt hem via företaget, fördelat på 15 000 lägenheter. Företagets vd Christer Edfeldt välkomnar den nya lösningen kring attefallshusen.

– Vi vill erbjuda så många alternativ som möjligt till de som valt att vara registrerade hos oss. Det här fyller samma

funktion som en hyresbostad som erbjuds till de sökande, säger han.

Kötiden för att få en lägenhet via Bostadsförmedlingen är i genomsnitt 10,5 år men för vissa populära lägen kan det röra sig om 20 år.

– De flesta är överens om att det råder obalans mellan utbud och efterfrågan. Ju fler lediga bostäder som kommer ut på marknaden desto bättre, säger Christer Edfeldt.

Mindre boningar är särskilt efterfrågade.

– Det finns många yngre personer som är registrerade hos oss och som är bostadssökande, så det här är ett välkommet alternativ, säger Christer Edfeldt.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se

Näringsministern: Vi ska hjälpa industrin

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Regeringen lovar att inom kort föreslå ett nytt system för korttidsarbete i den svenska industrin för att möta effekterna av coronaviruset.

– Vi kan också agera tidigare om det händer något dramatiskt, vi har överskott i finanserna, säger näringsminister Ibrahim Baylan.

ANNONS:

Näringsminister Ibrahim Baylan (S) och utrikeshandelsminister Anna Hallberg (S) träffade på fredagen representanter för bland annat svensk tillverkningsindustri, Konjunkturinstitutet och fackförbund.

Ämnet: hur påverkar coronaviruset affärerna?

– Bilden vi fick är att påverkan än så länge är begränsad. Men här finns skillnader, de stora företagen har mer resurser att hitta alternativa leveransvägar än små och medelstora bolag, säger Anna Hallberg. Hon säger att man ser en liten ljusning i Kina, där produktionen kommer i gång alltmer. Sveriges handel med Kina är liten jämfört med EU, dit går 70 procent av vår export, därifrån kommer 80 procent av vår import.

– Så det finns ju en stor osäkerhet när coronaviruset nu kryper närmare oss. Vi kommer att fortsätta dialogen med

näringslivet och bjuda in aktörer från fler branscher och jag är i tät kontakt med mina EU-kolleger.

Anna Hallberg säger att eftersom staten har överskott så har också regeringen en ”verktygslåda av åtgärder” att till om problemen skulle förvärras rejält.

– Jag vill inte gå in på vilken typ av åtgärder det kan vara, men jag påminner om hur det var under finanskrisen. Då kunde regeringen besluta om att ge extra kapital till bland annat Almi, som snabbt kunde ge stödlån åt företagare. Men hur vi gör denna gång får vi återkomma till.

En sak som det rådde enighet om bland de industriledare som träffade ministrarna, var ett system för så kallad korttidsarbete, som DN skrivit om tidigare i veckan. Det handlar om att staten, arbetsgivaren och den anställde tillsammans finansierar kortare arbetstid vid tillfälliga kriser –

sådana lösningar finns redan i flera europeiska länder.

De som minskar arbetstiden med 20 procent skulle få 12 procent lägre lön, den som går ner i tid med 60 procent skulle förlora 20 procent av lönen.

Korttidsarbetet skulle kopplas till kompetensutveckling, för att företagen skulle stå starkare när krisen lägger sig.

– Vi kommer att presentera ett sådant förslag inom kort, i form av en lagrådsremiss, säger näringsminister Ibrahim Baylan.

Förslaget är ett år gammalt, men beslutet har enligt uppgifter till DN försenats dels av diskussioner med de borgerliga samarbetspartierna, dels av hård kritik från tunga remissinstanser.

Konjunkturinstitutet hävdar till exempel att systemet blir för dyrt och fördröjer en

”normal” strukturomvandling om redan svaga företag får stöd.

– Jag känner till kritiken, du får vänta och se i det färdiga förslaget i vilken mån vi har tagit hänsyn till den, säger Ibrahim Baylan.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Fakta. Förslaget i korthet

Nuvarande regler kommer att gälla, men utredningen föreslår att systemet med korttidsarbete byggs ut till att gälla fler situationer av allvarliga kriser, för exempelvis enskilda företag. Stödet kan normalt gälla i sex månader. När systemet slår till kan exempelvis arbetstiden begränsas till fyra dagar i veckan, eller 80 procent av arbetstiden. Lönen blir i det fallet 92 procent av den gamla inkomsten samtidigt som staten skjuter till pengar till företaget, enligt ett system där alla tre parter delar kostnaden för övervintringen. Ett kriterium för att få det statliga krisstödet är att företaget också undersöker möjligheten att utnyttja

tiden till att utbilda eller validera personalen.

Staten ska då ersätta 60 procent av arbetsgivarens kostnad för utbildningsinsatsen.

Tillväxtverket blir den myndigheten som får avgöra om kriterierna för statligt stöd är uppfyllda.

Källa: Statens offentliga utredningar, (TT)

SJ ställer in tjänsteresor efter virusspridning

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

SJ-medarbetare som besökt riskområden för det nya coronaviruset ska arbeta hemifrån under 14 dagar efter hemkomst och tjänsteresor utanför Norden förbjuds tillfälligt.

”Det är viktigt att minska risken för att en eventuell smitta förs vidare från SJ:s egna medarbetare”, säger Mats Pettersson, personaldirektör på SJ. Anledningen är den senaste tidens utveckling gällande virusets spridning och att SJ:s personal dagligen har kontakt med många människor.

TT

Löneökningarna högre sedan förra året

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Löneökningarna i ekonomin som helhet uppgick till 2,6 procent i december jämfört med motsvarande månad 2018.

Det visar Medlingsinstitutets bearbetning av SCB:s konjunkturlönestatistik. I näringslivet var löneökningarna 2,5 procent och i offentlig sektor ökade lönerna med 2,8 procent.

Under helåret 2019 var löneökningarna 2,6 procent, jämfört med 2018. Det är en aning löneökningstakt än under 2018, då lönerna ökade med 2,5 procent.

Medlingsinstitutet noterar att reallönerna, med inflationen mätt som KPIF, ökade med 0,8 procent 2019, upp från 0,4 procent 2018.

”Den reala löneutvecklingen de senaste åren har varit den lägsta sedan 2010, då löneutvecklingen hölls tillbaka av den djupa lågkonjunkturen efter finanskrisen. De senaste årens högkonjunktur har i viss mån medfört högre inflation medan den nominella löneutvecklingen inte har påverkats nämnvärt, vilket medfört lägre reala löneökningar. Men reallönen i Sverige har ändå ökat varje år sedan mitten av 1990-talet”, säger Valter Hultén, ekonom på Medlingsinstitutet, i en kommentar.

Direkt

”Jag tror att det är tryggt för att alla känner varandra”

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Här känner alla varandra.

Beskrivningen av stämningen på Ungdomens hus i Skärholmen återkommer. Relationen mellan unga och fritidsledare lyfts fram som en nyckel till trygghet.

– Det är jättelugnt, säger 15-årige Fabian Vingren som hängt här i flera år.

Det är sportlov och färre ungdomar än vanligt har letat sig till fritidsgården. Ett tiotal killar och en tjej sitter i sofforna, lirar med en basketboll eller kollar på tv. Ledarna verkar känna alla som är i lokalen – stämningen är lugn och kamratlig.

15-åriga Antonio Stalkiewicz och hans jämnåriga kompis Fabian Vingren tycker båda att fritidsgården är en trygg plats att vara på.

– Det är strålande här. Personalen är skön, man känner sig trygg med dem, säger han och får medhåll av sin kompis.

– Tryggheten är jättebra. Det är jättelugnt i Skärholmen, säger Fabian Vingren.

Nasse Abe, 18, känner sig också hemma i lokalerna.

– Jag tror att det är tryggt för att alla känner varandra och tar hand om varandra, säger han.

Rami Hawa har jobbat på fritidsgården i två år och säger att han känner de flesta av ungdomarna som bor i Skärholmen och hänger här.

– Det är inte som andra områden man hört talas om där äldre tagit över makten, även om det kan komma in äldre personer hit och hälsa på. Jag har aldrig sett droger här inne med egna ögon, säger Rami Hawa.

Ungdomens hus i Skärholmen drivs av Fryshuset som även ansvarar för fritidsgårdarna i Bredäng, Sättra och Vårberg.

Chefen för verksamheten, Kent Lindgren, upplever att det finns en hög nivå av trygghet i deras lokaler och att det sällan är bråk.

– Våldskonflikter ser vi nästan aldrig. De som kommer hit gör det för att ägna sig åt något vettigt, säger han och menar att personalen månar om att lära känna de som vistas på fritidsgården.

Däremot kan miljön kring lokalerna vara stökig.

– Vi har kontaktat polisen vid upprepade tillfällen på grund av misstänkta brott i omgivningen runt fritidsgårdarna, till exempel misstänkt narkotikaförsäljning. Det har hänt att vår personal kommit upp ur tunnelbanan och blivit erbjudna att köpa droger, det första de gör då är att ringa polisen, säger han.

Det kan också handla om slagsmål i närheten – inte sällan är alkohol med i bilden.

Kent Lindgren har jobbat med fritidsgårdar i 35 år och är medveten om det som polisen vittnar om – att vapen och

narkotika göms i lokaler samt att fritidsgårdar kan fungera som bas för kriminella som rekryterar ungdomar därifrån. Men han känner inte igen något sådant från sin nuvarande verksamhet, där han har jobbat i sex år.

– Jag är rätt säker på att det är unga vuxna som ligger bakom många av de enstaka brott som har inträffat. Det kan finnas dåligt drivna verksamheter där man har tillåtit överåriga personer att vara kvar för att det är jobbigt att få ut dem, säger han och menar att det är viktigt att upprätthålla åldersgränserna.

Att det skulle finnas likhetstecken mellan fritidsgårdar och kriminella skriver han inte under på – tvärtom tror han att verksamheten kan vara avgörande för att förhindra att ungdomar hamnar i brottslighet.

– Jag har blivit omkramad och tackad av ungdomar som jag har polisanmält och som har blivit satta på behandlingshem. De säger att ”Det var då jag lade av, det var det som räddade mig”.

Men för att ha en sådan funktion måste verksamheten vara organiserad, det gäller att personalen är väl införstådd med sitt uppdrag, har utbildning och hjärtat på rätta stället, menar han.

– Då tror jag att vi ger ungdomar som inte vill hamna i kriminalitet en plats att gå till.

Marit Sundberg

marit.sundberg@dn.se

Fritidsgårdar kämpar mot vapen och knark

LÖRDAG 29 FEBRUARI 2020

Vapen, narkotika och sextrakasserier.

De senaste åren har en rad allvarliga händelser rapporterats på fritidsgårdar i Stockholm. Nu senast stängde

Ungdomens hus i Rinkeby sedan två misstänkt beväpnade män tagit sig in.

– Det är tufft att jobba i lokalerna när det pågår ett dödligt gängvåld i området, säger enhetschef Stefan Lindström.

Kvällen den 30 januari 2020.

Två maskerade män går in i Ungdomens hus i Rinkeby. Personalen tycker att det

ser ut som att männen är beväpnade med pistol och situationen blir så hotfull att de tillkallar polis – men de lyckas mota ut männen på egen hand och låser lokalen. Efteråt begär facket skyddsstopp. Stadsdelsförvaltningen beslutar sig för att tills vidare hålla lokalen stängd, eftersom de inte kan erbjuda en trygg träffpunkt. – Polisen har bekräftat att de var beväpnade. Det är bra att det inte blev värre, att det inte blev ett mord, säger Stefan Lindström, enhetschef på Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning med ansvar för fritidsgårdar. Händelsen rubriceras som grovt vapenbrott och polisen utreder om någon varit inne i lokalerna med skarpt vapen, men är i övrigt förtegen om vad som hände. Fritidsgården är fortfarande stängd på obestämd tid.

Det här är inte den enda allvarliga händelsen på Ungdomens hus i Rinkeby. I november 2018 trängde sig fyra maskerade män in i lokalen, vilket ledde till att facket stängde verksamheten i flera månader. Även i maj 2017 slog fritidsgården igen sedan en grupp drogpåverkade ungdomar tagit sig in. Personalen har också hittat narkotika och vapen i lokalerna. – 2017 hittade vi en pistol i en papperskorg vid omklädningsrummen. 2018, tror jag det var, hittade vi ett ganska stort parti hasch och direkt efter det en mindre del hasch i en av sofforna, säger Stefan Lindström. Han menar att det är tufft att jobba i ett område där det pågår ett dödligt gängvåld. – Vi har svårt att garantera säkerheten för personal och ungdomar.

En tillbakablick visar att flera andra fritidsgårdar runt om i Stockholm har haft problem med otrygghet.

Förra våren slog Northside i Sollentuna igen eftersom lokalerna inte bedömdes vara trygga. Kommunens utredning pekade mot att äldre kriminella hängde på fritidsgården och skrämde bort ungdomarna. Polisens uppfattning var att grovt kriminella personer som avtjänat fängelsestraff för våldsbrott hade anställts. Dessutom fanns uppgifter om att anställda hade utövat fysiskt våld mot ungdomar som bestraffning samt trakasserat både ungdomar och kvinnliga kollegor sexuellt. Kommunen polisanmälde en del av händelserna, berättar Manfred Holmelin som då var tillförordnad kommundirektör i Sollentuna och ledde utredningen.

– Det fanns grova missförhållanden inom personalen, till exempel hade det

förekommit systematiska kränkningar, hot, bestraffningar och sexuella trakasserier av kvinnliga kollegor, säger han.

Ungdomens hus i Fittja lades ned förra våren eftersom fritidsgården inte klarade kommunens nya tydligare mål om att stötta unga till studier och arbete. Enligt polisen gjorde fritidsgården kampen mot narkotika komplicerad, på grund av att lokalerna låg i nära anslutning till den öppna drogsenen i centrum.

– Vi såg att personer som var del av narkotikaförsäljningen gömde sig inne bland besökarna på fritidsgården. Det är ofta våldskonflikter kopplat till försäljning av narkotika och de skedde också inne i de här lokalerna, säger Erik Åkerlund, lokalpolisområdeschef i Botkyrka, som menar att narkotikaförsäljningen är kopplad till kriminella gäng.

Polisen i Hässelby har haft liknande problem.

För drygt två år sedan greps två personer för narkotikabrott på fritidsgården Lyktan i Hässelby gård. I samband med gripandet hittades hasch gömt på flera ställen i lokalerna. Enligt polisen var det inte första gången man hittat droger i lokalerna.

– Jag minns att vi hade problem under en period med att man brukade cannabis i anslutning till fritidsgården. Vid något tillfälle hittade vi även cannabis där inne. Fritidsgården ligger vid Hässelby torg som är en plats där det säljs droger, säger Håkan Thor, dåvarande kommunpolis i Hässelby-Vällingby.

Brandon Sekitto, som då var föreståndare för Lyktan, säger att personalen upprepade gånger hittade hasch och Tramadol i lokalerna.

– De var väldigt kreativa när det gällde att hitta gömställen. Jag gav städaren tydliga direktiv att titta efter på vissa platser och det kom fram saker lite här och var. När vi började rensa fritidsgården varje kväll upplevde jag att det minskade.

Hur är det då med fritidsgårdar – göder de kriminalitet eller kan de tvärtom fungera förebyggande?

I höstas släppte polisen en rapport om kriminella nätverk i Stockholm, där fritidsgårdar pekas ut som en möjlig grogrund för kriminalitet. Enligt rapporten finns det uppgifter som pekar mot att fritidsgårdar kan fungera både som mötesplats och bas för nätverken. Anställda kan tillhöra nätverken eller så har medlemmarna anhöriga där inne som låter dem få fritt spelrum. Därmed kan de kriminella – som ofta betraktas som

förebilder av ungdomar i området – agera relativt ostört.

– Vi ser tendenser till att en del fritidsgårdar är en plats där man rekryterar barn och unga till kriminella nätverk. Vi har också uppgifter om att de förvarar eller säljer narkotika till unga som är vid dessa fritidsgårdar. De här tendenserna har vi sett på flera platser, speciellt i de utsatta områdena, säger Palle Nilsson, chef för underrättelseenheten i polisregion Stockholm.

Rapporten är baserad på information från poliser, underrättelseuppgifter och anmälningar från boende i området.

Enligt kriminologen Manne Gerell vid Malmö universitet, som forskar om geografins betydelse för brott, kan fritidsgårdarnas lägen spela in.

Centrummiljöer har ofta problem med våld och droger, vilket utgör en risk.

– Man kan tänka sig att problemen skulle minska om man placerade lokalerna längre bort från centrum, men samtidigt tror jag att man vill ha fritidsgårdar där människor vistas.

Forskning som Brottsförebyggande rådet (Brå) tagit del av visar att fritidsgårdar drar till sig ungdomar med normbrytande beteende. Det finns allt för många exempel på att ungdomar tar över verksamheten och att överåriga personer vistas i lokalerna, menar Linda Lindblom på Brås enhet för utveckling av brottsförebyggande arbete.

Å andra sidan är det viktigt med en mötesplats där vuxna kan stärka ungdomars motståndskraft mot att hamna i kriminalitet.

– Det går inte överlag att säga att fritidsgårdar är bra eller dåligt. Det är viktigt att verksamheten är välplanerad,

att det finns kompetent och välutbildad personal som ser till att de unga får en bra fritidssysselsättning. Om kriminella vistas där är det så klart inte någon bra miljö.

Marit Sundberg

marit.sundberg@dn.se

Fakta. Sex uppmärksammade händelser

30 januari 2020

Två maskerade män går in i Ungdomens hus i Rinkeby. Polisen rubricerar händelsen som grovt vapenbrott.

28 mars 2019

Fritidsgården Northside i Sollentuna stängs eftersom lokalerna inte bedöms vara trygga för ungdomarna.

11 november 2018

Fyra maskerade män tränger sig in i Ungdomens hus i Rinkeby. Stämningen i lokalerna upplevdes som hotfull och händelsen polisanmäls.

21 maj 2018

Vapen och ammunition hittas gömda i en matta på fritidsgården Blå huset i Tensta.

1 maj 2017

En stor grupp drogpåverkade unga tar sig in i Ungdomens hus i Rinkeby. Personalen misstänker att drogförsäljningen ska flytta in och verksamheten stängs av arbetsmiljöskäl.

21 januari 2017

Två personer grips för narkotikabrott på fritidsgården Lyktan i Hässelby gård. Hasch hittas gömt på flera ställen i lokalerna.

Fakta. Anmällda narkotikabrott på fritidsgårdar

Ungdomens hus, Rinkeby

2019 1

2018 5

Blå huset, Tensta

2019 9

2018 4

Reactor, Husby

2019 0

2018 4

Källa: Polisen

Fotnot: Reactor och Ungdomens hus har delvis varit stängda under perioden.

Amanda Sokolnicki: Regeringen måste sluta ducka – coronakrisen är på allvar

SÖNDAG 1 MARS 2020

Panik är en dålig förutsättning för handlingskraft. Men det är även den passivitet vi nu ser – samtidigt som antalet coronafall ökar.

Krisberedskap är en känslig sak i Sverige. Och för socialdemokrater.

När man i efterhand försökte förstå hur Sverige kunde vara så senfärdigt när tsunamin drabbade svenska familjer, fick vi lära oss att Laila Freivalds, som då var landets utrikesminister, inte följde nyheterna när hon var ledig. Och det var ju jul.

Göran Persson läste däremot morgontidningarna, så noga att han enligt Aftonbladet skyllde på att rapporteringen gjorde att han inte förstod allvaret den där morgonen när de första otäcka beskeden började komma.

Det var som att ansvaret alltid låg någon annanstans. Aldrig hos de som faktiskt ledde landet.

”I vissa lägen är det bättre att agera än att inte göra något alls”, sammanfattade kung Carl Gustaf lite oväntat efteråt.

Det som nu sker är inte i närheten av det som hände i december 2004. Då var katastrofen omedelbart ett faktum, förödelserna enorm. Men spridningen av det nya coronaviruset tvingar oss att fundera på vad som händer i det här landet när vi drabbas av en kris.

Andra länder har vidtagit drastiska åtgärder. I Schweiz har alla evenemang med fler än 1 000 personer förbjudits. Franska myndigheter uppmanar förskolebarn, elever och vuxna att stanna hemma i två veckor efter att de kommit hem från drabbade länder. I Tyskland för man register över de personer som

passerar landets gränser med flyg eller tåg – för att underlätta eventuell smittspårning.

Men i Sverige lyser de riskminimerande åtgärderna med sin frånvaro.

Den spridning vi nu ser i Kina, norra Italien, Iran och Sydkorea bekräftar hur smittsamt viruset är, men det betyder inte att de konstaterade fallen i Sverige måste leda till samma snabba och farliga utveckling. Däremot betyder det att vi inte har någon anledning att tvivla på att vi behöver vara väl förberedda.

Och då krävs det politiskt ledarskap.

Ansvariga ministrar upprepar att beredskapen är god. Men vad betyder det i praktiken? Socialstyrelsen har under veckan berättat att det finns kapacitet för 1 400 vårddygn. Samtidigt är man tydlig med att det är okänt hur lång tid patienterna kommer att behöva vårdas.

Om varje patient behöver två veckors vård räcker det till 100 personer.

Det är inte en särskilt övertygande siffra. Vissa viktiga åtgärder är redan på plats. På fredagen meddelade socialminister Lena Hallengren (S) att regeringen beslutat att upphandla sjukvårdsmateriel tillsammans med EU, för att undvika att det tar slut. En välkommen åtgärd, med tanke på vad som nyligen hände i Uppsala och Örebro, där viktig vårdutrustning saknades i flera veckor efter att regionerna bytt leverantör. Utöver det är det skralare.

Stefan Löfven säger att han följer händelseförloppet minut för minut – och åker till Jämtland för den typ av äldreboendebesök som är sympatiskt men knappast högprioriterat i det här läget. Inrikesminister Mikael Damberg förklarar att detta är av högsta prioritet och att hans departement därför kallar ihop

krishanteringsrådet till möte – flera dagar senare.

Perssons och Freivalds misstag i samband med tsunamin har sannolikt satt sina spår i socialdemokratin. Jag tvivlar inte på att våra ministrar i dag följer nyheterna – även när de är på sportlov. Allt annat vore tjänstefel. Men det räcker inte att följa, det kommer också ett läge när det är dags att börja leda.

När företaget Thermo Fisher Scientific tidigare i veckan meddelade att alla skulle arbeta hemifrån efter att en anställd varit i kontakt med en coronasmittad person, så den biträdande smittskyddsläkaren i Region Uppsala att hon visserligen inte kände till några detaljer men att agerandet var överdrivet och att ”det sprider onödig oro att stänga ned hela arbetsplatsen”. Några dagar senare visade det sig att en av företagets anställda hade insjuknat, och att

kollegor i andra länder också smittats. Vi ska vara tacksamma att företaget tog ansvar – de anklagande rekommendationerna till trots.

Och där någonstans sammanfattas den svenska attityden för tillfället: det krävs väldigt lite för att avfärda riskminimerande åtgärder som överdrivna. Till och med när det inte rör sig om några större uppostringar.

Huvudfrågan tycks vara att inte skapa oro. Att panik inte är något eftersträvansvärt är självklart. Men sprider man inte mer onödig oro genom att *inte* vidta den här typen av åtgärder?

På måndag börjar tusentals elever skolan efter sportlovet. Och oavsett var de har rest den senaste veckan uppmanas de av bland annat Stockholms stad att gå till skolan, förutsatt att de känner sig friska. Detta trots att det är just i miljöer som

klassrum och arbetsplatser som viruset ofta spridits, enligt Folkhälsomyndigheten. Och trots att samma experter är tydliga med att det kan ta upp till två veckor innan symtomen märks och personen blir smittsam.

För föräldrar som trots detta tar ansvar för att inte riskera att smitta barnets klasskompisar väntar ogiltig frånvaro, meddelar Stockholms utbildningsdirektör. I Frankrike ber man eleverna visa andra hänsyn, i Sverige straffas personerna som gör detsamma.

Om de beslut vi nu ser runtom i Europa hade handlat om svåra avväganden vore det lättare att förstå varför Sverige inte följer efter. Om det till exempel hade rört sig om ett halvårs karantän hade passiviteten varit mer begriplig.

Men här handlar det om fjorton dagar: Kostnaden för att människor inte kan

befinna sig på arbetsplatsen eller gå i skolan i två veckor är minimal i relation till vad en snabb spridning kan innebära – framför allt för äldre och (av andra skäl) sjuka i de här personernas omgivning. De som utgör riskgrupperna för att inte bara smittas, utan att också i värsta fall dö. Att vara försiktig är en fråga om solidaritet.

Amanda Sokolnicki

amanda.sokolnicki@dn.se

En illa hanterad epidemi står regeringen dyrt

SÖNDAG 1 MARS 2020

I värsta fall står Sverige inför en svår influensaepidemi. Brister krishanteringen kommer det att stå regeringen dubbelt dyrt.

**Analys. Ewa Stenberg,
politikkomentator**

På måndag kallar inrikesministern Krishanteringsrådet till möte. Beskedet ledde till politisk strid. Moderatledaren Ulf

Kristersson anser att regeringen kallat ihop rådet för sent och att krisinformationen är otydlig.

”Jag tror att många tycker att situationen känns ganska förvirrad just nu. Det verkar exempelvis råda lite olika syn på hur väl rustad sjukvården är och vilken kapacitet Sverige har om situationen blir värre.”, skrev han till SvD i fredags.

Ansvar för svensk krishantering ligger på myndigheter, regioner och kommuner, de som till vardags sköter verksamheten. Men i praktiken faller ansvaret tyngst på den regering som misssköter en kris. Fråga den tidigare statsministern Göran Persson (S), vars förtroende skadesköts av flodvågskatastrofen i Thailand 2004. Regeringen står inför en dubbel prövning, om det nya coronaviruset trots alla ansträngningar börjar spridas i Sverige.

Den ska inte bara hantera själva krisen, utan kan också bli hårt ifrågasatt själv. Den svenska beredskapen för en pandemi klassas som den sjunde bästa i världen. Vi är till exempel mycket bra på att upptäcka smitta. Men det bör inte föranleda en suck av lättnad. Rankningen av 195 länder ger en ganska nedslående bild av den globala beredskapen. Inget land är fullt förberett. Bryter det ut en epidemi här blir svagheten i den svenska krisberedskapen snabbt synlig. Redan nu går den svenska sjukvården på knä. I januari var överbeläggningen 5,1 procent på sjukhusen. Sverige har mycket få vårdplatser jämfört med liknande länder. Det finns endast 527 intensivvårdsplatser i landet. Det är stor brist på vårdpersonal och dessutom står flera regioner inför stora besparingar. Det finns inte heller personlig

skyddsutrusning nog för att vårdpersonal ska kunna hantera en svår epidemi. Förutom bristerna på sjukhusen behövs extra hjälp på äldreboenden, i hemtjänst och på vårdcentraler. Också många sjukvårdsinställda kan tänkas bli sjukskrivna.

Vid utbrottet i Kina skickades fältsjukhus till den först drabbade staden. Det kan Försvarsmakten inte göra här. De 26 fältsjukhusen som Sverige hade förr avvecklades i politisk enighet och var borta 2004.

Trovärdig information är central i en kris. Och den kan regering och myndigheter snabbt påverka. Om människor litar på myndigheterna är det lättare att begränsa smittspridningen. Då följer människor råd och beslut istället för att sätta sig i väntrummen, om de misstänker att de är smittade.

Därför är det illvarslande om till och med M-ledaren känner sig förvirrad över myndighetsinformationen. Ska regeringen slippa slåss mot både virus och oppositionen under en kris behöver den kunna övertyga om att krisberedskapen fungerar.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se

Oro när elever återvänder efter lovet

SÖNDAG 1 MARS 2020

Stockholms stad har inga restriktioner för elever som firat sportlov i riskområden.

– Om man är frisk finns inget skäl att stanna hemma, oavsett var man varit, säger Lena Holmdahl, utbildningsdirektör.

Flera företag inför nu restriktioner för anställda som besökt högriskområden som pekats ut av Folkhälsomyndigheten.

Förutom Kina ingår även de italienska regionerna Lombardiet, Piemonte, Emilia-

Romagna och Veneto samt Iran och Sydkorea. Oavsett om anställda uppvisar symtom eller inte måste de stanna hemma i två veckor innan de får komma till arbetsplatsen.

Utbildningsförvaltningen i Stockholm har fått samtal från flera föräldrar som oroar sig över alla som kommer hem från sportlovet, från bland annat italienska alperna. Staden följer Folkhälsomyndighetens rekommendationer och uppmanar alla friska elever via skolplattformen att gå till skolan, oavsett var de varit.

– Vi följer Folkhälsomyndighetens råd, om de ändrar uppfattning kommer vi också att ändra oss, vi följer noga utvecklingen dag för dag, säger Lena Holmdahl, utbildningsdirektör.

Vad händer om man håller sitt barn hemma av orosskäl för att bli smittad?

– Det är ogiltig frånvaro. Jag har full förståelse för om det finns oro, men vi följer skollagen och skolplikten som råder. Vad gör ni om ett fall upptäcks på en skola, stängs skolan då?

– Skulle det upptäckas på någon av våra skolor kommer vi att agera tillsammans med smittskyddsläkare. Vi har en pandemiberedskap för när man stänger en skola. Om situationen accelererar har vi en beredskap för det också, säger Lena Holmdahl.

Skolkoncernen Academedia med 180 000 elever över hela landet, varav många skolor i Stockholmsregionen, gör en annan bedömning. Fram till på torsdagen krävde de att elever och personal som besöker Kina måste vara hemma i 14 dagar efter hemkomst även om de känner sig friska.

– Vi har nu i dag ändrat riktlinjerna något eftersom det är så få som kommer från

Kina. De som varit där i stället först kontakta mig personligen så att vi individuellt kan prata om att det är viktigt att vara vaksam på symtom, säger Paula Hammerskog, trygghetsdirektör på Academedia.

Enligt Folkhälsomyndigheten finns dock ingen anledning att friska personer som rest i områden där det nya coronaviruset sprids ska stanna hemma varken från jobb eller skola.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se

Flög från Iran – blev nytt smittfall i Sverige

SÖNDAG 1 MARS 2020

Ytterligare två fall av det nya coronaviruset har upptäckts i Sverige, uppger Folkhälsomyndigheten. Nu är det tretton bekräftade fall i Sverige.

Det första fallet som bekräftades i går är en person i Västra Götaland som har rest från Iran till Göteborg. Personen mår förhållandevis väl och har ingen koppling

till övriga identifierade fall i regionen, uppger presstjänsten.

Personen tog kontakt med vården via 1177. Kontaktspårning av närkontakter och andra personer som skulle kunna ha utsatts för smitta har påbörjats.

Det andra fallet är i Stockholm och har hittats via aktiv smittspårning och har kopplingar till ett fall som upptäcktes den 27 februari.

Covid-19 är sjukdomen som det nya coronaviruset orsakar och totalt är det nu tretton fall av sjuka i covid-19 i Sverige: Fem personer i Västra Götaland, två personer i Jönköping, två personer i Uppsala och fyra personer i Stockholm. De senaste dagarna har antalet fall i Sverige ökat snabbt. På fredagen kom beskedet att fyra nya fall av nya coronaviruset hade bekräftats i Sverige. Samtliga fall kan spåras till utlandet eller

till personer som nyligen befunnit sig utomlands. De två personerna i Stockholm är nära anhöriga till den medelålders kvinna som bekräftades smittad under torsdagen. Personerna har isolerats och vårdas på Karolinska Universitetssjukhusets infektionsklinik.

Katarina Lagerwall

katarina.lagerwall@dn.se

31 januari

Kvinna i 20-årsåldern i Jönköpings län: Hade nyss kommit hem från Wuhanområdet i Kina. Kvinnan uppvisade symtom efter hon landat i Sverige den 24 januari. Hon isolerades på Länssjukhuset Ryhovs infektionsklinik.

26 februari

Man i 30-årsåldern i Göteborg: Smittades vid en resa till norra Italien. Mannen ringde till 1177 efter att ha uppvisat symtom. Han isolerades på infektionskliniken på Östra sjukhuset som är en del av Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg.

27 februari

Tre personer i Västra Götaland: Två av dem hittades under smittspårningen kring det första fallet i Göteborg. Båda är i 30-årsåldern och uppgavs på torsdagen må väl. De har isolerat sig hemma, enligt smittskyddsläkare Thomas Wahlberg. Den tredje smittades under en resa i norra Italien, även den personen mår efter omständigheterna väl och vårdas på infektionsklinik.

Medelålders kvinna i Stockholm: Smittad efter en resa i Iran. Var symtomfri då hon kom till Sverige. Kvinnan mår efter omständigheterna väl och vårdas isolerad på Karolinska universitetssjukhusets infektionsklinik, enligt uppgifter från Region Stockholm.

Kvinna i Uppsala: Hon har vistats i Tyskland där hon exponerats för viruset. Kvinnan uppsökte vård i Sverige sedan hon fått symtom på en luftvägsinfektion.

28 februari

Två personer i Stockholm: Har koppling till det fall som bekräftades den 27 februari och hittades genom smittspårning. Personerna har isolerats och vårdas på Karolinska universitetssjukhusets infektionsklinik.

Man i 50-årsåldern i Jönköpings län: Kom hem från en resa i norra Italien den 24 februari och insjuknade dagen efter. Mannen har hållit sig isolerad sedan provtagningen den 26 februari och vårdas nu på infektionsklinik.

Person i Uppsala: Personen kom hem från Iran den 24 februari. Smittspårning kring personen har påbörjats.

29 februari

Person i Västra Götaland: Den femte personen som smittats i regionen har rest från Iran till Göteborg.

Person i Stockholm kopplas till ett tidigare fall i regionen.

Dela

Janne Josefsson: I alternativmedia får vi 'sanningen' om mordet på Olof Palme

SÖNDAG 1 MARS 2020

Jag var med i augusti 2018, på boksläppet av Thomas Petterssons bok ”Den osannolika mördaren” om ”Skandiamannen” på Folket hus i Göteborg. Tidskriften Filters redaktör Mattias Göransson var också där. Han hade en kort tid innan publicerat delar av innehållet och pekat ut och mer eller mindre slagit fast den avlidna mannen som Palmes mördare.

Efter att ha läst Filter – och då också tagit del av de fakta detta baserades på – var jag imponerad.

Samtidigt tyckte jag det var ofattbart att de utan att lägga fram tillräckliga bevis kunde peka ut en död man som inte kan försvara sig. Detta uttryckte jag vid detta tillfälle och frågade hur de kunde vara så säkra på sin sak. Då fick jag till svar att åklagaren Krister Petersson och hans poliser har, vad de förstått, ytterligare en pusselbit. Just

det som fattas för att kunna vara helt säker.

Jag tänkte för mig själv: Hur vågar de? Hur kan de vara så tvärsäkra?

En kort tid efteråt sade åklagaren Krister Petersson att han snart kommer att lösa Palmemordet. Nu, drygt ett år senare, återkommer han med samma tvärsäkra besked.

Vad ska vi tro? Kommer vi få veta vem som mördade Palme, och varför? Det är ju onekligen det intryck han ger.

Fortfarande vet vi knappt mer än vad som sades i SVT:s extra Rapportsändning några timmar efter mordet den 28 februari 1986:

”Statsminister Olof Palme är död. Han mördades mitt i centrala Stockholm strax efter klockan 23.00 i går kväll. En man sköt statsministern med två skott i bröstet.

Polisen har inga spår efter mördaren och motivet är okänt.”

Genom åren har jag fått många tips om lösningen. 1989 var jag programledare för SR:s ”Kanalen” och rättegången mot Christer Pettersson pågick. En dokumentärfilmare på SVT ringde och var påstridig och sa sig ha bevis för att Lisbeth hade skjutit sin man. Paret hade tagit ut skilsmässa några månader innan skottet. Men efter att jag kontrollerat stämde det inte. Mannen återkom och förebrådde mig för att jag inte begrep att skilsmässoblanketten självklart plockats bort.

Svensk press och media har genom åren spekulerat i olika mer eller mindre konspiratoriska förklaringar och spår. Oftast baserade på olika sannolika motivbilder, mindre på vad som faktiskt hände på platsen på Sveavägen.

Det värsta exemplet var Aftonbladet, som i mitten av 1990-talet under nästan en vecka pekade ut en finsk kroppsbyggare som inte hade något med mordet att göra. Och det visste journalisterna. En svart lapp för hans ansikte förstärkte bara att han var inblandad. Jag lärde känna honom och intervjuade honom för SVT. Han kunde berätta hur folk – vuxna och barn – kunde säga: ”Där går Palmes mördare”, när de passerade honom i kvarteren han bor.

Och villospåren fortsätter in i vår tid. Jag vänder mig till alternativ media. SwebbTV utger sig för att vara en religiöst och politisk obunden så kallad ”medborgar-tv”. ”Vi behövs om sanningen ska komma fram”, är parollen. Vd:n Mikael Willgert slår fast: ”Vi har ett jätteproblem i Sverige, och det är att journalisterna inte gör sitt jobb. Om de

hade gjort det hade vi inte behövt hålla på med det här.”

De har snabbt blivit stora och betydelsefulla. I allt de producerar har de svårt att dölja att de står väldigt nära SD.

Tv-projektet startade inom Sverigedemokraternas Stockholmsavdelning.

I en dryg timmes lång sändning låter de författaren till boken ”En oväntad vändning”, Claes Hedberg, komma till tals. Han säger att det aldrig var något mord på Palme utan ett noga planerat försvinnande, iscensatt av bland andra Harry Schein, Kjell-Olof Feldt, Carl Lidbom och Hans Holmér. Palme smugglades ut ur landet. Och några bevis behöver Hedberg aldrig avslöja. Inga motfrågor alls från Willgert, inga invändningar eller tveksamheter. Till

exempel: Vem var då mannen som dog på Sabbatsbergs sjukhus för 34 år sedan?

Ingrid Carlqvist, också författare och före detta journalist, känd profil bland muslim- och invandrarkritiker, skriver om denna fabulösa tv-sändning: ”Den ger svar på alla obegripliga saker som hände efter midnatt den 28 februari 1986”. Hon nämner som exempel att Ingvar Carlsson tog taxi till Rosenbad i stället för att Säpo hämtade honom. ”Han visste att Palme inte var död.”

Jag och min chef på ”Uppdrag granskning”, Nils Hanson, träffade denne Claes Hedberg för flera år sedan.

Efter ett tag sa han att Palme lever. ”Hur vet du det”, frågade jag? Svaret var att sönerna Mårten och Joakim besöker honom ett par gånger varje år i Västindien där han vistas.

Jag reste mig och gick men Nils satt hövligt och respektfullt kvar. Det fanns ingen tvekan om vad vi båda tänkte. När Palmeåklagaren Krister Petersson håller presskonferens före midsommar i år kommer vi alla sitta bänkade framför tv:n. Han har själv verkligen skruvat upp förväntningarna. Ska vi nu äntligen få fakta på bordet och alla konspirationsteorier kan läggas åt sidan eller – svindlande tanke – bekräftas? Eller kommer kraven på en ny ”sanningskommission” bli den enda slutgiltiga lösningen på statsministermordet i Sverige?

Janne Josefsson

Lagligt att berätta om grannars brott

SÖNDAG 1 MARS 2020

Det har blivit allt lättare att få information om sina blivande grannar genom olika sajter.

Men det finns gränser – en sajt tvingades nyligen betalar nära 400 000 kronor för att ha brutit mot dataskyddsförordningen GDPR.

En av de sajter som kan berätta mycket om dina framtida grannar är Mrkoll. Där kan du till och med få veta om en person har åtalats eller dömts för brott.

Det kan förvisso vara bra information om en tänkbar granne visar sig vara dömd för allvarlig brottslighet. Men bortsett från frågan om det kan ses som oetiskt eller inte – är det lagligt?

Svaret är ja – under vissa omständigheter.

– När det gäller att lägga ut personuppgifter på en webbplats ska det vara dataskyddsförordningen (GDPR) som gäller. Det innebär en hel del begränsningar, säger Hans Kärnlöf, jurist på Datainspektionen.

Dessa begränsningar kan den som vill komma runt genom att ansöka om ett utgivningsbevis från myndigheten för press, radio och tv, enligt yttrandefrihetsgrundlagen. Då blir personen så att säga sin egen chefredaktör och ansvarig utgivare – och kan lämna ut information som annars hade varit ett brott mot GDPR.

– Man får samma skydd för sitt utlämnande på sin webbplats som Dagens Nyheter har på sin. GDPR gäller inte i det läget, säger Kärnlöf.

Mrkoll fick dock nyligen en sanktionsavgift av Datainspektionen, men inte för att de lagt ut domar, utan för att de berättade om privatpersoners betalningsanmärkningar i samband med att de också berättade om lagbrott.

Datainspektionen gjorde bedömningen att information om betalningsanmärkningar ska ses som kreditupplysningsverksamhet. Och då gäller kreditupplysningslagen och GDPR. Genom att kombinera information om betalningsanmärkningar och lagbrott bröt Mrkoll mot regelverket.

– Det är den kombinationen som var felet. I kreditupplysningsverksamheten publicerade de uppgifter om

lagöverträdelser – och det får man inte göra, säger Kärnlöf.

Mrkoll fick en sanktionsavgift på 35 000 euro (drygt 370 000 kronor) och har slutat att ge information om betalningsanmärkningar.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se

Fakta. GDPR

General data protection regulation, eller GDPR, är det officiella namnet på den dataskyddsförordningen som började gälla den 25 maj 2018. Med GDPR ökade bland annat kraven på samtycke från personerna vars uppgifter organisationen registrerar, samt att mängden lagrade personuppgifter minimeras.

Dela

Tänk på det här innan du flyttar

SÖNDAG 1 MARS 2020

Äntligen – det är dags att flytta!

Men innan du flyttar finns det mycket du behöver göra först.

Besiktningsprotokoll ska gås igenom och bostadsrättsförenings redovisning ska läsas.

Men glöm inte en sak: att prata med dina kommande grannar.

Oavsett vilken typ av bostad – villa, bostadsrätt eller hyresrätt – som en person ska flytta till så finns ett bra råd: prata med dina framtida grannar.

För det första får du reda på mer om området. Gäller det ett flerfamiljshus får du också veta mer om hur hyresvärden är, eller hur aktiv och social bostadsrättsföreningen är.

Gäller det en villa kanske du får veta om det finns grannsamverkan mot brott, en villaägarförening och hur aktiv den är.

Och passa på att kontrollera med kommunen om någon av grannarna har sökt och/eller fått bygglov och hur det kan tänkas inverka på just den tomt du är intresserad av. Fråga kommunen också om detaljplanen för att se vad de långsiktiga planerna (5–15 år) för området är.

Allt det här är information som du inte alltid får i prospekt eller broschyrer från värdar eller mäklare.

För det andra: du får en uppfattning om grannarna. Hur öppna är de? Hur välkomnande?

Men utöver grannkontakten finns det några saker som du måste ta reda på innan du slår till.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se

Kontrollera det här när du köper hus

Som köpare har du undersökningsplikt. Läs igenom besiktningsprotokollet och fäst extra vikt vid eventuella anmärkningar. Anlita gärna en erfaren besiktningsman för att gå igenom huset. Om du inte hinner besiktiga huset innan kontraktet skrivs, se till att få med villkor om att du har rätt att besiktiga huset innan du måste fullfölja avtalet. Läs på om husets driftskostnader och titta på energideklarationen. Hur mycket det kostar att värma upp huset året runt kan ha stor inverkan på månadskostnaden.

Ta reda på om det finns några pantbrev uttagna sedan tidigare på huset. Pantbreven är bankens säkerhet för lånet. I så fall följer de med vid försäljningen och du kan använda dem för dina lån. Behöver du ta ut fler pantbrev kostar det 2 procent av lånebeloppet.

Kontrollera det här när du köper bostadsrätt

Kolla hur stora föreningens skulder är i förhållande till tillgångarna, och vilken ränta och bindningstid lånen har.

Undersök om kostnaderna är högre än intäkterna. I så fall finns en risk att avgifterna kommer att behöva höjas.

Läs igenom föreningens stadgar. Där framgår det vilka rättigheter och skyldigheter du har gentemot föreningen.

Gå också igenom underhållsplanen. Om det finns större planerade renoveringar kan avgiften komma att behöva höjas.

Det kan tilläggas att det har blivit lättare för en bostadsrättsinnehavare att hyra ut sin bostad i andra hand. Men du måste ansöka om det hos föreningen och ange vem som hyr, under vilken tid och vad skälet är till uthyrningen.

Kontrollera det här om du flyttar till hyresrätt

Det finns inget krav på kontantinsats som är fallet när man köper ett hus eller en bostadsrätt. Men många hyresvärdar begär en deposition på 2–3 månadshyror

De flesta hyresvärdar är måna om att fastigheten och lägenheterna hålls i gott skick, och därför kan du få hjälp med eventuella reparationer.

Nackdelen är att dina möjligheter att renovera själv är begränsade.

Om du själv vill måla om eller göra andra förändringar, måste du ha hyresvärdens tillstånd, så fråga alltid först. Kom ihåg att du är ansvarig för hyresrätten och kan bli ersättningsansvarig för skador.

Kom i håg att om du vill hyra ut i andra hand måste du ha värdens tillstånd. Hyran måste dessutom vara "skälig" vilket betyder samma hyra som du själv betalar, med ett litet påslag för slitage på möbler.

Vid sidan av Maria Landeborns tips kan tilläggas att Hyresgästföreningens tidning Hem & Hyra har en "svart lista" över hyresvärdar som redaktionen menar har misskött sig. Listan uppdateras vartannat år.

Dela

Unga sparare oroar sig för sitt framtida boende

SÖNDAG 1 MARS 2020

Sju av tio unga sparar till ett framtida boende, av dessa oroar sig 79 procent för sin framtida boendesituation.

Det visar en Novusundersökning bland unga vuxna i åldern 18–25 år gjord på uppdrag av Byggföretagen.

78 procent svarar att de inte hade haft möjlighet att köpa eller äga sin bostad om de hade velat.

– Det är tydligt att unga sparar i ganska hög utsträckning, men att det ändå är väldigt svårt att få ihop till den

kontantinsats som behövs för att till exempel köpa en etta i Stockholm, säger Anna Broman, bostadspolitisk expert på Byggföretagen.

Omkring en av fyra har besparingar på 200 000 kronor eller mer som skulle kunna användas vid ett bostadsköp. I den kategorin skiljer det 10 procent mellan män och kvinnor. Av männen är det 31 procent som har besparingar på minst 200 000 kronor, motsvarande andel för kvinnor är 21 procent.

– Man kan misstänka att både löneskillnader mellan könen och att fler kvinnor än män studerar vidare påverkar gruppernas möjlighet att spara. Det finns en tydlig jämställdhetsdimension på möjligheten att äga sitt boende och det kommer tyvärr alltför sällan fram i debatten, säger Anna Broman.

För att få ihop till kontantinsatsen för en genomsnittlig etta i huvudstaden behövs minst 300 000 kronor, vilket bara 14 procent får ihop till, framhåller Anna Broman.

– Det visar på behovet av att genomföra reformer om man vill stärka möjligheterna till en egen bostad för de här människorna, säger hon.

Hon pekar bland annat på ett subventionerat bostadssparande men ser också att det finns skäl att höja bolånetaket nu när flera andra regleringar har införts.

– När man nu ser de negativa konsekvenserna av kreditrestriktionerna kanske man borde titta på att sänka kravet på kontantinsats från 15 procent för att på så vis sänka trösklarna till första bostaden, säger Anna Broman.

Kronofogden drev in mer än någonsin 2019

SÖNDAG 1 MARS 2020

Kronofogden drev under 2019 in nästan 13 miljarder kronor. Det är en ökning med 1,1 miljarder sedan 2018 och den högsta siffran som uppnåtts, rapporterar Dagens industri. En anledning är att Kronofogden blivit mer effektiv tack vare samarbete med andra myndigheter, som Polisen och Tullverket.

Samtidigt minskar antalet skuldsatta hos myndigheten, vilket delvis beror på den höga sysselsättningsgraden.

TT

Försäkringsbolag tvekar om översvämningar

SÖNDAG 1 MARS 2020

Översvämningsskydd kan försvinna från hemförsäkringar i utsatta områden i landet. Orsaken är att kraftiga regn och höga vattennivåer har gjort översvämningar vanligare, rapporterar Sveriges Radio Ekot.

Enligt Ekot för försäkringsbolagen interna diskussioner om att översvämmade hus inte alltid kan betraktas som plötslig oförutsedd skada, och att översvämningar därmed kan lyftas från hemförsäkringen.

– På vissa platser är skadorna så frekventa att kriterierna ”plötslig” och ”oförutsedd” kan börja ifrågasättas, säger Staffan Moberg, jurist vid försäkringsbolagens branschorganisation Svensk Försäkring, till radion.

TT

Arbetslösa årets förlorare

SÖNDAG 1 MARS 2020

De bäst betalda är årets privatekonomiska vinnare. Studenter och arbetslösa går däremot i många fall minus jämfört med fjolåret, visar nya beräkningar.

Från årsskiftet gör sänkt löneskatt tillsammans med generellt högre löner att de flesta får något mer i plånboken, jämfört med januari 2019, enligt Swedbanks undersökning. Störst vinnare är de som tjänar över 58 000 kronor i månaden, som slipper värnskatten som avskaffades från årsskiftet. Bland förlorarna märks studenterna och de arbetslösa. Aningen höjda studiemedel

respektive oförändrad a-kassa räcker inte till för att försvara fördyringarna. Efter att inflationen tagit sitt blir det mindre kvar i kassan för dessa grupper jämfört med januari i fjol. Det typhushåll som tappar mest mellan åren är det som redan brukar ha ansträngda marginaler, den ensamstående med två barn. Där blir det minus 670 kronor i månaden.

TT

Tidspress, okunskap och dålig insikt om vikten av att sätta säkerheten främst bidrar till att det ofta saknas förebyggande åtgärder.

SÖNDAG 1 MARS 2020

Erna Zelmin-Ekenhem, generaldirektör på Arbetsmiljöverket, kommenterar verkets granskning av 2018 och första halvåret 2019 då 82 olyckor med dödlig utgång inträffade. Nio fall rör utländsk arbetskraft. De mest drabbade branscherna är byggverksamhet, transport och magasinering samt jord- och skogsbruk.

Språkrönika: Så borde politikerna vässa språket

SÖNDAG 1 MARS 2020

Det är viktigt att vi adresserar den här problematiken”, sa statsminister Stefan Löfven när han nyligen kommenterade ett förslag som ska få fler vittnen att våga medverka i rättegångar. I en kort mening lyckades han pricka in såväl modeordet *adressera* som skrytfenan *problematik*.

Modeord och skrytfenor fungerar som fartränder på en skrotdädd bil. Ett ögonblick kan de stjäla uppmärksamheten från den sönderrostade karossen. Men skrothögen blir ingen dyrgrip hur mycket fartränderna än blänker.

Det är ungefär samma sak med ordet *problematik*, en av svenskans vanligaste skrytfenor. Politiker vill gärna låta viktiga och värtaliga. Långa och krångliga ord kan ge sken av att det som sägs har större tyngd. För det mesta går det dock utmärkt att använda *problem* i stället för *problematik*. En *problematik* är en ’grupp av sammanhängande problem’. Den komplicerade konflikten i Mellanöstern kan således beskrivas som en *problematik*. Men att missa bussen är ett *problem* och inte en *problematik*. Andra populära skrytfenor är *frågeställning* i stället för *fråga* och *målsättning* i stället för *mål*.

Det är också vanligt att hänga på skrytfenor i form av efterled som *-åtgärd*, *-process*, *-insats* och *-verksamhet*. Ofta är det onödiga tillägg från pondussvultna politiker.

Det är motsägelsefullt att just politiker plaskar så flitigt med skrytfenorna. I riksdagen har de nämligen strävat efter att göra den offentliga svenskan begriplig. Ett enkelt, konkret och vårdat myndighetsspråk har setts som en grundpelare i det demokratiska samhället. Myndigheter ska inte kunna kollra bort medborgare genom att använda ett abstrakt och svårförståeligt språk. Makten ska anpassa sig efter medborgarna – och inte tvärtom. Den traditionen genomsyrar både språkvård och språkpolitik i Sverige. Om Stefan Löfven och hans kollegor vill leva som de lär bör de alltså ta itu med – eller *adressera* som det heter på modern

politikersvenska – skrytfenorna. De kan simma lugnt i förvissningen om att *forskning* inte blir mer spännande bara för att den kallas *forskningsverksamhet*.

Kanske tycker de att *forskning* inte låter lika tjugigt. Men kanske lyssnar väljarna i gengäld med mer än ett halvt öra.

Anders Svensson

anders@spraktidningen.se

Vid en Vasalopps- frukost

SÖNDAG 1 MARS 2020

Går det att föreställa sig Jean-Paul Sartre i knickers och nisseluva susa fram i skidspåret? Inför dagens lopp mellan Sälen och Mora reflekterar författaren Klas Östergren över tillvarons klibbighet och stelhet.

Sedan ett par år tillbaka tänker jag på Jean-Paul Sartre varje morgon. Det kan låta som ett uttryck för en pretentiös personlighet kanske, men det är det inte. Tvärtom. Det har med mycket triviala

vardagligheter att göra. Som att tillreda sin frukost.

Jag har en liten grön-röd espressobryggare från Italien som jag använder till morgonkaffet. Man lägger det finmalda kaffet i ett filter av aluminium och trycker till det med baksidan av en därtill avsedd skopa.

Finmalet kaffe har en alldeles särskild taktil kvalitet, vilket alla som någon gång haft att göra med det torde känna till. Det är smidigt och formbart, får en alldeles slät yta när man pressar ihop det. Det smått fettiga pulvret glider med en silkig sensualism längs kanterna i det silformade filtret av len metall. Att applicera precis rätt mängd kaffe i detta filter och pressa ihop det med den där skopan är en liten njutning i sig.

Som förutsätter att filtret är absolut torrt. Om det är än så lite fuktigt fastnar en massa kaffekorn på sidorna och kanterna.

Utan att vara särskilt lättretlig tycker jag mycket illa om när det sker, när fukten åstadkommer en klibbighet hos den annars så glatta aluminiumytan. Som irritationsmoment är det något så fullständigt meningslöst att det snarare är just denna meningslöshet som gör att man irriterar sig. Dock, störd blir man, ofrånkomligen.

Det är så den där fransosen gör sig påmind. En liten grodliknande man som står strax intill mig vid köksbänken och grinar illa med en bolmande caporal. Vi är helt överens i vårt missnöje, men jag vill inte ha honom där ändå. Inte just då. På några sidor i "Varat och Intet" skriver Sartre om just fenomenet klibbighet. Han gillar det inte. Klibbighet är en av de faktorer som tycks ge upphov till hans berömda äckel.

Han beskriver detta obehag inför tillvarons klibbiga sidor mycket klart och tydligt, så konkret att man hajar till när man läser det. Men man hajar till vid denna överraskande handgriplighet av ren förtjusning, för att den är så igenkännlig, för att den utgör en så banal och allmängiltig iakttagelse, mitt ibland termer och resonemang som är mer eller mindre ogenomträngliga för en amatör.

Jag vet inte hur många gånger jag suttit och tragglat med "Varat och Intet" och fastnat på de där sidorna. De utgör en öppning och på samma gång ett slut. Resten tar andan ur en, men just där får man luft. Syre blandas med ett slags förundran. En mycket uppfriskande mix. Som motsats till denna frustrerande klibbighet har hans uppskattning av snö och skidåkning uppmärksammas. Lika uppseendeväckande det. Att föreställa sig

Jean-Paul Sartre i knickers och nisseluva susa fram i ett skidspår gör att man kan sätta det nybryggda kaffet i vrångstrupen. Hans erfarenhet av skidåkning torde av allt att döma varit begränsad, i alla fall inte större än att han gjort någon positiv koppling mellan valla och före. Trots att han utgjuter sig lidelsefullt över ämnet tjära. Om han tagit det paradoxala faktum i beaktande att man kan uppnå minimal friktion och perfekt glid genom att just applicera klibbig tjära på sina snöskidor hade han säkert åstadkommit några sublima sidor till.

Min beläsenhet är inte tillräckligt stor för att omfatta mer än en obetydlig bråkdel av en bråkdel av vad som skrivits om Sartre, men så mycket har jag förstått, att han hämtat det där greppet att exemplifiera svävande abstraktioner med något nästan löjeväckande konkret och fysiskt hos Henri

Bergson. En föregångare som var à la mode runt förra sekelskiftet och åtnjöt samma stjärnstatus som existentialisten femtio år senare. Hans élan vital anses ha sammanfattat en hel epoks livskänsla, tills erfarenheterna av första världskriget gjorde sådan metafysisk entusiasm mindre uppskattad.

Men han kan vara läsvärd ändå, särskilt i en liten bok som "Skrattet, en undersökning om komikens väsen". Där och på andra ställen kör han hårt med fenomenet stelhet.

Även det en egenskap hos materien som kan verka så överrumplande konkret och påtaglig i ett eljest luftigt och abstrakt resonemang.

Bergson förknippar olika problem med just stelheten, i både fysisk och strukturell mening. "Stelhetens väsentliga grund ligger i att man underlåter att se sig

omkring och i synnerhet att se in i sig själv. Hur skulle man kunna dana sin person efter andras, om man inte börjar med att söka lära känna de andra och även sig själv? Stelhet, automatism, tankspriddhet och brist på samhällelighet, allt detta går i vart annat, och av allt detta är karaktärskomiken danad.”

Stelhet som brist kan hos Bergson alltså ge upphov till komiska effekter på samma sätt som klibbigheten hos Sartre kan ge upphov till äckel. Reaktionerna går mycket väl att korsa – att se stelheten som äcklande och klibbigheten som komisk. För den som inte orkar läsa varken Sartre eller Bergson går det lika bra att se på vilken slapstick som helst av Charlie Chaplin. Han har gjort små komiska underverk med både stelhet och klibbighet som bärande fenomen. Man hade gärna sett honom förekomma i ett Vasalopp.

Han hade både kondition och energi för hela sträckan.

Klas Östergren

Klas Östergren. Författare och översättare.

Hans senaste roman, ”Hilde”, kom 2019. Just nu är han aktuell med en översättning av den amerikanska dramatikern Lillian Hellmans pjäs ”Vakten vid Rehn”, som spelas på Dramaten.

”Det är viktigare att göra det man tror på än att anpassa sig”

SÖNDAG 1 MARS 2020

Fredrik Österling är tonsättaren och -konserthuschefen som inte är rädd för att sticka ut hakan. Nu har han -komponerat en miniopera om Svenska Akademiens kris. ”Även musiklivet är som gjort för att skapa elitära -

maktstrukturer, förtryck i olika former”, säger han.

Mormor ville att han skulle bli laestadiansk predikant.

– Jag fick göra en provpredikan när jag var tolv, berättar Fredrik Österling medan jag och DN:s fotograf Anders Hansson håller på att frysa fingrarna av oss i den skånska snålblåsten. Själv har han dragit på sig tumvantarna i renskinn.

Vägen till jobbet som konserthuschef i Helsingborg har, med hans egna ord, varit krokig. I grunden är han tonsättare. Men ett engagemang i konstnärernas villkor ledde in på det kulturpolitiska spåret och så småningom vidare till ledarskapsrollen. – Från början var jag ganska ovillig till allt det där. Det kändes mer som om jag blev tagen i anspråk bara för att jag hade munläder, säger Österling och beskriver

hur obekvämt det kändes att lämna ”kompositionsbubblan”.

Vi ses i början av februari, dagen efter att konserthuset uppmärksammat den - samiska nationaldagen med en specialbeställd ”Ædnan”-konsert för jojk och viola av Andrea Tarrodi samt en fotoutställning i foajén som pågår hela våren. Österlings sätt att tala är på samma gång drastiskt och sakligt, ibland med inslag av byråkratiska. Övertygande. Han säger att Tornedalsperspektivet med mångspråkighet (mormor nu igen) gjort honom till en språklig kameleont. Möjligen är han lite av en kameleont även som person.

– Vem är Fredrik Österling? upprepar han, skrattar och suger lite på svaret. Det är en fråga jag ställer mig varje dag.

På skrivbordet ligger klaverutdraget till hans nya miniopera om Svenska

Akademiens kris, ”Makten och härligheten”, som ska uruppföras i mitten av mars. Dagjobbet – ”minst nio till fem plus konserter” – slukar både tid och energi. Dessutom har han sedan tidigare relationer tre barn att besöka i Stockholm och ytterligare två därhemma.

Komponerandet får ske på nätterna när familjen sover.

– Så här har det varit i tjugo år. Jag tror att det är ganska osunt, men det är så jag fungerar. Drivkraften att skapa någonting blir jag inte av med. Om jag inte komponerar musik så sätter jag mig ner och skriver en debattartikel mer eller mindre väl övervägt utan tanke på konsekvenserna för egen del.

Varifrån kommer den här drivkraften att - utmana?

– Jag har funderat en del på det och börjat förstå att det säkert ligger en massa

nedärvda trauman bakom, säger Österling och återvänder till sitt samiska ursprung. Mormors far var samisk laestadianpredikant. Han var med och startade väckelserörelsens stränga gren ”de förstföddas församling”. Österling läste många av förfaderns brev om hur han ”slogs för den rätta tron” och kände igen dragen.

– Jag är inte alls enig med min mormors fars världsbild. Men någonstans har jag fått med mig tanken att det är viktigare att försöka göra det man verkligen tror på än att anpassa sig till ett kollektiv, vilket det än må vara.

Själv har Österling rört om i repertoargrytan och hoppas att hans energi, åtminstone en bra dag, smittar av sig. Men han tror också att många medarbetare på Helsingborgs konserthus under de två första åren var ”lite

chockskadade” av det förändringsarbete han drog i gång när han tillträdde som chef 2016.

– Plötsligt gör vi en massa saker som man inte har gjort här förut. Alltifrån programmens innehåll och inriktning till att musikerna spelar levande klassisk musik till yoga eller musik för bebisar. Allt sådant som handlar om att bygga broar med en omvärld som man kanske inte har bekymrat sig om så mycket tidigare i den här branschen och det där går inte utan växtvärk, konstaterar han.

Flera av de nya greppen har uppmärksammats internationellt, men också varit tacksamma att avfärda som pr-trick. Österling har lätt för orden – nästan lite för lätt, menar han – och säger att han borde ha en redaktör bredvid sig på daglig basis. Samtidigt är det uppenbart att han trivs med att vara i polemik, där det så att

säga ”bränns lite grann”. En inställning som också präglar hans sätt att driva ett modernt konserthus.

– Jag ser mitt uppdrag som att jag ska bidra till att skapa ett samtal kring musiken, där det finns olika, gärna starka divergerande uppfattningar. Att du har någon som tycker att det här var fantastiskt och någon som tycker att det här var rena skiten. För det är där det finns en dynamik. Det här ljumma, att köra mezzoforte hela tiden är inte min grej.

I bokhyllan bakom honom står det snart tio år gamla porträttalbumet ”Narcissus”. När Helsingborgs symfoniorkester för tre år sedan presenterade konsertsäsongen utifrån de sju dödssynderna valde han att programlägga sin egen accordeonkonsert ”Endymion – the sad (yet instructive) tale of a moonstruck young man” på temat

högmod. Kombinationen hybris och humor känns på något sätt typisk för Österling som länge varit en stridbar figur i svenskt musikliv. Inte minst sedan han var sekreterare för Orkesterutredningen som skapade debatt när den presenterades 2006.

– Orkesterutredningen bidrog inte alls till att mina aktier i orkestervärlden stärktes eftersom jag lyfte på ett antal stenar som många helst hade sett förblev olyfta, säger han.

Ryktet om den klassiska musikens nära förestående död var betydligt överdrivet, hävdade kritikerna. Att utredningen även pekade på den ofta svala relationen till den samtida repertoaren och bristande jämställdhet som några av de inre hoten mot orkestrarna bidrog till ett skeptiskt bemötande. Men Österling stod på sig. Att försvara ett repertoarval utifrån aspekter

som kvalitet och naturligt urval är ett synsätt han inte har mycket till övers för. – Det är fullständigt bisarrt att påstå att historien är något av Gud givet. Det är ju aktiva händer som har tagit bort och plockat in, en form av omvänd kvotering. Det finns otaliga exempel på kvinnliga tonsättare som har varit hyllade i sin samtid och sedan blivit beskrivna som pianofröknar.

Under parollen ”Skit på helskäg!” tog Österling som chef för Blåsarsymfonikerna initiativet till en helt och hållet jämställd konsertsäsong 2010/2011. Han var även vd för konserthuset på Nybrokajen 11 som då hade svidat om till Musikaliska. Men verksamheten drogs sedan tidigare med ett budgetunderskott. När landstinget meddelade att man inte tänkte bevilja något förskott uppstod ett politiskt dödläge. Österling avgick i protest.

Dessutom hade han just gått igenom en skilsmässa och konstaterar att alla inte står ut med någon som ständigt är i ”skaparläge”. Mitt i tystnaden som uppstod började han skriva deckare som terapi.

Spänningsromanen ”Ond musik” gavs ut 2018 och handlar om en dirigent som blir levande flådd under Östersjöfestivalen. En pensionerad polisutredare får uppdraget att lösa fallet och till sin hjälp får hon David Westerdahl, en tonsättare på dekis som bland annat jobbat med statliga kulturutredningar...

– När jag hade avgått med buller och bång från Blåsarsymfonikerna tänkte jag: Nu har du ett antal val. Du kan gå ner dig eller du kan försöka hitta ett sätt att återuppbygga det här. I vakuumet började jag måla upp någon sorts inre bild av en Fredrik Österling som väljer den dumma

vägen och blir sin egen karikatyr. Det blev David Westerdahl som har många gemensamma drag med mig, men samtidigt är han skruvad rätt många varv till.

Övriga likheter med svenskt musikliv är, som det brukar heta, en ren tillfällighet. Men under ytan bubblar ett intresse för kulturens maktstrukturer. Man anar att Österling inte är särskilt imponerad av ”den goda litteraturen” och kulturens plats på parnassen.

– Även musiklivet är som gjort för att skapa elitära maktstrukturer, förtryck i olika former. Det måste vi hjälpas åt att peta hål på, säger han.

Kanske beror attityden på Österlings egen bakgrund, född i Gällivare och uppvuxen i både Tornedalen och Paris. Föräldrarna beskriver han som första generationens akademiker ”i en lång linje av bönder,

kyrkfolk och samer”. Mamma Maj-Siri är bildkonstnär och musiken kom Fredrik Österling första gången i närkontakt med i Paris. Pappa Ulf undervisade på Svenska skolan där, men framför allt var han jazzmusiker och skrev filmmusik.

– Jag bodde i Paris mellan tre och sex års ålder. Sedan flyttade vi tillbaka till Gällivare. Farsan jobbade mycket med att plocka dit stråkkvartetter och sådant från dåvarande Rikskonserter på 1970-talet så jag fick möta många olika musikstilar trots att min religiösa mormor hade lite svårt för det där.

Österling beskriver hur han från tidig ålder tittade in i den kulturvärld han själv aspirerade på att bli en del av och undrade varför folk inte var gladare. Han förstod inte vitsen med att man måste bry sig om sådant som sonatform för att bli insläppt.

– Jag menar inte att man ska dumma ner, för att använda en anglicism. Men vi kan inte bara kväva konsten i någon sorts filt som vetenskapens lite tråkigare lillebror. Det finns något fint med att värna, men man kan också värna ihjäl någonting. Inom den klassiska musiken handlar det om att våga utmana den bubbla, där han menar att vi är överens om en massa saker som vi egentligen aldrig har pratat om.

– Vi har till exempel inte talat om att Beethovens åtta kanske är lite tråkig, säger Österling och avbryter sig själv mitt i en utläggning om 250-årsjubilarens ”show off”-symfoni:

– Kaffet!

Österling rester sig abrupt, stegar ut ur rummet och hämtar varsin kopp svart kaffe åt oss. Jag får en Birgit Nilsson-mugg och en varning om starkt innehåll. Sedan fortsätter han:

– Jag är också en produkt av vår kanon och det här sättet att se på musik, så för min egen del handlar det om att utmana mig själv och mina förutfattade meningar. Men även om att utmana min egen drift att hela tiden utmana. Det får inte blir spekulativt eller dumt, bara för att.

”Årets nytänk” står det på statyetten som liknar en svart spiraltrappa. Österling och symfoniorkestern fick i fjol ta emot utmärkelsen från Helsingborg stad för att enligt motiveringen ha ”tänjt på gränserna för hur kulturen kan delta i och driva samhällsdebatten i hållbarhetsfrågor”. Ett av projekten var ”Bögtåget”, kantaten som Österling komponerade till tenoren Rickard Söderberg som svar på ett hatbrev. Det andra var det så kallade ”Flygstoppet” som handlar om att orkestern från och med i höst prioriterar

att samarbeta med solister och dirigenter som väljer andra färdmedel än flyg.

– Jag tror inte att vi kommer att lyckas undvika flygandet fullt ut. Men jag är otroligt glad över att det här har blivit en snackis. Det har öppnat nya dialoger med andra orkestrar som har ambitionen att försöka hitta hållbara sätta att jobba på, säger Österling.

Artistagenturerna är, som han säger, ännu lite yrvakna. Men flera har varit hjälpsamma och försökt pussla ihop scheman så att någon som exempelvis råkar befinna sig i Berlin skulle kunna ta tåget upp till Helsingborg och minimera det totala koldioxidavtrycket. Själva idén väcktes av cellisten Jakob Koranyi.

– Till vår förvåning ville han åka nattåg från Stockholm, säger Österling och berättar om hur den gästande solistens fråga om klimatkompensation genererade

en diskussion i orkesterns konstnärliga råd.

– Efter många långa diskussioner med musikerrepresentanterna kom vi fram till att vi förr eller senare kommer att vara tvungna att bidra så det är lika bra att vi försöker.

Satsningen ser han som en ”långboll”, att man är med och startar samtal som på sikt kanske kan bidra på riktigt.

– Jag kände mig nästan som ”orkester-Greta” när jag fick en inbjudan från schweiziska orkesterunionen som ska ha ett möte i Luzern i augusti. De vill att jag ska komma ner och prata om vår strategi så det blir till att sätta sig på tåget ner dit. Klimatinitiativet ledde också till att en brittisk tonsättare, Colin Riley, tog kontakt och erbjöd sig att till nästa säsong skriva ett stycke som skulle inspireras av tågresan från London till Helsingborg.

– Han kommer att komponera ett femsatsigt verk baserat på intryck från fem stationer längs vägen hit. Sedan hoppas vi kunna göra den resan med orkestern, fast omvända vägen, berättar Österling. Det här är alltså mannen som betraktar Riksdagens kulturpolitiska mål som sin karta, men har skrivit satiroperan ”Näsflöjten” om desamma. Som fått fart på orkestervärldens diskussion om flygets klimatpåverkan, men ändå blev tvungen att flyga till Bangkok för uruppförandet av sin nya oboekonsert ”Máttaráhkka” i augusti. Och som bland annat bloggat om just vikten av att kunna tänka flera tankar samtidigt. Men ”Makten och härligheten” då, vad var det som var så operamässigt intressant med Svenska Akademiens kris? ”Statusfallet”, svarar Österling.

– Det som är kittlande är just det här: Vad händer med människor när ens självbild

totalt har rämnat? Där finns förstås också en hel del ofrivillig komik som gränsar till det läskiga, fortsätter han och nämner en aria med rollen som poeten Stig Larsson. I operan, med text av musikjournalisten Hanna Höglund, figurerar såväl akademiledamöter som grundaren Gustav III och annat ”Klubbfolk”. Österling resonerar kring den absurda situation som uppstår när människor på individuella meriter föses samman till ett osannolikt kollektiv och kommer fram till att den svenska akademien blev en sorts ”Krylboversion” av sin franska förebild.

– När Horace Engdahl förmodligen känner att hans plattform har försvunnit dinglar han liksom i luften och blir mer och mer kritisk mot sina kollegor med bibehållen retorik. Det är något djupt mänskligt det där, rörande och upprörande. Vilken sorts tonspråk födde då det här?

– Det blir den rämnande fasadens tonspråk. I min musik vittrar hardcoremodernismen sönder och blir till wienklassicism. Horace får en musikallåt eftersom allt det här också är ett sorts yttspel, där personerna växlar mellan sina lärda positioner och en vilja att ”bonda” med folket. Jag har försökt gestalta trovärdighetsproblemet i klingande form.

Johanna Paulsson

kultur@dn.se

Fredrik Österling.

Född 1966 i Gällivare och numera bosatt i Helsingborg tillsammans med hustrun – barockmusikern Kate Hearne – och två barn. Har sedan tidigare tre barn i Stockholm.

Pluggade till musiklärare med trumpet som huvudinstrument vid Musikhögskolan i Örebro. Studerade till tonsättare i Göteborg för Lars Johan Werle.

Har skrivit tio operor samt ett sextiototal kammar-, kör- och orkesterverk.

Debuterade 2018 som deckarförfattare med ”Ond musik” (Visto förlag).

Arbetade som sakkunnig på Kulturdepartementet och var sekreterare för utredningen ”Den professionella orkestermusiken i Sverige (SOU 2006:34)”.

Är sedan 2016 chef för Helsingborgs konserthus och symfoniorkester.

Aktuell med minioperan ”Makten och härligheten” om Svenska Akademiens kris med libretto av Hanna Höglund. Uruppförs den 19 mars i - Helsingborgs konserthus.

Ledare: Polisen visar flathet mot bitcoinbedra- garna

MÅNDAG 2 MARS 2020

Det låter som en mardröm. Pensionären Marie Jansson från Vingåker berättar hur hon ser sin muspekare på datorn rusa fram och tillbaka, fjärrstyrd av ett program som installerats av utomstående. Stora lån tas i hennes namn. Pengarna försvinner.

”Man blev som våldtagen på något sätt”, berättar hon för DN:s Mattias Carlsson. Reportaget ”Bitcoinbedragarna” som DN nu kan publicera tillsammans med internationella medier ger en skrämmande inblick i vad som närmast kan beskrivas som en bedrägerifabrik. I en fastighet i Ukrainas huvudstad Kiev sitter hundratals telefonsäljare som över hela världen säljer en produkt som inte existerar.

Allt är inrättat för att på effektivast möjliga sätt manipulera vanliga människor, att lura av dem deras besparingar. I DN framträder flera modiga offer som berättar trots den känsla av skam som lätt drabbar offren för bedrägeri – och som egentligen gärningsmännen borde känna.

”Det är ingen som tror en eller ens kan förstå vad man är utsatt för”, säger Maj-Britt, 67. ”Jag kunde verkligen inte värja

mig”, säger Lennart, 79. ”Jag får leva på existensminimum”, säger Östen, 75. Så utstuderade är bedragarna att de till och med angriper sina offer i två vågor. DN kan visa att kunderna först blir svindlade på sina besparingar, därefter kontaktade igen, av en ”annan” firma som säger sig vilja hjälpa till att skaffa tillbaka pengarna. Men det enda som händer är att ännu mer går förlorat. Det är inte ovanligt med berättelser från människor som blivit lurade av skrupelfria rådgivare och telefonmäklare. De förmås satsa pengar på en produkt som visar sig värdelös, kanske en aktiefond som i slutänden bara berikar ”rådgivaren” själv och hens uppdragsgivare. Det är hjärtskärande, men kanske inte alltid kriminellt. Det är svårt att stifta lagar mot önsketänkande. Alla vuxna

människor har ett personligt ansvar; värdepapper kan gå upp eller ner, man har själv en skyldighet att skaffa så mycket information som möjligt och alla investeringar innebär en risk. Man kan inte begära att myndigheter ska städa upp efter varje medborgares dåliga fondköp. Med de bitcoinbedragare som nu avslöjats av DN är det en annan sak. Det handlar om rent bedrägeri, bluff och bländverk. Att den svenska polisen då inte kunnat utreda dessa brott utan bara har lagt ner undersökningarna är ett stort underbetyg. Det är ”uppenbart” att brottet inte går att utreda, står alltså i ett av polisens nedläggningsbeslut. Men det är också uppenbart att om risken att åka fast vore större hade bedragarna inte satsat så hårt på att hitta just svenska offer. Just nu kraftsamlar polisen mot den grova våldsbrottsligheten och gängvåldet. Den

prioriteringen är svår att kritisera. Men det är tragiskt om vi låtit den grövsta kriminaliteten göra så stora landvinningar att bekämpningen av andra grova brott helt uteblir.

Särskilt när det handlar om människor som drabbas så hårt att de måste sälja sina hus och ändå står i livslång skuld.

Ja, offren har ibland agerat naivt. De har brutit mot flera regler som borde vara heliga: Låt ingen ladda ner programvara på din dator, ge aldrig ut kontouppgifter, dela inte informationen på ditt konto- eller kreditkort. Samtidigt har de bedragare som nu avslöjats agerat på ett synnerligen förslaget sätt. Vem kan med säkerhet säga sig vara immun mot att låta sig luras?

DN 2/3 2020

Dela

Gratis är inte det grönaste

MÅNDAG 2 MARS 2020

Det låter så rätt och rimligt: gratis kollektivtrafik. Gratis som i att skattebetalarna tar notan, alltså. Varpå alla kan ta sig fram och runt, även de som bor i förorter långt bort. Det är en demokratisk fråga, på så sätt. Dessutom minskar det både trafikstockningarna och utsläppen när folk åker kollektivt i stället för i egna bilar. Inte undra på att vänstern och miljövännerna så ofta återkommer till denna dröm.

”Vi sneglar mot andra städer i Europa som lyckats göra kollektivtrafiken avgiftsfri”, som Anna Sehlin (V),

oppositionsregionråd i Stockholm, uttryckte det (20/2).

Och det är inte bara städer det gäller; nu blir lilla Luxemburg det första landet i Europa att göra all kollektivtrafik gratis. Detta är onekligen i linje med den gamla gröna svenska välfärdsmodellen. Men vi ska nog vara glada över att det inte tycks bli av här.

Effekterna är nämligen inte de man skulle kunna tro. Nog sker en tillströmning av resenärer när det kostar gratis att åka. Men det handlar inte om folk som ställer bilen, utan om att de som annars går och cyklar börjar ta bussen eller tunnelbanan i stället, visar forskning från KTH. Med överbelastning av kollektiv-trafiken som följd.

Nog kan man tänka sig gratis kollektivtrafik för unga, exempelvis. Kanske även stora rabatter för låg-

inkomsttagare. Eller sänkta priser rent generellt och mer flexibla biljett-typer, för all del. För av de europeiska storstäderna är det få som kan mäta sig med lilla Stockholms taxa – efter den senaste prishöjningen i januari går ett månadskort loss på 930 kronor. Lojalitetsrabatt gives endast den som på ett bräde kan betala 9 770 kronor för ett helt år.

Något borde emellertid kollektivtrafiken som regel kosta. Dels för att kollektivtrafik alltså inte alltid är det bästa resealternativet. Men också för att det som bokstavligen värderas till noll oundvikligen förfaller. Och det gagnar ingen.

Lisa Magnusson

lisa.magnusson@dn.se

”Många har missförstått Högsta domstolens bedömning”

MÅNDAG 2 MARS 2020

”Girjasdomen ger inga rättigheter, den slår fast att staten måste erkänna rättigheter som har funnits i vart fall sedan 1750.”
Det skriver Åsa Larsson Blind, ordförande för Svenska samernas riksförbund.
www.dn.se/om/replik-ledare/

”Civilförsvaret behöver mer än fyra miljarder”

MÅNDAG 2 MARS 2020

DN. DEBATT 20200302

Om satsningarna på Försvarsmakten ska ge den effekt vi vill behövs en ordentlig satsning på civilt försvar under nästa försvarsperiod 2021–2025. Kostnaden för ett modernt civilt försvar kommer att bli markant högre än vad försvarsberedningen har beräknat. Det skriver Dan Eliasson, MSB, som i dag

överlämnar en skrivelse till regeringen om behoven.

I höst överlämnar regeringen en försvarspolitisk inriktningsproposition för 2021–2025 till riksdagen. Inför den behövs en genomgripande diskussion om inriktningen av hela totalförsvaret, det vill säga både det militära och civila försvaret. Civilt försvar handlar om hela samhällets motståndskraft vid krigsfara och krig. Det är den verksamhet som måste fungera även när samhället är hårt ansatt.

Människor måste ha tillgång till det mest basala – mat, vatten, el, transporter och barnomsorg. I det civila försvaret skyddas befolkningen genom skyddsrum, evakuering och varning. Det civila försvaret är också avgörande för att det militära försvaret ska kunna lösa sin uppgift. Försvarsmakten är i dag med sin slimmade organisation beroende av stöd

från övriga samhället när det gäller till exempel sjukvård, transporter och mat. För att få avsedd kraft av satsningen på det militära försvaret behöver vi öka motståndskraften i samhället genom en tydlig satsning på och inriktning för civilt försvar. Åtgärder för att stärka totalförsvaret behöver vara i balans så att militärt och civilt försvar kan utvecklas parallellt, eftersom de är ömsesidigt förstärkande. Om kriget kommer, ska samhället kunna slå tillbaka med full kraft. Som en reaktion på den ryska annekteringen av Krim och angreppen i östra Ukraina 2014 återupptogs planeringen av totalförsvaret i Sverige. Regeringen gav då Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Försvarsmakten i uppdrag att ta fram en gemensam grundsyn, en gemensam plan för hur totalförsvaret ska byggas upp.

Arbetet har sedan dess gått från planering till att utveckla nya förmågor tillsammans med ett 50-tal myndigheter. Även kommuner och regioner har påbörjat sin planering för totalförsvaret. Under 2020 genomförs en totalförsvarsövning som kommer ge betydelsefulla erfarenheter inför den fortsatta uppbyggnaden av totalförsvaret.

Försvarsberedningens delrapport ”Motståndskraft” från december 2017 behandlar civilt försvar. Slutrapporten i maj 2019, ”Värnkraft”, om militärt försvar ska alltså läsas tillsammans med den första delrapporten som en helhet, för att vi ska förstå vad totalförsvaret ska leverera.

Som en del i arbetet med den försvarspolitiska inriktningspropositionen gav regeringen förra året 20 myndigheter i uppdrag att ta fram underlag för den

fortsatta inriktningen av civilt försvar. I uppdraget ingår att analysera behov och åtgärdsförslag som försvarsberedningen, MSB och Försvarsmakten har redovisat. I samma syfte lämnar även MSB in ett underlag. I skrivelsen ”Så skapar vi motståndskraft” redogör vi dels för de delar av totalförsvaret som MSB har ansvar för, dels för områden som ingen annan myndighet har ett ansvar för. Skrivelsen omfattar en rad strategiskt viktiga åtgärder som behöver göras under perioden 2021–2025, och den uppskattade kostnaden. Åtgärderna inkluderar organisation och ledning i totalförsvaret, psykologiskt försvar, cybersäkerhet och säkra kommunikationer, personalförsörjning, befolkningsskydd, räddningstjänst, försörjningsberedskap, totalförsvaret i samhällsplaneringen, forskning och utveckling, samt

internationellt samarbete avseende civilt försvar.

Några exempel på konkreta åtgärder:

Bygga nya och modernisera äldre ledningsplatser.

Utveckla fler nationella förstärkningsresurser som till exempel hantering av farliga ämnen (kemiska, biologiska, radiologiska, explosiva och nukleära).

Förstärka kommunal räddningstjänst med personal och materiel, inrätta regionala räddnings- och undsättningsstyrkor.

Årliga ledningsövningar och två nationella samverkans- och totalförsvarsövningar, samt utbildningar i totalförsvar.

En bred satsning på cybersäkerhet, teknik för att detektera och hantera it-incidenter och ett kraftsamlande cybersäkerhetscentrum.

Ett nytt system för totalförsvarsviktiga företag, och nya samarbetsformer och nätverk för att utveckla försörjningsberedskapen tillsammans med näringslivet.

Kostnaderna enkom för de utvecklingsbehov MSB redovisar i dag uppgår till cirka 900 miljoner kronor årligen i slutet av försvarsperioden 2021–2025. Till det kommer omfattande investeringsbehov som fortfarande utreds. Det gäller så centrala delar som försörjningsberedskap, aktivering av civilplikt, säkra kommunikationer och befolkningsskydd.

MSB:s skrivelse ska läsas tillsammans med länsstyrelsernas gemensamma redovisning av länsstyrelser och kommuners behov, och de underlag som 20 andra myndigheter lämnar till regeringen den här veckan. Sammantaget ger dessa

dokument regering och riksdag ett brett underlag för den kommande försvarspolitiska inriktningen 2021–2025. De sammantagna beräknade kostnaderna kommer då markant att överstiga den uppskattning på 4,2 miljarder kronor som försvarsberedningen gjorde i delbetänkandet ”Motståndskraft” i december 2017.

Att göra kostnadsberäkningar i ett uppbyggnadsskede är svårt, i synnerhet då stora delar av det civila försvaret är under utredning. Samtidigt bör inte pågående utredningar hindra regering och riksdag från att ange en inriktning, visa på prioriteringar och sätta en ambitionsnivå för civilt försvar för de kommande fem åren.

Den som vill påverka eller skada svenska intressen söker oavbrutet efter våra sårbarheter. Tydliga signaler i den

försvarspolitiska inriktningen skulle även bidra till att bygga motståndskraft mot aktiviteter som skadar svenska intressen redan här och nu, exempelvis cyberattacker, informationspåverkan och desinformation. Det vi satsar på civilt försvar bidrar till att göra det svårare och därmed avskräckande för en potentiell angripare, precis som avsikten är med det militära försvaret.

Det finns alltså goda skäl att stärka arbetet med civilt försvar under kommande inriktningsperiod. Att satsningar på området samtidigt stärker beredskapen för fredstida kriser, till exempel skogsbränder, översvämningar och pandemier, blir ytterligare ett argument för att öka tempot i arbetet, givet de sårbarheter som finns.

Det finns ett brett folkligt stöd för satsningar som ökar vår försvarsförmåga. Jag tror att många människor ser det

kloka i att göra en kraftsamling som både ökar samhällets motståndskraft i vardagen och som leder till att Försvarsmakten kommer att få stöd av samhället när och om det behövs.

Många är dessutom beredda att hjälpa till, till exempel genom att delta i frivilligorganisationer eller genom att höja den egna hemberedskapen. Den viljan speglar att alla har en uppgift, att alla behövs och vi alla har ansvar för att stärka samhällets motståndskraft.

Dan Eliasson, generaldirektör, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Bedragarna som blåser pensionärer på miljoner

MÅNDAG 2 MARS 2020

Marie, 73, i Vingåker. Maj-Britt, 67, i Dalarna. Östen, 75, i Lappträsk. De har alla fått sina liv slagna i spillror av de hänsynslösa bitcoinbedragarna. Telefonförsäljare med löften om hög avkastning fick dem att satsa allt de ägde – och mer därtill. Men allt var en bluff. Trots att miljontals kronor är

försvunna har polisen inte ens försökt att utreda brotten.

Med hjälp av en källa inne i bedrägerifabriken, utrustad med en dold kamera, kan DN nu avslöja verksamheten som drabbat tusentals offer i över 50 länder.

Kiev.

Mandarin Plaza är en av Ukrainas mest exklusiva shoppinggallerior. På parkeringen utanför står lyxbilarna på rad. På bottenvåningen: diamantförsäljare, dyra kläder och lyxbutiker.

På våning sex och sju: en internationell bedrägerifabrik med hundratal anställda. Här, mitt i centrala Kiev, ligger företaget Milton Groups huvudkontor. På baksidan, vid kontorsentrén, köar unga människor på väg upp till det rymliga kontorslandskapet. Innan de kan gå in måste de passera säkerhetskontrollen och

lämna ifrån sig sina privata mobiltelefoner.

Utåt sett sysslar företaget med it-tjänster. Hundratal telefonförsäljare sitter tätt, sida vid sida, och ringer ut i världen på jakt efter nästa offer. De erbjuder lukrativa investeringar i kryptovalutor och värdepapper.

Allt är professionellt strukturerat, med moderna telefoni- och kundhanteringssystem. Månatliga mål med bonus till de framgångsrika – den som inte levererar får sparken.

Allt är som på ett modernt, välsmort säljbolag – med den stora skillnaden att produkterna inte existerar.

Allt är en bluff.

Den verkliga verksamheten är bedrägerier i en industriell skala – med offer över hela världen.

○ ○ ○

Dagens Nyheter har granskat Milton Groups verksamhet inifrån med hjälp av en visselblåsare som arbetar i den kriminella organisationen. Visselblåsaren har i månader smugglat ut uppgifter och dagligen lämnat över dem till Dagens Nyheter. Materialet kommer direkt från Miltons Groups kunddatabaser och avslöjar metoderna, de interna systemen – och leder oss till 1 000 offer från mer än 50 länder – och det är bara en skärva av verksamheten.

Källan har utrustats med en dold kamera som dokumenterat arbetet inne på kontoret.

Uppgifterna och filmerna har vi sedan delat med nordiska mediehus och den ideella journalistorganisationen Organized Crime and Corruption Reporting Project, OCCRP.

I samarbete med tidningar världen över har visselblåsarens uppgifter verifierats av samstämmiga vittnesmål från offer spridda över flera kontinenter.

Sammanlagt har över 170 offer bekräftat uppgifterna.

Dagens Nyheters unika avslöjande publiceras nu ihop med det internationella journalistnätverkets granskningar samtidigt i tidningar i 25 länder.

○ ○ ○

– Jag går inte ut längre. Skammen är för stor.

Vi sitter hemma hos Maj-Britt, 67, i Dalarna. Vi har hittat henne i Milton Groups kundhanteringssystem. I en anteckning från den 16 oktober 2019 står det:

”Sålde sitt hem för att betala, inga pengar, gråter.”

I köket i den nya hyreslägenheten berättar hon om sin svåra situation. Hon har inte råd med mat, inga pengar till hyran. Hon gråter av skam och förtvivlan, men berättar ändå vad hon utsatts för.

– Ingen förstår, som inte själv har blivit utsatt.

Hon vet det ännu inte själv, men det var ingen slump att hon blev en måltavla för Milton Groups bedrägerier, och att de lyckades lura av henne allt hon äger. I en manual till säljarna på kontoret i Kiev finns specifika instruktioner för hur de ska förmå svenska och skandinaviska pensionärer att satsa på deras bluffinvesteringar.

”Klienterna är oftast gamla människor som verkligen behöver någon att tala med. Det klokaste är att sälja väldigt försiktigt och långsamt med känslor.”

Säljarna uppmanas att ställa frågor om kundernas livserfarenheter och ge skenet av att de vill lära sig av deras kunskap. När de väl etablerat kontakt med personen ska de komma med erbjudandet.

”Du vill ge dem en lika briljant livserfarenhet hur man tjänar pengar på enklast möjliga sätt utan ansträngning som att gå till jobbet varje morgon eftersom det är nu de ska njuta av livet och vara med sina familjer.”

Med materialet inifrån Milton Group har vi rest runt i Sverige och träffat bolagets offer. Kolbäck, Motala, Vingåker, Torup och Lappträsk – berättelserna är nästan identiska. Hur de först läst om hur lätt det gick att tjäna pengar på bitcoin. Hur de klickat på någon annons eller artikel och om hur telefonförsäljarna sedan förmått dem att satsa någon tusenlapp till en början. Hur de sedan laddat ned en

programvara på datorn så att den ”finansiella rådgivaren” kunnat hjälpa dem med tekniken via fjärrstyrning.

Och hur de sedan helt tappat kontrollen över situationen.

På kort tid mångdubblas insatserna, ofta utan att offren ens förstår vad som händer. Via fjärrstyrningen tas snabblån med skyhöga räntor – upp till 39 procent – i deras namn.

På en webbsida ser de sina pengar växa i en enorm takt – men allt är bara påhitt. När det är dags att ta ut pengarna går det inte.

○ ○ ○

Med headset på huvudet vankar en säljare av och an, gestikulerar och viftar med händerna. Plötsligt kommer någon springande och gör vad som ser ut som en segerdans.

Från en hyrd lägenhet på andra sidan gatan ser vi in genom fönstren på sjätte och sjunde våningen. Genom kamerans teleobjektiv, dolt bakom en gardin, följer vi arbetet på Milton Groups kontor.

Någonstans längre in i lokalen, på den sjunde våningen, finns vår källa. Han har förklarat hur arbetet är upplagt:

Säljavdelningen är uppdelad i mindre grupper om tio säljare och en säljchef.

Deras uppdrag är att rekrytera nya kunder och få dem att göra en första insättning.

Små investeringar, snabba förtjänster – målet är att få dem ”på kroken”.

Avdelningarna är uppdelade efter språk – ryska, engelska, italienska, spanska.

Kunder med potential slussas vidare till nästa avdelning – ”Retention”,

”bibehållande”. Där jobbar ”storsäljarna” med uppdrag att bearbeta kunderna

ytterligare och få dem att satsa mera pengar.

Det är också här som de riktigt stora bedrägerierna börjar – säljarna har fria händer att säga och göra nästan vad som helst. Så länge de inte säger sanningen – att investeringarna är en bluff.

Alla samtal spelas in och övervakas av säljledare som kan skicka instruktioner till säljaren under samtalet.

I kundhanteringssystemet noteras uppgifter om kundens situation och hur säljsamtalen har gått.

På väggarna i Retention-avdelningens rum hänger affischer på sportbilar. En whiteboard är fulltecknad med säljarnas månadsmål:

För den ryska marknaden: 40 000.

Spanska 60 000. Engelska 100 000.

Valutan? Amerikanska dollar.

”Säljare som presterar mindre än 40 procent av sina mål får sparken”.

Säljarnas provision: Överföring via kreditkort, 4 procent; Western Union och Moneygram, 6 procent; kryptovaluta, 9 procent.

Under en bild på en brandgul Ford Mustang sitter en ung kille i grå tröja. Han kallar sig William Bradley och är ansvarig för i stort sett alla bolagets bedrägerier mot svenskar.

○ ○ ○

– En mycket trevlig man.

Den pensionerade ambulansföraren Kent Lundin, 73, håller händerna runt huvudet. Han minns William Bradley väl. De har tillbringat åtskilliga timmar tillsammans i telefonen det senaste halvåret.

Det är något han delar med nästan alla svenska bedrägerioffer vi träffat. Alla nämner de samma namn, och vittnar om

hur han med charm och påstridighet förmått dem att ge honom kontrollen över först datorn, sedan ekonomin. I slutändan i flera fall över livet – då snabbblånen han lurat dem att ta skuldsatt dem för evigt. Kent Lundin förlorade många hundra tusen i bedrägerierna.

Mannen han känner som William Bradley är 23 år gammal. Enligt mannens sociala medier heter han egentligen Javid Hamze och kommer från Iran.

Med dold kamera har DN:s vissel-blåsare lyckats filma ”William Bradley” mitt under ett säljsamtal med en kund. Det är nyårsafton 2019 och Bradley ger sina lyckönskningar till mannen och hans familj. När han lägger på skryter han om hur han fått mer än 150 000 dollar – cirka 1,5 miljoner kronor – från mannen. Och hur han lyckats få honom att tro att det är hans eget fel att pengarna är borta.

– Har du lurat honom två gånger? frågar en kollega.

– Nej, mer än så, sex–sju gånger, svarar han.

Mannen som kallar sig William Bradley förekommer i flera svenska polisanmälningar – som alla är nedlagda. Svensk polis har inte ens försökt att utreda fallen, trots att det sammanlagt rör sig om flera miljoner kronor som stulits från svenska pensionärer.

Alla de anmälningar som DN har tagit del av har avskrivits utan några utredningsåtgärder. I ett av nedläggningsbesluten står det att brottet ”uppenbart inte går att utreda”.

○ ○ ○

Av de tiotalet svenska offer som DN har varit i kontakt med är det yngsta 55 och det äldsta 82 år.

Ett av målen för säljarna är att förmå sina offer att installera ett program för att fjärrstyra datorn. Programvaran – oftast AnyDesk eller TeamViewer – används normalt av företags it-support för att hjälpa medarbetarna med tekniska frågor. Det är också förevändningen i samtalen med offren. Men i Milton Groups händer blir programvaran till ett kraftfullt brottsverktyg.

Pensionären Marie Jansson från Vingåker berättar om hur säljarna via fjärrstyrningsverktyget tagit stora lån i hennes namn. Så fort pengarna kom in på bankkontot tog bedragarna dem. Hon kunde se hur muspekaren for fram och tillbaka över datorskärmen.

– När de sätter i gång så här så är de så ”pushiga” och de vet precis hur de ska göra. Man blir som våldtagen på något sätt, av hela sättet de jobbar. Man blir

alldeles som stel – man vet inte vad man ska göra, säger hon.

Nu är pengarna borta – men lånen på flera hundra tusen kronor finns kvar. Hon har, 73 år gammal, tvingats att börja arbeta igen för att ha råd med mat.

○ ○ ○

Bedrägerierna sker i flera steg. Ofta börjar det med att personen själv anmäler sitt intresse för att testa att handla med bitcoin och andra kryptovalutor. Flera vittnar om hur de klickat på någon annons i sociala medier som lett dem vidare till falska artiklar som gör gällande att svenska kändisar tjänat stora pengar på bitcoininvesteringar. Tv-personligheter och författarna Filip Hammar, Leif GW Persson och Camilla Läckberg har alla berättat om hur deras namn utnyttjas för att lura svenskar.

Den som anmäler sig möts snart av en storm av olika telefonförsäljare. Den exakta kopplingen mellan de falska annonserna och Milton Group har vi ännu inte kunnat klargöra, men klart är att flera av de svenska offren berättar att det var via en sådan annons som allting började. När offren har förmåtts ladda ned fjärrstyrningsprogrammet ombeds de ofta att logga in på banken och visa upp sina konton. De får också skicka en kopia på sitt id-kort eller pass och en färsk räkning som bevis på sin hemadress. Säljaren hjälper sedan kunden att handla. Med manipulerade uppgifter visar de falska vinster som ska locka kunden att satsa mer. I själva verket existerar inte investeringarna – pengarna försvinner direkt efter överföringen.

I många år hade Maj-Britt från Dalarna med egna händer renoverat sitt hus. Men efter att ha lurats att ta lån på hundratusentals kronor tvingades hon sälja sitt hem. Men skulderna är ändå övermäktiga – varje månad tvingas hon lämna räkningar på tusentals kronor obetalda.

– Jag kan inte betala hyran eller köpa mat.

Det är då nästa steg kommer in i bilden. Räddningen.

En advokat, eller finansiell rådgivare, ringer plötsligt upp och vill hjälpa kunden att återfå sina investeringar. Mirakulöst hittas snart pengarna, ofta ett långt större belopp än vad de ursprungligen satsat. Det finns bara ett problem.

Innan överföringen kan ske och medlen återbetalas behöver firman ha sin provision, skatten betalas och intyg

lämnas in. Och allt måste betalas i förskott – annars kan kunden inte få pengarna tillbaka.

Men allt är bara ytterligare en del i bedrägeriet.

På "Retention-avdelningen", inne på Milton Groups kontor i Kiev, sitter "säljare" och "advokater" sida vid sida. Alla är de centrala delar i Milton Groups fabrik för bedrägerier.

På whiteboarden står målen för hur mycket de ska stjäla varje månad. Den som överträffar dem får bonus.

○ ○ ○

Samtidigt, hemma hos Maj-Britt i Dalarna: Kan du berätta hur det här har drabbat dig?

– Hårt. Jag känner att jag inte har något liv.

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se

Fakta. Så går en typisk bluff till – steg för steg

1. Bluffannonser lockar in offret

Reklam i sociala medier och falska nyhetsartiklar där kändisar utnyttjas lockar till investering i lukrativa kryptovalutor. Offret registrerar sig för att få veta mer.

2. Telefonsäljare driver in pengar

Säljare ringer och erbjuder sina tjänster. Samma företag kontrollerar flera varumärken. Målet är att få kunden att göra en första insats, ofta runt 2 500 kronor med kreditkort.

3. Bolaget ber om id-handlingar

Offret uppmanas att skicka kopior på en id-handling och en färsk räkning där hemadressen syns samt en bild på kreditkortets fram- och baksida.

4. Offret hämtar programvara

Offret får "hjälp" med det tekniska på datorn och förmås att ladda ned en programvara som möjliggör fjärrstyrning av datorn.

5. Bedragaren styr offrets dator

Förövaren söker igenom datorn under långa samtal. Inte sällan uppmanas offret att visa upp sina bankkonton.

6. Särskild säljare ökar beloppen

Kunden flyttas från säljavdelningen till en särskild avdelning som kallas retention. Dess uppgift är att få offret att överföra stora summor pengar.

7. Kontosidor ger sken av tillväxt

I bolagets nättjänster skapar säljarna fiktiva vinster. Offret får en känsla av att de tjänar stora pengar – allt för att locka dem att satsa mer.

8. Tar riskabla lån i offrets namn

I flera dokumenterade fall har säljaren fyllt i låneansökningar i offrets namn via offrets dator. Beviljade lån kan ha räntor på upp till 39 procent.

9. Nekar offret att ta ut pengarna

Alla investeringar är en bluff – när offret vill ta ut pengarna skapas en hel rad olika anledningar till varför det inte är möjligt.

10. Luras att betala avgifter i förväg

Offret ombeds förskottsbeta provisioner och skatter på hela beloppet, inklusive den fiktiva vinsten. Säljaren kan påstå sig representera en stor respektabel bank.

11. Fiktiva jurister ger ”räddning”

När offret inser att det lurats hör fiktiva advokater eller mäklarbyråer av sig och säger att de kan få pengarna tillbaka – men för att få dem måste provisioner betalas i förskott.

12. Andra aktörer tar över offret

Offrets uppgifter säljs vidare till liknande företag och processen kan börja om från början.

Fakta. Milton Groups svar

När Dagens Nyheter når Milton Groups vd Jakob Keselman på telefon förnekar han att de lurar människor med falska investeringar.

Vi har talat med många av era kunder och de säger att de lurats av er – att ni tagit deras pengar och inte ger dem tillbaka.

– Det stämmer inte.

Jakob Keselman påstår att Milton Group bara ger it-support och inte alls är inblandade i försäljningen av finansiella produkter.

Redan måndagen den 24 februari skickade DN tillsammans med våra samarbetspartners Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP) och The Guardian en lång detaljerad lista med granskningens slutsatser: Om hur Milton Group systematiskt lurar tusentals personer över

hela världen med falska investeringar i bland annat kryptovalutor.

Vi bad bolaget att återkomma med sin respons senast klockan 13 på fredagen den 28 februari. Något skriftligt svar har fortfarande inte kommit, varken från vd:n eller från företaget, trots att påminnelser skickats direkt till vd:n Jakob Keselmans WhatsApp. Enligt meddelandetjänsten har han tagit emot och läst meddelandet. Säljaren som kallar sig William Bradley har även han fått ta del av granskningens slutsatser. I meddelandetjänsten WhatsApp syns det att han mottagit och läst informationen, men inte återkommit. När vi skickar en påminnelse är kontot inte längre aktivt. Hans personliga Facebookkonto har stängts ned.

Fakta. #FraudFactory – internationellt samarbete bakom granskningen

En visselblåsare har försett Dagens Nyheter med material om bedrägerifabriken i Kiev under flera månaders tid, parallellt med sitt arbete i Milton Group.

DN har delat materialet med nordiska tidningar och den ideella journalistorganisationen Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP). En grupp journalister från hela världen har samarbetat i granskningen.

Offren kommer från över 50 länder och via OCCRP:s nätverk av nyhetsmedier över hela världen har deras vittnesmål samlats in.

I projektet, internationellt kallat #FraudFactory, ingår bland andra:

HS, Finland.

VG, Norge.

Politiken, Danmark.

The Guardian, Storbritannien.

La Nacion, Argentina.

El Confidencial, Spanien.

Miami Herald, USA.

Times of Israel, Israel. DN

”Jag har ingenting att leva för”

MÅNDAG 2 MARS 2020

De ville dryga ut pensionen med lite extra pengar. Men bedragarna tog över deras datorer, länsade deras konton – och lämnade flera av dem skuldsatta för livet, utan pengar till mat och husrum.

– Jag får leva på existensminimum, säger Östen Morian, 75.

Sex svenska pensionärer berättar: Så drabbades vi av bitcoinbedragarna.

1. ”Maj-Britt”, 67. Pensionär, Dalarna. Har lurats på 1,3 miljoner kronor. Har

tvingats sälja sitt hus. Saknar pengar till mat och hyra. Mår mycket dåligt.

I en liten hyreslägenhet i Dalarna möter vi Maj-Britt. Hon är 67 år gammal och sitter vid köksbordet och gråter. Hon säger att hon inte längre har något liv.

För drygt ett år sedan blev hon lockad att satsa på en investering i bitcoin. ”Bara några tusenlappar”, tänkte hon – förtjänsten skulle dryga ut den annars knappa pensionen. Nu har hon förlorat 1,3 miljoner kronor och trots att hon sålt sitt hus för att betala har hon kvar lån på 800 000 kronor som hon inte kan betala. Nu har hon inte ens pengar till mat eller hyra.

– Jag har ingenting att leva för, säger hon. När vi träffar henne några dagar efter jul har hon drygt 1 000 kronor kvar på kontot och inte en enda räkning är ännu betald. Kontoutdraget från Swedbank visar att någon överfört 6 000 kronor från

pensionskontot på julafton och sedan ytterligare 1 000 kronor några dagar senare.

– Jag har ingen aning om vad det är för överföring, jag har inte gjort den, säger hon.

Precis som de flesta andra offer ombads hon installera programvaran Anydesk på sin dator vilket möjliggjorde för försäljarna att fjärrstyra datorn.

– Jag hängde inte alls med, jag bara såg muspekaren fara fram över skärmen.

Försäljaren fyllde i en rad låneansökningar och hon ombads signera med bankdosan.

– Jag visste inte att det fanns så många låneinstitut över huvud taget. De fyller i de där uppgifterna och så ska man bara bekräfta. Det är skrämmande hur bankerna agerar, hur jävla lätt det är att få ett lån, säger hon.

I första rundan förlorade hon 600 000 kronor – sedan kom ”räddningen”.

Ett nytt bolag hörde av sig och påstod att de kunde hjälpa henne att få tillbaka pengarna från bedragarna.

– De ville ha 10 procent av pengarna de kunde få tag på. Och jag tänkte att det här verkar ju seriöst.

– Jag ställde mycket frågor och de svarade på alla. Det var aldrig någon tveksamhet i deras svar eller något som gör att man blir fundersam, säger kvinnan.

Mannen i telefonen påstod att han hittat 49 999 US-dollar. Men med ränta hade hon nu 95 000 dollar, berättade mannen. Men det skulle kosta 10 procent att få tillbaka pengarna.

Hon fick ta nya lån för att betala – förutom avgiften för att de hittade pengarna skulle ett antal skatter också betalas, både i Storbritannien och i Sverige.

– De påstod att jag måste betala för att jag ska få in pengarna på mitt konto. Där rök mycket pengar och hus och hela faan, säger hon.

Några pengar kom aldrig – allt var bara ännu en bluff. Dessutom fick hon avslag på ansökan om bostadstillägg från

Pensionsmyndigheten eftersom hon på papperet hade stora tillgångar utomlands. Huset som hon hade köpt några år tidigare och renoverat – mycket av arbetet gjorde hon själv – fick hon sälja. Men pengarna från huset räckte inte långt och kvar återstår en skuld på över 800 000 kronor. Lånen har hög ränta och skulderna bara växer. Varje månad går hon back flera tusen kronor.

Precis som för många andra offer är skammen stor och hon lägger stor skuld på sig själv – en uttalad taktik från Milton Groups personal.

Släkt och vänner har svårt att förstå vad hon utsatts för.

– Det är ingen som tror en eller ens kan förstå vad man är utsatt för. Jag går inte ut längre. Skammen är för stor, säger hon. Hon har gjort flera polisanmälningar men i samtliga fall har utredningen lagts ned utan åtgärd. Stölden från hennes konto på julafton har hon inte ens orkat anmäla.

– Vad spelar det för roll, ingen jävel kommer att göra någonting.

2. Lennart Lundström, 79 Pensionär, Motala. Har lurats på: 300 000 kronor. Upplever att han förlorade kontrollen.

I mitten av februari 2019 såg Lennart Lundström på nätet hur det gick att investera i bitcoin.

– Jag har ju lite kapital och jag tänkte att 250 euro kan jag både ha och mista, jag kan spela för det här. Jag är ingen gambler i övrigt, men jag tänkte att det blir

intressant att se vad som händer och förlorar jag det så hamnar jag ju inte på gatan för det.

Han hade kommit i kontakt med Milton Groups stjärnsäljare "William Bradley" och övertalades att satsa mer pengar.

– Han ville att jag skulle satsa mer, för det var ju så väldigt lukrativt. Han var suverän på att prata. Jag kunde verkligen inte värja mig och jag minns att jag blev väldigt torr i munnen så att jag inte kunde prata med honom.

Lennart Lundström räddades i sista stund när banken stoppade en överföring på en halv miljon kronor.

– Banken ringde till mig och jag visste inte vad jag skulle säga. Det var som om jag hade en blackout i huvudet. Men min rådgivare i Danske Bank hade sinnesnärvaro och sade att "jag stoppar den här överföringen".

När han försökte få sina pengar tillbaka från William Bradley fick han först inget svar. Men i september kom de till slut överens om att pengarna skulle betalas ut den fjärde varje månad under en period – men några pengar kom aldrig.

– Jag har inte fått en cent. Jag har skrivit till honom men jag har inte fått något svar.

Under intervjun ringer en ny säljare upp. När Lennart Lundström ber om att få sina pengar tillbaka lägger säljaren på luren. Lennart Lundström anmälde bedrägerierna men efter en vecka fick han besked om att polisen inget kunde göra och att förundersökningen var nedlagd.

3. Marie Jansson, 74 Pensionär, Vingåker. Lurades att ta lån med hög ränta. Har tvingats börja arbeta igen. Som pensionär arbetar Marie Jansson ideellt med Röda korset och håller i

introduktioner till den svenska arbetsmarknaden för nyanlända.

I våras läste hon om bitcoininvesteringar och blev nyfiken.

– Jag var ensam på helgen och hade tråkigt och började titta på det här med bitcoin. Jag tänkte att det kanske kan vara kul att ta reda på vad det är för någonting. Nyfiken är man ju tyvärr. Så jag ringde upp och anmälde mitt intresse på hemsidan, säger Marie Jansson.

Snart blev hon kontaktad av en försäljare.

– Först är det någon som ringer och presenterar verksamheten och är väldigt informativ och trevlig. De lägger upp det här samtalet på något speciellt sätt och så kommer man överens om saker.

Hon övertalades att investera och satsa en mindre summa, men snart växte beloppen. Säljarna uppmanade henne att ladda ned en programvara så att de kunde hjälpa

henne med det tekniska, men programmet gjorde det också möjligt för bedragarna att fjärrstyra hela hennes dator. Mitt framför ögonen på henne såg hon hur de fyllde i låneansökningar på en rad banker och låneinstitut.

– När de sätter i gång så här så är de så ”pushiga” och de vet precis hur de ska göra. Man blir som våldtagen på något sätt, av hela sättet de jobbar. Man blir alldeles som stel – man vet inte vad man ska göra.

– När de är så där väldigt snabba i det här Anydesk-programmet så blir de så dominanta att det inte spelar någon roll vad jag gör. Jag kan inte hejda dem, datorn hänger liksom inte med, säger hon. Innan hon visste ordet av hade hon beviljats lån och blivit av med flera hundra tusen kronor. Som så många andra drogs hon också in i nästa fas av bedrägeriet när

bedragarna byter skepnad och erbjuder de desperata offren olika sätt att få tillbaka sina pengar mot avgifter, men allt är bara ytterligare en del av bedrägeriet.

Nu får Marie Jansson kämpa för att få ihop till räntor och amorteringar på lånen och har börjat arbeta igen för att få ihop till mat och hyra.

– Att man kan vara så utan pengar att man inte ens har så det räcker till parkeringsautomaten, att man inte kan köpa mat ens en gång, det är svårt att förstå.

Marie Jansson har polisanmält brotten men utredningen lades ned kort därefter utan åtgärd.

**4. Kent Lundin, 72 Pensionär, Kolbäck.
Har lurats på: Flera hundra tusen kronor.
Cancersjuk pensionerad
ambulansförare.**

Kent hade tidigare lyckats väl med aktieplaceringar och när han såg reklamen och läste om hur kändisar tjänat stora pengar på bitcoin bestämde han sig för att prova. Det tog bara några minuter innan de ringde upp. Som de flesta andra offer uppmanades han att installera en programvara, Anydesk, som gav dem möjlighet att fjärrstyra hans dator.

– Han skulle köpa bitcoin åt mig och sätta i gång alltihop. De låter jättevänliga när de ska hjälpa till, säger Kent Lundin.

Han laddade ned programvaran.

– Men han måste ha mina kontouppgifter också. Man kunde ju inte swisha, så då var man tvungen att ta det från banken. Jag sa att 2 500 kronor räcker till att börja med. ”Ja, ja”, sade han då. Men sedan när jag tittade till så hade 140 000 förts över, säger Kent Lundin.

När han några veckor senare försökte få tillbaka sina pengar krävde de att han skulle investera mera.

Mitt under intervjun med DN ringer en säljare som vill att han ska investera mer. När han ber om att få sina pengar tillbaka ber de honom att ladda ned Anydesk igen. – Det låter förtroendeingivande i början. Sedan har man ju förstått alltihop, man har ju varit för blåögd.

Kent har polisanmält bedrägerierna men anmälningarna har lagts ned. Han är starkt kritisk till att annonserna för bluffen fortsätter att visas på sociala medier.

– Jag är så arg på Facebook för att de inte tar bort Läckberg och Björn Borg och de här som har fått oss andra att bli intresserade, säger han och syftar på de falska annonserna.

5. Östen Morian, 75 Pensionär, Lappträsk. Har lurats på: Flera hundra

tusen kronor. Lever på existensminimum, tog lån med ränta på 39 procent och kan inte betala sina räkningar.

Östen Morian ville få pengar till att fixa huset och bilen när han läste på nätet om hur pensionärer kunde tjäna pengar hemifrån. Han fick kontakt med en säljare som skulle hjälpa honom. På uppmaning av säljaren laddade han ned programvara så att de kunde fjärrstyra hans dator. På kort tid fyllde mannen i ett stort antal låneansökningar i Östens namn. Han beviljades lån på nästan 400 000 kronor i olika snabblånebolag. Vissa med en ränta på 39 procent. På kort tid skulle investeringen öka till 550 000 kronor – sade mannen. Men efter några veckor försvann han. Nu har Östen Morian skulder som han aldrig kan betala.

Kronofogden beviljade honom skuldsanering.

– Jag får leva på existensminimum fram till det att jag är 80 år, om jag lever så länge, säger han.

Han bor i Lappträsk norr om Kalix och är helt beroende av sin bil för att ta sig till affären fyra mil bort. Men bilen behöver lagas.

– Jag vet inte hur jag ska leva.

Han har polisanmält bedrägeriet men någon utredning blev det aldrig.

I beslutet står det ”det är uppenbart att brottet ej går att utreda”.

6. Gunnel Carlander, 82 Pensionär, Torup. Har lurats på: Tiotusentals kronor efter att ha klickat på en falsk annons.

Trots sina 82 år arbetar änkan Gunnel Carlander fortfarande dagligen med sin hobby att göra små tomtar i trä. I hembyn Torup utanför Halmstad kallas hon för

”tomtemor”. Även om tomteförsäljningen ger några kronor extra ibland ville hon hitta ett sätt att dryga ut den låga pensionen.

– Man läser ju om än den ena, än den andra kändisen som har tjänat pengar på det här, och nyfiken och dum som jag var så ringde jag.

Hon investerade totalt 10 000 kronor.

Men hon förstod snart att det var något lurt. När de försökte få henne att satsa mer sade hon nej.

– De är samvetslösa. De har inget mitt eller ditt, utan allt är mitt för dem, säger hon.

Gunnel Carlander valde att inte polisanmäla.

– Vad skulle det vara för mening med det, de lägger väl bara ned det i samma stund.

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se

Fakta. Offer för bedrägerierna över hela världen

Från Lappträsk till Australien – bedrägerifabriken i Ukraina har lurat offer över hela världen.

En man i Mexiko letade efter information om investeringar i kryptovalutor online. Därefter blev han kontaktad om att investera. Han blev lurad att investera 200 dollar. På en plattform kunde han se hur hans investeringar växte. Men det slutade med att han förlorade över 7 000 dollar på de falska investeringarna.

– Bedrägeriet var väldigt välregisserat. Jag förlorade hoppet och det var ett ekonomiskt kaos, berättar han för tidningen Aristegui Noticias – ett av de internationella medier som granskat bedrägerierna.

Mannen i Mexiko är bara ett av tusentals offer för bedragarna som lurar människor. Offren är unga och gamla, med olika yrken, och i olika regioner, länder och kontinenter.

Evelyn Jones
Nordiska offer

Hilkka, 69, pensionär. Från Finland men bor i Sydeuropa.

Den finska pensionären Hilkka, 69, är en av många som har blivit lurad av Milton Groups "William Bradley".

Hilkka säger att Bradley tog allt de hade, ungefär 72 000 euro. Den summan anmälde hon till polisen hösten 2019. Hon har inte hört något från polisen sedan dess.

När pengarna var borta kunde Hilkka och Juhani inte ens köpa mat.

"Du dödar oss. Du dödar oss", skrev hon på WhatsApp till Bradley då.

"Jag tänkte att det var slut på allt", säger hon nu. Lyckligtvis hade de mycket i frysen och barnen skickade lite pengar. Nu lever de på pensionen och tycker att livet går vidare, men alla besparingar är borta.

"Allt som allt så irriterar det ju ganska mycket att man måste vara en sådan åsna", säger Hilkka.

Elina Kervinen/Helsingin Sanomat, Finland

Man, närmare 70 år, pensionär. Från Gudbrandsdalen i Norge

Han bor ensam i ett hyreshus och har "investerat" via olika firmor i många år och har tappat räkningen över sina förluster, men hävdar att det är åtminstone två miljoner norska kronor.

Den senaste tiden har han kontaktats av en rad företag som säger sig kunna hjälpa till att få tillbaka de förlorade pengarna. 2019 polisanmälde han ett bedrägeriförsök till polisen, men drog tillbaka sin anmälan dagen därpå.

Sofie Amalie Fraser/VG, Norge

Har du eller någon i din närhet drabbats av bitcoinbedragarna?

Gör alltid en polisanmälan, även om det kan kännas lönlöst. Det är viktigt för statistiken och polisens prioriteringar att veta hur utbredd denna brottslighet är.

Ställ in dig på att de pengar som försvunnit inte kommer att komma tillbaka. Det ingår i bedragarnas taktik att ringa igen och utge sig för att vara advokater eller liknande, som kan hjälpa till. Men det är bara ännu en bluff och du riskerar att förlora ännu mer pengar.

I vår granskning har vi hittat flera exempel på förfalskade handlingar från banker och myndigheter. Var noggrann och ställ relevanta kontrollfrågor om någon kontaktar dig och utger sig för att kunna hjälpa till.

Om du övertalats att installera något fjärrstyrningsprogram på din dator – radera det omgående.

Många människor har svårt att acceptera att de blivit lurade. Har du en närstående som hamnat i denna situation – visa DN:s granskning och förklara hur bluffen går till.

Många som utsatts känner skam och skuld.

Självklart vore det bästa om fler låtit bli att satsa på dessa falska investeringar, men minns att det är en mångmiljonindustri med raffinerade och skrupelfria metoder utvecklade för just detta syfte. DN kan inte hjälpa till att polisanmäla eller få tillbaka förlorade pengar, men vi vill gärna höra fler berättelser. Tipsa oss via vår säkra tjänst dngranskar.dn.se.

På Finansinspektionens hemsida finns mer information.

”Fel att låta barnen gå till skolan”

MÅNDAG 2 MARS 2020

Barn verkar vare sig smitta vidare eller smittas av det nya coronaviruset i samma utsträckning som vuxna, enligt WHO.

Folkhälsomyndighetens Anders Tegnell menar att detta är ett argument för att inte hålla barn hemma från skolan. Men alla håller inte med.

Världshälsoorganisationen WHO har haft en grupp observatörer på plats i Kina. Syftet var att bilda sig en uppfattning om spridningen av nya coronaviruset både i

Kina och internationellt och för att kunna förbereda sig för hur de ska agera när smittan når områden där den ännu inte fått fäste. Gruppen som bestod av experter i form av läkare och forskare från ett antal länder tittade också bland annat på hur barn påverkas av smittan.

Enligt en rapport som de nu har publicerat utgör gruppen barn (0–18 år) en mycket liten del av alla hittills bekräftade fall i Kina, endast 2,4 procent.

I Hubeiprovensen i Kina har över 66000 fall hittills rapporterats. I provinshuvudstaden Wuhan har inga fall med smittade barn rapporterats i november och december 2019 eller de två första veckorna i januari 2020, skriver WHO i rapporten. En mycket liten del barn som ändå har smittats har blivit ”kritiskt sjuka”.

Det går dock inte med säkerhet att slå fast vilken roll barnen spelar i smittspridningen baserat på observatörernas iakttagelser. Smittade barn har enligt rapporten påträffas i hushåll där det har funnits smittade vuxna.

Statsepidemiologen Anders Tegnell håller med om WHO:s bedömning.

– Det är ju samma intryck som vi har fått när vi har kollat på de här exportfallen från resorna. Dessutom har man inte sett någon spridning på skolor över huvudet, säger Tegnell.

Och tillägger:

– Det här stödjer starkt vår grundläggande bedömning: Att stänga skolor och hålla barn hemma är inte en rimlig åtgärd. Men har barn symtom ska de hållas hemma. Är de friska ska de gå till skolan, det är den bästa miljön för dem att vara i. Risken

med en smitta i skolan är oerhört små, det är inte där viruset finns, säger han.

Tegnell menar också att det här är ännu ett bevis för att nya coronaviruset skiljer sig åt från andra virus, som exempelvis säsongsinfluensa. Varför barns immunförsvar reagerar annorlunda i det här fallet jämfört med vuxnas är i nuläget svårt att säga exakt, menar han.

I dag, måndag, är sportlovet slut för eleverna i Stockholm, Dalarna och Värmland. Skolkoncernen Academedia har 180000 elever över hela landet och har fått hundratals mejl från oroliga föräldrar.

Elever som har varit i Kina uppmanas att ta kontakt med koncernens trygghetsdirektör för en individuell bedömning. Barn som varit i övriga riskområden är välkomna tillbaka till skolan om de inte har några symtom. Men

familjerna uppmanas att vara extra vaksamma.

Utbildningsförvaltningen i Stockholm välkomnar tillbaka alla friska barn till skolan, oavsett var de har varit under sportlovet. Om föräldrar skulle hålla sina barn hemma på eget initiativ räknas det som ogiltig frånvaro.

Lena Einhorn är utbildad virolog och läkare och arbetar i dag som författare. Hon anser att det är fel att tvinga skolbarn som har varit i riskområden under sportlovet till skolan.

– Priset är så oerhört litet att be eleverna att stanna hemma i två veckor om de har vistats i de här områdena. Jämfört med priset som skulle uppstå om man inte längre skulle kunna spåra smittan.

På en kommunal grundskola i Stockholm har rektorn valt att själv ta beslutet att uppmana alla elever som rest från ett

riskområde att stanna hemma under måndagen, även om de inte uppvisar några sjukdomssymtom.

Samtidigt säger WHO nu att möjligheten att begränsa spridningen av nya coronaviruset har minskat. Detta efter att USA, Thailand och Australien har fått sina första dödsfall till följd av sjukdomen covid-19.

Generaldirektören Tedros Adhanom Ghebreyesu uppmanar alla världens länder att förbereda sig för en pandemi och anser att man ska fortsätta åtgärderna för att stoppa smittspridningen.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se

Dela

Försvaret hade inte koll på den falske officeren

MÅNDAG 2 MARS 2020

Mannen anställdes på känsliga poster utan att Försvarsmakten kontrollerade hans bakgrund och utbildning ordentligt. Han surfade fram på goda vitsord och kompisskap med chefer. Det visar Försvarsmaktens egen utredning efter DN:s avslöjande om en falsk officer.

Nyhetsbyrån TT har tagit del av rapporten – men Försvarsmakten ville på söndagen inte lämna ut den till DN eller svara på några frågor.

Det var i januari som DN först avslöjade att en man med en lång karriär inom Försvarsmakten kunnat arbeta som officer på en rad känsliga poster genom att förfalska sina meriter och ljuga om sin bakgrund.

Mannen avslöjades 2018 med andra lögner vid Kustbevakningen, men trots det kontrollerades aldrig hans bakgrund inom försvaret – i stället handplockades han så sent som 2019 till en högt uppsatt tjänst vid den svenska FN-missionen i Mali. Efter att DN avslöjat att mannen även saknade officersutbildning tillsatte överbefälhavaren en utredning. Försvarsmakten konstaterar i sin utredning att den egna kontrollen har varit i princip obefintlig när det gäller om att mannen haft den officersbakgrund som förutsattes.

– Vi har brustit. Han har ljugit men vi har inte kollat, säger Frida Kertz, jurist på Försvarsmakten, till TT.

DN har avslöjat att mannen åtminstone ljugit om två akademiska examina, körkort samt den officersutbildning som krävs för flera av de tjänster han har haft.

I utredningen talas det om att mannen ”farit med osanning om ett antal omständigheter”. Och han har ”inte varit helt sanningsenlig i sitt CV” om vad han gjort i försvaret. Men ett antal ”felaktiga ageranden av chefer har bidragit” till det uppkomna läget.

– Det har hela tiden funnits rutiner för hur man ska agera och kontrollera, men de har inte följts, säger Försvarsmaktens kommunikationsdirektör Mats Ström, som lett utredningen till TT.

DN har i flera veckor ställt frågor till Försvarsmakten om när utredningen ska

vara färdig. Det senaste beskedet var att den skulle bli klar nästa vecka. DN har sökt ansvariga vid Försvarsmakten som varken vill prata eller lämna ut rapporten – utan hänvisar till att den ännu inte är färdig.

Det har väckts frågor om mannen inneburit en säkerhetsrisk. Enligt utredningen finns det inga klagomål på hur han skött sitt arbete och inget tyder på att han spritt hemliga uppgifter eller agerat så att fara uppstått.

Ström har intervjuat mannen.

– Han ber Försvarsmakten om förlåtelse för vad han gjort. Men jag uppfattar det som att han anser att han inte har gjort något fel i Försvarsmakten, utan utanför.

Mikael Delin

mikael.delin@dn.se

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se

Staffanstorp trotsar myndighetens råd

MÅNDAG 2 MARS 2020

Kommunanställda i Staffanstorp som har rest i smittspridningsområden för coronaviruset ska stanna hemma under inkubationstiden, oavsett om de har symtom eller inte. Det har kommunalrådet beslutat.

Tvärtemot Folkhälsomyndighetens rekommendation uppmanas även skolelever som befunnit sig i riskområden att stanna hemma.

Beslutet om de kommunanställda, som fattades i fredags, bygger på ”övertygelsen

om att det är bättre att agera beslutsamt och föregripande nu än att tvingas hantera följderna av en fullständig och genomgripande samhällsstörning”, står det i det så kallade ordförandebeslutet, som är undertecknat av kommunalrådet Christian Sonesson (M).

TT

Nytt fall i Sverige – satt sjuk ombord på flyget

MÅNDAG 2 MARS 2020

Ett nytt fall av det nya coronaviruset bekräftat i Västra Götaland. Det betyder att fjorton personer nu bekräftats smittade av viruset i Sverige.

Personen, som är i 30-årsåldern, har varit i en av de drabbade regionerna i norra Italien tillsammans med en som tidigare bekräftats smittad. Den sjuke hittades i smittspårningen kring det första fallet.

Den smittade kom till Sverige den 26 februari och hade då milda symtom.

– Vi har redan under dagen hunnit kontakta de som har suttit intill personen

på flyget, säger Leif Dotevall smittskyddsläkare i beredskap i Västra Götaland.

Under resan till Sverige mellanlandade personen. I smittspårningen samarbetar Sverige med de berörda länderna och regionerna.

Totalt har nu 14 personer i Sverige bekräftats smittade av covid-19, sjukdomen som det nya coronaviruset orsakar.

Amanda Dahl

Sjukvården stärker beredskapen

MÅNDAG 2 MARS 2020

Region Stockholm ser ett ökat behov av tester av det nya coronaviruset och inför provtagning i hemmet.

Arbetet med provtagning i hemmet görs för att öka tillgängligheten av testen, och det innebär att personen slipper åka in till vården och isoleras i väntan på provsvar. Även Region Halland förstärker. Än så länge har ingen hallänning testats positiv men sjukvården i regionen har tagit emot ett stort antal oroliga personer som vill testa sig, skriver Hallands Nyheter. Därför har sjukvården satt in extraresurser.

DN-TT

Antalet virusmittade ökar i Norden

MÅNDAG 2 MARS 2020

Antalet smittade av det nya coronaviruset ökar i de nordiska länderna. I Finland är sex personer smittade. En av dem är ett barn som har haft kontakt med 130 personer som nu är i karantän. Det rör sig om fyra skolklasser, ett antal lärare och fotbollslaget.

Under söndagen konstaterades fyra nya fall i Norge och totalt är det 19 konstaterade fall i landet, enligt NTB. Fem av dem är anställda på Oslos universitetssjukhus Ullevål. Totalt mellan

150 och 160 sjukhusanställda sitter i karantän, antingen för att de rest i kända drabbade områden eller för att de har haft kontakt med en smittad läkare som arbetade i två dagar på sjukhuset med lättare symtom på coronaviruset. Danmark har tre smittade personer och Island en.

Så ska arbetsgivarna minska risk för smitta

MÅNDAG 2 MARS 2020

Coronaviruset breder ut sig samtidigt som Sverige befinner sig i sportlovstider. Många stora arbetsgivare följer myndigheternas säkerhetsrekommendationer och uppmanar hemvändande anställda att hålla sig borta från kontoret.
Ikea

Ikea, som sysselsätter över 17 000 personer i Sverige, var tidiga med att stänga ned varuhus i Kina och införa reserestriktioner till och från landet. Nu gäller även restriktioner på resor till och från Italien och Sydkorea, i enlighet med myndigheternas råd.

Man försöker även så gott det går att undvika resande i allmänhet.

– Generellt sett så ser vi över våra internationella jobbresor. Om det inte är av högsta vikt så försöker vi hitta andra vägar att mötas på än fysiskt i det här skedet, säger Jakob Holmström, presskontakt för Ikea-koncernen i Sverige. Likt många andra företag gäller två veckors arbete hemifrån för den som besökt ett riskområde. Även varuhuspersonal kan uppmanas stanna hemma i två veckor, trots att

arbetsuppgifterna kanske inte går att sköta hemifrån.

– Det är väl den stora skillnaden, men oavsett vilken kategori du tillhör så får du självklart betalt under den här särskilda händelsen, säger Jakob Holmström.

McDonalds

Hamburgerkedjan McDonalds har efter den senaste utvecklingen inrättat en ny arbetsgrupp inom bolaget som ska leda beredskapsarbetet på restauranger och arbetsplatser. Bland annat ska restaurangpersonalen öka frekvensen i sina städrundor.

– Vi kommer till exempel rengöra dörrhandtag vid in- och utpassering i restaurangerna ännu oftare, och även touch-skärmarna, säger Hampus Knutsson, tillförordnad presskontakt på McDonalds Sverige.

Under fredagen har bolaget haft omfattande intern information om läget och kommer att fortsätta fokusera på beredskapen, enligt Knutsson.

– Fokus är att göra rätt saker för både gäster och medarbetare. Dels ska vi säkerställa att vi följer alla riktlinjer från berörda myndigheter, dels förstärker vi informationsinsatserna kring våra hygien- och matsäkerhetsrutiner, säger han.

Även här gäller rekommendationen om att stanna hemma i minst 14 dagar efter resa till något av högriskländerna

Astra Zeneca

Hos läkemedelsjätten Astra Zeneca har alla icke-affärskritiska resor till och från Kina sedan tidigare begränsats för de 7 200 anställda i Sverige. Nu omfattar nya restriktioner även andra hårt drabbade områden, som delar av Italien, Iran och Sydkorea. Resor till de mest

smittdrabbade områdena måste godkännas av koncernledningen.

– Medarbetare som rest till dessa områden uppmanas arbeta hemifrån under två veckor efter hemkomst. Så i princip innebär det att resandet dit är begränsat, säger bolagets presschef Christina Malmberg Hägerstrand.

Anställda som trots omständigheterna tillåts resa till något av de drabbade områdena uppmanas jobba hemifrån i två veckor efter hemkomst. Det gäller även de som rest privat till någon av de hårdast drabbade regionerna.

Scania

Scania följer myndigheternas rekommendationer och bolagets 52 000 anställda får därmed bara göra helt nödvändiga tjänsteresor till Kina, Sydkorea, Iran och norra Italien, vilket i praktiken innebär att inga resor görs.

Anställda som reser från de länderna/regionerna ombeds att vänta med att resa tills läget har stabiliserat sig. För dem som kommer till Sverige från resa kan restriktioner vänta.

– Har man varit i något av dessa länder men på en plats där det inte funnits fall och inga symtom får man komma tillbaka och jobba, men om man har varit i en drabbad region och uppvisar influensaliknande symtom kan man få stanna hemma i 14 dagar. Men det hanteras från fall till fall, säger Karin Hallstan, presschef på Scania.

SCA

Skogskoncernen SCA, med över 4 000 anställda i Sundsvall ligger i den delen av landet som har sportlov kommande vecka. Bolaget förbjuder inga privata skidresor till norra Italien, eller något annat land för den delen. Men i tjänsten är det stopp.

– Vi följer rekommendationerna från myndigheterna men vi gör dem till strikta regler, säger kommunikationsdirektör Björn Lyngfelt och tillägger:

– Vi har inga coronafall själva och vi har relativt få resande medarbetare, men vi har infört restriktioner som följer UD:s och Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Det vill säga undvik resor till de här aktuella regionerna. Den som är tveksam eller orolig kan alltid ställa in en resa, och alla resor ska vara förankrade med närmsta chef.

Andreas Lindberg

andreas.lindberg@dn.se

Niklas Weimer

niklas.weimer@dn.se

I Anders Hansens evolutionära värld blir stressen den enskildes problem

MÅNDAG 2 MARS 2020

Han har blivit omåttligt populär, Anders Hansen. Men kan man förklara alla möjliga problem som individen ställs inför med evolutionsbiologi?

Sociologen Johan Alfonsson efterlyser socialt förnuft i debatten om stress och psykisk ohälsa.

Populärvetenskaplig litteratur som tangerar självhjälpsgenren tar ett allt större utrymme i våra bokhyllor. Den mest sålda pocketboken förra året var psykiatrikern, vårdföretagaren och författaren Anders Hansens bok "Skärmhjärnan", där han diskuterar skärmanvändande och stress. Året innan erhöll Thomas Eriksons bok "Omgiven av idioter" platsen. En bok där han, helt utan vetenskapligt stöd, sorterar in människan i fyra olika personlighetstyper, som sedan skulle definiera relationen till andra människor och hjälpa oss förstå konflikter.

Uppmärksamheten dessa författare fått har varit enorm. Hansen gav till exempel förra årets mest lyssnade sommarprat, varit programledare för "Din hjärna" på SVT och skrivit flera kioskvältare där alla möjliga samhällsliga problem förklaras med hjälp av evolutionsbiologi. Inte minst stressproblematik.

Att vi genomlider en epidemisk stressproblematik är i dag oomtvistligt. Hansen säger sig ha förklaringarna till detta: vi är primärt biologiska varelser som av en evolutionär nödvändighet anpassats efter ett liv som jägare och samlare. Men nu lever vi inte på savannen längre utan i ett modernt samhälle och detta skapar en rad problem. Allt från spelberoende, besatthet vid mobiltelefoner till utmattning förklaras av konflikten mellan vår biologi och vårt samhälle. Om

man har en hammare ser allt ut som en spik, och här spikas det friskt.

Stress förklaras av att det på savannen var en effektiv reaktion för att överleva om ett vilddjur plötsligt ville slita oss i stycken. Och det är klart att det ligger något i det. Om vi vill förstå varför vi har den biologiska förutsättningen att känna stress är denna typ av evolutionär förklaring central. Men förklaringen blandar samman vår förmåga att drabbas av stressreaktioner och de sociala faktorer som utlöser dem.

I "Skärmhjärnan" argumenterar Hansen för att den ökade psykiska ohälsan kan kopplas till användandet av smarta telefoner och sociala medier, vilka inte går i klang med vår biologi. I SVT-serien "Din hjärna" hävdas att utbrändhet bland vårdanställda ökar på grund av att hjärnan sedan vår tid på savannen är skapt för att

hantera max 150 relationer, om vi omhändertar fler än så blir vi utbrända. Men varför ökar då den psykiska ohälsan nu när vi lever i ett samhälle där allt färre svälter och livslängden ökar, borde vi inte må bättre? Hansen menar att det beror på att naturen aldrig har satt något större värde i att vi ska uppleva känslor av långvarigt välbefinnande. Eftersom problemen är rotade i vår biologi och då den biologiska kroppen är något som individen själv släpar runt på så står lösningen på problemet enligt Hansen att finna hos individen: sov mer, träna mer, vårda sociala relationer, stressa lagom, oroa dig inte för stress och begränsa din skärmtid.

Så kan det låta när naturvetenskapen ska förklara samhällsproblem. Varje individ ställs att själv handskas med sina egna problem och det framstår som om stressen

ökar för att individen tränar för lite eller spenderar för mycket tid framför sin skärm. Men kan man verkligen förstå samhällseliga problem av i dag med hjälp av vår biologi?

Den brittiske filosofen Alfred North Whitehead (1861–1947) myntande begreppet den felplacerade konkretionens felslut. Detta innebär att man använder de mest generella modellerna för att förklara varför konkreta händelser sker. Ett exempel: om man sitter på ett kafé och hör sorlet från alla människor och börjar fundera över varför de sitter och tjuattrar och kommer till svaret att det beror på att våra stämband och vår tunga evolutionärt har formats på ett sätt som lägger grunden för tal så är ju inte detta fel, men svaret är alldeles för generellt för att ge ett svar på frågan. Det är ju inte därför människor sitter och pratar. I stället skulle man

behöva förstå de sociala mekanismer som gör att vi samlas på kafé, talets sociala funktion, vad man pratar om osv.

Vill vi förstå samhälleliga problem behöver vi således undersöka den konkreta kontexten. Om vi betraktar forskningen om den ökande stressen framstår Hansens förklaringar som grova förenklingar. Här pekar man i stället ut arbetslivet som en central orsak till stress. I

arbetsmiljöverkets årliga rapporter kan man utläsa att sedan det tidiga 1990-talet har kraven ökat och kontrollen minskat i arbetslivet, två faktorer som visat sig vara viktiga för att förklara stress. Allt fler upplever sömnproblem till följd av tankar på arbetet. Fler än 60 procent anser i dag att de har alldeles för mycket att göra på arbetet. Samtidigt arbetar allt fler i gränslösa arbeten som suddar ut skiljelinjen mellan arbete och fritid, vilket

kan göra det allt svårare att återhämta sig och få ihop livspusslet.

Hansen noterar i "Skärmhjärnan" den ökade ohälsan bland yngre och förklarar detta med att de använder skärmar deras biologi inte är anpassad efter. En rimligare förklaring är att deras föräldrar tvingas arbeta intensivare och även på fritiden. Att skillnaden i arbetsmiljö och inkomst har ökat mellan yrken som kräver låg respektive hög utbildning. Om du inte lyckas i skolan kan detta alltså få betydande hälsomässiga och ekonomiska konsekvenser.

Samtidigt har ungdomsarbetslösheten ökat till 20 procent, a-kassan kraftigt försämrats för framför allt yngre, och av de unga som arbetar har mer än hälften ett tillfälligt kontrakt, vilket i sig ökar risken för stressrelaterad ohälsa. Arbetslivet har kommit att likna ett monster som tömmer

oss på energi och kräver allt mer av vår tid, men i stället fokuserar vi på skärm-användning och köper självhjälpsböcker. Ur ett större perspektiv spelar det antagligen ingen roll hur mycket vi begränsar vår skärmtid. Från ett samhällsperspektiv är inte problemet att den enskilde scrollar på Instagram under för många timmar eller joggar för lite. Om vi vill minska stressen i samhället är förmodligen det bästa sättet att reducera pressen i arbetslivet och öka tiden för återhämtning. En bra metod har visat sig vara att sänka arbetstiden. En vanlig invändning mot denna lösning är att den är dyr och orealistisk, men den är oerhört mycket bättre än att göra som Hansen uppmuntrar oss till: att bokstavligen försöka springa ifrån samhällsproblemen.
Johan Alfonsson

”Utan gymnasiebehörighet får man en tuff uppförsbacke”

MÅNDAG 2 MARS 2020

Mordet på utrikesminister Anna Lindh fick liberalen Isabel Smedberg-Palmqvist att vilja ge sig in i politiken. I dag, måndag, tillträder hon som Stockholms nya skolborgarråd. – Mitt mål är att vara ute i skolorna så mycket som möjligt, säger hon.

Bland gammeldags inredning och gurglande kaffemaskiner på Park konditori har blivande skolborgarrådet och Brommabon Isabel Smedberg-Palmqvist, 53, tillbringat många dagar med Brommaliberalerna.

Årsmöten hölls nästan alltid vid de stora fönstren, där Isabel Smedberg-Palmqvist även sitter när DN möter henne.

Isabel Smedberg-Palmqvist berättar att skolan alltid varit en central del av hennes liv, både som tidigare barnskötare på förskola och i sitt arbete i fullmäktige där hon arbetat nära Lotta Edholm och Jan Björklund på riksplanet.

I dag, måndag, axlar hon för första gången rollen som Stockholms skolborgarråd, vilket känns pirrigt men ändå självklart menar hon.

– Jag måste ha projekt på gång hela tiden, mina barn blir trötta på mig och gillar att

jag sysselsätter mig för att bli av med överskottsenergi.

– Så fort jag tillträder på måndag så har mina kolleger satt upp ett ganska tufft reseschema. Mitt mål är att vara ute i skolorna så mycket som möjligt, för jag vet att det är ute i verksamheterna som man lär sig vad som fungerar och inte minst bygga relationer till skolan, lärare och rektorer, säger Isabel Smedberg-Palmqvist.

Även om idrott snarare än politik var aktuellt under hennes uppväxt i Södertälje, har blivande skolborgarrådet varit politiskt intresserad sedan barnsben. Som tidigare basketspelare ser hon däremot att idrott och rörelse är en av de viktigaste delarna i skolan.

– Det ska vara mer gymnastik i schemat, eller idrott menar jag. Rörelse är viktigt för bättre skolgång, säger hon och skrattar.

I dag, måndag, väljs hon officiellt till skolborgarråd vid kommunfullmäktiges sammanträde, efter 17 år inom politiken. I samband med mordet på utrikesminister Anna Lindh 2003, väcktes en frustration hos dåvarande småbarnsmamman Isabel Smedberg-Palmqvist.

– Det var en debatt i media om att det var farligt att vara politiker och att man skulle akta sig. Jag som vän av demokratin tyckte att det var helt vansinnigt, så kan det inte få bli tänkte jag. Då blev jag medlem i Folkpartiet, säger hon.

Likt resten av partiet, har en hjärtefråga alltid varit skolan. Liberalerna har sedan lång tid argumenterat för och genomdrivit ökad kontroll i det svenska skolväsendet, med bland annat nationella prov och tidigare betyg.

– Kunskapsresultaten påverkar hela skolgången, och jag är väldigt mån om att

flera ska gå ut nian med gymnasiebehörighet. Vi vet att om man inte har gymnasiebehörighet så får man en ganska tuff uppförsbacke. Med bättre samverkan mellan socialtjänst, skola och hemmet kan vi hjälpa de elever som har det svårt, förklarar hon.

Svensk politik har enligt Isabel Smedberg-Palmqvist haft en historia av mycket samtal och lite verkstad. Att gå från ord till handling, eller ”samhandling” som hon och partikollegorna i dag kallar det för, anser hon viktigt.

– Vi har tagit fram riktlinjer, bland annat ett förväntansdokument som är ett dokument mellan föräldrar, elever och skolpersonal, där man kommer överens om spelreglerna på skolan. Där diskuteras hur vi ska behandla varandra och hur bemöter vi varandra och föräldrarna. Det

tror jag är nyckeln till hur vi ska få en förändring, säger hon.

De senaste Pisaresultaten som kom i slutet av 2019 och Skolverkets sammanställning över betygsresultaten för niondeklassare som lämnade grundskolan i våras visar att det totalt sett går åt rätt håll för Sverige. Men när det gäller likvärdigheten inom den svenska skolan syns ingen förbättring. – Mycket av de problem vi har i skolorna handlar om bostadssegregation, snarare än att vi har skolesegregation som man ibland säger. Det gäller att satsa på alla skolor för likvärdiga skolor i Stockholm, säger hon.

Johanna Sundbeck

johanna.sundbeck@dn.se

Fakta. Isabel Smedberg-Palmqvist

Bor: I Bromma med familjen.

Ålder: 53.

Intressen: Familj och vänner. Hanterar hög arbetsbelastning med löprundor i skogen. Kultur och skärgårdsliv är även en stor del av hennes liv. Tidigare erfarenhet: Arbetat inom hotell- och restaurangbranschen. Även arbetat som barnskötare på förskola, jurist och gruppleddare i socialnämnden. Utbildning inom juridik.

Flykten från storstäderna är fullt förståelig

TISDAG 3 MARS 2020

Nu vänder trenden: Fler flyttar från Stockholm, Göteborg och Malmö än som flyttar dit. Framför allt är det de högutbildade och barnfamiljerna som drar, till närliggande kommuner eller hem till sin barndoms trakter.

Och det är väl inte så konstigt. Så länge det har funnits städer har människorna som bott där romantiserat landsbygden. Kanske för att vi visserligen är gjorda för att leva i grupper, men inte så

stora grupper, inte med främlingar ständigt tätt inpå. Det är påfrestande. Därför krävs större hänsyn.

Men folk i storstäderna, det påpekar även storstadsborna själva, gör sig i stället hårda. De säger inte tack, de är allmänt otrevliga och smått aggressiva. De armbågar sig fram, skräpar ned överallt. Och de nyser rätt ut, precis som om de stod ensamma på en öde åker och inte mitt i en fullsatt tunnelbanevagn.

Det finns goda sidor med staden också, varav den mest uppenbara – och provocerande – är att det är där intelligentian finns. Det är där man hittar de högre utbildningarna, och de mest prestigefyllda jobben. Där händer mer saker också.

Men när man avslutat sin universitetsutbildning eller fått barn prioriterar man

ofta annat än ett rikt nöjesliv. Som att ha ett hem, till exempel.

Forskningen kring utflyttningen pekar just på storstädernas halvt havererade bostadsmarknad.

I Stockholm är det svårt, för många rent omöjligt, att över huvud taget få en fast bostad inom rimlig tid. Köerna är långa till hyresrätterna, och priserna på bostadsrätter höga, huspriserna ska vi inte ens tala om.

Detta visar sig inte bara i utflyttningen av de färdigutbildade och av barnfamiljerna, utan också i den drastiskt minskade inflyttningen i åldersgruppen 20 till 24 år. Storstaden är kall för den som inte har pengar och kontakter. Och det är svårt att klamra sig fast, lätt att trilla ur hamsterhjulet av korttidskontrakt och andrahandsboenden, och rätt ut i intet.

Som "Uppdrag Granskning" påtalat så ökar nu hemlösheten i Stockholm, Göteborg och Malmö bland personer som saknar sociala problem i stil med missbruk eller psykisk ohälsa, utan som helt enkelt bara inte har lyckats få bostad.

Så varför då inte i stället välja en plats som är lugnare, vänligare, bättre för barn – och friare, där de har rum att springa runt och leka utan att man behöver oro sig för att de ska bli påkörda, och där man har råd att bo just så stort som man alltid drömt om?

Varför inte bara överge storstaden?

Allt fler tycks få svårare att svara på den frågan.

Lisa Magnusson

lisa.magnusson@dn.se

Riskenivån höjs för allmän spridning i Sverige

TISDAG 3 MARS 2020

Folkhälsomyndigheten har höjt risken för allmän spridning av det nya coronaviruset i Sverige från låg till måttlig.

Samtidigt stoppar Transportstyrelsen Iran Airs tillstånd att landa i Sverige med omedelbar verkan – på begäran av Folkhälsomyndigheten.

Folkhälsomyndigheten har tidigare gjort bedömningen att risken för allmän spridning av coronaviruset i Sverige är låg. Men under en blixtkallad presskonferens

på måndagen meddelade myndigheten att man ändrat risken från låg till måttlig.

Enligt generaldirektören Johan Carlson klassas risken för att svenska medborgare smittas av människor som vistas i smittodrabbade områden nu som ”mycket hög”, i stället för som tidigare ”hög”.

– Det bygger vi inte på situationen i Sverige utan det bygger väldigt mycket på situationen i omvärlden och kanske framför allt den situation vi har i Europa. Europa har öppna gränser och ett väldigt stort resande, säger Johan Carlson.

Under eftermiddagen kom beskedet att Transportstyrelsen drar in trafiktillståndet för Iran Air med omedelbar verkan – efter en begäran från Folkhälsomyndigheten.

– Vi har inte fullt förtroende för att de iranska myndigheterna hanterar detta som man gjort i Kina eller Sydkorea. Och WHO

har svårt att få fram uppgifter, säger Carlson.

Sverige är det första landet i världen att dra in tillståndet för flygbolaget med anledning av coronaviruset, enligt myndigheten.

– Det här är en tillfällig återkallelse, vi har ingen yttre gräns för när den här återkallelsen återgår och trafiken återupprättas. Vi fortsätter att följa läget med spridningen av coronaviruset, säger Simon Posluk, enhetschef på Transportstyrelsens sjö- och luftfartsavdelning, till TT.

På frågan om Sverige inte borde ha fattat det beslutet redan i förra veckan säger Anders Tegnell, statsepidemiolog på myndigheten, att det alltid är ”lätt att vara efterklok”.

– Det finns många beslut man hade velat ta tidigare om vi hade vetat då vad vi vet

nu. Men då fanns det fortfarande förhoppningar om att det skulle vända i Iran, att de skulle få bättre kontroll och att WHO hade hunnit göra en bättre värdering av vad som hände. Nu ser vi i stället ett eskalerande problem i Iran, då måste vi agera, säger Tegnell.

Det finns framför allt två skäl till att Folkhälsomyndigheten inte heller beslutade om så kallad screening av flygresenärer från Iran förra veckan, enligt generaldirektören Johan Carlson.

– Man får bara mäta temperatur och fråga människor hur de mår. Det är en oerhört resurskrävande åtgärd som tar bort fokus från det vi borde ägna oss åt, nämligen att upplysa dem som känner sig sjuka om att komma till vården. Den har också väldigt begränsad effekt, säger han.

Får resenärer från Kina, Italien och Sydkorea någon information från

myndigheterna om hur de ska bete sig för att minska risken för smittspridning?

– Vi har uppsatt information på flygplatserna. När det gäller Iran har vi dessutom delat ut information på engelska och persiska på flygplanet. I övrigt har vi satt upp information vid andra infartsvägar som färjeterminaler. Men de som kommer med bil och buss passerar inget sådant, säger Carlson.

Vilken dialog har ni haft med regeringen inför beslutet att stänga ner flygen från Iran?

– Vi har informerat UD om att vi har fattat det här beslutet. Det är inte så att regeringen påverkar våra beslut men vi vill skapa oss en bild av vilka konsekvenser det kan få. Det här skapar onekligen bekymmer för svenska medborgare i Iran, säger Carlson.

Enligt UD:s presstjänst har omkring ett hundratal svenskar anmält till Sveriges ambassad i Teheran att de befinner sig i Iran men UD tror att det rör sig om ”avsevärt fler”.

Iran beklagar Transportstyrelsens beslut, skriver ambassaden i ett mejl till TT:

”Vi beklagar vid en så kritisk tidpunkt att Transportstyrelsen tillfälligt stänger en av de bästa kanalerna för utbyte av vårdmaterial och ett samarbetsfönster mellan två nationer. I en sådan situation behöver vi fullt samarbete för ett globalt problem, inte avskiljning och isolering”, skriver ambassaden.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Viviana Canoilas

viviana.canoilas@dn.se

Statsministern ställer in sin resa till Sydafrika

TISDAG 3 MARS 2020

Omkring 10 000-15 000 människor skulle kunna insjunkna i det nya coronaviruset i Sverige i värsta fall, enligt Folkhälsomyndigheten. Nu ställer statsminister Stefan Löfven in sin planerade resa till Sydafrika.

– Regeringen tar det här på största allvar, säger han.

Stefan Löfven hade med sig två ministrar och fyra myndighetschefer till måndagskvällens presskonferens på Regeringskansliet. Bara några minuter tidigare bekräftades det femtonde fallet av det nya coronaviruset och under dagen skrev Folkhälsomyndigheten upp risken för smittspridning i landet.

– Det är viktigt att regeringen och alla berörda myndigheter förbereder sig för att kunna hantera ett värre läge och är redo att agera. Regeringen är redo att fatta beslut om myndigheterna bedömer att de behöver ökade befogenheter, resurser eller annat, säger statsminister Stefan Löfven (S), som själv beslutat sig för att ställa in sitt planerade besök i Sydafrika.

Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson säger att med tanke på det som man sett i kinesiska Wuhan, där runt 1–1,5 promille av befolkningen insjuknat,

så skulle i värsta fall samma andel kunna bli sjuka i Sverige. Det skulle med svenska mått mätt innebära mellan 10 000 och 15 000 personer även om Carlson betonar att det i nuläget är mer sannolikt med ett mindre utbrott på en begränsad geografisk plats.

– Det ligger egentligen utanför min planeringshorisont, det är en ganska hög siffra, säger han och pekar på skillnader i sjukvårdsresurser mellan Sverige och Kina.

Socialminister Lena Hallengren (S) säger att samtliga aktörer och sjukvården måste uppgradera sina sjukvårdsplaner efter Folkhälsomyndighetens skärpta riskprognos.

– Bilden är att man är väl rustad. Men Socialstyrelsen ska komma in med en ny bedömning. De gav regionerna helgen på sig att komma in med mer noggrann och

detaljerad information så att man kan bedöma vilka eventuella brister som behöver åtgärdas för att säkra beredskapen, säger hon.

Varken hon eller Socialstyrelsen kan svara på hur många allvarligt sjuka Sverige har kapacitet att vårda.

– Beredskapsplaner går ut på omprioriteringar och förändringar.

Hamnar man i en kris fortsätter inte allt som vanligt, då förändras hela organisationen.

Om det inte går att svara på det, hur kan regeringen då veta att beredskapen är god?

– För att vi lyssnar till den sammanställning Socialstyrelsen gör i tät dialog med samtliga regioner. Den nya fördjupade analysen handlar inte bara om exakt antal platser, utan också om hur man får in mer personal.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Vad är coronavirus?

Det finns ett stort antal coronavirus och såvitt man vet kan minst sju av dem smitta människor, däribland det nu aktuella viruset, döpt till sars-cov-2. Viruset smittar genom nära kontakt med människor och kan ge upphov till coronavirussjukdomen covid-19 som innebär olika luftvägssymtom. Bland symtomen märks ofta feber, torrhosta och lunginflammation. I sällsynta fall kan sjukdomen också resultera i svåra andningssvårigheter, med organsvikt och akuta lungskador, så kallad chocklunga, som följd. Hur farligt är coronaviruset jämfört med en säsongsinfluensa?

Enligt Folkhälsomyndigheten är det svårt att jämföra en helt ny sjukdom med säsongsinfluensa. Däremot, menar myndigheten, liknar de varandra på så sätt att båda kan ge en mycket allvarlig sjukdom.

Men eftersom sars-cov-2 är helt nytt har befolkningen inte hunnit utveckla immunitet. Fler riskerar därför att drabbas av en snabb och bred

smittspridning. Säsongsinfluensan återkommer varje år och därför har skyddet mot olika varianter av influensavirus kunnat byggas upp i befolkningen.

Vad gör myndigheterna?

Världshälsoorganisationen, WHO, klassar utbrottet som ett internationellt hot mot människors hälsa och menar att samordnade åtgärder krävs globalt. FN har öronmärkt 15 miljoner dollar, runt 143 miljoner kronor, för att hjälpa sårbara länder att bekämpa spridningen.

I Sverige har Folkhälsomyndigheten analysmetoder för att ställa diagnos inom några timmar och sjukvården har beredskap och rutiner för att ta hand om patienter. Runt 1 000 prover har analyserats hittills.

Sedan några veckor tillbaka avråder UD helt från icke nödvändiga resor till både Kina och Iran.

Transportstyrelsen har också dragit in trafikillståndet för Iran Air på begäran av Folkhälsomyndigheten, som bedömer att Iran inte har kontroll över spridningen i landet.

Hur stora konsekvenser har virusutbrottet fått?

Konsekvenserna hittills är mycket stora och har påverkat en rad områden som kultur, nöje, sport och ekonomi. I Kina har all fotboll stoppats på

obestämd tid, inomhus-VM i friidrott i mars har skjutits upp ett år. Högsta serierna i basket har också skjutits upp.

Även sommarens OS i Tokyo kan vara i fara.

Andra stora mästerskap som riskerar att stoppas är herrarnas fotbolls-EM, som spelas på 12 platser i Europa, och vårens hockey-VM i Schweiz.

Källa: Folkhälsomyndigheten, WHO, Johns Hopkins-universitetet i USA.

Ewa Stenberg: Myndigheter- nas informa- tion om coronaviruset är förvirrande

TISDAG 3 MARS 2020

Trovärdig information är avgörande när ett land ska bekämpa en epidemi. Men informationsläget nu är förvirrande. Folkhälsomyndigheten räknar med ett

värsta scenario där en promille av befolkningen smittas. Men i Danmark räknar de med att 10–15 procent och i Norge med att 25 procent av befolkningen kan smittas.

Säg sanningen.” Det är den korta slutsatsen av den värsta pandemin som går att studera, spanska sjukan 1918. John M Barry har skrivit en bok om influensan som dödade fler jämfört med antalet soldater som stupade under både första och andra världskriget tillsammans. Hans viktigaste slutsats rör informationen. Mycket har hänt sedan dess och det nya coronaviruset är definitivt inte spanska sjukan. Men slutsatsen om att det är vitalt att myndigheter talar sanning och är öppna gäller än.

De behöver inge förtroende om invånarna ska lyssna på de råd och regler som ges. Därför är presskonferenser som den på

måndagskvällen viktiga. På den uppskattade Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson att värsta möjliga scenario för Sverige är att 1–1,5 promille av befolkningen blir sjuka. Beräkningen grundade sig på kinesisk statistik från Wuhan. Johan Carlson påpekade efteråt att Sverige har bättre förutsättningar än så, vi är till exempel ett glesbefolkat land. Dessutom är Sverige ett av världens bästa länder på smittspårning och provtagning, visar en internationell ranking.

Det är alltså mycket möjligt att det nya coronaviruset begränsas till personer som rest in från riskområden och deras närmaste, och att det inte sprider sig. Men krisberedskap innebär att planera också för det som inte är mest sannolikt. Då är värsta scenariot intressant.

I Norge förbereder Helsedirektoratet befolkningen på att upp till 25 procent av befolkningen kan smittas av det nya coronaviruset. Det kräver mellan 14 000 och 16 500 extra sjukhusinläggningar. Det är vad norska myndigheter planerar för. I Danmark räknar Sundhedsstyrelsen med att fler än en halv miljon danskar kan smittas, 10–15 procent av befolkningen. Danmark och Norge är också länder med kompetenta myndigheter, varför planerar de så olika jämfört med Sverige? Och varför har inte svenska myndigheter på eget initiativ offentliggjort sina beräkningar, som danska och norska myndigheter gjort? Norge har 19 bekräftade fall av covid-19, Sverige har 15 och Danmark fyra. Det förklarar knappast skillnaden. Det bästa rådet är att alltid hålla sig informerad och att följa de råd som

myndigheterna ger, sade statsminister Stefan Löfven på måndagskvällens pressträff. Men också där är signalerna förvirrande. Han ställer själv in sitt besök i Sydafrika, trots att landet inte står på listan över länder som utrikesdepartementet avråder från att resa till. Hovet ställer också in en stor representationsmiddag med 150 gäster på kungliga slottet i Stockholm. Men några råd om att inte ordna stora middagar har inte Folkhälsomyndigheten utfärdat. Flera skolor har godkänt att elever som varit i riskområden men inte har symtom på smitta ska stanna hemma. Inte heller de skolorna verkar lita på myndighetsbedömningarna. Så hur ska medborgarna resonera? Ska vi höra det som sägs eller se det som görs?

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se

Vad är coronavirus?

Det nu aktuella viruset är döpt till sars-cov-2 och smittar genom nära kontakt med människor. Det kan ge upphov till coronavirussjukdomen covid-19. Bland symtomen märks ofta feber, torrhosta och lunginflammation. I sällsynta fall kan sjukdomen resultera i stora andningssvårigheter, med organsvikt och akuta lungskador, så kallad chocklunga, som följd.

Vilka följder har utbrottet fått?

Konsekvenserna hittills är mycket stora och har påverkat kultur, nöje, sport och ekonomi. I Kina har all fotboll stoppats på obestämd tid, inomhus-VM i friidrott i mars har skjutits upp ett år. Även sommarens OS i Tokyo kan vara i fara. Andra stora mästerskap som riskerar att stoppas är herrarnas fotbolls-EM, som spelas på 12 platser i Europa, och vårens hockey-VM i Schweiz.

Populärt stöd kan skrotas

TISDAG 3 MARS 2020

Kön för att få solcellsstöd har vuxit sig större än de tillgängliga medlen. Nu är stödets framtid under beredning i regeringskansliet.

I januari rapporterade Dagens Industri att årets solcellsstöd kunde vara slut om några veckor. Sedan dess har antalet ansökningar blivit fler än vad de nuvarande tillgängliga medlen för solcellsstödet räcker till, men det är svårt att säga exakt när är tomt i kassan.

I teorin är pengarna slut men i praktiken finns det fortfarande en chans för nya sökande att få stöd, bland annat eftersom vissa som ansökt aldrig utnyttjar bidraget.

Då kommer medel tillbaka och kan gå till nästa sökande.

– Söker man solcellsstödet i dag kan man få vänta mycket länge på att få sin ansökan prövad av länsstyrelsen, som i dagsläget endast kan besluta om en ansökan om det finns tillgängliga medel. Ju längre man väntar, desto mer ökar givetvis risken för att bli utan stöd, säger Christopher Frisk, handläggare på Energimyndigheten.

Anslaget för solcellsstöd ligger på mellan 740 och 800 miljoner kronor för 2020, beroende på hur mycket som går till energilagring för privatpersoner (max 60 miljoner kronor). Eftersom vissa som ansökt aldrig utnyttjar bidraget är det svårt att bedöma när det nuvarande anslaget kan ta slut. Över 20 000 väntar dock redan på ett beslut i en kö som varit i princip konstant sedan våren 2019.

I fjol ökade regeringen solcellsstödet två gånger om – med 300 miljoner kronor i vårändringsbudgeten och 500 miljoner kronor i höständringsbudgeten.

Energimyndigheten gör emellertid bedömningen att behovet av solcellsstöd i dag är mindre än när det instiftades 2009.

– Vi bedömer att marknaden är mer mogen i dag och att ett investeringsstöd inte längre är så ändamålsenligt, säger Christopher Frisk.

Branschföreningen Svensk Solenergi har länge motsatt sig solcellsbidraget, och vill, precis som Energimyndigheten, på sikt se en kontrollerad avveckling av det. Man har tidigare föreslagit för regeringen att stödet ska sänkas till 15 procent av installationskostnaden och att rotavdraget för energi i stället ska höjas. Det sistnämnda är en linje som även Centerpartiets Annie Lööf förespråkat.

– Vi vill att man sänker bidraget etappvis med start nu, men att man underlättar för privatpersoner genom att gå över till ett större rotavdrag som redan är ett inkört system. På så sätt skulle all den osäkerhet som finns med köerna kring det nuvarande stödet försvinna, säger Anna Werner, vd på Svensk Solenergi.

– Det viktiga är att nedtrappningen av stödet sker förutsägbart och kontrollerat. Därför har vi bett regeringen om en tydlig plan för avvecklingen.

Energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman (S) är också inne på Svensk Solenergis spår. Han hänvisar till att solen i framtiden kommer att klara sig på marknaden utan stöd. Exakt hur stödet ska förändras är under beredning i regeringskansliet.

– Vi får återkomma om detaljerna i budgetpropositionen, skriver Anders Ygeman i ett uttalande.

Är det aktuellt att skjuta till mer pengar kortsiktigt för att möta den stora efterfrågan på solcellsstöd?

– Det är för tidigt att svara på den frågan, men om det blir aktuellt så kommer det att göras i vårändringsbudgeten.

Niklas Weimer

niklas.weimer@dn.se

Fakta. Solcellsstödet

Det nuvarande investeringsstödet för solceller infördes första juli 2009.

Stödet uppgår maximalt till 20 procent av installationskostnaden för privatpersoner.

Solcellsstödet löper ut den 31 december i år, vilket innebär att du som sökande måste slutföra installationen och koppla den till elnätet innan detta datum om inte ett nytt stöd förhandlas fram.

Källa: Energimyndigheten, Svensk Solenergi

Diskmaskiner slits ut i onödan på grund av överdosering

TISDAG 3 MARS 2020

Svenska hushåll överdoserar regelbundet maskindiskmedel. På vissa håll hade det räckt med en fjärdedels dos.

Detta leder till för stora inköp och utsläpp, och till onödiga reparationer.

– Vart tredje jobb vi åker ut på hade kunnat undvikas, säger Marianne Sjöberg på vitvaruföretaget Svesjös i Göteborg.

Göteborg.

Marianne Sjöberg sitter som spindeln i nätet och kopplar ihop frustrerade kunder med diskmaskinsreparatörerna. Hon beskriver ett typiskt samtal:

– ”Vår maskin står bara och brummar”, säger de, och då vet jag nästan säkert att det handlar om överdosering. De ”kloggar igen” och svämmas över. Jag skulle uppskatta att av tio uttryckningar, är tre sådana här.

I Sverige har vi över lag mjukt vatten, med låga halter av kalk och andra mineraler. Det betyder att medlen vi använder vid disk och tvätt inte behöver kapsla in de partiklarna först, utan kan gå loss direkt på smutsig disk och fläckade kläder.

Tvättmedel för textilier brukar ha doseringsråd och går nästan alltid att måtta upp själv, som pulver eller i flytande form. Men de kompakta maskindiskmedlen i tablettform går inte att anpassa. Därför blir det ofta fel. Mest fel blir det i Göteborg.

– Vi mäter vattnets hårdhet enligt tyska hårdhetsgrader. Gotland och Öland har riktigt hårt kalkrikt vatten och ligger ofta mellan 8 och 18. Stockholm har mjukt vatten på 4–6. Göteborg har ännu mjukare, ofta under 3, säger Anders Finnson, miljöexpert på branschorganisationen Svenskt Vatten, som samlar de kommunala VA-verksamheterna i Sverige.

Göteborgarnas disk hade egentligen bara krävt en fjärdedel så mycket medel som det finns i en vanlig tablett. Att tabletterna

inte går att anpassa är ett välbekant bekymmer för vitvarutillverkarna.

– Det har varit problem i flera år. Inte bara för att Sverige överlag har mjukt vatten, utan också för att våra maskiner blivit mer energieffektiva, och då behövs inte lika stor dos diskmedel, säger Matts Spångberg, vd för vitvarutillverkarnas organisation Applia.

På 90-talet förbrukade en normal maskindisk mellan 25 och 40 liter vatten. I dag är det nere på mellan 8 och 15 liter. Den mindre vattenmängden har svårt att skölja bort för stora mängder rengöringsmedel.

– Det vi rekommenderar är att ibland köra maskinerna tomma eller med rengöringstabletter, på hög temperatur, för att rensa bort rester innan de blir till problem, säger Matts Spångberg.

Marianne Sjöbergs företag säljer också vitvaror och en del moderna apparater är självdoserande, då brukar de halvera dosen diskmedel per automatik. Men när hon själv styr blir det ännu mindre, eftersom hon befinner sig i supermjukvattenregionen Göteborg.

– En tredjedel räcker här. Och då får man använda vanligt, hederligt pulverdiskmedel. Det rekommenderar jag alla kunder.

På Kosmetik- och hygienföretagen är Anna Melvås ansvarig för rengöringsprodukter och säger att medel som säljs på den svenska marknaden ska vara anpassade för svenskt vatten.

För tvättmedel genomfördes för flera år sedan ett EU-projekt som ledde till instruktioner på paketen, så att alla kan dosera efter lokal hårdhetsgrad, men

varför diskmedelstillverkarna inte följt efter vet hon inte.

– Det är en bra fråga. Tabletttenden är väldigt stark, över hela Europa. Däremot finns det ju fortfarande diskmedel i pulverform att köpa, för till exempel bänkdiskmaskiner. Men jag misstänker att konsumenterna tycker det är mer bekvämt med tablettarna.

Men om de får veta att det är onödigt mycket medel i dem, och att det kanske till och med leder till kostsamma reparationer, så kanske de tänker om?

– Tablettarna är lösliga i vatten och ska inte sätta igen maskinerna, men vi får ta till oss av detta och se om produkterna kan justeras på något vis. I dagsläget är de inte gjorda för att man ska dela dem, säger Anna Melvås.

Två av tre diskmedelspaket skulle alltså kunna stå kvar på butikshyllorna i

Göteborg om hushållen doserade rätt i förhållande till vattenkvaliteten. Dessutom skulle många kunna spara in pengar på reparationer.

– Vi tar ju drygt en tusenlapp per uttryckning. För en ganska onödig reparation, säger Marianne Sjöberg på Svesjös.

Men om ni är öppna med detta och folk tar efter finns det ju en risk att ni får mindre att göra?

– Ja, men då får vi positiva kunder som ser att vi är rädda om dem och det lönar sig nog i längden.

Kristina Hedberg

kristina.hedberg@dn.se

Fakta. Hårt och mjukt vatten

Det mesta av Sveriges dricksvatten är mjukt, alltså mellan 0 och 6 på den tyska gradskalan – grad - deutscher Härte, °dH.

Stockholm har 5–6 °dH.

Göteborg har 2,7–3,3 °dH.

Skånes grundvatten är hårt, men till tätorterna Malmö, Lund och Helsingborg hämtas dricksvatten från den småländska sjön Bolmen som har mjukare vatten, 4–7 °dH.

Öland och Gotland har hårt vatten, på sina ställen upp till 20 °dH.

På din kommuns hemsida kan du få mer exakt information om hårdheten där du bor.

Källa: Svenskt Vatten

När Herdis fick tråkigt skrev hon en bok om sina första 94 år

TISDAG 3 MARS 2020

**Kroppen fungerar hyggligt, hjärnan
likaså. Nu debuterar Herdis Molinder
med boken "Mina första 94 år".**

**Hon är en nyfiken person som gläder
sig över att gamla människor är mer
fria än tidigare.**

Herdis Molinder var barn under 30-talets depression och tonåring under andra världskriget. När freden väl kom upplevde hon hur Sverige blomstrade under ett par decennier. Nu tycks sjukvården ha problem och gamla får allt sämre omsorg, menar hon.

– Jag klarar mig själv men tänker på äldre som inte är så lyckligt lottade.

Hemtjänsten är så dåligt organiserad på många håll. Anställda ska räkna hur många minuter och sekunder varje moment ska ta. Många gamla känner sig ofta överkörda, säger Herdis.

Hon har skrivit boken "Mina första 94 år" (Roos & Tegnér) som kommer ut den 17 mars. I korta texter tar Herdis sig an ämnen som kärlek, ondska, ånger, när kriget kom, "det var bättre förr" och "det är bättre nu".

Hon är utbildad farmaceut och arbetade länge inom läkemedelsindustrin. Efter pensioneringen uppfyllde Herdis två drömmar: hon doktorerade i medicinsk vetenskap och fick vara med som statist i två uppsättningar på Dramaten.

Herdis slår snabbt fast att hon inte vill bli identifierad med sin ålder. I boken skriver hon:

”När ett biträde i affären säger att jag är duktig för att jag betalar med Swish, tar jag det som en förolämpning i stället för en vänlighet. Jag vill bli behandlad som en medmänniska, inte som en gammal tant.”

– Fast jag gömmer inte, och glömmer inte, hur gammal jag är. Jag är född 1925. Det är inte något jag kan springa ifrån.

Herdis talar om lyckan att få vara frisk och ser det som en nåd. Hon säger att det är mycket som begränsar ens liv när man blir äldre, och att det bara är att acceptera.

– Men jag försöker ändå utmana mig. Jag tar trappan, inte hissen. Jag går, tar inte bussen. Om jag känner mig ensam ringer jag någon. Jag försöker vara aktiv och hänga med i vad som händer i samhället. När vi blir äldre försämrar synen, hörseln, lukten, smaken och känseln. Herdis måste använda förstoringsglas för att kunna läsa, och hon hör sämre än hon gjorde som ung. Hon undrar om hon kryddat maten på rätt sätt, tycker inte att det smakar som förr.

– Jag tror att det är viktigt att fortsätta att vara nyfiken, att lyssna mer och känna efter mer. Alla våra sinnen behöver träning, inte bara kroppen och hjärnan. Jag går regelbundet på pilates och ser gärna teater, säger Herdis.

– Jag är en nyfiken person och vill hänga med i det som sker. Mina tio barnbarn har varit till stor hjälp. De har bidragit till att

jag kunnat släppa en del fördomar om hur man klär sig och hur man ser ut.

Med sina älskade barnbarn kan hon prata om alltifrån relationsproblem till döden, berättar hon.

– Jag älskar så klart även mina barn, men med dem har jag varit mer låst i mammarollen. Det har gjort det lite svårare att tala om känslor på en mer jämlik nivå.

Är du rädd för att dö?

– Nej, men jag vill inte dö. Jag tror inte på ett liv efter detta, men tror att det finns något större än vi människor – fast jag vet inte vad det är. Jag går i kyrkan och beundrar Jesus för hans kärleksbudskap och för hur han tog emot även fattiga och utstötta med öppna armar.

Efter studenten utbildade sig Herdis till farmaceut och arbetade under många år som sommarvikare på apotek. De fyra

barnen krävde sin tid, och det var kvinnans lott att ta det ansvaret.

– Jag såg det inte som någon uppoffring utan tyckte mycket om att vara med mina barn. I dag är synen på ansvaret för familjen en helt annan och föräldrar delar hemarbetet, vilket gläder mig, säger Herdis.

När barnen blivit större började Herdis arbeta på ett stort amerikanskt läkemedelsbolag.

– I dag är det lönlöst för någon som fyllt femtio år att söka ett jobb. Då räknas man som passé och som att man inte har något att tillföra. I andra länder är synen på äldre och ålderdomen annorlunda. Där räknas erfarenhet som en tillgång, konstaterar Herdis.

Varifrån kom idén till din bok?

– En god vän och granne tyckte att jag var för understimulerad och hade det lite

tråkigt. Hon föreslog att jag skulle börja skriva ned lite om mitt liv och om mina tankar. Jag skrev ihop några texter var och varannan dag.

– Till slut blev det några små betraktelser och så blev ett förlag intresserat att samla dem i en bok.

Allt som allt blev det sjuttiofyra texter under rubrikerna: Så är det, Så tycker jag, Så var det, och Så blir det – hoppas jag.

Ja, vad hoppas du?

– Personligen hoppas jag att kunna leva lite till. Jag är medveten om att det kanske inte blir så många år. Men jag känner mig inte färdig med livet. Det finns så mycket att lära sig och att upptäcka.

Thomas Lerner

thomas.lerner@dn.se

Fakta. Herdis Molinder

Ålder: 94 år.

Bor: Centrala Stockholm.

Familj: Fyra barn, tio barnbarn och sju barnbarnsbarn.

Bakgrund: Utbildad farmaceut. Arbetade med medicinsk information på ett internationellt läkemedelsföretag. Doktorsexamen i medicinsk vetenskap vid Institutionen för Allmänmedicin i Uppsala.

Gör: Pensionär. Kallar sig en typisk kulturtant med intressen i teater, musik och litteratur. Medlem i flera vän- och kulturföreningar.

Aktuell: Med boken "Mina första 94 år" (Roos & Tegnér) som kommer ut den 17 mars.

Skolor har helt olika regler för när elever ska stanna hemma

TISDAG 3 MARS 2020

Obligatorisk distansundervisning, 14 dagars frivillig karantän eller friska barn ska vara i skolan.

Stockholmsskolorna har helt olika regler för eleverna på grund av nya coronaviruset.

– Det finns ett väldigt hårt tryck från en del vårdnadshavare, säger

**utbildningsdirektör Lena Holmdahl,
Stockholms stad.**

I helgen beslutade den kommunala grundskolan Lugnets skola i Hammarby sjöstad att elever som vistats i riskområden i Kina, Iran, Sydkorea eller Norditalien skulle stanna hemma på måndagen – även om de inte uppvisade några symtom.

Enligt rektorn Agneta Bodin-Söderström berördes tre ”eller möjligtvis fyra elever” av 900 på skolan. Hon menar att brist på information från kommunens håll låg till grund för beslutet.

– Vi har väldigt många oroliga föräldrar som hört av sig till oss och jag har inte fått tillräckligt mycket information för att kunna lugna dem. Vi inväntar mer information om hur vi ska ställa oss i fortsättningen, säger hon.

Direktivet går helt emot Stockholm stads riktlinjer, baserade på Skolverkets och Folkhälsomyndighetens rekommendationer, som säger att friska elever ska vara i skolan även om de rest i riskområden. Utbildningsdirektör Lena Holmdahl på Stockholm stad har ändå ”full förståelse” för Lugnets rektor.

– I den situation som är, med diskussioner om viruset, finns ett väldigt hårt tryck från en del vårdnadshavare, säger Lena Holmdahl.

I söndags ändrade myndigheterna sina riktlinjer och slog fast att det är upp till skolornas huvudmän att besluta om elevers frånvaro är ogiltig eller inte. Stockholms stad har därför nu förtydligat att skolor inte ska registrera olovlig frånvaro om föräldrar väljer att hålla sina barn hemma – under förutsättning att rektorn beviljar eleverna ledighet.

– Under helgen har det varit en diskussion i medier om vilken myndighet som bestämmer om man ska vara hemma och nu förtydligar vi att man kan söka ledigt av rektorn, så att det inte ska uppstå några missförstånd, säger Lena Holmdahl. Hon menar att det viktiga nu är att Stockholms stad försöker bemöta oron genom information från Folkhälsomyndigheten, som bedömer att avstängning av friska skolbarn inte är en effektiv åtgärd och att det är osannolikt att de orsakar smittspridning.

– Är man frisk ska man vara i skolan, känner man symptom ska man ringa 1177. Är man orolig kan man också söka ledigt. Även Stiftelsen Viktor Rydbergs skolor uppmanar elever som varit i riskområden att stanna hemma oavsett om de uppvisar symptom eller inte.

”Då vi vet att vi har ett antal elever och personal som har firat sportlov i riskområden (...) väljer Stiftelsen Viktor Rydbergs skolor, att be de som vet med sig att de varit i områden där viruset förekommer i stor utsträckning att stanna hemma från skolan under kommande vecka”, skriver stiftelsen på sin hemsida. Stillerska filmgymnasiet på Lidingö håller stängt hela veckan eftersom flera elever varit i Italien på sportlovet och det funnits en oro för smitta på skolan.

”För att skapa lugn och studiero så tog vi detta beslut”, skriver skolans rektor Anette Lorenzen i ett sms.

Andra skolor underlättar för elever att studera hemifrån.

Friskolekoncernen Academedia erbjuder frivillig karantän, vilket innebär att skolorna hjälper till med skoluppgifter i hemmet. Hur det går till i praktiken

varierar från skola till skola, enligt Paula Hammerskog som är trygghetsdirektör på Academedia.

– Det handlar om olika typer av hemuppgifter. Det beror på hur gammal man är, hur undervisningen går till och vilket projekt man håller på med.

På måndagsförmiddagen hade Paula Hammerskog varit i kontakt med 25 familjer eller elever som valt att stanna hemma, men eftersom de kan välja att kontakta de enskilda skolorna direkt kan antalet vara större.

Friskolekoncernen Internationella Engelska skolan har uppdaterat sina riktlinjer så att elever som nyligen kommit hem från riskområden kan stanna hemma i 14 dagar utan att det blir ogiltig frånvaro.

– I samband med att man kontaktar sin ansvarige lärare på respektive skola tas det fram en plan så att eleven kan tillgodose

sig undervisningen under den här perioden, säger pressansvarig Linda Norberg som menar att det är för tidigt att svara på hur många elever som eventuellt valt att stanna hemma.

DN:s genomgång visar att rekommendationerna för de kommunala skolorna i Stockholmsregionen spretar åt olika håll.

Danderyd är tydlig med att eleverna får stanna hemma under hela inkubationstiden. På sin hemsida skriver kommunen ”barn och elever som vistats i områden där smittspridning förekommer, kan stanna hemma från kommunens skola och förskola under inkubationstiden 14 dagar efter hemkomst, även om de inte visar symtom”.

Sundbyberg drar åt det motsatta hållet.

”Det finns i dagsläget inget kommunalt beslut om att godkänna frånvaro för friska barn.”

Södertörns högskola uppmanar medarbetare och studenter som vistats i Folkhälsomyndighetens angivna riskområden att arbeta eller studera hemifrån i två veckor efter hemkomst. Stockholms universitet uppger att personer som varit i områdena dit UD avråder resa – Kina och Iran – ska stanna hemma i två veckor, medan de som vistats i övriga områden där Folkhälsoinstitutet bedömer att smittspridning pågår bedöms från fall till fall.

– Så länge UD inte uppdaterar sina rekommendationer har vi valt att medarbetarna ska kontakta sina chefer om de kommer från de smittade områdena som Folkhälsomyndigheten anger, säger Fia Rolfsdotter på universitets presstjänst.

Marit Sundberg
marit.sundberg@dn.se
Ivan Solander
ivan.solander@dn.se

Silverdalsskolan håller striktare linje än vanligt

TISDAG 3 MARS 2020

På kommunala Silverdalsskolan i Sollentuna måste elever stanna hemma redan vid förkylningssymtom. Enligt skolans rektor har man låg tröskel för hosta och snuva - oavsett om eleven varit i ett riskområde eller inte.
– Det måste vara mer strikt än vanligt, säger Anna Pilebro Bryngelsson.

Många föräldrar har hört av sig till Sollentuna kommun inför sportlovets slut på grund av rädsla för coronaviruset. På kommunens hemsida uppges att elever inte ska stanna hemma i förebyggande syfte – då blir det ogiltigt frånvaro. Sollentunas kommundirektör säger att man följer Folkhälsomyndighetens direktiv men att kommunen utgår ifrån utvecklingen både nationellt och regionalt. – Det är många som har frågor och känner oro, vi lever i samma miljö som i övriga kommuner. Det är därför vi tycker att det är så viktigt att vi har ett enhetligt förhållningssätt. Många invånare lever i en kommun, jobbar i en annan och har sina barn i en tredje, säger Per Törnvall, kommundirektör. Silverdalsskolan är en av kommunens grundskolor. Här stoppas elever redan vid

förkylningssymtom, oavsett var de har varit.

– Det måste vara mer strikt än vanligt. Om någon skulle komma hit och vara hostig och snorig så får eleven gå hem. Det är föräldrar som har hört av sig om sitt barn som var hemma under förra veckan på grund av förkylning, och frågat om han får komma tillbaka även om han hostar lite ibland. Men det fick han inte, säger rektor Anna Pilebro Bryngelsson.

Friska elever ska vara i skolan, men viktigt är enligt rektorn att föräldrarna ansvarar för barnets hälsotillstånd. Vissa andra grundskolor har beslutat att elever som inte uppvisat symtom men befunnit sig i riskområden ska stanna hemma.

Silverdalsskolan menar att de i stort följer Folkhälsomyndighetens direktiv.

– Jag litar på att föräldrarna tar sitt ansvar, har man ett barn med hög feber så

bör man be om att få göra ett test om man har varit i ett högriskområde. Det är inte läge att frifräsa och hitta på sina egna riktlinjer, det finns skolhälsovård och riktlinjer som det är bra att man som rektor följer, säger hon.

För att undvika oro sitter både rektor och skolsköterska vid entrén varje morgon när föräldrar och elever kommer till skolan.

– Det har varit elever som har fått munskydd av föräldrar och morföräldrar, och frågat om de verkligen behöver ha dem. Även föräldrar har frågat oss hur man ska agera, och hur ofta man till exempel måste tvätta händerna, säger skolsköterskan Tina Bernhardsson.

Rektorn menar att elever vinner på ett bra infektionstänk snarare än på oro. Därför har de valt att inte informera skolans elever i samma utsträckning som de vuxna.

– Barn är redan oroliga, men skolan kan också vara en trygghet i själva vardagen. Mentorerna har pratat med eleverna om att tvätta händer och att man ska gå ut på rasten, och sådant som är hälsofrämjande, säger hon.

Skolsköterskan Tina Bernhardsson uppmanar föräldrar och lärare att själva uppdatera sig kring smittspridningen.

– Det är viktigt att backa och lyssna på vad Folkhälsomyndigheten säger och inte ta egna vägar. Föräldrar kan ibland uppleva att de måste jobba och att det här inte är så farligt, säger hon.

Anna Pilebro Bryngelsson vill att smittan tas på allvar. Silverdalsskolan menar att det är viktigt att bedöma situationen utifrån varje enskilt fall.

– Är en förälder orolig och upplever att ens barn är sjukt så kommer inte jag säga till föräldern ”nej, men ditt barn är friskt”.

Men jag kommer heller inte att säga att ”ditt barn är smittbärare för att ni har varit i ett högriskområde”, säger hon.

Johanna Sundbeck

johanna.sundbeck@dn.se

Magnus Hallgren

magnus.hallgren@dn.se

Fakta. Rektors information till föräldrarna

”Min uppmaning till alla vuxna är åter att vara vaksamma kring symtom på smitta: feber, luftvägsbesvär och snuva. Barn och ungdomar som inte mår bra ska stanna hemma. En tid framöver kommer vi i skolan också att vara extra strikta med att skicka hem barn och ungdomar som visar symtom som kan tyda på influensasmitta.”

Källa: Silverdalsskolans webbplats

Så gör länets kommuner

TISDAG 3 MARS 2020

Alla kommuner har inte specifik information för barn och elever på sin hemsida. Majoriteten uppger att man följer Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

Uppgifterna kan ha uppdaterats eller ändrats efter DN:s sammanställning.

Botkyrka: Följer rekommendationerna från Folkhälsomyndigheten och Region Stockholm.

Danderyd: Elever som vistats i riskområden kan stanna hemma i 14 dagar, även om de inte har symtom.

Ekerö: Ingen anledning för friska personer att stanna hemma.

Haninge: Följer Folkhälsomyndighetens och Region Stockholms rekommendationer.

Huddinge: Barn och elever som varit utomlands och inte uppvisar symtom kan gå till förskolan/skolan som vanligt.

Järfälla: Om man väljer att hålla barnen hemma registreras ingen olovlig frånvaro.

Lidingö: Elever som vistats i riskområden kan stanna hemma i 14 dagar efter hemkomst, även om de inte visar symtom.

Nacka: Den som får feber och hosta ska som vanligt stanna hemma och försöka bli frisk.

Norrtälje: Elever utan symtom anses friska och förväntas gå till skolan, men frånvaro registreras inte som olovlig.

Nykvarn: Hänvisar till andra myndigheter.

Nynäshamn: Ingen anledning för friska elever som återkommer från en resa att stanna hemma.

Salem: Friska elever som rest i riskområden behöver inte stanna hemma.

Sigtuna: Friska elever som rest i riskområden behöver inte stanna hemma.

Sollentuna: Elever utan symtom som har skolplikt får ogiltig frånvaro om de stannar hemma i förebyggande syfte.

Solna: Friska elever som rest i riskområden behöver inte stanna hemma, men olovlig frånvaro registreras inte om de gör det.

Stockholm: Friska barn ska gå till skolan.

Sundbyberg: Finns inget beslut om att godkänna frånvaro för friska barn.

Södertälje: Elever som rest i riskområden behöver inte stanna hemma.

Tyresö: Elever som har rest i riskområden behöver inte stanna hemma.

Täby: Ingen ogiltig frånvaro registreras för barn som stannar hemma om de vistats i riskområden.

Upplands-Bro: Följer Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

Upplands Väsby: Följer Folkhälsomyndighetens och Region Stockholms rekommendationer.

Vallentuna: Ingen ogiltig frånvaro registreras för barn som stannar hemma om de vistats i riskområden.

Vaxholm: Ingen anledning för friska elever som rest i riskområden att stanna hemma.

Värmdö: Ingen anledning för friska elever att stanna hemma.

Österåker: Följer Region Stockholms och Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

DN

Dela

Tropisk groda fick nytt hem på Skansen

TISDAG 3 MARS 2020

Gränspolisen på Arlanda flygplats omhändertog en tropisk lövgroda. Nu har det lilla djuret fått ett nytt hem på Skansenakvariet.

– Vi brukar avlasta myndigheterna när de hittar udda djur, säger Skansenakvariets ägare Jonas Wahlström.

Grodan hittades i baggagehallen på terminal 5 och har antagligen följt med en väska från utlandet. Gränspolisen kontaktade djurexperten Jonas Wahlström

som erbjöd grodan ett nytt hem på Skansenakvariet.

Natten till måndagen fick grodan dock tillbringa i arresten.

– Vi gjorde i ordning en liten låda till honom. Vi visste inte vad vi skulle mata den med så vi testade med lite salladsblad. Han verkade trivas, säger Stefan Färdigs, stationsbefäl gränspolisen Arlanda, om grodan som polisen gav smeknamnet Långben.

På måndagsmorgonen levererades grodan till Skansenakvariet. Innan grodan flyttar in i terrariet kommer den att sitta i karantän för att säkerställa att det inte sprider några bakterier till de andra djuren, berättar Jonas Wahlström.

– Det är en tropisk liten lövgroda från Fjärran Östern, gissar jag. Den här hade frusit ihjäl i vårt svenska klimat. Den hade

inte haft en chans, möjligen mitt i sommaren, säger han.
Jonas Wahlström påpekar också att främmande arter inte ska släppas ut i det svenska ekosystemet.

Gustav Olsson

gustav.olsson@dn.se

Nu testas misstänkt smittade hemma av special- ambulans

TISDAG 3 MARS 2020

250 stockholmare har hittills testats för coronaviruset. Sedan i helgen görs tester hemma hos misstänkt smittade.

– Huvuduppgiften är att minska risken för smittspridning och då är det viktigt att vara kreativ, säger socialminister Lena Hallengren (S).

Antalet samtal till sjukvårdsrådgivningen i region Stockholm har ökat med 35 till 45 procent, jämfört med februari förra året. Varje dag ringer mellan 1 000 och 1 700 stockholmare angående det nya coronaviruset.

– De flesta av de samtal som kommer in är mer allmänna frågor. Det kan vara allt möjligt kopplat till coronaviruset, oro, om barnen ska till skolan eller inte, frågor kring kolleger som rest med mera, säger Hesam Akbari, presstalesperson på Region Stockholm.

Runt 100 av de som ringer in dagligen bedöms av en infektionsläkare. Fram till den 1 mars har 250 personer testats. Sedan i helgen har ett 40-tal misstänkt

smittade kunnat testas i sina egna hem sedan fyra specialutrustade ambulanser börjat rulla i Stockholmsområdet dagligen mellan klockan 9 på morgonen till 21 på kvällen.

Provet tas genom att en bomullstopps förs in i näsan på den misstänkt smittade i tio sekunder.

– Det gör inte ont men det kan vara ganska obehagligt, säger Kristofer Vikström, efter att kollegan Ronny Bergström visat hur testet går till, på honom.

– När det är klart kommer vi att backa tillbaka ut ur lägenheten. Men innan vi kommer ringer vi först och informerar om hur det kommer att gå till.

Personer som tror att de kan vara smittade ska alltid ta kontakt med sjukvårdsrådgivningen 1177, som i sin tur lotsar patienten till infektionsläkare, om personen tros vara smittad.

– Alla test måste godkännas av infektionskliniken på förhand, säger Kristofer Vikström.

Innan de kliver in hos misstänkt smittade tar de på sig skyddsdräkt, som bland annat består av visir och munskydd. Dessa lämnas sedan hemma hos testpersonen.

– Skyddsutrustningen ska skydda oss, säger Kristofer Vikström.

Den som testats blir uppringd inom 24 timmar med resultat.

Bästa sättet för gemene man att skydda sig mot corona är att hålla god handhygien, enligt Kristofer Vikström.

– Mycket viktigt med god handhygien.

Tvätta händerna – ordentligt med två och vatten. Nys i armvecket. Handhygien, handhygien, handhygien, säger han.

Socialminister Lena Hallengren ser positivt på initiativet.

– Det handlar om att möta den utmaning som det är med covid-19, stoppa smittspridningen, att nyttja vårdens materiel och resurser effektivt och samtidigt underlätta för de personer som är aktuella.

Marijana Dragic

marijana.dragic@dn.se

Svenska forskare bedömer kontroversiella löparskon

TISDAG 3 MARS 2020

En ny typ av sko håller på att förändra löpningen. Och det kan bli svenska forskare som får uppdraget att ta reda på exakt hur mycket snabbare man blir av dem.

GIH-professorn Toni Arndt jobbar redan nu med att undersöka vilka skor som

följer Internationella friidrottsförbundets nya regelverk.

Toni Arndt, professor i biomekanik på Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) i Stockholm, har i många år forskat på skor. Den senaste tiden har han ägnat sig åt att såga itu och mäta de allra senaste löparskorna från flera olika företag. Sedan Internationella friidrottsförbundet (World Athletics, före detta IAAF) i början av året införde ett nytt regelverk för skor, måste också de skor som används kontrolleras. – Jag är i kontakt med dem flera gånger per dag. Så de ligger bredvid mig, skorna, säger Toni Arndt.

Förbundet vill att skorna bedöms av en person som inte har koppling till något företag.

Anledningen till de nya reglerna är att Nike för ett par år sedan släppte de så kallade Vaporfly-modellerna, skor med en

kolfiberplatta inuti och tjocka skumsulor. En rad rekord har satts i dem, bland annat världsrekorden för herrar och damer i maraton.

Det svenska maratonrekordet har slagits två gånger – först av David Nilsson och sedan av Mustafa Mohamed – de senaste månaderna, efter att ha stått orört sedan 1983.

Undersökningar visar att karbonskorna kan förbättra löpningen med över 4 procent. Flera oberoende studier har bekräftat att skorna fungerar.

– Det är otroligt spännande. Jag har i många år varit kritisk mot företag som påstår att de har tillfört olika komponenter som ska kunna göra det här och det här, utan att det finns några studier bakom. Nu är det verkligen så att jag tror att hela forskarsamhället är överens om att det

verkligen finns en effekt här, säger Toni Arndt.

Men det har också lett till en etisk diskussion. World Athletics vill fortsätta forska på skornas effekt, för att eventuellt kunna revidera regelverket igen.

Och om allt går som planerat kommer GIH i samarbete med Kungliga tekniska högskolan (KTH) att få forska på skorna på uppdrag av det internationella förbundet.

De regler som redan införts innebär att man bara får ha ett lager av karbonplattor, att sulan inte får vara högre än 40 millimeter, och att skorna måste ha funnits till försäljning i minst fyra månader.

Flera medier har felaktigt rapporterat att Nikes senaste modell Alphafly, som släpptes bara dagar efter det nya regelverket kom, stoppats. Det stämmer

inte. Det var Toni Arndt som kollade skorna.

– World Athletics trodde också att de inte skulle följa reglerna, men sedan var det mätningarna som vi gjorde här som visade att det inte går att förbjuda dem. De har en karbonplatta som följer hela längden, och tjockleken är under bestämmelsen som vi har.

Nike ligger före i utvecklingen, vilket är en anledning till kontroversen kring skorna, eftersom de som har sponsorkontrakt med andra företag har en nackdel.

Men andra företag är på gång med liknande skor, och Toni Arndt har modeller från en rad olika företag som han kontrollerar just nu. Företagen har bråttom, eftersom de vill hinna få ut skorna på marknaden i tid till sommarens OS i Tokyo.

Hur fungerar då skorna? Kombinationen av karbonplatta och tjock skumsula ska absorbera energi och ge bättre löpeekonomi och mindre trötta löpare, men hur det sker vet kanske ingen. Karbonplattan kan ge en hävstångseffekt, skumsulan minska vibrationer som tröttar ut löparen.

– Jag vågar nästan säga att ingen kan svara helt och hållet på det. Jag tror inte heller att Nike kan göra det, säger Toni Arndt.

Malena Johansson

malena.johansson@dn.se

Ledare: Liksom försvaret måste rättsstaten rustas upp

ONSDAG 4 MARS 2020

Tolv myndigheter får som formell uppgift att delta i arbetet mot den organiserade brottsligheten, meddelade inrikesminister

Mikael Damberg (S) på en pressträff på tisdagen. Det handlar knappast om den hetaste åtgärden på den 34-punktslista mot gängkriminaliteten som regeringen presenterade i höstas – under hård press från såväl oppositionen som samarbetspartierna.

Det betyder inte att den är oviktig.

Mest uppmärksamhet i debatten om hur den grova brottsligheten ska mötas brukar de förslag få som beskrivs i termer av ”fler och skarpare verktyg”. Det är också sant att polisen, till exempel, behöver bättre möjligheter att läsa krypterade data och att de som begått grova brott ska ges längre straff.

Men sådana åtgärder utgör ingen mirakelmedicin. Faktum är att för att få riktig effekt måste de kompletteras med andra initiativ.

Dit hör just bättre samordning. Det gäller på myndighetsnivå, som mellan Försäkringskassan och Polisen. Det är väl känt att den organiserade brottsligheten skor sig på delar av våra välfärdssystem, till exempel LSS.

Samtidigt krävs också samarbete lokalt. I de fall då närsamhällen vunnit tillbaka mark från kriminella – och stadsdelar tagit sig bort från den nationella listan över särskilt utsatta områden – har det ofta skett genom att polis, näringsidkare, skola och andra lokala aktörer arbetat nära varandra.

I Gårdsten i Göteborg var, till exempel, samarbetet mellan polisen och de lokala fastighetsägarna viktigt. ”Hot-spot-patrullering”, som innebär att en polispatrull dyker upp för ett kort men synligt besök innan den åker vidare till nästa område, kombinerades med

trygghetsvårdar från stadsdelens bostadsbolag och fler övervakningskameror. Det stärkte samhällets närvaro. Fastighetsbolaget ordnade med lärlingsplatser för att ge ungdomarna bättre möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden, bort från gängen. Allt det här, polisens förmåga att använda sina nya verktyg och att arbeta med andra, kräver dessutom resurser. Och inte bara i form av en större budgetpost från ett år till ett annat, under en begränsad period. Det handlar i stället om att skjuta till medel över tid för att bygga ny kapacitet – hos polisen, så klart, samt hos en del av de aktörer lokalt och på myndighetsnivå som den ska samverka med. Men också i resten av rättskedjan. Redan tidigare har det rapporterats om att fängelser och häkten är fulla.

I förra veckan flaggade kriminalvården för att den kommer att behöva tillskott på flera hundra miljoner de närmaste åren för att bygga ut. Det kommer också att behövas fler domare, åklagare och försvarsadvokater.

Här finns en parallell till försvaret.

Samtidigt som vi har haft en lång period av underinvestering har säkerhetsläget försämrats kraftigt. Kapaciteten är för låg i förhållande till de uppgifter som ska utföras.

Det behövs fler soldater, flyg och båtar, men också förmågan att arbeta tillsammans ska förbättras. Även civilförsvaret måste stärkas. Det tar tid, och kostar pengar.

I försvarsberedningen har partierna kommit överens om att anslagen över tid ska höjas från 1 till 1,5 procent av bnp, just

för att det ska gå att bygga upp kapaciteten.

Enligt Eurostat spenderar Sverige 1,3 procent av bnp på rättsväsendet, en bit under EU-genomsnittet på 1,7 procent. Precis som för försvaret krävs ett brett parlamentariskt åtagande för att stärka rättsstatens kapacitet.

DN 4/3 2020

Nyanlända ska få förlängd skolplikt

ONSDAG 4 MARS 2020

Nyanlända barn och tonåringar ska få förlängd skolplikt och kortare sommarlov, enligt direktiven till en ny utredning från regeringen och samarbetspartierna.

– För den som kommer hit i tonåren kan grundskolan förlängas ända till tjugoårsåldern, säger Liberalernas partiledare Nyamko Sabuni till DN.

Många nyanlända barn och tonåringar som kommer till Sverige behöver mer tid i

grundskolan för att bli behöriga till gymnasieskolan.

Det är utgångspunkten för den utredning som regeringen och samarbetspartierna har beställt och som ska vara klar om två år.

Det handlar om en heterogen grupp. Men en stor del av de barn och unga som kommer till Sverige i dag kommer från länder utan välfungerande skolsystem och där det finns en utbredd analfabetism, menar Liberalernas partiledare Nyamko Sabuni.

– Det gör att många har stora svårigheter att uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program, säger hon.

Det svenska skolsystemet förväntar sig att de på väldigt kort tid ska uppnå kunskapsmålen, samtidigt som det inte ger dem tillräckliga förutsättningar för att lyckas med det, enligt Nyamko Sabuni.

– Därför vill vi att de som inte klarar behörighet till nationellt program ska få förlängd skolplikt med ett år, och samtidigt kortare sommarlov. Det är ett sätt för oss att ge dem mer tid.

Det handlar om två åldersgränser med olika regler:

För den som kommer till Sverige i mellanstadieåldern kan skolplikten förlängas tills han eller hon har fyllt 18 år.

För den som kommer senare, i tonåren, kan grundskolan förlängas ända tills personen har fyllt 20 år, innan eleven kan börja gymnasiet.

Av samma anledning ska sommarlovet dras in för den här gruppen nyanlända barn och unga. I dag är sommarlovet tio veckor och exakt hur mycket det ska kortas kommer utredaren att återkomma till.

– Men tio veckor är en väldigt lång tid och kan vi använda några av dessa veckor till

att ge de här barnen ytterligare mer intensiv tid med lärare så kan det åstadkomma väldigt stor nytta för de eleverna, säger Nyamko Sabuni.

Den förlängda skolplikten och det kortade sommarlovet gäller inte alla nyanlända rakt av, utan bara dem som skolan bedömer inte kommer att klara behörighetskraven för att komma in på gymnasiet.

Varken den förlängda skolplikten eller det förkortade sommarlovet ska bygga på frivillighet.

– Vi vet i dag att det finns en hel del föräldrar som kanske inte begriper, eller kanske inte bryr sig, och som därmed kan tacka nej till erbjudande om lovskola till exempel. Så det ska vara obligatoriskt för den som riskerar att inte klara behörigheten till ett nationellt gymnasieprogram, säger Nyamko Sabuni.

Hur gammal en elev är när den kommer till Sverige har stor betydelse för hur han eller hon kommer att lyckas i skolan. De elever som invandrar efter att de fyllt tolv år uppnår gymnasiebehörighet i långt lägre utsträckning än de som kommer i yngre åldrar, visar Skolverkets statistik. Nyamko Sabuni kom själv som nyanländ till Sverige när hon var tolv år.

– Jag hade tur som kom från en akademikerfamilj och hade gått i en bra skola i Burundi. Det gjorde att jag klarade gymnasiebehörighet på mina fem år i grundskolan. Det var något som många barn som kom till Sverige ända fram till nittiotalet också kunde klara av.

– Men i dag ser invandringen annorlunda ut, och många fler kommer från länder där de inte har haft chansen att lägga grunden för sin utbildning. Det är därför vi vill ge dem den här chansen.

Peter Letmark

peter.letmark@dn.se

Fakta. Direktivet i korthet

Nyanlända behöver vanligtvis mer tid i grundskolan för att bli behöriga till gymnasieskolan. Därför vill regeringen och samarbetspartierna ge direktiv till en utredning som senast 2021 ska föreslå:

Förlängd skolplikt för nyanlända som inte uppnått behörighet till gymnasieskolan.

Utredningen ska också utreda hur sommarlovet för den gruppen eleven ska kortas för att de ska uppnå behörighet.

Fördubbling av coronafallen i Sverige

ONSDAG 4 MARS 2020

Coronafallen i Sverige har fördubblats på kort tid: 15 nya personer bekräftades smittade med det nya coronaviruset i Sverige under tisdagen – tio av dem i Stockholm.

Antalet virusmittade personer i Sverige fördubblades från måndagen till tisdagen – från 15 bekräftade fall till sammanlagt 30. Skåne har fått sitt första fall, ett nytt fall har upptäckts i Jönköping, tio i

Stockholmsområdet och tre nya fall har bekräftats i Göteborgsområdet.

Av de tio Stockholmsfallen bekräftades sex på tisdagskvällen. Av dem har fyra varit i norra Italien och en är närstående till en av dessa. Den sjätte personen har nyligen anlänt från Iran. De sex har ingen koppling till tidigare fall i Stockholm.

– Vi har nästan förväntat oss en ökning. I helgen visste vi att det kom ett stort antal flyg från norra Italien. I går hade vi fyra nya fall och i dag hade vi sex fall. Flera har en utlandskoppling, de har rest i områden där man har en pågående smittspridning, säger smittskyddsläkare Per Follin i Region Stockholm.

Per Follin har inga uppgifter om att någon av de sammanlagt 15 coronasmittade i Stockholm är allvarligt sjuk. Tolv av dem vårdas på Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge.

– Det finns ingen specifik behandling, vi har inget vaccin och inget läkemedel som botar. Men däremot kan man självläka en sådan här infektion. Man känner till att över 80 procent av dem som fått konstaterad infektion i Kina har haft ett lindrigt förlopp, säger Follin.

Den snabba utvecklingen innebär inte att risken för en omfattande spridning har ökat avsevärt, enligt Folkhälsomyndigheten.

– Att se en massa fall som har smittats i landet hade varit en helt annan sak. Att många varit i andra länder är relativt oproblematiskt så länge vi har koll på det, säger statsepidemiolog Anders Tegnell på Folkhälsomyndigheten.

Socialminister Lena Hallengren (S) är snarare positiv än orolig över att det har framkommit fler fall.

– Det är bra att det upptäcks. Det är precis det som är syftet med att ha en god information och att vården är tillgänglig.

Det handlar om att hela tiden följa utvecklingen och ha beredskap, säger hon.

Det första bekräftade coronafallet i Sverige, kvinnan i Jönköpings län som insjuknade för drygt en månad sedan, bedöms nu vara kliniskt frisk.

– Hon är välmående och uppvisar inga symtom. Men hon är inte strikt friskförklarad enligt

Folkhälsomyndighetens kriterier, säger David Edenvik, biträdande smittskyddsläkare vid Region Jönköping.

TT

M kräver att regeringen tar krisansvar för skolan

ONSDAG 4 MARS 2020

Regeringen måste ta över ansvaret från kommunerna och bestämma vad som gäller för skolelever som har varit i riskområden med coronasmitta. Det anser M, men de får nobben av utbildningsministern.

– Det sämsta man kan göra under en pågående krishantering är att flytta

ansvaret mellan myndigheter, säger hon.

Utbildningsminister Anna Ekström (S) var på tisdagen kallad till riksdagens utbildningsutskott med anledning av det nya coronaviruset. Bakgrunden var diskussionen om hur elever som varit i riskområden ska göra.

Moderaternas skolpolitiska talesperson Kristina Axén Olin var inte nöjd med beskedet hon fick. Kommunerna och friskolornas huvudmän är inte rätt instans att göra bedömningen, anser hon.

– Jag tycker att regeringen ska ta det ansvaret, tydligt och klart: Ska barn som varit i drabbade områden stanna hemma eller inte? säger Axén Olin.

Krisberedskapen bygger på att huvudmännen ska fortsätta att styra skolan. De förväntas hålla sig uppdaterade om vilken rekommendation som

Folkhälsomyndigheten går ut med. Enligt myndigheten finns det ”i dagsläget ingen anledning att friska elever som återkommer från en resa ska stanna hemma från skolan”.

Otydligt, anser Kristina Axén Olin.

– De har inte sagt att barnen ska gå till skolan, de har inte sagt att de inte får stanna hemma. Sedan är det upp till huvudmännen att besluta. Då får vi en helt orimlig situation där rektorer och kommuner blir ansvariga för om det sedan blir flera hundra smittade, säger Axén Olin.

Anna Ekström håller fast vid att det fortsatt är huvudmännen som ska fatta besluten.

– Den statliga Folkhälsomyndigheten har den bästa och mest aktuella kunskapen och ger tydliga rekommendationer till skolans huvudmän. Det sämsta man kan

göra under en pågående krishantering är att flytta ansvaret mellan myndigheter, säger hon.

Utbildningsministern har kallat till sig Sveriges Kommuner och regioner, liksom Friskolornas riksförbund, för att diskutera läget. Men Anna Ekström pekar också på att skollagen ger regeringen möjlighet att gripa in mer direkt vid extraordinära händelser.

– Vi är från regeringens sida naturligtvis beredda att komma med sådana föreskrifter om läget skulle kräva det.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se

”Jag vill inte sprida bilden att 25 procent skulle få covid-19”

ONSDAG 4 MARS 2020

**Norge planerar sin beredskap utifrån att 25 procent av invånarna i värsta fall kan insjukna i det nya coronaviruset. Någon sådan officiell siffra finns ännu inte för Sverige.
– Att sprida en bild av att 25 procent av svenska folket skulle kunna få covid-19**

vill jag inte ta ansvar för, säger socialminister Lena Hallengren (S).

Under tisdagen besökte socialminister Lena Hallengren (S) och Johan Carlson, generaldirektör på Folkhälsomyndigheten, riksdagens socialutskott för att informera om arbetet mot coronaviruset och den svenska beredskapen.

Norge planerar utifrån ett allmänt pandemiscenario och räknar med att 25 procent i värsta fall kan insjukna i coronaviruset. Danskarna utgår från en lägre andel, 10–15 procent.

Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson ville under tisdagen inte nämna motsvarande siffra för Sverige. Han har sagt att det utifrån vad man sett i de drabbade länderna i värsta fall kan röra sig om 1–1,5 promille som kan insjukna, det vill säga 10 000–15 000 personer på kortare sikt.

Hur kan det komma sig att våra grannländer gör en så annorlunda bedömning jämfört med den svenska av hur det kan se ut i värsta fall?

– Jag tror att man måste fundera på hur man ställt frågan och vad svaren handlar om. Det är klart att det finns olika scenarier som Folkhälsomyndigheten arbetar med i Sverige, säger Lena Hallengren.

– Vi har en samsyn med de nordiska länderna när det gäller hur man agerar, synen på smittskydd och smittspårning. Jag tror inte att man har så himla olika uppfattning. Sedan beror det på exakt vilka faktorer man har med i det scenario man beskriver.

Säger du att dessa siffror lika gärna kan gälla för Sverige, beroende på hur lång tid man pratar om?

– Jag kan inte spekulera i det. Men krisberedskap handlar om att vara beredd på olika scenarier.

– Att sprida en bild av att 25 procent av svenska folket skulle kunna få covid-19 vill jag inte ta ansvar för. Det fordrar väldigt mycket resonemang.

Socialstyrelsen har sekretessbelagt flera uppgifter som handlar om vårdkapaciteten. Myndigheten väntas under veckan komma med en uppdaterad lägesbild av kapaciteten efter att Folkhälsomyndigheten uppgraderat risken för spridning av coronaviruset.

Socialministern förklarar att sekretessen har med landets säkerhet att göra. Flera av partierna betonade efter tisdagens utskottsmöte vikten av tydlig och öppen information om vad som görs.

– Det finns en säkerhetsaspekt i att beskriva exakt hur Sverige agerar oavsett

om det rör sjukvården eller vår kollektivtrafik eller hur vår elförsörjning ser ut. Socialstyrelsen har god vetskap om detta och har en nära dialog med alla hälso- och sjukvårdsdirektörer i landet. Det handlar inte om en ovilja att informera, säger Hallengren. Finns det någon plan för hur kommunerna ska hantera ett större utbrott? Ska till exempel hemtjänstpersonal ta hand om lindrigt sjuka och finns det skyddsutrustning till dem? – Jag utgår från att alla regioner har en dialog med kommunerna. När jag var i Stockholm och mötte smittskyddet så beskrev de hur de arbetar för att vara ett stöd åt kommunerna. Det är inte bara äldreomsorg utan också hemsjukvård. Alla regioner utom Stockholm har kommunal hemsjukvård. Detaljerna i det kan jag faktiskt inte svara på.

Du har delat en artikel från nyhetsappen Omni med rubriken ”Barn sprider inte virus” i sociala medier. Vet du att det inte går att slå fast att barn inte smittar? – Folkhälsomyndigheten är expertmyndighet när det gäller smittskydd. Jag tycker att det är viktigt att vi tar del av den information när det gäller fakta och kunskap som de har. Det handlar för deras del om att använda den senaste och mest tillförlitliga kunskapen för att kunna ge råd. Folkhälsomyndigheten skulle kunna vänta en månad och inte säga något nu, utan avvakta en månad eller två tills alla har facit. Detta är ett sätt att navigera i en situation som är ny. Folkhälsomyndigheten skriver på sin hemsida att det inte finns säkra vetenskapliga belägg för att avstängning av friska skolbarn eller stängningar av skolor skulle minska risken för smittspridning i

samhället även om skolbarn var smittade. Myndigheten hänvisar till WHO:s rapport om Kina, att barn under 18 år utgör en mycket liten del av de rapporterat sjuka i Kina. Men myndigheten skriver samtidigt att det är angeläget att fortsätta studera barn.

Borde inte du som minister vara lite mer försiktig med tanke på diskussionen om källkritik, eftersom vi faktiskt ännu inte vet till hundra procent om barn smittar?

– Jag förstår verkligen oron. Men jag vänder mig väldigt bestämt mot att det inte skulle vara källkritiskt att citera och sprida information från

expertmyndigheten på smittskydd.

Enligt statsepidemiolog Anders Tegnell har Norge och Danmark valt att göra sina uppskattningar utifrån hur många som historiskt sett blivit smittade av en influensa under en pandemi.

– Det beror på vilken pandemi man valt som modell. Då kan man få allt mellan 10 och 50 procent. Där har Danmark och Norge valt olika pandemier. Det Folkhälsomyndigheten har valt är att överföra hur många som bekräftats smittade i Wuhan jämfört med hela befolkningen i regionen till svenska förhållanden. Då hamnar man på promillenivåer. Men vi vet ju inte hur det slutar i Wuhan. Men mycket talar för att det inte blir en influensapandemi.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se

Vad är coronavirus?

Coronavirus är en stor grupp virus. De flesta coronavirus infekterar bara andra däggdjur och fåglar, men det finns sju stycken, inklusive det nya viruset, som kan smitta människor. De flesta

orsakar bara förkylningsliknande symtom, men de mer allvarliga sjukdomarna sars och mers orsakas av coronavirus. Sjukdomen har nu fått namnet covid-19.

Det har föreslagits att viruset ska få namnet sars-CoV-2 eller severe acute respiratory syndrome-related coronavirus 2. Detta på grund av likheter med sars-viruset.

Hur smittar det nya coronaviruset?

Det är inte bekräftat. Det är troligt att smittan kom till människor från något djur, men vilket är inte klarlagt. De första fallen hade koppling till en marknad i Wuhan, som sålde fisk och en del vilda djur.

Enligt en nyläppt studie är det sannolikt att det nya coronaviruset kommer från fladdermöss. Man vet däremot inte om något annat djur smittade människor.

I nuläget sker majoriteten av all smittspridning mellan människor.

Hur skyddar man sig?

Coronavirus sprids ofta via droppsmitta, alltså via hosta och nysningar. De kan också spridas genom kontakt, antingen mellan människor eller att man rör en yta eller ett objekt och sedan kliar sig i ögat eller petar sig i munnen.

Skydda dig genom att tvätta händerna ofta med tvål och vatten, alternativt med handsprit. Undvik att pilla dig i ansiktet. Håll avståndet till människor som är sjuka, minst en meter men gärna två. DN

Virtuell förskola lösningen när viruset isolerar familjer

ONSDAG 4 MARS 2020

Snart 5-åriga Lü Sibö far runt som en skottspole i familjens lägenhet i centrala Peking. Energin sprudlar efter att ha varit fast i hemmet med föräldrarna i över en månad. Det nya coronaviruset har satt deras, liksom hundratals miljoner andra

kinesiska familjers, liv i vänteläge – både förskolan och föräldrarnas - restaurangrörelse ligger nere.

Peking.

Lü Sibö har mycket han vill visa. Ena sekunden ett spel på surfplattan, den andra drar han fram en bok med kinesisk poesi, för att kort därefter göra kullerbyttor på en madrass i familjens vardagsrum.

Att han har spring i benen efter att sedan den 23 januari ha tillbringat största delen av sin tid hemma råder det ingen tvekan om. Det var då det nya coronavirusets allvar började sjunka in i befolkningen och sedan dess har över 80 000 smittats och nära 3 000 dött av viruset i Kina.

Viruset har inte bara isolerat över 50 miljoner människor i provinsen Hubei, där det bröt ut. Också i resten av Kina har livet gått ner på lågvarv. Restauranger, affärer,

museer, biografer – det mesta har klappat igen och människor håller sig inomhus. Lü Sibos och hans föräldrar, mamma Tang Shenzhen och pappa Lü Zhixiong, är tydliga exempel på hur vardagen är långt ifrån normal, trots att smittspridningen i Kina har avtagit markant den senaste veckan.

– I dag öppnade Lü Sibos förskola, säger Tang Shenzhen glatt när vi besöker deras hem i centrala Peking på måndagen. Men det är inte en vanlig första dag i förskolan där barnen stöjar och hälsar glatt på fröken. I stället visar Tang Shenzhen en film på internet där ledaren för förskolan hälsar barnen välkomna. Filmen passerar förskolans färgglada rum, bänkar och leksaker.

Den fysiska skolstarten är för Lü Sibos precis som för alla barn i Kina uppskjuten på obestämd framtid. Totalt är 180

miljoner skolbarn hemma i Kina. Men de slipper inte lektioner. Regimen har gett skolorna direktiv att tillhandahålla undervisning på nätet. Också tv har börjat sända grundskolelektioner och en plattform som följer läroplanen online kan användas av 50 miljoner elever samtidigt. För Lü Sibos är även privatlektionerna i engelska, som han tar två gånger i veckan, och Kung Fu-träningen inställda. Engelskalektionerna får han nu via nätet. Det har sina fördelar tycker han:

– Då kan jag till exempel äta under lektionen, det kan jag inte när vi går dit. Men Kung Fu-lektionerna saknar han, liksom att leka med sin kusin som bor i närheten. Det händer att han går ut till lekparken precis nedanför bostaden. Men i coronatider måste han leka för sig själv.

– Alla barn håller avstånd till varandra, säger Tang Shenzhen.

Hon berättar att i början var sonen väldigt frustrerad, klagade ofta på att han inte kunde gå ut.

– Nu har han vant sig, tack och lov finns det mycket matnyttigt man kan göra i sociala medier och olika appar. Annars hade han bara tittat på tv och spelat spel. Men om Lü Sibö har vant sig så väntar föräldrarna desto mer otåligt på att Kina går tillbaka till normalläge. De driver ett eget företag där de säljer friterad kyckling ur två stånd i Pekings nordvästra distrikt, Haidian. Ända sedan viruset bröt ut har de tvingats hålla kycklingförsäljningen stängd. Det är ett kraftigt ekonomiskt bakslag för familjen som nu får leva på sina besparingar.

– Om vi inte kan öppna har vi inga inkomster. Men hyresvärden håller på att titta på om den kan ta bort hyran för

någon månad, säger Tang Shenzhen som inte har fått besked om när de kan öppna. Deras dilemma delas av miljontals små- och medelstora företag i Kina som ofrivilligt tvingats stänga ner sin verksamhet. Enligt en undersökning av catering- och restaurangbranschen har företagen redan förlorat 85 miljarder dollar på viruset.

I Kina finns runt 80 miljoner små och medelstora företag som sysselsätter över 200 miljoner människor. Om de går under kan det bli ett stort bekymmer. Nu har regeringen lovat vissa lättnader för att undvika för stora återverkningar. Det handlar bland annat om uppskov med inbetalningar av sociala avgifter, lägre hyra och lägre räntor.

Lü Sibö far fram och tillbaka i lägenheten för att visa vad han har. Han springer till ett skåp, hämtar en Spindelmännendräkt

som han med hjälp av sin pappa trär på sig. Superhjältar är det bästa han vet. Iklädd dräkten spelar han bordtennis med sin mamma för att sedan kasta sig på golvet och simma. Att han har spring i benen råder ingen tvekan om. Jag frågar vad han vet om viruset som tvingar honom till så mycket tid hemma.

– Jag vet vad det heter och att man kan dö. Men jag är inte så rädd, om jag inte går ut så ofta så kommer det att gå bra.

Innan vi går visar han en bild på sina förskolekamrater och pekar ut vilka han gillar och favoritläraren som han tycker har så vacker röd färg på läppstiftet. Lü Sibö har inget emot att vara med sina föräldrar, men att han saknar vissa kompisar är uppenbart.

Marianne Björklund

Ökningstakten i antalet nya smittade i det nya coronaviruset har avtagit de senaste veckorna i Kina. På tisdagen redovisades 125 nya fall, varav 114 i Hubeiprovensen där utbrottet startade. Ytterligare 31 dog, alla i Hubei. Totalt har 80 151 i Kina insjuknat och 2 943 har dött.

Kina oroar sig nu för att smittspridningen ska öka från andra länder där antalet som insjuknar i viruset ökar. Alla som kommer till Kina från länder där antalet insjuknade ökar snabbt, som Sydkorea, Japan och Italien, sätts nu i 14 dagars karantän. Minst 13 personer som anlänt från länder som Iran och Italien har visat sig ha viruset.

LO efterlyser stimulanser för att skydda jobben

ONSDAG 4 MARS 2020

LO efterlyser beredskap för snabba stimulansåtgärder om spridningen av det nya Coronaviruset slår mot jobben. – Det är klart att det finns risker för varsel. Det är viktigt att regeringen och Riksbanken följer det här noga, säger - LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldsson.

Hittills ser det ut som att spridningen av det nya Coronaviruset inte har haft någon omfattande påverkan på den svenska ekonomin och jobben.

Men ju längre smittspridningen pågår, desto större blir riskerna för att arbetsplatserna påverkas. Bilindustrin har till exempel varnat för att det kan bli brist på delar som behövs i produktionen.

LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldsson understryker att det svenska smittskyddsarbetet och sjukvården än så länge ser ut att fungera väl men att det finns risker för att utvecklingen utomlands leder till att jobben kan påverkas.

– Om det här blir långvarigt i Kina kommer vi säkert att se störningar. Det är viktigt att både Riksbanken och regeringen följer det här och är beredda att göra stimulansåtgärder om det behövs, säger han.

Karl-Petter Thorwaldsson kan tänka sig att världens riksbanker behöver gå in och stimulera ekonomin. Vissa branscher är mer utsatta än andra.

– Det kan gå ganska snabbt i besöksnäringen. Där vet vi att det är sysselsättningsintensivt, många vikariat och säsonganställningar. Där kan det potentiellt vara många som förlorar ekonomiskt på en nedgång. Då gäller det att vi kan stimulera och överbrygga den här tillfälliga lågkonjunkturen, säger Thorwaldsson.

Enligt LO-ordföranden får fackförbunden nu mycket frågor om vad som händer med lönen om man inte kan vara kvar på sin arbetsplats på grund av risk för smittspridning.

– Om arbetsgivaren säger att du inte kan vara på jobbet så har du rätt till lön. Många av LO-jobben är sådana, det är

svårt att hemlokalisera produktion av Volvobilar. Däremot kan du inte ta beslutet att stanna hemma på egen hand utan att prata med arbetsgivaren. Då har du inte rätt till lön, säger han.

Enligt statsminister Stefan Löfven (S) innebär en smitta som sprids på det här sättet en påverkan på ekonomin.

– Det måste vi utgå ifrån, säger han.

– Det här är inte över, det kommer fortsätta att öka. Vi ska utgå från att det har en påverkan. Då är det väldigt bra att ha ordning och reda i statens finanser. Skulle det behöva göras något mer för ekonomin och företagen så är vi beredda att göra det, säger Stefan Löfven.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Unga skolstrejkar inför prövningen av Preemraff

ONSDAG 4 MARS 2020

Göteborg. Stoppa utbyggnaden och ersätt fossila bränslen med förnybara. Det kräver de gymnasieelever som nu skolstrejkar utanför Preemraff i Göteborg.

– Företaget gör sig mer maktlöst än det är, säger Simon Boerenbeker Klang.

Simon Boerenbeker Klang och Minoo Eneroth kommer joggande över gräsplanen. Det är några grader över nollan och de strejkande ungdomarna har varit på plats utanför Preemraff i Göteborg sedan i förmiddags.

Om en vecka börjar huvudförhandlingarna i Mark- och miljööverdomstolen om den föreslagna utbyggnaden av Preems oljeraffinaderi i Lysekil. När förhandlingarna avslutas ska domstolen skriva ett yttrande, som utgör underlag för regeringens bedömning av om utbyggnaden ska tillåtas eller inte.

Enligt Preems beräkningar från oktober skulle utbyggnaden innebära att anläggningen släpper ut omkring 2,7 miljoner ton koldioxid om året. Det skulle, enligt Naturskyddsföreningen, betyda att raffinaderiet i Lysekil släpper ut mest

koldioxid av alla enskilda anläggningar i landet.

Under tisdagen har omkring 30 ungdomar protesterat mot utbyggnaden utanför Preems raffinaderi i Göteborg.

Gymnasieeleven Simon Boerenbeker Klang som är en av initiativtagarna till protesten säger att personalen bemött dem respektfullt.

– Men egentligen hade det respektfulla mot vår generation varit att sluta förbränna fossila bränslen, säger han. Demonstranterna vill att Preem stoppar planerna på att bygga ut anläggningen i Lysekil och ersätter alla fossila bränslen med förnybara. Under dagen har de pratat med en utvecklingschef och flera personer som arbetar med hållbarhet på Preem. Filippa Hermansson säger att bolaget pratar mycket om sina klimatmål, men att grundproblemet kvarstår.

– De är ett företag som genom sin verksamhet på många sätt förstör miljön, säger hon.

Enligt Preem skulle en utbyggnad av raffinaderiet i Lysekil innebära ytterligare 150 arbetstillfällen. Dani Backteg som är presschef på bolaget säger att ungdomarna har rätt att uttrycka sina åsikter och att det är positivt att föra en konstruktiv dialog.

– Preem är fullt av anställda som delar ett engagemang för en hållbar framtid. Vår önskan att bygga ut raffinaderiet i Lysekil, handlar om detta – att vi ska ställa om produktionen från just fossila till förnybara produkter.

Enligt den så kallade Solomonstudien som publicerades 2019 har Preems raffinaderier 25 procent lägre koldioxidutsläpp än genomsnittet för Europa, Mellanöstern och Afrika.

– Ingen annanstans i världen produceras drivmedel på ett mer hållbart sätt, säger Dani Backteg.

Simon Boerenbeker Klang tycker inte att argumentet håller.

– Man kan inte göra något klimatdåligt och försvara sig med att man gör det lite klimatvänligare än andra länder, säger han.

Ungdomarna planerar att skolstrejka utanför raffinaderiet i tre dagar. De hoppas få prata med Preems vd Petter Holland. Enligt presschef Dani Backteg är det ännu inte bestämt om något möte kommer att hållas.

På gräsplanen vid raffinaderiets parkering håller ungdomarna energin uppe med musik och soppa. Simon Boerenbeker Klang säger att yngre generationer demonstrerat för olika frågor under olika

tider, men att han tror att engagemanget för klimatet kommer att hålla i sig.

– Det här är en fråga som kommer att prägla våra och framtida generationers liv, säger han.

Demonstranterna tror att den yngre generationen är mer positiv till en klimatomställning än de äldre. Men krisen är inte en generationsfråga, säger Simon Boerenbeker Klang och får medhåll av Filippa Hermansson.

– Det är en fråga som vår generation behöver ta tag i. Men det vi säger och gör nu får effekt när de som sitter vid makten i dag bestämmer sig för att lyssna, säger hon.

Lovisa Herold

lovisa.herold@dn.se

Fakta. Preems planer för raffinaderiet i Lysekil

Oljebolaget Preem har planer på att bygga ut sitt raffinaderi i Lysekil. Det skulle innebära att utsläppen ökar från 1,6 miljoner till 2,7 miljoner ton koldioxid årligen.

Planerna har godkänts av Mark- och miljödomstolen, men överklagats till Mark- och miljööverdomstolen, som inleder huvudförhandlingar i Lysekil den 10 mars. Därefter skriver domstolen ett yttrande till regeringen, som tar över ärendet. Detta eftersom utbyggnaden bedöms äventyra Sveriges möjlighet att nå målet om begränsad klimatpåverkan.

Enligt länsstyrelsen i Västra Götaland skulle en utbyggd anläggning göra det "närmast omöjligt" att nå det regionala klimatmålet till 2030.

Allt fler kommuner redovisar negativt resultat för verksamheten

ONSDAG 4 MARS 2020

Landets kommuner och regioner förbättrade sitt sammanräknade resultat under 2019 jämfört med året innan.

Men jämfört med året före redovisar fler kommuner ett negativt verksamhetsresultat.

Kommunsektorn, det vill säga kommunerna och regionerna sammanräknat, redovisar ett samlat verksamhetsresultat på 12,6 miljarder kronor för fjolåret.

Det innebär en ökning på fyra miljarder jämfört med 2018, enligt siffror från Statistiska centralbyrån (SCB).

”Högre intäkter av inkomstutjämning och generella statsbidrag samt högre skatteintäkter, bidrog till det förbättrade verksamhetsresultatet. Stora delar av de riktade statsbidragen till regionerna kom sent under året, vilket innebar att de inte hunnit omsätta resurserna till verksamhet”, skriver SCB i ett pressmeddelande.

Kommunernas verksamhetsresultat ökade med 0,5 miljarder, kronor jämfört med 2018, till 7,3 miljarder kronor. 40,6 procent av kommunerna redovisade ett negativt resultat för verksamheten, en ökning från 36,9 procent året före. Fyra kommuner saknas i siffrorna för 2019 – Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Bengtsfors.

Regionernas verksamhetsresultat uppgick till 5,3 miljarder kronor, vilket kan jämföras med 1,8 miljarder kronor 2018.

TT

”Hur får jag min bror att söka hjälp innan det spårar ur?”

ONSDAG 4 MARS 2020

Hennes bror dricker och verkar - deprimerad efter brytningen med pappan. Men trots att brodern uppenbarligen mår dåligt vill han inte söka hjälp. Hur ska hon göra? Anhörig-terapeuten Carina Bång svarar. Fråga:

Hej!

Jag har en fråga gällande min bror. Vår familjesituation har alltid varit lite komplicerad, framför allt på grund av vår pappa. Vi (och vår farfar) misstänker att han har en narcissistisk personlighetsstörning eller liknande eftersom han uppfyller i princip alla kriterier för det. Vår mamma har inte heller skyddat oss från hans ologiska utbrott och nycker under vår uppväxt. Nu till själva problemet. Min bror flyttade hemifrån i januari och har sedan dess brutit helt med vår pappa (och jag förstår hans beslut att bryta). Min bror låtsas inte om att detta påverkar honom. Han trycker ned allt vi varit med om under vår uppväxt och agerar som att inget har hänt. Baserat på vad han berättat och vad jag ser vet jag att han egentligen mår dåligt. Han har tecken på djup depression och han

dricker ofta alkohol i sin ensamhet för att hantera detta. Dessutom rör han sig i kretsar där det förekommer mycket droger och jag är rädd att han ska falla in i missbruk.

Jag har på alla sätt försökt övertyga honom att söka hjälp, men eftersom han förnekar att han mår dåligt blir det problematiskt. Jag har också försökt få vår mamma att agera genom att berätta för henne vad jag noterat, men enligt henne är allt frid och fröjd. Hur kan jag hjälpa min bror att söka hjälp innan det spårar ur?

Syskon

Svar:

Hej syskon!

Vad fint att du är så omtänksam om din bror och om jag tolkar ditt brev rätt så har du redan på alla möjliga sätt du kan hitta på försökt få honom att söka hjälp för sitt

mående. Men han verkar inte se problemet. Eller i alla fall inte se på problemet på samma sätt som du. För mig som samtalar med både anhöriga och personer med beroendeproblem så tänker jag att det är nog faktiskt det vanligaste som den anhöriga blir både rädd och frustrerad över.

Hur är det möjligt att en person som mår dåligt, förvärrar situationen med alkohol och inte själv ser att hen behöver hjälp? Ofta pratar vi förbi varandra. För den anhöriga är alkoholen problemet. För personen som dricker är alkoholen lösningen. Då är det lätt att hen tycker att det är den anhöriga som har ett problem när den tjarar om att hen borde söka hjälp.

Så som du beskriver det så verkar också din brors mående påverkas av er uppväxt och era föräldrars oförmåga att skapa

trygghet och bekräfta era känslor. Detta försöker han kanske trycka bort genom att dricka alkohol, det blir hans sätt att förneka problemen. Det låter inte heller som att din mamma är den som ser problemen i ögonen utan har andra sätt att förneka dem.

Som jag förstår det, men det framgår inte riktigt i brevet, så har du redan tagit upp din oro för hans mående, alkoholkonsumtion och umgänge där det finns droger. Det verkar inte ha varit en framkomlig väg så jag tänker att då får man försöka tänka på andra vägar att testa. Med risk för att du redan har testat dem också, men jag hoppas ändå att jag kan komma med någon ny infallsvinkel som kan vara till hjälp.

Du skriver att du gjort allt för att försöka övertyga honom om att söka hjälp och ta hand om sitt dåliga mående. Tyvärr brukar

inte strategin att försöka övertyga någon om förändring vara hjälpsam. Ofta upplevs det mer som tjat eller ett intrång på personens självbestämmande. Det kan göra att personen slår ifrån sig snarare än att lyssna på den anhöriges oro. Är det något du känner igen? Om så är fallet, kan ett tips vara att undvika övertalning och vänd i stället kommunikationen till att du ställer frågor och lyssnar på svaren, snarare än att du försöker få fram din åsikt.

En person väljer bara förändring, exempelvis att söka hjälp, om de själva ser någon vinst med det. Så här långt verkar han inte se tillräckligt med fördelar för honom att söka hjälp. Vilka vinster/fördelar tror du skulle vara viktigast ur hans perspektiv som skulle locka honom att söka hjälp?

Eller så tycker han att det är förenat med så mycket obehag att behöva prata med någon om sitt mående så han väljer hellre att undvika det. Ett steg som ibland kan kännas enklare är att få prata anonymt om sitt problem. Exempelvis så kan man ringa anonymt till Alkohollinjen, tel 020-84 44 48, och bolla sina tankar med en rådgivare där. Är man orolig gällande sin konsumtion av narkotika eller läkemedel så kan man ringa Droghjälpen, tel 020-91 91 91. Ibland känns det lättare att söka hjälp när man är skyddad av anonymitet. Om det passar sig kan du tipsa honom om det. Även anhöriga kan ringa dit för stöd, om det är något du skulle vilja. En annan tanke jag får är i fall han inte alls känns vid något alkoholproblem eller dåligt mående – vad kan du då tänka dig skulle göra honom glad eller engagerad? Vad har han för intressen? Vad får honom

att skratta eller slappna av? Ibland kan ett sätt att nå personen i stället vara genom att umgås och göra positiva saker tillsammans. Det kan i sin tur leda till att det blir lättare för personen att även prata om det som är svårt. Och om personen fortfarande inte vill prata om det svåra så har man i alla fall hjälpt personen att må bättre för en stund.

Om du väljer att testa en sådan approach, då är det viktigt att ni gör aktiviteter som inte involverar alkohol. Annars finns risken att du signalerar att för att må bra behöver man dricka alkohol och det förstår jag att du inte vill. Så vilka alkoholfria aktiviteter kan ni tycka om att göra tillsammans?

Du skriver också att du försökt engagera din mamma i detta men där fick du inte det gensvar du hoppats på. Finns det andra personer i er omgivning som har en

bra relation till din bror och kanske kan hjälpa till? Antingen genom samtal eller att locka till positiva aktiviteter utan alkohol och droger.

Sedan funderar jag över din situation – du verkar vara en omtänksam person och jag kan tänka mig att din oro för din bror tar även på dig. Kanske har du också upplevelser och minnen från er uppväxt som du försöker hantera? Ofta behöver även de som lever nära någon med psykisk ohälsa och beroendeproblematik eget stöd för att må bra. Det finns olika anhörigföreningar och självhjälpsgrupper man kan vända sig till. Det ser olika ut på olika orter i landet, men du kan alltid googla ”anhöriggrupp” och den ort du bor på. Även kommunen har en skyldighet att erbjuda stöd till anhöriga. Något som kan vara intressant för både dig och din bror är att testa att gå på några ACA-möten (Adult

Children of Alcoholics) och se vad ni tycker om dessa. De bygger på 12-stegsmetoden och den passar inte alla, men är till ovärderlig hjälp för många. Just ACA-möten riktar sig till personer som växt upp i familjer med dysfunktionella mönster. Kolla här om det finns några sådana möten där ni bor: <https://aca-sverige.org>

Tack för ditt brev och din vilja att hjälpa! - Hoppas du fått några nya idéer utifrån detta svar som kan vara till hjälp både för din bror och dig.

Carina Bång

Kristersson på Jök-jakt

ONSDAG 4 MARS 2020

Fredrik Reinfeldt ville att vi skulle öppna våra hjärtan. Bilden på Ulf Kristersson som Moderaterna la ut på Facebook under måndagen tycks i stället uppmana oss att skära ut dem med jaktkniv och sedan äta dem råa.

Stärk gränsen! När landet är i livsfara duger det inte att vara blöt och södermalmsk. På med oömma kläder! Stärk kroppen och härda själen! Bygg motståndsnästen i skog och mark! Vi får aldrig mer hemfalla åt sentimental empati med människor på flykt!

Man fattade. Men nu har Moderaterna plockat bort den friluftsförande bilden och låter förstå att vi missförstått den. Och kanske hade den egentligen inget med Lesbos och Idlib att göra. Kanske handlade det bara om den gamla vanliga jakten på den i populismens dyiga våtmarker hägrande regeringsmakten?

Kanske är det relevanta soundtracket till bilden en lätt retuscherad version av en gammal Ulf Peder Olrog-schlager: ”Jag ska skjuta en Jök, ko ko, med luftvärnskanon...”

Per Svensson

per.svensson@dn.se

Skåpmat, SVT. Hundar mår sämre av dominanta ledarskaps- idéer

ONSDAG 4 MARS 2020

SVT:s program "Alexandra och alla hennes hundar" är bara publikfrieri. Forsningen har sedan länge övergett tanken på att hundar behöver

domineras och bestraffas. SVT sviker sitt folkbildningsansvar, skriver etologen Kerstin Malm.

Det är märkligt att hundprogram i tv alltid tar fasta på ett synsätt som i dag är ifrågasatt av forskare och många som lever med hundar. Vid närmare eftertanke är det inte så konstigt, då det är den enkla vägen. Att se människor som lätt och snabbt får hundar att rätta sitt beteende efter våra krav är publikfriande och kräver ingen djupare analys.

Efter dokumentären "Alexandra och alla hennes hundar" är det dags att SVT tar sitt ansvar och ökar medvetenheten om att verkligheten inte är så enkel som den kan se ut.

När det gäller påverkan av människor har medierna en särskild betydelse. Många hundägare får sin bild av hur relationen mellan hund och människa ska vara och

hur hundar ska tränas från tv och sociala medier. I dessa forum frodas program vars synsätt tar fasta på dominans och ledarskap, vilket visar sig i metoder som bygger på obehag. Men varken metoder som bygger på dominans eller träning genom bestraffning och obehag har stöd bland forskare.

I stället är man överens om att *humana metoder* är bättre för hundens välbefinnande, för inlärningsresultatet och för relationen till människan som då blir tryggare. Risker för stress, rädsla, aggression och bristande tillit minskar. Många av de *aversiva metoder* som används i hundträning bygger på myter om vargars beteende och skapades från början för att komma tillrätta med mycket svåra problematiska beteenden hos hundar.

David Mech är en av världens främsta vargforskare och blev 1975 känd för en bok om vargens liv och beteende. Han ger i den bilden av vargflocken som styrd av rangordningar och dominans. Detta är 45 år sedan, och David Mech har för längesedan övergett det synsättet, men i hundvärlden lever det tyvärr kvar i hög grad.

Biologen Freddy Worm Christiansen skriver i sin bok om vargars och hundars beteende, att det inte finns någon rangordning mellan hundar och människor. Ledarskapsidén ger ofta upphov till ett ovänligt och hårdhänt bemötande av hundar, som i sin tur leder till missförstånd, aggressivitet och onödiga avlivningar. Förutom att synen på vargens flockliv har förändrats, är hunden ingen varg och relationen mellan hunden och människan en relation mellan två olika

arter. Allt detta gör det orimligt att hänga upp vår samvaro med hunden på ett dominans- eller ledarskapstänkande. Men det är just vad tv-program om hundar gör. Den kanadensiska forskaren Zazie Todd har undersökt varför belöningsbaserade träningsmetoder har så svårt att få fäste, trots att studier av hundträning överlag förespråkar dessa. Ett betydande ansvar vilar på samhället när det gäller att få till stånd förändringar i synsätt gentemot hundar, liksom andra utsatta grupper. Hon tar som exempel att när Sverige 1979 införde en lag mot barnaga gjordes en stor utbildningskampanj. Det ledde till ett påtagligt resultat – 1965 var 53 procent av svenskarna för barnaga i uppfostringssyfte, 1994 hade siffran sjunkit till 11 procent. När ett samhälle genomför en sådan här reform finns stora möjligheter att skynda

på den genom lagar och utbildning. Men hundars välbefinnande står inte högt på dagordningen och medierna försvårar ytterligare genom att undergräva bilden av den vetenskapliga enigheten om belöningsmetodernas fördelar. Det finns hundar som är mycket svåra, kanske omöjliga, att anpassa till det liv vi kräver att de ska leva i vår människovärld. Det gäller inte minst hundar med traumatiska erfarenheter eller då vi vill att många hundar ska lyda utan att vi är beredda att lägga den tid som krävs. Humana metoder är tidskrävande och fordrar oftast betydligt mer av utbildning, förståelse och erfarenhet hos den som ska använda dem. Det kan i vissa fall vara både enklare och snabbare att träna hundar med aversiva metoder. Men det leder inte till slutsatsen att vi ska använda dessa metoder utan att vi ska ställa oss

andra, mer djupgående frågor om effekter och etik.

Här ligger det ansvar som många väntar på att SVT ska ta.

Kerstin Malm är filosofie doktor i etologi, författare och föreläsare.

Kerstin Malm

Leonidas Aretakis: Toni Morrison läxa till skrivarsko- lorna är fortfarande värd att tänka på

ONSDAG 4 MARS 2020

När Toni Morrison blev lärare på
Princeton märkte hon att de vita

elitstudenterna bara var intresserade av sig själva. Hon förvisade därför omedelbart litteraturens centrala dogm, som säger ”skriv om det du känner till”. ”Tänk ut någon som du inte känner, som en mexikansk servitris i Rio Grande som knappt kan engelska”, sa hon enligt en intervju 2014. ”Föreställ dig det, skapa det.”

Nästan som om hon hade en föraning om att några av vår tids mest hyllade verk skulle vara självbespeglade skildringar av akademiker som städar ur dödsbon, bråkar om sommarstugor, eller undervisar i Grekland. Stilistiskt briljanta förstås, men också klassbetingade. Sådant är känsligt att nämna. När Kristofer Andersson skrev att för mycket litteratur handlar om medelklassen (Aftonbladet 29/1) ville Johanna Frid kasta sin ”kaffekopp i väggen eller sin dator ut genom

fönstret”, då man minsann ”kan gå på Biskops-Arnö utan att man har fått en bostadsrätt av sin mamma” (DN 3/2). *Kan* kan man väl; vi lever ännu inte i ett kastsamhälle. Frågan är vad som är sannolikt.

Litteraturforskaren Henrik Fürst visar i ”Debutant!” (2019) hur viktig författarskolan på Biskops-Arnö är för att nå litterära framgångar. I rapporten ”Kulturell bildning i folkhögskolans regi” (2018), som han skrivit med Sanna Levelius och Erik Nylander, framgår att litteratureleverna växt upp i bildade hem och har pluggat mer än snittet. Därför riskerar kurserna att ”återskapa den ojämlikhet inför kulturen som genomsyrar samhället i stort”. Detta trots att folkhögskolorna historiskt spelat en utjämnande roll, bland annat som språngbräda för arbetarlitteraturen.

Ofta invänds att författare lever knapert, men även det kan vara en klassmarkör. En bekant konstnär sade sig länge vara hemlös och fick en farlig geniaura; snart fick han till allas häpnad en ny dator av pappa, som visst var professor vid ett av världens främsta universitet. Några slarviga debutantår är ett privilegium som många varken har pengar eller självförtroende till.

Skrivskolorna får ofta skulden när kritiker diskuterar litterär likriktning. Senast beklagade kritikern Rasmus Landström (ETC 25/2) att bara Henrik Bromander vågat skriva utifrån en sverigedemokrats perspektiv, samt efterlyser litteratur som hjälper oss att förstå klimatförnekare.

Nog vore det härligt med fler perspektiv. Tänk att få läsa om tomheten hos en föräldralös flykting, eller för den delen Jeff Bezoz, i stället för ännu en

fyrtioårskrisande tvåbarnsförälder.

Medelklassens dominans över skrivandet har gjort litteraturen enformig. Kanske måste fler göra som Tolstoj, som lämnade skrivbordet och högg in bland fattigbönderna för att få stoff.

Men framför allt måste fler få möjlighet att skriva om sina erfarenheter. Därför är det oroande att utjämnande instanser som skola, bibliotek och folkbildning får allt mindre resurser.

Om god litteratur bygger på det levda, och om allt färre vågar gå i självvalt armod, så lär de litterära rösterna bli allt mer enstämmiga. Detta när vi akut behöver litteratur som kan hjälpa oss se världen med andras ögon.

Leonidas Aretakis

leonidas.aretakis@dn.se

Naomi Kleins brandtal - smittar av sig

ONSDAG 4 MARS 2020

Naomi Kleins "I lågor" har kanske inte samma tyngd som "Det här förändrar allt" från 2014. Men hennes artiklar om klimatkrisen sammanfattar det senaste decenniet på ett oroväckande vis. Lysande, skriver Lars Linder.

Naomi Klein

"I lågor. Ett brandtal till världen för en Green New Deal"

Övers. Fredrika Spindler. Ordfront, 289 sidor

I augusti 2017 tar författaren Naomi Klein med sig familjen och reser på semester till en vidunderlig trakt i British Columbia där Kanadas djupgröna skogar möter Stilla havets vidder. Här har hon sina rötter, här bor hennes föräldrar, det är en plats som bara kan nås med färja eller pontonflygplan.

Hon och maken har ett hårt arbetsår bakom sig och ska nu äntligen koppla av i naturen från den klimatkamp hon sedan länge ägnat veckans alla dagar. Vandra i skogarna, paddla i havet. Och enligt alla prognoser är väderutsikterna storslagna: varmt, strålande sol, blå himmel.

Men det blir aldrig någon riktig sol. Ljuset är dämpat, världen är insvept i en dimmig, vit filt och det är så kyligt att man behöver en extra tröja mitt på dagen. Luften besvärar andningsorgan och ögon, hon

själv får allergiska problem och sonen får hudutslag.

Det var en sommar då stora delar av västra Amerika stod i lågor, och nu låg röken från bränder i Kanada och Kalifornien tät över ett område stort som halva Europa. Även i orörda och fridfulla trakter där det inte brann blev livet svåruthärdligt.

Efter årtal av kamp mot klimatförändringar och rovdrift på miljö och människor fann sig Naomi Klein alltså ohjälpligt infångad i just den ångestfyllda framtid hon så länge och ihärdigt varnat för.

På sätt och vis är det också de åren hon sammanfattar i sin nya bok "I lågor", där hon samlat en rad artiklar, essäer och anföranden om klimatfrågan sedan 2010. Eller, mer exakt: frågan om klimat och global rättvisa. För Naomi Klein är det i stort sett samma sak; det rofferi som en

gång förslavade människor och koloniserade världen och det som nu ödelägger planeten är två sidor av exakt samma mynt.

Det är kapitalismen, dumskalle, och den som vill slåss mot energibolagens rovdrift på klimatet bör också slåss för alla de människor och ursprungsfolk som förtrycks av samma krafter. Vår tids många korsande kriser är sammanlänkade, och därför, menar hon, bör även kampen mot dem vara det. Nu är "I lågor" knappast samma sorts ögonöppnare som den imponerande tegelstenen "Det här förändrar allt" från 2014. Texterna drar åt olika håll, alla har inte samma aktualitet och de tyngs av omtagningar eftersom de ursprungligen vänder sig till olika auditorier och läsare. I gengäld får boken en speciell slagkraft av att den så att säga mäter upp det

decennium då klimatkatastrofen blivit påtaglig för alla. Varje nytt år av orkaner, översvämningar och megabränder bidrar till att ge hennes ord en djupare och mer profetisk klang.

I det första reportaget, från 2010, besöker hon Mexikanska gulfen 2010.

Oljeplattformen Deepwater Horizon har just exploderat och pumpar som bäst ut osannolika mängder olja i havet. Trots varningar och kända olycksrisker har BP chansat och kört på med sin djuphavsborrning, bara för att efter katastrofen på ett beklämmande, närmast parodiskt sätt försöka försköna och ljuga bort skadorna.

Parallellen till de stora fossilbolagens sätt att hantera klimatfrågorna är bara alltför uppenbar.

Året därpå uppsöker hon mörkrets hjärta, den stora tankesmedjan Heartland

Institute som gjort klimatförnekelse till affärsidé. På en konferens hör hon talare efter talare lufta misstanken att klimatpropagandan i själva verket är en konspiration för att döda den fria kapitalismen.

Hennes dräpande slutsats är att de på sitt sätt har alldeles rätt. De har förstått att klimatfrågan, tagen på fullt allvar, kräver en omställning så stor att den faktiskt skulle innebära slutet för den kapitalistiska ordningen som vi känner den.

Bäst, alltså, att ljuga bort alltihop.

År för år blir boken alltmer politisk i sitt anslag. Naomi Klein tror inte ett ögonblick på de små stegens förändringar, på gröna punktskatter och duktiga konsumtionsval. Hon vill vända bordet och se en kraftsamling som i ett slag banar ny väg för hela klimatpolitiken. Hon tror på

aktivism, på motstånd och grus i maskineriet, på människor som går ut på gatorna och kräver handling. En av hennes nya idoler är följaktligen Greta Thunberg (en beundran som är ömsesidig, förstår man av några Thunberg-citat på bokens omslag).

Och följdriktigt argumenterar hon mot slutet alltmer vältaligt för den gröna giv, Green new deal, som demokraten Alexandria Ocasio-Cortez lanserat i den amerikanska kongressen och som är ett program för en offensiv miljöpolitik med offentliga åtaganden i stil med Franklin D Roosevelts New deal på 1930-talet.

Naomi Klein är en lysande och väl påläst skribent med ett smittande engagemang, och det är lätt att dela hennes raseri över den motbjudande lobbyverksamhet mot bättre klimatvetande som pågått oförtrutet sedan 1980-talet och som möjligen redan

försenat den nödvändiga omställningen över *the tipping point*.

Visst blir hon ibland agitatorisk i överkant, som när hon förenklar världens energiproblem till att handla om Exxons skurkaktighet, eller målar gräsrotsrörelsens framtid i väl rosiga färger – men alldeles oavsett olika reservationer så är utvecklingen nu sådan att alla försiktigare alternativ till hennes stora idé om en radikal politisk mobilisering för varje år, och varje dag, förlorar i trovärdighet.

Röken tättnar.

Lars Linder

SVT ställer in Eurovision-möte på grund av det nya coronavirusets spridning

ONSDAG 4 MARS 2020

SVT ställer in sin medverkan i det årliga möte som hålls i Eurovisions värdstad efter Melodifestivalfinalen.

– Vi har valt att avboka, som en ren försiktighetsåtgärd, säger Melodifestivalens projektledare Anette Helenius till DN.

Varje år efter Melodifestivalfinalen hålls ett möte i Eurovision Song Contests värdstad där delegationer från alla deltagarländer samlas för att presentera sina egna bidrag och ta del av andras.

I år hålls mötet på måndag den 9 mars i Rotterdam i Nederländerna, där också ESC ska äga rum den 12–16 maj. Men på

grund av det nya coronavirusets spridning kommer SVT inte att skicka någon delegation i år.

– Vi har valt att avboka, som en försiktighetsåtgärd. Vi tror att vi kan klara mötet med digitala hjälpmedel, och då kändes det onödigt, säger Anette Helenius, projektledare för Melodifestivalen, till DN. Är det oro bland deltagarna som ligger bakom beslutet?

– Nej, det är ingen oro. Det är ett ganska rutinartat möte för vår del. Vi har deltagit i det mötet årligen och vi vet vad som förväntas av oss och då tror vi att vi lika gott kan leverera det de behöver digitalt. Mötet kommer att hållas ändå. SVT har enligt Anette Helenius fått ett brev där arrangörerna intygar att de har daglig koll på utvecklingen och att det inte finns någon anledning till oro för att delta i mötet. Hur många andra länder som

kommer att delta är oklart i nuläget.
Sveriges deltagande i Eurovision Song Contest 12–16 maj påverkas inte av detta beslut.

– Vi hoppas att det får bli den fest som det har varit i så många år.

Vad krävs för att den svenska delegationen ska ställa in sin medverkan i Eurovision Song Contest i Rotterdam?

– Det är alldeles för tidigt att säga. Men vi följer utvecklingen som alla andra länder och det går inte att säga något i dag, men vi hoppas att det blir av.

Hur allvarlig skulle situationen behöva bli för att ni ska ställa in er medverkan i Eurovision?

– Det är upp till arrangörerna att göra bedömningen om finns någon anledning att ställa in evenemanget. Så vi väntar in deras rekommendationer. Jag ser ingen anledning att misstro deras omdöme.

Men när det gäller mötet på måndag har ni gjort en annan bedömning än arrangörerna?

– Ja, det har vi gjort. Vi vet att vi kan leverera det materialet digitalt. Då såg vi det som en ren försiktighetsåtgärd bara. Melodifestivalfinalen i Stockholm på lördag den 7 mars ska hållas som planerat. Än så länge finns enligt Anette Helenius ingen anledning att ställa in arrangemanget i Friends arena, som rymmer upp till 75 000 personer.

Sverker Lenas

Virus stoppade Akademiens påvebesök

ONSDAG 4 MARS 2020

De 17 ledamöterna i Svenska Akademien hade fått audiens hos påven Franciskus, men tvingas att ställa in mötet på grund av nya coronavirusets spridning i Italien, skriver Kristianstadsbladet. Akademien skulle ha rest till Rom förra veckan. Men på grund av risken att bli smittade – och att Akademien skulle bli fast i landet, valde de att inte åka.

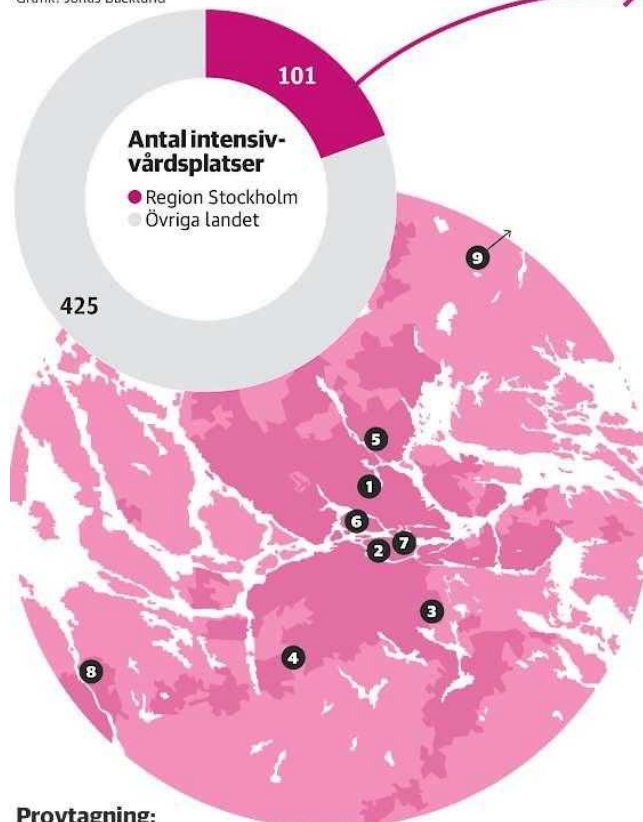
– Vi är smått förkrossade. Men det var ett klokt beslut att ta, säger den nya ledamoten Anne Swärd till tidningen. TT

Stockholms intensivvårdsplatser just nu

Enligt Folkhälsomyndighetens allvarligaste scenario kan mellan 10 000 och 15 000 svenskar smittas av det nya coronaviruset. Cirka 80 procent av de smittade blir lindrigt sjuka, enligt den största vetenskapliga rapporten från Kina.

Cirka 14 procent får allvarlig sjukdom. Cirka 5 procent av de svårt sjuka beräknas behöva intensivvård. Dödligheten uppskattas till 2,3 procent.

Grafik: Jonas Backlund

Provtagning:

Infektionskliniken Karolinska Huddinge: i tält utanför sjukhuset, samt provtagning i hemmet med fyra ambulanser.

Provtagningen bokas via 1177 och är kostnadsfri.

Kapacitet: 80-100 patienter per dag i Huddinge. Ambulanserna klarar 80-100 patienter per dag.

Per sjukhus:

Källa: Belpart

1 Karolinska Solna:

Intensivvård, Iva: 20
Thoraxintensiv: 6
Barnintensiven: 8
ECMO: 3

37

2 Södersjukhuset:

Intensivvård Iva: 10
Medicinsk intensivvård, Miva: 6
Dessutom isoleringsplatser för 15 patienter fast ej i drift.

16

3 Remeo Sköndal:

13 platser, för stabila patienter med behov av avancerat andningsstöd och rehabilitering.

13

4 Karolinska Huddinge:

intensivvård, Iva: 10
Dessutom isoleringsplatser för 50 patienter.

10

5 Danderyds sjukhus:

Intensivvård, Iva: 8
Dessutom sekretessbelagt antal isoleringsplatser.

8

6 S:t Görans sjukhus:

Intensivvård, Iva: 8

8

7 Ersta sjukhus:

Intensivvård, Iva: 3

3

8 Södertälje sjukhus:

Intensivvård, Iva: 3

3

9 Norrtälje sjukhus:

Intensivvård, Iva: 3

3

Nu rustar Stockholm för corona- patienter

ONSDAG 4 MARS 2020

Infektionsenheten vid Karolinska i Huddinge öppnar nu ett provtagningsstält för att utöka coronaprovtagningen. DN:s kartläggning visar att antalet intensivvårdsplatser redan är få och ofta fullbelagda.

– Jag tror att det kommer bli en spridning i samhället och vad vi

försöker göra är att skjuta på det lite grand, säger Lena Dillner, verksamhetschef på medicinska enheten för infektionssjukdomar på Karolinska i Huddinge.

På infektionsmottagningen på Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge råder lugn, trots febril verksamhet. Här provtas uppemot 100 personer dagligen för corona. På måndagen sattes vita tält upp utanför kliniken, som egentligen inte består av något annat med vita skynken på sidorna, för att utöka provtagningskapaciteten.

När Lena Dillner, verksamhetschef för medicinska enheten för infektionssjukdomar på Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge, passerar några kollegor uppstår diskussion om hur man ska kunna skydda patienternas integritet.

– Folk åker ju upp och tittar, de är ju så nyfikna, säger en av kollegorna.

Bilarna anländer i strid ström utanför. De flesta personerna sitter kvar tills de blir utvinkade av en av sjuksköterskorna som ska ta provet. Hela processen har beskrivits över telefon, alla är införstådda med vad som ska hända.

– Det är inte business as usual, men det är organiserat, säger Lena Dillner.

Själva provet, som tas med ett topsliknande föremål i näsan, tar bara någon minut. Utomhus behöver inte sjuksköterskorna byta hela skyddsdräkten mellan patienterna, utan bara förklädet och handskarna, förutsatt att ingen hostar eller nyser.

Det började i fredags med att sjuksköterskan Katherine Nyberg, som Lena Dillner kallar ”spindeln i nätet” på

infektionsmottagningen, satte ut en stol utanför klinikens dörrar.

– Vi började med att provta tio personer och märkte att det funkar väldigt bra. Det är löpande band. Alla har sin plats och alla vet vad de gör, säger Katherine Nyberg.

– Om man skulle ha ett stängt tält skulle patienterna vara i samma luftutrymme och då är det risk för smitta, om någon hostar eller nyser. Nu finns inget tak och sidorna är öppna, då blir det väldigt bra ventilation. Skynkena finns där av integritetsskäl.

Hur många svenskar tror du kommer ha haft corona inom ett år?

– Jag kan inte säga någon siffra. Men med tanke på att vi inte har immunitet i befolkningen så tror jag att det kommer dra igenom landet. Jag tror att det kommer bli en spridning i samhället och

vad vi försöker göra är att skjuta på det lite grand, säger Lena Dillner.

Antalet smittade ökar stadigt och i nuläget vårdas nio patienter som testats positivt isolerat på Karolinska i Huddinge. Smittan ökar samtidigt med den vanliga säsongsinfluensan, och patienterna måste separeras.

– Vi ser att det gör intrång på vår normala icke-akuta verksamhet.

Mottagningsverksamhet får stå tillbaka – det påverkar hela sjukhuset som måste hjälpa oss med våra andra patienter, säger Lena Dillner.

Hon vill inte gå in på patienternas tillstånd, men säger att det är för att förhindra smittspridning som patienterna isoleras och att ingen i nuläget är i behov av intensivvård.

– Vi testar patienterna kontinuerligt. Om de blir negativa, så släpper vi karantänen och då behöver de inte vara här.

Lena Dillner poängterar att det är ett nytt virus och att man därför inte vet allt om bärarskap, och hur lång tid man är sjuk. Infektionsenheten har redan behövt personalförstärkning, och har svårt att säga hur länge kapaciteten i Huddinge räcker.

– Den fysiska kapaciteten har vi ju. Men vi tittar hela tiden ur ett sjukhusperspektiv och med regionen för att fördela resurser. Det pågår en intensiv planering hur vi hanterar ett ytterligare behov vid olika scenarier. Det blir en undanträngningseffekt på annan vård – andra delar av sjukhuset måste ta hand om våra patienter.

Spridningen av coronaviruset inträffar när vårdplatsbristen i akutsjukvården är stor.

Under 2019 var i snitt 5,3 procent av alla vårdplatser överbelagda, enligt Sveriges kommuner och regioner.

Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten har valt att sekretessbelägga kartläggningen av regionernas beredskap i form av vårdplatser och isoleringsrum – av säkerhetsskäl.

Antalet intensivvårdsplatser finns dock tillgängligt via Svenska intensivvårdsregistret, som täcker in alla landets sjukhus. Enligt 2019 års uppgifter finns totalt sett 526 intensivvårdsplatser i landet, 5,15 intensivvårdsplatser per 100 000 invånare, vilket placerar Sverige i botten inom EU, näst efter Portugal. I Stockholm är andelen ännu lägre, då de cirka 100 intensivvårdsplatser som i början av mars finns tillgängliga ska räcka till 2,4 miljoner invånare, enligt beläggningsportalen Belport. Fem procent

av de svårast sjuka i coronaviruset bedöms behöva intensivvård.

– Om det blir en större smittspridning så blir det en ansträngning för hela regionen, och på sikt för hela landet, säger Christina Agvald Öhman, överläkare och infektionsansvarig inom perioperativ medicin och intensivvård vid Karolinska i Huddinge.

Om antalet svårt sjuka patienter ökar kan intensivvårdspatienter behöva flyttas från Karolinska i Huddinge till andra intensivvårdsavdelningar i länet.

Varje coronasmittad patient som behöver intensivvård kräver dessutom ökad bemanning och därför kommer antalet intensivvårdsplatser att behöva dra ner en plats för varje högisolerad patient. I en situation med många smittade och en eventuell pandemi, aktiveras en pandemiplan. Då kan intensivvård komma

att behöva bedrivas i storsal där patienter vårdas i samma rum och övervakas tillsammans.

– Allt beror på om det blir 50 smittade eller 5 000. Vi har ett pressat sjukvårdssystem, även när det handlar om vanliga influensapatienter, och att ta höjd för ett epidemiutbrott är inte möjligt. Om det blir många smittade kommer naturligtvis systemet att pressas ytterligare och omprioriteringar av tillgänglig vård göras, säger Christina Agvald Öhman.

Till Svenska intensivvårdsregistretrapporterar även sjukhusen antalet isoleringsrum inom intensivvården.

Smittade Stockholmspatienter ska vårdas på Karolinska i Huddinge i första hand. Men om många patienter smittas finns även andra sjukhus med i regionens

planer: Danderyds sjukhus och Södersjukhuset.

På Södersjukhuset finns i nuläget inget rum för att isolera patienterna. En infektionsavdelning med 15 platser finns i den nybyggda delen av sjukhuset, men den står obemannad.

– Vi har isoleringsrum i en avdelning som öppnar under våren. Och som naturligtvis går att öppna tidigare om vi prioriterar det. Om det skulle bli ett fullskaligt pandemiutbrott kommer vården att få ställa om ändå, säger Mikael Runsiö, vd för Södersjukhuset.

DN har frågat flera av sjukhusen om beredskapsplanen men fått svar att det inte går att vara öppen med den.

Smittskyddsläkare Per Follin har tillsammans med chefläkare Elda Sparrelid ett samordnande ansvar för regionens beredskap.

Många undrar om de kommer att få plats på sjukhusen, hur ser det ut med vårdplatserna?

– Vi har isoleringsvård på infektionsklinikerna, och kan utöka och samordna patienter med samma smitta. Vi har också förstått att runt 80 procent har lindrigt förlopp och kanske inte kräver sjukhusvård. Med ny kunskap kommer vi kunna anpassa vården efter de resurser vi har, säger Per Follin.

Elda Sparrelid säger att det på regionnivå bildats en särskild grupp som arbetar för att se hur vårdresurser kan användas även i ett läge med många smittade.

– Just nu har vi enstaka fall och det bedömer vi att vi kan hantera inom ett normalläge i sjukvården. I en situation där det finns ett väldigt stort vårdbehov, till exempel om vi får en samhällspridning av

en smittsam sjukdom, så gäller andra rutiner.

Då kommer inte alla att få vård i tid, om det blir många smittade?

– Ja, så kan det vara men där är vi verkligen inte nu. I ett sådant läge kommer det inte heller att bara vara regionernas ansvar utan då blir det även en nationell fråga.

Marijana Dragic

marijana.dragic@dn.se

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se